RAYMOND FRANZ

Voormalig lid van het
Besturend Lichaam van
Jehovah's Getuigen

GEWETENSCONFLICT

MENSEN GEHOORZAMEN OF GOD TROUW BLIJVEN

Een indringend boek over de dramatische macht van religieuze leiders over het leven van mensen

TEN HAVE

Gewetensconflict

Tenzij anders vermeld, is geciteerd uit de *Nieuwe-Wereldvertaling van de Heilige Schrift*, uitgegeven door de Watch Tower Bible and Tract Society of New York, Inc.

Jaartallen met daarachter v.G.T. (vóór de Gewone Tijdrekening) hebben betrekking op de tijd vóór de geboorte van Christus.

Uit het Engels vertaalde brieven, memo's, schema's, e.d., komen qua lay-out en lettertype overeen met de originelen.

Voetnoten waarvan de verwijzingen tussen vierkante teksthaken staan, zijn bij de vertaling toegevoegd. Andere uitbreidingen in de Nederlandse tekst zijn opgenomen tussen vierkante teksthaken en dragen de toevoeging vert.

Titels van boeken, tijdschriften, bijbelvertalingen, etc. zijn *cursief* gedrukt. Ook woorden, zinnen of zinsdelen waarop de auteur nadruk wil leggen zijn *cursief* gedrukt. In citaten is nadruk door de oorspronkelijke auteur weergegeven in *dit cursieve lettertype*.

Gegevens oorspronkelijke uitgave:
Crisis of Conscience,
The struggle between loyalty to God and loyalty to one's religion.
Commentary Press, P.O. Box 43532, Atlanta GA 30336.
Eerste editie 1983, tweede editie 1992.
ISBN 0-914675-04-4

Gegevens Nederlandse uitgave:
Eerste editie 1998.
Vertaling: Jos van den Enden, Henk Hemelrijk,
Gerrit Pijkeren, Rob Sinnige
Copyright© Raymond Franz.
Omslagontwerp: Jacqueline Heijmerink
Verspreiding in België: Uitgeverij Westland n.v., Schoten
ISBN 90 259 4722 0

Raymond Franz

GEWETENSCONFLICT

Mensen gehoorzamen of God trouw blijven

Ten Have

Ten geleide

Dit boek is in de Engelse taal voor het eerst in 1983 uitgekomen en heeft in de daaropvolgende jaren zes herdrukken gezien. In 1994 is het door de auteur bijgewerkt en opnieuw in het Engels uitgebracht. Vanaf 1993 is vertaling in het Nederlands door ons op systematische wijze aangepakt, nadat eerst korte gedeelten eruit waren vertaald die hun weg vonden onder geïnteresseerden.

Bij het vertaalwerk, dat wij in onze vrije tijd en in een periode van vijf jaar hebben voltooid, werden wij vooral gemotiveerd door het belang van de boodschap van de auteur. Maar ook zijn integriteit, zijn bezorgdheid voor mensen en zijn liefde voor Gods Woord hebben ons zeer aangesproken.

In de loop der jaren zijn bij Jehovah's Getuigen enkele leerstellingen en gedragsregels gewijzigd. In de Appendix bij hoofdstuk 12 bespreekt de auteur uitvoerig de veranderingen die zich sinds 1994 tot heden hebben voorgedaan en gaat hij in op de betekenis ervan. Daar waar ons dat voor de Nederlandse situatie nodig leek, hebben wij extra voetnoten ter verduidelijking toegevoegd.

Wij hopen dat deze Nederlandse vertaling zowel binnen als buiten de kring van Jehovah's Getuigen in een behoefte voorziet.

De vertalers
januari 1998

INHOUD

Hoofdstuk		bladzijde
1	De prijs voor een goed geweten	7
2	Achtergrond en beweegredenen	15
3	Het Besturende Lichaam	50
4	Interne opschudding en reorganisatie	81
5	Traditie en wetticisme	113
6	Meten met twee maten	130
7	Voorspellingen en overmoed	157
8	Rechtvaardiging en intimidatie	187
9	1975: "De gepaste tijd voor Gods ingrijpen"	221
10	Het moment van beslissen	248
11	De nasleep	320
12	Vooruitzichten	364
Appendix		387
Register		434

Wanneer mensen in groot gevaar verkeren afkomstig uit een bron waarvan zij geen kwaad vermoeden, of als zij door degenen die zij als hun vrienden beschouwen worden misleid, is het dan onvriendelijk hen te waarschuwen? Zij verkiezen het misschien geen geloof aan de waarschuwing te hechten. Zij zijn er misschien zelfs wel gebelgd over. Ontheft dat iemand echter van de morele verantwoordelijkheid die waarschuwing te geven?

Het tijdschrift *De Wachttoren*,
1 mei 1974, bladzijde 259.

Het leven is onzeker en wanneer iemand sterft, dan sterft ook datgene wat hij weet met hem - tenzij hij het nog tijdens zijn leven doorgeeft.
Dit boek is geschreven vanuit een gevoel van verplichting jegens mensen die ik werkelijk liefheb. Met een zuiver geweten kan ik zeggen dat het mijn bedoeling is te helpen, niet om pijn te doen. Als iets pijnlijk is om te lezen, dan was het ook pijnlijk het te schrijven. Hopelijk zal de lezer inzien dat het zoeken naar waarheid nooit ondermijnend is voor het geloof. Integendeel, elke poging om waarheid te vinden en hoog te houden, zal de basis van het ware geloof juist versterken. Wat degenen die deze informatie lezen ermee willen doen, is vanzelfsprekend hun eigen verantwoordelijkheid. Op zijn minst echter zal de boodschap hebben geklonken en zal aan een morele verantwoordelijkheid niet voorbij zijn gegaan.

1

DE PRIJS VOOR EEN GOED GEWETEN

OF we het willen of niet, wij allen komen voor gewetensvraagstukken te staan. Daaraan valt niet te ontkomen. Ze behoren tot de bitterzoete bestanddelen van ons leven. Ze kunnen ons verrijken of verarmen en van grote invloed zijn op de relatie met onze omgeving. Het hangt er helemaal vanaf hoe wij ermee omgaan. De keuze is aan ons en is zelden gemakkelijk.

We kunnen ons geweten natuurlijk in slaap sussen en passief met de massa meegaan. Zo schermen wij onze innerlijke stem van de buitenwereld af. Wanneer zich een probleem voordoet, kunnen wij, in plaats van er een standpunt over in te nemen, zeggen: "Ik laat het maar over me heen komen; anderen zal het misschien bezighouden – misschien zelfs kwellen – maar mij niet." Sommigen zijn hun hele leven moreel passief. Maar wanneer het einde nadert, heeft degene die kan zeggen: "Ik heb in ieder geval altijd laten zien waar ik stond", waarschijnlijk grotere voldoening dan degene die dat zelden deed.

Soms vragen wij ons af of er nog wel mensen met een diepgewortelde overtuiging bestaan of dat zij reeds zijn uitgestorven en alleen nog maar in de geschiedenisboeken voortleven. Zolang het om minder belangrijke kwesties gaat, vinden de meesten van ons het vrij gemakkelijk de stem van het geweten te volgen. Hoe meer er echter op het spel staat en hoe hoger de prijs is, des te moeilijker wordt het om in gewetenskwesties een moreel te verantwoorden beslissing te nemen en de consequenties daarvan te accepteren. Wanneer de prijs zeer hoog is, staan wij voor een moreel dilemma en dient er zich een crisis in ons leven aan.

Dit boek gaat over een dergelijke crisis, over de manier waarop mensen deze het hoofd hebben geboden en over de uitwerking daarvan op hun verdere leven.

Wat deze personen hebben meegemaakt mag dan minder wereldschokkend zijn dan bijvoorbeeld de rechtszaak wegens ketterij tegen John Wycliffe, de intrige rond de internationale jacht op William Tyndale, die voortdurend op de vlucht was, of de afschuwelijke terechtstelling

van Michael Servet op de brandstapel, maar de strijd en het lijden zijn er voor hen niet minder intens om geweest. Hoewel weinigen van hen het zo welsprekend konden zeggen als Luther, namen zij wel hetzelfde standpunt in als hij, toen hij tot zijn zeventig rechters zei:

> "Tenzij ik door het getuigenis van de Schriften of door duidelijke argumenten wordt overtuigd (want ik geloof noch de paus noch concilies op zich, aangezien duidelijk is gebleken dat zij zich vaak hebben vergist en zichzelf hebben tegengesproken), ben ik gebonden door de Schriften die ik heb geciteerd, en mijn geweten wordt gevangen gehouden door het woord van God, en aangezien het noch veilig, noch juist is tegen het geweten in te handelen, kan ik en zal ik niets terugnemen. Hier sta ik, ik kan niet anders. God helpe mij. Amen."[1]

Reeds lang voor deze gebeurtenissen, ruim negentien eeuwen geleden, waren de apostelen Petrus en Johannes in wezen in dezelfde situatie terechtgekomen. Toen zij voor een rechtbank stonden, samengesteld uit de meest vooraanstaande vertegenwoordigers van het religieuze bestel waarin zij waren opgegroeid, zeiden zij vrijmoedig:

> "Oordeelt zelf of het in Gods ogen rechtvaardig is meer naar u te luisteren dan naar God. Maar wat ons betreft, wij kunnen niet ophouden te spreken over de dingen die wij gezien en gehoord hebben."[2]

De mensen over wie ik schrijf behoren tot mijn beste vrienden en zijn lid geweest van de religieuze groepering die als Jehovah's Getuigen bekend staat. Ik weet zeker dat hun ervaringen geenszins uniek zijn en dat hetzelfde soort van gewetensconflict voorkomt bij mensen van andere kerkgenootschappen. Hiervoor zijn bewijzen te over. Zij worden met hetzelfde probleem geconfronteerd als Petrus, Johannes en mannen en vrouwen in latere eeuwen, namelijk: *onder druk van religieuze autoriteit trouw blijven aan het persoonlijke geweten.*

Velen van hen verkeren in innerlijke tweestrijd. Aan de ene kant hebben zij het gevoel dat zij menselijk gezag dat tussen hen en hun Schepper wordt ingeschoven, religieuze dogmatiek, wetticisme en hiërarchische macht dienen te verwerpen. Zij willen daarbij vasthouden aan de leer dat Christus Jezus – en niet een religieuze organisatie – "het hoofd van iedere man" is.[3] Aan de andere kant lopen zij het risico dat

---

1 Dit waren Luthers slotwoorden tijdens zijn verdediging op de Rijksdag te Worms, Duitsland, in april 1521.

2 Handelingen 4:19, 20.

3 1 Korinthiërs 11:3.

jarenlange vriendschappen stukgaan, familierelaties op dramatische wijze aangetast worden en een religieus erfgoed moet worden opgeofferd dat generaties lang werd overgedragen. Op een dergelijk punt aangekomen, is het niet gemakkelijk om een beslissing te nemen.

Wat hier wordt beschreven is daarom niet slechts "een storm in een glas water" of een hooglopende ruzie in een kleine religieuze groepering. Ik denk dat het voor *iedereen* nuttig is hier kennis van te nemen. Want hoewel de groepering waar het hier om gaat onbeduidend mag lijken, de kwesties waar het om draait zijn dat geenszins. Het gaat om diepgaande vraagstukken die door de gehele geschiedenis heen een soortgelijk gewetensconflict bij mensen hebben opgeroepen. Het gaat om de vrijheid om op geestelijk gebied aan waarheid vast te houden zonder in een keurslijf te zitten. Het gaat om het recht om zich in een persoonlijke verhouding met God en zijn Zoon te verheugen zonder dat een menselijke instelling zich daar op subtiele wijze in een soort priesterrol tussenvoegt. Hoewel datgene dat hier is beschreven ogenschijnlijk slechts de organisatie van Jehovah's Getuigen typeert, zijn de beginselen die eraan ten grondslag liggen in werkelijkheid van toepassing op mensen van alle geloofsgemeenschappen die zich christelijk noemen.

De mannen en vrouwen uit mijn vrienden- en kennissenkring die vasthouden aan de overtuiging dat het "noch veilig, noch juist is tegen het geweten in te handelen", betalen daarvoor een hoge prijs. Sommigen ervaren dat familiebanden plotseling worden verbroken als gevolg van een officiële religieuze maatregel en dat zij het contact verliezen met ouders, zoons en dochters, broers en zusters, ja, zelfs met grootouders en kleinkinderen. Zij kunnen niet langer vrij omgaan met vrienden voor wie ze een diepe genegenheid voelen. Door een dergelijke omgang zouden deze vrienden namelijk door dezelfde maatregel getroffen kunnen worden. Zij ervaren dat hun goede naam wordt besmeurd, een naam die zij in de loop van een lang leven hebben verworven, en daarmee alles waar deze voor stond bij degenen die hen kenden. Zij worden daarbij beroofd van elke mogelijkheid om nog een goede en rechtmatige invloed uit te oefenen op mensen die zij goed kennen, in hun woonplaats, in hun land en in de gehele wereld. Verlies van bezittingen, ja, zelfs mishandeling en belediging kunnen gemakkelijker te dragen zijn dan de eerdergenoemde dingen.

Wat kan iemand ertoe brengen zulke verliezen te riskeren? Wie zal tegenwoordig dit risico nog willen lopen? Net als vroeger zijn er natuurlijk altijd mensen die tot deze risico's bereid zijn om zichzelf op de voorgrond te stellen, ter bevrediging van het verlangen naar materieel gewin, macht, prestige, aanzien of eenvoudigweg ter bevrediging van

het vlees. Maar wanneer uit alles blijkt dat zij hier niet op uit waren, wanneer blijkt dat dergelijke mannen en vrouwen wisten dat juist het tegenovergestelde te behalen viel - hoe zit het dan?

Wat er onder Jehovah's Getuigen heeft plaatsgevonden, biedt een ongewone en tot nadenken stemmende les betreffende de menselijke aard. Wat valt er, behalve over degenen die voor de zaak van het geweten een excommunicatie niet uit de weg wilden gaan, te zeggen over het veel grotere aantal personen dat zich verplicht voelde achter zo'n excommunicatie te gaan staan, deze te ondersteunen en toe te laten dat familiebanden werden verbroken en vriendschappen werden beëindigd? Er bestaat geen twijfel over de oprechtheid van veel van deze mensen, of over het feit dat het ten uitvoer brengen van datgene waarvan zij meenden dat het een noodzakelijke religieuze plicht was, hen pijn deed en nóg doet. Welke overtuiging en redenering motiveerden hen?

Met betrekking tot de personen over wie dit boek gaat, valt het op dat velen, zo niet de meesten, gedurende twintig, dertig, veertig of nog meer jaren met Jehovah's Getuigen verbonden zijn geweest. In plaats van "randfiguren" te zijn geweest, behoorden zij juist tot de meer actieve en productieve leden van de organisatie. Onder hen bevonden zich vooraanstaande medewerkers op het internationale hoofdbureau van de Getuigen in Brooklyn, New York, mannen die reizende opzieners en ouderlingen waren geweest en vrouwen die vele jaren zendeling waren geweest en evangelisatiewerk hadden verricht. Om Jehovah's Getuige te worden hadden zij vaak alle vroegere vriendschappen met personen van andere geloofsgemeenschappen verbroken omdat zo'n omgang onder Jehovah's Getuigen sterk afgeraden wordt. Voor de rest van hun leven hadden ze alleen nog vrienden "in het geloof" gehad. Sommigen hadden hun hele leven ingericht rond de doelstellingen die hun door de organisatie waren voorgehouden en zij hadden hun opleiding en beroep erdoor laten bepalen. Hun "investering" was groot: ze omvatte de meest waardevolle dingen van het leven. Nu moesten zij toezien dat dit alles in het niets oploste en in een paar uur tijd werd weggevaagd.

Het is misschien een van de eigenaardigheden van onze tijd dat de strengste maatregelen om uitingen van het persoonlijke geweten te onderdrukken, gevonden worden bij religieuze groeperingen die ooit als voorvechters voor gewetensvrijheid te boek stonden.

Dit wordt geïllustreerd aan de hand van wat drie mannen overkwam, elk binnen hun eigen specifieke geloofsrichting een vooraanstaand godsdienstonderwijzer en daar nog aan toegevoegd dat de beschreven gebeurtenissen zich in hetzelfde jaar voltrokken.

Een van hen had in de voorafgaande tien jaar verscheidene boeken geschreven en regelmatig lezingen gehouden waarin hij fundamentele kritiek had geleverd op de gezagsstructuur van zijn kerk.

De tweede had een toespraak gehouden voor een gehoor van meer dan duizend mensen waarin hij stelling had genomen tegen een leerstelling van zijn organisatie die betrekking had op een belangrijk jaartal en de betekenis daarvan voor de vervulling van bijbelse profetieën.

De derde had zich niet op een dergelijk wijze in het openbaar uitgelaten. Slechts in persoonlijke gesprekken met goede vrienden had hij zijn afwijkende mening kenbaar gemaakt.

De strengheid van de officiële maatregelen die tegen elk van hen door hun religieuze organisatie werden genomen, was echter omgekeerd evenredig met de ernst van hun handelwijze. En de strengste maatregelen kwamen uit een hoek van waaruit men deze niet zou verwachten.

De eerste van de bedoelde personen is de rooms-katholieke priester Hans Küng, professor aan de universiteit van Tübingen in Duitsland. Na tien jaar lang openlijk kritiek te hebben geuit (hij verwierp onder andere de leerstelling van de onfeilbaarheid van de paus en de bisschoppen), werd de kwestie tenslotte door het Vaticaan zelf behandeld en in 1980 werd hem zijn officiële status als katholiek theoloog ontnomen. Toch werd hij als priester gehandhaafd en bleef hij een vooraanstaand medewerker op het oecumenisch onderzoeksinstituut van de universiteit. Zelfs studenten voor het priesterschap die zijn lezingen bijwonen, worden niet aan kerkelijke strafmaatregelen onderworpen.[4]

De tweede persoon is professor Desmond Ford, een in Australië geboren Zevende-dags adventist. Zijn toespraak tot een groep van zo'n duizend leken op een middelbare school in Californië waarin hij de leer van de adventisten betreffende het jaar 1844[5] afviel, leidde tot een kerkelijke hoorzitting. Het werd Ford toegestaan zes maanden verlof te nemen om zijn verdediging voor te bereiden. In 1980 had hij een ontmoeting met een honderdtal vertegenwoordigers van de kerk die zo'n vijftig uur besteedden om zijn verdediging aan te horen. Daarop besloten de kerkelijke bestuurders hem zijn leerstoel en zijn status als predikant te ontnemen. Hij werd echter niet geëxcommuniceerd, hoewel hij zijn standpunten had gepubliceerd en er in adventistenkringen over bleef spreken.[6]

---

4 Het bijwonen van zijn lezingen draagt binnen hun opleiding echter niet tot het studieresultaat bij.

5 Zie blz. 158.

6 In een gesprek met Desmond Ford in 1982 te Chattanooga, Tennessee, vertelde hij

De derde persoon is Edward Dunlap. Hij was jarenlang administratief hoofd van de Wachttoren-bijbelschool Gilead, de enige zendingsschool van Jehovah's Getuigen. Tevens was hij een van de auteurs van het bijbelhandboek van de organisatie (*Hulp tot begrip van de bijbel*) en de schrijver van haar enige bijbelcommentaar (*Commentaar op de brief van Jakobus*). Slechts in privé-gesprekken met vertrouwde vrienden gaf hij blijk van zijn afwijkende mening met betrekking tot bepaalde leerstellingen. In het voorjaar van 1980 kwam een comité bestaande uit vijf mannen, van wie er niet één lid was van het Besturende Lichaam[7] van de organisatie, een paar uur met hem in een geheime zitting bijeen om hem omtrent zijn zienswijzen te ondervragen. Na meer dan veertig jaar met de organisatie verbonden te zijn geweest, werd Dunlap zijn werk en huisvesting op het internationale hoofdbureau ontnomen en werd hij uit de organisatie gezet.

Aldus toonde een religieuze organisatie die voor velen het symbool van buitengewoon autoritair optreden is geweest, de grootste mate van tolerantie jegens een dissidente hoogleraar. De organisatie die in het bijzonder prat gaat op haar strijd voor vrijheid van het geweten, toonde zich het minst tolerant.

Hierin ligt een paradox besloten. Uitgezonderd hun standpunt inzake bepaalde gewetenskwesties, weten de meeste mensen weinig van Jehovah's Getuigen af, ondanks dat de Getuigen zich intensief en van deur tot deur met het getuigeniswerk bezighouden. Het is de meeste mensen bekend dat zij zonder compromis bloedtransfusies weigeren, geen vlag of ander symbool groeten, beslist niet in militaire dienst gaan en politieke activiteit of functies afwijzen. Degenen die bekend zijn met rechtspraak, weten dat zij bij het Hooggerechtshof in de Verenigde Staten zo'n vijftig zaken aanhangig hebben gemaakt. Daarbij verdedigden zij hun vrijheid van het geweten en het recht om hun boodschap aan mensen met een andere geloofsovertuiging uit te dragen, en dat terwijl zij hierbij met niet geringe tegenstand en tegenwerpingen te maken kregen. In landen waar grondwettelijke vrijheden hen beschermen, zijn zij vrij om ongehinderd van hun rechten gebruik te maken. In andere landen hebben zij te maken gekregen met hevige vervolging, arrestaties, gevangenneming, aanvallen van het gepeupel, lichamelijk geweld en officiële verbodsbepalingen ten aanzien van hun lectuur en prediking.

---

mij dat op dat moment meer dan 120 predikanten van de Zevende-dags adventisten zich óf teruggetrokken hadden, óf door de kerk waren geschorst omdat zij bepaalde leerstellingen of recente organisatorische maatregelen niet konden ondersteunen.

7 Het Besturende Lichaam is het hoogste bestuursorgaan (zie hoofdstuk 2 en 3).

Hoe is het dan mogelijk dat vandaag de dag eenieder van hen die een persoonlijke mening uitdraagt die van de leer van de organisatie afwijkt, vrijwel zeker met rechterlijke maatregelen te maken krijgt en voor "uitsluiting" in aanmerking komt indien hij of zij niet bereid is alles terug te nemen? Hoe willen degenen die deze rechterlijke maatregelen ten uitvoer brengen, een dergelijke tegenstrijdigheid goed praten? Zou het feit dat mensen tegenstand verduren in de vorm van hevige vervolging en lichamelijke mishandeling, *op zich* wel bewijzen dat zij het van het allergrootste belang vinden om trouw aan het geweten te blijven? Misschien verduren zij deze tegenstand omdat zij ernstige disciplinaire maatregelen vrezen van een organisatie die eist dat zij zich aan bepaalde leerstellingen en gedragsregels houden!

Sommigen zullen zeggen dat de kwestie in werkelijkheid niet zo eenvoudig is als die hier wordt weergegeven en dat er ook andere zaken bij betrokken zijn. Hoe staat het met religieuze eenheid en orde? Wat over de noodzaak de gemeente te beschermen tegen diegenen die onjuiste, verdeelheidbrengende en verderfelijke leerstellingen verspreiden? Wat over een juist respect voor gezag?

Het getuigt eveneens van een extreme, blind-onevenwichtige houding wanneer men deze zaken negeert.

Wie zal ontkennen dat misbruik van vrijheid tot onverantwoordelijkheid en wanorde kan leiden, ja, zelfs op anarchie kan uitlopen? Op dezelfde manier kunnen geduld en verdraagzaamheid een dekmantel voor besluiteloosheid worden en leiden tot een nietsdoen en het verlagen van alle maatstaven. Zelfs liefde kan in louter sentiment omslaan, in ongecontroleerde emotie die nalaat te doen wat werkelijk nodig is. De gevolgen daarvan kunnen afschuwelijk zijn. Dit is allemaal waar en juist deze dingen worden benadrukt door diegenen die het persoonlijke geweten door middel van religieuze autoriteit willen onderdrukken.

Wat zijn echter de gevolgen wanneer geestelijke begeleiding omslaat in mentale overheersing of zelfs in geestelijke tirannie? Wat gebeurt er wanneer de zo gewenste eenheid en orde worden vervangen door een afgedwongen en voorgeschreven gelijkvormigheid en wettische onderwerping? Wat is het resultaat wanneer een juist respect voor autoriteit wordt omgevormd tot onderhorigheid en onvoorwaardelijke onderworpenheid? En wat gebeurt er, wanneer de persoonlijke verantwoordelijkheid tegenover God om beslissingen te nemen in overeenstemming met het persoonlijke geweten wordt uitgeschakeld?

Deze vragen moet men onder ogen zien, wil men de zaak niet uit het verband lichten of verkeerd voorstellen. Het vervolg van dit boek illus-

treert op zeer aanschouwelijke wijze welke invloed dit alles op menselijke verhoudingen heeft, hoe personen die slechts één kant van de zaak bekijken, tot uitzonderlijke standpunten en handelswijzen komen, en tot welke uitwassen het kan leiden wanneer men aan zo'n koers vasthoudt.

Ik denk dat inzicht hierin vooral waardevol is, omdat het kan helpen te begrijpen waar het in de dagen van Jezus Christus en zijn apostelen eigenlijk om ging, en hoe en waarom men - zo subtiel, zo gemakkelijk en in zo'n korte tijd - van hun leer en voorbeeld is afgeweken, met alle tragische gevolgen van dien. Wat mensen van andere geloofsgemeenschappen betreft die er snel bij zijn om Jehovah's Getuigen te veroordelen: zij doen er goed aan eerst zichzelf en hun eigen geloofsgemeenschap eens aan een onderzoek te onderwerpen, en wel in het licht van de besproken punten en de fundamentele geesteshouding die aan de beschreven standpunten en de genomen maatregelen ten grondslag ligt.

Om antwoorden op de opgeworpen vragen te vinden, moet men zich niet fixeren op de gedupeerde personen. Veeleer dient men zich te verdiepen in de structuur van de betreffende religieuze organisatie en de manier waarop daarin onderricht wordt gegeven en gezag wordt uitgeoefend. Er moet worden nagegaan hoe degenen die de leiding hebben tot hun beleid en besluitvorming komen en in zekere mate moet ook de geschiedenis van de betreffende organisatie worden nagegaan. Hopelijk draagt dit bij tot het blootleggen van de oorzaken van religieuze beroering en wordt ermee aangegeven waaraan moet worden voldaan wanneer mensen die proberen ware navolgers van de Zoon van God te zijn, zich in vrede en broederlijke eenheid willen verheugen.

2

ACHTERGROND EN BEWEEGREDENEN

"Bij Christus, ik spreek de waarheid, ik lieg niet: de heilige Geest bevestigt het door de stem van mijn geweten.... Ik zou wensen, vervloekt te worden en van Christus gescheiden te zijn, als ik ze [mijn volk] daarmee kon helpen."
– Romeinen 9:1, 3, *Groot Nieuws Bijbel.*

IK geloof dat wat tot dusver is gezegd gegronde redenen verschaft voor het schrijven van dit boek. De vraag waarom juist ik het heb geschreven is echter nog niet beantwoord.

Een van de redenen daarvoor is mijn achtergrond en wat ik in verband daarmee heb meegemaakt. Van kindsbeen af tot aan mijn zestigste ben ik met Jehovah's Getuigen verbonden geweest. Hoewel vele anderen hetzelfde kunnen zeggen, is het niet waarschijnlijk dat zij dezelfde zaken op hun pad zijn tegengekomen als ik.

Een belangrijke reden is ook dat ik door de omstandigheden waarin ik mij bevond informatie kreeg, waartoe de overgrote meerderheid van de Jehovah's Getuigen absoluut geen toegang heeft. Het waren omstandigheden die ik meestal niet zelf had gezocht. Vaak kreeg ik de informatie ongevraagd. Vaak kwam ze hard aan.

De laatste reden die met de voorgaande twee verband houdt, is die van het geweten. Wat zou u doen wanneer het steeds duidelijker wordt dat mensen leed wordt aangedaan, ernstig leed, zonder werkelijke noodzaak? Welke verplichting heeft eenieder van ons – voor God en voor mensen – wanneer hij ziet dat informatie voor mensen wordt achtergehouden terwijl deze voor hen van het meest wezenlijke belang kan zijn? Met deze vragen heb ik geworsteld.

Ik wil nu uitvoeriger op deze redenen ingaan.

Eigenlijk zou ik liever over de eerste willen heenstappen, omdat dit mij onvermijdelijk op mijn eigen levensloop brengt. De huidige situatie

dwingt mij er echter toe hier wél op in te gaan, min of meer zoals Paulus zich door de omstandigheden verplicht voelde de christenen in Korinthe over zijn levensloop verslag te doen, waarna hij schreef:

"Ik heb me gedragen als een dwaas, maar u hebt me ertoe gedwongen. U had mij moeten aanbevelen. Want al ben ik niets, toch doe ik geenszins onder voor die superapostelen van u."[1]

Ik wil niet beweren een Paulus te zijn, maar ik geloof dat mijn redenen en motieven op zijn minst vergelijkbaar zijn met de zijne.

Mijn vader en moeder (en drie van mijn vier grootouders) waren Jehovah's Getuigen. Mijn vader werd in 1913 gedoopt toen de Getuigen nog als Bijbelonderzoekers bekend stonden. Pas op mijn zestiende werd ik een actieve Getuige. Hoewel ik nog op school zat, besteedde ik al spoedig twintig tot dertig uur per maand aan het "getuigenis-geven" van deur tot deur. Ik stond met tijdschriften op de hoeken van straten, deelde strooibiljetten uit en droeg borden met daarop: "Religie is een valstrik, de bijbel vertelt waarom. Dient God en Christus de Koning."

Dat jaar, 1938, hadden wij een congres in Cincinnati (bij ons vandaan aan de overkant van de rivier de Ohio). Rechter Joseph F. Rutherford, de president van het Wachttorengenootschap, hield vanuit Londen een toespraak die bij ons via een radio-telefoonverbinding te beluisteren was. Aan het begin van de toespraak, die als een van de hoogtepunten op het programma stond en was getiteld "Zie de feiten onder ogen", zei hij onder andere:

"Hoewel sommige mensen in hun wiek geschoten kunnen zijn als hun onverbloemd de waarheid wordt gezegd, vormt dit toch geen excuus of rechtvaardiging om ook maar iets achter te houden, zeker niet als het algemeen belang ermee gemoeid is.... Iemands geloof of zienswijze die hij tot op dat moment heeft gehad, mag daarom nooit verhinderen dat hij de feiten te horen krijgt en ze onderzoekt."[2]

Dat sprak mij aan als een waardevol beginsel om in mijn leven toe te passen. Ik was ontvankelijk voor de feiten die hij naar voren bracht.

Enkele belangrijke punten die hij benadrukte, waren:

"God heeft aan degenen die toegewijd naar waarheid zoeken duidelijk laten zien dat religie een vorm van aanbidding is die de kracht van God verloochent en mensen van God afkeert.... *Religie en christen-*

---

1 2 Korinthiërs 12:11, *Groot Nieuws Bijbel*; ook 3:1, 2; 5:12, 13; 6:4-10; 11:21-29.
2 *Face the Facts*, blz. 3.

dom zijn daarom precies het tegenovergestelde van elkaar."[3]

"Wat zijn volgens de profetie van Jezus de dingen die verwacht mogen worden wanneer deze wereld zijn einde tegemoet gaat? Het antwoord is wereldoorlog, hongersnood, pestilentiën, angst onder de natiën en, naast andere dingen die worden genoemd, de aanwezigheid van een 'monsterlijk ding' op de aarde.... *Dit zijn de onweerlegbare feiten* die moeten plaatsvinden en *die bewijzen dat Satans wereld tot een einde gekomen is*. Deze feiten kunnen niet genegeerd worden."[4]

"Thans is Duitsland een verbond met de paus aangegaan en Groot Brittannië beweegt zich snel in dezelfde richting. De Verenigde Staten van Amerika, eens het bolwerk van democratie, staan klaar om deel te gaan uitmaken van dit totalitaire systeem.... De onweerlegbare feiten tonen aan dat Satans dictatoriale 'monsterlijke ding', dat Jehovah's koninkrijk trotseert en tegenwerkt, thans op aarde aanwezig is.... *Het totalitaire syndicaat zal Engeland en Amerika in zijn macht krijgen. U kunt het niet tegenhouden. Probéér het ook niet.* Uw zekerheid ligt aan de zijde van de Heer...."[5]

Ik heb de uitspraken die op dat moment diep in mijn geest werden gegrift, cursief afgedrukt. Zij wekten een sterk gevoel van strijdlust in mij op. Een gevoel dat ik nog niet eerder had gekend.

In een andere belangrijke lezing "Vult de aarde" werd de zienswijze uiteengezet dat Gods boodschap – tot 1935 gericht tot personen die met Christus als "kleine kudde" in de hemel zouden regeren – vanaf dat moment tot een aardse klasse werd gericht, de "andere schapen". Deze zouden na de naderende oorlog van Armageddon een rechtvaardig nageslacht voortbrengen en daarmee de aarde vullen. Over hen zei hij:

"Zij moeten bescherming vinden in Gods organisatie, wat aantoont dat zij moeten worden ondergedompeld, gedoopt, ofwel worden geborgen in die organisatie. De ark die Noach op Gods bevel bouwde, beeldt Gods organisatie af."[6]

---

3 Idem, blz. 7, 8. (Tegenwoordig beschouwen Jehovah's Getuigen het woord "religie" als een aanvaardbare term voor ware aanbidding.)

4 Idem, blz. 9. (De zienswijze was toen dat, aangezien Satans machtsperiode in 1914 eindigde, in deze betekenis de "wereld eindigde". De publicaties van het Genootschap verkondigen dit niet meer.)

5 Idem, blz. 16, 17, 27. (Het Genootschap geeft nu een andere uitleg aan "het walgelijke ding dat verwoesting veroorzaakt" (Matthéüs 24:15), hier weergegeven met "monsterlijke ding".)

6 Idem, blz. 40, 41. (Aan de ark wordt thans niet meer dezelfde symbolische betekenis toegekend als toen, ofschoon de rol van de organisatie als middel tot redding, zoals

Nadat hij op het feit had gewezen dat Noachs drie zonen niet eerder dan twee jaar na de vloed nageslacht begonnen voort te brengen, bracht de Wachttorenpresident dit vervolgens van toepassing op degenen die in moderne tijden een aardse hoop hebben:

> "Is het schriftuurlijk juist indien zij nu zouden trouwen en kinderen zouden krijgen? Het antwoord is: Nee, en dit wordt door de Schriften ondersteund.... Het is veel beter vrij te blijven en zonder verplichtingen, zodat zij thans de wil van de Heer kunnen doen, zoals de Heer gebiedt, en ook om tijdens Armageddon zonder belemmering te zijn."[7]

Joseph Rutherford sprak luid en met een duidelijke, besliste toon. Dat waren *feiten*, stellige waarheden om terdege rekening mee te houden bij de vraag hoe je je leven zou gaan inrichten. De belangrijke boodschap dat zonder de organisatie geen redding mogelijk was, maar ook dat het predikingswerk diende te prevaleren boven persoonlijke belangen als trouwen en kinderen krijgen, of op zijn minst de behoefte daaraan zou moeten verminderen, werd diep in mijn geest gegrift.[8]

In 1939 werd ik gedoopt, en nadat ik in juni 1940 van de middelbare school kwam, begon ik onmiddellijk met het getuigeniswerk in de "volle-tijddienst". Het was een stormachtig jaar, zowel voor de wereld als voor Jehovah's Getuigen. De Tweede Wereldoorlog was op komst, het werk van Jehovah's Getuigen werd in verscheidene landen verboden en honderden Getuigen werden gevangen genomen. In de Verenigde Staten werden kinderen van Jehovah's Getuigen van school gestuurd omdat zij weigerden de vlag te groeten (wat door hen als een vorm van beeldenaanbidding werd beschouwd). Het standpunt van de Getuigen in oorlog neutraal te blijven, ontlokte vaak gewelddadige tegenstand van degenen die prat gingen op hun loyaliteit en vaderlandsliefde. Publieke agressie nam hand over hand toe.

Die zomer ging ons gezin naar een belangrijk congres van de Getuigen in Detroit, Michigan. Er hing een gespannen sfeer, een gevoel van belegerd te zijn. Tegen het einde van het congres wees rechter Rutherford erop dat "dit wellicht het laatste congres was voordat de grote

---

toen gepresenteerd, in essentie dezelfde is gebleven.)

7 Idem, blz. 46, 47.

8 Ik trouwde pas in 1959, op 36-jarige leeftijd. Mijn vrouw en ik hebben geen kinderen, omdat wij gedurende het grootste gedeelte van ons huwelijk zorgvuldig anticonceptie toepasten.

verdrukking zou losbreken". Ik herinner mij dat toen in 1940 de herfst aanbrak en ik mijn zomerkleren opborg, ik het idee had dat ik ze misschien nooit meer zou aantrekken – dat óf Armageddon zou zijn gekomen, óf dat wij tegen die tijd in concentratiekampen zouden zijn beland, zoals veel Getuigen in Nazi-Duitsland.

Publieke agressie tegen de Getuigen bereikte in het begin van de jaren veertig zijn hoogtepunt. In Connersville, Indiana, bezocht ik een rechtszitting tegen twee vrouwelijke Getuigen die van staatsgevaarlijke activiteiten werden beschuldigd ("samenzwering tot oproer"), alleen omdat zij thuis met een groepje mensen Wachttorenpublicaties hadden bestudeerd. De rechtszitting duurde vijf dagen en op de avond van de laatste dag deed de jury de uitspraak: schuldig. Toen wij de rechtszaal verlieten, werden Victor Schmidt, verdediger én Getuige, en zijn vrouw op gewelddadige wijze vanuit het publiek bestormd en tot lopen gedwongen, en nog wel in de stromende regen en helemaal naar de rand van de stad. Onderweg begon Schmidts vrouw als gevolg van de gruwelijke situatie plotseling te menstrueren. Ik had Jack Rainbow in de auto, een officiële vertegenwoordiger van de Getuigen, die al eens met de dood was bedreigd als hij nog een keer "hun stad" zou bezoeken. Toen wij in de buitenwijken van de stad waren aangekomen en ik Schmidt en zijn vrouw zag, nog achtervolgd door een deel van de menigte, voelde ik mij verplicht het risico te nemen hen op te pikken, wat mij lukte. Een andere Getuige had dit ook geprobeerd, maar had aan zijn pogingen een gebroken autoruit overgehouden. Toen zij uiteindelijk in de auto zaten begon Schmidts vrouw bijna hysterisch te huilen. Het gezicht van haar man bleek onder de blauwe plekken te zitten en was overdekt met bloed dat uit diepe wonden vloeide, veroorzaakt doordat hij klaarblijkelijk met boksbeugels was geslagen.[9]

Zulke ruwe, botte intolerantie van zo dichtbij mee te maken, liet een diepe indruk in mijn jonge geest na. Ik raakte alleen maar meer overtuigd van de juistheid van mijn keuze mij bij degenen aan te sluiten die duidelijk de ware dienstknechten van God waren.

Als strategie aanbevolen door Hayden Covington, de juridisch adviseur van het Wachttorengenootschap, trok later een groep van vijfenzeventig Getuigen, onder wie mijn ouders, mijn twee zusters en ik, uit het gebied rond Cincinnati in Ohio naar Connersville voor een "blitzkrieg"-getuigenis. Op één na werden wij, mannen, vrouwen en kinderen, gearresteerd en in verschillende gevangenissen opgesloten totdat wij na een

---

9 Zie het *Jaarboek van Jehovah's Getuigen 1976*, blz. 188, alsook het boekje *Theocracy* gepubliceerd in 1941, blz. 44, 45.

week op borgtocht werden vrijgelaten. Ik was nog in mijn tienerjaren en het was de eerste keer dat ik voelde wat het betekent als een massief stalen deur achter je dichtslaat, grendels op hun plaats worden geschoven en je je realiseert dat je bewegingsvrijheid je is ontnomen.

Enkele maanden later was ik in Indianapolis in de staat Indiana, waar een hoorzitting plaatsvond voor een hogere rechtbank inzake de gebeurtenissen in Connersville. Mijn oom Fred Franz, sinds 1920 lid van het Watch Tower hoofdbureau en een naaste medewerker van rechter Rutherford, was uit Brooklyn overgekomen om als getuige-deskundige van het Genootschap op te treden. Hij werd door de plaatselijke gemeente gevraagd een toespraak te houden en besprak daarin het feit dat velen meenden dat het getuigeniswerk ten einde liep, ja, bijna volbracht was. Ik was, om het zacht uit te drukken, stomverbaasd te horen dat mijn oom hiertegen inging door te zeggen dat men in Brooklyn niet verwachtte spoedig te zullen sluiten, dat "eenieder die een abonnement op de Wachttoren nam dit niet voor een half jaar behoefde te doen, nee, hij kon het voor één of twee jaar aanvragen als hij dat wilde!"

De strekking van zijn opmerkingen was zo in tegenspraak met de uitlatingen van de president van het Genootschap tijdens het congres in Detroit, dat het mij duidelijk leek dat mijn oom voor eigen rekening sprak en niet de juiste, officiële visie van het Genootschap naar voren bracht. Eigenlijk had ik naar hem toe willen gaan om hem tot voorzichtigheid te manen voor het geval zijn uitlatingen Brooklyn zouden bereiken. Hij zou als deloyaal kunnen worden bestempeld vanwege de afzwakkende en ondermijnende uitwerking op het gevoel van intense dringendheid dat zich onder de Getuigen had ontwikkeld. Ofschoon hij eind veertig was, was hij nog jong in vergelijking met rechter Rutherford. Ik wist niet goed of ik het met zijn uitlatingen eens kon zijn of dat ik ze moest verwerpen omdat ze uit een onafhankelijke, ietwat provocerende houding leken voort te komen.

Toen ik dat jaar het huis uit ging om samen met een jonge mede-Getuige in de kolenmijngebieden van West-Virginia en oostelijk Kentucky te gaan prediken, werden wij bijna dagelijks met de dreiging van geweld geconfronteerd. Sommige nederzettingen voor de mijnbouw bestonden uit lange houten barakken die aaneengebouwd langs de grote weg stonden. Soms, als wij het laatste huis van een dergelijke rij hadden bereikt en wij terugkeken naar het punt waar wij begonnen waren, konden wij zien hoe mannen en jongens opgewonden heen en weer renden om hun kameraden op de been te brengen.

In de staat Kentucky bij het kamp "Octavia J" werd onze oude "A"-

Ford door een groep boze mijnwerkers omringd en werden wij gesommeerd "weg te gaan en Kentucky te verlaten als ons leven ons lief was". Pogingen om hen tot rede te brengen wekten alleen maar meer agressie op. Enkele maanden later gingen wij terug en nog voordat wij waren uitgestapt werd er op ons geschoten. Omdat wij werden achtervolgd, moesten wij met een list ontsnappen. Via achterweggetjes en over een berg konden wij uiteindelijk weer op de weg naar huis terechtkomen. Meer nog dan patriottische gedrevenheid, bleek religieus fanatisme de motiverende kracht van de mijnwerkers te zijn. Het feit dat wij niet in een letterlijke pijniging in de hel geloofden (waardoor kleine jongens ons als "hel-lozen" naschreeuwden) woog bijna net zo zwaar als ons standpunt inzake oorlog.

Ik vond een dergelijk fanatisme dat uit een bekrompen geest voortkwam, destijds ronduit verbijsterend. Wat was ik gelukkig om deel uit te maken van een organisatie die zulke onverdraagzaamheid niet kende.

De zomer van 1941 brak aan en tegen mijn verwachting in woonde ik weer een congres bij dat in St. Louis in Missouri werd gehouden. Ik herinner mij nog hoe een menigte zich samenpakte toen rechter Rutherford in een grote auto het congresterrein opreed. Hayden Covington en vice-president Nathan Knorr, beiden mannen van flink postuur, stonden als lijfwachten op de treeplank. Op de laatste dag van het congres liet Rutherford alle kinderen van vijf tot achttien jaar voor het podium plaatsnemen. Na zijn officiële toespraak sprak hij hen voor de vuist weg toe. Rutherford, een grote man met gewoonlijk een strenge uitdrukking en een strenge toon, sprak nu met bijna vaderlijke overredingskracht. Hij gaf de kinderen de raad niet aan trouwen te denken totdat Abraham, Isaäk, Jakob en andere getrouwe mannen en vrouwen uit de oudheid teruggekeerd zouden zijn. Deze mannen zouden namelijk niet lang daarna worden opgewekt en kunnen helpen bij de keuze van hun levenspartner. Aan ieder kind werd een cadeau-exemplaar van het boek *Kinderen* uitgereikt. Om de zienswijzen over te brengen, speelden in dit boek een denkbeeldig jong stel, Johannes en Eunice, een belangrijke rol. Zij waren verloofd, maar omdat zij Getuigen waren hadden zij besloten hun huwelijk tot aan de komst van de Nieuwe Ordening, die zo nabij was, uit te stellen. In het boek zei Johannes tegen Eunice:

"Onze hoop is, dat binnen enkele jaren ons huwelijk voltrokken zal worden en door des Heeren genade zullen wij kinderen hebben, die tot eer van den Heere zullen opgroeien. Wij kunnen ons huwelijk beter uitstellen tot de eeuwige vrede op aarde gekomen is. Thans

> moeten wij onzen last niet grooter maken, maar wij moeten vrij en voor den dienst des Heeren toegerust zijn. Wanneer DE THEOCRATIE in volle werkzaamheid is, dan zal het geen last meer zijn, om een gezin te hebben."[10]

Ik was toen negentien en nu ik ruim zeventig ben kan ik mij nog de gevoelens herinneren die deze woorden in mij losmaakten. Het was een vreemde mengeling van enthousiasme en teleurstelling. Op die leeftijd met dergelijke uitspraken geconfronteerd te worden, waarbij in wezen van je werd verlangd voorlopig niet aan trouwen te denken, bracht mij uit evenwicht. Op dat moment kon ik begrijpen wat jonge mannen moeten overwinnen als zij katholiek priester willen worden. Natuurlijk hield de kracht waarmee de Wachttorenpresident ons aanspoorde ongetrouwd te blijven direct verband met de beperkte tijd tot aan Armageddon. Of zoals *The Watchtower* van 15 september 1941 het later beschreef:

> "Toen de kinderen het geschenk [het boek *Kinderen*] ontvingen, drukten zij het tegen zich aan, niet als een stuk speelgoed om mee te spelen, maar als een van de Heer afkomstige voorziening om het werk in de resterende maanden vóór Armageddon doeltreffend te verrichten."[11]

Jaren later vernam ik dat rechter Rutherford toen reeds aan kanker leed, waaraan hij niet lang daarna is overleden. Hij leefde vele jaren gescheiden van zijn invalide vrouw, die ook een Getuige was en in Californië woonde. Zijn enige zoon toonde op volwassen leeftijd geen interesse meer in het geloof van zijn vader. Mijn oom, Fred Franz, zei dat zijn achteruitgaande gezondheid, in combinatie met het sterke verlangen dat het "einde" zou komen terwijl hij nog in leven was, hem ertoe hadden gebracht zulke uitlatingen te doen als die hij in 1940 en 1941 deed. Ik dacht later wel eens: stel dat het paar uit het boek echt had bestaan, dan zou hun verlovingsperiode wel heel lang hebben geduurd en in feite nog steeds voortduren. Alle jonge meisjes die op dat congres aanwezig waren, zijn nu in de zestig en de leeftijd gepasseerd om nog kinderen te krijgen. Een aantal van de kinderen volgden loyaal de raad op. Zij trouwden niet toen zij eenmaal hun huwbare leeftijd hadden bereikt en leidden verder een vrijgezellenbestaan.

In het jaar 1942 bracht een aanstelling als "speciale pionier" in Wells-

---

10 *Kinderen*, blz. 346. In het Engels uitgegeven in 1941.
11 Zie *The Watchtower* van 15 september 1941, blz 288.

ton, Ohio, nieuwe ervaringen.[12] Ik had een kleine woonwagen als onderkomen die ik met een andere jonge Getuige deelde. De woonwagen was een zelfgebouwde "doos op wielen" van twee meter breed en vier meter lang. De wanden ervan waren niet geïsoleerd en ons kleine kolenkacheltje bleef, als je het niet verzorgde, hoogstens een paar uur branden. Gedurende menige winternacht bevroor binnen het water in ons keteltje. Het kwam regelmatig voor dat wij wakker werden en niet meer konden slapen omdat door de kou onze voeten klopten van de pijn. Wij konden ons geen beter onderkomen veroorloven, omdat wij, afgezien van de extra bijdragen die mensen ons voor de lectuur gaven, elk het maximum van vijftien dollar per maand als toelage van het Genootschap ontvingen.[13] In de betere tijd van het jaar bestond onze hoofdmaaltijd gewoonlijk uit gekookte aardappelen, goedkope margarine en brood van een dag oud (dat wij dan voor de halve prijs kochten). Mijn partner bezat weliswaar een oude auto, maar wij hadden zelden geld om benzine te kopen.

Ook in deze stad laaiden de vijandigheden op. Op een bepaald moment gooiden jongens alle ruiten van onze woonwagen in. Toen ik op een avond thuiskwam, trof ik het ding op zijn kant aan. Opnieuw werd ik gearresteerd en bracht een nacht in de plaatselijke gevangenis door. In de cel wemelde het van het ongedierte. Omdat ik er niet toe kon komen om op de gevangenisbrits te gaan liggen, bracht ik de nacht zittend door, op een leeg blik dat in de cel was achtergebleven.

In 1944 kreeg ik een uitnodiging om een cursus van vijf maanden op een zendingsschool te volgen: de Wachttoren-bijbelschool Gilead. Na mijn examen was ik, wachtend op een zendingstoewijzing, anderhalf jaar lang reizend opziener voor een "kring" van gemeenten in de staat Arizona en een groot gedeelte van Californië. Toen ik de gemeenten in het gebied rond San Diego in Californië bezocht, bracht ik vijf nachten door in "Beth Sarim", ofwel "huis der vorsten". Dit was een groot huis dat door het Genootschap was gebouwd. Het werd voor de getrouwe

---

12 "Speciale pioniers" zijn volle-tijdvertegenwoordigers van het Genootschap met een speciale toewijzing, een hoger uren-quotum en een maandelijkse toelage om in het onderhoud te voorzien.

13 Op het aanvraagformulier voor deze toelage moest worden aangegeven wat als bijdragen voor de lectuur was ontvangen, wat men had uitgegeven en het verschil. Omdat het verschil soms minder was dan vijftien dollar, leek het mij correct om minder te vragen. Dit leidde er echter toe dat ik voortdurend minder ging uitgeven en daardoor een steeds kleinere toelage vroeg. Later ontdekte ik dat de meeste "speciale pioniers" gewoon de vijftien dollar aanvroegen.

mannen uit de oudheid vanaf Abel "gereedgehouden" om na hun opstanding door hen te worden bewoond.[14] Rechter Rutherford, die longproblemen had, bracht daar de winters door. Ik weet nog dat de plek wat onwerkelijk op mij overkwam. San Diego was een mooie stad en het huis was een prachtige woning op stand, maar ik kon niet goed inzien waarom de personen uit de bijbel geïnteresseerd zouden zijn om nu juist daar te gaan wonen. Naar mijn gevoel klopte er iets niet.[15]

Aanvankelijk werd ik aangesteld om als zendeling naar Frankrijk te gaan, maar ik kreeg van de militaire autoriteiten geen toestemming het land te verlaten. Vervolgens werd mij het eiland Puerto Rico toegewezen. Voordat ik in 1946 vertrok, sprak Nathan Knorr, de nieuwe president van het Genootschap (Rutherford stierf begin 1942), ons toe. Wij waren allen jonge mannen die als "bijkantooropzieners" toezichthoudend werk zouden gaan verrichten. Hij benadrukte ondermeer dat, wilden wij onze toewijzing als zendeling behouden, wij niet aan verkering of trouwen moesten denken. De regel was: Trouw je, dan verlies je je aanstelling.[16]

Het duurde niet lang of onze groep in het "zendelingenhuis" in San Juan, Puerto Rico, bestond al gauw uit één echtpaar, zeven jonge vrouwen van in de twintig en ikzelf. Wij woonden met z'n allen in een huis van twee verdiepingen en zes slaapkamers. Hoewel ik de raad van Knorr opvolgde en actief bezig was (soms leidde ik meer dan vijftien bijbelstudies per week), drukten zowel de regel van het ongehuwd blijven als de omstandigheden in de krappe behuizing steeds zwaarder op mij. Aanvallen van dysenterie, daarna een paratyfusinfectie met hevige pijn en bloederige ontlasting en later een hepatitisinfectie deden mij geen goed. (Tijdens de dysenterie en de paratyfus bleef ik op het kantoor doorwerken. Tijdens de hepatitisinfectie was ik slechts één week afwezig, ofschoon ik daarna nog zo zwak was dat ik nauwelijks de trappen naar het kantoor op kon komen.) Na acht jaar stond ik door al deze factoren op de rand van instorten. Nadat ik de president had geschreven, werd ik van mijn verantwoordelijkheden op het bijkantoor ontheven (ik had daar niet om gevraagd) en werd mij aangeboden naar de Verenigde Staten terug te keren om daar weer als reizend opziener

---

14 Zie het boek *Redding*, in het Engels gepubliceerd in 1939, blz. 326, 327.

15 Niet veel jaren later werd Beth Sarim verkocht. Het geloof in de terugkeer van de "oude getrouwen" vóór Armageddon werd ook opzij gezet.

16 In beginsel was dezelfde regel voor het internationale hoofdbureau en alle bijkantoren van toepassing. In het midden van de jaren vijftig werd deze regel veranderd; Knorr trouwde toen zelf.

te dienen. Ik vroeg echter om in Puerto Rico te mogen blijven en werd naar een andere stad overgeplaatst. Hoewel die stad, Aguadilla, mij persoonlijk niet aantrok, had ik toch verzocht erheen te mogen gaan omdat ik meende dat daar de behoefte aan predikers groter was.

Binnen een jaar werd ik als reizend opziener aangesteld en bezocht ik de gemeenten op het eiland en de nabijgelegen Maagdeneilanden ten oosten van Puerto Rico. Bovendien werd ik van tijd tot tijd door het Genootschap gevraagd om naar de Dominicaanse Republiek te gaan, waar het werk van de Getuigen door de regering van dictator Rafael Trujillo was verboden. Het belangrijkste doel was om Wachttorenpublicaties het land binnen te smokkelen.[17] Nadat ik dit enige malen had gedaan, werd mij in 1955 gevraagd om persoonlijk een verzoekschrift aan de dictator te overhandigen. Omdat ik wist dat mensen die bij hem in ongenade vielen gewoonweg verdwenen, aanvaardde ik de opdracht met enige vrees. Toen ik in Ciudad Trujillo (nu Santo Domingo geheten) aankwam, zond ik een telegram naar de generaal, waarin ik mijzelf slechts aandiende als "Noord-Amerikaans leraar, die in het bezit is van inlichtingen die voor U en Uw land van groot belang zijn". Het werd mij toegestaan in het Nationale Paleis een gesprek met hem te hebben en ik kon hem het verzoekschrift overhandigen.[18] Tot mijn verbazing werd ik niet uitgewezen en kon ik doorgaan met het van tijd tot tijd ondernemen van "smokkelreizen", zonder dat ik werd opgepakt.

Toen in 1957 een golf van vervolgingen oplaaide, werden alle Amerikaanse zendelingen van het Wachttorengenootschap uit de Dominicaanse Republiek gezet. Veel plaatselijke Getuigen werden afschuwelijk mishandeld en gevangengezet, met name omdat de mannen onder hen weigerden in dienst te gaan zoals door de militaire wetgeving werd vereist. Er was ook van religieuze zijde aanzienlijke tegenstand, doordat onder andere priesters zich in ophitsende bewoordingen in de kranten hadden uitgelaten. Het Genootschap vroeg mij om erheen te gaan en de

---

17 Ofschoon ik zeker niet klein was, woog ik gedurende de periode dat ik in het Caribische gebied verbleef, slechts ongeveer 53 kilo. Ik kon verscheidene tijdschriften onder een dubbel stel onderkleren om mijn lichaam binden en ik kon in mijn halflange onderbroek een opengeslagen boek van 384 bladzijden opbergen, zonder dat dit opviel. Het enige probleem was dat, als ik in het vliegtuig zat, de hoeken van het geopende boek in mijn dijen staken, wat enig ongemak veroorzaakte.

18 De generaal ontving mij in vol ornaat, met al zijn medailles op (vele daarvan – zo niet de meeste – had hij zichzelf opgespeld). Toen hij begreep wat mijn eigenlijke boodschap was, kwam er vrij snel een einde aan het onderhoud. Het gesprek liet kennelijk wel een goede indruk achter, aangezien enige tijd later het verbod voor ongeveer een jaar werd opgeheven, maar daarna weer van kracht werd.

omstandigheden waaronder de Dominicaanse Getuigen verkeerden, te onderzoeken. Ik was er kort tevoren geweest om instructies aan de zendelingen over te brengen en had bijzonderheden over de vervolgingen naar buiten gebracht die in de kranten van Puerto Rico breed waren uitgemeten. Wij vernamen van ingewijden dat dergelijke ongunstige publiciteit Trujillo woedend maakte. Ik herinner mij dat ik de eerste nacht in Ciudad Trujillo een hotelkamer had gekregen op de begane grond. De kamer had openslaande deuren en mijn bed stond daar vlak naast. Omdat ik vreesde voor mijn leven, zorgde ik ervoor dat het leek alsof ik in het bed sliep, terwijl ik in feite op de grond erachter lag. Ook die keer kon ik mijn missie zonder kleerscheuren volbrengen en het land veilig verlaten. In de daaropvolgende jaren bezocht ik het land nog een aantal malen.

Later veranderde het Genootschap de regel met betrekking tot het ongehuwd zijn en dertien jaar nadat ik in Puerto Rico als zendeling was begonnen, trouwde ik. Cynthia, mijn vrouw, vergezelde mij bij mijn werk als reizend opziener. De economische omstandigheden op het eiland waren slecht, veel slechter dan op dit moment. Wij logeerden bij de mensen die wij dienden, die hiervoor moesten inschikken omdat hun huizen klein waren. Soms was er stromend water en elektriciteit, soms ook niet. Een enkele keer hadden wij wat privacy, maar meestal erg weinig. Wij waren nog betrekkelijk jong en pasten ons aan, maar de gezondheid van mijn vrouw zou ernstige schade oplopen.

Slechts een paar maanden na ons trouwen, terwijl wij op een klein eiland dienden, liep Cynthia een maag-darminfectie op, waarschijnlijk door slecht water of bedorven voedsel. In het huis waar wij logeerden, woonde een aardig Westindisch echtpaar met schattige kinderen. Ongelukkig genoeg krioelde het in het huis van kakkerlakken, ongedierte dat Cynthia in bijna panische angst brengt. 's Avonds, voordat wij het muskietennet over ons bed deden, controleerden wij het bed een paar keer op kakkerlakken. Omdat ik het vermoeden had dat er in een doos met kleren in de hoek van de kamer een nest zat, nam ik op een dag de insectenspray, ging naar de doos toe en tilde het deksel op. Ik liet het ogenblikkelijk weer vallen omdat er in de doos honderden kakkerlakken zaten en ik bang was dat zij zich ten gevolge van de spray door het hele huis zouden verspreiden. Tot overmaat van ramp kwam er iedere nacht een rat de keuken binnen (vlak naast onze kamer en naast het enige toilet). Het beest was zo groot dat de blikken etenswaren op de schappen in beweging kwamen.

Onder deze omstandigheden verergerden de darmklachten van Cyn-

thia. Ze kreeg hevige diarree en moest regelmatig braken. Ik slaagde erin haar naar de enige dokter te brengen die het eiland rijk was en door een injectie kon het overgeven tijdelijk worden gestopt. Later die nacht begon het echter weer. Dit bracht haar – mede door de aanhoudende diarree – op de rand van uitdroging. Hardlopend legde ik een afstand van meer dan een kilometer af en haalde de dokter uit zijn bed. In een jeep brachten wij haar naar een kleine kliniek. Daar bleek dat haar aderen ernstig vernauwd waren; de verpleegster had grote moeite om een naald in te brengen en haar een zoutoplossing toe te dienen. Een paar dagen later kon zij de kliniek weer verlaten, maar haar gezondheid is nooit meer op het oude peil gekomen. Later kreeg zij ook nog een infectie met een parasiet (zweepworm).

In 1961 werd ik naar de Dominicaanse Republiek overgeplaatst. Trujillo was kort voor onze aankomst vermoord.

We bleven er bijna vijf jaar, maakten de val mee van vier verschillende regeringen en moesten in april 1965 een oorlog meemaken die zich rond de hoofdstad waar wij ons bevonden concentreerde. De meeste Amerikanen en andere buitenlanders vluchtten het land uit. Wij wilden echter als zendelingengroep de Dominicaanse Getuigen niet in de steek laten, met als gevolg dat wij bij ondervinding leerden wat het betekent om onder oorlogsomstandigheden te moeten leven. 's Nachts hoorden wij honderden geweerschoten, het ratelen van machinegeweren en het dreunen van bazooka's en andere zware wapens. Overdag namen de gevechten af en konden wij naar buiten om iets te ondernemen, hoewel wij bij het uitbreken van geweervuur vaak dekking moesten zoeken en bijna letterlijk aan de grond vastgenageld zaten. Ook nu nog vraag ik mij af op welke afstand kogels langs je heen moeten scheren om dat zoemende geluid te maken van geïrriteerde bijen die om je hoofd vliegen. Een soldaat deelde mij ter geruststelling mee: "Je hoeft je daar geen zorgen om te maken, de kogel die jou treft hoor je niet."

De overige vijftien jaar van onze volle-tijddienst zagen er heel anders uit, omdat deze zich op het internationale hoofdbureau in Brooklyn, New York, afspeelden. De reden, waarom ik de vroege jaren tot 1965 tamelijk gedetailleerd heb beschreven, is dat deze (zij het in bescheiden mate) overeenkomen met de ervaringen waar de apostel Paulus op doelde toen hij de echtheid van zijn dienst voor God wilde aantonen:

> "Wij bewijzen dat wij dienstknechten van God zijn door grote vastberadenheid gedurende tijden van lijden: in tijden van ontbering en nood."

In de woorden die daarop volgen maakt hij geen melding van zijn toe-

spraken, geeft hij geen cijfers die aangeven welke grote menigten hij toesprak en verhaalt hij niet over organisatorische successen in het bijeenbrengen van grote aantallen gelovigen.[19]

Ik beweer niet dat ik méér heb meegemaakt dan andere zendelingen van de Jehovah's Getuigen of mensen van andere geloofsrichtingen; ik heb dit verslag uitsluitend geschreven om de lezer in staat te stellen de betrouwbaarheid en de integriteit van de rest van dit boek beter te kunnen beoordelen.

OMSTANDIGHEDEN EN GEVOLGEN

"Wij kunnen onmogelijk voor ons houden wat we gezien en gehoord hebben." – Handelingen 4:20, *Groot Nieuws Bijbel.*

Wat ik gedurende de volgende vijftien jaar heb meegemaakt heeft grote invloed op mij gehad. Het is natuurlijk niet gezegd dat u als lezer hier net zo op zou hebben gereageerd als ik, maar één ding is zeker: niemand zal kunnen begrijpen waarom ik in een conflictsituatie terecht ben gekomen wanneer hij de ontwikkelingen die daartoe hebben geleid, niet kent. De volgende Spreuk is hierop van toepassing: "Wanneer iemand antwoord geeft op een zaak voordat hij [ze] hoort, is dat dwaasheid van zijn kant en schande."[20]

Eén jaar voordat de oorlog in de Dominicaanse Republiek uitbrak en kort na een aanval van knokkelkoorts waardoor mijn zenuwuiteinden blijvend overgevoelig raakten, volgde ik een cursus van tien maanden op de Gileadschool.[21] Aan het einde van de cursus vroeg N.H. Knorr, de president van het Genootschap, mij mijn zendingsdienst in het Caribische gebied te beëindigen teneinde samen met mijn vrouw naar het internationale hoofdbureau in Brooklyn ("Bethel" genaamd) te komen waar ik op de schrijfafdeling dienst zou gaan doen. Hoewel dit door velen als een eer werd beschouwd, had ik eigenlijk geen behoefte om te vertrekken. Tijdens een gesprek met broeder Knorr in zijn kantoor, legde ik hem uit dat ik bijzonder veel plezier in mijn toewijzing had, zowel in de contacten met de mensen met wie ik werkte, als in het werk zelf. Kennelijk vatte hij dit op als een gebrek aan waardering voor het aanbod, want hij leek mij wat ontstemd. Daarom vertelde ik hem

---

19 2 Korinthiërs 6:4-18, *Jerusalem Bible.*

20 Spreuken 18:13.

21 Knokkelkoorts (of dengue) wordt, net als malaria, door muskieten overgebracht maar verloopt goedaardig. Op mij had de ziekte echter een blijvend nadelig effect, mogelijk ten gevolge van roodvonk in mijn kinderjaren.

dat ik slechts mijn gevoelens en mijn liefde voor het zendingswerk kenbaar wilde maken en dat ik de nieuwe toewijzing zou aanvaarden.

Enkele maanden na onze aankomst en nadat ik wat werk had gedaan als schrijver, bracht president Knorr mij naar een kantoor waarin een tafel stond met enorme stapels getypte manuscripten erop. Hij gaf mij opdracht aan de totstandkoming van een bijbels woordenboek te gaan werken. De manuscripten waren het werk van 250 mannen over de gehele wereld die hiervoor ieder een deelopdracht hadden ontvangen. De opdrachten waren hun over het algemeen gegeven op basis van hun positie in de organisatie (zoals bijkantooropziener, drukkerijopziener, enz). Slechts weinigen van hen hadden schrijfervaring. Nog minder beschikten zij over de ervaring en de tijd die nodig was om het noodzakelijke onderzoekswerk te verrichten. Bovendien ontbrak het hen aan de benodigde bibliotheek-faciliteiten. Ik kan wel stellen dat zeker negentig procent van het materiaal niet is gebruikt.

Ik begon met "Aäron", "Aäronieten", "Ab", "Abaddon" en zo verder, maar het werd al gauw duidelijk dat één man deze taak niet kon volbrengen. Als eerste werd Lyman Swingle aangesteld, een van de bestuurders van het Wachttorengenootschap, en kort daarop Edward Dunlap, administratief hoofd van de Gileadschool. Tenslotte werden Reinhard Lengtat en John Wischuk, respectievelijk van de dienst- en schrijfafdeling, aan de projectgroep toegevoegd. Zo nu en dan, en voor verschillende tijdsperiodes, hadden anderen een aandeel in het werk, maar de vijf genoemde personen droegen het project totdat het 1696 bladzijden tellende naslagwerk *Aid to Bible Understanding* vijf jaar later werd voltooid.[22]

Bij het begin van het project deed president Knorr een uitspraak die grote invloed op onze aanpak heeft gehad. Wij vatten zijn woorden anders op dan bedoeld, maar dat was zonder meer gunstig. Hij zei: "Wij willen slechts weergeven wat in de bijbel wordt gezegd; het is niet nodig om alles in de publicaties van het Genootschap na te gaan."

Wij realiseerden ons later, dat hij dit zei omdat hij wilde dat het project niet te lang zou duren en het dus iets zou opleveren dat redelijk

---

22 [Een Nederlandse vertaling kwam gedurende 1982 tot 1991 in acht delen uit onder de titel *Hulp tot begrip van de bijbel*. Volgens het voorwoord hierin is deze vertaling "een verkorte uitgave" van de Engelse versie. – vert.] De onderwerpen werden ons door Karl Adams, opziener van de afdeling, toegewezen. *Aid to Bible Understanding* werd in 1988 vervangen door *Insight on the Scriptures*, een tweedelig werk met slechts geringe herzieningen. [Het eerste deel van *Insight on the Scriptures* kwam in 1995 in het Nederlands uit onder de titel *Inzicht in de Schrift*. – vert.]

beperkt was, een "handboek" zoals hij het later uitdrukte. Door zonder veel aanvullende toelichting slechts datgene op te nemen wat er in de bijbel over bepaalde onderwerpen wordt gezegd, zou het onderzoekswerk niet veel tijd in beslag nemen. Wij hadden hem verkeerd begrepen, omdat wij dachten dat hij bedoelde dat wij er voortdurend naar moesten streven weer te geven wat de bijbel *feitelijk* zei in plaats dat wij ons verplicht moesten voelen om de dingen weer te geven op de manier zoals dat in de Wachttorenpublicaties werd gedaan. Er ontstond nu een heel ander soort publicatie dan anderszins het geval zou zijn geweest. Het materiaal dat door de 250 mannen was ingezonden, verstrekte bijna zonder uitzondering informatie die met de "aanvaarde visie" in de publicaties van het Genootschap overeen kwam. Ons onderzoek bracht vaak verschillen aan het licht.

Fred Franz, de vice-president van het Genootschap, werd algemeen gezien als de belangrijkste bijbelgeleerde van de organisatie. Een aantal keren ging ik naar zijn kantoor om over bepaalde punten met hem te spreken. Tot mijn verbazing verwees hij mij herhaaldelijk naar bijbelcommentaren en zei: "Waarom kijk je niet wat Adam Clarke daarover zegt, of wat Cooke schrijft", of, als het voornamelijk de Hebreeuwse geschriften betrof, "wat de Soncino commentaren zeggen". In onze bibliotheek op Bethel stonden boekenplanken vol met zulke commentaren. Aangezien zij echter door geleerden van andere religies waren geschreven, hechtte ik er aanvankelijk niet veel waarde aan en, net als de anderen van de afdeling, voelde ik enige aarzeling ze te gebruiken – ik had er zelfs een zeker wantrouwen tegen. Zoals Karl Klein, een vooraanstaand lid van de schrijfafdeling, het soms vrij rauw uitdrukte: "Als je de commentaren gebruikt, zuig je aan de tepels van Babylon de Grote", de grote hoer uit Openbaring die door het Genootschap als symbool voor het wereldrijk van valse religie wordt beschouwd.[23]

Hoe meer ik deze commentaren echter als naslagwerk gebruikte, hoe meer ik onder de indruk raakte van het sterke geloof in de goddelijke inspiratie van de Schrift dat in de meeste ervan tot uiting kwam. Nog sterker raakte ik onder de indruk van het feit dat de inhoud over het algemeen zeer waardevol en nauwkeurig was, hoewel sommige werken al in de achttiende eeuw waren geschreven. Onwillekeurig vergeleek ik ze met onze publicaties, die dikwijls binnen een paar jaar verouderd waren en niet meer werden gedrukt. Ik zag wel fouten in deze commentaren, maar het goede woog ruimschoots op tegen de enkele keren dat

23 Ik kon moeilijk geloven dat hij het serieus meende, want hij maakte zelf van deze commentaren gebruik en ik wist dat ze ook vaak door Fred Franz werden gebruikt.

zij er naar mijn mening naast zaten.

Toen ik de opdracht kreeg aan de onderwerpen "Oudere man [ouderling]" en "Opziener" te gaan werken, bracht onderzoek in de Schrift al snel aan het licht dat de vorm van toezicht op de gemeenten zoals die bij ons gewoon was, niet met de regeling uit de eerste eeuw overeenkwam. (Wij hadden geen lichamen van ouderlingen in onze gemeenten; in iedere gemeente was één man de "opziener".) Enigszins verontrust legde ik deze bevindingen aan mijn oom voor. Weer overrompelde zijn antwoord mij: "Probeer niet de bijbel te begrijpen op basis van wat je thans in de organisatie ziet." Hij voegde eraan toe: "Houd het *Hulp*-boek zuiver." Ik had de organisatie altijd als Gods enige kanaal voor het verstrekken van waarheid gezien, en op zijn zachts gezegd klonk deze raad mij vreemd in de oren. Toen ik mijn oom onder de aandacht bracht dat in de *Nieuwe-Wereldvertaling*, in Handelingen hoofdstuk veertien, vers 23, waar het gaat om de aanstelling van ouderlingen, duidelijk de woorden "in een ambt" waren toegevoegd, waardoor dit vers een enigszins andere betekenis kreeg, zei hij: "Waarom haal je er geen andere vertalingen bij die misschien minder vooringenomen zijn."[24] Ik liep zijn kantoor uit, mij verbaasd afvragend of mijn oren mij niet hadden bedrogen. In de jaren daarna heb ik hem meerdere keren in het Besturende Lichaam aan deze uitspraak herinnerd.

Door dat gesprek ben ik de Schrift heel anders gaan benaderen. In zijn opmerkingen lag een waardering voor schriftuurlijke waarheden opgesloten die een diepe indruk op mij maakte. Ik begon steeds duidelijker in te zien dat de *context* buitengewoon belangrijk is voor een goed begrip van een bepaald schriftgedeelte. Het leek mij dat de andere leden van onze groep die regelmatig aan het *Hulp*-project werkten, dit ook inzagen. Wij begonnen te beseffen dat wij de bijbel zijn eigen begrippen moesten laten definiëren in plaats van eenvoudigweg een bestaande zienswijze over te nemen of ons door de definitie in een Engels woordenboek te laten leiden. Woordenboeken in de oorspronkelijke Hebreeuwse en Griekse taal uit de bibliotheek op Bethel en concordanties die op die talen en niet op het Engels waren gebaseerd, gingen wij juist steeds vaker gebruiken.

Het was een stuk opleiding en het zette ons tevens op onze plaats omdat wij gingen inzien dat wij veel minder van de Schrift hadden

---

24 In latere uitgaven van de *Nieuwe-Wereldvertaling* is deze toevoeging geschrapt. In de eerste uitgaven was te lezen: "Bovendien, stelden zij voor hen in de gemeente oudere mannen in een ambt aan, en onder bidden en vasten droegen zij hen aan Jehovah op, in wie zij waren gaan geloven."

begrepen dan wij hadden gedacht: wij waren niet de gevorderde bijbelstudenten die wij meenden te zijn. Hoewel ik de bijbel verscheidene malen van voor tot achter had gelezen, was ik vijfentwintig jaar lang zo druk bezig geweest dat ik nooit tijd had gevonden om een dergelijke serieuze, gedetailleerde studie van de Schrift te maken. Ik had hier in feite ook nooit de noodzaak toe gevoeld, omdat ik aannam dat anderen dat voor mij deden. De twee cursussen die ik op de Gileadschool had gevolgd waren zo intensief, dat er weinig tijd voor meditatie, onderzoek en analyse overbleef.

Dat ik nu kon beschikken over zowel tijd als hulpmiddelen op het gebied van de bijbel (zoals woordenboeken, commentaren, Hebreeuwse en Griekse concordanties, e.d.) werkte zeer positief. Maar het belangrijkste was het besef dat het noodzakelijk is om zo veel mogelijk de context, de Schrift zelf dus, te laten spreken. Deze zienswijze diende zich niet van de ene op de andere dag aan, maar verdiepte zich over de jaren. Ik kon nu begrijpen waarom de honderd tot tweehonderd jaar oude commentaren in onze bibliotheek op Bethel betrekkelijk tijdloos waren. Alleen al door de vers-voor-vers-benadering werd min of meer de noodzaak geschapen om binnen de context te blijven, waardoor het risico om in sektarische zienswijzen of fantasierijke interpretaties te vervallen, aanzienlijk werd beperkt.

Wat er in het *Hulp*-boek over ouderlingen en de bestuursvorm van de gemeenten uit bijbelse tijden werd gezegd, week dus sterk af van de opvatting die op dat moment bij Jehovah's Getuigen werd aangetroffen, waar een min of meer monarchistische structuur de overhand had. Rechter Rutherford had in 1932 afgerekend met de regeling zoals die in de Schrift wordt gevonden, waarbij een lichaam van ouderlingen in de gemeente optreedt. Aanleiding hiertoe was een gebrek aan samenwerking van de kant van sommige ouderlingen inzake de programma's en het beleid van het Genootschap.[25] Zijn positie als president gaf Rutherford de benodigde macht om zo te handelen. Alle gemeenten werden uitgenodigd om voor ontbinding van de lichamen van ouderlingen te kiezen en deze door een door het Genootschap aangestelde "dienstlei-

25 In het algemeen wordt ter rechtvaardiging hiervan de nadruk gelegd op het gebrek aan bereidwilligheid van sommige ouderlingen om deel te nemen aan het van-deur-tot-deur-getuigenis, hetgeen toen sterk werd gepropageerd. Zij worden afgeschilderd als mannen die alleen maar in het leiden van vergaderingen en het houden van toespraken geïnteresseerd waren. Er wordt echter nooit vermeld dat rechter Rutherford, de Wachttorenpresident, zich op precies dezelfde manier gedroeg. Het heette dat zijn verantwoordelijkheden het hem niet toestonden om een aandeel te hebben aan het van-deur-tot-deur-werk.

der" te vervangen. Gedurende de daarop volgende veertig jaar waren er geen lichamen van ouderlingen in de gemeenten. Dat is de reden waarom men in de door het Genootschap in 1950 uitgegeven *Nieuwe-Wereldvertaling* van de bijbel in plaats van "ouderlingen" regelmatig "oudere mannen" leest. Het woord "ouderlingen" was tegen die tijd officieel in diskrediet geraakt.[26]

Nadat ik de onderwerpen "Oudere man" en "Opziener" had afgerond, leverde ik mijn werk af. Normaal gesproken vonden president Knorr en vice-president Fred Franz het niet nodig de enorme hoeveelheid kopij voor het *Hulp*-project door te lezen. Karl Adams, hoofd van de schrijfafdeling, vertelde mij echter dat hij, nadat hij mijn bevindingen had gelezen, naar broeder Knorr was gegaan en had gezegd: "Ik denk dat je dit moet lezen. Er verandert nogal wat mee." Na het gelezen te hebben ging Knorr naar Fred Franz en zei op felle toon: "Wat betekent dit? Betekent het dat wij nu nog alles moeten veranderen?" Fred Franz antwoordde dat hij dacht dat dat niet nodig was en dat de bestaande regeling zonder problemen kon worden gehandhaafd.

Toen Karl Adams mij dit later vertelde, kon ik het nauwelijks geloven. Daarom ging ik op een avond naar de kamer van mijn oom om het hem zelf te vragen. Hij bevestigde dat hij geen noodzaak zag veranderingen aan te brengen. Omdat ik wist dat het complete *Hulp*-boek die zomer op de districtsvergaderingen zou uitkomen, vroeg ik hem welk effect het naar zijn mening op de broeders zou hebben om te lezen dat er in de gemeenten van de eerste eeuw blijkbaar lichamen van ouderlingen bestonden en dat alle ouderlingen destijds als opziener dienden, om vervolgens te ontdekken dat wij niet van plan waren dat schriftuurlijke voorbeeld te volgen. Hij zei op kalme toon dat hij niet dacht dat het een probleem was en dat de bestaande regeling "in overeenstemming" gebracht kon worden met de informatie uit het *Hulp*-boek. Ik gaf uiting aan mijn grote bezorgdheid dat dit opzijschuiven van de Schrift de broeders en zusters aan het wankelen kon brengen. Zijn standpunt verdedigend, zette hij uiteen dat broeders enkele tientallen jaren terug al hadden beredeneerd dat, aangezien Christus in 1914 zijn koninkrijksmacht had opgenomen, het heel aannemelijk was dat na die tijd het besturen van aardse aangelegenheden anders geregeld was. Hij voegde eraan toe dat hij nog steeds geloofde dat Christus Jezus de aangelegenheden van zijn aardse dienstknechten wereldwijd zou leiden en be-

---

26 Latere uitgaven van de *Nieuwe-Wereldvertaling* gebruiken de uitdrukking "ouderlingen", maar dan alleen in het bijbelboek Openbaring, in teksten die verwijzen naar de 24 ouderlingen bij Gods troon.

sturen door gebruik te maken van, of door het ambt van, slechts één enkele persoon, en dat dit zo zou blijven totdat de Nieuwe Ordening zou aanbreken. De strekking van wat hij zei week zo af van zijn eerdere uitlatingen, dat ik het moeilijk vond beide met elkaar in overeenstemming te brengen.

Enige tijd later echter schreef de vice-president een lezing voor een komend congres. Uit die lezing viel af te leiden dat er toch een verandering zou komen in de manier waarop de gemeenten werden bestuurd. Toen Karl Adams de tekst onder ogen kreeg en begreep wat dit betekende, nam hij direct contact op met broeder Knorr met de boodschap: "Ik denk dat je beter nog eens met broeder Franz kunt gaan spreken, ik geloof dat hij van gedachten veranderd is." Broeder Knorr ging naar hem toe, en broeder Franz was inderdaad van gedachten veranderd. Hiermee kwam een einde aan een regeling die veertig jaar lang van kracht was geweest.

Toen mij het onderwerp "Chronologie" werd toegewezen, stuitten we wederom op ernstige problemen.[27] Een van de belangrijkste leerstellingen van Jehovah's Getuigen is dat de bijbelse profetieën naar 1914 vooruitwezen als het jaar waarin de "tijden der heidenen" uit Lukas hoofdstuk eenentwintig, vers 24, zouden eindigen. In dat jaar zou Christus Jezus zijn koninkrijksmacht opnemen en onzichtbaar voor menselijke ogen gaan regeren. In Daniël hoofdstuk vier wordt gesproken over een periode van "zeven tijden". De berekening die tot 1914 leidt, is hierop gebaseerd. Met behulp van andere teksten worden deze "zeven tijden" omgezet naar een periode van 2520 jaar die in 607 v.G.T. begon en in 1914 eindigde. Van het beginpunt, 607 v.G.T., werd aangenomen dat het samenviel met de vernietiging van Jeruzalem door de Babylonische veroveraar Nebukadnezar. Ik wist dat het jaartal 607 v.G.T. specifiek was voor onze publicaties, maar ik wist niet precies waarom.

Maanden van onderzoek zijn aan dat ene onderwerp "Chronologie" besteed. Dit leidde tot het meest omvangrijke onderdeel van het *Hulp*boek.[28] Een groot deel van de tijd werd besteed aan pogingen om voor

---

27 Ook de meeste geschiedkundige onderwerpen werden aan mij toegewezen, zoals die over de heersers en de geschiedenis van Egypte, Assyrië, Babylon (alleen de heersers), Medo-Perzië en andere.

28 Het besloeg 27 bladzijden (322 t/m 348). In de herziene uitgave van 1988 [*Insight on the Scriptures*; in 1995 in het Nederlands onder de titel *Inzicht in de Schrift* uitgekomen - vert.] werd dit teruggebracht tot 20 bladzijden, de meest drastische herziening in deze uitgave.

het jaartal 607 v.G.T. tenminste enig bewijs of enige ondersteuning in de wereldgeschiedenis te vinden. Dit jaartal was namelijk van doorslaggevende betekenis voor onze berekeningen van 1914. Charles Ploeger, medewerker op het hoofdbureau en destijds mijn secretaris, ging in de bibliotheken van de stad New York op zoek naar aanwijzingen die het jaartal historisch zouden kunnen onderbouwen.

Wij vonden absoluut niets ter ondersteuning van 607 v.G.T. Alle geschiedschrijvers gaven een tijdstip aan dat twintig jaar later ligt. Voordat ik aan het onderwerp "Archeologie" ging werken, had ik mij niet gerealiseerd dat het aantal kleitabletten, gevonden in het gebied van Mesopotamië en stammend uit de tijd van het oude Babylon, in de tienduizenden liep. Geen van deze tabletten gaf aan dat het Neo-Babylonische rijk (de periode waarbinnen Nebukadnezars heerschappij viel) zich zover terug in de tijd uitstrekte dat ons jaartal 607 v.G.T. voor de vernietiging van Jeruzalem ermee in overeenstemming was. Alles wees erop dat die periode twintig jaar korter was dan in de door ons gepubliceerde chronologie werd aangenomen.[29] Hoewel ik dit verontrustend vond, wilde ik gewoon tegen alle bewijzen in geloven dat onze chronologie juist was. Daarom werd bij het schrijven van dat gedeelte van het *Hulp*-boek veel tijd en ruimte besteed om de geloofwaardigheid af te zwakken van de archeologische en historische bewijzen die aantoonden dat ons jaartal 607 v.G.T. onjuist was. Met een ander beginpunt zouden onze berekeningen immers niet op 1914 uitkomen.

Charles Ploeger en ik reisden naar Brown University in Providence, Rhode Island, om te spreken met professor Abraham Sachs, een deskundige op het gebied van spijkerschrift. Wij wilden nagaan of wij een leemte of zwakheid konden ontdekken in de sterrenkundige gegevens die in veel van deze teksten voorkomen en erop wezen dat ons jaartal 607 v.G.T. niet correct was. Uiteindelijk werd het ons duidelijk dat, wilden wij inderdaad aan ons jaartal vasthouden, wij zouden hebben moeten aannemen dat de oude geschiedschrijvers - zonder aanwijsbare motieven - hadden samengezworen om de gebeurtenissen verdraaid weer te geven. Als een advocaat die niet om de bewijslast heen kan,

---

29 In de oorspronkelijke Engelse uitgave van *Hulp tot begrip van de bijbel* (blz. 327) wordt over de datering van het Neo-Babylonische rijk en de verwoesting van Jeruzalem gezegd: "Door vanaf Nisan 538 v.G.T. [de val van het Neo-Babylonische rijk] terug te rekenen, plaatsen historici daarom Nebopolassars eerste jaar in 625 v.G.T. [Nebopolassar was de vader van Nebukadnezar] en Nebukadnezars eerste jaar in 604. De verwoesting van Jeruzalem wordt door sommigen in 586, door anderen in 587 v.G.T. geplaatst." (De bladzijden 324-332 zijn niet in de Nederlandse vertaling van het naslagwerk verschenen.)

probeerde ik opnieuw het vertrouwen in de getuigenverklaringen in de vorm van deze zeer oude teksten over het Neo-Babylonische rijk, die zoveel bewijsmateriaal verschaften, af te zwakken of in diskrediet te brengen.[30] De argumenten die ik naar voren bracht waren eerlijk, maar ik weet dat zij bedoeld waren om een jaartal overeind te houden waar geen historische ondersteuning voor te vinden was.

Dit had tot gevolg dat er in het *Hulp*-boek toch vele pogingen werden gedaan om loyaal te blijven aan de leer van het Genootschap, ondanks dat wij bepaalde principes hoog in ons vaandel hadden staan. In veel opzichten deed datgene dat wij door ondervinding leerden, óns meer goed dan de publicatie. Toch heeft het boek de interesse van veel Getuigen in de Schrift vergroot. Misschien heeft de toon ervan hier positief toe bijgedragen, misschien de aanpak, de pogingen van de meeste schrijvers om dogmatiek te mijden, de erkenning dat bepaalde zaken van meerdere kanten bekeken kunnen worden, het uitgangspunt niet méér van iets willen maken dan het bewijsmateriaal in alle eerlijkheid toelaat. Toch zijn wij ook hierin van tijd tot tijd beslist te kort geschoten en hebben ons soms laten leiden door vooringenomen ideeën en hebben niet in die mate aan de Schrift vastgehouden als nodig was. Ik weet dat dit ook voor mijzelf gold bij onderwerpen waaraan ik heb gewerkt, zoals "Bestemde tijden der natiën", "Getrouwe en beleidvolle slaaf" en "Grote schare", die alle argumenten bevatten die de geldende leerstellingen in de Wachttorenpublicaties overeind moesten houden. Aangezien deze leerstellingen voor mij in die tijd eenvoudigweg gelijk stonden met "feiten", deed ik onwillekeurig datgene waarover in het voorwoord (dat ik later schreef) gesteld werd dat het niet de doelstelling van het boek is. Op bladzijde 6 van de oorspronkelijke Engelse uitgave onder het kopje "Doel van het boek" staat: "*Hulp tot begrip van de bijbel* wil niet een dogmatisch of exegetisch werk zijn." Ook wordt erin gezegd dat, voor zover het boek een uitleg geeft van figuurlijke of symbolische uitdrukkingen, dit niet "vooringenomen" werd gedaan of "om leerstellingen overeind te houden". In het algemeen gesproken was dat waar. Maar diepgewortelde overtuigingen deden onze poging om aan deze maatstaf vast te houden soms teniet.

In het jaar waarin het voltooide *Hulp*-boek in het Engels uitkwam, werd ik gevraagd lid te worden van het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen dat toen in zo'n 205 landen aan de activiteiten van de Getui-

30 *Aid to Bible Understanding*, blz. 326-328, 330, 331. [Niet in *Hulp tot begrip van de bijbel* opgenomen - vert.]

gen leiding gaf. Tot op dat moment bestond het uit zeven leden die tevens de Bestuursraad vormden van de Watch Tower Bible and Tract Society, een corporatie die in Pennsylvania was opgericht door Charles Taze Russell, haar eerste president.[31] Samen met drie anderen werd ik op 20 oktober 1971 aan het Besturende Lichaam toegevoegd. Het was vooral deze verandering die ertoe bijdroeg dat ik met feiten werd geconfronteerd waarvan ik het bestaan nooit vermoed had.

Veel Jehovah's Getuigen namen aanstoot aan een uitspraak in een artikel in het tijdschrift *Time* van 22 februari 1982 waarin ik met naam en toenaam werd genoemd. De schrijvers van het artikel vonden de organisatie van Jehovah's Getuigen "gesloten". Dat mag vreemd lijken voor een organisatie die op krachtige wijze activiteiten aanmoedigt die een duidelijk openbaar karakter dragen, namelijk het van-huis-tot-huis werk in steden, dorpen en landstreken over de gehele wereld. De verslaggevers van *Time* kwamen kennelijk tot deze conclusie omdat het buitengewoon moeilijk bleek te zijn enig commentaar van het internationale hoofdbureau los te krijgen over de kwestie die in het eerste hoofdstuk van dit boek is beschreven.

Het is echter een feit dat zelfs onder Jehovah's Getuigen maar weinigen een duidelijk beeld hebben hoe de organisatie aan de top functioneert. Zij weten niet hoe het Besturende Lichaam, dat aan alle activiteiten ter wereld leiding geeft, vergadert, hoe beslissingen met betrekking tot leerstellingen worden genomen, of deze altijd unaniem worden genomen en wat er wordt gedaan wanneer er een verschil van mening is. Dit alles wordt met een waas van geheimzinnigheid omgeven, want de bijeenkomsten van het Besturende Lichaam vinden achter gesloten deuren plaats. Uit de hele periode van negen jaar waarin ik in het Lichaam zitting had, kan ik mij slechts twee of drie gevallen herinneren waarin anderen dan de leden een gewone zitting van het Lichaam mochten bijwonen. En dat slechts om aan het Besturende Lichaam verslag uit te brengen. Daarna moesten zij vertrekken en zette het Besturende Lichaam de besprekingen in besloten vergadering voort. Dat deze personen iets belangrijks te vertellen hadden betekende nog niet dat zij aan de bespreking erover konden deelnemen. Zo krijgt de gemeenschap van de Getuigen ook nooit informatie van het Genootschap over inkomsten, uitgaven, aankopen of investeringen (ofschoon er jaarlijks wel een kort onkostenverslag in het *Jaarboek* wordt gegeven).[32]

---

31 In hoofdstuk 3 en 4 wordt op de functie van de corporatie (van het Latijnse *corpus*; wettelijk lichaam) verder ingegaan.

32 In 1978 werd in een financieel verslag aan het Besturende Lichaam, 332 miljoen

Een groot aantal zaken die bij veel religieuze organisaties algemeen bekend zijn, zijn dus bij de meerderheid van de Jehovah's Getuigen slechts vaag of helemaal niet bekend. Toch worden de beslissingen van de kleine groep mannen die het Besturende Lichaam vormen, geacht over de gehele wereld toegepast te worden. Deze beslissingen beïnvloeden op dikwijls zeer indringende wijze het leven van de Getuigen.

Dit brengt mij tot de laatste en voornaamste reden voor het schrijven van dit boek, zonder welke de voorgaande van weinig betekenis zijn.

VERPLICHTING

"Behandel de mensen zoals u door hen behandeld wilt worden. Want daar komt het volgens de wet van Mozes en volgens de profeten op neer." – Matthéüs 7:12, *Groot Nieuws Bijbel*

Aan dit door Jezus Christus uitgesproken beginsel is eenieder die zich christen noemt, bij alles wat hij doet, gehouden. Iemand die eerlijk is zal niet beweren dat hij deze woorden volledig kan naleven, en ook ik beweer dat niet. Ik meen echter te kunnen zeggen dat dit boek voortkomt uit een oprecht verlangen om dat beginsel te volgen.

De apostel Paulus zei van zichzelf dat hij bij alle soorten van mensen "in de schuld" stond.[33] Hij voelde een verplichting jegens hen en ook ik voel zo'n verplichting. Wanneer iemand feiten kent die mij zouden kunnen helpen bij het nemen van belangrijke beslissingen, dan zou ik graag zien dat ik hiervan op de hoogte word gebracht. Niet dat die ander voor mij een beslissing zou moeten nemen. Nee, hij zou mij de feiten moeten aanreiken en het verder aan mij moeten overlaten deze te beoordelen. Een vriend zou dat volgens mij doen.

De negen jaren in het Besturende Lichaam hebben grote invloed op mij gehad en in het bijzonder op mijn geweten. Ik raakte in een ernstige crisis en moest een zeer onverwachte beslissing nemen. Het was mijn eigen beslissing en de prijs die ik ervoor moest betalen was hoog, maar ik heb er geen spijt van gekregen. Evenmin betreur ik het dat ik de informatie kreeg die tot die beslissing heeft geleid. Anderen zouden wellicht een andere beslissing hebben genomen en sommigen hebben dat ook gedaan; dat is hun goed recht, iets tussen henzelf en God.

Nadat ik mij in mei 1980 als lid van het Besturende Lichaam had

---

dollar aan activa (bezittingen, deposito's en dergelijke) aangegeven. Ook de meeste leden van het Besturende Lichaam hebben maar weinig idee hoe het financiële bezit van de organisatie opgebouwd is.

33 Romeinen 1:14.

teruggetrokken, kreeg ik talloze telefoontjes van kranten en tijdschriften die inlichtingen vroegen over de situatie in de organisatie. Ik verwees de vragenstellers zonder uitzondering door naar het hoofdbureau in Brooklyn maar kreeg zonder uitzondering te horen dat zij daar al geïnformeerd hadden en "geen commentaar" hadden gekregen. Ik antwoordde eenvoudigweg dat ik niet hun bron van informatie kon zijn. Bijna twee jaar lang bleef ik bij dat standpunt. Wat er in die twee jaar gebeurde, eigenlijk niet eens zozeer wat mijzelf, maar meer wat anderen betreft, deed mij mijn standpunt herzien.

Gedurende die twee jaar werden de beweegredenen, het karakter en het gedrag van personen die het vanwege hun geweten niet met de organisatie eens konden zijn, op de meest vreselijke manieren afgeschilderd. Hun zorg om Gods Woord op de eerste plaats te laten komen, werd als blijk van eerzucht, opstandigheid, trots en zonde tegen God en Christus uitgelegd. Er werd geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat iemand van hen uit oprechtheid handelde, uit liefde voor waarheid, of uit rechtschapenheid jegens God. Er werd geen enkel onderscheid gemaakt, maar allen werden "op één hoop geveegd". Omdat sommigen van wangedrag of een verkeerde instelling hadden blijk gegeven, ging men ervan uit dat allen die de organisatie hadden verlaten zo waren. Er werd absoluut geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat een verkeerde instelling het gevolg kan zijn van frustratie, teleurstelling en pijn. Een enorme geruchtenstroom en zelfs roddel van het laagste allooi ging over de hele wereld onder de Getuigen rond. Getrouwe christenen met hoge morele maatstaven werden ervan beschuldigd partnerruil te bedrijven, homoseksueel te zijn, huichelachtig, of egocentrisch en eropuit hun eigen manier van geloofsbeoefening te stichten. Ouderen werden dikwijls als "geestelijk gestoord" of "seniel" afgedaan.

De enigen die aan een dergelijke berichtgeving tegenwicht konden bieden, bijvoorbeeld door erop te wijzen dat men niet mag uitsluiten dat dergelijke personen oprecht zijn en voor hun geweten uitkomen, of door degenen die de geruchten verspreidden eraan te herinneren hoe weerzinwekkend vals getuigenis in Gods ogen is, hebben in werkelijkheid door wat zij hebben gepubliceerd ertoe bijgedragen dat de geruchten zich alleen maar verder hebben verspreid.[34]

Lees bijvoorbeeld eens wat er in *De Wachttoren* van 15 december 1981 (de bladzijden 25 en 26) werd gezegd. Dit tijdschrift werd in vele talen en in miljoenen-oplagen over de gehele wereld verspreid.

---

34 Exodus 20:16; Leviticus 19:16; Psalm 15:3; 1 Petrus 2:21-23.

"Van tijd tot tijd zijn er in de gelederen van Jehovah's volk personen geweest die, evenals de oorspronkelijke Satan, een onafhankelijke vittende houding hebben aangenomen. Zij wensen niet 'schouder aan schouder' met de wereldomvattende broederschap dienst te verrichten. (Vergelijk Efeziërs 2:19-22.) In plaats daarvan bieden zij een 'weerspannige schouder' aan Jehovah's woorden (Zacharia 7:11, 12). Terwijl deze hoogmoedigen zich schimpend uitlaten over het patroon van de 'zuivere taal', taal die Jehovah zijn volk in de afgelopen eeuw zo goedgunstig heeft geleerd, trachten zij de 'schapen' weg te trekken van de ene internationale 'kudde' die Jezus op aarde heeft bijeengebracht (Johannes 10:7-10, 16). Zij proberen twijfel te zaaien en nietsvermoedende personen te scheiden van de overvloedige 'tafel' van geestelijk voedsel in de Koninkrijkszalen van Jehovah's Getuigen, waar het werkelijk aan 'niets ontbreekt'. (Psalm 23:1-6) Zij zeggen dat het voldoende is om enkel de bijbel te lezen, hetzij alleen of in kleine groepjes thuis. Maar vreemd genoeg zijn zij door zulk 'bijbellezen' helemaal teruggekeerd tot de afvallige leerstellingen die honderd jaar geleden in de schriftverklaringen van de geestelijken van de christenheid werden uiteengezet, terwijl sommigen zelfs weer de feesten van de christenheid zijn gaan vieren, zoals de Romeinse Saturnalia van 25 december! Jezus en zijn apostelen hebben tegen zulke wettelozen gewaarschuwd. - Matth. 24:11-13; Hand. 20:28-30; 2 Petr. 2:1, 22."

Aldus wordt in één paragraaf van personen gezegd dat zij *evenals Satan*, *onafhankelijk*, *vittend*, *weerspannig*, *schimpend*, *hoogmoedig*, *afvallig* en *wetteloos* zijn. Wat hebben zij in werkelijkheid gedaan dat zij deze beschuldigingen verdienen? Onder het "slechte" waarvan sprake is, wordt begrepen dat zij het op een niet nader genoemde wijze met bepaalde niet nader genoemde aspecten van de leerstellingen van de organisatie oneens zijn; tevens dat zij vinden dat er naast Gods geïnspireerde Woord niet nog iets nodig is en dat het beleggen van grote vergaderingen in zalen niet datgene is waarop het aankomt.

Zouden deze dingen *op zich* iemand als "een Satan" kunnen kwalificeren? Er is in het bovenstaande niets te vinden dat anders doet vermoeden. Hoe ongelofelijk het ook mag klinken, voor veel Getuigen - ouderlingen en reizende vertegenwoordigers inbegrepen - is hiermee voldoende gezegd om hen in deze hoek te plaatsen en hen dienovereenkomstig te behandelen.

De volgende tabel geeft een overzicht van de wereldwijde activiteit van Jehovah's Getuigen, cijfers die afkomstig zijn uit de verslagen van

het Besturende Lichaam. Over de periode van 1970 tot en met 1979 is in deze tabel het aantal personen aangegeven dat in een bepaald jaar gedoopt werd en het totale aantal personen dat in dat jaar actief met de organisatie was verbonden.

jaar	*gedoopt*	*totaal aantal dat bericht inleverde*
1970	164.193	1.384.782
1971	149.808	1.510.245
1972	163.123	1.596.442
1973	193.990	1.656.673
1974	297.872	1.880.713
1975	295.073	2.062.449
1976	196.656	2.138.537
1977	124.459	2.117.194
1978	95.052	2.086.698
1979	113.672	2.097.070

Gedoopt in tien jaar: 1.793.898

Men ziet dat in een periode van tien jaar, eindigend in 1979, er in totaal 1.793.898 personen werden gedoopt. De organisatie hanteert als regel dat elk jaar 1% van de met haar verbonden personen sterft. Als wij dit jaar voor jaar uitwerken, betekent dit een verlies voor de organisatie van naar schatting 185.308 personen in tien jaar. Trekken wij dit aantal af van het aantal personen dat in deze periode werd gedoopt, dan houden wij als groeicijfer over die tien jaar een aantal van 1.608.590 personen over, aangenomen dat zij allen in de organisatie zijn gebleven.

Wat zien wij echter? Als wij 1.608.590 optellen bij het aantal actieve personen in het jaar vóór dat decennium, namelijk 1.256.784 personen (in 1969), dan brengt dit ons op een totaal van 2.865.374 personen die in 1979 met de organisatie verbonden hadden moeten zijn. De tabel laat echter zien dat er in dat jaar slechts 2.097.070 personen met de organisatie verbonden waren. Dit betekent dat gedurende die tien jaar zo'n 768.304 personen de organisatie hebben verlaten of inactief zijn geworden. Dit komt neer op *vier van de tien* personen die in die periode werden gedoopt. Of anders uitgedrukt, op iedere drie personen die nog in de organisatie waren, was er één vertrokken of inactief geworden.

De redenen voor dit grote verloop zijn legio. Ik maak mij geen illusies dat elk van de meer dan een half miljoen personen die de organisatie in deze tien jaar hebben verlaten, dit vanwege het geweten deed of

dat eenieder van hen bescheiden was en oprecht gemotiveerd en waarheid belangrijker achtte dan zichzelf. Velen waren duidelijk niet zo. Sommigen zijn na hun vertrek, of daarvoor al, een immoreel leven gaan leiden. Anderen, die de organisatie hebben verlaten omdat zij het met bepaalde dingen niet eens waren, hebben dezelfde fouten gemaakt als waartegen zij in het geweer kwamen en haalden hun gram door zich van beschimpingen, halve waarheden en overdrijving te bedienen. Sommigen hebben zelfs hun toevlucht gezocht tot het verstoren van vergaderingen en congressen van Jehovah's Getuigen, een gedrag dat ik ten zeerste afkeur. Persoonlijk ken ik echter heel veel personen die niet zo zijn, die in alles blijk geven fatsoenlijke, godvrezende, bewogen mensen te zijn. Het was hun niet om hun eigenbelang te doen, aangezien zij door het standpunt dat zij innamen en de koers die zij daarna hebben gevolgd, alleen maar wat te verliezen en niets te winnen hadden.

Wat hen in veel gevallen verontrustte was niet de liefdeloze behandeling waarmee zij zelf te maken hadden gekregen. Het probleem was veeleer dat zij zagen dat ánderen zo behandeld werden, dat mensen moesten lijden onder de starheid, de kleingeestigheid, ja, de arrogantie van de leidinggevenden (ouderlingen zowel als anderen). Het probleem was dat zij de pijnlijke gevolgen onder ogen moesten zien van sommige verordeningen van de organisatie waarvoor geen solide, schriftuurlijke basis bestond. In plaats van op een vervelende, rancuneuze wijze hun beklag te doen, hebben zij eenvoudigweg om meer mededogen gevraagd en ervoor gepleit nog meer het voorbeeld van Gods eigen Zoon, de Meester van het christelijke huisgezin des geloofs na te volgen.

Als het om de oprechtheid van iemands motieven gaat, dan denk ik dat deze *bezorgdheid jegens anderen* doorslaggevend is. Maar ook de zorg om waarheid, de zorg om zich niet aan een onjuiste uitleg van Gods eigen Woord schuldig te maken, de zorg om niet huichelachtig te zijn en te doen voorkomen dat men iets gelooft waar men in werkelijkheid niet achter staat, iets ondersteunt waarvan het geweten zegt dat het niet ondersteund kán worden, iets veroordeelt waarvan men niet overtuigd is dat de Schrift zelf het veroordeelt – zo'n zorg kan, denk ik, aangeven dat iemand die een dergelijk standpunt inneemt, oprecht gemotiveerd is. Ik ken veel personen die dat duidelijk zijn, maar toch het etiket "afvallig", "antichrist" of "instrument van Satan" krijgen opgeplakt. In al deze gevallen worden zij stuk voor stuk alleen al zo bestempeld, omdat zij het in alle eerlijkheid niet met alle leerstellingen en regels van de organisatie eens konden zijn.

Tegenover zulke mensen voel ik een verplichting. In praktisch alle gevallen moesten zij in een besloten vergadering voor een kleine groep

van drie tot vijf mannen (een "rechterlijk comité") verschijnen. Degenen die als getuigen optraden mochten slechts een verklaring afleggen en niet bij de bespreking zelf aanwezig zijn. Later werd er in de gemeente een korte bekendmaking voorgelezen dat zij als "afvalligen" waren uitgesloten. Daarin werd niets gezegd over de getuigenissen en niets over bewijzen die een actie tot uitsluiting rechtvaardigden. Na het voorlezen ervan mocht geen enkele Getuige meer met de uitgesloten personen spreken en werd de uitgeslotenen elke mogelijkheid ontnomen een verklaring tegenover vrienden en verwanten af te leggen. Hadden zij dit gedaan *voordat* zij werden uitgesloten, dan zou hen verweten zijn dat zij "volgelingen probeerden te maken", "de eenheid van de organisatie probeerden te ondermijnen", "verdeeldheid zaaiden" of "een sekte aan het vormen waren". Had iemand met hen gesproken *nadat* zij waren uitgesloten, dan zou die persoon zichzelf in opspraak hebben gebracht en ook voor uitsluiting in aanmerking zijn gekomen.

Aldus wordt bereikt dat de afvallige op effectieve wijze in "quarantaine" wordt gehouden waardoor iedere discussie over de zaak wordt lamgelegd. Het rapport van de uitsluiting met al het naar voren gebrachte bewijsmateriaal ligt daarna in een van de vele, omvangrijke archieven van de dienstafdeling in Brooklyn (of in de archieven van een van de bijkantoren) en draagt het stempel: "Niet Vernietigen". Dit archief, waarin de aanklachten tegen personen zijn opgenomen, is, net als het verhoor, geheim en voor niemand toegankelijk.

In de Schrift lezen we het volgende: "Een ware metgezel heeft te allen tijde lief, en is een broeder die geboren wordt voor [de tijd] dat er benauwdheid is."[35] Er is een tijd geweest dat ik meende veel van zulke vrienden te hebben. Maar toen ik zodanig met mijn geweten in conflict raakte dat ik een beslissing moest nemen, bleek dat ik er maar enkele had. Nochtans betekenden die enkelen veel voor mij, of zij zich nu met veel of met weinig woorden voor mij hebben ingezet. Omdat ik een vooraanstaande positie heb bekleed, zijn er mensen die naar mij informeren. Om personen die geen vooraanstaande positie hebben gehad, bekommert bijna niemand zich echter, ook al zijn zij door eenzelfde dal gegaan en hebben zij dezelfde prijs moeten betalen en dezelfde strijd moeten voeren.

Wat moet het voor een moeder betekenen die een dochter het leven heeft geschonken, haar heeft gezoogd, haar tijdens ziekte heeft verzorgd, haar in haar vormingsjaren heeft begeleid, met haar problemen

---

35 Spreuken 17:17.

heeft meegeleefd, met haar momenten van teleurstelling en verdriet heeft meegevoeld, tranen met haar heeft gedeeld - wat moet het voor die moeder betekenen wanneer haar volwassen dochter haar plotseling verstoot, en dat alleen omdat haar moeder aan haar geweten en aan God trouw wilde blijven?

Wat moet het een vader of moeder wel niet doen wanneer een zoon of dochter trouwt en zij om dezelfde reden te horen krijgen: "Het lijkt ons beter dat jullie niet op de bruiloft komen", of wanneer hun dochter een kind ter wereld heeft gebracht en zij te horen krijgen dat zij maar beter niet kunnen komen om hun kleinkind te zien?

Dit zijn geen verzinsels. Dit overkomt vele ouders die met Jehovah's Getuigen verbonden zijn geweest.

Ik geef hier slechts het voorbeeld van een moeder in Pennsylvania die schreef:

"Ik heb getrouwde kinderen in de organisatie. Nadat ik mij teruggetrokken had, was hun houding ten opzichte van mij niet veranderd. Zij boden mij zelfs aan om voor een rustperiode bij hen in huis te komen. Maar vanaf het moment dat het bekend werd gemaakt [de gedetailleerde instructies in *De Wachttoren* van 1 december 1981 over omgang met mensen die zichzelf hebben teruggetrokken], word ik door hen gemeden en willen zij niet meer telefonisch met mij spreken of op een andere manier contact met mij hebben. Eigenlijk moet ik er iets aan doen, maar ik weet niet wat. Uit angst iets fout te doen en hen nog verder van mij af te stoten doe ik maar niets. Ik bel hen niet op, omdat ik bang ben dat zij een geheim nummer zullen aanvragen, en ik schrijf hen niet, zoals ik al zei uit vrees iets te zeggen waardoor zij zich aangevallen voelen. Ik moest in deze periode vanwege emotionele uitputting opgenomen worden, en moest ook nog een andere crisis doormaken, zodat de gebeurtenissen, die mij helaas stuk voor stuk vreselijk aangrepen, zich in een hoog tempo voltrokken.

U kunt misschien met mij meevoelen wat ik doormaak. Ik weet niet hoe ik met het verlies van mijn kinderen (en toekomstige kleinkinderen) moet omgaan. Het verlies is ondraaglijk."

Als mijn vroegere vooraanstaande positie er thans toe kan bijdragen dat zulke personen meer open tegemoet worden getreden en anderen kan helpen hun houding ten opzichte van zulke mensen te herzien, dan denk ik dat deze toch nog ergens goed voor is geweest.

Ik denk hierbij aan Paulus' woorden toen hij zei:

"Voor God zijn we een open boek, maar hopelijk ook voor u, als u een eerlijk geweten hebt. Niet dat we onszelf opnieuw bij u aanbevelen; nee, we geven u juist de gelegenheid met recht en reden trots op ons te zijn. Dan kunt u hen van antwoord dienen die prat gaan op uiterlijkheden en niet op wat een mens innerlijk waard is."

"Stel u voor ons open. We hebben niemand onrecht gedaan, niemand geruïneerd, niemand uitgebuit. Ik zeg dat niet om u ergens van te beschuldigen. Ik heb al eerder opgemerkt dat u ons zo na aan het hart ligt dat we voor mijn besef altijd samen zijn, in dood en in leven."[36]

Als de informatie in dit boek ertoe kan bijdragen dat de kinderen van één zo'n moeder zich niet meer voor haar zouden schamen, maar trots op haar zouden zijn omdat zij aan haar geweten vasthield, dan zou het de moeite van het schrijven van dit boek alleszins waard zijn geweest.

Hiermee is de belangrijkste reden aangegeven waarom in dit boek wordt beschreven wat ik gedurende de negen jaar dat ik lid was van het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen, heb meegemaakt. Hierover te schrijven blijkt een voorwaarde te zijn om tot de kern van een probleem te komen dat aan beide zijden zoveel hartzeer veroorzaakt.

Wat ik schrijf is niet bedoeld om op de een of andere wijze "onthullingen" te doen. Hoewel sommige dingen mij schokten, worden zij niet naar voren gebracht vanwege het mogelijke schokeffect. Ik breng ze naar voren omdat zij uiterst fundamentele problemen en zeer ernstige zaken belichten en verduidelijken. Zij laten zien tot welke extreme situaties loyaliteit aan een organisatie kan leiden en hoe het komt dat mensen die vriendelijk van aard zijn en goede bedoelingen hebben, beslissingen en maatregelen kunnen nemen die liefdeloos, onrechtvaardig en soms zelfs wreed zijn. Waar dat voor een geloofwaardige presentatie van de feiten nodig is, zullen in het algemeen namen, alsook plaats en datering worden genoemd. Ik ben er zeker van dat als ik dit niet doe, velen mijn woorden in twijfel zullen trekken of ze naast zich neer zullen leggen. Waar dit niet strikt noodzakelijk is en waar de gegeven informatie onnodig problemen voor personen kan veroorzaken, zullen namen en andere aanduidingen niet vermeld worden. Karakterbeschrijvingen worden slechts gegeven ter bevordering van de beeldvorming. Als sommige personen, zoals Nathan Knorr en Fred Franz, vaak worden geciteerd, komt dit omdat zij veel te zeggen hadden en omdat hetgeen zij zeiden, grotere invloed en gevolgen had dan dat wat anderen

---

36 2 Korinthiërs 5:11, 12; 7:2, 3, *Groot Nieuws Bijbel.*

zeiden. Sommigen, zoals Lyman Swingle en Karl Adams, komen wat vaker aan het woord dan anderen omdat mijn werk mij vaker met hen in contact bracht.

Ik heb geprobeerd uitspraken getrouw weer te geven en ze niet uit hun verband te rukken. Ik heb niet gepoogd er een betekenis in te leggen die er niet in zat. Ik geloof dat de aanhalingen de betreffende personen typeren en dat zij een beeld geven van hun kijk op de zaken, hun benadering en persoonlijkheid. Een paar citaten heb ik echter anoniem gehouden, daarbij inbegrepen bepaalde aanhalingen van leden van het Besturende Lichaam – soms omdat ik onnodige moeilijkheden voor de betreffende personen of degenen die nauw met hen verbonden zijn, wilde vermijden, soms uit achting voor bepaalde, mogelijk tragische omstandigheden waarin een bepaalde persoon zich bevond. Het zal duidelijk zijn dat het onmogelijk was voortdurend anonieme aanhalingen te doen zonder het verslag aan waarde te laten inboeten. Ook geloof ik dat niemand van ons kan verwachten geheel van de verantwoordelijkheid ontheven te worden waar het in Jezus' woorden om gaat: "Ik verzeker u: op de dag van het oordeel moeten de mensen verantwoording afleggen voor elk nutteloos woord dat ze gezegd hebben. Uw eigen woorden zullen u vrij spreken; uw eigen woorden zullen u veroordelen."[37] Wij kunnen om vergeving vragen voor de verkeerde of kwetsende dingen die wij hebben gezegd, en het ook krijgen. Maar wij blijven ervoor verantwoordelijk.

Sommigen zullen wellicht oordelen dat ik door bepaalde zaken openbaar te maken de vuile was buiten hang. Vreemd genoeg hebben diezelfde personen er in het algemeen geen probleem mee de vuile was van andere religieuze organisaties buiten te hangen en schenken er soms zelfs veel aandacht aan door zulke zaken wereldwijd te publiceren. Zij vinden daarentegen dat de zaken die binnen hun eigen religieuze organisatie plaatsvinden, niet naar buiten mogen komen.

De harde realiteit is echter dat er vandaag de dag onder Jehovah's Getuigen eenvoudigweg geen mogelijkheid bestaat om zulke zaken te bespreken. Van eenieder die dit toch probeert, zal worden gezegd dat hij een opstandige geest aan de dag legt, en dit zou slechts tot nog meer uitsluitingen leiden. Aangezien er binnen de organisatie niet over gesproken kan worden, betekent dit dat ze blijven liggen of worden genegeerd als er ook buiten de organisatie niet over gesproken wordt. Sommigen zouden dat natuurlijk graag zien, maar is dat juist?

---

37 Matthéüs 12:36, 37, *Groot Nieuws Bijbel.*

Terecht vertrouwt een christen erop dat God alle dingen ziet en dat Hij over alle dingen de ware en beslissende Rechter is. Onmiskenbaar kan alleen Hij alle fouten die zijn begaan volledig en definitief rechtzetten. Er bestaat geen enkele rechtvaardiging voor vergeldingsacties of scheldkanonnades. Er is geen ruimte voor "lasterpraktijken". De Schrift laat hier geen twijfel over bestaan.[38] Betekent dit nu dat er volledig moet worden gezwegen over onrecht? Moet men zwijgen wanneer er verkeerde dingen worden gepropageerd in de naam van God? Geeft iemand die daarover toch spreekt misschien blijk van "minachting voor autoriteit die door God is ingesteld"?[39]

Het standpunt van de organisatie is, dat er van onrechtvaardigheid geen sprake is, dat alles in overeenstemming met de Schrift gebeurt en dat de Schrift in feite *voorschrijft* dat het zo moet gebeuren. Als dat zo is, dan zou het geen bezwaar mogen zijn de dingen openlijk te bespreken. Dat zou er in feite alleen maar toe leiden dat komt vast te staan dat de organisatie correct handelt. Bovendien zou dat haar ontlasten van de beschuldiging onrechtvaardig te zijn. Alleen personen die werkelijk voor onrecht verantwoordelijk zijn, geven er de voorkeur aan te zwijgen en willen dit ook anderen opleggen. Zowel dictatoriale regeringen als autoritaire religieuze organisaties maken en maakten zich hier in heden en verleden vaak schuldig aan.

Is het volgens de bijbel verkeerd om op fouten te wijzen van de zijde van personen op verantwoordelijke posities? Ik denk het niet. De Hebreeuwse profeten hebben dikwijls naar zulke personen gewezen, waarbij zij aangaven waar van Gods maatstaven werd afgeweken en welke problemen hierdoor ontstonden. Jehovah's Getuigen hebben vaak aangevoerd dat deze oprechtheid en openheid bewijst dat de bijbel waarheid voorop stelt en werkelijk Gods Boek genoemd kan worden.[40]

En hoe staat het met Jezus' apostelen en discipelen? Het was juist de gezagsstructuur van Gods verbondsvolk zélf – het Sanhedrin, de ouderlingen en het door God ingestelde priesterlijke gezag – die met kracht inging tegen de apostelen, die verkondigden dat Jezus geen eerlijke

---

38 Psalm 37:5-9, 32, 33; Romeinen 12:17-21; 1 Petrus 2:21-23.

39 In *De Wachttoren* van 15 november 1982 wordt in een bespreking van Judas' opmerkingen over degenen die "schimpend spreken over heerlijken" (vers 8), verklaard dat onder deze heerlijken ook de "aangestelde christelijke opzieners" begrepen zijn (blz. 28, paragraaf 15) en wordt gewaarschuwd voor "de neiging om de door God geschonken autoriteit te minachten". Zie ook de informatie in het kader op bladzijde 29 van die uitgave.

40 Zie het boek *"De gehele Schrift is door God geïnspireerd en nuttig"*, uitgegeven in 1968, blz. 341, paragraaf 21.

rechtszaak had gekregen.[41] Zowel de Hebreeuwse profeten als de christelijke discipelen stelden onrecht aan de kaak uit respect voor, en in gehoorzaamheid aan een *hogere* autoriteit, maar ook in het belang van de mensen die er recht op hadden geïnformeerd te zijn.

Het is duidelijk dat vandaag de dag niemand van godswege een speciale aanstelling als profeet of apostel heeft gekregen. Men behoeft echter geen profeet te zijn om het *voorbeeld* van Gods profeten te volgen. Anders zouden Jezus' woorden hun betekenis verliezen, toen hij degenen op wie smaad werd geworpen en over wie allerlei kwaad werd gezegd, aanmoedigde zich te verblijden, zeggende: "Zo immers hebben zij de profeten vóór u vervolgd."[42] Juist omdat die christenen een soortgelijke koers volgden, werden zij op dezelfde manier bejegend. Men hoeft ook geen apostel te zijn om het voorbeeld van de apostelen te volgen, noch hoeft men een Messias te zijn, of zich als zodanig voor te doen, om in de voetsporen van Jezus Christus te treden.[43]

Er bestaat natuurlijk een hemelsbreed verschil tussen wat men Gods Zoon aandeed en wat personen in de hedendaagse situatie hebben meegemaakt, zowel in betekenis als in de gevolgen ervan. Maar het beginsel dat misstanden openlijk aan de kaak gesteld dienen te worden, een beginsel dat in de hierboven genoemde voorbeelden Gods goedkeuring kreeg, lijkt ook thans nog van kracht te zijn. Deze voorbeelden laten op zijn minst zien dat Hij het beslist niet afkeurt dat op onrecht en misleiding wordt gewezen, vooropgesteld dat dit met de bedoeling gebeurt om mensen te helpen en hen te wijzen op feiten die tot juiste beslissingen kunnen leiden. Het Engelse spreekwoord: "Het kwade krijgt de overhand als goede mensen zwijgen", lijkt hier op te gaan.

Hoe ernstig de zaken ook zijn die in dit boek worden besproken, zij vormen niet de enige reden waarom ik tot een beslissing kwam. Zij hebben mij er echter wel toe aangezet de betekenis van belangrijke gedeelten en leerstellingen van de bijbel ernstiger dan ooit tevoren te overdenken: – waarom de apostel Paulus zo'n nadruk legde op redding door geloof en "niet door werken waardoor niemand een reden heeft om te roemen", – wat het werkelijke verschil is tussen de rechtschapenheid die voortkomt uit strikte gehoorzaamheid aan de wet en de rechtschapenheid die uit Gods genade of onverdiende goedheid voortkomt, – welke belangrijke rol Gods Zoon speelt als Hoofd van de christelijke gemeente, – wat het werkelijke doel van de gemeente is, – wat

41 Handelingen 4:5-23; 5:17-40.
42 Matthéüs 5:11, 12, vergelijk Jakobus 5:10, 11.
43 1 Korinthiërs 11:1; Efeziërs 5:1; 1 Petrus 2:21.

de reden is waarom God daarin autoriteit toestaat, – hoe autoriteit kan worden misbruikt. De dingen die ik als lid van het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen, als lid van de leidende kern, heb meegemaakt deden mij meer dan ooit tevoren het vitale belang van deze bijbelse leerstellingen inzien.

Vele andere Jehovah's Getuigen, die niet over de informatie beschikken waarin dit boek voorziet, zijn voor hetzelfde dilemma komen te staan en hebben een beslissing genomen louter op basis van wat zij in de bijbel hebben gelezen. Anderen echter krijgen te maken met een ernstig gewetensconflict en zijn onzeker. Zij worden geplaagd door onduidelijke angstgevoelens, ja, zelfs schuldgevoelens. Ik hoop dat dit boek voor hen een hulp mag zijn, en ik vind dat ik het hun verschuldigd ben. Het wordt hun aangeboden om het te gebruiken in onderworpenheid aan de leiding van Gods geest en woord en in overeenstemming met hun geweten.

3

HET BESTURENDE LICHAAM

"Niet dat wij de meesters over uw geloof zijn, maar wij zijn medewerkers tot uw vreugde, want gij staat door [uw] geloof." – 2 Korinthiërs 1:24.

DE bovenstaande uitspraak van Paulus kwam herhaaldelijk in mij op in de periode van negen jaar waarin ik deel uitmaakte van het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen. Ik zou willen dat alle Jehovah's Getuigen eens zouden kunnen ervaren wat het betekent hiervan deel uit te maken. Misschien dat zij dan in staat zijn te begrijpen wat met woorden alleen niet over te brengen is.

Om duidelijk te maken wat het Besturende Lichaam is:

Jehovah's Getuigen geloven dat Christus Jezus zijn gemeente voedt en bestuurt door middel van een "getrouwe en beleidvolle slaaf"-klasse. Deze klasse is samengesteld uit een "overblijfsel" van de 144.000 personen die gezalfd zijn als erfgenamen van zijn hemelse koninkrijk.[1] Van deze klasse treedt echter een zeer klein aantal personen op als Besturend Lichaam, dat de bestuurlijke aangelegenheden vervult voor de circa 8700 hedendaagse "gezalfden" waaruit het is genomen, maar ook voor de circa vijf miljoen andere personen die zich bij de gezalfden hebben aangesloten en niet als "hemelse erfgenamen" worden gezien.

Toen ik in 1971 lid werd van het uit elf leden bestaande Besturende Lichaam[2] (dit aantal groeide in 1977 uit tot achttien en ligt heden ten dage op tien), leek dit mij een enorme verantwoordelijkheid. De vergaderingen vonden wekelijks plaats, en nadat ik er een paar had bijge-

---

1 De uitdrukking "getrouwe en beleidvolle slaaf" komt uit Jezus' gelijkenis in Matthéüs 24:45-47; het getal 144.000 uit Openbaring 7:4 en 14:3.

2 Op dat moment hadden in het Lichaam zitting: Nathan Knorr, Fred Franz, Grant Suiter, Thomas Sullivan, Milton Henschel, Lyman Swingle, John Groh (tevens de bestuursleden van het Wachttorengenootschap) en verder William Jackson, Leo Greenlees, George Gangas en Raymond Franz. Inmiddels zijn overleden: Sullivan, Groh, Knorr, Jackson, Suiter, Greenlees en Fred Franz.

woond bleek dat het er heel anders toeging dan ik had verwacht.[3]

Kort tevoren was een regeling ingegaan waarbij het voorzitterschap rouleerde. Vice-president Fred Franz was dat jaar voorzitter. De president van de corporatie, Nathan Knorr, bepaalde echter wat raadzaam was om met het Lichaam te bespreken. Over het algemeen was het pas staande de vergadering dat wij kennis namen van de zaken die besproken moesten worden. Een aantal weken lang behelsden deze bijeenkomsten niets anders dan het doornemen van lijsten waarin reizende vertegenwoordigers in de verschillende landen werden voorgedragen. Hierbij werden naam, leeftijd, doopdatum, of de persoon wel of niet tot de "gezalfden" behoorde en het aantal jaren volle-tijddienst voorgelezen. In bijna alle gevallen waren het slechts namen voor ons; zelden kenden wij de mensen om wie het ging persoonlijk. Nadat wij geluisterd hadden naar het oplezen van dergelijke lijsten afkomstig uit Suriname of Zambia of Sri Lanka, was het dus de bedoeling dat wij over de aanstelling van deze mensen stemden. Ik herinner mij dat Thomas Sullivan (gewoonlijk "Bud" genoemd) destijds ruim tachtig was. Hij was bijna blind en had een zwakke gezondheid. Regelmatig viel hij tijdens de vergadering in slaap en wij vonden het een beetje gênant om hem wakker te maken en hem te vragen zijn stem uit te brengen over zaken die aan hem voorbijgegaan waren. Soms duurde de hele vergadering maar kort. Van één ervan kan ik me nog herinneren dat deze, inclusief het openingsgebed, slechts zeven minuten duurde.

Van tijd tot tijd bracht president Knorr wat "probleemcorrespondentie" mee waarin het ging om het gedrag van individuele Getuigen. Het Lichaam moest dan beslissen welk standpunt er ten opzichte van deze personen moest worden ingenomen. Betrof het gedrag dat om uitsluiting vroeg, mildere maatregelen, of moest er niets ondernomen worden? In die tijd (en dat was zo tot 1975) moesten alle beslissingen unaniem genomen worden. Na discussie werd er een motie opgesteld en als men het over de formulering ervan eens was vroeg de voorzitter ons de handen op te steken. Wanneer de stemming niet unaniem was doordat zo nu en dan sommigen een motie niet steunden, werd er doorgaans naar een compromis gezocht dat wél unaniem aangenomen kon worden. Onder dergelijke omstandigheden spreekt het vanzelf dat men een zekere druk voelt om zich naar de meerderheid te richten om niet uit de toon te vallen. Er waren stemmingen waarbij ik mijn hand niet opstak, maar

---

3 Het Besturende Lichaam komt iedere woensdag in voltallige zitting bijeen.

in de regel sloot ik me bij de meerderheid aan. In de weinige gevallen waarin mijn tegenstem ertoe leidde dat iemand een compromisvoorstel deed, stemde ik gewoonlijk dáármee in en koos ik de zijde van de meerderheid, zelfs als het voorstel mij ook niet geheel juist leek. Het leek noodzakelijk om zich bij de meerderheid aan te sluiten wanneer een zaak beslist móést worden en het de bedoeling was knopen door te hakken in plaats van op een patstelling uit te komen. Er begonnen echter kwesties aan de orde te komen die dit steeds moeilijker voor mij maakten.

Naarmate de weken voorbijgingen werden er discussies gevoerd over onderwerpen als de vraag of een vader ouderling kan zijn als hij toestaat dat zijn zoon of dochter al op achttienjarige leeftijd trouwt, of iemand geschikt is om ouderling te zijn als hij goedkeurt dat zijn zoon of dochter een hogere opleiding volgt,[4] of iemand geschikt is om ouderling te zijn als hij onregelmatige diensten heeft en soms gemeentevergaderingen mist, of ouderlingen indirecte bewijzen van overspel dan wel de bewering van een vrouw dat haar man overspel aan haar bekend heeft, kunnen accepteren, en of op grond hiervan voldoende schriftuurlijke basis aanwezig is om te scheiden en te hertrouwen, of een scheiding schriftuurlijk aanvaardbaar is in een situatie waar weliswaar van overspel sprake is, maar waar de schuldige in plaats van de onschuldige partij om echtscheiding vraagt,[5] of een scheiding die op andere gronden dan overspel is aangegaan, geldig is wanneer er, nadat de scheiding is uitgesproken, bewijzen aan het licht komen van overspel dat *voor* de scheiding is gepleegd (en wat als *na* een dergelijke scheiding overspel wordt gepleegd?), of een onschuldige huwelijkspartner die seksuele betrekkingen heeft met zijn of haar overspelige partner (nadat deze daarvan bekentenis heeft gedaan), daarmee het recht verliest te scheiden en vervolgens te hertrouwen, of het voor een Getuige gepast is een geldboete te betalen als deze boete is opgelegd vanwege een overtreding van een wet in verband met het predikingswerk of vanwege het standpunt dat wordt ingenomen om aan het geloof van de Getuigen vast te houden,[6] of het juist is via het Rode Kruis voedsel te sturen of

---

4 Het volgen van een hogere opleiding wordt over het algemeen afgeraden, omdat dit het geloof zou ondermijnen en immoraliteit zou bevorderen.

5 Tot op dat moment gold de regel dat een echtscheiding alleen schriftuurlijk juist was als de *onschuldige* partij de eiser was.

6 De regel luidde dat een dergelijke boete niet betaald moest worden, omdat het in deze situatie een toegeven van schuld zou zijn, en er daarom sprake zou zijn van een compromis aangaande iemands onkreukbaarheid. Deze regel is inmiddels gewijzigd.

andere vormen van humanitaire hulp te verlenen (waar het om ging is dat het kruis een religieus symbool is, waardoor het Rode Kruis een bepaald religieus karakter zou hebben; er ontstond hierover een langdurige discussie die in een volgende vergadering moest worden voortgezet), of het wel juist is als het Genootschap via dubieuze kanalen geld in bepaalde landen binnensluist (zoals bijvoorbeeld in Indonesië gebeurde) waardoor de Amerikaanse dollar meer opbrengt en wetend dat de wetten in het desbetreffende land dit niet toestaan en ook of men bepaalde apparatuur in een land kan invoeren zonder de hoge invoerrechten te betalen die door de wet worden opgelegd, of Getuigen die bij een vakbond zijn aangesloten mogen deelnemen aan een verplichte staking en of zij als alternatief voor een opdracht als stakers te gaan posten, een vakbondsopdracht om schoonmaakwerk te doen in de gebouwen of op de terreinen van de bond mogen accepteren, of Getuigen gehoor mogen geven aan een oproep voor militaire dienst die niets anders inhoudt dan het werken op de katoenvelden (dit gebeurde in Bolivia).

Dit is slechts een kleine greep uit de onderwerpen die gedurende de eerste twee jaren waarin ik lid was van het Besturende Lichaam, werden besproken. Het effect van onze beslissingen op het leven van anderen was dramatisch. In kwesties van bijvoorbeeld echtscheiding fungeerden gemeente-ouderlingen als een soort religieuze rechtbank. Als zij niet van de geldigheid van een echtscheiding overtuigd waren, werd iemand die de scheiding toch doorzette en later hertrouwde, uitgesloten.

Een kwestie die hiervoor niet is genoemd, maar die tot uitgebreide discussies aanleiding gaf, betrof een echtpaar uit Californië. In hun slaapkamer waren lectuur en foto's over ongebruikelijke seksuele praktijken aangetroffen. (Ik herinner mij niet dat ons werd verteld hoe degene die dit had gemeld eigenlijk toegang had gehad tot de slaapkamer van het echtpaar.) Onderzoek en ondervraging door de plaatselijke ouderlingen bevestigden dat het echtpaar er andere manieren van seksuele omgang op nahield dan alleen genitale gemeenschap.[7] De ouderlingen richtten zich schriftelijk tot Brooklyn en het Besturende Lichaam moest beslissen of er actie tegen het echtpaar moest worden ondernomen, en zo ja, welke.

---

7 In een artikel in *De Wachttoren* van 1 april 1970 (blz. 221) werd voor het eerst de aandacht gevestigd op dergelijke vormen van seksuele omgang, waarbij deze vrij uitvoerig aan de orde kwamen. Dit maakte ouderlingen ongetwijfeld gevoelig voor meldingen van dergelijk gedrag en was zeer waarschijnlijk de directe aanleiding voor déze melding van de slaapkamergeheimen van mensen.

Tot op het moment dat de brief die ochtend aan ons werd voorgelezen, had niemand van ons, behalve de president, gelegenheid gehad om over de kwestie na te denken. Toch werd binnen een paar uur het besluit genomen dat het echtpaar moest worden uitgesloten. Daarna werd dit als een officiële gedragsregel gepubliceerd die van toepassing was op iedereen die zich tóch aan dergelijke praktijken overgaf.[8]

Het gepubliceerde materiaal werd op een dusdanige wijze begrepen en toegepast, dat huwelijkspartners zich in het algemeen verplicht voelden de ouderlingen in te lichten als dergelijke praktijken in hun huwelijk plaatsvonden of zich aan het ontwikkelen waren, hetzij met wederzijdse instemming, hetzij op initiatief van een van beiden. (In deze laatste situatie werd er verwacht dat, indien degene die het initiatief nam niet zelf de ouderlingen wilde inlichten, de ander dat moest doen.) Het nalaten om met zo'n kwestie voor de dag te komen wordt over het algemeen gezien als een teken van een weinig berouwvolle houding en kan een argument zijn om iemand uit te sluiten. Het geloof dat men door uitsluiting afgesneden wordt van de enige organisatie waar redding gevonden kan worden, maar ook van familieleden en vrienden, oefent op iemand grote druk uit te conformeren, ongeacht hoe moeilijk het bekennen (of het melden) aan de ouderlingen ook is.

Het besluit van het Besturende Lichaam in 1972 resulteerde in een groot aantal "rechterlijke verhoren" door meldingen en bekentenissen van dergelijke seksuele praktijken. Vrouwen kwamen hierbij in pijnlijke verlegenheid als zij antwoord moesten geven op vragen van ouderlingen over de intieme zaken van hun huwelijksleven. Veel huwelijken waarin een van de partners geen Getuige was, maakten een moeilijke periode door. In zo'n situatie protesteerde de partner die geen Getuige was vaak krachtig tegen wat hij of zij beschouwde als een onwettige inbreuk op de slaapkamerprivacy. Een aantal huwelijken werd ontwricht en eindigde in echtscheiding.[9]

Gedurende een periode van vijf jaar kwam er een ongekende hoeveel-

---

8 Zie *De Wachttoren* van 15 februari 1973, blz. 126 en 127 en *The Watchtower* van 15 november 1972, blz. 703 en 704.

9 In een memorandum aan het Besturende Lichaam, gedateerd 9 augustus 1979, verklaarde een medewerker van het hoofdbureau die correspondentie behandelt: "Het ingenomen standpunt heeft veel, heel veel problemen veroorzaakt, vaak wanneer er een ongelovige man [waarmee wordt bedoeld: een man die niet bij de Getuigen is aangesloten] in betrokken was. Vrouwen stonden niet toe dat zulke echtgenoten op die manier het voorspel met hen bedreven of weigerden op die manier het voorspel met hun echtgenoot te bedrijven. Huwelijken zijn als gevolg hiervan verbroken."

heid brieven binnen. In de meeste werd de vraag gesteld of de leden van het Besturende Lichaam wel schriftuurlijke gronden hadden om zich in dergelijke mate in het privé-leven van anderen te mengen. Men gaf te kennen dat men moeilijk kon inzien dat de argumenten die in de publicaties ter ondersteuning van het ingenomen standpunt naar voren werden gebracht, steekhoudend waren. (Het belangrijkste schriftgedeelte waarop men zich verliet was Romeinen hoofdstuk één, de verzen 24-27, waar over homoseksualiteit wordt gesproken. Degenen die naar het Genootschap schreven, wezen erop dat zij niet goed begrepen dat dit ook van toepassing was op heteroseksuele betrekkingen tussen getrouwde paren.) Andere brieven, meestal geschreven door vrouwen, lieten verwarring en angst zien, omdat deze vrouwen onzeker waren of hun "seksuele voorspel" wel geoorloofd was.

Eén vrouw zei dat zij hierover met een ouderling had gesproken en dat hij haar de raad had gegeven het Besturende Lichaam te schrijven "om zeker te zijn". Dus schreef zij dat zij en haar man intens van elkaar hielden. Zij beschreef vervolgens een "bepaald type voorspel" dat zij gewoonlijk bedreven, zeggend: "Ik geloof dat het een kwestie van het geweten is, maar ik schrijf jullie om zeker te zijn." Ze besloot met:

> "Ik ben vreselijk bang en verdrietig en maak me nu nog meer zorgen over [mijn mans] gevoelens ten aanzien van de waarheid. Ik weet dat jullie me zullen vertellen wat ik moet doen."

In een andere typerende brief schreef een ouderling dat hij een probleem had dat hij voor zichzelf opgelost wilde zien. Daarom leek het hem "het beste contact op te nemen met de 'moeder' voor raad".[10] Het betrof een seksueel aspect van zijn huwelijk. Hij schreef dat hij en zijn vrouw niet goed wisten "waar de lijn te trekken tussen het voorspel en de werkelijke seksuele daad". Hij en zijn vrouw zouden "elk advies naar de letter opvolgen", zo verzekerde hij het Genootschap.

Deze brieven illustreren dat deze mensen zóver waren gekomen dat zij een blind vertrouwen in het Besturende Lichaam hadden. Zij geloofden dat de mannen in dat Lichaam hun konden vertellen waar de "grens te trekken", zelfs in de intieme aangelegenheden van hun persoonlijke leven. Zij wilden deze grens nauwgezet "naar de letter" in acht nemen.

Het Genootschap beantwoordde vele brieven. Als het erom ging welk

---

10 Veel Getuigen zien de organisatie als "onze moeder" omdat deze benaming in het tijdschrift *De Wachttoren* is gebruikt, zoals in *The Watchtower* van 1 februari 1952, blz. 80 en 1 mei 1957, blz. 274, 284 en *De Wachttoren* van 1 april 1994, blz. 32.

seksueel voorspel verboden was en welk niet, werd dikwijls gepoogd beperkte opheldering te geven (niet *precies* zeggen waar het op stond).

In een memo van juni 1976, geschreven door een lid van de dienstafdeling van het Genootschap, werd verslag gedaan van een telefoongesprek met een docent van een school voor ouderlingen. De docent had gebeld naar aanleiding van de problemen van een ouderling die de school had bijgewoond en die had bekend dat er in zijn huwelijk bepaalde veroordeelde seksuele praktijken plaatsvonden. Het memo vermeldt:

> "Broeder [hier wordt de naam van de docent genoemd] besprak de kwestie uitvoerig met hem om te bepalen of het werkelijk om orale gemeenschap ging.... [De docent] zei hem dat hij, gezien de omstandigheden, naar de andere leden van het comité behoorde te gaan. Toevallig zaten de twee andere leden van het comité ook in de klas, en dus ging hij naar hen toe en sprak met hen. [De docent] vroeg zich nu af wat hij verder moest doen.... Hij kreeg het advies om een volledig verslag naar het Genootschap te sturen, zodat hij in de toekomst in dergelijke omstandigheden instructies had om de zaken af te handelen zonder dat hij hoefde te bellen."

Dit illustreert de mate waarin ondervragingen in intieme aangelegenheden plaatsvonden en de mate waarin het hoofdbureau de supervisie had op de hele situatie.

De een na de andere brief toont aan dat de betrokken personen zich tegenover God verantwoordelijk voelden om iedere afwijking van de door het Besturende Lichaam vastgestelde norm aan de ouderlingen te rapporteren. Een man in een staat in het middenwesten van Amerika, die bekend had dat hij de beslissing van het Besturende Lichaam ten aanzien van zijn huwelijkse betrekkingen met zijn vrouw had geschonden, kreeg van de ouderlingen te horen dat zij hierover een brief naar het Genootschap aan het schrijven waren. Hij schreef eveneens een brief. Acht weken gingen voorbij en uiteindelijk schreef hij naar Brooklyn: "Het wachten, de angst en de spanning zijn bijna teveel om te dragen." Hij schreef dat alle toewijzingen die hem in de gemeente waren gegeven, nu waren ingetrokken, met inbegrip van het uitspreken van een gebed in de gemeente, en verder schreef hij: "Bijna iedere week raak ik wel weer iets kwijt waar ik zo'n dertig jaar voor heb gewerkt en gebeden." Hij drong als volgt aan op een antwoord:

> "Ik moet zo snel mogelijk van de onzekerheid af hoe ik er bij Jehovah's organisatie voorsta."

Sommige ouderlingen streefden naar een wat gematigder benadering van de kwestie. Hiermee riskeerden zij een officiële berisping van het hoofdbureau in Brooklyn. Neem bijvoorbeeld de volgende brief:

SCE:SSE4 4 augustus 1976

Het lichaam van ouderlingen van
de gemeente W[redacted]
van Jehovah's Getuigen, M[redacted]
p/a [redacted]
W[redacted] M [redacted]

Geliefde broeders,

Wij hebben een kopie ontvangen van de brief van het comité van de gemeente S[redacted] in Californië, gedateerd 21 juli, waarin zij schrijven over kwesties betreffende J[redacted].

Wij willen graag weten of sommige ouderlingen in de gemeente onjuiste raad hebben gegeven over kwesties die met orale seks te maken hebben. Als een ouderling in de gemeente tegen getrouwde personen heeft gezegd dat het niet verkeerd is wanneer zij orale seks hebben, op welke gronden werd deze raad dan gegeven? Als er verkeerde raad is gegeven, laat ons dan weten of er stappen zijn genomen om elk verkeerd begrip bij de personen die verkeerde raad hebben gekregen, recht te zetten en laat ons weten of de erbij betrokken ouderlingen nu instemmen met wat in de publicaties van het Genootschap met betrekking tot orale seks staat vermeld.

Broeders, als iemand van jullie als ouderling aan individuele personen raad heeft gegeven dat orale seks is toegestaan als voorspel vóór de eigenlijke seksuele omgang, dan was dergelijke raad niet juist.

Bedankt voor jullie aandacht ten aanzien van de bovenstaande kwestie. Moge Jehovah's rijke zegen met jullie zijn, er voortdurend naar strevend op voorbeeldige wijze voor jullie verantwoordelijkheden als ouderlingen zorg te dragen.

Jullie broeders,

cc: Rechterlijk comité van de
gemeente S[redacted]
van Jehovah's Getuigen, Ca

Het bovenstaande is [vertaald naar] een fotokopie van de brief die door de dienstafdeling naar een lichaam van ouderlingen werd gezonden (namen en specifieke plaatsen zijn onherkenbaar gemaakt).[11]

Het is interessant dat sommige ouderlingen van mening waren dat het

11 De kopie is gemaakt van een carbon-doorslag en draagt daarom geen handtekeningstempel. Het kenmerk "SCE" duidt erop dat de brief werd opgesteld door Merton Campbell van de dienstafdeling.

standpunt van het Besturende Lichaam in feite nog toegeeflijk en voorzichtig genoemd kon worden. In een brief geschreven door een ouderling in de Verenigde Staten wordt gezegd:

> "Sommigen van de oudere broeders vonden dat het Besturende Lichaam wel verder had kunnen gaan bij het veroordelen van onnatuurlijke praktijken onder getrouwde paren, door ook bepaalde houdingen bij de seksuele gemeenschap te veroordelen..."

Later drukte de ouderling zijn eigen gevoelens als volgt uit:

> "Gezien het feit dat Jehovah in dit hoofdstuk [18] van Leviticus, alsook in andere hoofdstukken, heel gedetailleerd inging op seksueel gedrag, kan men zich afvragen waarom er geen uitspraak is gedaan betreffende aanvaardbare en niet aanvaardbare wijzen van gemeenschap binnen het huwelijk? Zou dat niet voor de hand hebben gelegen, indien Jehovah had gewild dat dit terrein van de persoonlijke en intieme aangelegenheden der geslachtelijke vereniging bij gehuwden toegankelijk zou zijn voor kritisch onderzoek of de uitspraken van de 'rechters' of 'oudere mannen' van Israël, waardoor gepaste actie kon worden ondernomen tegen personen die zondigen?"

Onder degenen die de gevolgen van de regels van de organisatie ondervonden waren ook personen van wie de normale seksuele functies ernstig waren verstoord door een operatie of een ongeluk. Enkelen van hen gaven hun misnoegen te kennen over de positie waarin zij door het besluit van het Besturende Lichaam waren terechtgekomen.

Iemand die op zo'n manier impotent was geraakt, was toch nog in staat geweest om zijn huwelijk op een van de manieren die nu door de organisatie was veroordeeld, seksuele invulling te geven. Hij zei dat, voordat de regels van het Besturende Lichaam gepubliceerd werden, hij zich ondanks zijn opgelopen handicap toch volledig man was blijven voelen, omdat hij zijn vrouw nog steeds kon bevredigen. Nu, zo schreef hij, voelde zijn vrouw zich verplicht te gehoorzamen. Omdat hij van haar hield, stemde hij toe, ofschoon hij het schriftuurlijke bewijs voor het standpunt in het tijdschrift *De Wachttoren* niet kon onderschrijven. Hij zei dat hij wist dat hij dezelfde was gebleven als voorheen, maar toch emotioneel aan het afbrokkelen was omdat hij vreesde dat zijn huwelijk ernstig aangetast zou worden. Hij smeekte om hem te vertellen of er niet ergens een "achterdeurtje" in Gods wil was dat hem zou toestaan de voldoening te hebben zijn vrouw te bevredigen.

Al deze situaties oefenden geweldige druk uit op het geweten van ouderlingen op wie een beroep werd gedaan zich met de overtreders

van de beslissing van het Besturende Lichaam in te laten. Aan het slot van de eerder aangehaalde brief van een ouderling zegt deze:

> "Ik vind dat ik alleen bijbelse wetten en beginselen kan toepassen waarvan ik oprecht overtuigd ben dat zij van Jehovah en Jezus Christus afkomstig zijn. Als ik wetten en beginselen ten uitvoer breng omdat dit tot mijn verantwoordelijkheid als ouderling in de gemeente behoort, dan wil ik dat niet doen omdat ik voetstoots aanneem dat ik met Jehovah's organisatie te maken heb, en ik, ongeacht wat zij zegt, de organisatie volg, maar omdat ik werkelijk van mening ben dat deze dingen schriftuurlijk bewezen en correct zijn. Ik wil werkelijk geloof blijven stellen in Paulus' vermaning aan de Thessalonicenzen in het tweede hoofdstuk [van de eerste brief – vert.], vers 13, om het woord van God aan te nemen, niet als dat van mensen, maar als dat wat het in werkelijkheid is, als het woord van God."

Ofschoon de seksuele praktijken waarom het hier gaat absoluut tegen mijn persoonlijke maatstaven indruisen, kan ik in eerlijkheid zeggen dat ik het niet eens was met de beslissing van het Lichaam om tot uitsluiting over te gaan. *Maar dat is dan ook alles wat ik ervan kan zeggen.* Want toen er werd gestemd, richtte ik mij naar de meerderheid. Ik voelde mij totaal ontmoedigd toen het Lichaam mij aanwees om een artikel te schrijven om die beslissing af te kondigen. Toch accepteerde ik de opdracht en schreef wat het Lichaam verlangde in overeenstemming met de genomen beslissing. Ik kan dus niet zeggen dat ik handelde met dezelfde zuivere kijk op de zaak als die van de zojuist geciteerde ouderling. Ik handelde op dat moment vanuit mijn geloof dat de organisatie Gods enige werktuig op aarde is, en ik deed dat zonder al te veel gewetenswroeging.

De meeste correspondentie over dit onderwerp is nooit bij het Besturende Lichaam terechtgekomen, omdat deze werd afgehandeld door de medewerkers van correspondentie-afdelingen of door de leden van de dienstafdeling. Ik ben er echter zeker van dat de afzonderlijke leden van het Besturende Lichaam (waarschijnlijk door persoonlijke contacten en gesprekken) geïnformeerd waren over het feit dat velen van mening waren dat het Besturende Lichaam ten onrechte in het privé-leven van anderen was binnengedrongen. Toen tenslotte na zo'n vijf jaar de kwestie weer op de agenda kwam, werd het uitsluitingsbeleid herzien. Het kwam erop neer dat het Besturende Lichaam zich nu terugtrok van dat intieme terrein van het leven van anderen. Opnieuw wees het Lichaam mij aan om een publicatie voor te bereiden, dit keer om de verandering kenbaar te maken. Het schonk mij persoonlijk voldoening te kunnen

erkennen dat de organisatie in deze een verkeerde koers had gevolgd, hoewel ik dit niet in zulke directe bewoordingen kon zeggen.

Het materiaal verscheen in *De Wachttoren* van 15 mei 1978, de bladzijden 30 tot en met 32, en bevatte onder andere het volgende:

> "...dat, aangezien er geen duidelijke schriftuurlijke instructies over zijn gegeven, dit kwesties zijn waarvoor het echtpaar zelf de verantwoordelijkheid voor het aangezicht van God moet dragen en dat deze huwelijksintimiteiten niet tot de invloedssfeer van de gemeentelijke ouderlingen behoren, zodat zij zouden kunnen trachten hier toezicht op uit te oefenen of, met zulke kwesties als enige basis, tot uitsluiting zouden kunnen overgaan.... Het duidt alleen maar op een scherp besef van de verantwoordelijkheid de Schrift te laten beslissen en zich ervan te weerhouden een dogmatisch standpunt in te nemen, wanneer de bewijzen hier geen voldoende basis voor schijnen te verschaffen."

Eigenlijk dacht ik over een groot aantal andere zaken die ons voorgelegd werden, precies zo, en vond dat er met betrekking tot de meeste kwesties in feite geen schriftuurlijke grond bestond om een dogmatisch standpunt in te nemen. Toen ik dit in het onderhavige geval naar voren bracht werd het door het Lichaam aanvaard. Toen ik dit later keer op keer opnieuw naar voren bracht, werd het nog maar zelden aanvaard.

Als ik al de brieven bekijk die ik nu voor mij heb en waarvan er hier enkele zijn afgedrukt, moet ik zeggen dat de voldoening die ik bij het schrijven van het materiaal ter herziening van het ingenomen standpunt voelde, mij nu tamelijk mager voorkomt. Want ik weet dat alle beschadigingen nooit en te nimmer met woorden gecompenseerd of hersteld kunnen worden. Ik denk daarbij aan het in verlegenheid brengen van mensen, hun geestelijke verwarring, de emotionele pijn, de schuldgevoelens en de verbroken huwelijken die het resultaat van de eerdere beslissing waren – een beslissing in een paar uur genomen door mannen van wie de meesten de kwestie "koud op hun bord kregen", zonder van tevoren ingelicht te zijn, zonder erover nagedacht te hebben, zonder meditatie, zonder gebed erover, zonder onderzoek in de Schrift, maar wier beslissing vijf jaar lang wereldwijd van kracht was en vele mensen voor het leven beschadigde. Dit alles was niet nodig geweest.

Een andere kwestie die zich aandiende en die enigszins met de voorgaande verband houdt, betrof een (vrouwelijke) Getuige in Zuid-Amerika. Haar man had bekend seksuele betrekkingen met een andere vrouw te hebben gehad. Het probleem was echter, dat het volgens zijn zeggen om anale en niet om genitale copulatie ging.

De beslissing van het Besturende Lichaam was, dat dit niet opgevat kon worden als overspel, dat bij overspel sprake moest zijn van strikte genitale copulatie 'met de mogelijkheid kinderen te verwekken'. Om die reden was de man niet "één vlees" geworden met de andere vrouw en dientengevolge luidde de beslissing, dat zijn vrouw geen schriftuurlijke grond voor echtscheiding en een eventueel nieuw huwelijk had.

De bestaande regel was dat een beslissing unaniem genomen moest worden, en ik sloot me bij de meerderheid aan. Ik moest echter telkens aan deze vrouw denken en aan het feit dat zij te horen zou krijgen dat zij niet op schriftuurlijke grond kon verkiezen te scheiden van een man die zich aan zo'n daad had schuldig gemaakt. De beslissing betekende ook dat een vrouw niet op schriftuurlijke grond kon scheiden van een echtgenoot die zich aan homoseksuele handelingen met andere mannen overgaf, of zelfs omgang had met een beest, aangezien een man onmogelijk kinderen kan verwekken bij een andere man of bij een dier en in dit opzicht hiermee niet "één vlees" kan worden. In een aflevering van *De Wachttoren* was eerder dat jaar daarover een uitspraak gedaan.[12]

Emotioneel daartoe aangezet, begon ik de oorspronkelijke (Griekse) uitdrukkingen uit Matthéüs hoofdstuk negentien, vers 9, te bestuderen. De *Nieuwe-Wereldvertaling* van het Genootschap geeft Jezus' woorden als volgt weer:

> "Ik zeg u dat al wie zich van zijn vrouw laat scheiden, behalve op grond van hoererij, en een ander trouwt, overspel pleegt."

Hier worden twee verschillende woorden gebruikt, "hoererij" en "overspel", en toch was in de Wachttorenpublicaties tientallen jaren lang het standpunt ingenomen dat beide in essentie op hetzelfde betrekking hadden, namelijk dat "hoererij" betekende dat een man overspelige betrekkingen heeft met een vrouw die niet de zijne is (of dat een vrouw zulke betrekkingen heeft met een man die niet de hare is). Indien met "hoererij" eigenlijk hetzelfde bedoeld werd als met "overspel", waarom dan, zo vroeg ik mij af, gebruikte Matthéüs bij het optekenen van Jezus' uitspraak twee verschillende woorden (*porneia* en *moikheia*).

Al zoekend in de vele vertalingen, bijbelse woordenboeken, commentaren en andere woordenboeken in de bibliotheek van Bethel, werd de reden mij duidelijk. Praktisch ieder boek dat ik er op nasloeg liet zien dat de Griekse uitdrukking *porneia* (in de *Nieuwe-Wereldvertaling* weergegeven met "hoererij") een zeer brede betekenis had en van

---

12 Zie *De Wachttoren* van 1 mei 1972, blz. 287.

toepassing was op ALLE vormen van seksuele immoraliteit.[13] Om die reden geven veel bijbelvertalingen de uitdrukking eenvoudigweg weer met "immoraliteit", "seksuele immoraliteit", "onkuisheid", "ontucht". Woordenboeken toonden duidelijk aan dat de uitdrukking ook van toepassing was op homoseksuele betrekkingen. Wat voor mij echter de doorslag gaf, was dat het woord *porneia* in de bijbel zélf, in Judas vers 7, wordt gebruikt om het beruchte homoseksuele gedrag van de mensen in Sodom en Gomorra aan te geven.

Ik legde de resultaten van het onderzoek schriftelijk vast in een rapport van veertien bladzijden en maakte kopieën voor alle leden van het Lichaam. Ik had echter sterke twijfels of het wel goed ontvangen zou worden. Daarom ging ik naar het kantoor van Fred Franz, en na uitgelegd te hebben wat ik had gedaan vertelde ik hem van mijn twijfels. Hij zei: "Ik denk dat het geen probleem zal zijn."

Hoewel hij zich kort uitdrukte, lag er vertrouwen in zijn woorden. Toen ik informeerde of hij wilde zien wat mijn bevindingen waren, sloeg hij dit af en zei opnieuw dat hij dacht dat het "geen probleem" zou zijn. Mijn indruk was dat hij zich van een aantal punten die door mijn onderzoek naar boven waren gekomen reeds bewust was, ofschoon ik er geen idee van had hoe lang al. Aangezien hij de belangrijkste vertaler van de *Nieuwe-Wereldvertaling* van het Genootschap was geweest, leek het mij dat hij zeker op zijn minst een idee van de ware betekenis van het woord *porneia* ("hoererij") moest hebben gehad.[14]

Toen de kwestie in een zitting van het Besturende Lichaam aan de orde kwam, werd het materiaal dat ik had voorgelegd, aanvaard nadat Fred Franz er zijn steun aan had gegeven. Ik kreeg vervolgens de taak artikelen ter publicatie in de Wachttoren voor te bereiden die het nieuw in te nemen standpunt zouden presenteren.[15]

Ik herinner mij nog steeds dat er enige tijd nadat de artikelen waren verschenen, een brief van een Getuige binnenkwam die een paar jaar daarvoor had ontdekt dat haar man seksuele betrekkingen met een dier

---

13 Het woord voor "overspel" in de oorspronkelijke Griekse tekst bij Matthéüs 19:9 is *moikheia*, dat, in tegenstelling tot *porneia*, slechts een zeer beperkte betekenis heeft en alleen betrekking heeft op overspel in de gewone betekenis van het woord.

14 De *Nieuwe-Wereldvertaling* vermeldt niet de naam van de vertaler ervan en wordt gepresenteerd als het anonieme werk van het "Vertaalcomité van de Nieuwe-Wereldbijbel". Andere leden van dit comité waren Nathan Knorr, Albert Schroeder en George Gangas. Fred Franz was echter de enige die voldoende kennis van de talen van de bijbel had om een dergelijke vertaling aan te pakken. Hij had twee jaar Grieks gestudeerd aan de Universiteit van Cincinnati, maar in Hebreeuws was hij autodidact.

15 Zie *De Wachttoren* van 1 maart 1973, blz. 158.

had gehad. Zij schreef: "Ik kon niet met zo'n man leven", en zij scheidde van hem. Later hertrouwde zij. De gemeente sloot haar vervolgens vanwege haar handelwijze uit, omdat zij niet "schriftuurlijk vrij" was. Nadat de *Wachttoren*-artikelen waren verschenen, schreef zij en vroeg of er, gezien het gewijzigde standpunt, iets gedaan kon worden om haar goede naam te zuiveren van de smet die deze had opgelopen als gevolg van de uitsluiting. Ik kon haar alleen maar schrijven dat de gepubliceerde artikelen zélf reeds een rechtvaardiging waren van de door haar gevolgde koers.

Hoewel het mij opnieuw voldoening schonk artikelen te schrijven waarin verkeerde standpunten van de organisatie werden erkend en gecorrigeerd, bleef de ontnuchterende gedachte dat dit nooit alle schade kon wegnemen die het vorige standpunt gedurende tientallen jaren bij veel mensen had aangericht - God alleen weet bij hoeveel.

Het Besturende Lichaam was in die tijd in feite zowel een rechterlijk college alsook een wetgevend lichaam - dit laatste omdat de besluiten en bepalingen ervan voor alle Jehovah's Getuigen kracht van wet hadden. Het was een "Besturend Lichaam" in de zin zoals dat ook, vanwege overeenkomstige functies, gezegd zou kunnen worden van het Sanhedrin uit bijbelse tijden. Precies zoals alle belangrijke vraagstukken die Jehovah's naamvolk uit die tijd betroffen, ter opheldering aan het Sanhedrin in Jeruzalem werden voorgelegd, zo gebeurde dat ook bij het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen in Brooklyn.

Het was echter een lichaam dat in geen enkel opzicht een bestuurlijke functie uitoefende. De bestuurlijke autoriteit en verantwoordelijkheid lagen exclusief bij de president van de corporatie, Nathan H. Knorr. Ik had dit niet verwacht, aangezien in hetzelfde jaar van mijn aanstelling vice-president Franz een toespraak had gehouden, later opgenomen in *De Wachttoren* van 1 april 1972, waarin hij de rol van het Besturende Lichaam beschreef en deze plaatste tegenover die van de corporatie, de Watch Tower Bible and Tract Society. Door sommigen aangeduid als de "toespraak over de staart die met de hond kwispelt", was de taal daarin ongewoon krachtig en ondubbelzinnig. Steeds opnieuw werd erin gesteld dat de corporatie slechts een "werktuig" was, een "tijdelijk instrument", gebruikt door het Besturende Lichaam:

> "Deze wereldomvattende evangelisatie-organisatie is niet gevormd overeenkomstig de voorschriften van een hedendaagse wettelijke corporatie welke misschien vereist is onder de wetten van door mensen in het leven geroepen politieke regeringen die nu met de vernieti-

ging in de 'oorlog van de grote dag van God de Almachtige' te Harmágedon worden geconfronteerd (Openb. 16:14-16). Geen enkele wettelijke corporatie ter wereld regelt of bestuurt de evangelisatie-organisatie. Deze bestuurt veeleer dergelijke organisaties als louter tijdelijke instrumenten die nuttig zijn voor het werk van de grote Theocraat. Ze is derhalve volgens Zijn ontwerp gevormd. Het is een theocratische organisatie, die van God af naar beneden, en niet van de gemeenteleden[16] af naar boven, wordt bestuurd. De opgedragen, gedoopte leden ervan staan onder de Theocratie! Aardse wettelijke corporaties zullen verdwijnen als binnenkort de door mensen in het leven geroepen regeringen die de statuten ervan hebben geregistreerd, teniet gaan."

"De stemgerechtigde leden van het Genootschap zien dus in dat dit besturende lichaam het meest rechtstreekse gebruik van dat 'administratieve werktuig' als instrument voor het werk van de 'getrouwe en beleidvolle slaaf'-klasse zou kunnen maken als er leden van het besturende lichaam in de Bestuursraad van het Genootschap zitten. Zij beseffen dat het Genootschap niet het administratieve lichaam is, doch louter een uitvoerend orgaan.

De stemgerechtigde leden van het Genootschap wensen daarom niet dat er ook maar enige grond voor conflicten en verdeeldheid is. Zij willen geen situatie doen ontstaan waarin het 'administratieve werktuig' de gebruiker van dat werktuig beheerst en bestuurt, welke gebruiker het besturende lichaam is, dat de 'getrouwe en beleidvolle slaaf'-klasse vertegenwoordigt. Dit zou erop neerkomen dat de staart met de hond kwispelt, in plaats van de hond met de staart. Een wettelijk religieus instrument dat volgens Caesars wet tot bestaan is gebracht, dient niet te trachten de schepper ervan te besturen en te beheersen; veeleer dient de schepper van het wettelijke religieuze instrument dit instrument te beheersen en te besturen."

Dat waren krachtige uitspraken. Het probleem was dat zij een beeld presenteerden dat geheel in strijd was met de feiten.

Het Besturende Lichaam hield geen toezicht op de corporatie – niet op het moment dat de vice-president de hiervoor vermelde toespraak hield, noch op het moment dat het materiaal werd gepubliceerd, en zelfs niet gedurende een aantal jaren daarna.

Het gepresenteerde beeld *werd* uiteindelijk realiteit, maar slechts na

---

16 In de Engelse uitgave stond hier voor het woord *gemeenteleden*: rank and file; zie voetnoot op blz. 80.

een zeer drastische aanpassing, die onaangenaam was beladen met verhitte gemoederen en die onder grote verdeeldheid tot stand kwam. Vreemd als het voor veel Getuigen van thans mag klinken, had het soort Besturende Lichaam waarover in de lezing werd gesproken *nooit bestaan in de gehele geschiedenis van de organisatie*. Het duurde meer dan negentig jaar voordat het het licht zag en het bestaat slechts sinds 1 januari 1976, ofwel gedurende slechts ongeveer eenvijfde deel van de geschiedenis van de organisatie. Ik zal uitleggen waarom ik dat beweer en waarom het op feiten berust.

DRIE MONARCHEN

> *"Jullie weten wat zij doen die de volken besturen: over ze heersen, en je weet wat de grote heren doen: macht over ze uitoefenen. Zo moet het bij jullie niet gaan."* - Matthéüs 20:25, 26, *Groot Nieuws Bijbel.*

De geschiedenis van Jehovah's Getuigen begon toen de eerste uitgave van het tijdschrift *Zion's Watch Tower* op 1 juli 1879 tot stand kwam. De corporatie, de Watch Tower Bible and Tract Society, werd in 1881 opgericht en kreeg in 1884 rechtspersoonlijkheid. Er kan naar waarheid worden gezegd dat in die tijd het Besturende Lichaam van diegenen die bij de Watch Tower waren aangesloten niet door de corporatie werd 'geregeld, beheerst of bestuurd' (om de woorden van de vice-president te gebruiken). Dit was niet het geval, en kón in feite niet het geval zijn om de eenvoudige reden dat er geen "besturend lichaam" bestond.

Charles Taze Russell zelf begon *Zion's Watch Tower* uit te geven als zijn eigen tijdschrift en was de enige redacteur ervan. Gedurende zijn leven werd hij door al degenen die met de Watch Tower Society waren verbonden als hun enige ware "pastor" aanvaard. Het was natuurlijk zo dat het eenmaal gevormde Genootschap een Bestuursraad had (Russells vrouw Maria maakte hier aanvankelijk deel van uit). Maar die Bestuursraad werd niet gezien als een besturend lichaam, noch functioneerde deze als zodanig. Toch wordt in *De Wachttoren* van 1 april 1972 op bladzijde 216 deze uitspraak gedaan:

> "Volgens de beschikbare feiten was het besturende lichaam nauw verbonden met de Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania. C.T. Russell behoorde destijds, in de laatste vijfentwintig jaar van de negentiende eeuw, duidelijk tot dat besturende lichaam."

Wat laten de "beschikbare feiten" in werkelijkheid zien?

In een speciale uitgave van *Zion's Watch Tower* van 25 april 1894, bladzijde 59, merkt Russell zelf over de Bestuursraad op:

"Daar wij tot op 1 december 1893, van een totaal van drieënzestighonderddrieëntachtig (6.383), zevenendertighonderdvijf (3.705) aandelen bezitten waaraan stemrecht is verbonden, kiezen zuster Russell en ikzelf natuurlijk, de functionarissen, en hebben daarmee de *volledige zeggenschap* over het Genootschap; en aldus werd het volledig van aanvang af door de bestuurders begrepen. Pas na ons overlijden, zo was duidelijk, zouden zij hun functie opnemen."[17]

Dat Russell de bestuurders (of wie dan ook) duidelijk niet zag als besturend lichaam naast hem, is zonneklaar vanwege de koers die hij consequent volgde. In *Zion's Watch Tower* van 1 maart 1923 wordt op bladzijde 68 gezegd:

"Wanneer anderen vroegen: Wie is deze getrouwe en beleidvolle slaaf? – antwoordde broeder Russell vaak: 'Sommigen zeggen dat ik dat ben, terwijl anderen zeggen dat die slaaf het Genootschap is.'"

In het artikel wordt dan gesteld:

"Beide uitspraken waren juist. Broeder Russell was in feite het Genootschap in de meest absolute zin van het woord, en wel daarom omdat hij het beleid en de koers van het Genootschap bepaalde, zonder aan welke persoon op aarde dan ook rekenschap af te leggen. Hij vroeg soms advies aan anderen die met het Genootschap verbonden waren en luisterde naar hun suggesties. Vervolgens deed hij naar zijn eigen oordeel, gelovend dat de Heer hem aldus liet doen."

Als antwoord op een vraag van een aantal lezers van *Zion's Watch Tower*, schreef Russell in 1906:

"Nee, de waarheden die ik, als Gods woordvoerder, voorleg, werden niet in visioenen of dromen, noch door Gods hoorbare stem geopenbaard, noch ook alle tegelijkertijd, maar geleidelijk, vooral sinds 1870, en in het bijzonder sinds 1880. Evenmin is deze duidelijke ontplooiing van de waarheid te danken aan enig menselijk vernuft of scherpzinnig inzicht, maar aan het eenvoudige feit dat Gods bestemde

17 Mevrouw Russell trok zich in oktober 1886 vanwege onenigheid met haar man als mede-redacteur van *Zion's Watch Tower* terug, en vanaf 9 november 1897 leefde zij van hem gescheiden. Zij bleef echter tot 12 februari 1900 bestuurder van het Genootschap. In 1906 scheidde zij officieel van haar man.

tijd is aangebroken; en als ik niet sprak, en er geen andere spreekbuis kon worden gevonden, zouden zelfs de stenen het uitroepen."[18]

Omdat hij geloofde dat hij "Gods woordvoerder" was en zijn spreekbuis ter openbaring van waarheid, is het begrijpelijk dat hij niet het belang inzag van een besturend lichaam. Een jaar na deze uitspraak stelde Russell zijn "testament en uiterste wilsbeschikking" op, die in het tijdschrift *Zion's Watch Tower* van 1 december 1916, volgend op zijn overlijden dat jaar, werd gepubliceerd. De volledige tekst hiervan is in de Appendix afgedrukt omdat er geen duidelijker bewijs is van het absolute toezicht dat Charles Russell over het tijdschrift *Zion's Watch Tower* uitoefende. Hier kunnen wij volstaan met de weergave van de tweede paragraaf:[19]

"Echter, gelet op het feit dat ik het blad ZION'S WATCH TOWER, de OLD THEOLOGY QUARTERLY en de auteursrechten van de boeken MILLENNIAL DAWN SCRIPTURE STUDIES en verscheidene andere brochures, zangbundels, etc., heb geschonken aan de WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY nadat expliciet duidelijk was dat ik gedurende mijn leven *de volledige zeggenschap* over al de belangen van deze publicaties diende te hebben en dat zij na mijn heengaan volgens mijn wensen dienden te worden bestuurd, zet ik hierbij mijn genoemde wensen - mijn desbetreffende wilsbeschikking - als volgt uiteen:..."

Ofschoon hij het tijdschrift *Zion's Watch Tower* aan de corporatie schonk (bij het verkrijgen van rechtspersoonlijkheid in 1884), beschouwde hij het duidelijk als *zijn* tijdschrift dat diende te worden gepubliceerd zoals hij dat wilde, zelfs na zijn dood. Hij bepaalde dat na zijn overlijden een redactiecomité van vijf mannen, die persoonlijk door hem waren aangewezen en bij naam waren genoemd, de volledige verantwoording voor het tijdschrift diende te verkrijgen.[20] Tevens vermaakte hij bij zijn heengaan al zijn aandelen in de corporatie waarop stemrecht rustte aan vijf vrouwen die door hem als gevolmachtigden bij naam werden genoemd. Hij bepaalde dat, voor het geval een bepaald lid van het Redactiecomité zou moeten worden aangeklaagd en berecht,

---

18 *Zion's Watch Tower*, 15 juli 1906, blz. 229. [Zie ook *Jehovah's Getuigen - Verkondigers van Gods Koninkrijk*, blz. 143 - vert.]

19 Behalve in *Zion's Watch Tower*, werd Russells wilsbeschikking ook gepubliceerd in uitgaven van het tijdschrift in een aantal andere Europese talen, o.a. in het Duits, maar niet in het Nederlands.

20 Russell plaatste Rutherford niet bij deze vijf, maar in een tweede groepje van vijf mannen als plaatsvervangers, mochten de omstandigheden dat vereisen.

deze vrouwen, tezamen met de andere gevolmachtigden van de corporatie (duidelijk de bestuurders) en de andere leden van het Redactiecomité, zouden moeten optreden als gerechtsraad die zou beslissen in de zaak van het beschuldigde lid van het Redactiecomité.[21]

Aangezien één persoon geen collectief lichaam kan vormen, laten de feiten zien dat er gedurende het leven van C.T. Russell, dat wil zeggen tot aan 1916, absoluut geen besturend lichaam bestond. Dat bleef zo gedurende het presidentschap van zijn opvolger, Joseph F. Rutherford. Men zou kunnen denken dat de leden van het Redactiecomité, tezamen met de Bestuursraad, zo'n besturend lichaam hebben gevormd. De feiten laten echter zien dat deze veronderstelling niet juist is.

Tijdens de jaarvergadering van de corporatie in januari 1917 werd Rutherford tot president gekozen als opvolger van Russell. Rutherford was nog maar kort president, toen vier van de zeven bestuurders (een meerderheid) zich verzetten tegen wat zij als een eigenmachtige actie van de kant van de president zagen. Hij hield geen rekening met de Bestuursraad en werkte niet met hen als lichaam samen, maar handelde eenzijdig. Daarbij lichtte hij hen pas achteraf over zijn beslissingen in. Zij waren van mening dat dit op geen enkele wijze overeenstemde met de koers die pastor Russell, de "getrouwe en beleidvolle slaaf", had uitgezet. De bezwaren die zij hadden, leidden ertoe dat zij resoluut werden afgezet.[22]

Rutherford ontdekte dat de benoeming van deze vier mannen als bestuurders nooit op de jaarvergadering van de corporatie was bekrach-

---

21 In het boek *Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose*, uitgegeven in 1959, wordt op blz. 64 vermeld dat volgens de wet Russells stemaandelen na zijn dood niet meer geldig waren.

22 Kenmerkend voor Rutherfords manier van optreden was zijn besluit een boek uit te geven, getiteld *The Finished Mystery*. Dit boek werd gepresenteerd als het 'postume werk van Russell', maar in werkelijkheid was het geschreven door Clayton J. Woodworth en George H. Fisher. Rutherford had niet alleen nagelaten de bestuurders over het schrijven van het boek te raadplegen, maar bovendien wisten zij niet dat het uitgegeven zou worden totdat Rutherford het ten overstaan van de "Bethelfamilie" (de medewerkers van het hoofdbureau) vrijgaf. Latere Wachttorenpublicaties, met inbegrip van het boek *Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose* (bladzijden 71 en 72), wekken de indruk dat dít de aanleiding en de belangrijkste reden voor de bezwaren van de vier bestuurders waren. De feiten worden hiermee geweld aangedaan, omdat Rutherford het ontslag van deze vier mannen als bestuurders bekendmaakte op dezelfde dag (17 juli 1917) als waarop hij het boek *The Finished Mystery* aan de medewerkers van het hoofdbureau presenteerde. De bekendmaking van het ontslag van de bestuurders vond zelfs plaats *voorafgaand* aan de presentatie van het boek.

tigd, ofschoon zij door Russell persoonlijk als bestuurders voor het leven waren aangesteld. Volgens A.H. MacMillan, destijds een vooraanstaand medewerker van het hoofdbureau, pleegde Rutherford overleg met een externe advocaat die bevestigde dat het – althans juridisch bezien – mogelijk was de mannen om deze reden te ontslaan.[23]

Rutherford kon dus kiezen. Hij kon aan de bezwaren van de meerderheid van de Bestuursraad tegemoet komen en zich in het vervolg anders opstellen. (Als hij deze mannen had gezien als de meerderheid van een "Besturend Lichaam", zoals bedoeld in *De Wachttoren* van 1972, zou hij moreel verplicht zijn geweest dit te doen.) Of hij kon het genoemde juridische aspect in zijn voordeel laten werken en zijn autoriteit als president gebruiken om de bestuurders die het niet met hem eens waren, te ontslaan.

Hij koos voor het laatste en stelde, ter vervanging van hen, door hemzelf verkozen bestuurders aan.

Wat gebeurde er met het Redactiecomité? *The Watchtower* van 15 juni 1938, bladzijde 185, laat zien dat in 1925 de meerderheid van dit comité "ernstige bezwaren" had tegen publicatie van een artikel getiteld "The Birth of The Nation" ("De geboorte van de natie", d.w.z.: "Het koninkrijk is in werking getreden [in 1914]".). *The Watchtower* vermeldt wat er met hen gebeurde:

> "...maar door de genade des Heren werd het [artikel] gepubliceerd en dat markeerde het begin van het einde van het Redactiecomité, waarmee werd aangegeven dat de Heer zelf zijn organisatie leidt."

Het Redactiecomité was nu ontbonden. Rutherford had op effectieve wijze alle oppositie tegen zijn alleenzeggenschap weggenomen.

Het is interessant op te merken dat gedurende deze hele periode niet alleen in het boek *The Finished Mystery* (een belangrijke twistappel in 1917), maar ook in het tijdschrift *Zion's Watch Tower*, duidelijk was onderwezen dat pastor Russell inderdaad de "getrouwe en beleidvolle slaaf" was naar wie in de Schrift was vooruitgewezen en die "door zijn meester over diens huisknechten is aangesteld".[24] De wijze waarop deze lering werd gebruikt om op ieders volledige onderwerping aan te dringen, wordt treffend geïllustreerd door de volgende uitspraken in *Zion's Watch Tower* van 1 mei 1922, bladzijde 132, onder de paragraaf

---

23 A.H. MacMillan, *Faith on the March* (Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc. 1957), blz. 80. Het voorwoord van dit boek werd geschreven door N.H. Knorr.

24 Zie *The Finished Mystery*, blz. 4 en 11; *Zion's Watch Tower* van 1 maart 1922, blz. 72 en 73; 1 mei 1922, blz. 131; 1 maart 1923, blz. 67 en 68.

getiteld "Trouw betekent loyaliteit":

"Trouw te zijn betekent loyaal te zijn. Loyaal aan de Heer te zijn betekent gehoorzaam aan de Heer te zijn. Het gekozen instrument van de Heer los te laten of te verwerpen betekent de Heer zelf los te laten of te verwerpen, volgens het beginsel dat hij die de slaaf afwijst die door de meester is gezonden, daarmee de meester afwijst.

Er is vandaag de dag niemand in de tegenwoordige waarheid die in eerlijkheid kan zeggen dat hij kennis van het goddelijk plan heeft ontvangen uit een andere bron dan door de dienst van broeder Russell, direct dan wel indirect. Door zijn profeet Ezechiël voorzei Jehovah dat er een slaaf zou optreden. Hij beschreef deze als iemand die in linnen was gekleed, aan zijn zijde een schrijvers-inkthoorn droeg en was afgevaardigd om door de stad (de christenheid) te trekken om diegenen die zuchtten te vertroosten door hun geest te verlichten ten aanzien van Gods grootse plan. Opgemerkt moet worden dat deze gunst niet verleend werd door een mens, maar door de Heer zelf. Doch in overeenstemming met Gods regeling gebruikte hij een mens. De mens die dat ambt door de genade van de Heer vervulde, was broeder Russell."

In een artikel getiteld: "Loyaliteit op de proef gesteld", gepubliceerd in *Zion's Watch Tower* van 1 maart 1923, bladzijden 68 en 71, werd conformeren aan Russells leringen en methoden wederom gelijkgesteld aan conformeren aan de wil van de Heer:

"Wij geloven dat allen die zich thans in de tegenwoordige waarheid verheugen, zullen toegeven dat broeder Russell getrouw de taak vervulde van de bijzondere slaaf des Heren; en dat hij over alle bezittingen van de Heer werd aangesteld."

"Iedere mede-slaaf heeft zijn bekwaamheid of vermogen getoond en heeft dit vermeerderd in de mate waarin hij zich vreugdevol *aan de wil des Heren heeft onderworpen, door te werken op de oogstvelden des Heren in overeenstemming met de weg des Heren, waarbij de Heer broeder Russell gebruikte om die weg aan te geven*, omdat broeder Russell het ambt bekleedde van de 'getrouwe en beleidvolle slaaf'. Hij deed het werk des Heren overeenkomstig de weg des Heren. *Indien broeder Russell dus het werk deed overeenkomstig de weg des Heren, is iedere andere weg om dit te doen tegengesteld aan de weg des Heren en zou dientengevolge niet het getrouw behartigen van de belangen van het koninkrijk des Heren kunnen zijn.*"

Het was zeer duidelijk waar het om ging. Men kon zich óf loyaal op-

stellen met de leringen en methoden van degene die "door zijn meester over diens huisknechten is aangesteld" [Russell] en zich eraan conformeren, óf men kon zich schuldig maken aan het verwerpen van Christus Jezus en dientengevolge een afvallige worden. Zelden werd er een krachtiger pleidooi gehouden ten gunste van menselijke autoriteit.

Des te opmerkelijker is het dat Russells persoonlijke keuze van mannen in het ambt van opziener en de andere voorzieningen die hij tijdens zijn leven trof, binnen enkele jaren na zijn dood en gedurende juist die periode waarin de aanspraken werden gedaan dat Russell de "slaaf" was, door de nieuwe president opzij werden gezet. De uitspraken die Russell in zijn testament deed, werden als geen rechtskracht hebbend terzijde geschoven, en klaarblijkelijk werden zij ook op morele grond niet bindend geacht. In *The Watchtower* van 15 december 1931 staat hierover op bladzijde 376:

> "De algemeen bekende feiten die passen op de profetische woorden van Jezus, zijn de volgende: In 1914 plaatste Jehovah zijn Koning op zijn troon. De drieëneenhalf jaar die daar onmiddellijk op volgden, verschaften de gelegenheid om diegenen die de oproep tot het koninkrijk beantwoord hadden, op hun zelfzuchtigheid of onzelfzuchtigheid te beproeven. In 1916 stierf de president van de Watch Tower Bible and Tract Society. *Er werd een handgeschreven document gevonden dat hij had ondertekend en dat zijn 'testament en uiterste wilsbeschikking' werd genoemd, maar dat in feite geen wilsbeschikking was.* Het bleek toen dat broeder Russell enige jaren voor zijn dood tot de conclusie was gekomen dat hij zo'n wilsbeschikking niet kon opstellen. *Het werk van Gods organisatie is niet aan het toezicht van een mens onderworpen en dient niet bestuurd te worden door de wil van enig schepsel. Het was daarom niet mogelijk het werk van het Genootschap tot glorie en eer des Heren voort te zetten op de wijze aangegeven in dat handgeschreven document, geheten een 'wilsbeschikking'*".

Slechts acht jaar daarvoor had *Zion's Watch Tower*, het "kanaal des Heren", nadrukkelijk gesteld dat Russell "het werk des Heren overeenkomstig de weg des Heren" deed, en dat daarom "iedere andere weg om dit te doen tegengesteld aan de weg des Heren" was. Nu, acht jaar later, werden allen die bezwaar maakten tegen het feit dat Rutherford de aanwijzingen terzijde schoof die waren gegeven door degene van wie *Zion's Watch Tower* zo stellig had betoogd dat hij de "getrouwe en beleidvolle slaaf" was, afgeschilderd als personen die door kwaadwilligheid en wrok worden gedreven – als werkers der ongerechtigheid:

"De leden van de uitgezifte of verworpen klasse wenen en jammeren echter en zij stellen zich tandenknarsend jegens de broeders op, want zij zeggen: 'Broeder Russells wilsbeschikking wordt genegeerd en de Wachttoren wordt niet uitgegeven zoals hij aangegeven heeft', en zij heffen hun handen op in heilige ontzetting en vergieten krokodilletranen omdat des Heren organisatie op aarde niet in overeenstemming met de wilsbeschikking van een mens wordt gebruikt. Met andere woorden, zij gebruiken deze voorwendselen als grond voor hun wenen en gehuil en hun kommer. Zij jammeren, klagen en wenen, daar zij niet de leiding van het Genootschap in handen hebben. Zij stellen zich tandenknarsend op jegens degenen die in het werk des Heren betrokken zijn, en brengen alle soorten kwaadwilligheid, wrok en leugenachtigheid voort jegens degenen die zij eens hun broeders noemden. Judas noemt dezelfde klasse, en zijn woorden leggen met stelligheid de tijd vast waarin dit jammeren en wenen begint, te weten de tijd dat de Heer Jezus Christus tot de tempel van Jehovah komt om te oordelen. Hij zegt: 'Deze zijn murmureerders, klagers over hunnen staat, wandelende naar hunne begeerlijkheden [zelfzuchtige verlangens]; en hun mond spreekt zeer opgeblazene dingen [bewerende zelf Gods begunstigden te zijn], verwonderende zich over de personen om des voordeels wil [met andere woorden, zij betuigen hun bewondering voor personen en vragen om zelf bewonderd te worden, en hun gedrag en handelwijze komt precies met de woorden van de apostel overeen].' Zij gebruiken grote woorden om voor te geven dat zij een mens, namelijk broeder Russell, liefhebben en toegewijd zijn, maar zij doen dit zeer duidelijk met de bedoeling bepaald zelfzuchtig voordeel te behalen. De bedoeling van het bespreken van deze dingen, en overduidelijk de bedoeling van de Heer die zijn volk hierin begrip schenkt, is om dit volk in staat te stellen zulke werkers der ongerechtigheid te mijden."[25]

Het is moeilijk een dergelijke grillige, onevenwichtige, onjuiste koers te verklaren. Toch werd verondersteld dat dit het kanaal was dat door de Heer Jezus Christus zó waardig was bevonden dat hij uitsluitend door middel van dit kanaal aan mensen op aarde leiding gaf.

In werkelijkheid was het Rutherford die zo tegen 1925 de zeggenschap over het Genootschap in handen had. In de jaren die volgden werd zijn macht over alle lagen van de organisatie alleen nog maar versterkt.[26]

---

25 De hierin aangehaalde schriftplaats is Judas vers 16, *Statenvertaling*.

26 A.H. MacMillan schrijft in *Faith on the March* (blz. 152): "Russell liet het meer aan

Dit hield onder andere in dat hij de volledige zeggenschap had over datgene dat via het kanaal de Wachttoren, en andere publicaties die werden gebruikt om geestelijk voedsel aan de gemeenten over de gehele aarde te verstrekken, werd gepubliceerd. Ik herinner me dat mijn oom mij een keer in zijn kantoor over een voorval vertelde waarbij Rutherford een bepaalde kwestie (een nieuw gezichtspunt) aan de Bethelfamilie ter discussie voorlegde.[27] Mijn oom vertelde dat hij in de discussie aangaf zich op schriftuurlijke gronden niet achter het nieuwe gezichtspunt te kunnen opstellen. Hij zei dat president Rutherford hem achteraf persoonlijk had aangesteld om materiaal *ter ondersteuning* van deze nieuwe zienswijze voor te bereiden, ofschoon hij, Fred Franz, duidelijk had gemaakt dat hij het als niet-schriftuurlijk beschouwde.

Bij een andere gelegenheid vertelde hij dat de "Rechter" (Rutherford) het later tijdens zijn presidentschap tot regel maakte dat de Wachttoren alleen artikelen zou bevatten die profetieën of het predikingswerk benadrukten. Om die reden verschenen er in het tijdschrift jarenlang eenvoudigweg geen artikelen meer over onderwerpen als liefde, goedheid, barmhartigheid, lankmoedigheid en soortgelijke eigenschappen.

Gedurende de bijna zestig jaar waarin Russell en Rutherford president waren, handelden zij in het uitoefenen van hun macht naar eigen goeddunken. Van een besturend lichaam was hoe dan ook geen sprake.

Toen rechter Rutherford op 8 januari 1942 stierf, werd Nathan H. Knorr unaniem door de Bestuursraad tot president gekozen. De structuur van de organisatie bleef in hoofdlijnen dezelfde, ofschoon er een paar aanpassingen werden gedaan die betekenden dat Knorr enige verantwoordelijkheid uit handen gaf. (De omstandigheden dwongen hem hier in feite toe, omdat het aantal Getuigen uitgroeide van slechts 108.000 ten tijde van Rutherfords dood, tot meer dan twee miljoen tijdens Knorrs presidentschap.) Daar hij geen schrijver was en evenmin

---

het individu over zijn eigen verantwoordelijkheid te dragen.... Rutherford wenste eenheid te brengen in het predikingswerk, en geleidelijk aan begon hij de belangrijkste woordvoerder van de organisatie te worden, in plaats van ieder individu de gelegenheid te geven zijn eigen mening naar voren te brengen en zelf te bepalen wat hij dacht dat juist was en naar zijn eigen inzicht te handelen. Hij was van mening dat de boodschap het beste op deze manier, zonder tegenstrijdigheden, verspreid kon worden."

27 Het punt waar het om ging was ofwel het nieuwe gezichtspunt dat de "hogere machten" van Romeinen 13:1 niet de regeringsmachten der aarde waren, maar Jehovah God en Jezus Christus, ofwel de beslissing met betrekking tot het opheffen van de lichamen van ouderlingen; welke van de twee kan ik mij nu niet meer herinneren.

een bijbelkenner, verliet Knorr zich op Fred Franz (de vice-president) en gaf hem min of meer het beslissende woord in schriftuurlijke aangelegenheden. Ook was hij de voornaamste schrijver van de organisatie. Vraagstukken zoals die welke tijdens de zittingen van het Besturende Lichaam aan de orde kwamen (en die al eerder in dit hoofdstuk zijn genoemd), werden tientallen jaren lang ter beslissing aan Fred Franz voorgelegd. Als president Knorr het idee had dat de beslissing belangrijke gevolgen kon hebben voor het functioneren van de organisatie in bepaalde landen van de wereld, besprak hij dit in het algemeen persoonlijk met Fred Franz. Hij aarzelde niet hem duidelijk te maken hoe er naar zijn mening onder de gegeven omstandigheden op pragmatische wijze opgetreden diende te worden en schoof daarbij de mening van de vice-president zonodig terzijde. Zoals eerder opgemerkt, en geïllustreerd door de beslissing om weer lichamen van ouderlingen in de gemeenten aan te stellen, bleef deze relatie tot in de jaren zeventig bestaan. Die bijzondere beslissing leunde sterk op de zienswijze en de mening van één persoon, de vice-president, en toen *deze* zijn mening herzag en de terugkeer van lichamen van ouderlingen voorstond, stemde de president daarmee in.

Hetzelfde gold in principe voor al het gepubliceerde materiaal. De president selecteerde de hoofdartikelen voor de Wachttoren uit materiaal waarin door verscheidene schrijvers werd voorzien. Hij stuurde dit vervolgens ter beoordeling naar de schrijfafdeling door en liet het zonodig corrigeren en bijwerken. Tenslotte werd het door de vice-president en de president gelezen en, na goedkeuring, gepubliceerd. Karl Adams, die hoofd was van de schrijfafdeling toen ik daar in 1965 arriveerde, legde mij uit dat de afdeling van de president tegen die tijd aanzienlijke vrijheid in het bewerken van dergelijk materiaal had verkregen. Hij wees op één uitzondering, namelijk materiaal dat door de vice-president was geschreven, en zei: "Wat van broeder Franz komt wordt beschouwd als 'klaar voor publicatie', zonder aanpassingen."

Maar ook hier kon de president ingrijpen. Ter illustratie: in 1967 zond president Knorr aan Karl Adams, Ed Dunlap en mij kopieën van een "Vraag van lezers".[28] Deze was door Fred Franz behandeld en zou worden gepubliceerd. Een jaar daarvoor was er een boek uitgegeven waarvan Fred Franz auteur was en waarin werd uiteengezet dat het jaar 1975 het einde zou markeren van 6000 jaar menselijke geschiedenis. Hij had daarin deze 6000 jaar gelijkgesteld aan zes dagen van ieder

---

28 Van de drie personen die kopieën ontvingen, was ik de enige die beleed van de "gezalfde" klasse te zijn, en dat al vanaf 1946.

duizend jaar:

> "Binnen niet al te veel jaren binnen ons eigen geslacht bereiken wij dus wat Jehovah God als de zevende dag van 's mensen bestaan zou kunnen beschouwen."
>
> "Hoe passend zou het zijn indien Jehovah God deze komende zevende periode van duizend jaar tot een sabbatperiode van rust en verlossing zou maken, een grote jubeljaarsabbat voor het uitroepen van een vrijlating op de gehele aarde voor al haar bewoners! Dit zou voor de mensheid prachtig op tijd komen. Het zou ook vanuit Gods standpunt zeer passend zijn, want, houd in gedachten, de mensheid heeft nog voor de boeg wat in het laatste boek van de bijbel de duizend jaar durende regering van Jezus Christus over de aarde, het millennium, wordt genoemd. Profetisch zei Jezus Christus, toen hij negentien eeuwen geleden op aarde was, over zichzelf: 'Want de Zoon des mensen is Heer van de sabbat' (Matthéüs 12:8). Het zou niet louter een kwestie van toeval zijn maar het zou in overeenstemming zijn met het liefdevolle voornemen van Jehovah God indien de regering van Jezus Christus, de 'Heer van de sabbat', parallel zou lopen met het zevende millennium van 's mensen bestaan."[29]

Tientallen jaren lang was er onder Jehovah's Getuigen niet zo'n gevoel van opwinding ontstaan als door deze uitspraken werd opgewekt. Er ontwikkelde zich een geweldige golf van verwachting, die ver uitsteeg boven het gevoel van het naderende einde dat ik en anderen in het begin van de jaren veertig hadden ervaren.

Daarom waren wij verbaasd te zien dat in de "Vraag van lezers" die Fred Franz had uitgewerkt, betoogd werd dat het einde van de 6000 jaar in feite *één jaar eerder* zou komen dan zojuist in het nieuwe boek was gepubliceerd, namelijk in 1974 in plaats van in 1975. Knorr vertelde Karl Adams dat hij, toen hij het materiaal ontving, naar Fred Franz ging en naar de reden van de plotselinge verandering vroeg. Franz antwoordde met stelligheid: "Zo is het nu eenmaal. *Het is 1974.*"

Knorr voelde zich met de verandering niet op zijn gemak. Hij zond ons drieën kopieën met het verzoek om individueel onze opmerkingen te geven. De argumentatie van de vice-president was bijna geheel gebaseerd op het gebruik van een hoofdtelwoord en een rangtelwoord in het verslag van de vloed in Genesis hoofdstuk zeven, de verzen 6 en 11 ("zeshonderd jaar" in plaats van het "zeshonderdste jaar"). Hij trachtte

---

29 *Eeuwig leven - in de vrijheid van de zonen Gods*, uitgegeven in 1968, blz. 30 en 31. [In het Engels uitgegeven in 1966 - vert.]

aan te tonen dat de chronologie, wat de vloed betreft en uiteengezet in het nieuwe boek, er één jaar naast zat en er ter correctie één extra jaar diende te worden toegevoegd, zodat het einde van de 6000 jaar één jaar eerder zou komen, namelijk in 1974 in plaats van in 1975.

Met alle respect schreef ieder van ons dat wij vonden dat het materiaal niet gepubliceerd zou moeten worden omdat het een buitengewoon verwarrend effect op de broeders zou hebben.[30] De president was het hier kennelijk mee eens omdat het door de vice-president geschrevene nooit is gepubliceerd. Dit was iets dat maar zelden voorkwam.

Gedurende het presidentschap van Knorr begon men de term "besturend lichaam" met enige regelmaat te gebruiken.[31] In de lectuur werd zo'n lichaam nu in verband gebracht met de Bestuursraad van het Wachttorengenootschap. In het boek *Bekwaam gemaakt tot de predikingsdienst*, bladzijde 354, (in het Engels door het Genootschap uitgegeven in 1955) komt de uitspraak voor:

> "Sinds de Heer tot zijn tempel is gekomen, is het zichtbare besturende lichaam in het bijzonder vereenzelvigd geworden met de bestuursraad van deze corporatie."

De zeven leden van de Bestuursraad werden dus gezien als de zeven leden van het "Besturende Lichaam".

Het is echter een feit dat hun situatie eigenlijk meer overeenkwam met die van de bestuurders in de dagen van Russell en Rutherford.

Dit blijkt uit een boek van Marley Cole.[32] In een gedeelte onder het kopje "Interne opstand", beschrijft hij eerst de controverse tussen Rutherford en de Bestuursraad in 1917:

---

30 Ik wees erop dat de argumentatie hoofdzakelijk was gebaseerd op een gedeelte van de Schrift waarover men weinig met stelligheid kan beweren en dat de redenen die voor de wijziging werden gegeven op zijn best gezegd aan de magere kant waren.

31 In *The Watchtower* van 1 juni 1938, blz. 168, in een artikel over "organisatie", werden de uitdrukkingen "centraal lichaam" en "centrale autoriteit" slechts gebruikt voor het lichaam van apostelen en degenen die daar direct mee verbonden waren. Ze werden niet op de huidige tijd van toepassing gebracht. De uitdrukking "besturende lichaam" werd in zijn huidige betekenis voor het eerst gebruikt in *The Watchtower* van 15 oktober 1944, blz. 315, en 1 november 1944, blz. 328-333.

32 Marley Cole, *Jehovah's Witnesses – The New World Society* (New York: Vantage Press, 1955), blz. 86-89. Cole, een Getuige, schreef dit boek (met volledige medewerking van het Genootschap) alsof hij een niet-Getuige was die een objectief verslag geeft. Het idee was dat het boek, door het bij een externe uitgever te publiceren, personen zou bereiken die normaal geen lectuur van het Genootschap zouden aannemen. Het was dus een vorm van public-relations tactiek.

"Vier bestuursleden wilden een reorganisatie.... Zoals de zaken er voor stonden was de president het bestuur. Hij raadpleegde hen niet. Hij informeerde hen pas achteraf over hetgeen hij had gedaan. Hij plaatste hen in de positie van adviseurs in de wettelijke aangelegenheden van de corporatie.

Rutherford maakte er geen geheim van dat hij het was die de beslissingen nam. De pastor vóór hem [Russell] ging ook zo te werk. De pastor gaf bestuurlijke opdrachten zonder vooraf de goedkeuring van de Bestuursraad te vragen."

In een voetnoot zegt Cole vervolgens:

"Dat de hem opvolgende president van het Genootschap eveneens in zulke onbegrensde vrijheid handelde, kan worden gezien uit het volgende verslag van de handelwijze van N.H. Knorr met betrekking tot het tot stand komen van een nieuwe bijbelvertaling."[33]

The Watchtower van 15 september 1950, bladzijden 315 en 316, wordt dan door Cole aangehaald. Hieruit blijkt dat de president de Bestuursraad pas over het bestaan van de *Nieuwe-Wereldvertaling* (waarschijnlijk een van de grootste projecten die ooit door de organisatie is ondernomen) inlichtte toen de vertaling van de Griekse Geschriften al was voltooid en klaar was voor publicatie.

Tot aan 1971, het jaar waarin de lezing werd gegeven over de "staart die met de hond kwispelt", vergaderde de Bestuursraad niet op regelmatige basis, maar alleen wanneer de president besloot deze bijeen te roepen. Soms gingen maanden voorbij zonder een enkele vergadering, en op de agenda stonden hoofdzakelijk zaken die de corporatie betroffen, zoals de aankoop van grond, gebouwen of nieuwe uitrusting. Als regel had de Bestuursraad geen stem in de keuze van het schriftuurlijke materiaal dat gepubliceerd werd, noch werd deze hierover geraadpleegd. Vice-president Franz maakte dit duidelijk toen hij in 1954, in wat als de Walsh-rechtszaak bekend staat, als getuige optrad voor een gerechtshof in Schotland. Toen men hem vroeg hoe de gang van zaken was bij een belangrijke verandering op leerstellig gebied en of dit eerst door de Bestuursraad moest worden goedgekeurd, antwoordde de vice-president (het hier afgedrukte materiaal is overgenomen uit de officiële gerechtelijke afschriften, waarbij "V" de vraag van de raadsman aangeeft en "A" het antwoord gegeven door Fred Franz):

---

33 Idem, blz. 88.

"V: Heeft ieder lid van de Bestuursraad in geestelijke zaken een evenredige stem? A: De president is de woordvoerder. Hij houdt de toespraken waarin het voortschrijdende begrip van de Schrift wordt uiteengezet. Verder kan hij tijdelijk andere leden van het hoofdbureau aanwijzen om toespraken te houden waarin een bepaald gedeelte van de bijbel, waarop meer licht is geworpen, wordt besproken. V: Vertel mij eens, wordt over dit voortschrijdende begrip, zoals u het noemt, door de bestuurders gestemd? A: Nee. V: Hoe worden het dan officiele afkondigingen? A: Zij passeren het redactiecomité, en na bestudering aan de hand van de Schrift geef ik mijn fiat. Dan stuur ik het door naar president Knorr en president Knorr geeft het uiteindelijke fiat. V: Komt het helemaal niet voor de Bestuursraad? A: Nee."[34]

Uit eigen ervaring wist ik dat de zaken zo lagen. In een vergadering met verscheidene medewerkers van de schrijfafdeling, gehouden vóór 1971 en bijeengeroepen door Karl Adams, rees de vraag hoe men van de president goedkeuring zou kunnen verkrijgen voor bepaalde voorgestelde verbeteringen in het tijdschrift *De Wachttoren*. Iemand stelde voor dat Lyman Swingle, die als schrijver aanwezig was, de zaak bij Knorr zou aankaarten. Swingles antwoord was kort, maar sprak boekdelen wat betreft de vraag hoe de zaken er voorstonden. Hij zei: "Waarom ik? Wat kan ik doen? Ik ben maar een bestuurslid."

Zelfs na uitbreiding van het Besturende Lichaam, waardoor dit uit méér dan de zeven bestuursleden bestond, bleef deze situatie gehandhaafd. In 1975 werd in een zitting specifiek materiaal voor een congreslezing, opgesteld door de vice-president, aan ons ter beoordeling voorgelegd. Hierin werd de gelijkenis van het mosterdzaadje en de gelijkenis van het zuurdesem behandeld (zie Matthéüs hoofdstuk dertien). Er werd uitvoerig in betoogd dat het "koninkrijk der hemelen", waarnaar Jezus in deze gelijkenissen verwees, in feite een "namaak-koninkrijk" was. Eén lid van het Lichaam, dat het materiaal had gelezen, voelde zich niet overtuigd door de argumentatie. Na discussie stemden van de veertien aanwezige leden er slechts vijf (inclusief Knorr en Fred Franz) in met het gebruik van het materiaal ten behoeve van een congreslezing. De overige negen deden dat niet. Het werd dus niet gebruikt – althans

---

34 Ofschoon de vice-president naar een "redactiecomité" verwijst, geeft hij later aan dat alleen hijzelf en president Knorr deel uitmaken van dat uit leden van de Bestuursraad samengestelde comité. In werkelijkheid was er, behalve het 'comité' van deze twee personen, geen *officieel* "redactiecomité". In 1965 was Karl Adams de enige andere persoon wiens handtekening regelmatig onder te publiceren materiaal was vereist en hij zat niet in de Bestuursraad, noch beleed hij van de "gezalfde" klasse te zijn.

niet als lezing, maar het materiaal verscheen in een boek dat op het congres uitkwam en binnen een paar maanden verscheen het ook in het tijdschrift *De Wachttoren*.[35] Het feit dat bijna tweederde van de aanwezige leden van het Lichaam te kennen had gegeven op zijn minst enige bedenkingen tegen het materiaal te hebben, had geen invloed op de beslissing van de president de publicatie ervan door te zetten.

Niet alleen over de inhoud van de tijdschriften en de andere lectuur, maar over elk ander aspect van de wereldwijde activiteit van Jehovah's Getuigen, zoals de leiding over de meer dan 90 bijkantoren (iedere opziener van een bijkantoor werd omschreven als de "presiderende dienaar van het christendom voor en binnen het gebied waarover hij is aangesteld"), het toezicht over het werk van alle reizende vertegenwoordigers, de leiding over de zendingsschool Gilead, de aanstelling en het werk van alle zendelingen, de planning van congressen en congresprogramma's en nog veel meer, had slechts één man de zeggenschap: de president van de corporatie. Hij bepaalde welke van deze zaken in het Besturende Lichaam al dan niet werden besproken.

Dit alles was moeilijk te rijmen met de artikelen die na de toespraak van de vice-president over de "staart die met de hond kwispelt" werden gepubliceerd. De taal daarin was zo krachtig en beslist geweest:

> "Evenzo moet dus ook in de negentiende eeuw, al waren er geen apostelen van Christus aanwezig, Gods heilige geest werkzaam zijn geweest met het oog op het vormen van het besturende lichaam voor zijn gezalfde overblijfsel van de 'getrouwe en beleidvolle slaaf'-klasse. De feiten spreken voor zichzelf. Er verscheen een lichaam van gezalfde christenen ten tonele die de verantwoordelijkheden aanvaardden en op zich namen van het besturen van de aangelegenheden van Jehovah's opgedragen, gedoopte, gezalfde volk dat er druk mee bezig was Jezus' profetie in Matthéüs 24:45-47 te vervullen. Feiten spreken luider dan woorden. Het besturende lichaam bestaat. Jehovah's christelijke getuigen weten en verklaren dankbaar dat deze religieuze organisatie niet door één man wordt geleid, doch dat ze een besturend lichaam van met de geest gezalfde christenen heeft."[36]

Helaas kwam het geschetste beeld eenvoudigweg niet met de werkelijkheid overeen. De *feiten*, die reeds aan de hand van de eigen, goedgekeurde publicaties van het Wachttorengenootschap en aan de hand van

---

35 Zie het boek *'s Mensen redding uit wereldbenauwdheid nabij!*, uitgegeven in 1976, blz. 206-215; tevens *De Wachttoren* van 15 januari 1976, blz. 46-56.

36 *De Wachttoren*, 1 april 1972, blz. 217.

uitlatingen van bestuurders gepresenteerd zijn, laten duidelijk zien dat er gedurende Russells presidentschap in de negentiende eeuw in feitelijk opzicht geen sprake was van een besturend lichaam, evenzo gedurende Rutherfords presidentschap, en dat er gedurende Knorrs presidentschap in de zin bedoeld in de betreffende Wachttoren evenmin een besturend lichaam was. Het beeld dat werd geschetst klonk indrukwekkend, maar het was denkbeeldig, fictief. Feit is dat helemaal vanaf het ontstaan van de organisatie een monarchistische bestuursvorm de overhand had (het woord "monarch" dat van Griekse oorsprong is en "alleenheerser" betekent, wordt in woordenboeken ook wel omschreven als "een persoon die qua positie en macht boven ieder ander uitsteekt"). Dat de eerste president vriendelijk van aard was, de tweede hard en overheersend, en de derde uitermate zakelijk, verandert niets aan het feit dat ieder van de drie presidenten monarchistische autoriteit uitoefende. De overgrote meerderheid van de Getuigen die in het *Wachttoren*-artikel "de gemeenteleden" waren genoemd[37] – daarbij inbegrepen de meesten van de "gezalfden", die de "getrouwe en beleidvolle slaaf" vormen – was zich dit absoluut niet bewust. Diegenen die posities bekleedden die dicht genoeg bij de zetel van autoriteit lagen, wisten dat dat het geval was; hoe dichter bij die zetel, hoe duidelijker zij zich van de feiten bewust waren.

Dit gold in het bijzonder voor de leden van het Besturende Lichaam, en in 1975 besloot de "hond" dat het tijd was om "met de staart te kwispelen". De meeste leden vonden dat de feiten nu eindelijk eens overeen moesten komen met het gesproken en gedrukte woord.

Interessant was, dat wat nu werd ondernomen, in essentie *hetzelfde was als wat de vier bestuurders in 1917 hadden voorgesteld*: een reorganisatie, een krachtsinspanning van hun kant die in de Wachttorenpublicaties consequent werd omschreven als een 'ambitieus plan', een 'opstandige samenzwering' die 'door Gods goedheid niet slaagde!'. Vijfenvijftig jaar later kwam in wezen hetzelfde voorstel er wél door, doch slechts na maanden van beroering in het Besturende Lichaam.

---

37 In het Engels: "rank and file", oorspronkelijk een aanduiding voor de gewone soldaten in het leger: later ook in gebruik geraakt ter aanduiding van de 'gewone' leden van een organisatie, onderscheiden van haar bestuursleden. (Zie ook blz. 64.)

4

INTERNE OPSCHUDDING EN REORGANISATIE

"Trek u derhalve nooit aan louter mensen op."
"Over al wat menselijk is valt niet te roemen."
– 1 Kor. 3:21, *New English Bible*, *Jerusalem Bible*.

DE ontwikkelingen werden ongetwijfeld op gang gebracht door wat er in het boek *Hulp tot begrip van de bijbel* over ouderlingen werd gezegd. Tot dan toe hadden de gemeenten onder toezicht gestaan van één enkele persoon, de "gemeente-opziener". Toen hij werd vervangen door een lichaam van ouderlingen, riep dat onvermijdelijk vragen op over de structuur van de bijkantoren waar één man "opziener" was over een heel land, zoals een bisschop of aartsbisschop de supervisie heeft over een groot gebied dat uit vele parochies bestaat. En het hoofdbureau had zijn president, die ik zelf een keer (tijdens een school voor bijkantooropzieners in Brooklyn) "de presiderende opziener voor alle gemeenten over de gehele aarde" had genoemd.[1]

De lezing over "de staart die met de hond kwispelt" en de artikelen in *De Wachttoren* waren er duidelijk op gericht de tegenstelling tussen de situatie in de gemeenten en die op het internationale hoofdbureau weg te redeneren. Het is vrijwel zeker dat deze artikelen tegelijkertijd bedoeld waren als signaal aan de stemgerechtigde leden van de corporatie dat zij niet moesten trachten hun stemrecht te gebruiken om veranderingen in de organisatiestructuur van het hoofdbureau aan te brengen, of dat zij zich niet moesten uitspreken over het lidmaatschap van het Besturende Lichaam en de taken van het Lichaam.

In 1971, het jaar waarin de genoemde lezing werd gehouden, besloot president Knorr het boek *Organisatie voor de Koninkrijksprediking en het maken van discipelen* ter beoordeling en goedkeuring aan het Bestu-

---

1 President Knorr zat op dat moment op het podium en liet niet blijken het met die omschrijving oneens te zijn.

rende Lichaam voor te leggen. Dit is een soort kerkelijk handboek waarin de structuur en het beleid beschreven worden zoals deze in de gehele organisatie, beginnend bij het hoofdbureau, via de bijkantoren, de districten en de kringen tot aan de gemeenten toe, doorgevoerd zijn. Het Besturende Lichaam had geen bijdrage geleverd aan de totstandkoming van het boek. De president had het project toegewezen aan Karl Adams, opziener van de schrijfafdeling (die niet tot het Besturende Lichaam behoorde en zichzelf ook niet tot de "gezalfde klasse" rekende). Hij had op zijn beurt Ed Dunlap en mij aangewezen om samen met hem aan de ontwikkeling van het handboek te werken. Ieder van ons heeft ongeveer eenderde deel geschreven.[2]

Wij hadden hierin de verhouding tussen het Besturende Lichaam en de corporaties zo weergegeven dat er overeenstemming bestond met de artikelen over de "staart die met de hond kwispelt". Toen bepaalde punten hieruit in het Lichaam werden besproken, lokte dit een tamelijk verhitte discussie uit. President Knorr gaf duidelijk te kennen dat hij het gevoel had dat men erop uit was zijn verantwoordelijkheden en taken "over te nemen". Hij verklaarde nadrukkelijk dat het Besturende Lichaam zich uitsluitend met "geestelijke zaken" diende bezig te houden; de rest zou de corporatie wel afhandelen. De leden van het Lichaam wisten echter dat de hun toegewezen "geestelijke zaken" zich nog steeds vrijwel geheel beperkten tot het op bijna rituele wijze goedkeuren van de aanstellingen tot reizend opziener van ons (over het algemeen) onbekende personen en tevens uit het behandelen van de constante stroom van vragen over "uitsluitingszaken".

Tijdens de discussie bracht ik een aantal malen naar voren dat er naar mijn mening andere zaken van geestelijke aard waren die eveneens onder de verantwoordelijkheid van het Lichaam vielen. (Persoonlijk had ik er moeite mee om de bestaande monarchistische structuur in overeenstemming te brengen met de verklaring van Jezus dat "gij allen broeders zijt" en dat "één ... uw Leider [is], de Christus", dat "de regeerders der natiën over hen heersen en de groten autoriteit over hen oefenen", maar dat het "zo ... onder u niet [is]".[3] Het leek me gewoonweg niet eerlijk om te herhalen wat er in de *Wachttoren*-artikelen van 1971 was gezegd en er vervolgens niet naar te handelen.)

Telkens wanneer ik dit naar voren bracht, nam de president mijn

---

2 Ik schreef de hoofdstukken "Uw dienst aan God", "De reinheid van de gemeente bewaren" en "Volharding die tot Gods goedkeuring leidt".

3 Matthéüs 23:8, 10; 20:25, 26.

opmerkingen echter zeer persoonlijk op, ging er uitvoerig op in en zei krachtig en nadrukkelijk dat 'sommigen blijkbaar niet tevreden waren over de manier waarop hij zijn werk deed'. Nadat hij dit werk tot in bijzonderheden had beschreven, zei hij vervolgens: "Welnu, het schijnt dat sommigen niet willen dat ik de zaken nog langer behartig." En: "Misschien zou ik het allemaal moeten meebrengen om het aan Ray Franz over te dragen."

Ik kon maar moeilijk geloven dat hij geheel en al de essentie van mijn opmerkingen had gemist. Ik pleitte voor een bestuur door een *lichaam* van personen en niet voor een machtsoverdracht van de ene bestuurder naar de andere. Ik probeerde hem dit een paar keer uit te leggen en maakte duidelijk dat mijn woorden niet bedoeld waren als een aanval op zijn persoon. Ik legde uit dat ik niet van mening was dat *welk individu dan ook* de eerdergenoemde verantwoordelijkheden op zich zou moeten nemen. Ik zei dat ik uit de bijbel en de Wachttoren had begrepen dat het hier om zaken ging die door een lichaam van personen behandeld moesten worden. Herhaaldelijk benadrukte ik dat, indien één man deze zaken zou moeten afhandelen, hij in mijn ogen de aangewezen persoon was. Hij had eenvoudigweg gedaan wat naar zijn inzicht gedaan móést worden. Bovendien werd het altijd al zo gedaan. Dat was mijn punt niet. Mijn bedoeling scheen echter niet tot hem door te dringen. Ik realiseerde mij dat alles wat ik in dit verband nog zou zeggen, alleen maar meer wrevel zou oproepen, zodat ik het na een paar pogingen maar opgaf. De andere leden van het Besturende Lichaam zeiden niets en luisterden slechts. Wat er een paar jaar later gebeurde kwam daarom als een verrassing.

In 1975 kreeg het Besturende Lichaam twee brieven van ouderlingen (een van hen was leidinggevend medewerker van de dienstafdeling, de ander was de assistent-bethelhuisopziener). Zij uitten hun bezorgdheid over bepaalde werkomstandigheden voor de medewerkers op het hoofdbureau. Zij wezen in het bijzonder op een klimaat van vrees dat door de leidinggevenden werd opgeroepen en op een toenemend gevoel van ontmoediging en de daaruit voortkomende ontevredenheid.

Wie zich toentertijd aanmeldde om op het hoofdbureau te komen werken ("Betheldienst"), verplichtte zich minimaal vier jaar te blijven. De meeste sollicitanten waren jonge mannen van zo'n 19 à 20 jaar. Vier jaar betekende eenvijfde van hun leven dat ze op dat moment achter de rug hadden. Tijdens de maaltijden vroeg ik vaak aan degene naast me: "Hoe lang ben je hier al?" In de tien jaar die ik toen op het

hoofdbureau had doorgebracht heb ik nooit een van deze jonge mensen horen antwoorden in de trant van: "Ongeveer een jaar", of "ongeveer twee jaar". Steevast was het antwoord: "Eén jaar en zeven maanden", "twee jaar en vijf maanden", "drie jaar en een maand", enz. Zij gaven altijd het aantal jaren en het exacte aantal maanden. Ik moest onwillekeurig denken dat mensen die een gevangenisstraf uitzitten vaak op dezelfde manier de tijd aftellen.

In het algemeen was het moeilijk deze jonge mannen over hun dienst op het hoofdbureau aan het praten te krijgen. Ik vernam van vrienden die in hun werk veel meer met hen te maken hadden, dat zij niet graag openhartig waren, omdat ze bang waren dat alles wat zij zeiden en niet positief klonk, hen zou classificeren met wat in de wandelgangen een "V.I." werd genoemd, een "verkeerde instelling".[4]

Velen voelden zich als "radertjes in een machine", slechts werkers zonder ook "mens" te zijn. Zij waren onzeker over hun toewijzing omdat zij wisten dat ze op elk moment overgeplaatst konden worden, zonder kennisgeving vooraf en vaak zonder toelichting. Er werd een duidelijke scheidslijn getrokken tussen leidinggevenden en ondergeschikten en deze werd zorgvuldig in stand gehouden.

De maandelijkse toelage van veertien dollar was nauwelijks voldoende (en in sommige gevallen te laag) om de kosten te dekken voor de heen- en terugreis naar de vergaderingen in de Koninkrijkszalen. Zij die familie of vrienden hadden die wat beter bemiddeld waren, hoefden zich geen zorgen te maken, omdat zij van hén steun kregen. Anderen konden zich echter, naast de hoogst noodzakelijke dingen, nauwelijks iets veroorloven. Voor hen die van ver kwamen, met name uit de westelijke staten van Amerika, was het vrijwel ondenkbaar dat zij hun vakantie bij hun ouders doorbrachten, vooral als het gezin waaruit zij kwamen arm was. Ondertussen hoorden zij wel regelmatig hoe door de leden van het Besturende Lichaam en anderen die voor toespraken in het hele land en andere delen van de wereld op reis waren, de groeten aan de Bethelfamilie werden overgebracht. Zij zagen dat de functionarissen van de corporatie in nieuwe Oldsmobiles reden, door het Genootschap gekocht en door werkers zoals zijzelf onderhouden en schoongemaakt. Hun werkschema van acht uur en veertig minuten per dag, plus vier uur op zaterdagochtend, gecombineerd met het drie maal per week bezoeken van de vergaderingen en daar bovenop nog het wekelijkse "getuigenis"-geven, betekende voor velen een verkrampt, routinematig, druk en

4 In het Engels: "B.A." (bad attitude).

afmattend leven. Maar zij wisten dat als ze het op een van deze gebieden kalmer aan zouden doen, zij ongetwijfeld in de "V.I."-categorie zouden worden geplaatst, met het gevolg dat zij zouden worden opgeroepen tot een gesprek, bedoeld om hun houding te corrigeren.

De brieven van de twee ouderlingen van Bethel stelden deze zaken aan de orde zonder echter in detail te treden. Helaas scheen de president opnieuw te denken dat zij geschreven waren als kritiek op zijn wijze van besturen. Hij liet het Besturende Lichaam weten een hoorzitting over de zaak te willen houden die plaatsvond op 2 april 1975. Een aantal ouderlingen van Bethel kwam aan het woord, en vele van de eerder genoemde bijzonderheden werden geventileerd. De sprekers pasten ervoor op dat zij geen opmerkingen maakten die op personen waren gericht en stelden geen eisen. Ze benadrukten de behoefte aan meer aandacht voor het individu en aan meer broederschap. Ook somden zij de voordelen op die het had om diegenen die nauw bij de problemen betrokken waren, bij de besluitvorming en het aandragen van oplossingen te betrekken. De assistent-bethelhuisopziener zei het zo: "Wij schijnen ons meer om de productie dan om de mensen te bekommeren." Dr. Dixon, de personeelsarts, merkte op dat hij regelmatig echtparen op het spreekuur kreeg die problemen hadden, omdat de vrouw niet in staat was de spanningen het hoofd te bieden en aan het veeleisende "schema" te voldoen. Veel vrouwen barstten op het spreekuur in tranen uit, zo zei hij.

Een week later, op 9 april, stond er in de officiële "notulen" van het Besturende Lichaam:

> "Er werden opmerkingen gemaakt over de verhouding tussen het Besturende Lichaam en de corporaties en over hetgeen in *The Watchtower* van 15 december 1971 gepubliceerd was.[5] Men kwam overeen dat een Comité van Vijf [personen], bestaande uit L.K. Greenlees, A.D. Schroeder, R.V. Franz, D. Sydlik en J.C. Booth, de problematiek betreffende dit onderwerp en de taken van de functionarissen van de corporaties en bijbehorende zaken zal gaan onderzoeken, daarbij de opvattingen van N.H. Knorr, F.W. Franz en G. Suiter, die in de twee genootschappen bestuursfuncties bekleden, in aanmerking nemend. Vervolgens zal advies worden uitgebracht. De bedoeling is de eenheid van de organisatie te versterken."

Drie weken later, op 30 april, kwam president Knorr onverwacht met

---

5 In het Nederlands in *De Wachttoren* van 1 april 1972, blz. 210-218.

het voorstel om voortaan te beslissen op basis van een tweederdemeerderheid van de actieve leden (op dat moment zeventien).[6] De officiële "notulen" van deze bijeenkomst vermeldden verder:

"L.K. Greenlees begon daarna namens het Comité van Vijf, dat op verzoek van broeder Knorr moest aangeven welke taken hij diende uit te voeren, verslag uit te brengen.[7] Het comité heeft *The Watchtower* van 15 december 1971, paragraaf 29, zeer zorgvuldig in overweging genomen en tevens pagina 760. Het comité is van mening dat de corporaties vandaag de dag zouden moeten worden geleid door het Besturende Lichaam en niet andersom. De corporaties moeten erkennen dat het Besturende Lichaam van zeventien leden de verantwoordelijkheid draagt het werk in de gemeenten wereldwijd te besturen. In vergelijking met de gemeenten is er op Bethel met de invoering van de regeling vertraging ontstaan. Er bestaat onduidelijkheid. Wij willen geen gespleten organisatie.

Er volgde een uitgebreide discussie over vragen betreffende het Besturende Lichaam, de corporaties en de president. Alle aanwezige leden maakten daarbij hun op- en aanmerkingen. Aan het eind van de dag werd door N.H. Knorr een motie ingediend, gevolgd door opmerkingen van E.C. Chitty. L.K. Greenlees diende eveneens een motie in. Er werd besloten dat de drie moties zouden worden gekopieerd en aan alle leden uitgedeeld zouden worden, en dat men de volgende ochtend om 8 uur weer bijeen zou komen. Er zou tijd zijn om over deze belangrijke aangelegenheid te bidden."

De moties luidden:

"N.H. Knorr: 'Ik stel voor dat het Besturende Lichaam de verantwoordelijkheid overneemt om toe te zien op het werk zoals dat is vastgelegd in het handvest van de corporatie van Pennsylvania en de verantwoordelijkheden op zich neemt, zoals uiteengezet in het handvest van de corporatie van Pennsylvania en van alle andere corporaties die door Jehovah's Getuigen over de gehele wereld worden gebruikt.'"

"E.C. Chitty zei: '"Overneemt" houdt in dat de andere partij ontheven wordt. Wat mij betreft blijft de verantwoordelijkheid waar die is.

---

6 In het College van Kardinalen is bij het kiezen van een opvolger voor de paus ook een tweederdemeerderheid nodig. Vermoedelijk achtten Knorr en Fred Franz het onwaarschijnlijk dat een dergelijke meerderheid vóór een verandering zou stemmen.

7 Tijdens de eerste vergadering van het "Comité van Vijf" werd, op mijn voorstel, Leo Greenlees tot voorzitter gekozen.

Het zou juister zijn om te spreken van "de verantwoordelijkheid bewaakt".'"

"L.K. Greenlees zei: 'Ik stel voor dat het Besturende Lichaam in overeenstemming met de Schrift, de volledige verantwoordelijkheid voor het bestuur van en het toezicht op de wereldwijde gemeenschap van Jehovah's Getuigen en haar activiteiten op zich neemt, dat alle leden en bestuurders van alle door Jehovah's Getuigen gebruikte corporaties samenwerken met, en zich onder leiding stellen van dit Besturende Lichaam en dat deze verbeterde verhouding tussen het Besturende Lichaam en de corporaties zo snel als redelijkerwijs mogelijk is van kracht wordt, zonder het koninkrijkswerk op te houden of te schaden.'"

De volgende dag (1 mei) vond er opnieuw een uitgebreide discussie plaats. Met name de vice-president (de schrijver van de bewuste *Wachttoren*-artikelen) maakte bezwaar tegen de ingediende voorstellen en tegen veranderingen in de bestaande regeling en aantasting van de macht van de president. (Ik moest denken aan wat hij mij geruime tijd daarvóór in 1971 had gezegd, namelijk dat hij van mening was dat Jezus Christus de organisatie tot aan de komst van de Nieuwe Ordening via één enkele persoon zou leiden.) Hij ging niet in op de duidelijke tegenstelling tussen de presentatie in de *Wachttoren*-artikelen (met de stoutmoedige bewering dat het Besturende Lichaam de corporaties louter als instrumenten gebruikt) en de drie moties, die elk lieten zien dat de opstellers ervan (onder wie de president zelf) erkenden dat het Besturende Lichaam destijds geen toezicht op de corporaties hield.

Een tijdlang zat er weinig voortgang in de discussie. Er leek echter een doorbraak te ontstaan na opmerkingen van Grant Suiter, de secretaris-penningmeester van de belangrijkste corporaties van het Genootschap, die niet gewoon was een blad voor de mond te nemen. Anders dan de opmerkingen tot op dat moment, gedaan door degenen die voorstanders waren van een verandering, waren zijn uitlatingen zeer persoonlijk en klaarblijkelijk een uiting van langdurig opgekropte gevoelens over de president, die hij bij name noemde. Terwijl hij op de gezagsstructuur inging deed hij geen specifieke beschuldigingen, behalve ten aanzien van een afgewezen verzoek om een verandering in zijn privé-vertrek te mogen aanbrengen. Terwijl hij sprak werd zijn gezicht rood. Zijn kaakspieren waren gespannen en zijn woorden werden steeds krachtiger. Hij besloot met de opmerking:

"Als we een Besturend Lichaam worden, laten we dan ook gaan bestúren! Ik ben tot nu toe niet aan besturen toegekomen."

Deze woorden troffen mij dermate, dat ik er zeker van ben dat ik ze letterlijk heb onthouden. Zij zetten mij aan het denken over het belang van een juiste motivatie. Door zijn woorden ging ik mij grote zorgen maken of dit alles wel voortkwam uit het oprechte verlangen van alle betrokkenen om zich meer naar bijbelse beginselen en voorbeelden te richten, en niet uit andere overwegingen. Ik vond de hele bijeenkomst verontrustend, vooral omdat de sfeer niet overeen kwam met datgene dat men van een christelijke groepering zou verwachten.

Hoe dan ook, kort na deze laatste opmerkingen van de secretaris-penningmeester kwam Nathan Knorr blijkbaar tot een conclusie en legde een uitvoerige verklaring af. Deze werd in steno genoteerd door Milton Henschel die als secretaris van het Besturende Lichaam optrad en die zelf ook voorstellen had gedaan.[8] De verklaring van de president, zoals vastgelegd in de officiële notulen, bevatte de volgende uitspraken:

> "... Ik denk dat het voor het Besturende Lichaam een goede zaak is als het de gedachtegang volgt zoals die door broeder Henschel is aangegeven en het een voorstel opstelt waarin rekening wordt gehouden met de opvattingen in de Wachttoren waarin gesteld wordt dat het Besturende Lichaam het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen is. Ik zal mij er niet vóór of tégen uitspreken. Naar mijn mening is dat niet nodig. In de Wachttoren is het zo gesteld.
>
> ... De algehele leidinggevende macht zal bij het Besturende Lichaam komen te liggen. Het zal als Besturend Lichaam verantwoordelijkheid op zich nemen en leiding geven door middel van verscheidene nog door het Lichaam te vormen afdelingen en het zal goed georganiseerd zijn."

Aan het slot zei hij: "Ik dien dit in als motie." Tot mijn verbazing werd zijn motie door F.W. Franz, de vice-president, ondersteund. De motie werd unaniem door het Lichaam aanvaard.

Het leek erop dat hiermee de stoutmoedige woorden in de Wachttoren van vier jaar daarvóór, in feiten werden omgezet. De uitlatingen van de president schenen aan te geven dat er een soepele overgang zou plaatsvinden. Het tegendeel was waar. Het was de luwte voor de meest stormachtige periode die wij zouden meemaken.

De daarop volgende maanden had het aangestelde "Comité van Vijf"

---

8 Milton Henschel nam vrij zelden aan de discussies deel, maar als hij wat zei dan was het doorgaans met een opmerkelijke vastberadenheid en beslistheid. In zijn jongere jaren was hij de persoonlijke secretaris van president Knorr geweest; in de tijd van de hier beschreven gebeurtenissen was hij midden vijftig.

besprekingen met ieder lid van het Besturende Lichaam afzonderlijk en met drieëndertig andere medewerkers die reeds lang op het hoofdbureau werkzaam waren. De overgrote meerderheid was voorstander van een reorganisatie. Het comité werkte gedetailleerde voorstellen uit voor de totstandkoming van comités van het Besturende Lichaam die de verschillende facetten van de wereldwijde activiteiten moesten gaan regelen. Elf van de zeventien leden van het Besturende Lichaam gingen hiermee in beginsel akkoord toen zij daarover persoonlijk werden ondervraagd.

Van de zes overige leden wist George Gangas, een Griek met een warme en dynamische persoonlijkheid en tevens een van de oudsten in het Lichaam, niet goed wat hij met de voorstellen aan moest. Zijn mening was veranderlijk en hing af van de heersende stemming. Charles Fekel, een Oost-Europeaan, was in het verleden vele jaren een van de bestuursleden van het Genootschap geweest maar was ontheven vanwege de beschuldiging dat hij zijn integriteit had geschonden toen hij de eed had afgelegd om het Amerikaans burgerschap te verkrijgen. Hij was toen een van de recent benoemde leden van het Lichaam, had een zachtaardig karakter, nam zelden deel aan de discussie, stemde altijd met de meerderheid mee, ongeacht hoe de stemming uitviel, en had over deze kwestie eigenlijk geen mening. Lloyd Barry, een Nieuw-Zeelander die eveneens recent aan het Lichaam was toegevoegd, was naar Brooklyn gekomen na een aantal jaren te hebben gediend als bijkantooropziener van Japan waar het werk van de Getuigen een fenomenale groei had doorgemaakt. Hij liet duidelijk merken dat hij ernstig twijfelde aan de aanbevelingen, in het bijzonder vanwege het decentraliserende effect dat ze zouden hebben ten aanzien van het presidentschap. In een brief van 5 september 1975, noemde hij de aanbevolen veranderingen "revolutionair". Bill Jackson, een nuchtere en bescheiden man uit Texas, had het grootste deel van zijn leven op het hoofdbureau doorgebracht en vond, evenals Barry, dat alles voor een groot deel moest blijven zoals het was, temeer daar er onder het toenmalige bestuur zo'n grote toename van het aantal Getuigen had plaatsgevonden.

De krachtigste oppositie kwam van de zijde van de president en de vice-president die de eerder aangehaalde motie respectievelijk hadden opgesteld en ondersteund!

In de periode waarin het aangestelde "Comité van Vijf" bezig was de meningen van degenen die al langer op het hoofdbureau werkzaam waren te peilen, was de president een week lang aan de beurt als voorzitter aan de ontbijttafel. Hij maakte enkele ochtenden van de gelegenheid gebruik om voor de meer dan 1200 leden van de "Bethelfamilie"

in de verschillende eetzalen (alle voorzien van geluid en tv-schermen) het lopende "onderzoek" - zoals hij het noemde - ter sprake te brengen (waarmee hij de oriënterende gesprekken van het Comité van Vijf bedoelde). Hij zei dat "er enkelen waren" die wilden ingrijpen in de manier waarop bepaalde dingen, zolang de organisatie bestond, gedaan werden. Herhaaldelijk vroeg hij: "Hoe willen zij hardmaken dat de zaken niet goed gaan en er iets moet veranderen?" Hij zei dat er bij het "onderzoek" werd getracht "aan te tonen dat deze familie niet deugt", maar dat hij er zeker van was dat "een paar klagers de vreugde van de meerderheid niet zouden bederven". Hij spoorde iedereen aan "vertrouwen in het Genootschap te hebben" en wees daarbij op alles wat bereikt was. Op een gegeven moment zei hij nadrukkelijk en op emotionele toon dat de veranderingen die sommigen met betrekking tot de Bethelfamilie, haar werk en organisatie wilden doorvoeren, pas 'over zijn lijk' zouden worden doorgevoerd.[9]

In alle eerlijkheid tegenover Nathan Knorr moet worden gezegd dat ik er niet aan twijfel dat hij geloofde dat de toenmalige structuur de juiste was. Hij wist dat de vice-president, die de meest gerespecteerde autoriteit van de organisatie was op wie hij zich kon verlaten bij het behandelen van schriftuurlijke zaken, er ook zo over dacht. Knorr was in wezen een vriendelijke, vaak hartelijke man. Als hij niet in zijn rol van president was en de bijbehorende "pet" had afgezet, vond ik de omgang met hem zeer plezierig. Zoals dat zo vaak gaat, stond zijn positie het hem over het algemeen echter niet toe deze kant van zichzelf te laten zien en was hij geneigd (nogmaals: ongetwijfeld vanwege zijn overtuiging dat het Gods wil was dat hij die rol vervulde) zeer snel en krachtig te reageren op elke schijnbare inbreuk op zijn gezag als president. Mensen leerden dan ook om dit niet te doen. Toch betwijfel ik ten zeerste of Nathan wel akkoord zou zijn gegaan met sommige van de harde maatregelen die het collectieve lichaam als erfgenaam van zijn presidentiële gezag later zou nemen.

Ik kan zijn gevoelens en reacties begrijpen omdat ik vele jaren als bijkantooropziener heb gediend in zowel Puerto Rico als de Dominicaanse Republiek, waar ik door de organisatie werd gezien als de plaatselijke "topman" en de persoonlijke vertegenwoordiger van de president. Doordat ik trachtte op basis van dit beeld te handelen, was ik mij voortdurend van mijn "positie" bewust en van de eis om die "positie" te handhaven. Het bleek echter dat het streven om mijn leven naar dit

---

9 Bij de weergave van deze uitspraken heb ik geput uit aantekeningen; de uitspraken werden uiteraard door telkens meer dan duizend mensen aangehoord.

concept van de organisatie in te richten, voor anderen maar ook voor mijzelf niet plezierig was. Het leidde tot situaties waar ik, gezien mijn aard, niet goed mee overweg kon, en na een tijd gaf ik het op om de levensstijl van het hoofdkantoor na te bootsen. Dit maakte mijn leven een stuk plezieriger en ik ondervond dat dit uiteindelijk veel productiever en heilzamer was.

De laatst-aangehaalde woorden van de president bleken bijna profetisch te zijn. Op het moment dat hij ze uitsprak moet er in zijn hoofd al een kwaadaardige hersentumor aanwezig zijn geweest, hoewel dit pas bekend werd nadat de reorganisatie een *fait accompli* was. De officiële voltooiing van de reorganisatie vond plaats op 1 januari 1976. Knorr stierf ongeveer anderhalf jaar later, namelijk op 8 juni 1977.

Het nogal luide verzet van de president werd geëvenaard, en misschien nog wel overtroffen, door dat van de vice-president. Op 7 september 1975 hield hij, zoals bij elke graduatie van een klas van de zendingsschool Gilead gebruikelijk was, een lezing voor de leden van de Bethelfamilie en voor genodigden (hoofdzakelijk familie en vrienden van de afgestudeerden).

Fred Franz had een onnavolgbare, vaak dramatische (zelfs melodramatische) manier van spreken. Wat nu volgt is weliswaar een exacte weergave van zijn lezing, maar het geschrevene kan de stembuigingen, het vuur, het overgebrachte gevoel, en zelfs zo nu en dan het sarcasme, niet weergeven, hoewel dit allemaal tijdens het uitspreken ervan te beluisteren was.

Uit zijn openingswoorden viel al op te maken waar hij in zijn lezing naar toe wilde. Bij het lezen hiervan moet men in gedachten houden dat juist op dat moment een door het Besturende Lichaam formeel aangesteld comité bezig was een voorstel uit te werken dat inhield dat de opleiding en aanstelling van, en het toezicht-houden op de zendelingen zou moeten plaatsvinden onder leiding van het Besturende Lichaam en niet onder leiding van de corporaties. Zijn beginwoorden luidden:

"Deze klas wordt uitgezonden door de Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania, in samenwerking met de Watch Tower Bible and Tract Society of New York, Incorporated. Welnu, de vraag die vandaag gesteld wordt is: Welk recht heeft de Watch Tower Bible and Tract Society om zendelingen naar het zendingsveld te sturen?... Wie heeft de Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania gemachtigd zendelingen over de gehele wereld uit te zenden?

Wel, een dergelijke uitdagende vraag kan ook opgeworpen worden

ten aanzien van een eerdere situatie. En die hangt samen met het feit dat de Watch Tower Bible and Tract Society is opgericht door een man die een evangelist van wereldformaat werd, een van de meest vooraanstaande evangelisten van deze twintigste eeuw en iemand die in het bijzonder faam verwierf tijdens zijn reis rond de wereld in het jaar 1912. Die man was Charles Taze Russell uit Allegheny, Pennsylvania."

De corporatie stond duidelijk in de schijnwerpers; het Besturende Lichaam werd niet genoemd. Natuurlijk had niemand de "uitdagende vraag" gesteld waarover hij sprak. Waar het in het Besturende Lichaam werkelijk om ging was de vraag of de lezing die hij vier jaar eerder had gehouden, serieus genomen moest worden. Op zijn eigen kenmerkende wijze ging hij echter verder:

"Welnu, ik heb mij over deze zaak verbaasd en jullie misschien ook. Hóé precies werd Russell een evangelist? Wie had hem als evangelist aangesteld?... Er waren destijds verscheidene religieuze instellingen in de christenheid. Zo was er bijvoorbeeld de Anglicaanse kerk met haar Regelgevende Lichaam en de Protestants-episcopaalse kerk met haar Regelgevende Lichaam. Je had de Methodisten kerk met haar Conferentie en de Presbyteriaanse kerk, waartoe Russell van huis uit behoorde, met haar Synode. En tenslotte de Congregationalistische kerk waar Russell later toe behoorde, met haar Centrale Gemeente.

Maar Russell was niet door zo'n toezichthoudend orgaan ... als evangelist of zendeling aangesteld."

Door het noemen van deze "regelgevende lichamen" met verschillende benamingen was hij erin geslaagd het Besturende Lichaam indirect in de bespreking te introduceren zonder er met zoveel woorden naar te verwijzen. (Hij had evengoed de Jezuïeten kunnen noemen die een bestuursorgaan hebben dat in het Engels de naam Governing Body (Besturend Lichaam) draagt.) Waar het hem echter om ging was dat een dergelijk besturend lichaam niets had uit te staan met de oprichter van de Wachttorencorporatie of enig gezag over hem uitoefende. Russell was "onafhankelijk" en niet onderworpen aan enig besturend lichaam.

Het Besturende Lichaam had het "Comité van Vijf" aangesteld en dit comité had voorgesteld permanente comités in het leven te roepen om leiding te geven aan het wereldwijde werk. In dit licht krijgen de volgende woorden uit de lezing van de vice-president extra gewicht. Nadat hij had gesproken over de zeventig discipelen die door Jezus waren uitgezonden, vertelde hij de examenklas:

"Welnu, wij moeten ons geen illusie maken dat door het uitzenden van de zeventig evangelisten ... dat door ze twee-aan-twee uit te zenden, de Heer Jezus Christus van elk van deze twee een comité maakte, zodat de zeventig evangelisten vijfendertig comités van twee personen vormden ... Jullie worden vandaag, na jullie graduatie, uitgezonden als zendelingen... twee zendelingen worden naar Bolivia gezonden, anderen, misschien vier, zes of acht zendelingen, worden naar een ander land uitgezonden. Nou moeten jullie zendelingen niet denken, omdat jullie met z'n tweeën worden uitgezonden of misschien met z'n vieren, zessen of achten, dat jullie als een comité worden uitgezonden om het werk in het land dat jullie is toegewezen over te nemen. Geen sprake van! Jullie worden uitgezonden als individuele zendelingen om met elkaar en met het bijkantoor van de Watch Tower Bible and Tract Society, dat de leiding heeft over het werk in het land waar je als evangelist naar toe wordt gezonden, samen te werken. Dus haal dat comité-idee niet in je hoofd..."

Het Besturende Lichaam "schitterde door afwezigheid", het werd helemaal door de corporatie overschaduwd. Niemand had gesuggereerd dat de zendelingen als "comités" moesten worden uitgezonden of dat zij in de hun toegewezen landen "het werk moesten overnemen". Dát diende slechts als middel om het idee van comités te introduceren, en om dit concept vervolgens in diskrediet te brengen.

In zijn lezing sprak hij vervolgens over "de evangelist" Filippus. Opnieuw kwam daarbij de vraag aan de orde "wie hem tot een evangelist of zendeling had gemaakt".[10] De vice-president wees op het verslag in Handelingen hoofdstuk zes, waar de apostelen als lichaam het noodzakelijk vonden zeven mannen aan te stellen, waaronder Filippus, om te zorgen voor de verdeling van het voedsel zodat de klachten over achterstelling van bepaalde weduwen zouden verminderen. Hij zei daarop:

"Welnu, als jullie *McClintock and Strong's Cyclopedia of Religious Knowledge* erop naslaan zullen jullie zien dat het werk dat de apostelen aan deze zeven mannen hadden toegewezen, een 'half-seculier' werk genoemd wordt. De apostelen wilden dat half-seculiere werk niet doen. Zij schoven het af op deze zeven mannen en zeiden: 'Zorgen jullie daar maar voor. *Wij* gaan ons op gebed en onderwijs richten.' Welnu, maakten deze twaalf apostelen van de Heer Jezus Christus, door het afschuiven van de verantwoordelijkheid voor het zorgen

10 Zie Handelingen 8:5-13; 21:8.

voor voedsel - maakten zij zichzelf daardoor tot louter *stromannen* van de gemeente van God en van Jezus Christus? Zij maakten zich daarmee absoluut niet tot stromannen, omdat zij zich op geestelijke zaken toelegden."

Deze woorden van de vice-president klonken de leden van het Besturende Lichaam, die al eerder nadrukkelijk van de president te horen hadden gekregen dat het Besturende Lichaam alleen de verantwoording droeg voor de "strikt geestelijke zaken" en de rest aan de corporatie moest overlaten, bekend in de oren. Vreemd genoeg echter hield ongeveer de helft van de mannen van het Lichaam zich acht uur en veertig minuten per dag bezig met niets anders dan zo'n "half-seculier" werk. Dan Sydlik en Charles Fekel werkten in de drukkerij. Leo Greenlees hield zich op de afdeling van de secretaris-penningmeester bezig met verzekeringen en dergelijke. John Booth hield toezicht op de keuken van Bethel. Bill Jackson behandelde juridische zaken en documenten. Grant Suiter was dag in dag uit bezig met financiële zaken, investeringen, aandelen en testamenten, en Milton Henschel en de president zelf (die de supervisie had over alle werktoewijzingen) waren betrokken bij veel van het "half-seculiere", administratieve werk waarvan de vice-president zei dat het diende te worden "afgeschoven" op anderen.

Daarna werden de gebeurtenissen rond Paulus, de bekeerde Saulus, ter sprake gebracht: hoe hij na zijn bekering naar Jeruzalem ging en daar slechts twee apostelen ontmoette en niet het gehele lichaam van apostelen, en hoe hij uiteindelijk in Antiochië in Syrië aankwam. Terwijl hij beschreef hoe Paulus en Barnabas door de heilige geest werden geroepen tot het zendingswerk, benadrukte de vice-president voortdurend dat dit alles werd geleid vanuit de gemeente van *Antiochië* (dus *niet* vanuit Jeruzalem waar het lichaam van apostelen zich bevond).[11] Hij zei:

"En toen, plotseling, terwijl hij [Paulus] in Antiochië diende, in Syrië, niet in Israël maar in Syrië, sprak Gods geest tot die gemeente daar in Antiochië en zei: 'Nu, van alle dingen moeten JULLIE, deze gemeente in Antiochië, jullie moeten deze twee mannen, namelijk Barnabas en Saulus afzonderen voor het werk dat ik hen opgedragen heb.' En zo gebeurde het dat de gemeente van Antiochië Paulus (of Saulus) en Barnabas de handen oplegde en hen uitzond...en zij werden

11 Men moet hierbij bedenken dat de leer van de Getuigen omtrent een gezagsstructuur met een "besturend lichaam" geheel gebaseerd is op de aanname dat er in bijbelse tijden zo'n lichaam bestond, dat vanuit Jeruzalem opereerde.

huns weegs gestuurd door de heilige geest die werkzaam was via de gemeente van Antiochië, en zo begonnen zij met hun eerste zendingsopdracht.

Jullie zien dus dat de Heer Jezus Christus handelde als het Hoofd van de gemeente en dat hij direct actie ondernam zonder ook maar iemand op aarde te raadplegen. En zo handelde hij ten aanzien van Saulus en Barnabas, en zij waren beiden apostelen van de gemeente te Antiochië."

Ik weet nog hoe ik op dit punt van de lezing daar zat en bij mijzelf dacht: "Realiseert deze man zich wel wat hij zegt? Ik weet waar hij op uit is: het Besturende Lichaam minder belangrijk doen lijken om daardoor het gezag van de corporatie en haar president hoog te houden. Maar is hij zich wel bewust van wat hij zegt? Om zijn doel te bereiken ondergraaft hij geheel en al de bewering en leerstelling dat er in de eerste eeuw een centraal besturend lichaam bestond dat vanuit Jeruzalem opereerde en autoriteit bezat om op elk gebied toezicht te houden op en leiding te geven aan alle gemeenten van ware christenen op aarde, een concept dat door de publicaties van het Genootschap in de geest van alle Jehovah's Getuigen is ingeprent en waaraan de grote meerderheid van de Getuigen vandaag de dag vasthoudt."

De vice-president was echter nog lang niet klaar en hij benadrukte het idee met nog meer overredingskracht. Na de afronding van de eerste zendingsreis van Paulus en Barnabas te hebben beschreven, vervolgde hij met toenemende intensiteit en gebruikmaking van effect:

"... en waar gingen ze naar toe, waar brachten ze verslag uit? Hier staat het, je kunt het zelf lezen in de laatste verzen van het veertiende hoofdstuk van Handelingen. Zij gingen naar Antiochië terug, naar de gemeente aldaar, en het verslag zegt dat ze daar alles tot in details vertelden; aan deze gemeente die hen voor het uit te voeren werk aan de onverdiende goedheid van God had toevertrouwd. Dáár brachten ze dus verslag uit.

In het verslag lezen we ook dat ze niet slechts voor korte tijd in Antiochië verbleven. Welnu, wat gebeurde er? Plotseling gebeurde er iets waardoor Paulus en Barnabas op reis gaan naar Jeruzalem. Wat is er aan de hand? Wat brengt hen naar Jeruzalem?

Was het misschien het lichaam van de apostelen of van de andere ouderlingen van Jeruzalem dat hen had opgedragen daarheen te gaan en dat had gezegd: 'Luister eens! Ons is ter ore gekomen dat jullie met z'n tweeën op zendingsreis zijn geweest en daarna niet naar Jeruzalem zijn gekomen om aan ons verslag uit te brengen. WETEN JUL-

LIE WEL WIE WIJ ZIJN? Wij zijn de raad van Jeruzalem. ERKENNEN JULLIE DE LEIDING VAN DE HEER JEZUS CHRISTUS NIET? Als jullie niet snel hiernaartoe komen, zullen we disciplinaire maatregelen tegen jullie nemen!

Is dat wat er staat? Welnu, stel dat ze zo zouden hebben gehandeld jegens Paulus en Barnabas omdat zij aan de gemeente die hen door de Geest had uitgezonden, verslag hadden uitgebracht, dan zou de raad van apostelen te Jeruzalem en de andere ouderlingen van de Joodse gemeente zichzelf geplaatst hebben boven Jezus Christus, die het Hoofd is."

Zijn beweringen waren volkomen juist. Zij waren ook geheel in tegenspraak met de opvatting zoals die in de publicaties van het Genootschap wordt uiteengezet, waarin wordt geschetst hoe er in Jeruzalem een besturend lichaam zetelde dat als vertegenwoordiger van Christus leiding gaf en het volledige - goddelijke - gezag over alle christenen uitoefende. Dat vormt ongetwijfeld de reden waarom, in tegenstelling tot andere toespraken van de vice-president, deze lezing nooit als basis is gebruikt voor artikelen in het tijdschrift *De Wachttoren*. Indien een individuele Getuige vandaag de dag een dergelijke stelling zou verkondigen, zou dit beschouwd worden als afvallig, opstandig gepraat. Als wij de woorden werkelijk toepassen zoals ze werden uitgesproken, dan kan elke gemeente, indien zij gelooft dat Jezus Christus en de heilige geest haar daarin leiden, eigen zendelingen uitzenden zonder iemand in Brooklyn of op een bijkantoor te raadplegen. Ik twijfel er niet aan dat dit snelle tegenmaatregelen zou uitlokken van het hoofdbureau van het Genootschap en haar afdelingen. Het zou worden beschouwd als een bedreiging voor haar centrale gezag. Iedere gemeente die dit zou doen, zou met zoveel woorden worden gevraagd: "Weet je wel wie wij zijn? Erken je niet dat de Heer Jezus Christus het Hoofd is en via ons werkt?" Alles wat hij in die lezing zei was juist, volkomen juist. Maar blijkbaar was het, net als met de beweringen die hij vier jaar eerder in de lezing over de "staart die met de hond kwispelt" had gedaan, ook deze keer niet zijn bedoeling dat zijn woorden volledig toegepast zouden worden. Behalve natuurlijk dat hij, door naar Antiochië te verwijzen, een parallel probeerde te trekken met de corporatie, die onafhankelijk van het Besturende Lichaam handelde.

In het vervolg van de lezing werd aangetoond dat de werkelijke reden waarom Paulus en Barnabas naar Jeruzalem gingen, zoals opgetekend in Handelingen hoofdstuk vijftien, gelegen was in het feit dat er *vanuit Jeruzalem zelf* een ernstig probleem voor de gemeente in Antiochië was

gerezen. Enkele mannen waren vanuit Jeruzalem naar Antiochië gekomen en hadden daar moeilijkheden gemaakt over de kwestie van het houden van de wet en de besnijdenis. De reis naar Jeruzalem was dus bedoeld om de leer van deze onruststokers uit Jeruzalem recht te zetten.

Zijn betoog voortzettend, besprak hij de tweede zendingsreis van Paulus met zijn nieuwe partner Silas en benadrukte hij opnieuw dat zij vanuit de gemeente van *Antiochië* werden uitgezonden, zodat "de gemeente van Antiochië wederom werd gebruikt om zendelingen uit te zenden die in de bijbelse geschiedenis zo'n voorname rol hebben gespeeld". Verder, dat zij naar *Antiochië* terugkeerden en dat Paulus vanuit *Antiochië* voor zijn derde reis inscheepte. Vervolgens vatte hij het verslag uit het bijbelboek Handelingen samen met de woorden:

> "Dus als we dit verslag van deze twee zeer vooraanstaande zendelingen uit de bijbelse geschiedenis bestuderen, zien we dat zij in het bijzonder door de Heer Jezus Christus, het Hoofd van de kerk, werden uitgezonden, een feit dat de Watch Tower Bible and Tract Society sinds haar oprichting heeft verdedigd en aanvaard. We zien dus dat de Heer Jezus Christus het Hoofd van de kerk is en dat hij het recht heeft om rechtstreeks te handelen zonder rekening te houden met andere organisaties, ongeacht wie zij zijn. Hij is het Hoofd van de kerk. Wat HIJ DOET kunnen wij niet aanvechten."

De laatste drie zinnen van de vice-president geven het standpunt weer zoals dat door een aantal Getuigen wordt ingenomen. Juist omdat zij dit standpunt innemen, worden zij thans als "afvalligen" bestempeld. Nogmaals echter, de beweringen van de vice-president moesten duidelijk niet zo letterlijk worden opgevat. Hij had namelijk tegelijkertijd gezegd dat het betwisten van het gezag van de Watch Tower Bible and Tract Society en haar president neerkwam op het betwisten van de Heer Jezus Christus zelf. Hij geloofde niet dat het denken of handelen van het door het Besturende Lichaam aangestelde "Comité van Vijf" ook maar op enigerlei wijze de leiding van het Hoofd van de kerk kon vertegenwoordigen, en wel om de eenvoudige reden dat hij geloofde dat Hij, Jezus Christus, verantwoordelijk was voor het ontstaan van de corporatie en via de corporatie handelde. Naar mijn mening sprak hij zichzelf op deze punten tegen.

Dat hij hier in zijn lezing uiteindelijk naar toe wilde, werd duidelijk toen hij bij de kern van zijn betoog kwam en hij al deze punten op de huidige tijd toepaste. Hij sprak over het optreden van Charles Taze Russell, hoe hij een nieuw religieus tijdschrift begon, *Zion's Watch Tower*, en stelde: "Wie verleende deze man de autoriteit om dat te

doen?" Vervolgens besprak hij hoe Russell de Watch Tower Bible and Tract Society rechtspersoonlijkheid verschafte, waar hij aan toevoegde:

> "En denk erom vrienden, toen hij dat genootschap oprichtte, de Watch Tower Bible and Tract Society, richtte hij geen NIETS-DOEND genootschap of organisatie op."

De Heer Jezus Christus en Gods geest hadden Russell aangesteld, zo zei hij, en stonden tevens achter de oprichting van de corporatie, "dit actieve, *iets-doend* Genootschap". De vice-president beschreef vervolgens de oprichting van de Gileadschool. Hij wees erop dat het idee afkomstig was van de president van de corporatie, dat de Bestuursraad steun betuigde toen deze hierover werd ingelicht en dat de president het toezicht zou hebben over de school. Nathan Knorr zat op het podium toen de vice-president zijn lezing hield en Fred Franz maakte een gebaar in zijn richting terwijl hij de volgende opmerkingen maakte:

> "Zo zien jullie, beste vrienden, dat de Bestuursraad van de corporatie van New York en die van Pennsylvania, zoals destijds opgericht, *respect* hadden voor het ambt van president en dat deze hun president niet behandelden als een *starre, bewegingloos gemaakte stroman* die aan het hoofd staat van een *niets-doend* genootschap."

Dat hij hier naartoe wilde, had ik al vanaf het begin van zijn lezing vermoed. Zijn beweringen verrasten mij daarom niet, hoewel de taal die hij gebruikte dat wel deed. Op dit punt aangekomen, werd zijn betoog kalmer van toon en vervolgde hij met het benadrukken van de betekenis van deze speciale dag, 7 september 1975, door te zeggen:

> "En weten jullie wat dat betekent? Volgens deze agenda, een Hebreeuwse agenda uit Israël [hij wees daarbij op een klein boekje dat hij in zijn hand hield], is het vandaag de *tweede dag* van de maand Tishri in het maanjaar 1976, en weten jullie wat dat betekent? Dat het vandaag op de dag van jullie graduatie op de kop af de *tweede dag is van het zevende millennium* van 's mensen bestaan hier op aarde. Is dat niet opmerkelijk? Is dat niet geweldig [applaus hier] dat de openingsdag van het zevende millennium van het menselijke bestaan wordt gekenmerkt door het uitzenden van de 59ste klas van de Gileadschool door de Watch Tower Bible and Tract Society overeenkomstig de bepalingen van zijn handvest.
>
> Jehovah God heeft het Genootschap zeker gezegend, en door de vruchten ervan is het een goedgekeurd werktuig in de hand van Jehovah God geworden. Er is daarom geen reden om te twijfelen aan het

recht en de autoriteit van dit Genootschap om zendelingen uit te zenden.

En vrienden onthoudt dit: juist zoals de gemeente van Antiochië door God is gebruikt om de twee meest vooraanstaande zendelingen van de eerste eeuw uit te zenden, namelijk Paulus en Barnabas, zo wordt vandaag de Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania in samenwerking met die van New York, door God gebruikt om door te gaan met het uitzenden van zendelingen. Deze genootschappen zijn vastbesloten dit te blijven doen. Dit alles schenkt veel, heel veel voldoening."[12]

Het was duidelijk dat volgens de vice-president iemand "de handschoen in de ring had geworpen" om de autoriteit van het presidentschap te betwisten. De "frontlinies" werden door deze lezing zorgvuldig en nadrukkelijk aangegeven. De corporatie had haar eigen soevereine gebied en dat was verboden terrein voor het Besturende Lichaam. Het droevige effect van dit alles was dat velen die met hem in het Besturende Lichaam zaten, onmiskenbaar in de rol van agressor werden gedreven en openlijk tentoongesteld werden als mensen die geen respect hadden voor het gezag waarmee de Heer Jezus Christus deze "goedgekeurde vertegenwoordiger", de corporatie, had bekleed.

De aanwezige gasten, ouders en vrienden van de afgestudeerden, tastten over het algemeen in het duister omtrent de achtergrond van veel uitspraken, de uitval die in de lezing werd gedaan en de scherpe taal die af en toe werd gebezigd. Bij de leden van de Bethelfamilie, die naar aanleiding van de opmerkingen van de president en de vice-president aan de ontbijttafel, al een vaag vermoeden hadden dat er moeilijkheden waren, werd het vermoeden nu sterker dat er binnen het Besturende Lichaam inderdaad iets gaande was, blijkbaar een strijd om de macht.

Een grotere tegenstelling tussen deze lezing en die over de "staart die met de hond kwispelt" van vier jaar eerder was nauwelijks denkbaar. Toch werden zij door dezelfde man uitgesproken. Ik zou liegen als ik niet toegaf dat ik mij diep verontrust voelde, en zelfs een beetje ziek, toen ik die dag de lezingenzaal verliet. Het leek erop dat als dat wenselijk was, men Gods Woord kon gebruiken om de ene bewering te ondersteunen, terwijl in een andere situatie men datzelfde Woord kon

---

12 Na de toespraak kwam president Knorr aan het woord. Zichtbaar aangegrepen en door emotie overmand sprak hij grote waardering uit voor hetgeen was gezegd en ik ben ervan overtuigd dat hij dit oprecht meende. Hij hield vervolgens een aangename toespraak over het thema "Gezonde taal".

gebruiken om een tegenovergestelde bewering te ondersteunen. Dit verontruste mij meer dan alle andere aspecten van deze zaak.

Zoals dat voor Nathan Knorr gold, moet men ook van Fred Franz iets meer weten om zijn handelwijze te kunnen begrijpen. Eind 1941 riep rechter Rutherford op zijn sterfbed in Beth Sarim drie mannen bij zich: Nathan Knorr, Fred Franz en Hayden Covington. Hij vertelde hen dat hij wilde dat zij na zijn dood het werk zouden voortzetten en dat zij als medewerkers "bij elkaar moesten blijven". Deze gang van zaken deed denken aan het "testament" van pastor Russell, ofschoon in dit geval niet schriftelijk maar mondeling doorgegeven. Toen Fred Franz twintig jaar later (in 1961) het boek *"Let Your Name Be Sanctified"* schreef,[13] zinspeelde hij hierop bij de bespreking van het verslag over het overhandigen van Elia's profetenmantel ("ambtsgewaad" in de *Nieuwe-Wereldvertaling*) aan zijn opvolger Elisa.[14] Hij bracht het als een profetisch drama, en schreef:

"Toen de Verenigde Staten van Amerika op zondag 7 december 1941 in de Tweede Wereldoorlog betrokken raakten, bevond Rutherford zich aan de westkust van het land en mocht hij het bed niet meer verlaten. Twee mannen van het gezalfde overblijfsel (één sinds 1913 en één sinds 1922) en één van 'de andere schapen' (sinds 1934) die op het hoofdbureau in Brooklyn werkzaam waren, werden aan Rutherfords ziekbed, in het huis 'Beth Sarim' te San Diego in Californië, ontboden. Op 24 december 1941 gaf hij deze drie zijn laatste instructies. Jarenlang had hij de hoop gekoesterd te mogen meemaken dat de getrouwe profeten, met inbegrip van Elia en Elisa, zouden worden opgewekt en in Gods nieuwe wereld als koninkrijksvorsten over de ganse aarde geïnstalleerd zouden worden (Psalm 45:16). Op donderdag 8 januari 1942 stierf Rutherford echter, in de ouderdom van tweeenzeventig jaar, als een getrouwe getuige van Jehovah God, volledig toegewijd aan de belangen van Gods koninkrijk. Hij had er blijk van gegeven in de opperste strijdvraag van de Universele Heerschappij onbevreesd aan Jehovah's zijde te staan.

Achteraf bezien, blijkt dat het Elia-werk op dat ogenblik ten einde liep en werd 'opgevolgd' door het Elisa-werk. Het was als toen Elia en Elisa door middel van het scheiden van de wateren van de Jordaan naar de oostelijke oever van de rivier waren overgestoken en in af-

13 In het Nederlands uitgegeven in 1963 en getiteld *"Uw naam worde geheiligd"*.
14 2 Koningen 2:8, 11-14.

wachting van het wegnemen van Elia voortliepen."[15]

Toen het Besturende Lichaam de voorgestelde reorganisatie besprak, verwees de vice-president rechtstreeks naar deze door rechter Rutherford op zijn sterfbed gedane aanstelling. Ik twijfel er niet aan dat Fred Franz het idee had dat er toen een zekere "manteloverdracht" plaats vond. Zoals gezegd, werd Rutherford als president door Nathan Knorr opgevolgd. Hayden Covington, de fors gebouwde advocaat uit Texas die de Jehovah's Getuigen in vele rechtszaken voor het Hooggerechtshof had verdedigd, werd door Knorr tot vice-president benoemd. Dit ondanks het feit dat Covington zichzelf destijds niet tot de "gezalfde" klasse rekende. (Het laat zien dat zowel rechter Rutherford, als aanvankelijk ook Nathan Knorr, het niet essentieel vonden dat men tot de "gezalfden" behoorde om het wereldwijde werk te kunnen leiden.) Nadat er een paar jaar later brieven waren binnengekomen met de vraag hoe dit kon, hadden Covington en Knorr daarover met elkaar een gesprek, waarop Covington besloot zich terug te trekken. Dit blijkt uit zijn getuigenis tijdens de Walsh-rechtszaak in Schotland.[16] De persoonlijke relatie tussen Covington en Knorr verslechterde in de loop van de tijd en uiteindelijk trok Covington zich ook als medewerker van het hoofdbureau terug en begon een eigen praktijk.[17] Na de terugtrekking van Covington als vice-president in 1944, werd Fred Franz in dit ambt gekozen.

Hoewel het aantal "erfgenamen" na de overdracht van verantwoordelijkheden aan het sterfbed van Rutherford van drie naar twee was geslonken (dat deze overdracht op die manier plaatsvond bewijst trouwens dat er destijds geen "Besturend Lichaam" actief was), was kennelijk nog steeds de overtuiging aanwezig dat er sprake was van het vervullen van een profetische rol. Toen Fred Franz tijdens een groot congres in 1978 in Cincinnati, Ohio, werd gevraagd om tot een gehoor van meer dan 30.000 mensen over zijn levenservaringen als Getuige te spreken (hij was op dat moment president van het Genootschap), verkoos hij het grootste deel van de tijd te besteden aan de bespreking van zijn relatie met de op dat moment niet meer in leven zijnde Nathan Knorr en bena-

---

15 *"Uw naam worde geheiligd"*, blz. 331, 332.

16 Uit het officiële gerechtelijke rapport, blz. 387 en 388.

17 Covington had een zware strijd tegen alcoholisme gevoerd en was een ontwenningskuur begonnen toen hij nog op het hoofdbureau diende. Hij onderging een tweede kuur in het Speers Hospital in Dayton in Kentucky nadat hij in de jaren zeventig was uitgesloten en kreeg uiteindelijk het probleem onder controle. Hij werd hersteld als Getuige en bleef tot aan zijn dood met de organisatie verbonden.

drukte daarbij in het bijzonder de woorden die Rutherford op zijn sterfbed tot hen had gesproken. Door de wijze waarop Fred Franz de kwaliteiten van Knorr beschreef en benadrukte dat hij Nathan Knorr tot het laatst toe "precies zoals de rechter had aangedrongen" had bijgestaan, en hier trots op was, kan zonder overdrijving worden gezegd dat de lezing het karakter van een lofrede aannam.

Zijn visie dat hij als opvolger "de mantel had overgenomen" komt misschien nog duidelijker tot uiting in een opmerking die hij datzelfde jaar maakte tijdens een vergadering van wat nu het Schrijverscomité van het Besturende Lichaam genoemd wordt. Daarbij waren aanwezig: Lyman Swingle, Ewart Chitty, Lloyd Barry, Fred Franz en ikzelf. Ed Dunlap was bezig met het schrijven van een commentaar op de brief van Jakobus en Fred Franz had om bijstelling verzocht van Dunlaps bespreking van Jakobus hoofdstuk drie, vers 1, waar de discipel zegt:

> "Niet velen van u moeten leraren worden, mijn broeders, wetend dat wij een zwaarder oordeel zullen ontvangen."

Dunlap had geschreven dat dit duidelijk een waarschuwing was tegen onbekwame personen die leraar wilden worden om op de voorgrond te treden. Fred Franz wilde het grootste gedeelte van het materiaal schrappen maar hij gaf niet aan waarom, behalve dan door schriftelijk de vraag te stellen:

> "Als Jezus sommigen heeft gegeven als leraren, hoeveel gaf hij er dan? En aangezien het Jezus is die geeft, hoe kon Jakobus de mannen dan vertellen: 'Niet *velen* van u moeten leraren worden?' Hoe werd Jakobus zélf eigenlijk een leraar?"

Omdat ik was aangesteld om toe te zien op het project ter ontwikkeling van het bijbelcommentaar, vroeg ik Fred Franz tijdens de comitévergadering of hij zijn bezwaren wilde toelichten en of hij ons wilde vertellen wat er *volgens hem* met deze tekst werd bedoeld. Hij zei dat hij geloofde dat de betekenis ervan was dat het Gods wil was dat er maar een paar mannen in de gehele christelijke gemeente zouden zijn die met recht "leraren" genoemd konden worden. Ik vroeg hem wie dat in onze tijd zouden kunnen zijn. Op rustige toon antwoordde hij:

> "Wel, ik denk dat ik dat ben. Ik verblijf nu al meer dan vijftig jaar hier op het hoofdbureau en ik ben gedurende het grootste deel van die tijd actief betrokken geweest bij schrijfwerk en het verrichten van onderzoek, dus ik denk dat ik dat ben. En... er zijn over de gehele wereld nog een paar andere broeders die dat zijn."

Dit antwoord bracht bij mij wederom zo'n schokeffect teweeg dat de woorden daardoor diep in mijn geheugen werden gegrift. Ik was niet de enige die ze hoorde omdat ze in het bijzijn van de andere drie leden van het Schrijverscomité werden uitgesproken. Door zijn opmerking hadden wij nu één leraar op aarde bij naam geïdentificeerd: Fred Franz. Wie de anderen waren mochten wij raden. Zoals ik Lyman Swingle daarna meer dan eens heb toevertrouwd, speet het mij dat ik niet had doorgevraagd naar de namen van de andere "leraren" van onze tijd. Maar door zijn antwoord was ik op dat moment sprakeloos.

In hetzelfde materiaal waarin president Franz zijn bezwaren had uiteengezet over het materiaal van Dunlap, had hij eveneens voorgesteld om in het uit te geven bijbelcommentaar de volgende punten te laten opnemen (ik citeer nu van bladzijde 2 van zijn voorstel):

> "Hoe Jakobus zelf leraar werd weten wij niet, wij lezen alleen dat zijn halfbroer, Jezus Christus, na zijn opstanding aan hem was verschenen (1 Kor. 15:7; Hand. 1:14). Niet elke opgedragen, gedoopte, christelijke man die 'een leraar wil worden' doet dat vanuit egoïstische en ambitieuze motieven. Zo'n oprecht gemotiveerde leraar was bijvoorbeeld de 27-jarige 'redacteur en uitgever' van het tijdschrift Zion's Watch Tower and Herald of Christ's Presence in juli 1879 [pastor Russell]."

Dit riep herinneringen op aan zijn lezing tijdens de graduatie van de Gilead-klas in 1975 toen hij duidelijk maakte dat hij ervan overtuigd was dat pastor Russell door Jezus Christus persoonlijk was uitgekozen om een speciale rol te vervullen. Het materiaal van drie jaar later geeft aan dat hij meende dat een dergelijke persoonlijke, individuele selectie door Jezus Christus ook in andere gevallen voorkwam, met als resultaat dat er slechts enkele uitverkoren personen werden aangesteld om als speciale "leraren" in de gemeente te dienen.[18]

Het hierboven afgedrukte materiaal waarin Russell werd genoemd en dat als voorstel was ingediend, werd echter niet in het boek opgenomen. Het materiaal dat in *Commentaar op de brief van Jakobus* te vinden is op bladzijde 99 tot bovenaan bladzijde 102 is in de plaats gekomen van Dunlaps werk. Het is door mij zodanig herschreven dat aan de bezwaren van president Franz tegemoet werd gekomen. In zeker

---

18 Tijdens de vergaderingen van het Besturende Lichaam bracht Karl Klein verscheidene malen naar voren dat Fred Franz al vele jaren het "orakel" van de organisatie was. Weliswaar zei hij dit met een glimlach, maar het feit dat deze uitdrukking herhaaldelijk werd gebruikt gaf aan dat dit niet louter scherts was.

opzicht was het een ontkenning van zijn visie, omdat Jezus' woorden in Matthéüs hoofdstuk drieëntwintig, vers 8: "Maar gij moet u geen Rabbi laten noemen, *want één is uw leraar, terwijl gij allen broeders zijt*", volkomen tegengesteld leken te zijn aan het idee dat een zeer klein aantal mensen een enigszins exclusieve groep van speciaal geselecteerde "leraren" vormt, de weinige uitverkorenen. Het gedeelte dat ik had herschreven kreeg de goedkeuring van het comité en werd als zodanig gepubliceerd.

Er is nog een reden aan te wijzen voor de duidelijke tegenstelling tussen bepaalde stoutmoedige en krachtige beweringen in de publicaties (zoals gedaan in de artikelen over de "staart die met de hond kwispelt") en de genomen maatregelen, die helemaal niet zo stoutmoedig en krachtig waren. Deze ligt hierin dat de bestuurders van de corporatie vonden dat een kleine, symbolische verandering of hervorming de plaats kon innemen van een grotere, werkelijk betekenisvolle verandering.

Een voorbeeld hiervan is het volgende. In 1971 had president Knorr besloten afstand te doen van zijn alleenrecht de Bethelfamilie aan de ontbijttafel voor te zitten. Hij wilde deze taak voortaan met de andere leden van de Bestuursraad delen. Tevens had hij besloten dat zij roulerend mochten optreden als voorzitter van de vergaderingen van het Besturende Lichaam. Deze weinig betekenisvolle veranderingen werden gezien als bewijs dat de corporaties (en hun bestuurders) daadwerkelijk onderworpen waren aan het Besturende Lichaam en dat "de hond inderdaad met de staart kwispelde". Er had geen andere, tastbare actie of ingrijpende verandering in de gezagsstructuur plaatsgevonden, noch vond men het nodig om de indrukwekkende voorstelling van zaken om te zetten in realiteit.

Het is duidelijk dat vooral Fred Franz de zaken zo kon bezien omdat juist hij het was die verrassend genoeg al meer dan twintig jaar eerder (in 1944) artikelen voor de Wachttoren had geschreven die al de *wezenlijke* punten over ouderlingen en opzieners bevatten die ook in het *Hulp*-boek naar voren werden gebracht.[19] Toch werd er toen geen enkele verandering in de structuur van de plaatselijke gemeenten doorgevoerd. Maar het was *gezegd* en *gepubliceerd* en dat werd als voldoende beschouwd.

In de genoemde artikelen werd 1944 als een gekenmerkt jaar in de bijbelse profetieën gepresenteerd, en wel hoofdzakelijk omdat men een wijziging had ingevoerd waardoor het niet meer mogelijk was om zoals

19 *The Watchtower*, 15 oktober 1944.

voorheen op basis van een donatie van 10 dollar binnen de corporaties stemrecht te verwerven. In plaats daarvan zouden maximaal 500 personen, die allen door de bestuursleden van de corporatie waren uitgekozen, stemrecht hebben. Eenieder die wel eens de jaarvergadering van het Wachttorengenootschap (waarin de bestuursleden worden gekozen) heeft bijgewoond, weet dat het er uitermate routinematig toe gaat en dat het stemmen grotendeels een formaliteit is. Het overgrote deel van de stemgerechtigde leden is nagenoeg onwetend omtrent de gang van zaken binnen de organisatie en heeft geen invloed, stem of zeggenschap ten aanzien van haar beleid en programma's. Het eigenlijke *zakelijke* deel van de vergadering duurt meestal niet langer dan een uur; daarna is het een jaar wachten op de volgende.

Toch werd in de *Wachttoren*-artikelen van 1 december 1971 (die door Fred Franz waren geschreven) het invoeren van deze wijziging met betrekking tot het stemrecht gepresenteerd als een gebeurtenis die zo belangrijk was dat de hele uitleg van de profetie van Daniël acht vers 14, waarin sprake is van 2300 profetische dagen waarin 'het heiligdom in rechte staat zou worden hersteld', hierop gebaseerd werd. Ik betwijfel of meer dan één op de duizend Getuigen, indien men hen vandaag de dag deze tekst zou laten lezen, deze profetie in verband zullen brengen met het jaar 1944 en de destijds door de corporatie ingevoerde wijziging. Toch blijft dit tot op de huidige dag de officiële uitleg van die profetie. Ook dit voorbeeld laat zien hoe gemakkelijk men symbolische waarde kon geven aan een betrekkelijk onbelangrijke gebeurtenis zodat deze een bijzondere betekenis kreeg.

Op 15 augustus 1975 bood het Comité van Vijf uiteindelijk zijn bevindingen en aanbevelingen aan. Namens het comité had ik een rapport van 45 pagina's opgesteld waarin ik de historische en in het bijzonder de schriftuurlijke redenen had uiteengezet voor de aanbeveling dat de (welbeschouwd) monarchistische structuur zou moeten veranderen. Verder had ik een stuk van 19 pagina's opgesteld waarin een stelsel van comités van het Besturende Lichaam werd geschetst. Elk comité zou de leiding nemen over een bepaalde activiteit. De slotparagraaf van het oorspronkelijke rapport luidde:

"Het Comité van Vijf is bij alle beraadslagingen met veel gebed en zorgvuldige overdenking te werk gegaan. Wij hopen oprecht dat de resultaten door de leiding van Gods geest tot stand zijn gekomen en wij bidden dat zij het Lichaam tot steun zullen zijn bij het komen tot een beslissing. Wij hopen dat de voorgestelde wijzigingen, indien zij

worden goedgekeurd, zullen bijdragen tot een nog plezieriger en vreedzamer samenwerking tussen de leden van het Besturende Lichaam en dat zij de spanningen helpen verdrijven die zo nu en dan in onze vergaderingen aan de oppervlakte kwamen (Ps. 133:1; Jak. 3:17, 18). Wij hopen tevens dat de voorgestelde wijzigingen, indien ingevoerd, zullen leiden tot het versterken en het nog duidelijker tot uiting komen van de leidinggevende positie van Christus Jezus en van de geest van echte broederschap onder zijn discipelen. - Mark. 9:50."

Deze woorden drukten mijn oprechte gevoelens en hoop uit. Ik zou niet weten hoe men uit deze woorden zou kunnen opmaken dat hiermee de leiding van Christus Jezus over zijn gemeente werd betwist.[20]

Het materiaal werd aan het Besturende Lichaam voorgelegd en in de vergadering van 10 september 1975 werd duidelijk dat de overgrote meerderheid voorstander was van de aanbevolen fundamentele veranderingen. Er werd echter een tweede Comité van Vijf aangesteld om de laatste aanpassingen te maken.[21] Het Lichaam vroeg noch de president, noch de vice-president in dit comité zitting te nemen, omdat zij hun positie duidelijk kenbaar hadden gemaakt.

De president sprak op dat moment eigenlijk alleen nog zijn twijfel uit over de praktische haalbaarheid van de verandering. De vice-president maakte echter duidelijk dat hij de presentatie zag als een "aanval op het presidentschap". Toen men hem de motie van de president voorlas, antwoordde hij dat broeder Knorr deze verklaring had afgelegd omdat hij "onder druk was gezet".

Lyman Swingle gaf aan dat hij ervan overtuigd was dat alle leden van het Lichaam respect voor de president hadden en hem niet beschouwden als "een starre, bewegingloos gemaakte stroman van een niets-doend genootschap", waarmee hij de woorden van de vice-president tijdens de graduatie citeerde. Hij benadrukte dat de president ook binnen de voorgestelde structuur nog steeds zijn energie, gedrevenheid en initiatief zou kunnen aanwenden. Tijdens het verdere verloop van de discussie bleef de vice-president volhouden dat het rapport van het Comité van

---

20 Het rapport werd begeleid door een brief geschreven door Leo Greenlees. De brief bevatte o.a. de volgende verklaring: "Onze aanbevelingen komen niet voort uit ontevredenheid met het werk zoals dat tot nu toe is uitgevoerd, maar uit het feit dat wij de richting die in de bijbel en de *Wachttoren*-artikelen wordt aangegeven, serieus willen nemen. Wij geloven dat de weg die wij moeten inslaan eerst dan duidelijk wordt wanneer wij ons op schriftuurlijke beginselen verlaten."

21 Dit tweede comité was samengesteld uit Milton Henschel, Ewart Chitty, Lyman Swingle, Lloyd Barry en Ted Jaracz.

Vijf een aanval was op het presidentschap. Hij zei dat hij bij de komende jaarvergadering vóór continuering van de macht van de corporatie zou stemmen en voegde eraan toe dat hij in zijn lezing tijdens de graduatie van de Gilead-klas hierop was ingegaan omdat hij zich hiertoe jegens de broeders verplicht voelde zodat ze niet zouden gaan denken dat ze "om de tuin" werden geleid.

Het tweede comité kwam tot een afronding van de aanbevelingen die het deed en legde deze voor op 3 december 1975, waarna de kwestie werd afgesloten met een laatste stemming.[22] De voorzitter vroeg om het opsteken van handen. Op twee na stak iedereen zijn hand op om de motie waarin voor invoering van de aanbevelingen werd gepleit, te steunen. De twee personen die hun hand niet opstaken waren de president en de vice-president.

De volgende dag kwam het Lichaam opnieuw bijeen. De vice-president zei dat hij de vorige dag niet had deelgenomen aan de bespreking omdat hij "er niets mee te maken wilde hebben". Deelname aan de bespreking zou hebben betekend dat hij het ermee eens was en hij kon dat niet met zijn "geweten in overeenstemming brengen". Herhaaldelijk noemde hij Nathan Knorr de "voornaamste bestuurder" van het Genootschap, de "voornaamste bestuurder van het volk des Heren op aarde", en zei: "Jezus Christus is niet zelf hier op aarde en daarom maakt hij gebruik van vertegenwoordigers om zijn wil uit te voeren".

Dan Sydlik, een breedgeschouderde man van Slavische afkomst en met een zware stem, zei: "Ik zou het zeer op prijs hebben gesteld wanneer broeder Knorr of broeder Franz zich tot de Schrift, of zelfs maar tot de publicaties hadden gewend om hun opvatting te onderbouwen, maar dat is niet het geval geweest." Leo Greenlees merkte op dat als alle gemeenten zich gaarne aan de leiding van het Besturende Lichaam onderwierpen, waarom de corporaties dat dan ook niet zouden doen?

De president beperkte zich in zijn commentaar voornamelijk tot de opmerking dat hij had gedacht dat de corporatie "naast" het Besturende Lichaam zou gaan functioneren maar dat de corporatie nu overeenkomstig de voorgestelde regeling daaraan ondergeschikt werd gemaakt. Hij voegde daaraan toe: "Hetgeen waarschijnlijk juist is." De vice-president zei dat hij eveneens had gedacht dat de twee organisaties naast elkaar zouden gaan functioneren (misschien zoals Antiochië en Jeruzalem?) en

---

22 Ongeveer de enige verandering die het tweede comité in de aanbevelingen van het eerste had aangebracht, bestond hierin dat er, naast het roulerende voorzitterschap van elk voorgesteld comité van het Besturende Lichaam, nog een permanente "coordinator" van het comité diende te zijn.

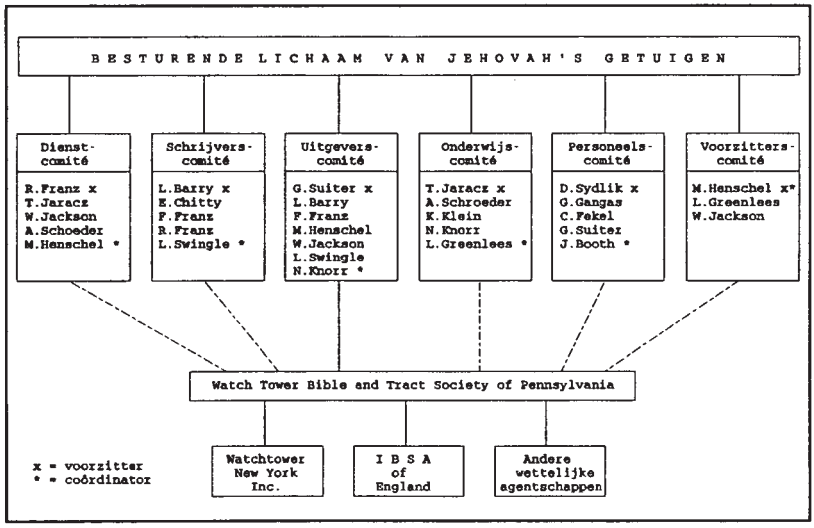
zei: "Ik heb nooit voor ogen gehad wat het Besturende Lichaam nu wil gaan doen."

Het was duidelijk dat de president en de vice-president hun oppositie handhaafden. Zichtbaar geëmotioneerd en met geforceerde stem smeekte Lloyd Barry hen om mee te werken teneinde unaniem tot een beslissing te komen, omdat duidelijk was dat de zaak toch zou worden aangenomen.

Opnieuw werd er gestemd en deze keer stak president Knorr zijn hand op, waarna de vice-president zijn voorbeeld volgde.

Vier jaar later, tijdens een vergadering van het Besturende Lichaam in 1979, verklaarde Fred Franz, inmiddels president geworden, dat hij destijds vóór de verandering had gestemd omdat hij "onder druk werd gezet". Dat klopte. Toen Nathan Knorr toegaf, voelde Fred Franz zich verplicht hem daarin te volgen. Hij zei verder dat hij de verandering destijds niet had gewild en dat hij vanaf dat moment "alleen nog maar toegekeken had" om te zien wat eruit voort zou komen.

Het onderstaande schema, ontworpen door het tweede Comité van Vijf, toont de structuur die inging op 1 januari 1976.

John Booth, lid van het eerste Comité van Vijf en afkomstig uit een agrarisch gebied van de staat New York waar hij vroeger landbouwer was geweest, een zachtmoedig man die diep over de dingen nadacht maar doorgaans moeite had om zijn gedachten goed onder woorden te brengen, omschreef waarschijnlijk het best wat er met de corporatie was gebeurd. Tijdens een van de eerste vergaderingen van het Comité

van Vijf had hij gezegd:

> "Een corporatie is niets anders dan een wettelijk instrument. Het is als een pen die op je bureau ligt. Wanneer ik de pen wil gebruiken, pak ik hem op. Als ik klaar ben, leg ik hem eenvoudigweg weer neer totdat ik hem opnieuw nodig heb."

Dit nu werd de positie van de Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania en haar ondergeschikte corporaties. Daarmee was de macht van het presidentschap sterk verminderd, waardoor deze ambtelijke functie in feite alleen nog maar juridische betekenis had.

Na de dood van Nathan Knorr, boog het Besturende Lichaam zich over de keuze van zijn opvolger. De geschiktste kandidaten waren vicepresident Franz en Milton Henschel. Deze laatste had nauw met Knorr in zijn bestuursfunctie samengewerkt. Henschel stelde voor dat Fred Franz president zou worden, hetgeen daarop unaniem werd aangenomen. Toen de opvolging van Knorrs positie als "coördinator" van het Uitgeverscomité aan de orde kwam, leek Henschel de meest voor de hand liggende kandidaat te zijn. Fred Franz, inmiddels president, sprak zich echter uit ten gunste van Lloyd Barry. De verstandhouding tussen Knorr en Henschel was de laatste jaren slecht geweest en in een gesprek met het eerste Comité van Vijf had Knorr indirect te kennen gegeven dat hij Barry de meest geschikte persoon vond om, indien nodig, zijn werk (als president) over te nemen. Klaarblijkelijk zag Fred Franz hierin een overeenkomst met de instructies die rechter Rutherford op zijn sterfbed had gegeven en had hij het gevoel dat ook hier sprake was van een soort overdracht van de "mantel" aan Barry. Het Lichaam stemde echter voor Henschel in die positie.

In een artikel in het tijdschrift *Time*, waarin de verkiezing van Fred Franz tot president werd besproken, werd gesteld:

> "Hoewel weinigen zijn naam kennen, heeft hij meer dan pauselijke macht verworven over 2,2 miljoen zielen over de hele wereld."[23]

Een paar jaar eerder was dit nog juist geweest. Op dat moment sloeg dit de plank echter behoorlijk mis. Het ambt van president, hoewel nog steeds omgeven door een zekere mate van prestige en aanzien, was nu niet langer meer het wereldwijde instituut van macht dat het was geweest. Slechts weinig mensen buiten het Lichaam beseften welke ingrijpende veranderingen er hadden plaatsgevonden.

---

23 *Time*, 11 juli 1977, blz. 64.

Indien de president inderdaad pauselijke macht had gehad, zij het dan zonder de pracht en praal ervan, dan waren de bijkantooropzieners te vergelijken geweest met aartsbisschoppen, want elk van hen was immers "de presiderende bedienaar van het christendom voor en binnen het gebied waarover hij is aangesteld".[24] Ook hierin kwam verandering toen de verantwoordelijkheid werd overgenomen door de bijkantoorcomités.

De jaren 1976 en 1977 hebben enkele aangename momenten gebracht. Alles leek erop te wijzen dat er op het hoofdbureau een ander klimaat ging heersen, een sfeer van grotere broederschap, openheid en gelijkheid. Sommigen trokken een vergelijking met het "venster" dat paus Johannes XXIII in de Katholieke Kerk had open gezet om "frisse lucht binnen te laten".

De nieuwe comités van het Besturende Lichaam voerden een aantal veranderingen door die de leefomstandigheden van de Bethelfamilie, zowel in Brooklyn alsook op de meer dan negentig bijkantoren, verbeterden. Meer aandacht werd geschonken aan de financiële noden van de zogenoemde "gewone" medewerkers en er werden voorzieningen getroffen voor de bijzondere behoeften van vrouwen en ouderen. In 1976 werd een aantal vergaderingen gehouden met gerespecteerde en gewaardeerde mannen uit diverse categorieën. Vertegenwoordigers van alle bijkantoren werden als eersten uitgenodigd, daarna reizende vertegenwoordigers uit de Verenigde Staten en tenslotte werden de gemeenteouderlingen, die elk de verschillende gebieden van de Verenigde Staten vertegenwoordigden, uitgenodigd om naar Brooklyn te komen.[25] In alle bijeenkomsten heerste er een vrijheid van spreken en meningsuiting die door de meesten als verfrissend werd ervaren en duidelijk verschilde van wat zij in het verleden hadden meegemaakt.

Ik vermoed dat veel van dit alles niet tot de plaatselijke gemeenten is doorgedrongen. Aan de vele suggesties van deze mannen werd nagenoeg geen uitvoering gegeven. Toch gaven veel Getuigen, althans gedurende bepaalde tijd, van hun waardering blijk voor het feit dat de nadruk in de publicaties meer kwam te liggen op de autoriteit van de Schrift en het gezag van Jezus Christus, en minder op de autoriteit van een menselijke organisatie. Over het algemeen hadden zij het gevoel dat er voor een gematigder, evenwichtiger en medelevender benadering

---

24 Aangehaald uit het boek *Branch Office Procedure*, blz. 5 en 6, een leidraad voor alle bijkantoren die op dat moment van kracht was.

25 Peter Gregerson uit Gadsden, Alabama, was een van de genodigden. De maaltijd die ik een aantal jaren later met hem had, leidde tot mijn uitsluiting.

werd gekozen. Zoals iemand die al geruime tijd tot de Getuigen behoorde, het uitdrukte: "Ik had normaal het gevoel dat ik dingen *moest* doen; nu merk ik dat ik ze *wil* doen."

Het veranderde klimaat was ook te bespeuren in de vergaderingen van het Besturende Lichaam. Het verstrijken van het jaar 1975, waarover zoveel was gepubliceerd zonder dat het jubeljaarmillennium, zoals was gehoopt, was aangebroken, heeft zonder twijfel ertoe bijgedragen dat men zich wat bescheidener ging opstellen, hetgeen duidelijk te merken was aan een minder dogmatische houding. Het stemgedrag weerspiegelde een grotere voorzichtigheid om mensen nieuwe gedragsregels op te leggen en weerspiegelde een grotere terughoudendheid om bepaalde handelingen te categoriseren als "overtredingen waarop uitsluiting staat", hoewel in zulk soort kwesties de stemming nooit unaniem was.

In de loop van dat jaar (1976) begon de gezondheid van Nathan Knorr te verslechteren. Zolang hij echter nog in staat was aanwezig te zijn, nam hij aan de besprekingen deel. Hoewel hij duidelijk niet gelukkig was met de ingevoerde veranderingen, werkte hij toch mee en stelde hij zich over het algemeen meegaand en behulpzaam op. Zijn bijdragen aan de discussies zorgden er soms voor dat extreme standpunten geen kans kregen. Deze bijdragen, hoewel zelden op schriftuurlijke argumenten gebaseerd, lieten zien dat hij gewend was de zaken vanuit het gezonde verstand te benaderen. Gedurende het grootste deel van deze periode gaf vice-president Franz er de voorkeur aan te luisteren. Slechts zo af en toe mengde hij zich in de discussie. Meestal echter bewaarde hij zijn opmerkingen tot het eind van de discussie, vlak voordat er gestemd werd. Op dat moment was (op grond van de individuele bijdragen) de heersende mening duidelijk geworden en bleken zijn opmerkingen vaak tegengesteld te zijn aan de opvatting van de meerderheid. Het veranderde denken van het Lichaam gedurende deze periode bleek duidelijk uit het feit dat de uitgebrachte stemmen veelal tegengesteld waren aan de uitlatingen van de vice-president, hoewel er soms verschuivingen te zien waren als gevolg van de op het laatste ogenblik gemaakte opmerkingen van zijn kant. Hij gaf echter in het algemeen nauwelijks zijn mening te kennen voordat er om het gebruikelijke opsteken van handen werd gevraagd. Zoals uit de officiële notulen blijkt, was een lang niet ongebruikelijke stemverhouding "zestien [of hoeveel het er ook mochten zijn] vóór; één onthouding", namelijk die van de vice-president. Dit was het gewone beeld als het ging om zaken die te maken hadden met veranderingen in het beleid ten aanzien van de zogenoemde "uitsluitingszaken". Over materiële of semi-materiële zaken (zoals de aankoop van bezittingen, huisregels, e.d.) of over benoemingen van medewer-

kers in de bijkantoorcomités, werd daarentegen doorgaans unaniem beslist.

Toen de nieuwe structuur eenmaal was doorgevoerd, kon ik maar moeilijk geloven dat een dergelijk grote verandering in de machtsstructuur daadwerkelijk had plaatsgevonden, vooral met het oog op de hevige tegenstand van de kant van de meest vooraanstaande mannen in de organisatie, alsmede van enkele van hun aanhangers buiten het Lichaam. Het was mijn vurige hoop dat het "de-regulerende", emancipatorische effect van de verandering zou leiden tot meer gematigdheid, tot een vermindering van dogmatisme, tot een grotere bezorgdheid voor individuen met hun eigen persoonlijke omstandigheden en problemen en misschien op een dag tot het verdwijnen van de autoritaire benadering die zoveel regels had opgeleverd en die uitging van een grote mate van toezicht over het persoonlijk leven van mensen.

Enkele dingen daarvan zijn, zoals opgemerkt, ook daadwerkelijk gerealiseerd. Zij waren tijdelijk. Binnen ongeveer twee jaar daarna werd het – zoals een kil herfstbriesje aankondigt dat koudere perioden in aantocht zijn – langzaamaan duidelijk dat een zeer resolute terugkeer naar vroegere benaderingswijzen op handen was.

5

TRADITIE EN WETTICISME

"Zo hollen jullie het gebod van God uit met je eigen traditie. '...wat zij leren en opleggen, zijn louter menselijke wetten!'" – Matthéüs 15:6, 9, *Groot Nieuws Bijbel.*

HET beeld dat de meeste Jehovah's Getuigen van de zittingen van het Besturende Lichaam hebben, is dat de mannen die daar vergaderen een groot deel van hun tijd besteden aan het intensief bestuderen van Gods Woord. Zij gaan ervan uit dat die mannen daar in alle nederigheid overwegen hoe zij hun broeders beter kunnen helpen de Schrift te begrijpen, op constructieve en positieve manier bespreken hoe zij hen kunnen opbouwen in geloof en liefde (eigenschappen die aanzetten tot echt christelijke werken) en bij dat alles naar de Schrift verwijzen als het enige rechtsgeldige, beslissende en hoogste gezag.

Zoals eerder opgemerkt, wisten de leden van het Besturende Lichaam beter dan wie ook dat de *Wachttoren*-artikelen waarin de verhouding tussen de corporatie en het Besturende Lichaam werd beschreven, een beeld opriepen dat niet met de werkelijkheid overeenkwam. Evenzo weten de leden van het Besturende Lichaam beter dan wie ook dat het beeld dat in de vorige paragraaf is beschreven, aanmerkelijk van de werkelijkheid verschilt.[1]

Als men de verslagen van de vergaderingen doorneemt, valt direct op dat de gespreksonderwerpen die de meeste tijd in beslag namen en telkens weer aan de orde kwamen, kwesties betroffen die uiteindelijk maar op één vraag neerkwamen: "Is dit een zaak waarin tot uitsluiting moet worden overgegaan?"

In gedachten vergeleek ik het Besturende Lichaam vaak met een groep mannen, opgesteld met de rug tegen een muur, waarbij een menigte

---

1 Aangezien alle bijeenkomsten van het Besturende Lichaam besloten zijn, weten alleen de leden wat zich tijdens die bijeenkomsten afspeelt.

tegenover hen ballen naar hen toegooit die zo snel mogelijk moeten worden opgevangen en teruggeworpen. Daarbij komen er zo veel ballen op de groep af, en in zo'n tempo, dat bijna alle aandacht hierop is gericht. Inderdaad leek het erop dat er met de bekendmaking van elke uitspraak alleen maar nieuwe vragen werden opgeworpen, nu vanuit een andere richting. Zo bleef er maar weinig tijd over voor echt positief en constructief beraad, studie, discussie en actie.

Door de jaren heen heb ik een groot aantal vergaderingen bijgewoond waar vraagstukken aan de orde kwamen die voor veel personen ernstige gevolgen konden hebben, en toch nam praktisch geen enkele aanwezige de bijbel ter hand noch werd ernaar verwezen. Daar zijn verschillende redenen voor aan te wijzen.

Veel leden van het Besturende Lichaam gaven toe dat zij zodanig in beslag werden genomen door een groot aantal uiteenlopende zaken, dat er weinig tijd overbleef voor bijbelstudie. Het is niet overdreven te stellen dat de leden in het algemeen niet meer en soms zelfs minder tijd aan studie besteedden dan de zogenoemde "gewone Getuige". Sommige leden van het Uitgeverscomité (waaronder begrepen de functionarissen en bestuurders van de corporatie van Pennsylvania) stonden hierom bekend, aangezien zij een enorme papierberg moesten verwerken en blijkbaar van mening waren dat zij het beoordelen van de stukken, het trekken van conclusies daaruit en het doen van aanbevelingen, niet aan anderen konden of mochten delegeren.

De enkele keer dat een zuiver bijbels onderwerp ter sprake kwam, ging het om een bespreking van een of meerdere artikelen bestemd voor *De Wachttoren*, die door één persoon waren geschreven en waarmee men problemen had. In deze gevallen kwam het regelmatig voor dat Milton Henschel, Grant Suiter of een ander lid van het Uitgeverscomité moesten zeggen: "Ik heb dit alleen maar vluchtig kunnen bekijken. Ik heb het zo druk gehad", hoewel zij een week of twee van tevoren waren geïnformeerd. Zij hadden het inderdaad druk, daarover bestond geen twijfel. Maar wat ik mij afvroeg was: "Hoe kunnen zij met een zuiver geweten vóór goedkeuring van zo'n artikel stemmen wanneer zij niet in de gelegenheid zijn geweest om erover na te denken en het aan de hand van de Schrift te onderzoeken en te toetsen?" Indien het eenmaal gepubliceerd is, wordt het door miljoenen mensen als "waarheid" aanvaard. Welke papierberg kan zich daarmee meten?

Maar deze broeders waren zeker niet de enigen die het geschrevene eigenlijk alleen maar hadden gelezen. De besprekingen zelf lieten

duidelijk zien dat dit voor de overgrote meerderheid van het Lichaam gold. Het onderwerp was vaak aan de geest van de schrijver ontsproten en ontwikkeld zonder dat het Lichaam daarbij was geraadpleegd, ook al ging het om een nieuwe interpretatie van de bijbel. Vaak had de schrijver zijn argumenten al helemaal uitgewerkt en zijn materiaal in de uiteindelijk vorm gegoten zonder zelfs maar met één persoon te hebben overlegd om zijn gedachtegang te toetsen.[2] De argumentatie was vaak ingewikkeld, diepgaand en van het soort dat nimmer door oppervlakkig lezen kan worden geanalyseerd om te bepalen of de argumenten echt op de bijbel waren gebaseerd of dat het slechts om "schijnlogica" ging, een handige manier van goochelen met teksten om deze iets anders te laten zeggen dan er in werkelijkheid in opgesloten ligt. Degenen die het artikel alleen maar hadden doorgelezen, stemden gewoonlijk vóór. Degenen die het onderwerp uitvoeriger hadden bestudeerd hadden er vaak moeite mee.

Zo gebeurde het dat wij een artikel moesten beoordelen waarin werd gesteld dat het "feest van de oogstinzameling" (dat volgens de bijbel aan het *einde* van de oogst werd gevierd) een afbeelding is van een gebeurtenis in de geschiedenis van de Getuigen aan het *begin* van hun geestelijke oogstwerk. Na afloop van de bespreking gaven voldoende leden het artikel hun stem, waardoor het werd aanvaard.[3] De reactie van de toenmalige coördinator van het Schrijverscomité was: "Goed, ik stuur het voor publicatie naar de drukkerij als jullie dat willen. Maar dat betekent niet dat ik geloof wat erin staat. De enorme stapel bewijzen dat de Wachttoren niet onfeilbaar is, wordt er weer hoger mee."

Een tweede reden waarom echte bijbelbesprekingen niet van de grond kwamen, is dat de meeste leden van het Lichaam de Schrift eigenlijk niet door en door kenden. Dit was duidelijk een gevolg van de voorgaande reden. De "zakelijke bedrijvigheid" van de leden was niet iets van de laatste tijd. Ook zelf was ik tot aan 1965 in een "tredmolen" van activiteiten bezig geweest, waardoor ik voor echt grondige studie weinig tijd had. Maar ik denk dat de zaak dieper ging. Ik had het gevoel dat men over het algemeen een dergelijke studie niet echt nodig vond.

---

2 In de dagen van Nathan Knorr was dit zelfs de *gangbare* procedure, gevolgd door de belangrijkste schrijver van het Genootschap, Fred Franz. Alleen in de uiteindelijk vorm kreeg iemand anders – en meestal alleen de president – de gelegenheid om de ideeën of ontwikkelde interpretaties te beoordelen en te bespreken.

3 Zie *De Wachttoren* van 15 mei 1980, blz. 22 en 23.

De regels en de leer van de organisatie – in de loop van tientallen jaren ontwikkeld – waren op zichzelf immers betrouwbare gidsen. Het maakte eigenlijk niet uit welk voorstel er binnen het Lichaam werd gedaan, zolang het maar in voldoende mate overeenkwam met de traditionele gedragsregels of leerstellingen.

De feiten ondersteunen deze conclusie. Soms, na lang beraad over een bepaalde "uitsluitingskwestie", viel er plotseling een beslissing doordat een van de leden een uitspraak over een soortgelijke zaak had gevonden in het *Organisatie*-boek van het Genootschap of, wat vaker voorkwam, in het boek getiteld "Hulp tot het beantwoorden van bijkantoorcorrespondentie", een alfabetisch gerangschikte verzameling van regels over allerlei zaken: werk, huwelijk, echtscheiding, politiek, militaire zaken, vakbonden, bloed en talloze andere. Wanneer daarin zo'n uitspraak werd gevonden, scheen de zaak daarmee voor de meeste leden van het Lichaam te zijn opgelost, ook al werd er in het boek geen bijbeltekst aangehaald ter ondersteuning van die bewuste regel. Meestal stemden zij zonder aarzeling ten gunste van een voorstel dat met die zwart-op-wit gestelde regel overeenkwam. Ik heb dit verscheidene malen zien gebeuren en ben nog steeds verbaasd hoe zo'n regel een zo plotselinge wending teweeg kon brengen in de voortgang van een bespreking en de besluitvorming.

Een laatste reden waarom de bijbel in de besprekingen zo'n ondergeschikte rol speelde, is dat het in veel gevallen om iets ging waarover de Schrift zwijgt.

Om een paar concrete voorbeelden te noemen: Er moest een beslissing worden genomen over de vraag of het toedienen van bloedserum gelijkgesteld moest worden aan bloedtransfusie, of over de vraag of het toedienen van bloedlichaampjes net zo bezwaarlijk is als het toedienen van verpakte rode bloedcellen. Ook kwam de gedragsregel aan de orde of een vrouw die haar buitengewoon gewelddadige man één keer ontrouw was geweest, verplicht was hem dit te bekennen, omdat zij anders niet van berouw blijk gaf en uitgesloten moest worden. Welke bijbelteksten spreken daarover?

Wat te denken van de volgende zaak waarover door het Besturende Lichaam een beslissing moest worden genomen. Een Getuige die als chauffeur bij Coca Cola in dienst was, had in zijn route een grote legerbasis waar hij regelmatig bestellingen afleverde. De vraag was: Kon hij dit doen en toch als een gerespecteerd gemeentelid bekend blijven staan, of is dit een overtreding waarop uitsluiting staat? (De cruciale

factor was dat het hier om *militair* personeel en eigendommen ging.)

Nogmaals, waar wordt er in de Schrift eenduidig en helder op dergelijke zaken ingegaan, zodat een ingewikkelde redenatie en uitleg achterwege kunnen blijven? Er werd geen enkele schriftplaats aangehaald en toch besliste de meerderheid van het Lichaam dat zulk werk niet aanvaardbaar was en dat de man een andere route moest zien te krijgen om een gerespecteerde Getuige te blijven. Een soortgelijke zaak betrof een Getuige die als muzikant in een club voor legerofficieren op een militaire basis in een "band" speelde. Ook dit werd door de meerderheid van het Lichaam onaanvaardbaar geacht. Omdat de Schrift er niets over zei, verschaften menselijke redenaties het antwoord.

Wanneer er in dit soort besprekingen door degenen die er voorstander van waren de handelwijze of het gedrag af te keuren, *wel* een beroep werd gedaan op de Schrift, dan was het gebruikelijk dat zij verwezen naar een zeer algemene uitspraak, zoals: "Gij zijt geen deel van de wereld", uit Johannes hoofdstuk vijftien, vers 19. Indien een lid van het Besturende Lichaam persoonlijk bezwaren had tegen de handelwijze of het gedrag, viel hij vaak op die tekst terug, waarbij hij deze op bijna elk denkbare situatie toepaste. De noodzaak om de rest van de Schrift te laten bepalen wat zo'n algemene uitspraak inhoudt en hoe deze moet worden toegepast, scheen vaak als onnodig of onbelangrijk te worden bezien.

Een belangrijke factor bij de besluitvorming van het Besturende Lichaam was de tweederdemeerderheidsregel. Deze had soms vreemde gevolgen.

De bepaling was dat er voor het aannemen van een motie een tweederdemeerderheid (van de actieve leden) nodig was. Persoonlijk was ik wel blij met deze regeling omdat een lid zich hierdoor van stemming kon "onthouden" zonder dat hij het gevoel kreeg dat hij een "vetorecht" liet gelden. Als het om minder belangrijke zaken ging, stemde ik meestal met de meerderheid mee, ook wanneer ik het er niet helemaal mee eens was. Maar wanneer het om zaken ging die oprecht mijn geweten raakten, bevond ik mij vaak bij de minderheid, samen met slechts één, twee of drie andere leden die hun die gewetensbezwaren kenbaar maakten door niet met de motie in te stemmen.[4] In de eerste twee jaar nadat de belangrijke verandering in de machtsstructuur was

4 Ik herinner mij, en mijn verslagen geven het aan, dat ik maar in enkele gevallen gedurende die acht jaar alleen stond in de onthouding van mijn stem.

aangebracht (officieel ingegaan op 1 januari 1976) kwam dit niet zo vaak voor. In de laatste twee jaar van mijn deelname in het Besturende Lichaam echter, voelde ik mij ten gevolge van de sterke tendens om de "harde lijn" te volgen, vaker verplicht om tegen de meerderheid in te stemmen of mij van stemming te onthouden.

Let nu eens op wat er kon gebeuren wanneer er in het Lichaam over een onderwerp tamelijk veel verdeeldheid bestond, iets dat niet zo ongewoon was als sommigen misschien zouden denken.

De discussie kon bijvoorbeeld gaan over een handelwijze die ergens in de geschiedenis van het Genootschap was aangemerkt als "overtreding waarop uitsluiting staat". Soms ging het over iemand die zich een bepaalde bloedfractie liet toedienen ter bestrijding van een ziekte die anders fataal was geweest, of over een vrouw die met een militair was getrouwd (uiteraard geen Getuige) en die op de basis waar haar man was gelegerd in een supermarkt werkte.

Tijdens zulke besprekingen kon het Lichaam van tijd tot tijd aanzienlijk verdeeld zijn, soms zelfs in twee gelijke kampen. Maar er kon ook een meerderheid zijn die er voor was de handelswijze, het gedrag of het soort van werk waar het om ging niet langer tot de categorie van "overtredingen waarop uitsluiting staat" te rekenen. Wat kon er nu gebeuren als gevolg van de tweederdemeerderheidsregel?

Als van veertien aanwezige leden er negen vóór waren om het etiket "overtreding waarop uitsluiting staat" te verwijderen en slechts vijf leden wensten het te behouden, dan was de meerderheid niet groot genoeg voor een wijziging. Hoewel er een duidelijke meerderheid was, vormden de negen stemmen geen *tweederdemeerderheid*. (Zelfs indien er tien leden vóór de motie hadden gestemd, zou dit nog niet voldoende zijn geweest. Er was dan weliswaar een tweederdemeerderheid van de veertien *aanwezige* leden, maar de regel was dat er een tweederdemeerderheid van het *totale aantal actieve leden* moest zijn, hetgeen gedurende die tijd op zeventien of achttien lag.) Indien een van de negen voorstanders van verwijdering uit de categorie "uitsluitingen" een motie daartoe zou indienen, zou deze worden verworpen, omdat voor aanvaarding twáálf stemmen nodig waren. Indien een van de vijf voorstanders van handhaving in de categorie "uitsluitingen", een motie zou indienen, zou deze natuurlijk ook worden verworpen. Maar zelfs indien een motie tot handhaving in de categorie werd verworpen, zou dat niet leiden tot verwijdering uit de uitsluitingscategorie. Waarom niet? Omdat een motie *aangenomen* moest worden om bestaande gedragsregels te veranderen. Na een van de eerste keren dat een tweederdemeerderheid

net niet bereikt werd, gaf Milton Henschel zijn opvatting weer door te stellen dat, wanneer er geen tweederdemeerderheid werd bereikt, de "status-quo bepalend is" zodat er in dat geval niets verandert. Het gebeurde zeer zelden dat een lid zijn stem herzag, zodat het meestal in patstelling resulteerde.

Dit betekende dat de Getuige die een dergelijke handelwijze volgde of dergelijke werkzaamheden verrichtte, nog steeds kon worden uitgesloten, *hoewel een meerderheid van het Lichaam te kennen had gegeven dat men eigenlijk niet zou moeten worden uitgesloten!*

In die gevallen waarbij een niet te verwaarlozen minderheid of zelfs een meerderheid (hoewel geen tweederdemeerderheid) van mening was dat een bepaalde kwestie niet moest worden bezien als een overtreding waarop uitsluiting stond, bracht ik meer dan eens mijn gevoelens onder woorden dat ons standpunt onredelijk, ja, zelfs onbegrijpelijk was. Hoe konden wij alles bij het oude laten, waardoor er mensen werden uitgesloten, terwijl er in het Besturende Lichaam zelf een aantal (en soms een meerderheid) van ons meende dat de betreffende handelwijze een dergelijke strenge straf niet rechtvaardigde? Wat zouden de broeders en zusters die werden uitgesloten ervan vinden als zij wisten dat de stemmen zo lagen?[5]

Ter illustratie: Stel dat een "rechterlijk comité" van vijf gemeenteouderlingen iemand ondervraagt en drie van de vijf ouderlingen zijn van mening dat uitsluiting niet aan de orde is. Zou de persoon dan worden uitgesloten omdat dit maar een drievijfde- en geen tweederdemeerderheid is?[6] Beslist niet. Hoe konden wij dan toestaan dat een traditioneel standpunt over uitsluiting door niets anders dan een regel over stemgedrag overeind werd gehouden? De meeste leden van het Lichaam verwierpen het immers. Zouden wij niet op zijn minst *in alle uitsluitingszaken* het standpunt moeten innemen dat een regel die aangeeft dat iemand onder bepaalde omstandigheden moet worden uitgesloten, afgeschaft dient te worden indien een aantal leden (en zeker een meerderheid, hoe marginaal ook) die regel niet wil handhaven?

Niemand uit het Lichaam ging op deze vragen in. Wel werd in dergelijke gevallen keer op keer de eerder geformuleerde traditionele regel

---

5 Door het besloten karakter van de bijeenkomsten van het Besturende Lichaam is er natuurlijk een zeer geringe kans dat ook maar iemand de stemmenverhouding te weten komt. Andere Getuigen krijgen nooit inzage in de "notulen" van de vergaderingen; evenmin worden zij openbaar gemaakt.

6 Drie uit vijf is slechts 60%, en niet 66% zoals bij een tweederdemeerderheid.

gehandhaafd. Dit werd als iets vanzelfsprekends en normaals gezien. De gevolgen die dit op het leven van mensen had, wogen niet zwaar genoeg om de leden ertoe te bewegen hun "standaard"-regels in dergelijke kwesties aan de kant te zetten. Ergens in het verleden van de organisatie was een uitsluitingsbeleid geformuleerd (vaak gebaseerd op de gedachtegang van één man die meestal jammerlijk ver afstond van de omstandigheden waar het om ging) en dat beleid was uitgevoerd. Een regel was opgesteld en die regel gold, tenzij een tweederdemeerderheid hem afschafte.

Waarschijnlijk illustreert geen andere zaak deze merkwaardige benadering zo goed als de kwestie van vervangende dienstplicht.

Vervangende dienstplicht is burgerdienst die een regering gewetensbezwaarden aanbiedt als alternatief voor militaire dienst. In veel van de verlichte landen kunnen gewetensbezwaarden hiervan gebruik maken.

Het officiële standpunt van het Wachttorengenootschap, dat nog uit de Tweede Wereldoorlog stamt, was dat indien een Getuige vervangende dienst aanvaardt, hij een "compromis" sluit en dus zijn rechtschapenheid jegens God schendt. De achterliggende redenering is dat aangezien deze dienst een "vervanging" is, het de plaats inneemt van hetgeen het vervangt en dus (zo wordt klaarblijkelijk geredeneerd) op hetzelfde neerkomt. Daar het in de plaats komt van militaire dienst, en militaire dienst (tenminste in aanleg) bloedvergieten inhoudt, treft eenieder die dergelijke vervangende dienst aanvaardt "bloedschuld". Dit opmerkelijke standpunt werd ingenomen nog voordat het Besturende Lichaam werd gevormd door niemand anders dan Fred Franz en Nathan Knorr in de tijd dat zij alle belangrijke beslissingen namen.

In gehoorzaamheid aan deze regel hebben door de jaren heen duizenden Jehovah's Getuigen in verschillende landen over de gehele wereld voor gevangenschap gekozen, in plaats van gebruik te maken van de regeling van vervangende dienst. Zelfs op dit moment zitten er Getuigen om deze reden in de gevangenis.[7] Wanneer men zich niet aan de gedragsregel van het Genootschap hield, betekende dat automatisch dat men als een "teruggetrokkene" werd beschouwd en werd behandeld alsof men is uitgesloten.

In november 1977 schreef een Getuige uit België een brief naar het

---

7 De Nederlandse regering heeft in 1975 besloten Jehovah's Getuigen vrijstelling van zowel militaire als vervangende dienstplicht te verlenen. Vóór die tijd gingen Nederlandse Getuigen voor ca. 18 maanden de gevangenis in.

Genootschap waarin hij vragen stelde over de argumenten waarop deze gedragsregel was gebaseerd. Dit leidde tot behandeling van de kwestie door het Besturende Lichaam op 28 januari 1978 en vervolgens op 1 maart, 26 september, 11 oktober, 18 oktober en 15 november. Er werd een wereldwijde enquête gehouden, waarop brieven van zo'n negentig bijkantoren binnenkwamen. In een aanzienlijk aantal daarvan werd te kennen gegeven dat de Getuigen in de betreffende landen er moeite mee hadden schriftuurlijke ondersteuning voor het ingenomen standpunt te vinden. Wat gebeurde er nu in het Besturende Lichaam?

In de vergadering van 11 oktober 1978 stemden negen van de dertien aanwezige leden vóór verandering van de traditionele regel en gaven daarmee aan dat zij het aan het geweten van het individu wilden overlaten om wel of geen vervangende dienst te aanvaarden. Vier leden stemden tegen. Het resultaat? Aangezien het Lichaam uit zestien leden bestond en negen geen tweederde van zestien is, veranderde er niets.

Op 15 november waren alle zestien leden aanwezig. Elf stemden ten gunste van een verandering. Zij vonden dat een Getuige die vervangende dienst op grond van zijn geweten aanvaardde niet meer automatisch moest worden bestempeld als iemand die ontrouw is aan God en zich uit de gemeente heeft teruggetrokken. Dit was een tweederdemeerderheid. Kwam er nu een verandering tot stand?

Nee, want na een korte pauze verklaarde een van de leden dat hij van gedachte was veranderd. Dat deed de tweederdemeerderheid teniet. Er werd een tweede stemming gehouden waarbij vijftien leden aanwezig waren. Negen leden spraken zich ten gunste van een verandering uit. Vijf leden stemden tegen en één lid onthield zich van stemming.[8]

Hoewel in al deze stemmingsronden een duidelijke meerderheid van het Besturende Lichaam zich uitsprak vóór verandering van de bestaande regel, moest die regel van kracht blijven, met het gevolg dat van mannelijke Getuigen werd verwacht dat zij bereid waren gevangenschap onder ogen te zien, zelfs indien hun geweten hun zei dat het in Gods ogen niet verkeerd is vervangende dienst te aanvaarden. Hoe onwaarschijnlijk het ook lijkt, dit was de opstelling, en de meeste leden van het Lichaam leken zich hier zonder problemen bij aan te sluiten. Zij

---

8 Volgens mijn aantekeningen, waren diegenen die vóór stemden: John Booth, Ewart Chitty, Ray Franz, George Gangas, Leo Greenlees, Albert Schroeder, Grant Suiter, Lyman Swingle en Dan Sydlik. Degenen die tegen stemden waren: Carey Barber, Fred Franz, Milton Henschel, William Jackson en Karl Klein. Ted Jaracz onthield zich van stemming.

volgden per slot van rekening niets anders dan de bestaande regel.[9]

In al deze discutabele gevallen werd de "overtreding waarop uitsluiting staat" niet duidelijk in de Schrift als zonde aangemerkt. Door de gedragsregels van de organisatie was deze als zodanig bestempeld. En was dit eenmaal gepubliceerd, dan werd deze regel de wereldwijde broederschap opgelegd en moesten de consequenties ervan worden aanvaard. Zou men in die omstandigheden Jezus' woorden mogen toepassen, die luiden: "Zij binden zware pakken samen en leggen die op de schouders van de mensen, maar zelf willen zij geen vinger uitsteken om bij het dragen te helpen"?[10] De lezer mag dat zelf bepalen. Ik weet alleen wat mijn geweten mij zei en welk standpunt ik volgens mijn geweten diende in te nemen.

Niettemin geloof ik dat de leden van het Besturende Lichaam er over het algemeen van overtuigd waren juist te handelen. Wat bracht hen ertoe voor uitsluiting te kiezen, terwijl een niet te verwaarlozen minderheid of zelfs de helft of meer van hun medeleden daar juist tegen was?

In één geval waarin na een lange discussie de uitkomst voorspelbaar was, bracht Ted Jaracz een mening naar voren die vermoedelijk vrij nauwkeurig de denkwijze van de anderen weerspiegelde. Evenals Dan Sydlik was hij van Slavische afkomst (een Pool), maar toch was Jaracz anders, zowel in bouw als in temperament. Terwijl Sydlik vaak "instinctief" reageerde in zaken van goed of kwaad, was Jaracz meer afstandelijk van aard. In de bewuste zitting gaf hij toe dat de bestaande regel 'bepaalde personen die het aanging wellicht in grote problemen kon brengen', en zei hij: "Natuurlijk zijn we niet ongevoelig voor hun problemen, maar wij moeten wel in gedachten houden dat wij niet slechts met twee of drie personen te maken hebben – wij moeten rekening houden met een grote, wereldwijde organisatie en wij moeten de uitwerking op die wereldwijde organisatie voor ogen houden."[11]

Deze zienswijze, die ervan uitgaat dat wat goed is voor de organisatie, ook goed is voor de mensen erin, en dat de belangen van het individu in wezen "opgeofferd" moeten worden voor de belangen van de organisatie als geheel, leek door veel leden te worden ondersteund.

---

9 Pas in *De Wachttoren* van 1 mei 1996 werd het standpunt ten aanzien van vervangende dienstplicht herroepen. Zie de Appendix bij hoofdstuk 12.

10 Matthéüs 23:4, *Groot Nieuws Bijbel.*

11 Dit was waarschijnlijk precies datgene dat Milton Henschel bedoelde wanneer hij regelmatig wees op de noodzaak om "praktisch te zijn" in onze benadering van zulke zaken, want bij stemming kwam zijn stem vaak overeen met die van Ted Jaracz.

Bovendien leek het voor sommigen een punt van overweging dat een verzachting van het standpunt mogelijk "de weg opende" naar massaal optredend wangedrag. Indien in verband met de besproken kwestie één of meer gevallen van wangedrag bekend waren, werden deze als een krachtig bewijs van de mogelijke gevaren naar voren gebracht. Als het vrij duidelijk was dat een groot aantal leden van het Lichaam naar een verandering neigde, werd het spookbeeld van massaal wangedrag meestal nog voordat er een motie was ingediend, opgeroepen. In één zo'n geval maande Milton Henschel ernstig tot voorzichtigheid, waarbij hij opmerkte: "Indien wij de broeders dit toestaan, valt niet te voorspellen hoever zij zullen gaan."

Ik geloof stellig dat hij en de anderen die bij dergelijke gelegenheden dezelfde opmerkingen maakten, oprecht meenden dat het noodzakelijk is om stevig aan bepaalde, reeds lang bestaande regels vast te houden teneinde "mensen in de pas te houden", in een beschermende "omheining", zodat zij niet afdwalen.

De beschermende "omheining" van deze gedragsregels was vaak niet duidelijk in Gods Woord aangegeven, anders zou ik er natuurlijk graag mee ingestemd hebben. Dat dit niet zo was blijkt uit het feit dat ouderlingen (vaak mannen van bijkantoorcomités) schriftelijk vragen stelden over onderwerpen waarover zij in de Schrift niets hadden kunnen vinden dat op dergelijke zaken betrekking had. Maar ook uit het feit dat het Besturende Lichaam er zelf niets over had kunnen vinden. Hierdoor moesten de leden op eigen redenaties steunen, in lange discussies, die in menig opzicht op een ware woordenstrijd uitliepen.

Mijn commentaar op de zojuist genoemde opmerking van Milton Henschel was, dat ik geloofde dat het niet aan óns was om de broeders wat dan ook "toe te staan". Ik zei hem dat het naar mijn mening God is die hen "toestaat" dingen te doen (omdat zijn Woord het goedkeurt óf er eenvoudigweg over zwijgt) en dat ik dacht dat Hij alleen Degene is die iets verbiedt (omdat zijn Woord het rechtstreeks óf door een duidelijk beginsel veroordeelt). Ik zei dat ik niet geloofde dat onvolmaakte, naar fouten neigende mensen ooit door God gemachtigd waren om uit te maken wat anderen wel of niet is toegestaan. Mijn vraag aan het Lichaam was: "Indien de Schrift zich niet duidelijk over een zaak uitspreekt, waarom moeten wij dan proberen voor God te spelen? Dat gaat ons zo slecht af. Waarom zouden wij Hem niet de Rechter over mensen laten zijn in deze kwesties?" Bij andere gelegenheden, wanneer dezelfde redenatie werd gevolgd, herhaalde ik dat standpunt. Ik kreeg echter niet het gevoel dat de meerderheid het in dat licht bezag. En hun beslissin-

gen versterkten dat gevoel.

De onheilsboodschap dat de broeders zich wel eens aan ongecontroleerd wangedrag zouden kunnen overgeven, eenvoudigweg omdat wij, als Besturende Lichaam, een bestaande regel zouden opheffen, kwam op mij over alsof wij de broeders ervan verdachten weinig rechtvaardigheidsgevoel te hebben of een innerlijke drang tot zonde die alleen in toom gehouden kon worden door de regels van de organisatie.

Ik moest denken aan een *Ontwaakt!*-artikel dat het Genootschap een paar jaar eerder had uitgebracht. Het beschreef de politiestaking in de Canadese stad Montréal en benadrukte dat doorgaans gezagsgetrouwe burgers door de afwezigheid van politie binnen een paar dagen tot allerlei wetteloze daden kwamen.

In het *Ontwaakt!*-artikel werd erop gewezen dat ware christenen geen afgekondigde wetten nodig hebben om te bepalen wat zij wel en niet kunnen doen.[12]

Waarom dan, vroeg ik mij af, stelde het Besturende Lichaam zich op het standpunt dat het gevaarlijk was een bestaande regel op te heffen, menend dat het mogelijk de "weg opende" tot wijdverbreide immoraliteit en misdragingen van de broeders? Wat gaf dat te kennen over onze houding jegens de broeders en ons vertrouwen in hen? In welk opzicht verschilden naar onze mening deze broeders van de personen die de wetten overtraden tijdens de politiestaking in Montréal? Welk beeld hadden wij eigenlijk van de diepgang en de oprechtheid van hun gevoel voor rechtvaardigheid? Soms leek het erop dat de stemming die binnen het Lichaam heerste er één was van: Vertrouw niemand buiten onszelf. Dit leek mij geen goed voorbeeld van bescheidenheid.

De denkwijze in dat soort gevallen liet zich ook uit iets anders afleiden. Vaak werd de nadruk gelegd op het feit dat de betreffende regels al zo lang van kracht waren. Door de jaren heen hadden duizenden Getuigen zich aan de regels van het Genootschap onderworpen, zelfs wanneer dit hen een zware last op de schouders legde die tot gevangenschap of andere ontberingen kon leiden. Als de regels zouden worden veranderd, zo werd geredeneerd, dan zou hen het gevoel kunnen bekruipen dat het onnodig was geweest wat zij hadden ondergaan. Indien zij in hun lijden persoonlijke voldoening hadden gevoeld en ervan overtuigd waren geweest "ter wille van rechtvaardigheid" te hebben geleden, dan zouden zij zich nu ontgoocheld kunnen voelen. Bovendien zouden zij het onrechtvaardig kunnen vinden dat zij een dergelijke vorm

---

12 Zie *Ontwaakt!*, 22 maart 1970, blz. 25.

van martelaarschap hadden ondergaan, terwijl anderen daar nu aan konden ontsnappen.

Ik vond het moeilijk om dit in overeenstemming te brengen met de houding die de Schrift aanmoedigt. Het leek mij dat zij in plaats daarvan blij zouden moeten zijn dat anderen niet gevraagd werd die last te dragen teneinde hun goede naam in de organisatie te behouden. Indien bijvoorbeeld iemand zijn boerenbedrijf vanwege hoge belastingen heeft moeten opgeven, zou hij dan niet blij zijn voor zijn vrienden die ook met een dergelijk verlies werden bedreigd, bij het bericht dat de hoge belasting werd afgeschaft? Zou een mijnwerker met een longaandoening niet blij zijn wanneer de werkomstandigheden in de mijnen zouden verbeteren, ook al zou hij daar zelf geen profijt meer van hebben? Het leek mij dat een echte christen zó zou reageren.

De bezorgdheid die door sommige leden van het Lichaam was geuit, deed meer denken aan de houding van de mannen in Jezus' gelijkenis van de wijngaard. Na de hitte te hebben getrotseerd en vele uren hard te hebben gewerkt vonden zij het oneerlijk dat de werkers van het elfde uur voor veel minder werk dezelfde beloning ontvingen. Of het doet denken aan de oudste broer in de gelijkenis van de verloren zoon die tegen zijn vader zei: "Denk eens aan, ik heb u al zoveel jaren als slaaf gediend *en heb nog nooit uw gebod overtreden.*" Hij vond het oneerlijk dat van zijn jongere broer niet hetzelfde werd verwacht als van hem om de goedkeuring van zijn vader te verkrijgen.[13] Nogmaals, het leek mij dat onze broeders slechte beweegredenen in de schoenen werd geschoven als wij ervan uitgingen dat zij niet blij zouden zijn wanneer anderen niet dezelfde last behoefden te dragen als zij zelf hadden gedragen. Het leek mij dat het tijd werd onszelf ernstig af te vragen of de geuite bezorgdheid misschien terug te voeren was op bezorgdheid over het "imago" van het Besturende Lichaam zelf, de geloofwaardigheid ervan en het vertrouwen dat men erin heeft. Het toegeven van fouten zou dat "imago" immers ernstig kunnen schaden.

De zo moeizaam door het Lichaam genomen beslissingen hadden wel degelijk gevolgen. Als een beslissing van het Besturende Lichaam eenmaal was afgekondigd en gepubliceerd, dan kon men uitgesloten worden (en in de praktijk gebeurde dat ook) als men zich niet naar zo'n beslissing wilde schikken. Uitsluiting betekent dat contacten met de gemeente en met familie en vrienden worden verbroken. Zich naar zo'n

---

13 Matthéüs 20:1-15; Lukas 15:25-32.

beslissing schikken kon echter betekenen dat men zijn baan moest opgeven, terwijl banen vaak niet voor het opscheppen liggen en een gezin onderhouden duur is. Het kon betekenen dat men niet altijd aan de wensen van een huwelijkspartner tegemoet kon komen, hetgeen mogelijk, en soms ook daadwerkelijk, tot echtscheiding en het uiteenvallen van een huwelijk, een huishouden of een gezin leidde, waarbij kinderen van hun vader en moeder werden gescheiden. Het kon betekenen dat men zich niet aan bepaalde wetten kon houden, om vervolgens gearresteerd te worden en huis en haard te moeten inruilen voor een gevangenis. Het kon in feite betekenen het leven zelf te verliezen, of, wat nog moeilijker te dragen is, het kon betekenen dierbaren te verliezen in de dood.

Illustratief voor de problemen die zich konden voordoen wanneer een regel *wel* werd aangepast, is de verandering van standpunt ten aanzien van hemofiliepatiënten en het gebruik van bloedfracties (zoals bloedplaatjes of factor VIII, een stollingsfactor) om levensbedreigende bloedingen tegen te gaan.

Hemofiliepatiënten die hierover bij het hoofdbureau (of de bijkantoren) navraag deden, hadden jarenlang ten antwoord gekregen dat tegen een *eenmalige* toediening van dergelijke bloedfracties geen bezwaar bestond, omdat dit als een "geneeskundige behandeling" werd gezien. Maar het *meer dan één keer* ondergaan van deze behandeling zou neerkomen op het zich "voeden" met bloedfracties, en daarom werd dit gezien als een overtreding van het schriftuurlijke gebod tegen het eten van bloed.[14]

Jaren later werd deze regel veranderd. Medewerkers van het hoofdbureau die belast waren met het beantwoorden van brieven, wisten dat zij in het verleden brieven hadden verzonden met het oude standpunt en dat hemofiliepatiënten die een eenmalige toediening hadden gekregen nog in de veronderstelling verkeerden dat een volgende toediening als een overtreding van de Schrift zou worden gezien. Zij zouden kunnen doodbloeden door aan dat standpunt vast te houden.

Het bestuur wilde het nieuwe standpunt liever niet publiceren, omdat het vorige standpunt ook niet was gepubliceerd, maar alleen was medegedeeld aan personen die navraag hadden gedaan. Bij publicatie zou eerst uitgelegd moeten worden wat het vorige standpunt was, om daarna toe te lichten waarom het nu niet meer van kracht was. Dat leek niet

---

14 De teksten waarnaar werd verwezen waren o.a. Genesis 9:3, 4, Leviticus 17:10-12 en Handelingen 15:28, 29.

erg aantrekkelijk. Dus liepen de medewerkers grondig hun archieven na om te proberen de namen en adressen van al deze personen te achterhalen. Zij wilden hun een tweede brief sturen om hen van de verandering op de hoogte te brengen. De medewerkers zouden zich daarna meer op hun gemak voelen.

Toen realiseerden zij zich dat vele vragen telefonisch waren gesteld en dat zij van deze gesprekken geen aantekeningen hadden bijgehouden, zodat zij op geen enkele manier konden achterhalen wie die hemofiliepatiënten waren. Of sommigen inmiddels al gestorven waren wisten zij niet. Of sommigen alsnog zouden sterven omdat zij zich aan de oude regel hielden, wisten zij evenmin. Zij wisten alleen dat zij de instructies hadden opgevolgd en gehoorzaam waren gebleven aan hun meerderen in de organisatie.

De verandering werd van kracht tijdens de zitting van het Besturende Lichaam op 11 juni 1975. (Zie ook de Appendix.) Pas in 1978 kwam de verandering uiteindelijk in gedrukte vorm in *De Wachttoren* van 15 september van dat jaar naar buiten, ofschoon in bedekte termen en opmerkelijk genoeg in een artikel over het toedienen van serum ter bestrijding van infectieziekten (terwijl hemofilie geen infectieziekte is maar een erfelijke afwijking). Zelfs tóén werd niet erkend dat dit een wijziging inhield van het oude standpunt met betrekking tot het meerdere malen tot zich nemen van bloedfracties door hemofiliepatiënten.

Bij het aanhoren van sommige argumenten die in het Besturende Lichaam naar voren werden gebracht, moest ik denken aan de vele rechtszaken die Jehovah's Getuigen hadden gevoerd voor het Hooggerechtshof van de Verenigde Staten. Advocaten van de tegenpartij hadden vaak argumenten gebruikt die in vele opzichten leken op die van het Besturende Lichaam. Zij benadrukten de *mogelijke* gevaren. Zij beweerden dat het gevaar groot was dat de van-huis-tot-huis-bezoeken ernstige overlast zouden veroorzaken. Ze zouden als dekmantel kunnen worden gebruikt voor diefstal en andere misdadige praktijken. Om die reden moesten beperkingen worden opgelegd aan de activiteiten van de Getuigen. Zij zeiden dat wanneer het de Getuigen zou worden toegestaan vrijelijk langs de deuren te gaan en openbare toespraken te houden in parken, dit in bepaalde gemeenschappen vanwege de afwijzende en vijandelijke houding van de gemeenschap, zou kunnen leiden tot publieke gewelddadigheden en dat daarom beperkingen moesten worden opgelegd. Zij stelden dat wanneer de Getuigen in het openbaar konden spreken over hun standpunt ten aanzien van onderwerpen als het groe-

ten van de vlag of over hun houding ten opzichte van wereldlijke regeringen, die zij een "onderdeel van de organisatie van de Duivel" noemden, dit nadelig kon zijn voor de belangen van de gemeenschap als geheel en kon leiden tot het ontstaan van wijdverbreide ongehoorzaamheid aan de staat. Hun activiteit was dus opruiend; beperkingen waren noodzakelijk.

De rechters van het Hooggerechtshof toonden bij het ontzenuwen van dergelijke argumenten in veel van deze zaken een opmerkelijk inzicht en een verlichte denkwijze. Zij waren niet van mening dat de rechten van het individu of van een impopulaire minderheid rechtmatig beknot konden worden louter uit vrees voor *mogelijke* of *denkbeeldige* gevaren of omdat dit wenselijk leek vanuit de zogenoemde belangen van de meerderheid. Zij hielden staande dat voordat aan die vrijheden een gerechtvaardigde beperking kon worden opgelegd, het gevaar méér moest inhouden dan "een bang-zijn-voor", iets dat *verondersteld* werd zich te gaan ontwikkelen. Het moest worden bewezen een "*duidelijk* en *aanwezig* gevaar" te zijn, een feit.[15]

Hoeveel uitspraken zouden in het voordeel van de Getuigen zijn uitgevallen indien de rechters van het Hooggerechtshof niet een dergelijk juridisch inzicht hadden getoond, een vermogen om te onderscheiden waar het in een zaak werkelijk om gaat en een bezorgdheid voor het individu? Hun beslissingen werden in de publicaties van het Genootschap geprezen. Jammer genoeg echter bleken hun hoge rechterlijke maatstaven en hun benadering van emotioneel beladen onderwerpen vaak op een hoger niveau te liggen dan het niveau dat in veel zittingen van het Besturende Lichaam waarneembaar was. Dit doet denken aan de uitspraak van een rechter van het Hooggerechtshof in een zaak van een bepaalde Getuige. Hij zei:

> "De zaak wordt niet bemoeilijkt omdat de in de uitspraak betrokken principes onduidelijk zijn, maar omdat de betreffende vlag de onze is. Niettemin passen wij de begrenzing van de grondwet toe zonder bevreesd te zijn dat de vrijheid om geestelijk en religieus anders te zijn of zelfs een tegengestelde mening te hebben, de sociale structuur zal ontbinden...vrijheid om van mening te verschillen is niet beperkt tot zaken die onbelangrijk zijn. Dat zou slechts een schim van vrijheid zijn. De proeve van haar wezen is het recht om te verschillen met

15 Beschreven in de publicatie van het Genootschap *Defending and Legally Establishing the Good News*, blz. 58.

betrekking tot zaken die de kern raken van de bestaande orde."[16]

Het vertrouwen dat de rechter stelde in de "bestaande sociale orde", en de vrijheden die daarin gekoesterd worden, was aanmerkelijk groter dan het vertrouwen dat sommige leden van het Besturende Lichaam in hun mede-Getuigen bleken te hebben en in de consequenties van hun gewetensvrijheid, indien gebruikt, voor de bestaande "theocratische orde". Als de rechters van het Hooggerechtshof net zo zouden hebben geredeneerd als sommige leden van het Besturende Lichaam, dan zouden de Getuigen waarschijnlijk zaak na zaak hebben verloren.

Over gerechtelijke uitspraken oordeelt de geschiedenis. De uitspraak in de Schrift dat iedere christelijk ouderling op zeker moment aan de Opperrechter "rekenschap moet afleggen" van de wijze waarop hij Gods schapen heeft benaderd, zou toch voor degenen die groot gezag onder christenen bezitten, een ernstige reden moeten zijn om hun handelwijze zorgvuldig te overwegen.[17]

Vanwege de macht die de organisatie door middel van haar besluiten over haar leden uitoefent en vanwege de grote invloed die deze besluiten op het leven van mensen kunnen hebben, lijkt het mij juist om nu een kwestie ter sprake te brengen die ik als een van de duidelijkste voorbeelden van inconsequentie zie die ik tijdens mijn negen jaar in het Lichaam heb meegemaakt. Ik kan nog steeds niet begrijpen dat mannen die zich zo sterk maakten voor "een compromisloos standpunt", het "rein houden van de organisatie" en het uit de weg gaan van iedere "wereldse" smet, op hetzelfde moment voorbij konden gaan aan een situatie die slechts beschreven kan worden als schokkend. U mag oordelen over de toepasselijkheid van dat woord bij het lezen van het volgende hoofdstuk.

6

METEN MET TWEE MATEN

"De Schriftgeleerden en de Farizeeën zijn bekleed met het gezag van Mozes. Houdt u dus stipt aan alles wat zij u zeggen, maar neem geen voorbeeld aan hun daden. Want wat zij zeggen brengen zij niet in praktijk."
– Matthéüs 23:2, 3, *Groot Nieuws voor U.*

IN de publicaties van het Wachttorengenootschap treft men vaak waardevolle artikelen aan die het geloof in een Schepper ondersteunen, een gezond gezinsleven aanmoedigen, tot eerlijkheid manen en het belang van bescheidenheid en andere deugden benadrukken, en dit alles op basis van de Schrift. In andere artikelen worden religieuze misleiding en huichelarij scherp veroordeeld. Neem bijvoorbeeld het gedeelte van een artikel uit het tijdschrift *De Wachttoren* dat op de volgende bladzijde is afgedrukt.

Gedurende haar hele bestaan heeft het Wachttorengenootschap zich er nooit schuldig aan gemaakt "goddeloosheid en het overtreden van Gods rechtvaardige maatstaven en wegen door de vingers te zien en te vergoelijken", zoals verscheidene religieuze organisaties en hun leiders hebben gedaan.[1] De publicaties van het Wachttorengenootschap zijn er altijd snel bij geweest om elke vorm van wanbeheer of huichelarij binnen deze organisaties in krachtige taal te veroordelen. Zij hebben erop gewezen dat zulke religieuze leiders de mensen op dezelfde manier misleiden als de Farizeeën in Jezus' tijd dat deden. Zelf, zo maken zij duidelijk, spreken zij zich uit ten gunste van rechtvaardige maatstaven, morele rechtschapenheid en oprechtheid en eerlijkheid jegens allen.

Juist hierom was ik zo geschokt over bepaalde informatie die naar boven kwam in de tijd dat er in het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen over de kwestie van vervangende dienstplicht werd gesproken. De informatie kwam uit Mexico. Hoe onthutsend die informatie op

---

1 Zie bovengenoemde uitgave van *De Wachttoren* van 1 mei 1974, blz. 260.

zichzelf ook was, het schrille contrast tussen het standpunt van de organisatie ten aanzien van dat land en het standpunt ten aanzien van een ander land (Malawi in Oost-Afrika) verontrustte mij veel meer.

Kunt u trouw zijn aan God en

TOCH DE FEITEN VERBERGEN?

WAT is het gevolg wanneer men een leugen zonder protest laat passeren? Draagt zwijgen er niet toe bij de leugen voor waar te laten doorgaan, waardoor ze vrijer baan heeft om velen, misschien tot grote schade van hen, te beïnvloeden?

Wat gebeurt er als men wangedrag en immoraliteit niet aan de kaak stelt en veroordeelt? Is dit niet hetzelfde als een infectie verbergen zonder één poging in het werk te stellen haar te genezen en te voorkomen dat ze zich uitbreidt?

Wanneer mensen in groot gevaar verkeren afkomstig uit een bron waarvan zij geen kwaad vermoeden, of als zij door degenen die zij als hun vrienden beschouwen worden misleid, is het dan onvriendelijk hen te waarschuwen? Zij verkiezen het misschien geen geloof aan de waarschuwing te hechten. Zij zijn er misschien zelfs wel gebelgd over. Ontheft dat iemand echter van de morele verantwoordelijkheid die waarschuwing te geven?

Als u tot degenen behoort die trouw aan God trachten te zijn, zijn de kwesties die door deze vragen worden opgeworpen thans van levensbelang voor u. Waarom? Omdat Gods dienstknechten in elke periode van de geschiedenis het hoofd hebben moeten bieden aan de uitdaging die deze kwesties vormen. Zij hebben onwaarheid en goddeloosheid aan de kaak moeten stellen en mensen moeten waarschuwen voor de gevaren van misleiding—niet slechts in het algemeen, maar op specifieke wijze, in het belang van de zuivere aanbidding. Het zou veel gemakkelijker voor hen zijn geweest hun mond te houden of alleen te zeggen wat de mensen graag wilden horen. Getrouwheid jegens God en liefde voor de naaste bewoog hen er echter toe te spreken. Zij beseften dat „een onthulde terechtwijzing [beter is] dan een verborgen liefde".—Spr. 27: 5.

HET ONVERANDERDE PATROON

Beschouwt u eens de situatie in het Israël uit de oudheid en het voorbeeld dat Gods profeten toen stelden. Goddeloosheid nam in die natie hand over hand toe. Onreinheid, gewelddadigheid, immoraliteit en hufchelarij onteerden de naam van de God die de Israëlieten beweerden te aanbidden. Juichten de mensen goddelijke terechtwijzing toe? Integendeel, de bijbel toont aan dat zij het volgende tot Gods profeten zeiden:

„'Gij moet niet zien', en tot degenen die visioenen hebben: 'Gij moet voor ons niet schouwen wat recht is.

HEBT U LIEVER DAT DE WAARHEID WORDT VERBORGEN . . . ?

. . . OF WILT U DE FEITEN WETEN?

DE WACHTTOREN — 1 MEI 1974

259

Om dit te kunnen begrijpen is het belangrijk enige achtergronden te kennen. Van 1964 tot 1975 kregen Jehovah's Getuigen in Malawi op ongekende schaal met vervolging en geweld te maken. In 1964 zagen Malawische gezinnen 1.081 van hun bescheiden huizen in rook opgaan of anderszins verwoest worden; 588 akkers werden vernietigd. Gedurende aanvallen in 1967 rapporteerden Getuigen dat meer dan duizend vrouwen onder hen werden verkracht. Eén moeder was door zes verschillende mannen aangerand, haar dertienjarige dochter door drie mannen. Naar verluidt hebben minstens veertig van deze vrouwen hierdoor miskramen gekregen. Bij iedere golf van geweld trad de overheid nauwelijks op tegen de mishandeling, marteling en zelfs moord. De gewelddadigheden namen een dusdanige vorm aan dat duizenden gezinnen hun huizen en akkers verlieten en naar de buurlanden vluchtten. In 1972 vluchtten er volgens gezaghebbende bronnen 8975 Getuigen naar Zambia en 11.600 naar Mozambique. Tussentijds keerden sommige gezinnen naar hun land terug, totdat nieuwe uitbarstingen hen dwongen opnieuw te vluchten. Wat het allemaal nog schrijnender maakte waren berichten uit de kampen dat jonge kinderen stierven vanwege gebrek aan geneesmiddelen en medische verzorging.[2]

---

2 Bijzonderheden over de gewelddadigheden en de omstandigheden in de vluchtelingenkampen zijn te vinden in het *1965 Yearbook of Jehovah's Witnesses*, blz. 171; het

Waar ging het om bij deze terugkerende uitbarstingen van geweld? Het was de weigering van de Getuigen om een partijkaart te kopen van de regerende politieke partij. Malawi was een één-partijstaat en werd geregeerd door de Malawi Congress Party met aan het hoofd Dr. H. Kamuzu Banda, die in het land 'president voor het leven' was. Jehovah's Getuigen die navraag deden, kregen van het bijkantoor van het Genootschap te horen dat het aanschaffen van zo'n partijkaart zou neerkomen op het schenden van de christelijke neutraliteit en op het sluiten van een compromis. Daarom zou het ontrouw aan God betekenen. Het standpunt van het bijkantoor werd gesteund door de organisatie op het internationale hoofdbureau en werd in details uiteengezet in de publicaties van het Wachttorengenootschap. De grote meerderheid van de Getuigen in Malawi hield aan dit standpunt vast, hoewel daarvoor een enorme prijs moest worden betaald.

De wreedheden die weerloze mensen in Malawi zijn aangedaan kunnen nimmer worden gerechtvaardigd. Daarover bestaat bij mij geen twijfel. De regering en de partijleiders waren vastbesloten om volledige naleving van het beleid af te dwingen. Iedereen moest in het bezit zijn van een partijkaart. Dit werd beschouwd als een tastbaar bewijs van loyaliteit aan het regeringsbestel. De manier waarop men dat doel trachtte te bereiken was ontaard en misdadig.

Ik heb echter ernstige twijfels over het standpunt van het bijkantoor, dat hierin werd gesteund door het centrale hoofdbureau in Brooklyn. Ik kan hier een aantal redenen voor geven.

In 1975 werd mij opgedragen artikelen te schrijven over de jongste gewelddadige acties tegen de Getuigen in Malawi. Om uit te leggen waarom de aanschaf van een partijkaart voor Jehovah's Getuigen zo'n ernstige zaak is, maakte ik gebruik van eerdere publicaties. Er werd daarin een parallel getrokken tussen hun standpunt en dat van christenen uit de eerste eeuwen die weigerden om ook maar een snufje wierook op een altaar te leggen als een offer aan de "genius" van de Romeinse keizer.[3] Toen ik dat schreef bekroop mij een gevoel van onzekerheid: ging de overeenkomst *in alle opzichten op*? Het was duidelijk dat het plaatsen van wierook op een altaar gezien werd als een daad van aanbidding. Was de aanschaf van een partijkaart net zo duidelijk een daad

---

tijdschrift *Ontwaakt!* van 22 mei 1968, blz. 9-15; *De Wachttoren* van 1 april 1968, blz. 213-222; *Ontwaakt!* van 8 maart 1973, blz. 9-29 en 22 januari 1976, blz. 5-12.

3 Deze redenatie werd gevolgd in het tijdschrift *Ontwaakt!* van 8 maart 1973, blz. 21. De artikelen die ik schreef staan in de uitgave van 22 januari 1976 van dat tijdschrift.

van *aanbidding*? Ik kon geen echt overtuigend argument in die richting vinden. Was het dan een schending van christelijke neutraliteit en het verbreken van rechtschapenheid jegens God?

Ik kan niet zeggen dat mijn gedachten op dat moment volledig uitgekristalliseerd waren en ook nu wil ik daarover niet dogmatisch zijn. Ik vroeg mij echter af waarom de organisatie, die ik op dat moment in haar Besturende Lichaam diende, zo'n onvermurwbaar standpunt kon innemen en de aanschaf van zo'n kaart als een daad van ontrouw jegens God kon veroordelen. De volgende overwegingen kwamen bij mij op:

Waar het hier om ging was dat het een "politieke" kaart betrof, een bewijs van lidmaatschap van een "politieke" partij. Voor velen, en zeker voor Jehovah's Getuigen, heeft het woord "politiek" een ongunstige klank. Corrupte politici hebben hier door de eeuwen heen aan bijgedragen. Maar ook woorden zoals "vroom" hebben een ongunstige bijbetekenis. Vanwege het hypocriete gedrag van sommige godsdienstige personen kan dit woord een beeld oproepen van schijnheiligheid en geveinsde devotie. Het woord "vroom" heeft echter betrekking op gewetensvolle eerbied en oprechte aanbidding van God, dat is de *grondbetekenis*. Zo heeft het woord "politiek" de volgende grondbetekenis:

> "Een gevestigd of ordelijk stelsel of de bestuursvorm van een regering hebbend; betrekking hebbend op een burger-regering en haar bestuur; betrokken in staatszaken of nationale wetsregelingen: betrekking hebbend op een natie of staat, of naties of staten, onderscheiden van *plaatselijk* of *regionaal*; handelend over politiek of regering; in: *politieke* partijen."[4]

Ik wist dat het woord "politiek" van het Griekse woord *polis* komt dat eenvoudig *stad* betekent. Het Griekse woord *polites* betekent "burger" en het bijvoeglijke naamwoord *politikos* (waarvan het woord "politiek" is afgeleid) betekent "van de burgers, van de staat". Deze termen zijn uit het Latijn in andere talen overgenomen en de Latijnse term *politia* betekent eenvoudigweg "staatsburger, regering, bestuur". Woorden als "politie" en "politiek" zijn daarvan afgeleid.

Vanzelfsprekend zijn alle regeringsvormen *politiek* in de grondbetekenis van het woord. Elke regering op aarde is een politieke entiteit; ieder volk dat georganiseerd is onder een bepaalde vorm van regering is een "politieke staat" (Grieks *politeia*). *Burger* te zijn van een land houdt in *lid* te zijn van een politieke staat, waarbij men de voordelen geniet en

---

4 *New Webster's Dictionary*, Deluxe Encyclopedic Edition.

de verantwoordelijkheid draagt die een dergelijk lidmaatschap met zich meebrengt. De *mate* waarin iemand zich aan de verlangens van zo'n politieke staat onderwerpt, kan verschillen, maar het lidmaatschap ervan blijft een feit.

Over dergelijke politieke staten en hun regeerders schrijft de apostel Paulus in Romeinen hoofdstuk dertien, waar hij christenen maant hieraan onderworpen te zijn als aan "Gods dienares" of "dienaar". Het is waar dat politiek corrupt kan worden en het staat vast dat de politieke staat van Rome uiteindelijk zeer corrupt werd. Maar dat betekent nog niet dat alle politiek op zich slecht is, noch wordt daarmee het burgerschap van een natie - het lid-zijn van een politieke staat of natie - iets dat op zich slecht is. Politieke partijen en hun strijd om de macht zijn grotendeels verantwoordelijk voor de *bij-* of ondergeschikte (niet de *grond-* of fundamentele) betekenis van het woord "politiek", namelijk "samenzweren of intrigeren door degenen die persoonlijke macht, eerbetoon, status, en dergelijke nastreven". Dit *is* slecht, maar niet omdat alles wat met politieke activiteit te maken heeft slecht is, want het ontbreken van politieke activiteit betekent eenvoudigweg het ontbreken van bestuur.

Dat brengt mij tot de tweede reden voor mijn bedenkingen. Ik kan begrijpen waarom iemand op grond van zijn geweten afstand wil bewaren en zich wil afscheiden van het politieke strijdtoneel en de felle strijd die in het algemeen het kenmerk is van *partij*politiek. Wat mij er echter toe bracht om ernstig over de situatie in Malawi na te denken was het feit dat het land slechts één partij kende. De Malawi Congress Party was de partij die het land regeerde; andere partijen waren niet toegestaan. Daarmee was deze partij *de facto* gelijk aan de regering, de "superieure autoriteit". Indien iemand dus een burger, oftewel een lid van de nationale politieke gemeenschap kan zijn zonder dat hij daarmee zijn rechtschapenheid jegens God schendt, hoe zou men dan willen aantonen dat iemand die gehoor geeft aan de dringende eis van de regering dat *iedereen* een partijkaart moet aanschaffen, daarmee wel zijn rechtschapenheid jegens God schendt? Ik vroeg mij toen, en in feite nog steeds af hoe groot het verschil is?

Maar bovenal vroeg ik mij af: Indien dezelfde situatie zich in bijbelse tijden zou hebben voorgedaan, zouden Abraham, Daniël, Jezus en zijn apostelen, of de eerste christenen onderwerping aan zulke eisen van de regering hebben beschouwd op de manier waarop de organisatie dat deed? Toegegeven, er was in Malawi geen *wet* uitgevaardigd die de aanschaf van zo'n kaart afdwong, maar zou een dergelijke formaliteit in de ogen van Christus Jezus een wezenlijk verschil hebben betekend,

in aanmerking nemend dat de verordening door de regerende autoriteiten in het gehele land was bekendgemaakt?[5] Hoe zouden de christenen uit de eerste eeuw het hebben bezien, de vermaning van de apostel in aanmerking nemend: "Geeft aan allen wat hun toekomt: aan hem die vraagt om de belasting, de belasting; aan hem die vraagt om de schatting, de schatting; aan hem die vraagt om vrees, die vrees; aan hem die vraagt om eer, die eer."[6]

Aan zulke eisen voldoen wordt (en werd) door sommigen zeker veroordeeld als het aangaan van een "compromis", oftewel het "zwichten" voor de eisen van politieke heersers. Maar ik ben er zeker van dat in Jezus' tijd er veel vrome joden waren die meenden dat het toegeven aan de eisen van een legerofficier van het gehate Romeinse rijk om een stuk bagage een mijl lang te dragen, net zo weerzinwekkend was. Velen zouden liever opsluiting of marteling ondergaan. Toch zei Jezus dat men moest toegeven en moest gaan, niet slechts één mijl maar twee![7] Veel van zijn toehoorders die zich principieel opstelden en elke samenwerking met de buitenlandse, heidense overheersers weigerden, zal dit als verraad en heulen met de vijand in de oren hebben geklonken.

Uiteindelijk werd mij één ding duidelijk. Ik wilde er heel zeker van zijn dat het ingenomen standpunt, voordat ik er ook maar aan kon denken het te verdedigen of te verkondigen, rotsvast op Gods Woord was gebaseerd en niet slechts op menselijke redenaties – zeker gezien de ernstige gevolgen die het kon hebben. Ik was er helemaal niet meer zo zeker van of gedragslijn die met betrekking tot Malawi werd aanbevolen, wel zo *duidelijk* en *ondubbelzinnig* door de Schrift werd ondersteund. Ik kon er begrip voor hebben wanneer iemand zich in zijn geweten bezwaard zou voelen een dergelijke kaart aan te schaffen. Als dat zo was dan zou hij *moeten* weigeren in overeenstemming met de raad van de apostel in Romeinen hoofdstuk veertien, de verzen 1 tot en met 3, en vers 23.[8] Maar ik zag geen reden waarom iemand dit aan

---

5 Vergelijk Matthéüs 17:24-27, waar Jezus zegt dat hij een bepaalde belasting eigenlijk niet hoefde te betalen. Niettemin draagt hij Petrus op deze toch maar te betalen om "de machthebbers geen aanleiding tot struikelen te geven".

6 Romeinen 13:7

7 Matthéüs 5:41.

8 In deze verzen wordt geadviseerd: "Aanvaardt degene die zwakheden heeft in zijn geloof, maar niet om beslissingen te nemen betreffende innerlijke twijfelvragen. De een bezit het geloof dat hij alles mag eten, maar degene die zwak is, eet plantaardig voedsel. Laat degene die eet, niet neerzien op degene die niet eet, en laat degene die niet eet, geen oordeel vellen over degene die eet, want God heeft hem aanvaard." "Indien hij echter twijfels heeft, is hij reeds veroordeeld indien hij eet, omdat hij niet

een ander zou opleggen en zo'n standpunt zou presenteren als een onwrikbare maatstaf waaraan anderen moesten voldoen, juist omdat de Schrift én de feiten het niet in voldoende mate ondersteunden.

Nu u de achtergronden van de problemen in Malawi kent, moet u eens datgene beoordelen dat tijdens de besprekingen van het Besturende Lichaam over de kwestie van vervangende dienstplicht naar voren kwam. Veel uitspraken van de zijde van de leden die tegen vervangende dienst waren, weerspiegelden de strikte, onverzettelijke houding waartoe de Getuigen in Malawi werden aangespoord. Er werden uitspraken gedaan als:

"Zelfs wanneer er maar het geringste vermoeden van een compromis is, of in geval van twijfel, moeten wij het niet doen."

"Sluit geen compromis... Nogmaals, het moet duidelijk zijn dat een neutraal standpunt het standpunt is dat door Jehovah zal worden gezegend. Dit houdt in dat wij 'geen deel van de wereld' zijn, wij afgescheiden blijven van datgene waarmee de wereld zich wapent, zoals religie, politiek en het leger, en wij deze dingen noch direct noch indirect ondersteunen. Wij willen geen grijze gebieden, wij willen precies weten waar wij als compromisloze christenen staan."[9]

"...het verrichten van burgerdienst in plaats van militaire dienst, is... een stilzwijgende of impliciete erkenning van iemands verplichting jegens Caesars' oorlogsmachine...Van een christen kan daarom niet worden verlangd dat hij het leger als instituut direct of indirect ondersteunt."[10]

"Als een van Jehovah's Getuigen de rechter vertelt dat hij bereid is werk in een ziekenhuis of soortgelijk werk te aanvaarden, is hij bezig het met de rechter op een 'akkoordje' te gooien en verbreekt hij zijn onkreukbaarheid jegens God."[11]

"Het aanvaarden van burgerdienst is een vorm van morele ondersteuning van het gehele systeem."[12]

"Wij moeten wereldwijd hetzelfde standpunt innemen. Wij moeten duidelijk zijn... Als wij de broeders deze ruimte toestaan, krijgen wij

---

uit geloof eet. Ja, alles wat niet uit geloof is, is zonde."

9 Uit een memo geschreven door Lloyd Barry, lid van het Besturende Lichaam.

10 Uit een memo van Karl Klein, lid van het Besturende Lichaam.

11 Uit verklaringen afgelegd door Fred Franz, lid van het Besturende Lichaam, en uitvoerig in een brief van William Jackson aan Paul Trask weergegeven.

12 Uit een brief van het Deense bijkantoorcomité, geciteerd in het memo van Barry.

problemen... de broeders moeten een geoefend geweten hebben."[13]

"Het is geen getuigenis als wij toegeven aan Caesar."[14]

"Degenen die vervangende dienst aanvaarden, kiezen de weg van de minste weerstand."[15]

Wat ik zo verbazingwekkend vind is, dat degenen die deze krachtige, vastberaden verklaringen aflegden, op de hoogte waren van de gang van zaken in Mexico. Toen ik ieder lid van het Besturende Lichaam een afschrift overhandigde van de rapporten die de bijkantoorcomités over vervangende dienst hadden uitgebracht, sloot ik tevens materiaal bij dat was ingezonden door het bijkantoorcomité van Mexico. Het bevatte het volgende gedeelte dat betrekking had op de "identiteits-cartilla voor militaire dienst" (een cartilla is een kaart).

... De "identiteits-cartilla voor militaire dienst" dient verkregen te worden door gedurende een jaar de dienstplicht te vervullen. Degenen die de cartilla hebben zijn verplicht op te komen indien het land hen oproept, bijvoorbeeld gedurende mobilisatie of in het kader van de verschijningsplicht. (Artikel 136 tot 139, blz. 6)

Hoewel de wet verbiedt dat militairen of rekruteringsbeambten op illegale wijze, zoals door omkoping, "cartilla's" uitreiken, wordt deze door verreweg de meeste ambtenaren overtreden. (Artikel 50 en 51, blz. 21; Artikel 3, blz. 29; Instructienummer 1 van 16 september 1977, blz. 2, paragraaf 3 en 4)

Vrijwel iedereen kan illegaal onder de militaire dienst uitkomen door tegen betaling een ambtenaar te laten aantekenen dat men de wekelijkse instructie heeft bijgewoond (daarmee regelmatige deelname voorwendend). Men kan na een eenmalige betaling ook direct het formeel gelegaliseerde document bekomen. Dit is in Mexico zeer gebruikelijk. De regering van Mexico probeert ambtenaren op te leggen te stoppen met het verstrekken van documenten voor militaire dienst aan personen die dergelijke dienst niet hebben verricht en daar geen door de wet erkende reden voor hebben. Onlangs, bij een plechtigheid op 5 mei 1978 waarbij trouw aan de vlag werd gezworen, zei een generaal ten aanhoren van bijna 100.000 dienstplichtige jonge mannen en in aanwezigheid van Licenciado Jose Lopez Portillo, de president van de republiek, dat "het leger de onwettige praktijken om een cartilla voor militaire dienst te verkrijgen niet zal tolereren". De generaal zei: "Wij gaan erop toe zien dat in korte tijd de laatste uitwassen van wetteloosheid in het leger worden uitgeroeid, zodat alle jonge mannen naar de gemeentelijke rekruteringskantoren zullen gaan om hun 'cartilla's' te verkrijgen." (El Heraldo, 6 mei 1978)

Wat was het standpunt van de Getuigen ten aanzien van zulke "onwettige praktijken"? De brief van het bijkantoorcomité gaat verder:

---

13 Uit verklaringen van het lid Ted Jaracz.

14 Uit een verklaring van het lid Carey Barber.

15 Uit een verklaring van het lid Fred Franz.

Jonge verkondigers in Mexico hebben geen probleem als het om militaire dienst gaat. Hoewel de wet duidelijk is ten aanzien van dienstplicht, wordt deze in het algemeen niet strikt toegepast. Indien een verkondiger die de dienstplichtige leeftijd bereikt, niet vrijwillig voor een rekruteringsraad verschijnt, wordt hij niet opgepakt. Bovendien zijn diegenen die een "cartilla" hebben en reserve staan, nooit opgeroepen. Zij dienen alleen te verschijnen om hun "cartilla" te laten bijwerken indien zij van het ene reserveonderdeel naar het andere overgaan, maar dat gaat zonder ceremonieel vertoon. Het betekent alleen dat zij in een kantoor moeten verschijnen voor een stempel op de "cartilla".

De "cartilla" is een identiteitsbewijs geworden. Hoewel hij niet onmisbaar is wordt hij als zodanig gebruikt wanneer men werk zoekt. Hij is echter wel nodig bij het aanvragen van een paspoort. Niemand kan zonder de "cartilla" het land verlaten, tenzij hij daartoe van de militaire autoriteiten speciale toestemming krijgt. Verkondigers die een "cartilla" willen hebben, gaan naar een van de rekruteringskantoren om zich te laten registreren en ontvangen daar de "cartilla", maar die is dan natuurlijk nog niet compleet, dat wil zeggen, nog niet wettelijk geregistreerd. Om deze wettelijk te registreren gaan zij naar een invloedrijk persoon die zij kennen of direct naar een beambte. Hiervoor moeten zij een bepaald bedrag betalen (al naar gelang er gevraagd wordt). Op deze wijze verkrijgen de verkondigers hun "cartilla"; de meesten hebben er een.

Samengevat, in Mexico moeten dienstplichtigen gedurende een jaar een vastgesteld aantal malen aan militaire oefeningen deelnemen. Bij registratie ontvangt men een kaart of "cartilla" met vakjes die ingevuld worden telkens als men de wekelijkse militaire oefeningen bijwoont. Een ambtenaar is strafbaar en handelt tegen de wet als hij aantekent dat de geregistreerde aanwezig is geweest terwijl dit niet het geval was. Ambtenaren kunnen echter worden omgekocht en veel mannen in Mexico doen dit. Volgens de brief van het bijkantoorcomité is dit ook gebruikelijk onder de Jehovah's Getuigen in Mexico. Waarom? Merk op wat de verklaring van het bijkantoor verder zegt:

De handelwijze van de broeders in Mexico met betrekking tot deze zaak is jaren geleden door het Genootschap onderzocht en wij hebben een leidraad gekregen die wij vanaf die tijd hebben gevolgd wanneer de broeders het Genootschap hierover vragen stelden. (Zie bijgaande fotokopie.)

Welke leidraad van het Genootschap had het bijkantoor in Mexico al die jaren gevolgd? Hoe was deze verstrekt? Hoe liet deze zich vergelijken met het standpunt inzake Malawi en met de krachtige, onbuigzame verklaringen van de leden van het Besturende Lichaam die zich uitspraken tegen zelfs maar "het geringste vermoeden van een compromis", tegen elke "vorm van morele ondersteuning" van het militaire apparaat, hetzij "direct of indirect"?

Enkele dagen na de bijeenkomst van het Besturende Lichaam op 15 november 1978, die eindigde in een patstelling over het vraagstuk van de vervangende dienstplicht, maakte ik een reis naar Mexico. Ik had de opdracht om het bijkantoor in Mexico te bezoeken, evenals de bijkantoren van andere Midden-Amerikaanse landen. Tijdens een vergadering met het bijkantoorcomité van Mexico werd de eerder besproken handelwijze door hen aan de orde gesteld. Zij zeiden dat het geweten van veel Getuigen in Mexico begon te knagen vanwege de verschrikkelijke vervolgingen die de Getuigen in Malawi te verduren kregen omdat zij weigerden een partijkaart te kopen. Zij maakten echter duidelijk dat de raad die zij aan de Mexicaanse Getuigen gaven volledig in overeenstemming was met de raad die het bijkantoor van het internationale hoofdbureau had ontvangen. Wat was die raad? Het is voor sommigen wellicht moeilijk te aanvaarden dat die raad werkelijk is gegeven, maar hier is het bewijs dat het bijkantoorcomité op tafel legde. Eerst deze brief:

4 februari 1960 No.123

N.H. Knorr
124 Columbia Heights
Brooklyn 1, New York

Geliefde Broeder Knorr,

Wij hebben twee vragen waarover wij graag het standpunt van het Genootschap willen weten. De eerste betreft de problemen rond een gemeentedienaar die een dochter heeft die met haar man bij haar vader inwoont. De dochter en haar man waren beiden verkondigers, maar de man is uitgesloten omdat hij een andere vrouw heeft. Hij onderhoudt nu al een aantal jaren twee gezinnen - één bij zijn wettige vrouw en zuster in de waarheid, met wie hij in het huis woont van zijn schoonvader die gemeentedienaar is, en tegelijkertijd heeft hij die andere vrouw bij wie hij kinderen heeft. Vanzelfsprekend is hij al die tijd uitgesloten. Omdat de schoonvader van deze goddeloze man toestaat dat deze met zijn dochter in zijn huis blijft wonen, veroorzaakt dit veel verwarring en onenigheid in de gemeente. Hierdoor is het aantal verkondigers in de loop der jaren teruggelopen en is de gemeente (eenheid) er zeer slecht aan toe. Heeft de dochter het recht om bij deze man te blijven? Weliswaar is hij haar wettige echtgenoot, maar hij onderhoudt nog een gezin. Handelt de schoonvader juist door hem bij zijn dochter (een zuster) in zijn huis te laten wonen? Wij willen graag weten wat het standpunt van het Genootschap in deze zaak is, zodat wij de zaak kunnen behandelen.

Een andere kwestie die wij hier aan de orde willen stellen is de wet die voorschrijft te exerceren als onderdeel van het militaire opleidingsprogramma. Na 1 jaar "exerceren" ontvang je een kaart die bewijst dat je gedurende 1 jaar hebt geëxerceerd. Deze kaart is een basisdocument dat dienstdoet bij het aanvragen van het paspoort, rijbewijs en bij veel andere wettelijke handelingen. De broeders begrijpen het christelijke standpunt over neutraliteit met betrekking tot deze zaken, maar veel broeders geven geld aan ambtenaren om het exercitiebewijs in hun bezit te krijgen. Is dit een juiste handelwijze?

Indien een broeder werkelijk aan exercities deelneemt, passen wij de regel toe dat hij een compromis heeft gesloten en zullen wij hem voor minstens 3 jaar niet als dienaar aanstellen. Er zijn echter broeders die dienaar of kringdienaar zijn en die een exercitiebewijs hebben dat zij zo nu en dan bij wettelijke aangelegenheden gebruiken, maar zij hebben niet werkelijk aan exercities deelgenomen. Wat is in dit geval juist? Het was en is de gewoonte van de broeders om tegen betaling van steekpenningen hun exercitiekaart te verkrijgen. Velen van hen dienen als kringdienaar en gemeentedienaar. Is hun leven daardoor leugenachtig? Of is het iets waar men in dit slechte samenstel van dingen niet omheen kan? Moeten wij het door de vingers zien of moeten wij er iets aan doen? Er zijn zoveel wantoestanden in dit land. Een agent houdt je aan voor een verkeersovertreding en probeert zijn "mordida" te krijgen, een gering omkoopbedrag van 40 cents. Iedereen weet dat hij daartoe het recht niet heeft, maar men geeft hem 5 pesos zodat men naar het politiebureau hoeft waar men 50 pesos moet betalen en veel tijd kwijt is. Dit is hier heel gewoon. Het is de dagelijkse gang van zaken. Valt het exercitiebewijs hier ook onder? Wij zouden graag jullie raad in deze vernemen.

Met jullie Jehovah dienend,

Wat u zojuist hebt gelezen is een kopie van een brief van het bijkantoor in Mexico aan de president van het Genootschap. De tweede paragraaf hiervan bevat de vraag over het probleem van omkoping ter verkrijging van een vervalst militair document. (De kopie is de doorslag die het bijkantoor had behouden en die, in tegenstelling tot het origineel, zoals gebruikelijk geen handtekening draagt.)

Welk antwoord kregen zij op hun vraag? Het antwoord van het Genootschap was vervat in een brief van twee bladzijden, gedateerd 2 juni 1960. Op de tweede bladzijde werd ingegaan op de militaire kwestie waarover was geschreven. De brief werd mij door het bijkantoorcomité overhandigd. Hieronder ziet u de bladzijde die de raad bevatte die het Genootschap op hun vragen gaf.

La Torre Del Vigia
Calzada Melchor Ocampo No. 71
Mexico 4, D.F.
Mexico

2 juni 1960 (157) bladzijde twee

handelwijze zoals eerder beschreven niet nodig is. Het belangrijkste struikelblok, namelijk het overspel van de echtgenoot, zou dan zijn verwijderd. Vervolgens moet de zaak zeer duidelijk en zonder omwegen worden voorgelegd aan zowel de gemeentedienaar als zijn dochter. De gemeentedienaar moet de eerste stap zetten in de goede richting, en wel in het belang van de gemeente. Doordat hij weigert de overspelige schoonzoon weg te sturen, is hij voor de gemeente die hij blijft trotseren, een struikelblok en verstoort hij de eenheid en vrede des harten en geestes. Indien hij weigert die raad op te volgen, moet hij uit het ambt van gemeentedienaar worden gezet.

Wat diegenen betreft die door een geldelijke transactie met de betrokken ambtenaren van militaire oefeningen zijn vrijgesteld: dit komt overeen met wat in andere Latijns-Amerikaanse landen gebeurt, waar broeders een militaire beambte betalen om vrijstelling te krijgen. Op die manier kunnen zij hun theocratische activiteiten blijven uitoefenen. Indien leden van het militaire apparaat bereid zijn tegen betaling van een bijdrage een dergelijke regeling aan te gaan, is dat de verantwoordelijkheid van de vertegenwoordigers van die nationale organisatie. In die gevallen gaat het geld niet naar het militaire apparaat, maar komt in het bezit van de persoon die de regeling aangaat. Indien bepaalde broeders zich in hun geweten niet bezwaard voelen om een dergelijke regeling terwille van hun vrijheid aan te gaan, hebben wij daar geen bezwaar tegen. Indien zij door hun handelwijze in moeilijkheden geraken, dienen zij natuurlijk zelf de gevolgen te dragen en kunnen wij hen niet helpen. Maar als deze gang van zaken bij jullie gewoon is en wordt getolereerd door inspecteurs die de zaak niet onderzoeken, dan kunnen jullie deze kwestie vanwege de daaruit voortvloeiende voordelen verder laten rusten. Indien er een militaire crisis ontstaat en deze broeders worden met hun exercitiebewijs geconfronteerd, dan dienen zij een beslissing nemen waaraan zij zich niet mogen onttrekken door geld te betalen. Hun moed zal op de proef worden gesteld en zij zullen duidelijk moeten laten zien wat hun standpunt is en moeten bewijzen dat zij in een beslissende beproeving pal staan voor christelijke neutraliteit.

Getrouw met jullie in de koninkrijksbediening,

Watch Tower B.S.J. Society
OF PENNSYLVANIA

Hoewel de brief van het bijkantoor aan president Knorr was gericht, is het antwoord, ondertekend met het stempel van de corporatie, onmiskenbaar door vice-president Fred Franz geschreven die, zoals al opgemerkt, regelmatig door de president werd gevraagd het beleid in dergelijke zaken te bepalen. De taal is typisch die van de vice-president.

De uitdrukkingen die in de brief zijn gebruikt, zijn de moeite waard nader bekeken te worden. Het loont de moeite om ze te vergelijken met de eerder aangehaalde uitspraken van de zijde van leden van het Besturende Lichaam in de zaak over vervangende dienstplicht, uitspraken die er niet omheen draaiden en vaak gevoelloos en zelfs scherp waren.

In het antwoord van het Genootschap op de vraag uit Mexico, wordt het woord "omkoping" vermeden en vervangen door "een geldelijke transactie", de "betaling van een bijdrage". De nadruk wordt gelegd op het feit dat het geld naar een persoon gaat in plaats van naar het "militaire apparaat", waardoor kennelijk het morele karakter van de "transactie" in een gunstiger daglicht komt te staan. De brief stelt dat de gang van zaken "bij jullie gewoon is" en dat, wanneer inspecteurs "de zaak niet onderzoeken" deze kwestie verder kan blijven "rusten" vanwege de "daaruit voortvloeiende voordelen". De brief eindigt met het punt dat

zij in een mogelijke toekomstige "beslissende beproeving" getrouwheid zullen moeten betonen.

Indien dezelfde boodschap in het taalgebruik zou zijn vervat waarvan de leden van het Besturende Lichaam zich in de besprekingen over vervangende dienstplicht bedienden, dan denk ik dat het meer in de volgende trant zou zijn gegaan:

> Omkoping van corrupte ambtenaren vindt ook onder Jehovah's Getuigen in andere Latijns-Amerikaanse landen plaats. Indien de mannen van de oorlogsmachine bereid zijn zich te laten omkopen, doen zij dat op eigen risico. Je betaalt in wezen niet voor de eigenlijke oorlogsmachine, maar slechts aan een kolonel of een andere officier die daarmee zijn eigen zakken vult. Indien het geweten van de broeders hen toestaat het op een 'akkoordje' te gooien met een ambtenaar die 'op geld uit is', maken wij daartegen geen bezwaar. Komen er problemen, dan moeten zij natuurlijk geen hulp van ons verwachten. Aangezien iedereen bij jullie het doet en inspecteurs geen probleem hebben met de vervalste documenten, kunnen jullie van het bijkantoor ook wel de andere kant opkijken. Pas als er oorlog komt is het vroeg genoeg om je zorgen te maken over de zaak van neutraliteit.
>
> Getrouw met jullie in de koninkrijksbediening,

Het is niet mijn bedoeling sarcastisch te zijn en ik geloof niet dat dit sarcasme is. Ik geloof dat het een eerlijke weergave is van de raad van het Genootschap aan het Mexicaanse bijkantoor, in directe taal, vrij van eufemismen – taal die in de eerder beschreven bijeenkomsten van het Besturende Lichaam werd gebezigd.

Een van de redenen waarom ik persoonlijk zo was geschokt door deze brieven was de volgende. In de brief van het Genootschap werd gesteld dat er "geen bezwaar" tegen bestond wanneer Getuigen in Mexico die voor militaire oefeningen werden opgeroepen, ervoor kozen zich hieraan te "onttrekken door geld te betalen". Op hetzelfde moment waren er in de Dominicaanse Republiek talrijke jonge mannen die kostbare jaren van hun jeugd in de gevangenis doorbrachten, omdat zij weigerden aan dit soort van oefeningen deel te nemen. Sommigen, zoals Leon Glass en zijn broer Enrique, waren twee of drie keer veroordeeld en brachten maar liefst negen van hun jonge jaren in de gevangenis door. De president en de vice-president van het Genootschap waren in de Dominicaanse republiek geweest en hadden de gevangenis bezocht waarin vele van deze mannen waren opgesloten. Het is voor mij onbegrijpelijk dat zij, hoewel zij de situatie van de gedetineerden in de Dominicaanse Republiek kenden, toch met twee maten konden meten.

Vier jaar nadat die raad aan Mexico werd gegeven (in 1964) vonden in Malawi de eerste uitbarstingen van geweld tegen Jehovah's Getuigen plaats en kwam de vraag op over het betalen voor een partijkaart. Het standpunt van het bijkantoor in Malawi was dat betalen zou neerkomen op het schenden van de christelijke neutraliteit, een compromis dat een christen onwaardig is. Het hoofdbureau was van dit standpunt op de hoogte. De gewelddadigheden namen af maar braken in 1967 opnieuw uit en wel zo hevig dat duizenden Getuigen uit hun vaderland werden verdreven. Op het internationale hoofdbureau stroomden de berichten binnen over de toenemende afschrikwekkende wreedheden.

Welke invloed had dit op de mannen daar en op hun geweten met betrekking tot het standpunt inzake Mexico? In Malawi werden Getuigen geslagen en gemarteld, vrouwen werden verkracht, huizen en akkers werden vernietigd en hele gezinnen vluchtten naar andere landen omdat zij onwrikbaar vasthielden aan het standpunt van de organisatie dat het betalen voor een partijkaart een moreel verwerpelijke daad was. Op hetzelfde moment waren Getuigen in Mexico bezig met *omkoping*. Militaire beambten vulden voor geld een verklaring in waarin ten onrechte stond dat de Getuigen aan hun verplichtingen met betrekking tot militaire dienst hadden voldaan. Indien de Getuigen zich tot het bijkantoor wendden, volgden de medewerkers aldaar de raad van het Genootschap op en gaven zij op geen enkele wijze aan dat deze handelwijze in strijd is met de maatstaven van de organisatie of de beginselen van Gods Woord. Welk effect had dat op diegenen die het hoogste gezag in de organisatie vertegenwoordigden *en die hiervan op de hoogte waren*? Beschouw daartoe het volgende:

Negen jaar na de eerste brief schreef het bijkantoor van Mexico hierover een tweede brief, ook aan president Knorr gericht en gedateerd 27 augustus 1969. Dit keer werd een bepaald punt benadrukt dat volgens het bijkantoor over het hoofd was gezien. Bladzijde drie en vier van deze brief, die mij door het bijkantoor werd overhandigd, is hieronder [vertaald] afgedrukt.

Vraag. Tijdens de bijkantoorvergaderingen in juni kwam datgene aan de orde dat wordt besproken op bladzijde 34 en 35 van "Aid to Answering". Door de wijze waarop de militaire kwestie hier door de jaren heen is behandeld heb ik dit toen onder de aandacht van enkele broeders gebracht, maar aangezien ik niet alle details over deze zaak in mijn hoofd had, meenden wij dat het beter was te wachten en van hieruit te schrijven. Na de dossiers te hebben nagelopen vonden wij een brief van 4 februari 1960, nr. 123, waarin de vraag werd gesteld wat er gedaan moest worden, omdat velen een geldbedrag betaalden ter verkrijging van een wettelijk document dat uitgereikt wordt aan degenen in de dienstplichtige leeftijd. In de vraag werd echter niet vermeld dat de houder bij afgifte van dit document

geplaatst wordt in de eerste reserves die in geval van nood opgeroepen kunnen worden indien het dienstdoende leger de zaak niet aankan. Onze vraag is dus deze: verandert dit het beleid dat uiteengezet wordt op bladzijde twee van de brief van 2 juni 1960 (157), die een antwoord was op onze boven aangehaalde brief? In jullie brief zeggen jullie het volgende: "Wat diegenen betreft die door een geldelijke transactie met de betrokken ambtenaren van militaire oefeningen zijn vrijgesteld: dit komt overeen met wat in andere Latijns-Amerikaanse landen gebeurt waar broeders een militaire beambte betalen ter verkrijging van vrijstelling. Op die manier kunnen zij hun vrijheid voor theocratische activiteiten behouden. Indien leden van het militaire apparaat bereid zijn tegen betaling van een bijdrage een dergelijke regeling aan te gaan, is dat de verantwoordelijkheid van de vertegenwoordigers van die nationale organisatie. In die gevallen gaat het geld niet naar het militaire apparaat, maar komt het in het bezit van de persoon die de regeling aangaat. Indien bepaalde broeders zich in hun geweten niet bezwaard voelen om een dergelijke regeling terwille van hun vrijheid aan te gaan, hebben wij daar geen bezwaar tegen. Indien zij door hun handelwijze in moeilijkheden geraken, dienen zij natuurlijk zelf de gevolgen te dragen en kunnen wij hen niet helpen. Maar als deze gang van zaken bij jullie gewoon is en wordt getolereerd door inspecteurs die de zaak niet onderzoeken, dan kunnen jullie deze kwestie vanwege de daaruit voortvloeiende voordelen verder laten rusten. Indien er een militaire crisis ontstaat en deze broeders worden met hun exercitiebewijs geconfronteerd, dan dienen zij een beslissing te nemen waaraan zij zich niet mogen onttrekken door geld te betalen. Hun moed zal op de proef worden gesteld en zij zullen duidelijk moeten laten zien wat hun standpunt is en zij zullen moeten bewijzen dat zij in een beslissende beproeving pal staan voor christelijke neutraliteit." Wij hebben ons tot nu toe precies gehouden aan hetgeen jullie in de brief hebben geschreven, maar het lijkt ons dat er een aanpassing nodig is wanneer in aanmerking wordt genomen dat deze broeders deel uitmaken van de eerste reserves. Natuurlijk, het blijkt dat Jehovah's zegen op zijn dienaren alhier rust, want het werk laat al jaren goede vooruitgang zien, en dat ondanks het feit dat de meeste kring- en districtsdienaren en de leden van de Bethelfamilie deze procedure hebben gevolgd. Wij zouden het zeer op prijs stellen om van jullie te vernemen of er in deze zaak een wijziging moet plaatsvinden of niet. Indien er voor een wijziging wordt gekozen en deze procedure niet meer gevolgd wordt, dan kunnen de broeders geen paspoort meer krijgen, maar zij kunnen altijd nog een congres in eigen land bijwonen. Wat zijn in het geval van een wijziging de gevolgen voor diegenen die in de eerste reserves zijn ingedeeld? Hoe dienen wij hierin te handelen? Wij wachten jullie antwoord af.

De bouw van onze nieuwe accommodatie verloopt voorspoedig en wij zien uit naar de voltooiing ervan om deze tot Jehovah's eer in gebruik te kunnen nemen en om de broeders op te bouwen door de congressen die daar gehouden zullen worden. Wees verzekerd van onze liefde en beste wensen.

Jullie broeder en mededienaar,

Het antwoord van 5 september 1969 draagt het stempel van de corporatie van New York, maar het kenmerk voor de datum laat zien dat het door de president was geschreven via een secretaris ("A" is het ken-

merk van de president, "AG" dat van een van zijn secretarissen). Bij het lezen hiervan dient men in gedachten te houden dat het hoofdbureau volledig op de hoogte was van het verschrikkelijke leed dat Jehovah's Getuigen in Malawi reeds in 1964 en 1967 hadden ondergaan.

TELEPHONE (815) 625-1840

WATCHTOWER
BIBLE AND TRACT SOCIETY
OF NEW YORK, INC.

CABLE WATCHTOWER

117 ADAMS STREET, BROOKLYN, NEW YORK 11201, U.S.A.

A/AG 5 september 1969

Bijkantoor Mexico

Geliefde broeders,

Wij hebben jullie brief van 27 augustus (182) ontvangen, waarin jullie de vraag stellen over de broeders die in Mexico geregistreerd staan en deel uitmaken van de eerste reserves.

In de brief van 4 februari 1960 (123) die jullie aanhalen is de hele kwestie volledig behandeld. Er hoeft niets meer aan toegevoegd te worden. De verantwoordelijkheid dient door deze personen zelf te worden gedragen. Mochten zij ooit worden opgeroepen om aan te treden dan is het vroeg genoeg om actie te ondernemen. Ondertussen zijn deze broeders die zich lieten registreren en een bijdrage hebben betaald, vrij om in de dienst voort te gaan. Niet dat wij onze goedkeuring hechten aan deze zaak, maar het is hun geweten dat hun heeft toegestaan deze gedragslijn te volgen, niet het onze. Indien hun geweten hun toestaat te doen wat zij hebben gedaan en zij op geen enkele wijze een compromis aangaan, dan kunnen jullie de zaak laten rusten. Er is geen reden om van jullie kant vragen te beantwoorden of commentaar te geven aan personen, noch om een discussie aan te gaan. Misschien worden wij later nog eens met de zaak geconfronteerd en moeten zij een beslissing nemen, zoals de brief aangeeft; die ligt dan bij hen. Wij kunnen niet voor iedereen in de wereld een levensbeslissing nemen. Indien het geweten van deze personen hen toestaat zo te handelen en geregistreerd te staan als behorend tot de reserve-eenheden, dan is dat hun zorg, voorzover zij zich zorgen maken. Het is geen zaak waarover het bureau van het Genootschap zich zorgen dient te maken.

Het Genootschap heeft altijd gezegd dat mensen moeten handelen in overeenstemming met de wet, en als het individu heeft gehandeld zoals in jullie brief aangegeven is en hij daarmee zijn geweten niet heeft belast, dan laten wij de zaak voor wat die is. Er is geen reden om te gaan beslissen over het geweten van een ander mens, noch om betrokken te raken in een discussie of een twistgesprek over deze zaak. Indien de betreffende personen geen compromis sluiten door wapens op te nemen en zij door hun handelwijze in de gelegenheid blijven hun zwaarden tot ploegscharen om te smeden, dan is dat hun beslissing. Indien zij hun standpunt veranderen is dat voor de opzieners in de gemeente vroeg genoeg om maatregelen te treffen. Laat alles dus zoals het is en zoals het sinds februari 1960 is geweest

en ga er niet verder op in.

Moge Jehovah's rijke zegen met jullie zijn,

Jullie broeders,

Watch Tower B.&T. Society
OF PENNSYLVANIA

Wat deze zaak zo volkomen onbegrijpelijk maakt is dat het standpunt van de organisatie inzake het lidmaatschap van een militaire organisatie altijd exact overeen is gekomen met het standpunt inzake het lidmaatschap van een "politieke" organisatie. Getuigen die dergelijke lidmaatschappen aangaan, worden in beide gevallen automatisch als "teruggetrokkenen" beschouwd. En toch had het bijkantoorcomité van Mexico duidelijk laten weten dat deze Getuigen die (door betaling van steekpenningen) een geldig certificaat van militaire dienst hadden verkregen, daarmee ingelijfd waren in de *eerste reserve-eenheden van het leger*. In Malawi riskeerden de Getuigen hun leven, huizen en akkers, omdat zij vasthielden aan het standpunt van de organisatie in hun land. In Mexico was van zo'n risico geen sprake, maar toch was het beleid daar uiterst soepel. Mannelijke Getuigen konden daar lid zijn van de eerste reserve-eenheden van het leger en toch kring- of districtsopziener of lid van de Bethelfamilie zijn! Het verslag van het bijkantoorcomité maakt dit duidelijk (alsook hoe gebruikelijk het onder de Getuigen was steekpenningen te betalen om het document te verkrijgen). De brief gaat verder met:

Zoals in de genoemde brief van Brooklyn wordt aangegeven, dienen de broeders in deze zaak hun eigen geweten te volgen. Maar het is wellicht goed om te verduidelijken dat het in de organisatie in Mexico heel gebruikelijk is om op deze manier (door betaling) de "cartilla" te verkrijgen. De nadelen die men ondervindt wanneer men de "cartilla" niet heeft zijn dat men het land niet meer kan verlaten (hetgeen de broeders hier vaak doen om congressen in de Verenigde Staten bij te wonen) of dat men moeilijkheden heeft met het vinden van werk wanneer dit document wordt vereist. Afgezien daarvan hebben jonge mannen geen dringende redenen om dit document in hun bezit te krijgen. Maar omdat het zo gemakkelijk te verkrijgen is (ze horen van andere jonge mannen die het al hebben hoe je er aan komt), denken deze jonge mannen er niet eens over na of het voor hen zelf, als individu, wel juist is om het document op de hierboven beschreven manier in hun bezit te krijgen.

Letterlijk duizenden Getuigen in Mexico weten dat hetgeen hierboven is beschreven op feiten berust. Alle leden van het Mexicaanse bijkantoorcomité weten dit. En alle leden van het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen weten wat het officiële standpunt van het hoofdbureau in deze zaak was. Maar buiten Mexico zijn er maar zeer weinig

mensen die er enig idee van hebben. Waarschijnlijk weet geen enkele Getuige in Malawi het.

Ik kan mij geen zaak voorstellen waarin zo duidelijk met twee maten werd gemeten. Ook heb ik zelden zo'n verwrongen argumentatie gehoord als deze, waarbij men goedpraat dat in Mexico dit standpunt wordt ingenomen en tegelijkertijd het aanvaarden van vervangende dienst krachtig en dogmatisch wordt verworpen, omdat het door de overheid "wordt beschouwd als een vervulling van militaire dienst" en het "een stilzwijgende of impliciete erkenning is van iemands verplichting jegens Caesars' oorlogsmachine". Dezelfde mannen die deze uitspraken in de bijeenkomsten van het Besturende Lichaam deden en met klem benadrukten dat "wij geen grijze gebieden willen" en dat "de broeders een geoefend geweten moeten hebben", wisten dat het onder Jehovah's Getuigen in Mexico al meer dan twintig jaar gebruikelijk was om steekpenningen te betalen voor een document dat aangeeft dat zij hun militaire dienstplicht hadden vervuld, een handelwijze waarvan het internationale hoofdbureau officieel had verklaard dat het "een zaak van het eigen geweten" was.

Desondanks waren er nog steeds enkele leden (en gelukkig vormden zijn in verscheidene bijeenkomsten slechts een minderheid) die voor het traditionele standpunt pleitten volgens welke een man het etiket "teruggetrokken" kreeg opgeplakt indien hij op de vraag van een rechter of hij in een ziekenhuis zou willen werken, het eenvoudige en oprechte antwoord gaf dat zijn geweten hem dat toestond. Zij spraken zich voor die gedragslijn uit, terwijl zij wisten dat er in Mexico ouderlingen, kringopzieners, districtsopzieners en medewerkers van het bijkantoor waren die ambtenaren omkochten om een geldig certificaat van militaire dienst te verkrijgen waarin stond dat zij op dat moment deel uitmaakten van de eerste reserve-eenheden van het leger, de "oorlogsmachine".

Eén lid van het Besturend Lichaam die voor het traditionele standpunt pleitte, citeerde Richard Abrahamson, een lid van het Deense bijkantoorcomité, die over de vervangende dienstplicht zou hebben gezegd: "Ik huiver als ik eraan denk om deze jonge mannen zelf te laten kiezen." Toch had het hoofdbureau van de organisatie in een officieel advies aan het bijkantoor in Mexico over jonge broeders die steekpenningen betaalden voor een vervalst document dat hen bij de eerste militaire reserve-eenheden indeelde, gezegd dat "dat hun zorg [is], voorzover zij zich zorgen maken. Het is geen zaak waarover het bureau van het Genootschap zich zorgen dient te maken". En tevens: "Er is geen reden om te gaan beslissen over het geweten van een ander mens."

Waarom nam men dit zelfde standpunt niet in met betrekking tot degenen in Malawi? Ik betwijfel ten zeerste of de meeste Getuigen daar tot dezelfde conclusie zouden zijn gekomen als de medewerkers van het bijkantoor. Eveneens valt het te betwijfelen of ook maar één autochtone inwoner van Malawi (toen Nyasaland) bij de totstandkoming van dit beleid betrokken is geweest.

Rust de verantwoordelijkheid voor een dergelijke buitensporige ongelijkheid in de uitwerking van beleid niet op degenen die in de organisatie met autoriteit zijn bekleed?

Het is opmerkelijk dat het Wachttorengenootschap had gesteld dat, aangezien de autoriteiten van Malawi hadden nagelaten de hoge beginselen van hun grondwet toe te passen, de "uiteindelijke verantwoordelijkheid" bij president Banda lag:[16]

> "Als hij het weet en toestaat dat het voortduurt [de mishandelingen], moet hij, als de leider van het land en van de Malawi Congress Party, beslist verantwoordelijk worden gesteld voor wat er in zijn land en in naam van zijn politieke partij gebeurt.
>
> Zo kunnen eveneens leden van het parlement en partijleden die óf de jongelui tot geweld hebben aangezet óf een oogje hebben dichtgedaan voor wat er gebeurde, niet van verantwoordelijkheid worden vrijgesteld. Kunnen ambtenaren, politiebeambten, leden van de rechterlijke macht en andere verantwoordelijke functionarissen die uit bezorgdheid voor de veiligheid van hun positie stilzwijgend de gebeurtenissen in Malawi vergoelijken, zich vrijpleiten van verantwoordelijkheid?"

De maatstaf die de organisatie had aangelegd om de handelwijze van de autoriteiten in Malawi te veroordelen, zou zeker ook op de organisatie zelf moeten worden toegepast. Indien het Besturende Lichaam – dat niet alleen wist wat er over de autoriteiten in Malawi en hun verantwoordelijkheid was gezegd, maar ook wist welke houding de organisatie ten aanzien van Mexico had ingenomen – werkelijk meende dat het standpunt dat onder de broeders in Malawi bekend was gemaakt, juist was, dan zou men zich stellig gedrongen hebben gevoeld om het standpunt inzake Mexico af te wijzen. Om het ferme standpunt inzake Malawi te handhaven zouden zij volledig van de juistheid ervan overtuigd moeten zijn geweest. Zij zouden er bovendien niet aan getwijfeld moeten hebben dat dit het enige juiste standpunt is dat een ware christen kan inne-

---

16 Aangehaald uit *Ontwaakt!* van 22 mei 1968, blz. 14; vergelijk Matthéüs 7:1-5.

men, een standpunt dat geheel en al op Gods Woord is gebaseerd. Het goedkeuren van het standpunt inzake Mexico laat zien dat zij die overtuiging niet hadden. Als zij daarentegen hadden gemeend dat het standpunt inzake Mexico juist of tenminste aanvaardbaar was – waarbij werd toegestaan dat mannen op grond van hun persoonlijk geweten (op illegale wijze) een militair document aanschaften – dan zouden zij de broeders in Malawi zeker hetzelfde recht hebben toegekend. Zij zouden hen hebben toegestaan hun geweten te gebruiken in een zaak waarin men *geen steekpenningen betaalde, niet onwettig handelde, noch vervalsing pleegde*. Onverschilligheid en een 'oogje dichtdoen voor wat er gebeurde', het 'stilzwijgend vergoelijken' van tweeërlei maatstaven, mogelijkerwijs "uit bezorgdheid voor de veiligheid van hun positie", komt neer op het volgen van dezelfde handelwijze die zij veroordeelden van de zijde van de functionarissen in Malawi, ongeacht hun positie.

Hoe reageerde men nu precies toen de gegevens over Mexico onder de aandacht werden gebracht? Het beleid in Mexico was in hoofdzaak door slechts twee personen ontwikkeld, maar kwam nu onder de aandacht van het gehele Lichaam.[17] In hoeverre voelden de mannen zich hiervoor verantwoordelijk? Hoe reageerden zij op de duidelijke tegenstrijdigheid tussen dit standpunt en dat ten aanzien van Malawi?

Toen ik de zaak aan de orde stelde, kwam er van de zijde van diegenen die zich in zulke krachtige, weinig inschikkelijke termen tegen de vervangende dienstplicht hadden uitgesproken, niet één woord van afkeuring of morele verontwaardiging. Had iemand nog stoutmoedig verklaard zelfs maar tegen een "vermoeden" van een compromis te zijn, dan zweeg hij nu, toen aan de orde kwam of het bestaande beleid inzake Mexico moest worden gewijzigd. Hoewel het geweld tegen de Getuigen in Malawi voor de derde en vierde keer was losgebarsten (1972 en 1975), hoorde ik niemand zeggen dat hij ontzet was over de ongelijkheid in de toegepaste maatstaven. Blijkbaar vonden de meeste leden het beleid in Mexico aanvaardbaar, terwijl zij meenden elders in de wereld een geheel andere maatstaf te kunnen opleggen.

Nogmaals, ik denk niet dat de zaak zich simpelweg laat verklaren vanuit de karakters van de individuele leden die erbij betrokken waren. Ik denk dat dit karakteristiek is voor een gezagsstructuur die het christelijk geloof vanuit een wettische invalshoek benadert. Degenen die deel uitmaken van zo'n gezagsstructuur, kunnen verschillende maatstaven

---

17 Tegen die tijd (1978) was Nathan Knorr reeds overleden. Fred Franz, inmiddels president geworden, woonde alle bijeenkomsten bij waarin de zaak over vervangende dienstplicht ter sprake kwam.

gedogen zonder dat hun geweten geweld wordt aangedaan. Het strekte de broeders in Mexico tot eer dat hun geweten werd geraakt toen zij hoorden over het intense leed onder de Getuigen in Malawi die weigerden op een door de wet voorgeschreven wijze een legale prijs te betalen voor een kaart van de regerende partij, terwijl zij zelf op onwettige wijze door het betalen van steekpenningen een militair document hadden verkregen. Degenen aan de "top" echter, in de spreekwoordelijke "ivoren toren", bleken vreemd genoeg geen last te hebben van dergelijke gevoelens. Zij bleken ongevoelig voor wat mensen ten gevolge van zo'n dubbele maatstaf moesten ondergaan. Ik denk dat ook dit een gevolg van het systeem is. Dat is precies een van de redenen waarom ik een dergelijk systeem zo verafschuw.

Tegen de herfst van 1978 waren alle leden van het Besturende Lichaam volledig op de hoogte van het beleid in Mexico. Bijna *een jaar later*, in september 1979, werd de zaak over de vervangende dienstplicht, waarover nog steeds geen beslissing was genomen, opnieuw door het Lichaam ter hand genomen. Deze keer naar aanleiding van een brief uit Polen.

Milton Henschel drong erop aan heel voorzichtig te zijn. Hij waarschuwde dat vervangende dienst een "valstrik kan zijn om de broeders te indoctrineren" en sprak zich uit ten gunste van de opportunistische handelwijze van vele Poolse broeders om in de kolenmijnen te gaan werken ten einde aan inlijving te ontkomen. Lloyd Barry drong er nogmaals op aan om vast te blijven houden aan het standpunt dat Getuigen "zich volledig afzijdig moeten houden van het gehele militaire apparaat". Ted Jaracz zei dat "onze broeders problemen zullen tegenkomen en naar Jehovah's organisatie voor leiding zullen opzien". Hij vond dat moest worden voorkomen dat er verschillende zienswijzen ontstaan. De broeders moesten volgens hem niet het idee krijgen dat het Besturende Lichaam zei: 'Ga je gang maar en onderwerp je' aan de opdrachten in vervangende dienst. Carey Barber vond dat 'er geen speelruimte voor het eigen geweten is' en dat 'het iets is waar wij noodzakelijkerwijs doorheen moeten', zonder toe te geven. Fred Franz zei dat ons "geweten door de bijbel geoefend moet worden", en gaf opnieuw zijn steun aan het traditionele standpunt tegen het aanvaarden van enige vorm van vervangende dienst.

Op dat moment behoorde Ewart Chitty niet meer tot het Lichaam, aangezien hij op verzoek van het Besturende Lichaam was teruggetreden. Grant Suiter was op deze bijeenkomst niet aanwezig. Zowel hij als Chitty hadden in de bijeenkomst van 15 november 1978 vóór verande-

ring van de gedragsregel gestemd. Er waren nu echter twee nieuwe leden tot het Lichaam toegetreden, Jack Barr (uit Engeland) en Martin Poetzinger (uit Duitsland). Beiden waren aanwezig op de bijeenkomst van 15 september 1979. Toen een motie werd ingediend was de stemmenverhouding precies half om half. Acht leden stemden vóór een verandering en acht tegen (waaronder de twee nieuwe leden).

Op 3 februari 1980 werd de zaak nogmaals op de agenda geplaatst. Dit was meer dan een jaar na mijn bezoek aan Mexico. Albert Schroeder had er het gebruikelijke jaarlijkse bezoek afgelegd. De leden van het bijkantoorcomité van Mexico gaven daarbij opnieuw uiting aan hun bezorgdheid over het feit dat er steekpenningen werden betaald om in het bezit te komen van vervalste documenten voor militaire dienst. Terug in Brooklyn vertelde Schroeder het Lichaam dat deze handelwijze nog steeds werd gevolgd. Tijdens de bijeenkomst bleek uit opmerkingen van de zijde van verscheidene leden dat er over de kwestie van vervangende dienstplicht voor geen van beide standpunten een tweederdemeerderheid bestond. Er werd dan ook geen motie ingediend.

De zaak ging "de ijskast" in. Vanaf het moment dat de brief van Michel Weber, de ouderling uit België (zie hoofdstuk 5), in november 1977 was ontvangen, tot en met februari 1980, had het Besturende Lichaam bij *zes verschillende gelegenheden* getracht de zaak op te lossen, doch zonder resultaat.[18]

Wat valt er echter te zeggen over de *mensen* op wie de gehandhaafde regel nog steeds van toepassing was – zij die in *De Wachttoren* "de gewone Getuigen" waren genoemd? Konden zij de zaak ook "in de ijskast" zetten? Integendeel. Het onvermogen van het Lichaam om de vereiste tweederdemeerderheid te bereiken, betekende voor alle dienstplichtige Getuigen van Jehovah, in welk land dan ook, die in overeenstemming met hun geweten vervangende dienstplicht als een redelijke eis van de regering zagen, dat zij slechts onder één voorwaarde hun geweten konden volgen. Zij moesten aanvaarden dat zij door de organisatie werden beschouwd als mensen die zich hebben teruggetrokken, hetgeen gelijk staat aan uitgesloten te zijn. Het betekende ook dat het Besturende Lichaam als geheel bereid was om het al twintig jaar lang gevoerde beleid in Mexico te handhaven, terwijl aan een totaal ander beleid in Malawi niets veranderde.[19]

---

18 Voor meer informatie over deze kwestie, zie het vervolg van *Gewetensconflict*, getiteld *In Search of Christian Freedom*, de bladzijden 256 tot 270.

19 Zoals vermeld in hoofdstuk 5 (blz. 122), werd het beleid ten aanzien van vervangende dienstplicht pas in 1996 herzien. Zie ook de Appendix bij hoofdstuk 12.

TWEEËRLEI GEWICHTEN

"Tweeërlei gewichten zijn iets verfoeilijks voor Jehovah, en een bedrieglijke weegschaal is niet goed." - Spreuken 20:23.

Misschien wordt de gedachtegang van sommige leden van het Lichaam wat begrijpelijker als men de omstandigheden waaronder de Jehovah's Getuigen in Mexico moesten werken, in aanmerking neemt. Na de Mexicaanse revolutie en als gevolg van de voorgeschiedenis van de Katholieke Kerk, die lange tijd eigenaar was van enorme stukken grond en ander onroerend goed, ontzegde de Mexicaanse grondwet iedere religieuze organisatie het recht om onroerend goed te bezitten. In deze situatie is nog maar kort geleden verandering gekomen. Het kwam er in feite op neer dat kerkgebouwen en ander kerkelijk onroerend goed onder beheer van de regering stonden waarbij de betreffende religieuze organisaties het echter wel mochten gebruiken. Vanwege uitbuiting door buitenlandse geestelijken in het verleden, werd het zendelingen of geestelijken uit het buitenland in Mexico niet toegestaan als zodanig op te treden. Wat waren hiervan de gevolgen voor de organisatie van de Getuigen?

Het bestuur op het hoofdbureau van de organisatie van Jehovah's Getuigen besloot tientallen jaren geleden dat Jehovah's Getuigen in Mexico zich vanwege de wetgeving op dit punt, niet als een religieuze maar als een "culturele" organisatie zouden presenteren. De plaatselijke corporatie die daar werd opgericht, La Torre del Vigia, was als zodanig geregistreerd bij de regering in Mexico. Dientengevolge spraken Jehovah's Getuigen in Mexico tientallen jaren lang niet van religieuze bijeenkomsten of bijbelbesprekingen, maar van "culturele" bijeenkomsten. Op deze bijeenkomsten werd niet gebeden of gezongen, en dit gold ook voor de grotere bijeenkomsten. Wanneer zij van huis tot huis gingen hadden zij alleen Wachttorenlectuur bij zich (waarvan zij zeiden dat zij het van het Wachttorengenootschap ontvingen om "hen te helpen bij de culturele activiteiten"). Bij dit werk hadden zij geen bijbel bij zich omdat zij zich daarmee als deelnemers aan religieuze activiteiten zouden profileren. Een plaatselijke groep van Getuigen werd geen "gemeente" genoemd, maar een "gezelschap" [*compañía*]. Er werd ook niet gesproken van "dopen", maar van "het uitvoeren van het symbool", waarbij dezelfde handeling werd verricht.[20]

---

20 Ik heb een fotokopie, gedateerd 10 juni 1943, waarin het Secretariaat van Buitenlandse Zaken in Mexico de registratie van La Torre del Vigia (De Wachttoren) autoriseert als een "niet-commerciële civiele vereniging, opgericht ter verbreiding van

Dit "spreken met twee monden" deed men niet omdat men in een totalitair land leefde waarin de vrijheid van aanbidding werd onderdrukt.[21] Het werd vooral gedaan om te ontkomen aan overheidsmaatregelen met betrekking tot religieuze organisaties die onroerend goed in bezit hebben. Men moet ook niet denken dat het zijn oorsprong vond bij de Mexicaanse Getuigen zelf of dat het hún beslissing was dat te doen; het was een regeling die was uitgedacht en in werking gesteld door het internationale hoofdbureau in Brooklyn.[22]

Het is interessant om het doelbewust uit de bijeenkomsten weglaten van gebeden en liederen in Mexico te vergelijken met de handelwijze van het Genootschap in de Verenigde Staten, waar men bereid was de ene rechtszaak na de andere aan te spannen (zelfs tot aan het Hooggerechtshof van de VS toe) om het recht te behouden bepaalde activiteiten uit te oefenen. Men moet daarbij denken aan het recht om van huis tot huis lectuur aan te bieden zonder vergunning en zonder dit bij de politie aan te melden, het recht om geluidswagens te gebruiken, lectuur op straat te aan te bieden en vele andere van dergelijke activiteiten die op basis van de grondwet mogen worden uitgeoefend. De organisatie wilde deze rechten niet prijsgeven. Zij bond de strijd aan om ze te behouden, hoewel die activiteiten zeker niet door de eerste christenen in de eerste eeuw werden uitgeoefend, en dus niet gerekend kunnen worden tot activiteiten die fundamenteel christelijk zijn.

In de samenkomsten van de eerste christenen was het gemeentelijk of groepsgebed daarentegen *wel* zo'n activiteit, en dat is bij christenen altijd zo gebleven. De Mexicaanse regering sprak zich niet uit tegen het gebed in religieuze bijeenkomsten. Jehovah's Getuigen werden echter geïnstrueerd om te zeggen dat hun bijeenkomsten *niet* van religieuze aard waren. Slechts weinig zaken zijn zo innig verbonden met de aan-

---

wetenschap, onderwijs en cultuur" (in het Spaans: "Asociacion Civil Fundada para la Divulgacion Cientifica, Educadora y Cultural No Lucrativa"). Deze regeling bleef gedurende een periode van 46 jaar van kracht.

21 De regering van Mexico toonde in feite een grote mate van tolerantie jegens Jehovah's Getuigen. Het was natuurlijk bekend dat zij eenvoudigweg voorwendden een niet-religieuze, "culturele" organisatie te zijn.

22 In de jaren '70 woonden mijn vrouw en ik een internationaal congres bij, gehouden in Mexico City. Wij werden ondergebracht in het bijkantoor van het Genootschap. Ook president Knorr was daar aanwezig en tijdens ons verblijf kreeg onze groep van hem een rondleiding langs de verschillende gebouwen van het Mexicaanse bijkantoor. Tijdens de rondleiding sprak hij zonder omwegen over de wettelijke status van "culturele organisatie" zoals die in Mexico van kracht was en hij noemde specifiek dat de belangrijkste reden voor deze ongewone status was gelegen in het feit dat de organisatie hierdoor de macht over haar bezittingen in dat land kon behouden.

bidding van God en zijn zo zuiver geestelijk van aard als het gebed. Toen het door een koninklijk besluit in Perzië dertig dagen lang verboden was om tot iemand anders dan de koning te bidden, vond de profeet Daniël de kwestie zo belangrijk dat hij zijn positie, bezittingen en zelfs zijn leven riskeerde door het verbod te negeren.[23]

Het hoofdbureau vond het echter raadzaam het gebed in de gemeenten van Jehovah's Getuigen in geheel Mexico te laten vallen. Waarom? Met welke "daaruit voortvloeiende voordelen"? Door het bidden en zingen in de gemeente prijs te geven, evenals het gebruik van de bijbel bij de openbare predikingsactiviteit, kon de organisatie het eigendomsrecht van het onroerende goed van het Genootschap in Mexico veiligstellen en zich vrijwaren van de overheidsbeperkingen waaraan andere religieuze organisaties zich onderwierpen. Het hoofdbureau was bereid te verkondigen dat de organisatie geen religieuze organisatie was, dat de bijeenkomsten geen religieuze bijeenkomsten waren, dat de doop geen religieus gebruik was – terwijl Jehovah's Getuigen in alle andere landen van de wereld juist het tegenovergestelde verkondigden. (Voor meer informatie, zie de Appendix.)

De leden van het Besturende Lichaam waren van deze gang van zaken op de hoogte. Wellicht daarom waren sommigen bereid het betalen van steekpenningen voor vervalste documenten te tolereren. Het week niet echt af van de gebruikelijke gedragsregels voor de Jehovah's Getuigen in dat land. Dat zou gedeeltelijk kunnen verklaren waarom zij zich tegelijkertijd zo krachtig konden uitspreken tegen "een compromis" in andere landen. Het mag duidelijk zijn dat het in de gedachtegang van sommige leden niet een kwestie was van het meten met twee maten. In hun gedachtegang was er maar één maatstaf. Die maatstaf was: *datgene doen wat de organisatie heeft vastgesteld en goedgekeurd*. De organisatie had ten aanzien van de in Mexico gangbare praktijk om steekpenningen te betalen, vastgesteld dat dit aan het geweten van het individu kon worden overgelaten. Daardoor werd het aanvaardbaar en kon een man door het betalen van dergelijke steekpenningen een militair document in zijn bezit krijgen en toch in een verantwoordelijke positie worden aangesteld zonder dat degenen die ter plaatse de leiding over het werk hadden zich er zorgen om hoefden te maken of God het goedkeurde. De organisatie oordeelde anders inzake vervangende dienstplicht (en ook inzake de situatie in Malawi), en dus was elke man die niet conform deze beslissing handelde, onwaardig om een ambt in de

23 Daniël 6:1-11.

gemeente te bekleden en werd hij zelfs gezien als iemand die zijn rechtschapenheid jegens God verbreekt.

Ik kon tóén niet begrijpen hoe christenen zo'n zienswijze erop na konden houden en ook nú begrijp ik het niet. Voor mij ging de krachtige, bijna strijdlustige oproep van sommigen om zich 'rein van de wereld te bewaren' er hol door klinken. Het begon meer te lijken op retoriek, op lege woordenpraal, die niet bij de realiteit paste. Ik kon mij op geen enkele wijze vinden in de redenaties waarbij zulke woordenpraal kennelijk nodig was. De feiten spraken namelijk een heel andere taal. Zij waren zonder meer bekend bij de leden die zich zo uitlieten alsook bij hen die ze aanhoorden.

Ik heb bijna twintig jaar in Latijns-Amerikaanse landen gewoond zonder steekpenningen te betalen. Ik weet echter bijzonder goed dat men in bepaalde landen (niet alleen in Latijns-Amerika maar ook in verscheidene andere delen van de wereld) bijna onmogelijk iets gedaan krijgt, zelfs als het gaat om dingen die volkomen geoorloofd zijn en in overeenstemming zijn met de wet, zonder geld te geven aan een ambtenaar, die daar helemaal geen recht op heeft. Het ligt voor de hand dat iemand die hiermee geconfronteerd wordt dit als een vorm van afpersing kan zien, net zoals in bijbelse tijden belastinginners en ook militaire gezagdragers meer vorderden dan verschuldigd was en zich daarbij aan afpersing schuldig maakten. Het lijkt mij niet terecht iemand te veroordelen die zich genoodzaakt voelt aan een dergelijke vorm van afpersing toe te geven. Zelfs in de kwestie van Mexico matig ik mijzelf geen oordeel aan en wil ik degenen niet veroordelen die niet alleen aan afpersing *toegaven*, maar zelfs doelbewust de onwettige handeling van een ambtenaar *uitlokten* door geld te bieden om een vervalst, onwettig document te verkrijgen. Dat is *niet* wat ik zo schokkend of zelfs beangstigend aan deze zaak vind.

Het is veeleer de manier waarop mannen met het hoogste gezag de zogenaamde "belangen van de organisatie" ver boven de belangen van gewone mensen kunnen verheffen; mensen met kinderen, huizen en banen, van wie velen er stuk voor stuk blijk van geven dat zij net zo gewetensvol zijn in hun toewijding aan God als ieder van die mannen die in een rechtscollege zitten en beslissen wat wel en niet aan het persoonlijke geweten van zulke mensen kan worden overgelaten.

Het zijn mannen met gezag die *zichzelf* het recht toe-eigenen om onderling verdeeld te zijn, maar die van *anderen* eisen dat zij eensgezind zijn; mannen die niet geloven dat anderen in staat zijn hun christelijke gewetensvrijheid te gebruiken, maar wel van hen verwachten dat zij onvoorwaardelijk vertrouwen in hún beslissingen hebben; mannen die

zichzelf het recht schenken hun geweten zodanig te masseren dat zij onwettige praktijken en een duidelijk verkeerde voorstelling van zaken door de vingers kunnen zien.

Het zijn mannen met gezag die (omdat één gewijzigde stem de meerderheid van 66⅔ % naar 62½ % doet slinken) bereid zijn een regel te handhaven die tot gevolg heeft dat anderen worden gearresteerd, maandenlang van hun familie en gezin worden gescheiden, ja, jarenlang in gevangenschap moeten doorbrengen en daarbij de schriftuurlijke basis voor die regel waaraan zij zich moeten onderwerpen niet kunnen ontdekken en in een aantal gevallen van mening zijn dat deze verkeerd is.

Het zijn mannen met gezag die een regel kunnen toepassen die van gewone mensen, mannen, vrouwen en kinderen, verlangt dat zij het verlies van hun huizen en akkers, geweld, marteling en de dood onder ogen zien vanwege de weigering een wettig bedrag te betalen voor een kaart van een organisatie die in feite de regerende macht van het land is, terwijl tegelijkertijd in een ander land wordt verteld dat het aanvaardbaar is om militaire beambten om te kopen om een vervalst document te verkrijgen waarin staat dat men de dienstplicht heeft vervuld en tot de eerste reserve-eenheden van het leger behoort.

Het zijn *deze* dingen die ik schokkend vind. Hoe oprecht sommigen van hen ook zijn, ik blijf het beangstigend vinden.

Persoonlijk kon ik niet begrijpen dat volwassen mannen niet in staat waren de tegenstrijdigheid hiervan in te zien en zij geen weerzin voelden opkomen, maar daarentegen volkomen ongevoelig bleven voor de gevolgen die het voor anderen had. Uiteindelijk raakte ik ervan doordrongen dat "loyaliteit aan een organisatie" beleidmakers ertoe kan brengen onbegrijpelijke conclusies te trekken, waardoor zij zelfs de grootste onrechtvaardigheden kunnen wegredeneren en zij zich persoonlijk gevrijwaard weten van al het leed dat hun beleid kan veroorzaken. Dat "loyaliteit aan een organisatie" mensen blind kan maken is natuurlijk uitvoerig beschreven en is door de eeuwen heen keer op keer gebleken, zowel in de geschiedenis van de religie als die van de politiek, waarbij de inquisitie en het Nazi-regime extreme voorbeelden zijn. Maar het is nog steeds ontstellend om het in je onmiddellijke omgeving mee te maken, daar waar je het niet verwacht. Mij laat het zeer duidelijk zien waarom het nooit Gods bedoeling is geweest dat mensen zo'n buitensporig gezag over anderen hebben.

7

VOORSPELLINGEN EN OVERMOED

"En ingeval gij in uw hart zegt: 'Hoe zullen wij weten welk woord Jehovah niet heeft gesproken?' – wanneer de profeet in de naam van Jehovah spreekt en het woord geschiedt niet of komt niet uit, dan is dat het woord dat Jehovah niet gesproken heeft. In overmoed heeft de profeet het gesproken. Gij moogt niet verschrikt voor hem worden."
– Deuteronomium 18:21, 22.

ALS het om iemands houding ten opzichte van de beloofde wederkomst van Christus Jezus gaat, is een sterk verlangen ernaar verreweg te prefereren boven onverschilligheid. De vroege christenen stonden beslist niet onverschillig tegenover de wederkomst en keken er hoopvol naar uit.

Onlangs zag ik een televisie-uitzending waarin Walter Graham, een public-relationsvertegenwoordiger van het Canadese bijkantoor van Jehovah's Getuigen, vragen beantwoordde over bepaalde niet-uitgekomen voorspellingen ten aanzien van Christus' wederkomst. Hij zei dat als Jehovah's Getuigen in dit verband iets te verwijten viel, de reden vooral gezocht moest worden in "ons enthousiasme te zien dat Gods naam gerechtvaardigd wordt en dat zijn Koninkrijk over de aarde zal gaan heersen".

Ik denk dat bijna iedereen zal erkennen dat het niet meer dan menselijk is impulsieve uitspraken te doen, dat vaak "de wens de vader van de gedachte is" en dat een sterk verlangen en enthousiasme ons oordeel kunnen beïnvloeden en ons ertoe kunnen brengen te snel conclusies te trekken. Op bepaalde momenten in ons leven hebben wij deze fouten allemaal wel gemaakt. Als dát het enige is, behoeft niemand zich ernstige zorgen te maken.

Persoonlijk geloof ik echter niet dat hiermee in dit geval alles is gezegd. De zaken gaan dieper en de erbij betrokken factoren hebben veel meer te betekenen dan het geval zou zijn als het om een paar

algemene, incidentele fouten gaat, zoals die welke wij allen van tijd tot tijd maken. Dit is met name zo omdat de voorspellingen waar het hier om gaat de meest vitale belangen van mensen hebben geraakt.

Een aspect, waar niet zomaar aan voorbij gegaan mag worden, is dat het Besturende Lichaam van mening is dat Jehovah's Getuigen, en zeker diegenen die behoren tot de "gezalfde klasse" (zoals alle leden van het Besturende Lichaam), geplaatst zijn in de rol van "profeet", en dat deze grote verantwoordelijkheid hun door God is toebedeeld.

In dit verband bevatte *De Wachttoren* van 1 augustus 1972 een artikel getiteld: "'Zij zullen weten dat er een profeet in hun midden is geweest.'" In het artikel werd de vraag aan de orde gesteld of Jehovah God in deze tijd een profeet heeft om mensen te helpen, "om hen voor gevaren te waarschuwen en om toekomstige dingen bekend te maken". Het antwoord was ja: het bericht toonde aan dat er zo'n profeet was. Onder het kopje "De 'profeet' identificeren", was te lezen:

> "Op deze vragen kan een bevestigend antwoord worden gegeven. Wie is deze profeet?"
>
> "Deze 'profeet' was niet één man, maar een lichaam of groep van mannen en vrouwen. Het was de kleine groep volgelingen van Jezus Christus die destijds bekend stonden als Internationale Bijbelonderzoekers. Thans staan zij bekend als Jehovah's christelijke getuigen. Zij maken nog steeds een waarschuwing bekend, terwijl honderdduizenden personen die vol geloof naar hun boodschap hebben geluisterd, zich bij hen hebben aangesloten en hen in het hun opgedragen werk ondersteunen.
>
> Natuurlijk is het gemakkelijk om te zéggen dat deze groep als een 'profeet' voor God optreedt. Het is heel iets anders om het ook te bewijzen. Dit kan alleen worden gedaan door het bericht te beschouwen. Wat wordt daardoor aangetoond?"

Het "bericht" is het waard onderzocht te worden. Dat men hierbij op fouten zal stuiten zal zelfs op het hoofdbureau worden erkend. Op een ochtend in 1980, toen Fred Franz de Bethelfamilie in Brooklyn voorging in de dagtekst-bespreking, haalde hij voor hen herinneringen op aan de verwachtingen rondom het jaar 1925, die inhielden dat in dat jaar het millennium zou beginnen. Hij vertelde dat rechter Rutherford achteraf over zijn eigen voorspellingen had gezegd: "Ik weet dat ik mijzelf belachelijk heb gemaakt."[1]

---

1 [In het Engels: "I know I made an ass of myself." (Letterlijk: "Ik weet dat ik een

De organisatie zal echter beweren dat deze fouten voornamelijk voorkomen uit menselijke onvolmaaktheid en een groot verlangen en enthousiasme om Gods beloften in vervulling te zien gaan.

Ik denk dat het "bericht" aantoont dat er meer bij betrokken is. Als iemand zichzelf "belachelijk" maakt omdat hij iets graag ziet gebeuren, is dat één ding. Heel wat anders is het als iemand anderen aanspoort zijn gezichtspunten te delen, hen bekritiseert als zij deze niet overnemen en zelfs hun geloof of bedoelingen in twijfel trekt als zij de zaken niet zien zoals hij ze ziet.

Nog ernstiger is het als een organisatie die beweert dat zij door God als woordvoerder voor de gehele mensheid wordt gebruikt, zoiets doet – en niet voor korte tijd, maar tientallen jaren lang en bovendien herhaaldelijk en op wereldomvattende schaal. De verantwoordelijkheid voor de gevolgen daarvan kan zeker niet worden afgedaan door eenvoudigweg te stellen: "Nou ja, niemand is volmaakt."

Zeker, niemand is volmaakt. Maar ieder draagt wel de verantwoordelijkheid voor wat hij doet. Dat geldt zeker als zijn daden in hoge mate de persoonlijke verhouding beïnvloeden die anderen tot God hebben.

Niet minder ernstig is het als een groep mensen onderling van mening verschilt over voorspellingen gekoppeld aan een bepaald jaartal, en toch naar buiten toe tegenover aanhangers eensgezindheid probeert uit te stralen, waarbij deze aanhangers worden aangemoedigd onvoorwaardelijk vertrouwen in de voorspellingen te hebben.

Waarschijnlijk ben ik door mijn ervaringen in het Besturende Lichaam ook de feitelijkheid hiervan gaan inzien. Gedurende ruwweg de eerste twintig jaar van mijn actieve verbintenis met Jehovah's Getuigen had ik slechts een vaag besef dat bepaalde voorspellingen die in het verleden waren gedaan, niet waren uitgekomen. Ik kende hier eenvoudigweg weinig betekenis aan toe. Ik had geen belangstelling voor lectuur die ons op dit punt aanviel. Vanaf het einde van de jaren vijftig maakten bepaalde publicaties van het Genootschap, zoals *Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose* (een geschiedschrijving van de organisatie [niet in het Nederlands verschenen – vert.]) en het door het Genootschap gesponsorde boek *Faith on the March*, melding van deze niet uitgekomen voorspellingen, maar echter op zo'n manier dat zij van ondergeschikt belang leken. Ik bekeek ze in datzelfde licht.

Pas tegen het einde van de jaren zeventig dat ontdekte ik hoe ver de

---

ezel ben geweest.") – vert.] Ook in 1975 in een toespraak tot een groot gehoor in Australië, haalde Fred Franz deze uitspraak aan.

zaak ging. Ik vernam dit niet uit de lectuur van zogenoemde "tegenstanders", maar uit de Wachttorenpublicaties zelf en van actieve, gerespecteerde Getuigen, onder wie mijn medeleden van het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen.

Het jaar 1914 speelt bij Jehovah's Getuigen een centrale rol; een groot deel van hun leerstellingen en hun gezagsstructuur berust erop. Vandaag de dag zijn de volgende geloofszaken bij Jehovah's Getuigen nauw met dit jaartal verbonden:

- In 1914 begon – onzichtbaar – de "tegenwoordigheid" van Christus Jezus. Vanaf dat moment ving er een oordeelsperiode aan voor al degenen die zijn volgelingen beweerden te zijn en voor de wereld.
- In 1914 begon Christus Jezus actief over de wereld te regeren, waarbij zijn koninkrijk officieel de macht overnam.
- 1914 kenmerkt het begin van de "laatste dagen" of de "tijd van het einde", zoals in bijbelse profetieën was voorspeld.
- Het geslacht van personen die in 1914 leefden en die oud genoeg waren om de dingen te begrijpen die zij toen zagen gebeuren, zal het "geslacht" zijn dat "geenszins zal voorbijgaan totdat al deze dingen zijn geschied", waaronder de vernietiging van het bestaande samenstel van dingen.[2]
- Drie en een half jaar na 1914 (in 1918) ving de opstanding aan van christenen die gestorven waren, te beginnen bij de apostelen.
- Ongeveer terzelfdertijd (1918) raakten Christus' ware volgelingen van die tijd in geestelijke gevangenschap aan Babylon de Grote. In het daaropvolgende jaar (1919) werden zij bevrijd, in welk jaar Christus Jezus hen collectief aannam als zijn "getrouwe en beleidvolle slaaf", zijn erkende vertegenwoordiger die het werk moest gaan leiden en zijn belangen op aarde moest gaan behartigen, zijn enige kanaal waarlangs leiding en licht wordt gegeven aan zijn dienstknechten over de hele wereld.
- Vanaf die tijd is het laatste "oogst"-werk begonnen, waardoor de gehele mensheid in twee klassen van "schapen" en "bokken" is verdeeld, met als bestemming respectievelijk redding en vernietiging.

Zou men het geloof in de betekenis van dat fundamentele jaar 1914 verzwakken, dan zou het hele leerstellige bouwwerk dat erop rust (zoals hierboven beschreven) aan het wankelen worden gebracht. Het zou ook de aanspraak verzwakken op de bijzondere autoriteit van diegenen die

---

2 Deze leerstelling werd in 1995 losgelaten (zie de Appendix bij hoofdstuk 12).

optreden als de officiële woordvoerders voor de "getrouwe en beleidvolle slaaf"-klasse.

Ontneemt men dat jaartal zijn bijzondere betekenis, dan kan dat de praktische ineenstorting betekenen van veel leerstellingen en van de gezagsstructuur die erop gebaseerd is. Zo cruciaal is dat.

Toch weten heden ten dage slechts weinig Getuigen dat bijna een halve eeuw lang - namelijk van 1879 tot aan het einde van de jaren '20 - de tijdprofetieën, gepubliceerd in het tijdschrift *Zion's Watch Tower* en verwante publicaties, in wezen *een heel andere boodschap uitdroegen dan de geloofspunten die zojuist zijn uiteengezet*. Ook ik was mij hier aanvankelijk niet van bewust, totdat ik ontdekte dat het "kanaal" de Wachttoren bijna vijftig jaar lang aan elk van de punten die zojuist zijn opgesomd, andere tijden en jaartallen had verbonden, en dat de enige reden voor het toekennen van nieuwe jaartallen aan deze verwachte vervullingen van profetieën, het feit was dat alle oorspronkelijke verwachtingen met betrekking tot 1914 niet waren uitgekomen.

Zoals in een vorig hoofdstuk is besproken, bracht het onderzoek dat ik in verband met het boek *Hulp tot begrip van de bijbel* kreeg te verrichten, mij tot het inzicht dat het jaartal 607 v.G.T., dat door het Genootschap wordt aangehouden als het jaar waarin Jeruzalem door Babylon werd verwoest, niet in overeenstemming is met al het beschikbare historische bewijsmateriaal. Desondanks bleef ik in dat jaartal geloven, omdat ik meende dat de Schrift het ondersteunde. Zonder 607 v.G.T. zou het cruciale jaar 1914 in twijfel kunnen worden getrokken. Ik stelde mij op het standpunt dat de historische bewijzen mogelijk niet waterdicht waren en argumenteerde aldus in het *Hulp*-boek.

In 1977 echter, stuurde een Getuige in Zweden, genaamd Carl Olof Jonsson, de resultaten van een zeer omvangrijk onderzoek op het gebied van bijbelse chronologie en chronologische speculatie dat hij zelf had verricht, naar het hoofdbureau in Brooklyn op. Jonsson was ouderling en was al ongeveer twintig jaar een actieve Getuige.

Omdat ik zelf ook chronologisch onderzoek had verricht, was ik onder de indruk van de diepgang van zijn werk en van de volledigheid en de onderbouwing van zijn presentatie. In feite wilde hij het Besturende Lichaam attent maken op de zwakke punten in de chronologische berekeningen van het Genootschap die leiden tot het jaar 1914 als einddatum van de "tijden der heidenen", door Jezus genoemd in Lukas hoofdstuk eenentwintig, vers 24 (in de *Nieuwe-Wereldvertaling* heten deze "de bestemde tijden der natiën").

Kort gezegd komt men op de volgende manier tot het jaar 1914:

In het vierde hoofdstuk van Daniëls profetie treffen wij de uitdrukking "zeven tijden" aan, die daar betrekking heeft op de Babylonische koning Nebukadnezar en een periode van zeven jaar beschrijft waarin de koning krankzinnig zou worden.[3] Het Genootschap leert dat deze "zeven tijden" profetisch verwijzen naar iets groters, namelijk naar de tijdsperiode vanaf de verwoesting van Jeruzalem (door het Genootschap gesteld op 607 v.G.T.) tot aan het einde van de "tijden der heidenen", uitgelegd als de periode waarin de heidense natiën "ononderbroken" heerschappij over de gehele aarde zouden uitoefenen.

De "zeven tijden" worden gezien als zeven jaren van elk 360 dagen, ofwel 2520 dagen. Daarbij betrekt men vervolgens nog andere profetieën, die de uitdrukking "een dag voor een jaar" gebruiken.[4] Door deze formule toe te passen, worden de 2520 dagen 2520 jaar, lopend van 607 v.G.T. tot aan het jaar 1914 G.T.

Zoals opgemerkt, zijn de hedendaagse leerstellingen van het Genootschap over het begin van Christus' heerschappij, over de "laatste dagen" en over het begin van de opstanding en wat hiermee verband houdt, allemaal met deze berekening verbonden. Weinig Getuigen zijn in staat de tamelijk ingewikkelde toepassing en combinatie van teksten die erbij horen, uit te leggen, maar zij accepteren het eindresultaat van deze gedachtegang en berekening.

De meeste Jehovah's Getuigen hebben het idee dat deze uitleg die tot 1914 leidt, min of meer uniek is voor hun organisatie en dat deze voor het eerst werd gepubliceerd door Pastor Russell, de eerste president van het Genootschap. Aan de binnenkant van de omslag van de publicatie *Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose*, uitgegeven door het Genootschap, komen de volgende gegevens voor:

"1870 Charles Taze Russell begint zijn studie van de bijbel met een kleine groep toegewijden."

"1877 Het boek 'Three Worlds' wordt uitgegeven, waarin het jaar 1914 geïdentificeerd wordt als het einde van de 'tijden der heidenen'."

De indruk wordt hier gewekt, alsook in het boek zelf, dat dit boek "The Three Worlds" (dat door Russell slechts werd gefinancierd) de eerste publicatie was die de leerstelling over 1914 bevatte.

Zo had ik het begrepen, totdat de onderzoeksresultaten van de Zweedse ouderling op het hoofdbureau binnenkwamen. Toen realiseerde ik mij hoeveel feiten in de publicaties van het Genootschap ófwel

---

3 Daniël 4:17, 23-33.

4 Numeri 14:34; Ezechiël 4:6.

genegeerd, ófwel over het hoofd gezien waren.

Jonsson schetste eerst de lange historie van chronologische speculatie. Hij toonde aan dat joodse rabbies in de eerste eeuw G.T. voor het eerst de formule "een jaar voor een dag" op bepaalde tijdsperiodes uit de bijbel toepasten. In de negende eeuw G.T. begon een "hele reeks joodse rabbies" berekeningen te maken en voorspellingen te doen waarbij zij deze dag-jaarformule toepasten op de tijdsperiodes van de 1290, 1335 en 2300 dagen uit Daniëls profetie, waarbij zij in alle gevallen hun resultaten van toepassing brachten op de tijd voor het verschijnen van de Messias.[5]

Onder belijdende christenen komt dit gebruik het eerst voor in de twaalfde eeuw, beginnend bij de rooms-katholieke abt Joachim van Fiore. Niet alleen de perioden van dagen in Daniëls profetie, maar ook de periode van 1260 dagen in Openbaring hoofdstuk elf, vers 3, en hoofdstuk twaalf, vers 6, werden nu met gebruikmaking van de methode "een jaar voor een dag" verklaard. Naarmate de tijd voortschreed kwamen verschillende exegeten op een opmerkelijke reeks jaartallen, waarbij hun voorspellingen het jaar 1260, daarna 1360 en later verscheidene andere jaartallen in de zestiende eeuw betroffen. Aanpassingen en nieuwe exegeses waren regelmatig nodig, omdat het ene na het andere jaar uiteindelijk voorbijging zonder dat de voorspelde gebeurtenis had plaats gevonden.

In 1796 voorspelde George Bell in een Londens tijdschrift de val van de "antichrist" (naar zijn mening de paus). Dit had moeten plaatsvinden in "1797 of 1813". Zijn voorspelling was gebaseerd op een bestaande uitleg voor de 1260 dagen, maar met een ander beginpunt (sommigen begonnen te rekenen vanaf de geboorte van Christus, anderen vanaf de val van Jeruzalem, weer anderen vanaf de oprichting van de Katholieke Kerk). Zijn voorspelling werd gepubliceerd tijdens de Franse revolutie. Niet lang daarna vond een schokkende gebeurtenis plaats: de paus werd door Franse troepen gevangen genomen en in ballingschap weggevoerd.

Velen beschouwden dit als een opmerkelijke vervulling van bijbelse profetieën, en zij zagen 1798 als het einde van de profetische 1260 dagen. Hieruit ontwikkelde zich de opvatting dat het daaropvolgende jaar (1799) het begin van de "laatste dagen" markeerde.

Andere omwentelingen in Europa veroorzaakten een golf van nieuwe voorspellingen. Een van deze werd gedaan door de Engelsman John

---

5 Daniël 8:14; 12:11,12. De volledige tekst van het onderzoek van Carl Olof Jonsson is inmiddels gepubliceerd onder de titel *The Gentile Times Reconsidered* (Lethbridge: Hart Publishers, 1983. Tweede druk, Commentary Press, 1986).

Aquila Brown. In het begin van de negentiende eeuw publiceerde hij een uitleg waarin de 2300 dagen uit Daniël hoofdstuk twaalf in 1844 G.T. eindigen. Deze opvatting werd ook aangehangen door William Miller, de pionier van de Second Advent beweging in Amerika.

Op de vraag hoe deze berekeningen later een rol gingen spelen in de geschiedenis van Jehovah's Getuigen zullen wij straks nog terugkomen.

Eerst dient echter vermeld te worden dat John Aquila Brown een andere uitleg ontwikkelde die nauw verband houdt met het jaar dat in het geloof van de Jehovah's Getuigen zo'n belangrijke rol speelt, 1914. In hoeverre?

Het blijkt dat de uitleg van de "zeven tijden" van Daniël hoofdstuk vier, die door toepassing van de dag-jaarformule de 2520 jaar oplevert, in werkelijkheid zijn oorsprong vond bij Brown.

Brown publiceerde deze uitleg voor het eerst in 1823 en in zijn berekening worden de "zeven tijden" omgezet in 2520 jaar op *exact dezelfde manier als tegenwoordig in de Wachttorenpublicaties*.

Dit was negenentwintig jaar voordat Charles Taze Russell werd geboren, zevenenveertig jaar voordat hij met zijn bijbelstudiegroep begon en meer dan een halve eeuw voordat het boek "The Three Worlds" verscheen.

Dit was mij geheel onbekend totdat ik het materiaal las dat vanuit Zweden naar het Genootschap was gezonden.

John Aquila Brown legde het begin van zijn tijdsperiode van 2520 jaar echter bij 604 v.G.T. en daarom eindigde deze periode in 1917 G.T. Hij voorspelde dat dan "de *volle glorie* van het koninkrijk Israëls vervolmaakt zou worden".

Waarom kwam de nadruk dan op het jaar 1914 te liggen?

Toen de verwachtingen rond het jaar 1844 niet uitkwamen, leidde dit tot schisma's in een aantal Second Advent groepen. De meeste daarvan stelden nieuwe data vast voor Christus' wederkomst. Een van deze groepen vormde zich rond N.H. Barbour uit Rochester, New York.

Barbour bestudeerde het werk van John Aquila Brown en nam veel van zijn interpretatie over. Hij verlegde het beginpunt van de 2520 jaar echter naar 606 v.G.T. en kwam aldus op de einddatum 1914 G.T. (In feite klopte zijn berekening niet, aangezien dit slechts 2519 jaar is.)

Barbour gaf een tijdschrift uit voor zijn aanhangers, de Second Adventists. Aanvankelijk droeg het de titel *The Midnight Cry*, later de *Herald of the Morning*. Op de volgende bladzijde is een kopie afgedrukt

HERALD OF THE MORNING
CONSTELLATION

"All nations whom thou hast made, shall come and worship before thee."

Vol. 1. ROCHESTER, N. Y., JULY, 1878. No. 1.

THREE WORLDS

N. H. BARBOUR, Editor.

ASSISTANT EDITORS,

C. T. RUSSELL, PITTSBURG, PA. ELD. J. H. PATON, ALMONT, MICH.

WORLD BEFORE THE FLOOD. WORLD THAT NOW IS. JEWISH AGE. GOSPEL AGE. WORLD TO COME OR AGE OF AGES.

PLAN OF THE AGES:

"Both the Cherubim of one measure and one size."

PLANE OF THE FLESH

Earthly Jerusalem.

Earthly Sacrifice.

Earthly Kingdom.

This one looking forward to the sacrifice.

TWELVE TRIBES.

From the end of the Patriarchal age, at the death of Jacob, to the end of the Jewish age, at the death of Christ, was 1845 years.

Birth of Jesus—

Baptism of Jesus—

Crucifixion, A. D. 33—

Jerusalem destroyed—A. D. 70.

JEWISH CHURCH. GOSPEL CHURCH.

1845 1845

31 31

TIME OF TROUBLE 33 TIME OF TROUBLE 33

PLANE OF THE SPIRIT

Heavenly Jerusalem.

Spiritual Sacrifice.

Heavenly Kingdom.

This one looking back to the sacrifice.

TWELVE APOSTLES.

From the end of the Jewish age, at the death of Christ, to the end of the Gospel age, should, if of equal measure, be 1845 years.

2300 days ended in 1843—4.

1335 days ended in 1874, also Jubilee cycles 1810, the double completed.

"Times of the Gentiles" end in 1914.

TERMS—Six Months, 25 Cents; One Year, 50 Cents.

van de titelpagina van de *Herald of the Morning* van juli 1878, het jaar vóór de publicatie van de eerste uitgave van het tijdschrift *Zion's Watch Tower*. In de rechterbenedenhoek leest men: "'Times of the Gentiles' end in 1914" ("De 'Tijden der heidenen' eindigen in 1914").

Het betreft hier een kopie van een exemplaar dat (ofschoon niet toegankelijk voor algemeen gebruik) wordt bewaard in de archieven van het hoofdbureau in Brooklyn. De aanwezigheid aldaar toont aan dat een aantal medewerkers van het hoofdbureau moet hebben geweten dat het tijdschrift *Zion's Watch Tower* duidelijk *niet* het eerste tijdschrift was waarin werd bekendgemaakt en beargumenteerd dat in het jaar 1914 de tijden der heidenen zouden eindigen. Die leerstelling was in feite overgenomen uit het Second Adventists blad van N.H. Barbour.

Ook vermeldenswaard is dat tegen die tijd, juli 1878, C.T. Russell "mede-redacteur" was geworden van de *Herald of the Morning*, het tijdschrift van de Second Adventists. Russell zelf legt uit hoe hij in contact kwam met N.H. Barbour en hoe hij ertoe kwam Barbours chronologie over te nemen. Barbour had deze op zijn beurt vrijwel volledig overgenomen van John Aquila Brown, met inbegrip van de uitleg van de "zeven tijden" van Daniël hoofdstuk vier. Russells verklaring is gepubliceerd in de uitgave van *Zion's Watch Tower* van 15 juli 1906.

"Het was omstreeks januari 1876 dat mijn aandacht, waar het deze leerstellingen en verwachtingen betreft, in het bijzonder uitging naar het onderwerp profetische tijd. Het ging aldus: Ik ontving een tijd-

schrift getiteld The Herald of the Morning, mij toegezonden door de uitgever ervan, Mr. N.H. Barbour. Toen ik het opende bracht ik het, vanwege de afbeelding op de omslag, onmiddellijk met adventisme in verband en ik onderzocht het met enige nieuwsgierigheid om te zien welke datum zij nu weer aangaven voor het vergaan van de wereld. Maar zie mijn verbazing en dankbaarheid, toen ik uit de inhoud opmaakte dat de ogen van de uitgever zich begonnen te openen wat betreft de onderwerpen die al enige jaren hier in Allegheny onze harten zo zeer hadden verblijd – dat het doel van *de terugkeer van onze Heer niet is om te vernietigen, maar om alle gezinnen der aarde te zegenen, en dat zijn komst zou zijn als die van een dief, niet in het vlees, maar als een geestelijk wezen, onzichtbaar voor mensen*, en dat het bijeenbrengen van zijn kerk en het scheiden van het 'koren' van het 'kaf' zou plaatsvinden aan het einde van dit tijdperk, zonder dat de wereld het zou opmerken.

Ik was blij te ontdekken dat anderen tot hetzelfde gevorderde inzicht waren gekomen, maar was verbaasd het zeer zorgvuldig uiteengezette standpunt aan te treffen *dat de uitgever geloofde dat de profetieën aangeven dat de Heer reeds op aarde tegenwoordig was (ongezien en onzichtbaar)*, en dat het oogstwerk, dat bestaat uit het verzamelen van het koren, reeds kon aanvangen, – *en dat dit gezichtspunt werd ondersteund door de tijdprofetieën waarvan de uitgever slechts een paar maanden daarvoor had aangenomen dat zij onvervuld waren gebleven.*

Dit was een nieuwe gedachte: Kon het zijn dat de tijdprofetieën die ik zo lang had veracht vanwege de verkeerde manier waarop zij door de adventisten werden gebruikt, werkelijk waren bedoeld om aan te geven wanneer de Heer onzichtbaar tegenwoordig zou zijn om zijn koninkrijk op te richten – iets waarvan ik overtuigd was dat het op geen andere manier begrepen kon worden? Het leek, voorzichtig gezegd, redelijk, zeer redelijk te verwachten dat de Heer zijn volk hierover zou inlichten – zeker omdat hij beloofd had dat de getrouwen niet in duisternis met de wereld gelaten zouden worden, en dat, ofschoon de dag des Heren over alle anderen zou komen als een dief in de nacht (sluipend, onverhoeds), dit niet zou gelden voor de waakzame, oprechte heiligen. – 1 Thess. 5:4

Ik herinnerde mij bepaalde argumenten die mijn vriend Jonas Wendell en andere adventisten gebruikten om aan te tonen dat wij in 1873 de wereld in vuur zouden zien vergaan, etc. – aangezien de wereldchronologie aantoont dat de zesduizend jaar vanaf Adam eindigden in het begin van 1873 – en andere argumenten gebaseerd op de Schriften die dit zouden bevestigen. Zou het kunnen zijn dat deze tijdsargumen-

ten, die ik als onbelangrijk terzijde had geschoven, in werkelijkheid een belangrijke waarheid bevatten, welke zij verkeerd hadden toegepast?"

Merk op dat Russell zegt dat hij tot dan geen belangstelling had gehad voor tijdprofetieën, dat hij ze in feite had "veracht". Wat deed hij nu?

"Ernaar verlangend om vanuit welke bron dan ook te vernemen wat God te zeggen had, *schreef ik Mr. Barbour onmiddellijk en bracht hem op de hoogte van mijn instemming met de andere punten en van mijn wens te vernemen waarom in het bijzonder, en op basis van welke schriftuurlijke aanwijzingen, hij tot de conclusie was gekomen dat Christus' tegenwoordigheid en de oogst van het evangelietijdperk dateerden vanaf de herfst van 1874. Het antwoord toonde aan dat mijn vermoeden juist was geweest, nl.: dat de tijdsargumenten, chronologie, etc., dezelfde waren als die welke werden gebruikt door Second Adventists in 1873*, en verklaarde waarom Mr. Barbour en Mr. J.H. Paton uit Michigan, een medewerker van hem, tot dan toe gewone Second Adventists waren geweest, en dat toen het jaar 1874 was gepasseerd zonder dat de wereld in vuur was vergaan en zonder dat zij Christus in het vlees hadden gezien, zij een tijdlang verstomden. Zij hadden de tijdprofetieën die schijnbaar onvervuld waren voorbijgegaan, aan een onderzoek onderworpen en hadden geen fout kunnen ontdekken en waren zich af gaan vragen of de *tijd* juist was, maar hun *verwachtingen* verkeerd, – *of niet juist de denkbeelden over herstel en zegeningen jegens de wereld welke ikzelf en anderen onderwezen, de dingen waren om naar uit te zien. Het scheen dat niet lang na hun teleurstelling over 1874 een lezer van de Herald of the Morning die een exemplaar had van de Diaglott, daarin iets opmerkte dat hem bijzonder voorkwam, – dat in Matth. 24:27, 37 en 39 het woord dat in de door ons gewoonlijk gebruikte vertaling is weergegeven met komst, wordt vertaald met tegenwoordigheid. Dát was de aanwijzing, en door deze te volgen waren zij door de profetische tijd geleid naar de juiste gezichtspunten aangaande het doel van de wederkomst van de Heer en de wijze waarop deze plaats zou vinden.* Ikzelf daarentegen werd eerst geleid naar de juiste inzichten omtrent het doel van de wederkomst van onze Heer en de wijze waarop deze zou plaatsvinden, en daarna naar het onderzoeken van de *tijd* voor deze dingen, aangegeven in Gods Woord. Aldus leidt God zijn kinderen vaak vanuit verschillende vertrekpunten naar de waarheid. Maar waar het hart oprecht en vol vertrouwen is, moet het resultaat zijn dat zij allen bijeen worden gebracht.

Maar er waren geen boeken of andere publicaties die de tijdprofetieen, zoals toen begrepen, verklaarden, *dus betaalde ik Mr. Barbour de reiskosten om mij in Philadelphia te komen opzoeken (waar ik gedurende de zomer van 1876 zakelijke afspraken had), teneinde mij, als hij dat kon, volledig en aan de hand van de Schriften aan te tonen dat de profetieën aangaven dat 1874 het jaar was waarin de tegenwoordigheid van de Heer en 'de oogst' begon. Hij kwam, en de bewijsvoering overtuigde mij.* Daar ik een persoon ben met een sterke overtuiging en volledig toegewijd aan de Heer ben, zag ik onmiddellijk dat de bijzondere tijden waarin wij leven ons een belangrijke verplichting opleggen ten aanzien van onze taak en ons werk als Christus' discipelen; dat, levend in de oogsttijd, het oogstwerk gedaan moet worden, en dat de *hedendaagse waarheid* de sikkel was waarmee de Heer ons een bijeenvergarings- en oogstwerk wil laten doen, overal onder zijn kinderen."

Door het bezoek van de Second Adventist N.H. Barbour kreeg Russell dus een andere mening over tijdprofetieën. Hij werd mede-redacteur van Barbours tijdschrift de *Herald of the Morning*. Vanaf die tijd werden tijdprofetieën belangrijk in zijn geschriften en in het tijdschrift *Zion's Watch Tower* dat hij kort daarna voor het eerst uitbracht.[6]

De interpretatie van de "zeven tijden " en het jaar 1914 dat door Russell was opgepakt, waren nauw verbonden met het jaar 1874 waaraan Barbour en zijn aanhangers het meeste belang hechtten (1914 lag nog tientallen jaren in de toekomst, terwijl 1874 net was verstreken). Zij geloofden dat 1874 het einde van 6000 jaar menselijke geschiedenis kenmerkte en zij hadden verwacht dat Christus in dat jaar zou wederkeren. Toen 1874 verstreek waren zij gedesillusioneerd. Zoals het hiervoor aangehaalde citaat aantoont, had B.W. Keith (een Second Adventist en medewerker van Barbours tijdschrift) later opgemerkt dat in een bepaalde vertaling van het Nieuwe Testament, *The Emphatic Diaglott*, in de tekst die over Christus' wederkomst handelt het woord "tegenwoordigheid" werd gebruikt, in plaats van "komst". Keith klopte bij

6 Het was *na* de ontmoeting met Barbour, dat Russell een artikel schreef voor *The Bible Examiner* (uitgegeven door George Storrs, een andere adventist) waarin Russell een uiteenzetting gaf over het jaar 1914 waarop Barbour was uitgekomen. Zoals veel van de tijdschriften van Second Adventists, bevatte de titel van het tijdschrift dat Russell begon, *Zion's Watch Tower and Herald of Christ's Presence* (Zions Wachttoren en Aankondiger van Christus' Tegenwoordigheid), de term "herald" (aankondiger). Men geloofde dat de tegenwoordigheid in 1874 was begonnen.

Barbour met het idee aan dat Christus inderdaad in 1874 was wedergekomen, maar dan *onzichtbaar* en dat Christus nu onzichtbaar "tegenwoordig" was en een oordeelswerk aan het volbrengen was.

Een "onzichtbare tegenwoordigheid" is zeer moeilijk te weerleggen of te ontzenuwen. Het is zoiets als wanneer een vriend u vertelt dat een overleden voorouder hem onzichtbaar bezoekt en vertroost, en u vervolgens probeert die vriend te *bewijzen* dat dit niet zo is.

Het concept van de "onzichtbare tegenwoordigheid" maakte het deze met Barbour verbonden Second Adventists dus mogelijk te zeggen dat zij, achteraf bezien, wel op "het juiste jaartal [1874] waren uitgekomen, maar dat zij in dat jaar de verkeerde dingen hadden verwacht".[7] Die uitleg werd ook door Russell aanvaard en overgenomen.

Thans geloven en leren miljoenen Jehovah's Getuigen dat Christus' onzichtbare tegenwoordigheid in 1914 begon. Zeer weinigen realiseren zich dat het Wachttorengenootschap, in de rol van profeet, *bijna vijftig jaar lang* verkondigde dat deze onzichtbare tegenwoordigheid in 1874 begon. Zelfs in 1929, vijftien jaar *na* 1914, leerde men dit nog.[8]

Jehovah's Getuigen geloven tegenwoordig dat Christus in 1914 officieel zijn koninkrijksheerschappij begon. Het tijdschrift *Zion's Watch Tower* leerde tientallen jaren lang dat dit in 1878 had plaatsgevonden.[9]

In deze tijd geloven Jehovah's Getuigen dat ook de "laatste dagen" en de "tijd van het einde" in 1914 zijn begonnen. Het tijdschrift *Zion's Watch Tower* leerde gedurende meer dan een halve eeuw dat de laatste dagen in 1799 waren begonnen (waarbij men de in 1796 gepubliceerde uitleg van George Bell overnam).

Jehovah's Getuigen geloven tegenwoordig dat de opstanding van de gezalfde christenen die sinds Christus zijn gestorven, in 1918 een aanvang nam. Gedurende meer dan veertig jaar leerde *Zion's Watch Tower* dat dit in 1881 was begonnen.

Thans geloven Jehovah's Getuigen dat sinds 1914, en in het bijzonder vanaf 1919, het grote "oogst"-werk aan de gang is en dat dit zijn hoogtepunt zal vinden in de vernietiging van het huidige samenstel en van al degenen die niet gunstig hebben gereageerd op het predikingswerk.

---

7 *Zion's Watch Tower* van 15 juli 1906, hiervoor aangehaald, toont aan dat zij inderdaad dat argument naar voren brachten.

8 Zie het boek *Prophecy*, gepubliceerd in 1929, de bladzijden 64 en 65. In *De Wachttoren* van 1 december 1974 wordt gewag van deze opvatting gemaakt, maar er wordt geen aanwijzing gegeven dat dit ook nog ná 1914 werd geleerd.

9 Dit begon te veranderen in 1922 op een congres te Cedar Point, acht jaar *na* 1914.

Vanaf het begin heeft het tijdschrift *Zion's Watch Tower* daarentegen geleerd dat de "oogst" van 1874 tot 1914 zou duren en dat in 1914 alle menselijke instellingen van deze wereld vernietigd zouden worden.

De organisatie plaatst tegenwoordig de val van "Babylon de Grote" (het "wereldrijk van valse religie") in 1919. Gedurende tenminste veertig jaar heeft *Zion's Watch Tower* dit in 1878 geplaatst, terwijl Babylons volledige verwoesting in 1914 of in 1918 werd verwacht.

Wat was er de oorzaak van dat al deze belangrijke profetische leerstellingen, die tientallen jaren lang door zo veel mensen werden aangehangen, werden gewijzigd?

Het was precies zoals met de hele reeks van voorspellingen vanaf de dertiende eeuw het geval was: het niet uitkomen van de verwachtingen.

Sommigen zullen misschien opmerken dat ik dit gemakkelijk kan beweren. Per slot van rekening zijn er tegenwoordig nog nauwelijks Jehovah's Getuigen die kunnen beschikken over de oudere uitgaven van de Wachttoren [10]. Zelfs wanneer in deze tijd de vervlogen geschiedenis van de organisatie in de publicaties van het Genootschap wordt besproken, worden deze leerstellingen, die zo lang werden verkondigd, gewoon genegeerd of slechts summier ter sprake gebracht, waarbij ze soms een draai meekrijgen. Op geen enkele wijze valt daar nog uit op te maken hoe stellig en met welk vertrouwen ze naar voren waren gebracht.

Laten wij nu eens een gedeelte van het bewijsmateriaal bekijken dat genomen is uit "het bericht" van deze organisatie die de rol van de hedendaagse profeet voor zichzelf opeist.

Als wij de allereerste uitgaven van het tijdschrift *Zion's Watch Tower* vanaf 1879 doorlezen, valt het op dat Russell en zijn lezers verwachtten dat er *in die tijd* belangrijke dingen zouden plaatsvinden. Ofschoon zij geloofden dat 1914 het einde van de "tijden der heidenen" zou kenmerken, speelde dat jaar slechts een ondergeschikte rol in hun denkwijze. Het jaar 1874 was veel belangrijker voor hen, evenals het geloof dat Christus vanaf toen onzichtbaar tegenwoordig was en daarna zijn Koninkrijksheerschappij had aanvaard. Dientengevolge verwachtten zij zeer spoedig te ervaren dat zij in de hemel zouden worden opgenomen. Hiermee zou voor anderen de gelegenheid om een deel van de "bruid van Christus" te worden, komen te vervallen. Zij verwachtten eveneens

---

10 Dit geldt zeker voor de Nederlandse Getuigen. Pas na de Tweede Wereldoorlog verscheen het tijdschrift op regelmatige basis in het Nederlands.

dat de wereld ver voor 1914 in een tijd van grote moeilijkheden terecht zou komen, die uiteindelijk zou uitlopen op een toestand van totale chaos en anarchie. Tegen 1914 zou alles definitief voorbij zijn en zou Christus Jezus de volledige verantwoordelijkheid voor aardse zaken op zich hebben genomen, waarbij zijn Koninkrijk volledig in de plaats zou zijn gekomen van alle menselijke regeringen.

Dit wordt treffend geïllustreerd in het volgende gedeelte uit de uitgave van *Zion's Watch Tower* van januari 1881, waarin ik de cursivering heb aangebracht:

"Wij zien ook dat *de oogst in het joodse én in het evangelietijdperk niet alleen parallel lopen wat betreft beginpunt, maar ook wat betreft tijdsduur*. Hún oogst omvatte in totaal 40 jaar vanaf de tijd van Jezus' zalving [bij de aanvang van de oogst, A.D. 30] tot aan de verwoesting van Jeruzalem, A.D. 70. *Dientengevolge sluit onze oogst, beginnend in 1874, in 1914 af met het einde van de 'dag der wrake' en het einde van de 'tijden der heidenen' – een vergelijkbare en parallelle periode van 40 jaren*. De eerste zeven jaar van de joodse oogst waren speciaal gewijd aan het vergaren van het rijpe koren van die kerk; drie en een half jaar hiervan, terwijl hij tegenwoordig was als Bruidegom en drie en een half jaar hiervan, nadat hij als koning tot hen was gekomen en in heerlijkheid was ingegaan, maar alles onder zijn toezicht en leiding.

Zoals Johannes had gezegd, reinigde hij zijn dorsvloer, verzamelde hij zijn koren en verbrandde hij het kaf. De parallel wordt hier dus vervuld: *Wij zien [zoals reeds aangetoond – zie 'Day Dawn'] dat de wet en profeten aangeven dat hij tegenwoordig is op het hoogtepunt van de 'jubeljaarcycli' in 1874. En de parallellen tonen ons dat de oogst toen begon, en dat het bijeenbrengen van de bruid op een veilige plaats een parallelle periode van zeven jaar zal beslaan, eindigend in 1881*. Maar hoe, wanneer en waarom struikelde het 'huis van bedienden' over Christus? Als wij in staat zijn dit vast te stellen zou dit ons een aanwijzing moeten geven hoe, wanneer en waarom het evangeliehuis struikelt, in het bijzonder met het oog op het feit dat het afsluitende werk in dat tijdperk in zoveel bijzonderheden het *exacte patroon* is voor het huidige."

"*Wij geloven dat Christus nu tegenwoordig is in die zin dat hij het werk begonnen is dat erin bestaat zijn grote macht en koningschap op te nemen*. Het werk begint met het scheiden van het kaf van het koren in de levende kerk en het verzamelen van het koren van alle eeuwen onder de autoriteit van zijn koninkrijk. 'Aan hem die overwint zal ik

geven naast mij op de troon te zitten', en 'aan hem zal ik macht over de natiën geven' om door te gaan totdat alle dingen aan hem onderworpen zijn. Eveneens lijkt het juist dat er een begin zal worden gemaakt met het tot zich nemen van zijn bruid, waardoor de twee één worden."

Het jaar waarin voor *Zion's Watch Tower* van toen alles "verankerd" lag, was duidelijk 1874. Vanaf dat jaar was Christus tegenwoordig. Binnen de daaropvolgende 40 jaar zou hij zijn hele oogstwerk voltooien. Omdat zij dat geloofden, heerste de gedachte dat schokkende gebeurtenissen zeer snel zouden moeten plaatsvinden, mogelijk nog datzelfde jaar 1881, zoals betoogd in het artikel met als kopje "Hoe lang, O Heer?". Merk de volgende punten op:

"*Dit is een vraag die velen zich ongetwijfeld stellen, nl.: 'Hoe lang zal het nog duren eer wij veranderd worden?'* Velen van ons zien al jaren uit naar deze verandering en wij verheugen ons nog steeds op het moment dat wij met Jezus vergaderd zullen worden en hem zullen zien zoals hij is. *In het artikel in het tijdschrift van december, dat over onze verandering spreekt, verklaarden wij dat het naar onze mening dichterbij was dan velen veronderstelden, en hoewel wij niet gepoogd hebben een bewijs te leveren dat onze verandering op welk tijdstip dan ook zou plaatsvinden, geven wij u een aantal aanwijzingen ter overweging die erop lijken te wijzen dat de opneming of verandering van de vleselijke naar de geestelijke toestand aanstaande is in deze helft of in de herfst van het jaar waarin wij leven, 1881.* De aanwijzing dat onze verandering tegen die tijd zal plaatsvinden wordt sterker sedert duidelijk is geworden dat de verandering naar een geestelijk lichaam niet hetzelfde is als de bruiloft. Toen wij er nog van uitgingen dat de bruiloft de verandering inhield en wisten dat de gevestigde kerk (die nu is verworpen) vanaf 1878 nog drie en een half jaar tijd gegund zou worden, verwachtten wij de opneming nog niet in dit deel van 1881 of gedurende de komende drie en een half jaar. Maar nu ons duidelijk is geworden dat het ingaan in de bruiloft niet alleen het gereedmaken voor de verandering betekent (door zich bewust te zijn van zijn tegenwoordigheid), maar ook dat het ingaan de verandering zelf inhoudt, zijn *de aanwijzingen dat wij zullen ingaan (of worden veranderd) binnen de genoemde tijd, sterker geworden en zijn het waard onderzocht te worden door alle belangstellenden. Naast alle directe bewijzen dat onze verandering nabij is, vormt het feit dat de wijze van onze verandering nu begrepen wordt er de aanwijzing voor dat de tijd voor de verandering nabij is, want waarheid is 'voedsel te rechter tijd' en*

wordt slechts begrepen als de tijd daar is. U zult zich herinneren dat na de lente van 1878 (toen duidelijk werd dat Jezus als Koning tegenwoordig was) het onderwerp heiligheid of de bruiloftskledereren velen bezighield. En afgezien van de parallel met het einde van het joodse tijdperk en de gunst in die tijd bewezen jegens de joodse natie – hetgeen de tegenwoordigheid van de Koning impliceerde – was de beschouwing betreffende de bruiloftskledereren tevens het bewijs van de juistheid van de toepassing, want de 'Koning was gekomen om zijn gasten te ontvangen' (Matth. xxii, 11.) en dientengevolge had eenieder er belang bij te weten wat zijn positie jegens hem was. Aangezien nu het inspecteren van de gasten de laatste handeling is vóór onze verandering, welke voorafgaat aan de bruiloft, en wij nu allen *de verandering* voor ogen hebben, lijkt het ons dat de tijd ervoor nabij is.

Wij zullen nu bespreken hoe de zinnebeelden en profetieën ons lijken aan te geven dat de verandering van de heiligen en het sluiten van de deur tot de hoge roeping uiterlijk tegen het einde van 1881 zullen plaatsvinden."

Er volgde een uitvoerig betoog waarin de nadruk werd gelegd op de herfst van 1881 als de meest waarschijnlijke tijd voor hun verandering tot hemels leven en de tijd "waarop de deur – de gelegenheid om een deel van de bruid te worden – gesloten zal worden". Dit zou *35 jaar voor 1914* zijn, het jaar dat voor hen eenvoudigweg een uiterste datum was, waarin alle dingen tot een einde zouden komen.

De verwachting dat de gezalfde christenen van de "bruidsklasse" in de herfst van 1881 een verandering tot hemels leven zouden ondergaan, ging duidelijk niet in vervulling. Naarmate de jaren verstreken begonnen zij wat verder vooruit te kijken en kreeg 1914 wat meer nadruk. Het was echter nog steeds de *uiterste* limiet. Het uitschakelen van aardse regeringen en de verwoesting van de zogenoemde "christenheid" zouden in dat jaar voltooid zijn, want zij geloofden dat Christus in 1878 was begonnen zijn volledige koninkrijksmacht uit te oefenen, zoals wordt aangetoond in het boek *The Time is At Hand* dat door Russell in 1889 gepubliceerd werd.

"...en kort voor zijn kruisiging presenteerde hij zich als hun Koning, waarbij hij koninklijke autoriteit uitoefende door een oordeel over hen uit te spreken, door hun huis ledig achter te laten en door de zinnebeeldige daad van het reinigen van hun tempel (Lukas 19:41-46, Markus 11:15-17). En zo is het ook in deze oogst geschied: *De tegenwoordigheid van onze Heer als Bruidegom en Heer van de Oogst werd gedurende de eerste drie en een half jaar, van A.D. 1874 tot A.D.*

1878, onderkend. Sinds die tijd is het overduidelijk geworden dat in A.D. 1878 de tijd gekomen was dat het koninklijke oordeel bij het huis Gods zou beginnen. Hierop is Openb. 14:14-20 van toepassing, waar onze Heer wordt geopenbaard als de *gekroonde* Heer van de Oogst. *Het jaar A.D. 1878, welke de parallel vormt met het zinnebeeldig aannemen van zijn macht en autoriteit, is duidelijk het tijdstip waarop onze tegenwoordige, geestelijke, onzichtbare Heer werkelijk de macht als Koning der koningen - zijn grote regeringsmacht - op zich neemt.* Dit is in de profetie nauw verbonden met de opstanding van zijn getrouwen en het begin van de moeilijkheden en de wraak over de natiën (Openb. 11:17, 18)."

ZIJ WISTEN NIET WANNEER ZIJ GEÏNSPECTEERD ZOUDEN WORDEN
LUKAS 19:44; MATTH. 24:38,39.
ONZE HEER IN DRIE HOEDANIGHEDEN - ALS BRUIDEGOM,
HEER VAN DE OOGST EN KONING.
JOH. 3:29; 4:35,38; MATTH. 21:5,9,4; 2 KOR. 11:2; OPENB. 14:14,15; 17:14.

EEN ADVENTBEWEGING TEN TIJDE VAN JEZUS' GEBOORTE, DERTIG JAAR VOOR ZIJN TEGENWOORDIGHEID EN ZALVING ALS MESSIAS BIJ ZIJN DOOP. MATTH. 2:1-16; HAND. 10:37,38.	EEN ADVENTBEWEGING IN 1844, DERTIG JAAR VOOR ZIJN EIGENLIJKE TEGENWOORDIGHEID, OM DE KERK WAKKER TE SCHUDDEN EN TE BEPROEVEN. MATTH. 25:1
WERKELIJKE TEGENWOORDIGHEID ALS BRUIDEGOM EN HEER VAN DE OOGST - OKTOBER A.D. 29.	WERKELIJKE TEGENWOORDIGHEID ALS BRUIDEGOM EN HEER VAN DE OOGST - OKTOBER A.D. 1874.
MACHT EN TITEL ALS KONING DRIE EN EEN HALF JAAR LATER OP ZICH GENOMEN - A.D. 33.	MACHT EN TITEL ALS KONING DRIE EN EEN HALF JAAR LATER OP ZICH GENOMEN - A.D. 1878. ⬅

EERSTE DAAD VAN DE KONING, OORDEEL.

ZG. JOODSE HUIS VERWORPEN; LETTERLIJKE TEMPEL GEREINIGD. MATTH. 20:18; 21:5-15; 23:37; 24:1.	ZG. CHRISTELIJKE HUIS VERWORPEN; GEESTELIJKE TEMPEL GEREINIGD. 1 PETR. 4:17; OP. 3:16; MAL. 3:2.
ALGEHELE VERWOESTING VAN JOODSE STAAT, VOLTOOID 37 JAAR NA TE ZIJN VERWORPEN OF 40 JAAR VANAF HET BEGIN VAN DE OOGST - A.D. 70.	ALGEHELE VERWOESTING VAN ZG. CHRISTENHEID, VOLTOOID 37 JAAR NA TE ZIJN VERWORPEN OF 40 JAAR VANAF HET BEGIN VAN DE OOGST - A.D. 1914. ⬅

Zelfs begin 1900, na de eeuwwisseling, was men nog grotendeels gefixeerd op 1874 en 1878 als de jaren waar alles om draaide. Zij bevonden zich sedert 1799 *in* de "laatste dagen" en sedert 1874 *in* de "oogst"-periode. Christus was sedert 1878 zijn koninklijke macht gaan uitoefenen en de opstanding was in dat jaar begonnen. Het verstrijken der jaren veranderde niets aan deze uitgangspunten. Zij hadden alle betrekking op *onzichtbare* gebeurtenissen, met uitzondering van de voorspelling van de "opneming van de levende heiligen tot hemels leven", die in 1881 werd verwacht. Zonder een zichtbaar bewijs dat zij ongeloof-

waardig waren, konden en werden deze uitgangspunten gehandhaafd.

In 1911, minder dan drie jaar vóór 1914, verkondigde *Zion's Watch Tower* nog steeds het belang van 1874, 1878 en 1881. "Babylon de Grote" was gevallen in 1878. Haar "volledige einde" zou in oktober 1914 komen. Het "sluiten van de deur", die de gelegenheid bood om deel uit te maken van de hemelse Koninkrijksklasse, eerder geplaatst in 1881, werd nu echter 'bijgesteld'. Nu werden de lezers van *Zion's Watch Tower* door middel van het hier volgende gedeelte uit de uitgave van 15 juni 1911 ervan op de hoogte gebracht dat de "deur" nog steeds "op een kier staat":

"Door acht te slaan op deze parallellen, komen wij op 1874 als het begin van deze 'oogst' en het bijeenbrengen van de 'uitverkorenen' van de vier windstreken der aarde en op 1878 als de tijd waarop Babylon officieel werd verworpen, Laodicea werd uitgespuwd – de tijd waarvan wordt opgemerkt 'Babylon is gevallen, gevallen' – uit de goddelijke gunst geraakt. De parallel in 1881 lijkt aan te geven dat, ondanks de verwerping van dat samenstel, nog steeds bepaalde gunsten werden verleend aan degenen die zich tot op die tijd in Babylon bevonden, en sinds dat jaar begrijpen wij dat die verbintenis in geen enkel opzicht voordeel, maar in vele opzichten een duidelijk nadeel biedt, waarvan eenieder zich slechts met moeite kan bevrijden, daarbij gebruikmakend van de genade en waarheid van de Heer. *En in overeenstemming met deze parallel, zal oktober 1914 het volledige einde van Babylon te zien geven, 'als een grote molensteen geworpen in de zee', als samenstel volkomen verwoest.*

Samenvattend: Het lijkt ons redelijk te concluderen dat het beëindigen van de gunsten ten opzichte van het vleselijke Israël een afbeelding is van het beëindigen van de speciale gunst in dit evangelietijdperk, nl. de uitnodiging tot de hemelse roeping. In overeenstemming hiermee *is het ons duidelijk geworden dat de openbare of algemene 'oproep' tot koninkrijkswaardigheid in oktober 1881 eindigde. Maar, zoals reeds aangetoond in* SCRIPTURE STUDIES, *maken wij onderscheid tussen het beëindigen van de 'oproep' en het sluiten van de 'deur', en geloven wij dat de deur tot de koninkrijksklasse nog niet gesloten is, dat hij nog enige tijd op een kier staat* om het mogelijk te maken dat degenen die de 'oproep' reeds aangenomen hebben, doch nagelaten hebben de voorrechten en kansen in zelfopoffering te benutten, buitengeworpen worden, om zodoende anderen de gelegenheid te bieden binnen te gaan en hun kroon op te nemen in overeenstemming met Openb. 3:11. Dientengevolge is deze tijd – vanaf 1881 tot aan het

moment dat de deur die de gelegenheid biedt zich voor de dienst des Heren te geven, volledig gesloten zal worden – een periode van 'zifting' met betrekking tot allen die reeds de goddelijke gunst hebben ontvangen en in een verbondsverhouding tot God staan."

Het eindjaar 1914 was ophanden. Met de komst ervan zou de oogst voorbij zijn, de laatste dagen zouden hun hoogtepunt bereiken, de verwachtingen zouden verwerkelijkt worden. Wat werd er in de Wachttorenpublicaties nu precies geleerd over wat er zou plaatsvinden tegen de tijd dat 1914 naderde?

In het boek *The Time Is At Hand*, dat vijfentwintig jaar voor 1914 werd gepubliceerd, werd op blz. 77 tot 78 als volgt een uiteenzetting in zeven punten gegeven:

"In dit hoofdstuk bespreken wij het bijbelse bewijs dat *het volledige einde van de tijden der heidenen, d.w.z. het volledige einde van de hun toegestane periode van heerschappij, zal aanbreken in A.D. 1914, en dat dát jaar de uiterste grens van de heerschappij van onvolmaakte mensen zal vormen.* Merk wel op dat, wanneer is vastgesteld dat dit een feit is dat ten volle door de Schriften wordt ondersteund, daarmee wordt aangetoond:

Ten eerste: *Dat in dat jaar het Koninkrijk Gods, waarvoor onze Heer ons leerde bidden: 'Uw Koninkrijk kome', volledige, universele macht zal hebben verkregen, en dat het dan 'opgericht' ofwel vast op aarde zal zijn gevestigd.*

Ten tweede: Daarmee wordt aangetoond dat hij wiens recht het is aldus de heerschappij op te nemen, *dán tegenwoordig zal zijn als de nieuwe Heerser der aarde; en dat niet alleen, maar dat hiermee ook wordt aangetoond dat hij een aanzienlijke tijd vóór dat jaar tegenwoordig zal zijn, want het omverwerpen van deze heidense regeringen is het directe gevolg van het feit dat hij hen in stukken zal slaan als een pottenbakkersvat* (Ps. 2:9; Openb. 2:27) en in hun plaats zijn eigen rechtvaardige regering zal vestigen.

Ten derde: Daarmee wordt aangetoond dat enige tijd *vóór het einde van A.D. 1914 het laatste lid van de door God erkende Kerk van Christus', de 'koninklijke priesterschap', 'het lichaam van Christus', zal worden verheerlijkt met het Hoofd*, want ieder lid zal met Christus als een mede-erfgenaam met hem in het Koninkrijk moeten regeren, en het kan niet volledig worden 'opgericht' zonder het volledige aantal deelnemers.

Ten vierde: Daarmee wordt aangetoond dat *vanaf die tijd Jeruzalem niet langer door de heidenen vertreden* zal worden, maar tot eer zal

herrijzen uit het stof van het goddelijk misnoegen, want de 'tijden der heidenen' zullen vervuld of voleindigd zijn.

Ten vijfde: Daarmee wordt aangetoond dat *in dat jaar, of eerder, Israëls blindheid zal beginnen te verdwijnen*, want hun 'gedeeltelijke blindheid' zou slechts voortduren 'totdat de volheid der heidenen is binnengekomen' (Rom. 11:25), of met andere woorden: totdat het volledige aantal van degenen onder de heidenen die leden zullen zijn van het lichaam of de bruid van Christus, volledig verkozen zal zijn.

Ten zesde: Daarmee wordt aangetoond dat de grote *'tijd van moeilijkheden zoals er nog nooit is geweest zolang er natiën zijn' zijn hoogtepunt zal vinden in een wereldwijd heersen van anarchie*. Dan zal de mensheid leren te zwijgen en te verstaan dat Jehovah Gód is en dat hij op de aarde zal worden verheven (Ps. 46:10). De toestanden waarover in symbolische taal gesproken wordt, zoals de onstuimige golven der zee, het smeltende land, de vallende bergen en de brandende hemelen zullen dan zijn voorbijgegaan en de 'nieuwe hemelen en nieuwe aarde' met hun vreedzame zegeningen zullen dan door de in moeilijkheden verkerende mensheid als zodanig herkend beginnen te worden. Maar de Gezalfden van de Heer en zijn rechtmatige en rechtschapen gezag zullen voor het eerst worden erkend door een groep van Gods kinderen terwijl zij door de grote verdrukking gaan – de klasse aangegeven met *m* en *t* op de Kaart der Eeuwen (zie ook pagina 235 tot 239, deel. I); daarna, net vóór het einde ervan, door het vleselijke Israël, en uiteindelijk door de mensheid als geheel.

Ten zevende: Daarmee wordt aangetoond dat *vóór dat jaar Gods Koninkrijk, toegerust met macht, op aarde zal zijn gevestigd* en dan het heidense beeld zal treffen en verbrijzelen (Dan. 2:34) en *de macht van deze koningen volledig zal verteren*. Zijn macht en heerschappij zal even snel worden bevestigd als het door zijn verschillende invloeden en werktuigen de 'machten die zijn' – burgerlijk en kerkelijk, ijzer en klei – zal verbrijzelen."

Deze uitspraken komen uit de uitgave van vóór 1914. Merk op hoe enkele daarvan ná 1914 werden "bijgesteld" (namelijk in 1924).

Zoals uit het aangehaalde materiaal blijkt, stelde de uitgave van vóór 1914 duidelijk dat "dat jaar [1914] de *uiterste grens* van de heerschappij van onvolmaakte mensen zal vormen". Er werd gezegd dat in dat jaar Gods Koninkrijk "volledige, universele macht *zal hebben verkregen*, en dat het dan 'opgericht' ofwel vast op aarde zal zijn gevestigd".

Een uitgave van ná 1914 verheimelijkt dit door te zeggen:

"In dit hoofdstuk bespreken wij het bijbelse bewijs dat het volledige

einde van de tijden der heidenen, nl. het volledige einde van de hun toegestane periode van heerschappij, zal worden bereikt in A.D. 1914 en dat dát jaar het uiteenvallen van de heerschappij van onvolmaakte mensen te zien zal geven. Merk wel op dat, wanneer is vastgesteld dat dit een feit is dat ten volle door de Schriften wordt ondersteund, daarmee wordt aangetoond:

Ten eerste: Dat in dat jaar *het Koninkrijk Gods, waarvoor onze Heer ons leerde bidden: 'Uw Koninkrijk kome', de macht zal opnemen, en dat het dan spoedig 'opgericht' ofwel vast op aarde gevestigd zal zijn*, op de puinhopen van de huidige instellingen."

Bij punt drie stelde de uitgave van vóór 1914 dat vóór het einde van 1914 het laatste lid van het "lichaam van Christus" zal worden verheerlijkt met het Hoofd. Ook hier veranderde de uitgave van ná 1914 de woordkeus en schrapte iedere verwijzing naar het jaar 1914:

"Ten derde: Daarmee wordt aangetoond dat *enige tijd vóór het einde van de omverwerping* het laatste lid van de door God erkende Kerk van Christus, de 'koninklijke priesterschap', 'het lichaam van Christus', zal worden verheerlijkt met het Hoofd, want ieder lid zal met Christus als een mede-erfgenaam met hem in het Koninkrijk moeten regeren, en het kan niet volledig worden 'opgericht' zonder het volledige aantal deelnemers."

Aldus werd in latere uitgaven, toen dat jaar eenmaal gepasseerd was zonder dat de voorspelde gebeurtenissen hadden plaatsgevonden, duidelijk gepoogd de meest in het oog springende fouten in de zeer stellige uitspraken over 1914 uit te wissen. In deze tijd zijn er maar weinig Jehovah's Getuigen die enig idee hebben van de omvang van de uitspraken die ten aanzien van dat jaar werden gedaan, of van het feit dat geen enkele van de oorspronkelijke zeven punten was uitgekomen zoals naar voren was gebracht. Deze verwachtingen worden tegenwoordig slechts zeer zelden vermeld in de publicaties van het Genootschap; aan sommige wordt totaal voorbijgegaan.[11]

Als men de recente publicaties van het Genootschap leest, krijgt men in feite de indruk dat Russell, de president van het Wachttorengenootschap, zich niet in bijzonderheden had uitgelaten over hetgeen 1914 zou brengen. In bedekte termen wordt erin beweerd dat de verantwoordelijkheid voor alle stellige verwachtingen en dogmatische uitlatingen bij

11 Dit geldt ook voor de uitspraken over 1878 en 1881, alsmede voor 1799 en 1874. Van alle werd uiteindelijk afstand gedaan omdat ze foutief bleken te zijn.

anderen lag: bij de lezers. Een voorbeeld hiervan treffen we aan in de officiële geschiedschrijving *Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose*, bladzijde 52.

> "Zonder twijfel waren sommigen gedurende die periode overijverig in hun uitlatingen met betrekking tot wat mogelijk verwacht kon worden. Sommigen legden in de uitspraken van de *Watch Tower* een betekenis die nooit zo bedoeld was, en ofschoon Russell het noodzakelijk achtte aandacht te vragen voor de zekerheid dat aan het einde van de tijden der heidenen grote veranderingen te verwachten waren, moedigde hij zijn lezers ook aan de dingen nuchter te beschouwen, zeker wat de tijdsaspecten betreft."

In het boek worden gedeelten uit uitgaven van *Zion's Watch Tower* aangehaald, maar wanneer men deze goed leest, blijkt dat zij de gedane bewering eenvoudigweg niet ondersteunen. De enige aanhaling met een specifiek "tijdsaspect" komt uit *Zion's Watch Tower* van 1893, waarin wordt gezegd:

> "Een grote storm is ophanden. Ofschoon men niet precies kan zeggen wanneer deze zal losbarsten, lijkt het redelijk te veronderstellen dat dit niet *meer* dan twaalf tot veertien jaar in het verschiet kan liggen."

Dit ondersteunt de bewering in het geheel niet. Het bevestigt hoogstens wat andere geschriften van Russell al aantonen, namelijk dat hij stellig verwachtte dat er wereldomvattende moeilijkheden zouden uitbreken *voordat* 1914 zou komen, volgens bovenstaande aanhalingen niet later dan 1905 of 1907, en dat het uitbreken hiervan zou leiden tot de uiteindelijke verwoesting van alle aardse regeringen op die einddatum.

Twee jaar voordat 1914 aanbrak spoorde *Zion's Watch Tower* de lezers inderdaad tot enige voorzichtigheid aan.

In het boek *Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose* (bladzijde 53) wordt Russells uitlating in een *Watch Tower* van 1912 aangehaald:

> "Er is stellig ruimte voor kleine verschillen van opvatting hierover en het betaamt ons elkaar de grootst mogelijke vrijheid te gunnen. De toegestane macht aan de heidenen zal vermoedelijk eindigen in oktober 1914, of in oktober 1915. En de tijd van grote strijd en anarchie 'zoals er nooit is geweest sinds er een natie bestaat' zou het definitieve einde van de tijden der heidenen of het begin van de Messiaanse heerschappij kunnen inhouden.
>
> Maar wij herinneren al onze lezers er opnieuw aan dat niet wij het waren die hebben geprofeteerd over het beëindigen van de tijden der

heidenen in een tijd van moeilijkheden, noch over het glorierijke tijdperk dat kort op die catastrofe zal volgen. Wij hebben gewezen op hetgeen de Schriften zeggen, waarbij wij onze mening hebben gegeven over de uitleg ervan en onze lezers hebben gevraagd om voor zichzelf de betekenis ervan na te gaan. *Wij bezien deze profetieën nog steeds op dezelfde manier.... Sommigen* echter, doen stellige beweringen over wat zij weten en over wat zij niet weten. *Wij hebben ons hier nooit aan overgegeven*, maar wij stellen slechts dat wij dit en dat geloven en wel om die en die reden."

Dit is het beeld dat de organisatie graag wil overbrengen. Vergelijk het echter met andere uitspraken in het tijdschrift *Zion's Watch Tower* en andere publicaties, uitspraken die door de hedendaagse publicaties van het Genootschap hoegenaamd niet meer worden aangehaald. Vraag uzelf eens af of het waar is dat de verantwoordelijkheid voor welke dogmatische bewering dan ook, buiten het Genootschap ligt: bij degenen die in de publicaties een "betekenis legden" die nooit zo bedoeld was, in het bijzonder met betrekking tot wat 1914 zou brengen.

In *The Time Is At Hand* (bladzijden 98 en 99), gepubliceerd in 1889, lezen wij het volgende:

"*Inderdaad beweren wij dat ons grootse dingen te wachten staan, dat in de komende zesentwintig jaar alle tegenwoordige regeringen omvergeworpen en ontbonden zullen worden. Maar wij leven in een speciale en bijzondere tijd, de 'Dag van Jehovah', waarin de dingen snel tot een hoogtepunt komen*, zoals er geschreven staat : 'God zal een kortstondig werk op aarde verrichten'. (Zie deel I, hoofdst. xv.)"

"Met het oog op dit krachtige bijbelse bewijsmateriaal betreffende de tijden der heidenen, *zien wij het als een vaststaande waarheid dat het definitieve einde van de koninkrijken dezer wereld en de volledige oprichting van het Koninkrijk Gods voltooid zullen zijn tegen het einde van A.D. 1914*. Dan zal de bede van de Kerk, uitgesproken sinds het afscheid van haar Heer – 'Uw Koninkrijk Kome' – beantwoord worden. Onder die wijze en rechtvaardige regering zal de gehele aarde met de glorie van de Heer vervuld worden – met kennis en rechtvaardigheid en vrede ... en Gods wil zal geschieden '*gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde*'."

Als je niet alleen zegt dat iets waar is, maar tevens dat je het als een "*vaststaande* waarheid" beschouwt, zou je dan niet evengoed kunnen zeggen dat je er *zeker* van bent dat het zo is? Is dat niet hetzelfde als 'je overgeven aan het doen van stellige beweringen'. Als er een verschil

is, hoe groot is dat verschil dan?

In dezelfde publicatie lezen wij op bladzijde 101:

"...en de levende heiligen, alsmede velen van de wereld, worden nu gebruikt als soldaten van de Heer bij het omverwerpen van dwaling en kwaad. Maar laat niemand haastig concluderen dat hier een *vreedzame bekering* van de natiën wordt gesymboliseerd, want vele schriftplaatsen zoals Openb. 11:17, 18; Dan. 12:1; 2 Thess. 2:8; Psalm 149 en 47 leren juist het tegenovergestelde.

Weest dus niet verbaasd als wij in de volgende hoofdstukken *bewijzen zullen aandragen dat het oprichten van het Koninkrijk Gods al begonnen is*, dat het volgens de profetieën zijn macht zou gaan uitoefenen in A.D. 1878, en *dat de 'strijd van de grote dag van God de Almachtige' (Openb. 16:14), die zal eindigen in A.D. 1914 met de volledige omverwerping van de huidige regeringen der aarde, reeds begonnen is*. Het verzamelen van de legers is vanuit het standpunt van Gods Woord bezien duidelijk zichtbaar.

Als onze kijk niet vertroebeld wordt door vooroordeel, als wij de telescoop van Gods Woord scherp stellen, kunnen wij duidelijk de aard van de vele gebeurtenissen vaststellen die moeten plaatsvinden op de 'Dag des Heren' - dat wij ons midden in deze gebeurtenissen bevinden, en dat *'de Grote Dag van Zijn Wrake gekomen is'*."

In 1891, twee jaar nadat dit boek werd gepubliceerd, publiceerde Russell een ander boek, getiteld *"Thy Kingdom Come"*, en op bladzijde 153 lezen wij het volgende:

"De val, plagen, verwoesting, etc., waarvan voorspeld was dat zij over het mystieke Babylon zouden komen, waren voorafschaduwd door de grote verdrukking en de nationale verwoesting die over het vleselijke Israël kwamen, die eindigden met de volledige omverwerping van die natie in A.D. 70. Bovendien komt de periode van de val hiermee overeen, want de tijd waarover onze Heer sprak: 'Uw huis zal u ledig worden achtergelaten', A.D. 33 tot A.D. 70, was 36½ jaar, en dus is het 36½ jaar van A.D. 1878 tot het einde van A.D. 1914. *Tevens zal, tegen het einde van A.D. 1914, wat God Babylon noemt en wat mensen de christenheid noemen, verdwenen zijn, zoals reeds door de profetieën is aangetoond.*"

In het volgende jaar, 1892, werd in de uitgave van 15 januari van *Zion's Watch Tower* gesteld dat de "eindstrijd" reeds was begonnen en in 1914 gestreden zou zijn:

"Hoewel wij (met het oog op de zo vaak tegenstrijdige krantenkoppen) aangenaam verrast waren te ontdekken dat de toestand in Europa werkelijk zo was zoals wij deze beschreven hebben – in overeenstemming met wat de Schriften ons hadden doen verwachten – is ons vertrouwen in het Woord Gods en in het licht van de tegenwoordige waarheid dat erop schijnt, zo groot dat wij nimmer het getuigenis ervan in twijfel zouden hebben getrokken, wat ook de uitzichten zouden zijn geweest. *Het door de Schriften met zekerheid aangegeven jaar waarin die 'strijd' beëindigd wordt is oktober 1914. Hij is reeds aan de gang en is begonnen in oktober 1874.* Tot dusver is het voornamelijk een woordenstrijd geweest en een tijd waarin de krachten gebundeld worden – kapitaal, arbeid, legers en geheime genootschappen.

Nooit tevoren was er een tijd waarin zoveel partijvorming plaatsvindt als thans. Niet alleen sluiten natiën verbonden met elkaar om zich tegen andere natiën te beschermen, maar de verschillende partijen van iedere natie organiseren zich om hun individuele belangen veilig te stellen. Nu echter nog, bezinnen de verschillende partijen zich op de situatie, testen zij de kracht van hun tegenstanders, en zijn zij erop uit hun plannen en krachten voor de toekomstige strijd te vervolmaken, waarvan velen zich, ook zonder het bijbelse getuigenis, bewust zijn dat deze onvermijdelijk is. Anderen misleiden zichzelf nog, zeggende: 'Vrede! Vrede!', terwijl er geen mogelijkheid tot vrede is totdat Gods koninkrijk de macht overneemt en de uitvoering van zijn wil op aarde afdwingt zoals die nu in de hemel geschiedt.

Dit kenmerk van de strijd zal moeten voortduren, met wisselend succes voor alle betrokkenen. De voorbereiding zal zeer grondig moeten zijn en *de uiteindelijke strijd zal relatief kort zijn, verschrikkelijk en beslissend – resulterend in algemene anarchie.* In veel opzichten komen de overtuigingen van 's werelds meest vooraanstaande generaals overeen met de voorspellingen van Gods Woord. Dus, 'Wee de mens of natie die *de volgende oorlog in Europa begint, want het zal een oorlog zijn van verdelging'*. Deze oorlog zal niet alleen door nationale vijandschappen, maar ook door sociale grieven, eerzucht en haat worden aangestoken, en zou het menselijk ras volledig uitroeien *indien hij niet tot een eind wordt gebracht door de oprichting van Gods koninkrijk in de handen van zijn uitverkoren en op dat moment verheerlijkte Kerk.* – Matth. 24:22."

Het volgende korte fragment, dat in *Zion's Watch Tower* van juli 1894 verscheen onder het kopje "Kan het worden uitgesteld tot 1914?", maakt duidelijk dat zij de wereldtoestanden van die tijd als een duidelijk

bewijs zagen dat de wereld toen aan zijn laatste stuiptrekkingen begon en dat zijn laatste snik in 1914 zou komen:

"Zeventien jaar geleden merkte men betreffende de belangrijke jaartallen, gepresenteerd in MILLENNIAL DAWN, op, dat zij in veel opzichten redelijk leken, maar dat zulke radicale veranderingen stellig niet konden plaatsvinden tussen nu en het einde van 1914: indien U tot de conclusie was gekomen dat zij zich zouden voltrekken over een eeuw of twee, zou dit veel waarschijnlijker hebben geklonken.

Welke veranderingen hebben sindsdien plaatsgevonden en met welke snelheid nemen deze dagelijks nog toe.

'Het oude verdwijnt snel en het nieuwe komt eraan.'

Gezien de recente arbeidsonlusten en dreigende anarchie, schrijven lezers ons de laatste tijd en stellen de vraag of er geen sprake is van een vergissing betreffende het jaar 1914. Zij merken op dat zij niet inzien hoe de huidige omstandigheden onder deze druk nog zo lang kunnen voortduren.

Wij zien geen reden de berekening te veranderen – noch kunnen wij deze veranderen als wij dat zouden willen. Wij geloven dat het Gods jaartallen zijn, niet de onze. Maar houdt in gedachten dat het einde van 1914 niet het tijdstip is voor het *begin*, maar voor het *einde* van de tijd van moeilijkheden. Wij zien geen reden om onze mening, zoals weergegeven in de zienswijze gepresenteerd in de WATCH TOWER van 15 januari '92, te herzien. Wij raden u aan deze opnieuw te lezen."

Het is waar dat hier het woord "mening" wordt gebruikt, maar wat houdt dit nog in als terzelfdertijd God erbij betrokken wordt, als zou hij de naar voren gebrachte jaartallen ondersteunen? Wie is geneigd aan "Gods jaartallen" te twijfelen?

Vandaag de dag zal de organisatie zeggen dat dit allemaal bijzaken zijn in vergelijking met wat zij als een belangrijke waarheid wil overbrengen, namelijk dat het Genootschap het bij het rechte eind had dat het "einde van de tijden der heidenen" in 1914 zou komen, het *enige* geloofspunt van vroeger dat men nog aanhoudt met betrekking tot 1914. Maar door dit te zeggen geeft zij een verkeerde voorstelling van zaken, die waarschijnlijk door geen andere geëvenaard wordt. Want in feite is alleen de *zinsnede*: "het einde van de tijden der heidenen", overeind gebleven. De *betekenis* die zij thans aan deze zinsnede toekent *verschilt totaal* van de betekenis die het Wachttorengenootschap er gedurende de veertig jaar vóór 1914 aan toekende.

Gedurende al die veertig jaren dachten degenen die met het Wachttorengenootschap verbonden waren dat het "einde van de tijden der hei-

den" de volledige omverwerping van alle aardse regeringen zou inhouden, waarbij deze volledig zouden ophouden te bestaan en vervangen zouden worden door Christus' koninkrijk, dat over de gehele aarde zou gaan regeren. Geen enkele menselijke regering zou overeind blijven. Denk nog even aan de uitlatingen op bladzijden 98 en 99 van *The Time Is At Hand*: "In de komende zesentwintig jaar [vanaf 1889] *zullen alle tegenwoordige regeringen omvergeworpen en ontbonden worden*." En ook: "Met het oog op dit krachtige bijbelse bewijsmateriaal betreffende de tijden der heidenen, ... [zien] wij het als een *vaststaande waarheid* dat het *definitieve einde van de koninkrijken dezer wereld* en de volledige oprichting van het Koninkrijk Gods voltooid zullen zijn tegen het einde van A.D. 1914."

In deze tijd is de betekenis van de uitdrukking het "einde van de tijden der heidenen" (of "de bestemde tijden der natiën") een geheel andere. Het is niet het *werkelijke* einde van de heerschappij van menselijke regeringen als gevolg van hun vernietiging door Christus. Tegenwoordig wordt gezegd dat het het einde betekent van hun "ononderbroken heerschappij" op aarde, waarbij de "onderbreking" daarin bestaat dat Christus onzichtbaar koninkrijksmacht heeft opgenomen, dat hij in 1914 is begonnen te regeren en dat hij zijn aandacht op een "speciale manier" op de aarde ging richten (wat in feite neerkomt op wat eerder over het jaar 1874 werd geleerd).

Omdat opnieuw wordt gezegd dat dit zich in het rijk van het onzichtbare afspeelde, is het moeilijk een dergelijke theorie te betwisten. Aan het feit dat er voor wat betreft de heerschappij van aardse regeringen sinds 1914 niets is veranderd, lijkt geen enkele betekenis te worden toegekend. Hun "toegestane" machtstermijn is beëindigd, zo wordt thans gezegd, aangezien de onzichtbare Koning deze onzichtbaar heeft ingetrokken, en dus is het "einde" van hun bestemde tijd gekomen.

Dit alles is te vergelijken met een situatie waarin iemand veertig jaar lang aankondigt dat op een bepaalde datum een ongewenste bewoner van een landgoed er voorgoed afgezet zal worden, waarbij, als die dag komt en voorbijgaat en de ongewenste bewoner er nog steeds woont en doet alsof er niets veranderd is, dit wordt afgedaan door te zeggen: "Wel, ik heb hem de pacht opgezegd en wat mij aangaat komt dat op hetzelfde neer als zijn eigenlijke vertrek. Bovendien, ik houd de zaak nu véél beter in de gaten."

Toegegeven, naarmate 1914 naderde werden de voorspellingen voorzichtiger. Terwijl Russell had betoogd dat de golf van moeilijkheden en universele anarchie zou toeslaan vóór oktober 1914, zei hij later in een

in 1904 uitgegeven tijdschrift onder het kopje "Wereldomvattende anarchie - net voor of na oktober 1914 A.D.":

"Wat op het eerste gezicht een kleinigheid lijkt en niets met de zaak van doen lijkt te hebben, heeft ons onze overtuiging doen veranderen waar het gaat om de tijd dat wereldomvattende anarchie in overeenstemming met de profetische berekening mag worden verwacht. Wij verwachten thans dat het uitbreken van anarchie gedurende de grote tijden van moeilijkheden die zullen voorafgaan aan de duizendjarige zegeningen, na oktober 1914 A.D. zal plaatsvinden en wel zeer spoedig daarna, naar onze zienswijze 'in één uur', 'plotseling'."[12]

En terwijl hij in 1894 had verzekerd dat de gegeven getallen "Gods jaartallen zijn, niet de onze", zei hij nu in *Zion's Watch Tower* van 1 oktober 1907, zeven jaar voor 1914:

"Een geliefde broeder vraagt: Kunnen wij er absoluut zeker van zijn dat de chronologie uiteengezet in DAWN-STUDIES juist is? - dat de oogst in A.D. 1874 is begonnen en in A.D. 1914 zal eindigen in wereldomvattende onlusten welke alle huidige instellingen omver zullen werpen en welke gevolgd zullen worden door de rechtvaardige regering van de Glorierijke Koning en zijn bruid, de kerk.

Wij antwoorden zoals wij al zo vaak hiervóór hebben gedaan in de DAWNS en TOWERS, mondeling en per brief, dat wij nooit gezegd hebben dat onze berekeningen onfeilbaar juist zouden zijn. Wij hebben nooit gesteld dat zij *vóórkennis* waren, noch dat zij gebaseerd waren op onweerlegbare bewijzen, op feiten of kennis. Onze stellingname is altijd geweest dat zij gebaseerd waren op *geloof*."

In het vervolg van ditzelfde artikel werd echter te kennen te geven dat degenen die zulke berekeningen in twijfel trokken, zwak in het geloof stonden. Er wordt in gezegd:

"Wij herinneren u er nogmaals aan dat de zwakke punten in de chronologie aangevuld worden door verschillende profetieën die er op een zodanige opmerkelijke manier mee verweven zijn dat *geloof* in de chronologie bijna *weten* is dat deze juist is. Door een enkel jaartal te veranderen zouden de prachtige parallellen in disharmonie geraken, want sommige profetieën hebben betrekking op de jaren vóór de gewone tijdrekening, andere op de jaren na de gewone tijdrekening en weer andere op beide. Wij geloven dat het de bedoeling van God was

12 *Zion's Watch Tower* van 1 juli 1904.

dat deze profetieën 'te rechter tijd' begrepen zouden worden. Wij geloven dat wij ze nu begrijpen - en zij spreken tot ons door deze chronologie. Drukken zij daarbij de chronologie het stempel van echtheid op? Ten aanzien van *geloof* is dat inderdaad het geval, maar niet anderszins. Onze Heer verklaarde: 'De verstandige zal het verstaan', en hij zei ons te 'waken', opdat wij zouden weten. En het is deze chronologie die *ons ervan overtuigt* (wij die het kúnnen ontvangen door geloof, en het ook daadwerkelijk ontvangen) dat de gelijkenis van de Tien Maagden thans vervuld wordt - dat de daarin vervatte eerste roep werd gehoord in 1844 en de tweede: 'Zie de Bruidegom' - tegenwoordig - in 1874."

Welk nut heeft het - of welke mate van nederigheid wordt er in dit geval mee aan de dag gelegd - als men aan de ene kant feilbaarheid toegeeft en tegelijkertijd te kennen geeft dat alleen diegenen die de naar voren gebrachte gezichtspunten aanvaarden, geloof tonen en behoren tot "de verstandigen die zullen verstaan"? Zouden degenen die nalieten op deze "roep" van 1844 en 1874 acht te slaan, daarmee logischerwijze niet ingedeeld worden bij de "dwaze maagden" uit de gelijkenis?

Eerder was er in hetzelfde artikel gezegd:

"Gods tijdperken en seizoenen worden op een dusdanige manier aangegeven dat zij alleen diegenen overtuigen die, door vertrouwd te zijn met God, in staat zijn zijn karakteristieke methoden te herkennen."

Op die manier werd, als iemand twijfel uitsprak over de chronologie van het Genootschap, niets minder dan de kwaliteit van zijn relatie met God op een subtiele manier in twijfel getrokken, alsmede zijn geloof en wijsheid. Dit is een vorm van geestelijke intimidatie, een praktijk die zich onmiskenbaar uitbreidde toen 1914 eenmaal gepasseerd was en de wereldwijd gepubliceerde verwachtingen niet waren uitgekomen.

8

RECHTVAARDIGING EN INTIMIDATIE

"Wanneer mensen teveel praten, is de zonde nooit ver weg;
gezond verstand houdt z'n tong in bedwang."
– Spreuken 10:19, *New English Bible.*

CHARLES Taze Russell, die zichzelf "Gods woordvoerder" had genoemd, stierf in 1916. Hij liet een erfenis aan tijdprofetieën na, waarvan er geen enkele was uitgekomen. Ook liet hij duizenden verwarde volgelingen achter.

Op bladzijde 194 van het boek *Light I*, uitgegeven in 1930, werd deze situatie als volgt beschreven:

> "Het gehele volk des Heren keek met vreugdevolle verwachting naar 1914 uit. Toen dat jaar aanbrak en verstreek, was er grote teleurstelling, ergernis en droefheid, en het volk des Heren stond grotelijks te schande. Zij werden vooral door de geestelijkheid en hun metgezellen bespot en met verachting nagewezen, omdat zij aangaande 1914 en wat er zou gaan gebeuren zo veel hadden voorspeld, en hun profetieën niet in vervulling waren gegaan."

Toen zowel 1914 als 1915 waren verstreken en alle koninkrijken en menselijke instellingen niet waren omvergeworpen, de wereldheerschappij niet was overgenomen door Christus' koninkrijk, de gezalfden niet tot hemelse leven waren overgegaan, "Babylon de Grote" niet was vernietigd en Israël niet was bekeerd tot het christendom – hetgeen wel allemaal voor 1914 was voorspeld – ontstonden er onder de Wachttorenaanhangers ernstige twijfels. Weliswaar was de Eerste Wereldoorlog uitgebroken, maar deze had niet geleid tot de wereldwijde anarchie die was voorspeld.

Kort voor zijn dood in oktober 1916, probeerde Russell in zijn voorwoord bij een nieuwe druk van *The Time Is At Hand* de betekenis van de onnauwkeurigheid van wat voor 1914 was voorspeld, af te zwakken. Het volgende is kenmerkend voor de door hem gekozen benadering:

"De auteur erkent dat hij in dit boek de gedachte naar voren brengt dat de heiligen des Heren mogelijk aan het einde van de tijden der heidenen in heerlijkheid bij Hem kunnen zijn. Het lag erg voor de hand dit te denken, maar de Heer verwierp het tot zegen van zijn volk. De gedachte dat de Kerk vóór oktober 1914 in heerlijkheid zou zijn verenigd, had stellig een bijzonder stimulerende en heiligende uitwerking op duizenden personen die allen de Heer - zelfs om de vergissing - kunnen prijzen. Velen zelfs weten zich dankbaar jegens de Heer dat niet alles waarop de Kerk had gehoopt, plaatsvond op het tijdstip dat wij hadden verwacht en dat wij als het volk des Heren opnieuw de gelegenheid hebben onze toewijding te vervolmaken en deelnemers te zijn met onze Heer in het uitdragen van Zijn boodschap aan Zijn volk."

Door God en Christus bij de gemaakte vergissingen te betrekken en te zeggen dat God bepaalde voorspellingen had "verworpen", onttrok hij zich wel erg gemakkelijk aan de verantwoordelijkheid voor het feit dat hij ten onrechte bepaalde jaartallen als "Gods jaartallen" had gepresenteerd. Het waren nooit Gods jaartallen geweest, maar eenvoudigweg producten van onbevoegde menselijke speculatie. Vanwege hun "stimulerende en heiligende uitwerking" konden zelfs verkeerde voorspellingen nog als verdienstelijk worden beschouwd, zodat men "de Heer - zelfs om de vergissing - [kon] prijzen". Volgens deze benadering zou men natuurlijk gewoon kunnen doorgaan met het doen van verkeerde voorspellingen, aangezien zij immers een "stimulerende" uitwerking hadden. Men denke hierbij echter aan de bijbelse waarschuwing dat de ware profeet de woorden van Gód behoort weer te geven:

"Wee hen die zeggen dat goed slecht en slecht goed is, hen die duisternis voorstellen als licht en licht als duisternis, die bitter doen doorgaan voor zoet en zoet voor bitter!"[1]

Zolang Russell nog leefde, en ook nog een paar jaar na zijn dood, bleven zijn volgelingen hoopvol. Toen er aan de oorlog een einde kwam en de situatie bijtrok, kwamen er met het jaar meer vragen over de door hem opgestelde tijdrekening boven.

Dat is de erfenis die aan rechter Rutherford werd nagelaten. (Hij was in januari 1917 tijdens de jaarvergadering van de corporatie tot president van het Genootschap gekozen.) Hij kon nu kiezen: óf hij maakte

---

1 Jesaja 5:20.

schoon schip door de vergissingen eerlijk toe te geven, óf hij probeerde de voorspellingen van zijn voorganger te rechtvaardigen. Hij koos voor het laatste.

Om het afgenomen vertrouwen bij de Wachttorenlezers weer te herstellen, handelde Rutherford snel en liet hij in 1917, een jaar na Russells dood, een boek uitgeven, getiteld *The Finished Mystery*.

In dit boek werd getracht een aantal verwachtingen voor 1914 naar 1918 op te schuiven door een parallel te trekken met het neerslaan van de joodse opstand door de Romeinen. Jeruzalem was in het jaar 70 G.T. door de Romeinen verwoest, maar de oorlog eindigde pas drie jaar later, in het jaar 73 G.T. Dezelfde tijdsperiode werd nu toegevoegd aan de herfst van 1914 en zo wees *The Finished Mystery* naar het voorjaar van 1918 als een nieuw jaartal met grote betekenis.

Wat er voor dat jaar was voorspeld, is in de volgende citaten daaruit cursief gedrukt. Bij het lezen moet u eens op de gebruikte taal letten en u afvragen of u verweten kan worden dat u er 'een betekenis in legt die nooit zo bedoeld is' wanneer u zegt dat het boek zeer duidelijke voorspellingen bevat en verwachtingen wekte die nooit zijn uitgekomen:

"De gegevens die in het commentaar op Openb. 2:1 te vinden zijn, *tonen aan* dat de verovering van Judéa niet vóór het joodse paasfeest in A.D. 73 was voltooid en *tonen in het licht van de bovenstaande schriftgedeelten aan dat het voorjaar van 1918 een golf van benauwdheid over de christenheid zal brengen, groter zelfs dan in de herfst van 1914 het geval was. Bestudeer opnieuw de tabellen* over de parallelle tijdperken in de SCHRIFTSTUDIËN deel 2, de bladzijden 246 en 247. *Verander het getal 37 in 40, 70 in 73 en 1914 in 1918, hetgeen naar wij geloven juist is en 'met grote kracht en heerlijkheid' in vervulling zal gaan.* (Markus 13:26.) Vóór oktober 1915 was het absoluut onmogelijk te voorzien of onze Heer A.D. 70 of A.D. 73 aanwees als de tijd waarop de joodse staat ophield te bestaan. Bovendien hebben wij de beloofde tekenen gezien: 'Op de aarde benauwdheid der volkeren, als de mensen het hart zal bezwijken van vreze en verwachting der dingen die het aardrijk zullen overkomen', en wij hebben de woorden van de Heer die ons verzekeren dat wanneer wij deze dingen zien 'het koninkrijk Gods nabij is', 'voor de deur', en 'uwe verlossing na is'. (Lukas 21:25-36; Markus 13:27-30.) Het is mogelijk dat A.D. 1980 de tijd markeert waarin Israël uit haar gevangenschap aan de dood naar het vlees terugkeert. Er zullen dan gerekend vanaf 1910, het jaar waarin pastor Russell zijn grootse getuigenis aan het joodse volk in het Hippodrome van New York gaf, precies 70 jaar verstreken zijn.

Doch als de tijd van Sions symbolische barensweeën (Jes. 66:8) in het voorjaar van 1918 zal zijn aangebroken en als wij nu slechts 'één dag' (één jaar) verwijderd zijn van de gebeurtenis waarvan de profeet spreekt, wat zou onze verwachting dan moeten zijn ten aanzien van hetgeen er ondertussen met de 'kleine kudde' zal gebeuren? De symbolische barensweeën in de hierboven genoemde profetie zijn een verwijzing naar *de periode van de grote verdrukking - de barensweeen die zullen komen over de naam-christenheid, het grote 'Babylon', waarvan er enkelen die waardig gerekend zijn, zullen ontsnappen.*"[2]

In 1918 zouden de natiën der christenheid dus een "golf van benauwdheid" ervaren, groter zelfs dan die van 1914, toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak. In werkelijkheid kwam er dat jaar met een wapenstilstand een einde aan de oorlog. Tevens was er in het boek voorspeld dat het overblijfsel van de "gezalfden", de "laatsten van de Elia-klasse", in dat jaar naar de hemel zouden gaan, of zoals wordt gezegd op bladzijde 64:

"Veertig dagen na de opstanding van Christus vond zijn hemelvaart plaats. *Dit bevestigt de hoop van de Kerk, namelijk dat zij 40 jaar (een jaar voor een dag) nadat de ontslapen heiligen in het voorjaar van 1878 waren opgestaan, in heerlijkheid zal worden opgenomen. De zeven dagen vóór de zondvloed kunnen zeven jaren voorstellen, en wel van 1914 tot 1921, een jaarweek waarin de laatste mede-leden van de Messias halverwege de jaarweek achter het voorhangsel zullen intreden. Aan het eind van deze jaarweek zal de klasse van de 'grote schare' worden afgesneden.* Het feit dat wij de eerste helft van deze jaarweek zo scherp afgetekend zien, zou kunnen betekenen dat wij mogen verwachten dat de klasse van de 'grote schare' drie en half jaar langer zal moeten getuigen, want het schijnt vanaf het allereerste begin der schepping tot nu toe de werkwijze van de hemelse Vader te zijn om Zijn werk te volbrengen in weken en halve weken. Het verbond met Abraham in 2045 v. Chr. viel precies halverwege de periode tussen de zondeval van Adam in 4127 v. Chr. en de bekering van Cornelius in A.D. 36 (met aan weerszijden een periode van 2081 jaar). Het laatste nog door Israël gevierde zinnebeeldige jubeljaar in 626 v. Chr. viel halverwege de periode tussen het einde van Adams dag in 3127 v. Chr. en het begin van de tijden van herstel in A.D. 1874 (2500 jaar aan weerszijden). De gevangenschap in 606 v. Chr. markeert het begin van de tijden der heidenen, halverwege de periode

2 *The Finished Mystery*, blz. 62. Dit gedeelte van het boek betreft een bespreking van Openbaring hoofdstuk 8.

tussen het einde van Adams 1000-jarige dag in 3127 v. Chr. en het einde van de tijden der heidenen in A.D. 1914 (2520 jaar aan weerszijden). De gevangenschap in 606 v. Chr. markeert een punt halverwege de periode tussen de zondeval van de mens in 4127 v. Chr. en zijn volkomen herstel in Gods genade in A.D. 2914 (3520 jaar aan weerszijden). De dood van Christus in A.D. 33 markeert een punt halverwege de periode tussen de dood van Jakob in 1813 v. Chr. en het herstel van genade voor Israël in A.D. 1878 (1845 jaar aan weerszijden). De dood van Christus in A.D. 33 viel halverwege de periode tussen Zijn doop in A.D. 29 en de bekering van Cornelius in A.D. 36 (drie en een half jaar aan weerszijden).

Het ontwaken der ontslapen heiligen in A.D. 1878 viel precies halverwege de periode tussen het begin van de tijden van herstel in 1874 en de afsluiting van de hoge roeping in 1881 (drie en een half jaar aan weerszijden). Wij gaan ervan uit dat de verheerlijking van de kleine kudde in het voorjaar van 1918 zal plaatsvinden, wederom halverwege de periode tussen het einde van de tijden der heidenen en het einde van de Hemelse Weg in A.D. 1921 (drie en een half jaar aan weerszijden)."

Zoals met de soortgelijke voorspelling ten aanzien van 1881, kwam ook deze niet uit. Maar de krachtigste taal is te vinden in de voorspellingen over een verschrikkelijke verwoesting die in 1918 over de kerken van de christenheid en hun leden zou komen, waarbij hun lichamen op straat zouden blijven liggen zonder dat zij zouden worden begraven. Van deze voorspelling, die overigens verscheidene malen voorkomt, staan op de bladzijden 484 en 485 twee voorbeelden.

Het eerste voorbeeld wordt gevonden onder het kopje "De kerken houden op te bestaan". (De besproken schriftplaatsen zijn genomen uit het bijbelboek Ezechiël.)

"*24:20, 21. Toen antwoordde ik hen: het Woord des Heren is tot mij gekomen: zegt tot het huis Israëls: zo zegt de Here God: zie, ik ontheilig mijn heiligdom, uw sterkte, waarop gij trots zijt, de lust van uw ogen en het verlangen van uw ziel. Uw zonen en dochters die u achtergelaten hebt, zullen door het zwaard vallen.- God geeft de verklaring. Het is een beeld of gelijkenis van wat er met de christenheid zal gebeuren. Tot 1878 is de naam-christenheid in zekere zin Gods heiligdom of tempel geweest. Maar vanaf die tijd besloot Hij haar uit de weg te ruimen door toe te laten dat een slag of plaag van valse leringen en daden hen zou treffen. Dit zou in 1918 zijn hoogtepunt bereiken.* De Kerk

was altijd de kracht van de christenheid, waarin haar leven zich verenigde en van waaruit haar instellingen werden opgebouwd. Zij was een lust voor het oog van het volk, geliefd bij alle christenen. Desondanks moest God duidelijk maken hoe zeer de christelijke Kerk door de geestelijkheid was ontheiligd, waardoor Hij de kerkelijke instellingen voortaan als dood en onrein moest beschouwen, iets om niet aan te raken of om over te rouwen. *En de 'kinderen van de kerk' zullen omkomen door het zwaard van de oorlog, revolutie en anarchie, en het zwaard van de Geest zal hen leren inzien dat hun hoop op een leven op geestelijk niveau verloren is – dat 'de deur gesloten is'.*

24:22. En gij zult doen zoals ik gedaan heb: uw bovenlip zult gij niet bedekken en het brood van de mensen zult gij niet eten.– De moeilijkheden zullen zo universeel en verschrikkelijk zijn, dat de doden letterlijk onbegraven zullen blijven liggen, zonder dat over hen wordt gerouwd. In een tijd van moeilijkheden die erger zijn dan de dood zelf, kunnen de levenden niet om de doden rouwen."

Het tweede voorbeeld wordt gevonden onder het kopje "Pastor Russell gestorven, maar spreekt opnieuw".

"24:25, 26. En wat u betreft, mensenkind, voorwaar, ten dage waarop ik hun sterkte van hen zal wegnemen, de luister waarin zij zich verheugen, de lust van hun ogen en het verlangen van hun ziel, hun zonen en dochters. Op die dag zal een ontkomene tot u komen om het uw oren te laten horen.– En in het jaar 1918, wanneer God de kerken op grote schaal en de lidmaten bij miljoenen zal vernietigen, zal het geschieden dat enkelen die ontsnappen, tot de geschriften van pastor Russell zullen komen om de verklaring over de ineenstorting van de 'christenheid' te vernemen.

24:27. Op dezelfde dag zal uw mond geopend worden tot de vluchteling, en gij zult spreken en niet meer stom zijn. Zo zult gij hun tot een wonderteken zijn, en zij zullen weten dat ik de Here ben.– De stem van pastor Russell is door de dood tot zwijgen gebracht en zijn stem is nu stom in vergelijking met wat het zal worden. Ten tijde van de revolutie en anarchie zal hij spreken en niet meer stom zijn voor degenen die op die dag aan de vernietiging ontsnappen. Pastor Russell zal 'een teken onder hen zijn' en zal hen, wanneer zij zijn boeken zullen raadplegen die tot een aantal van tien miljoen onder de christenheid zijn verspreid, de waarheid vertellen omtrent de goddelijke beschikking der onlusten. Zijn woorden zullen voor hen een teken van hoop zijn, dat hen in staat zal stellen de heldere kant van de wolk te aanschouwen en met verwachting uit te zien naar het glorierijke konink-

rijk Gods, dat opgericht zal worden. Dan zullen zij de Here kennen."

Niet alleen de kerken der christenheid maar ook haar regeringen zouden een catastrofale ondergang tegemoet gaan, om daarna in vergetelheid te raken. Het volgende citaat is genomen uit het hoofdstuk getiteld "De christenheid houdt geen stand", bladzijde 513.

"31:14. Opdat geen boom aan het water zich verhovaardige op zijn hoogte, of zijn top tot in de wolken steke, en opdat de waterdrinkers in hun trots zich niet verbeelden op eigen kracht te kunnen staan. Want zij zijn allen overgegeven aan de dood, aan de lagere delen der aarde, te midden der mensenkinderen, naar hen die in de groeve zijn neergedaald.- Geen ander aards samenstel mag haar trotse voorbeeld volgen, want allemaal zijn zij, als samenstel, overgeleverd aan de dood, aan een oneervolle plaats onder de laagsten in de gemeenschap.

31:15. Zo zegt de Here God: Ten dage dat hij in de groeve neerdaalde veroorzaakte ik een treuren: ik bedekte vanwege hem de afgrond en hield de stromen tegen, zodat de grote wateren tot stilstand werden gebracht: en ik maakte dat Libanon over hem rouwde; om hem versmachtten alle bomen van het veld.- In het jaar *1918, wanneer de christenheid als samenstel in vergetelheid ten onder zal gaan* (Sjeool), om opgevolgd te worden door revolutionaire republieken, zal God rouw veroorzaken. Hij zal voor een klein ogenblik de dreigende golven van anarchie in bedwang houden en uitstellen. Hij zal de natiën rouw laten bedrijven over de christenheid, en alle door de mens gemaakte samenstelsels (bomen) der wereld (van het veld) zullen zwak worden wegens haar ondergang. - E392, 372.

31:16. Door het gedreun van zijn val deed ik de natiën beven toen ik hem ter helle (Sjeool) deed nederdalen met hen die in de groeve afdalen, en alle bomen van Eden, de keur en het beste van Libanon, allen die water drinken zullen zich in de onderste delen der aarde vertroosten.- God zal de natiën doen schudden door *gigantische revoluties als Hij de wereldse christenheid als georganiseerd samenstel in vergetelheid zal nederwerpen* (zoals met de joden in de gelijkenis van de rijke man).

31:17. Ook zij waren met hem in de hel (Sjeool) neergedaald naar hen die met het zwaard gedood zijn, en die zijn kracht geweest waren, die in zijn schaduw temidden der heidenen hadden gewoond.- Maar ook zij zullen met de christenheid in de vergetelheid (Sjeool) afdalen (E392, 372), evenals zij die haar kracht waren geweest, die onder haar bescherming te midden van het volk hadden gewoond."

Al deze dingen waren voor het jaar 1918 voorspeld. Geen enkele ervan

vond plaats. Het boek voorspelde echter ook voor het jaar 1920 verbazingwekkende gebeurtenissen. De gigantische revoluties die in 1918 zouden beginnen, zouden in 1920 hun hoogtepunt bereiken met de verdwijning van alle vormen van goed functionerende overheden:

"*Om haar te geven de drinkbeker van de wijn van de toorn van (Zijn) DE gramschap.*- De wijn van de wijngaard der aarde.- Openb. 14:17-20; Jer. 8:14; Jes. 51:17-20; Jer. 25:26-28.

16:20. En alle eilanden vluchtten weg.- Zelfs de republieken zullen verdwijnen in de herfst van 1920.

En de bergen werden niet meer gevonden.- Elk koninkrijk op aarde zal verdwijnen en zal worden verslonden in anarchie.

16:21. En er viel op mensen.- Grieks 'de mensen', de aanbidders van het beest en zijn beeld, d.w.z. de geestelijkheid.

Een grote hagel uit de hemel.- Krachtige waarheid, komend met verpletterende kracht. Een laatste verklaring over hoe het zevende deel van de *Schriftstudiën* op de aanbidders van het beest en zijn beeld overkomt.- Op. 11:19; Jes. 28:17; 30:30; Ezech. 13:11; Joz. 10:11

Elke steen ongeveer een talent zwaar.- ca. 34 kg. (Mal. 3:10.) Een andere voorstelling van het zevende deel der *Schriftstudiën* zoals het zal overkomen op de aanbidders van het beest en zijn beeld, wordt gevonden in de laatste van de Egyptische plagen: het sterven der eerstgeborenen, opgetekend in de hoofdstukken 11 en 12 van Exodus. Toen deze plaag eenmaal was begonnen, waren de Egyptenaren, vanaf de Farao tot en met zijn laagste onderdanen, zó bang geworden dat zij de vertrekkende gasten maar wat graag lieten gaan en zelfs bereid waren om alle kostbaarheden aan zilver (de grote schare) en goud (de kleine kudde) af te geven. In verband met de verklaring: 'Er was geen huis waarin geen dode was', moet gezegd worden dat het niet met opzet is geweest als er in de geciteerde lijsten in het commentaar op Openb. hoofdstuk 8 en 9, enige sekten over het hoofd zijn gezien. Dit zal in latere uitgaven worden gecorrigeerd. *De drie dagen gedurende welke Israël door Farao's leger in de woestijn werd vervolgd, stellen de drie jaren van 1917 tot 1920 voor, waarin al Farao's boodschappers zullen worden verzwolgen in de zee van anarchie. De wielen zullen van hun strijdwagens - organisaties - vallen.*"[3]

Zo zouden zelfs de links-radicalen, die in 1918 revoluties binnen de christenheid zouden veroorzaken en die arbeidersvriendelijke en socia-

---

3 *The Finished Mystery*, blz. 258. De besproken schriftplaatsen zijn genomen uit het bijbelboek Openbaring.

listische regeringen zouden vormen, hun ondergang tegemoet gaan. Zoals deze bewegingen de ondergang van de bestaande regeringen binnen de christenheid teweeg zouden brengen, zo zouden zij zelf in 1920 door anarchisten ten val worden gebracht:

"...over de geestelijkheid en de christenheid met toorn en woede en jaloersheid vol haat, *zo zal God doen met het socialistische arbeidersstelsel. Zoals zij meehelpen de christenheid neer te werpen, zo zullen de anarchisten hen neerwerpen.*

35:12. En gij zult weten dat ik de Here ben en dat ik al de godslasteringen heb gehoord die gij hebt gesproken tegen de bergen van Israël, zeggende: Zij zijn verwoest, zij zijn ons tot spijze gegeven.- De arbeiders e.d. zullen ervaren dat God de mensen regeert en dat de Almachtige aandacht zal schenken aan hun uitingen jegens de natiën (bergen) van de christenheid (Israël) wanneer de arbeiders, na de val van de geestelijkheid, zullen zeggen: 'De natiën zijn verwoest en zijn ons gegeven om onder ons werkende mensen te worden verdeeld.'

35:13. Zo hebt gij u met uw mond tegen Mij groot gemaakt, en uw woorden tegen Mij vermenigvuldigd: Ik heb ze gehoord.- Zo zijn de socialisten en aanverwante bewegingen, terwijl zij agressief tekeer gingen tegen het kapitalisme en op bedekte wijze tegen het christendom, in werkelijkheid tekeergegaan tegen een door God toegelaten instelling waarin God aanwezig was - door de inwoning van Zijn Heilige Geest in de ware christenen die zich in de samenstelsels bevonden. Terwijl zij vastberaden beweren de wereld uit de duisternis van slechte economische, sociale en politieke omstandigheden te zullen leiden, roemen zij in werkelijkheid zonder het te weten tegen God, door aan te nemen dat zij datgene hebben uitgevoerd wat God al eerder van plan was te doen door middel van Zijn getrouwe Kerk, wat door een geringer werktuig onmogelijk volbracht kan worden. God zal aan de woorden van de socialisten, syndicalisten, arbeiders, etc. niet achteloos voorbijgaan. *God zal ze aanhoren en onthouden, om ze rechtvaardige vergelding te doen ontvangen.*

35:14. Zo zegt de Here God: Als de ganse aarde zich verheugt, zal ik u maken tot een woestenij.- Wanneer de tijd van de wederherstelling aller dingen aanbreekt, zal de socialistische arbeidersbeweging één van de dingen zijn die niet zal worden hersteld. Als de gehele gemeenschap zich over de door God ingestelde nieuwe orde der dingen verheugt, zal de socialistische staat geheel en voorgoed zijn vergaan.

35:15. Zoals gij u verheugd hebt over de erfenis van het huis Israëls, omdat zij verwoest is, zó zal ik aan u doen: een woestenij zult gij wor-

den, gij gebergte Seïr en geheel Edom, ja geheel en al: en zij zullen weten dat Ik de Here ben.– Zoals de vleselijkgezinde afvalligen van het christendom die partij kiezen voor de radicalen en opstandigen, verheugd zullen zijn over *de verwoeste erfenis van de christenheid na 1918, zo zal God doen aan de succesvolle revolutionaire beweging. Zij zal volledig verwoest worden, 'ja, geheel en al'. Geen spoor ervan zal kunnen overleven in de verwoestingen der wereldwijde, allesomvattende anarchie in de herfst van 1920.* (Openb. 11:7-13.)"[4]

"Wereldwijde, allesomvattende anarchie in de herfst van 1920." Ondanks de pakkende, mobiliserende taal en de stelligheid van de uitspraken, ging geen enkele voorspelling in vervulling. Net als 1914, verstreken de jaren 1918 en 1920 zonder de voorspelde "golf van benauwdheid" over de christenheid, de omverwerping van haar regeringen en de vernietiging van haar kerken, maar ook zonder dat de gezalfden naar de hemel overgingen.

In plaats daarvan werden president Rutherford en zes andere vooraanstaande functionarissen van het Genootschap in 1918 aangeklaagd en onder de verscherpte oorlogsmaatregelen tot gevangenisstraf veroordeeld, omdat het boek *The Finished Mystery* en andere publicaties opruiende uitlatingen zouden bevatten. In het daaropvolgende jaar (1919) werden zij vrijgelaten en in eer hersteld.

Zo konden zij het jaar 1920 in alle vrijheid beleven, het jaar waarin volgens het boek *The Finished Mystery* tegen de herfst "elk koninkrijk op aarde" en alle republieken zouden "opgaan in anarchie". Toen dit jaar echter aanbrak, werden er al weer nieuwe voorspellingen ontwikkeld en verkondigd. Zelfs zonder het verloop van het jaar 1920 af te wachten, werd een nieuw jaartal in het vooruitzicht gesteld.

MILJOENEN NU LEVENDE MENSEN ZULLEN NIMMER STERVEN

"Ik heb de profeten niet gezonden, toch hebben zijzelf gelopen. Ik heb niet tot hen gesproken, toch hebben zijzelf geprofeteerd." – Jeremia 23:21.

In 1920 publiceerde Wachttorenpresident Rutherford de brochure *Millions Now Living Will Never Die.*[5] Deze pakkende slagzin wordt tot op

---

4 *The Finished Mystery*, blz. 542. De besproken schriftplaatsen zijn genomen uit het bijbelboek Ezechiël.

5 In het Nederlands uitgegeven in 1920 onder de titel *Millioenen nu levende menschen zullen nimmer sterven.*

de dag van vandaag nog door de organisatie gebruikt. Destijds was deze echter gebaseerd op een nieuwe voorspelling die de Wachttorenpresident had opgesteld. De kern van de bewering dat miljoenen destijds levende mensen nimmer zouden sterven, lag in een nieuw jaartal: 1925. Laten we eens lezen wat op de bladzijden 73, 74 en 80 van die brochure over dat jaar werd gezegd (cursivering door mij):

"Uit andere teksten blijkt, dat er zeventig jubeljaren gehouden moesten worden (Jeremia 25:11; 2 Kron. 36:17-21), zoodat wanneer wij een eenvoudige berekening opzetten, deze ons tot het belangrijke feit brengt: Zeventig jubeljaren van vijftig jaar ieder geeft een totaal van 3500 jaren. *Daar deze tijdsperiode in 1575 voor het jaar 1 begon, zou zij noodzakelijk in den herfst van 1925 ten einde moeten loopen*, in welken tijd het voorbeeld eindigen en het groote tegenbeeld zou moeten beginnen. En welke gebeurtenissen hebben we dan te verwachten? Krachtens het voorbeeld een volkomen wederherstelling, waarom het groote tegenbeeld dan *ook het begin dier wederherstelling aller dingen moet aanduiden*. Daar nu de wederherstelling van het menschelijk geslacht tot leven het voornaamste is van alles wat wederhersteld zal worden, en uit andere teksten bepaaldelijk blijkt, *dat Abraham, Isaac en Jacob en andere getrouwen van het ouden Verbond, die het eerst deze gunst ontvangen zullen, weder zullen opstaan, mogen wij verwachten, dat wij in 1925 getuigen zullen zijn van de terugkomst van deze getrouwe mannen van Israël, weder opgewekt en wederhersteld als zij dan zullen worden tot volmaakte menschen en tot de zichtbare, wettelijke vertegenwoordigers van de nieuwe orde van zaken.*

Wanneer het Messiaansche koninkrijk eenmaal opgericht zal zijn, zal Jezus en zijn verheerlijkte kerk, die samen den grooten Messias zullen vormen, het volk de zegeningen schenken waarnaar het zoo lang verlangd, waarop het gehoopt en om welke het zoo lang gebeden heeft. Dan zal er, zooals de profeet het zoo schoon in de volgende woorden zegt, vrede zijn en geen oorlog: 'Maar in het laatste der dagen zal het geschieden dat de berg van het Huis des HEEREN zal vastgesteld zijn op den top der bergen, en hij zal verheven zijn boven de heuvelen, en de volken zullen tot hem toevloeien: en vele heidenen zullen henen gaan en zeggen: Komt en laat ons opgaan ten berge des HEEREN en ten Huize van den God Jakobs, opdat Hij ons leere van zijne wegen en wij in zijne paden wandelen; want uit Sion zal de wet uitgaan en des HEEREN woord uit Jeruzalem. En Hij zal onder groote volken richten en machtige heidenen straffen, tot verre toe; en zij zullen hunne zwaarden slaan tot spaden en hunne spiezen tot sikkelen, het

ééne volk zal tegen het *andere* volk geen zwaard opheffen, en zij zullen den krijg niet meer leeren; maar zij zullen zitten eenieder onder zijnen wijnstok en onder zijnen vijgeboom, en daar zal niemand zijn die ze verschrikt; want de mond des HEEREN der heirscharen heeft *het* gesproken.' (Micha 4:1-4)."

Onder het kopje "Aardsche heerschers", was te lezen:

"*Zooals wij zooeven aangetoond hebben, zal de Jubeljaar-cyclus in het jaar 1925 eindigen en zal in dit jaar de aardsche phase van het koninkrijk haar intrede doen.* In den elfden Hebreërsbrief somt de Apostel Paulus een lange reeks van geloofsgetrouwe mannen op, die vóór de kruisiging des Heeren en de uitverkiezing der kerk gestorven zijn, die nimmer deel konden uitmaken van de hemelsche klasse, nimmer ook een hemelsche hoop hadden, maar voor wie God iets voortreffelijks bereid heeft. Zij zullen nl. weder opgewekt worden als volmaakte menschen en, overeenkomstig Gods belofte, de vorsten of heerschers op aarde zijn. (Ps. 45:16; Jes. 32:1; Matt. 8:11) *Daarom kunnen wij er van verzekerd zijn, dat in 1925 Abraham, Isaäk en Jacob en de geloofsgetrouwe profeten van het ouden Verbond, in het bijzonder degenen, wier namen door den Apostel in Hebreërs 11 genoemd worden, als volmaakte menschen zullen terugkomen.*"

"Dan zal het geschieden, dat ieder die het Woord des Heeren bewaart, nimmer den dood aanschouwen zal, welke belofte Jezus niet gedaan zou hebben als hij niet van plan geweest was haar op den bestemden tijd in vervulling te doen gaan.

Jezus zeide verder: 'Een iegelijk die leeft, en in mij gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheid.' (Joh. 11:26) Gelooven wij deze uitspraak van den Meester? Zoo ja, dan hebben zij, die dit doen, als de tijd voor de wereld gekomen is om het te ervaren, en de voorwaarden gehoorzaam vervullen, de absolute en positieven uitspraak van Jezus, dat zij nimmer zullen sterven.

Steunende op het reeds eerder ontwikkelde argument, dat de oude orde van zaken, de oude wereld, bezig is ten einde te loopen en te verdwijnen, dat de nieuwe orde staat aan te breken en dat in 1925 de opstanding van de getrouwe overwinnaars van het oude verbond zal plaatsvinden en de wederherstelling zal beginnen, ligt de gevolgtrekking voor de hand, dat waar millioenen nu op aarde levende menschen in 1925 nog leven zullen, krachtens de in Gods Woord gegeven beloften, millioenen nu op aarde levende menschen nimmer zullen sterven – ook zij, die het booze gedaan hebben, maar tot de rechtvaardigheid en het goede terugkeeren, maar niet zij, die de goddelijke wet

weigeren te gehoorzamen."

Dit vormde de drijfveer voor wat wel de "miljoenen veldtocht" werd genoemd, een twee jaar durende, wereldwijde campagne om aandacht voor de boodschap van deze brochure te vragen. In het boek *Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose* staat daarover: "In alle grote steden werden grote aanplakborden opgesteld met daarop in opvallende letters de woorden: 'Miljoenen Nu Levende Mensen Zullen Nimmer Sterven'."

Deze publiciteit werd ondersteund door advertenties in kranten. Alle openbare toespraken die door Wachttorenvertegenwoordigers werden gegeven, stonden in het teken van dit thema.[6] Déze aspecten van die grootscheepse, wereldwijde actie worden door het Genootschap nog steeds vermeld. Zelfs de bijzondere slagzin wordt heden ten dage nog door het Genootschap gehanteerd. Wat de lezers echter niet wordt medegedeeld is het feit dat de uitspraak "Miljoenen nu levende mensen zullen nimmer sterven" geheel en al op de voorspellingen voor 1925 berustte, voorspellingen die volkomen onjuist bleken te zijn.

In 1921 gaf Rutherford zijn eerste boek uit: *The Harp of God.*[7] Daarin betuigde het Genootschap opnieuw haar onvoorwaardelijke geloof en vertrouwen in 1799 als het begin van de "laatste dagen" en in 1874 als het jaar waarin Christus' "onzichtbare tegenwoordigheid" was begonnen. Merk in de nu volgende gedeelten op hoe de voor die tijd karakteristieke ontwikkelingen en toestanden in de wereld werden gebruikt als "onloochenbare" getuigenissen om deze jaartallen te onderbouwen. (De belangrijkste punten zijn ook hier weer cursief gedrukt):

"Het is niet de bedoeling van den schrijver in dit boek een nauwkeurige verklaring der Bijbelchronologie te geven. Chronologie is eenigermate afhankelijk van een nauwkeurige berekening, zoodat de mogelijkheid van vergissingen steeds blijft bestaan. *In vervulling gegane profetie is een verslag van natuurlijke feiten, die inderdaad hebben plaatsgevonden en met juistheid zijn geboekstaafd. Natuurlijke feiten wederspreken elkaar niet, doch zijn stille getuigen, welke getuigenissen onloochenbaar zijn.*

Deze twee gegevens: Het begin van den 'tijd van het einde' en de 'tegenwoordigheid des Heeren' moeten met elkaar niet verward, maar gescheiden gehouden worden. *De 'tijd van het einde' is, zooals boven*

---

6 *Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose*, blz. 98, 100, 104.

7 In 1932 in Nederland uitgegeven onder de titel *De Harp Gods*.

aangetoond werd, een tijdvak van A. D. 1799 tot de algeheele vernietiging van Satans rijk en de oprichting van Messias' koninkrijk. Zooals reeds is aangestipt, vangt de tweede tegenwoordigheid des Heeren in 1874 aan. Dit laatste tijdvak ligt dus in het eerste besloten en wel in het laatste deel van het tijdvak, bekend als de 'tijd van het einde'."

"*Sindsdien is de kennis in alle wetenschappen zeer toegenomen.* De lagere school, waartegen het Pausdom steeds gekant was, maakte een algemeene opvoeding mogelijk en bevorderde de kennis van alle standen des levens. Lycea en universiteiten werden over de geheele wereld opgericht. De toename van verschillende wetenschappen bracht de talrijke uitvindingen, die men nu heeft, z. a. tijd- en arbeidsbesparende machines, enz.

Voor 1799 kon men door de zeer gebrekkige verkeersmiddelen slechts korte reizen doen. Men reisde of in een wagen door paarden of ossen getrokken, of te voet. Ging men over zee dan gebruikte men zeilschepen, die zeer langzaam vorderden. *De eerste stoom-locomotief werd in 1831 vervaardigd. Door de groote vooruitgang hiervan kan men nu bijna overal op aarde met tamelijk groote snelheid in een stroomtrein reizen.* Later kwamen electrische motoren, electrische trams en gasmotoren. Hierdoor ontstond een geweldig verkeer in alle deelen der aarde. *Het is nu iets heel gewoons met een snelheid van 75 tot 100 K. M. per uur te reizen vooral met de vliegmachine, een uitvinding van den laatsten tijd.*

Gods profeet noemt dezen tijd, 'den dag van de toebereidselen Gods'. In Nahum 2 : 1-6 beschrijft de profeet een visioen van een zeer snel rijdende spoortrein, als een bewijs van den dag der toebereidselen voor de oprichting van Christus' koninkrijk.

De telegraaf werd in 1844 uitgevonden en daarna de telefoon. Eerst werden de berichten electrisch langs kabels de wereld ingezonden, nu kan men met behulp van nieuwere uitvindingen de berichten zonder kabel electrisch door de lucht seinen.

De groote vermeerdering van kennis en het geweldige heen en weer trekken op verschillende plaatsen der aarde zijn ongetwijfeld de vervulling der profetie over den 'tijd van het einde'. Deze zichtbare feiten zijn niet te loochenen en voldoende om ieder redelijk mensch te overtuigen, dat men zich sedert 1799 in den 'tijd van het einde' bevindt.

Jezus noemt het laatste deel van den 'tijd van het einde' den oogsttijd, want Hij zegt: 'De oogst is het einde van de wereld [eeuw].' Hij gaf te kennen, dat hij in dien tijd tegenwoordig zou zijn. *Het laatste deel van het tijdvak, genaamd 'tijd van het einde' begint in 1874.* Zooals alreeds is opgemerkt is sinds 1874 de tijd der tweede tegen-

woordigheid onzes Heeren ingegaan. Na verschillende gebeurtenissen, welke in Israël geschied zijn, te hebben opgesomd, zegt de Apostel Paulus: 'Deze dingen zijn alle beschreven tot waarschuwing van ons, op dewelken de einden der eeuwen gekomen zijn.' (1 Corinthiërs 10 : 11) Dus zullen deze feiten in den 'tijd van het einde' begrepen worden."

"Het voorbeeld, door den Heer gegeven, van de zon die opkomt in het Oosten en tot het Westen doorloopt, aangevende wat gebeuren zal in den tijd zijner tegenwoordigheid, getuigt van de toename van het licht ten tijde zijner tegenwoordigheid; hetgeen juist blijkt te zijn. De arbeiders zijn steeds onderdrukt en ondergeschikt gemaakt aan de financieel, geestelijke en politieke vorsten. *In het jaar 1874, het jaartal onzes Heeren tweede tegenwoordigheid, werd de eerste vakvereeniging der wereld opgericht. De ontzaggelijke toename van het licht vanaf 1874 bracht een zoo talrijke hoeveelheid uitvindingen en ontdekkingen, dat allen hier niet op te noemen zijn. Slechts enkelen zullen worden aangestipt en wel die welke sinds 1874 aan het licht zijn gekomen, ten bewijze dat de Heer van af dien tijd aanwezig is.* Deze zijn: rekenmachines, vliegmachines, aluminium, antiseptische heelkunde, kunstverfstoffen, automatische laschwerktuigen, automobielen, prikkeldraad, rijwielen, carborundum, kasregisters, celluloid, correspondentie, scholen, karnmachines, Donker Afrika, schijfploegen, Goddelijk Plan der Eeuwen, dynamiet, electrische treinen, electrisch pletten, brandladders, snelkokers, gasmotoren, oogstmachines, lichtgas, inductiemotoren, linotypen, lucifermachines, monotypen, films, Noordpool, Panama kanaal, Pasteurisatie, spoorwissels, Röntgenstralen, schoenmakersmachines, rookloos kruit, Zuidpool, duikboten, radium, wolkenkrabbers, ondergrond-spoor, grammofoon, telefoon, schrijfmachine, stofzuiger, draadlooze telegrafie."

Merk in het bijzonder op wat er in het boek op bladzijde 236 wordt beweerd. Nadat eerst de toenmalige ontwikkelingen worden beschreven (zoals de oprichting van bijbelgenootschappen, de toename in het aantal hogescholen en universiteiten, de transportmiddelen aangedreven door stoom, elektriciteit en benzine, de telegraaf en telefoon - wat allemaal leidde tot een sterke toename in kennis en mobiliteit) wordt gesteld:

"[Deze dingen] zijn ongetwijfeld de vervulling der profetie over den 'tijd van het einde'. Deze zichtbare feiten zijn niet te loochenen en voldoende om ieder redelijk mensch te overtuigen, dat men zich sedert 1799 in den 'tijd van het einde' bevindt."

Door de woorden "ongetwijfeld" en "niet te loochenen" te gebruiken geeft men aan dat iets nagenoeg vaststaat. Maar mochten enkelen toch twijfelen of niet overtuigd zijn: tja, dan behoorden zij eenvoudigweg niet tot de categorie "redelijke mensen". Ook dit is geestelijke intimidatie, een wapen dat solide waarheid nimmer behoeft te gebruiken.

Ondanks de "stimulerende en heiligende" uitwerking die deze nieuwe voorspellingen en bevestigingen van enkele van de oude jaartallen misschien heeft gehad, was het vertrouwen dat velen in de tijdprofetieën van het Genootschap hadden, met het aanbreken van het jaar 1922 (acht jaar na 1914) danig afgenomen. De methoden waarmee het hoofdbureau van de organisatie dit probleem trachtte te overwinnen, spreken boekdelen, en volgden een patroon dat zich sinds 1975 heeft herhaald.

In plaats dat de organisatie zich in haar uitspraken over haar leerstellingen gematigder ging opstellen of een bescheidener kijk op haar autoriteit ging ontwikkelen, drong zij veel nadrukkelijker dan voorheen aan op eensgezindheid en werden haar uitspraken over de nauwkeurigheid van haar chronologie dogmatischer. "Loyaliteit" aan de leer van de "getrouwe en beleidvolle slaaf" (volgens de toenmalige visie niemand anders dan pastor Russell) was het parool. Degenen die twijfelden aan de op zijn leer gebaseerde chronologie (die weer op de leer van N.H. Barbour, John Aquila Brown en anderen was gebaseerd), werden afgeschilderd als mensen die het niet alleen aan geloof ontbrak, maar die ook te zeer van zichzelf overtuigd waren, die trots waren, egoistisch, eerzuchtig, eigenzinnig, misleid door de tegenstander en schuldig aan het verloochenen van de Heer. Waarde hechten aan de getuigenissen van historici uit de oudheid, die indruisten tegen de jaartallen van de organisatie, stond gelijk aan vertrouwen stellen in "de vertegenwoordigers van Satans rijk".

Wie dat moeilijk kan geloven, moet de uitspraken eens lezen die in de jaren 1922 en 1923 in een voortdurende stroom van *Wachttoren*-artikelen over dit onderwerp gedaan werden [waaruit hieronder enkele citaten zijn opgenomen - vert.]. Merk op hoe er herhaaldelijk gebruik wordt gemaakt van woorden als "onloochenbaar", "ongetwijfeld correct", "door God bevestigd", "absoluut en volkomen correct", "onbetwistbaar vastgesteld", "bewezen zekerheid", "van goddelijke oorsprong" - allemaal uitdrukkingen die werden gebezigd met betrekking tot het hele chronologische schema, waarin onder andere opgenomen waren 1799 (het begin der laatste dagen), 1874 (het begin van Christus' onzichtbare tegenwoordigheid), 1878 (het begin van de opstanding van de gezalfden), 1881 (de tijd waarin Russell in volledige zin als Gods dienst-

knecht was aangesteld), alsmede 1914, 1918 en het nieuwste profetische jaar 1925, waarvan werd gezegd dat dit 'evenveel schriftuurlijke ondersteuning had als 1914'. De belangrijkste gedeelten zijn cursief gedrukt:

Uit de *Watch Tower* van 1 maart 1922 onder het kopje "De tijd van de oogst":

> "Jezus heeft gezegd dat het tijdperk zou eindigen met een oogst waarbij hij tegenwoordig zou zijn en waarbij hij zijn boodschappers zou uitzenden om zijn uitverkorenen bijeen te verzamelen. (Matthéüs 13:24-30; 24:31) *Het was te verwachten dat de Heer in de tijd van de oogst getuigen op aarde zou hebben om het feit van zijn tegenwoordigheid en van de oogst bekend te maken.* Hieronder geven wij nog meer aanwijzingen en een aantal tastbare en doorslaggevende feiten die een duidelijker getuigenis geven dan gesproken woorden: *Het was broeder Russell die het tijdstip van de oogst en de tegenwoordigheid van de Meester van de oogst heeft aangekondigd.* Hij was het die als eerste door het land trok en riep: 'De oogst is gekomen; begeeft u naar het veld om te arbeiden.' En duizenden anderen die deze slagzin overnamen, namen deel aan het verkondigen van de boodschap.
>
> Jezus zei ronduit dat hij gedurende de tijd van zijn tegenwoordigheid *een getrouwe en wijze dienstknecht* zou hebben door middel van wie hij het huisgezin (van gelovigen) te rechter tijd van voedsel zou voorzien. *Eenieder die enige kennis heeft van het goddelijk plan der eeuwen moet naar waarheid antwoorden dat hij die kennis heeft verworven door de bijbel te bestuderen aan de hand van hetgeen broeder Russell heeft geschreven, en dat hij voordien niet eens wist dat God een reddingsplan heeft.* Eenieder die zich heden ten dage in het licht der waarheid van Gods Woord verheugt, realiseert zich dat de Heer hem deze waarheid heeft gebracht en heeft geopenbaard door de bediening van broeder Russell en door het werk dat hij kort na de tegenwoordigheid van de Heer was begonnen."

Onder het kopje "Wijs jegens God" (doelend op Russell), wordt in het artikel kleinerend gesproken over hen die "geloven meer wijsheid te bezitten dan anderen", en er wordt gezegd dat het voor zulke mensen typerend is om "beweringen in dogmatische vorm" te doen. Een paar alinea's verder wordt er een begin gemaakt met een uiteenzetting van de "onbetwistbare feiten" over 1799 en 1874. Wat bij anderen onder "dogmatisme" valt, is kennelijk "oprechte overtuiging" wanneer het gebruikt wordt door de schrijvers van het tijdschrift.

> "Was hij wijs? In de zin zoals de wereld dat woord verstaat en in het

bijzonder zoals dat wordt gedefinieerd door de wereldse geestelijkheid, *was hij dat niet*. En God zij gedankt dat hij het niet was. Indien hij grote wereldlijke wijsheid bezat, van het soort waarvan zijn critici zich bedienden, dan zou de Heer hem nooit hebben gebruikt. Het verdient opgemerkt te worden dat deze zogenaamde geleerde geestelijken hem verweten dat hij niet was onderlegd in Grieks en Hebreeuws. Dat verwijt is juist. De feiten tonen echter zonder twijfel aan dat de meerderheid van degenen die geletterd zijn in Grieks en Hebreeuws, van zichzelf een te hoge dunk hebben. Zij beginnen te denken dat zij zóveel weten, dat zij beslist iets opzienbarends moeten voortbrengen om daarmee datgene dat door iemand anders is gedaan, te ontkrachten. Zij verlaten de weg van de Heer en steunen op hun eigen inzicht, in strijd met zijn Woord. (Spreuken 3:5, 6) *Zij spreken en schrijven doorgaans in zulke bewoordingen dat het voor het gewone verstand niet te vatten is; en hiermee hopen zij hun wijsheid in de ogen van anderen groter te doen lijken. Omdat zij geloven meer wijsheid te bezitten dan anderen, doen zij beweringen in dogmatische vorm*, ongeacht of zij het goed of fout hebben, erop vertrouwend dat anderen het zullen aanvaarden, omdat deze mensen niet in staat zijn zulke veronderstelde wijsheid te doorgronden."

"*De onbetwistbare feiten laten derhalve zien dat de 'tijd van het einde' in 1799 is begonnen, dat de tweede tegenwoordigheid van de Heer is begonnen in 1874, dat hierna de oogst is gekomen en dat er meer licht is geworpen op het Woord van God.* Laten wij in verband hiermee eens aandacht schenken aan de woorden van Jezus: 'Wie is dan de getrouwe en wijze dienstknecht die zijn heer over zijn huisgezin heeft aangesteld om hun voedsel te geven te rechter tijd? Zalig is die dienstknecht, die zijn heer bij zijn komst zo bezig zal vinden.' (Matthéüs 24:45, 46.)"

Twee maanden later werd in de uitgave van 1 mei 1922 de campagne voortgezet die tot doel had eenieder die de leer van de organisatie in twijfel trok in diskrediet te brengen, waarbij dezelfde tactiek werd gebruikt. Onder het kopje "De vrucht van eerzucht" lezen wij:

"Zo nu en dan staat er iemand op die de Heer tenminste voor enige tijd gevolgd is, die een mate van schoonheid in gezindheid en karakter bezit, en mogelijkerwijs ook in uiterlijk – *iemand die teveel van zichzelf denkt. Hij is ervan overtuigd dat de Heer hem heeft aangesteld om voor de goddelijke aangelegenheden te zorgen en om Gods volk uit de woestijn te leiden. Terwijl hij op deze weg voortgaat, raakt hij ervan overtuigd dat de Heer een fout heeft gemaakt toen hij broeder Russell*

als die dienstknecht uitkoos, en deze twijfel leidt uiteindelijk tot de conclusie dat broeder Russell helemaal niet 'die dienstknecht' is geweest. Hij begint te twijfelen aan wat broeder Russell heeft geschreven en zegt dit ook. Dan slaat hij geen acht op het Woord des Heren dat zegt: 'Vertrouw op de Heer met geheel uw hart; en steun op uw eigen inzicht niet. Ken hem in al uw wegen, en hij zal uw paden recht maken.'

Door zich van deze vermaning niets aan te trekken en door zich te laten leiden door de subtiele invloed van de tegenstander, raakt hij ervan overtuigd dat het zijn ernstige plicht is om alles te veranderen wat broeder Russell onderwezen heeft en om de visie van de kerk weer in de juiste richting om te buigen. Hij zet het een en ander op papier, met illustratieve kaarten om zijn opvattingen uiteen te zetten. Wanneer hij het aan anderen voorlegt en vervolgens te horen krijgt dat zijn gedachten verkeerd zijn, legt hij dit uit als een verlangen om hem te beletten zijn licht te laten schijnen, en slaat vervolgens een dergelijk advies in de wind. Hij is er zo grondig van overtuigd dat hij het volk moet onderwijzen en dat hij moet verwerpen wat tot dusver is geleerd, dat hij zijn gedachten begint te publiceren en deze aan de gewijden gaat zenden. *Zijn argumenten lijken aannemelijk voor hen die slechts een oppervlakkig onderzoek instellen, en in het bijzonder voor hen die vergeten zijn wat hun geleerd is.* In de gemoederen van sommigen die zulke dingen lezen, ontstaat twijfel. Thans is de beproeving gaande."

Loyaliteit aan de leerstellingen van het Genootschap, die afkomstig waren van Russell, werd gelijk gesteld met loyaliteit aan God en Christus. Het ontkennen van Russells leer kwam neer op het ontkennen van Christus. Deze verbazingwekkende uitspraak komt onverbloemd voor in dezelfde uitgave van de *Watch Tower*:

"Jezus heeft duidelijk aangegeven dat hij gedurende zijn tweede tegenwoordigheid een getrouwe en wijze dienstknecht in de kerk zou hebben, door wie hij het huisgezin des geloofs te rechter tijd van voedsel zou voorzien. Er zijn overweldigende bewijzen voorhanden voor de tweede tegenwoordigheid van de Heer, de tijd van de oogst en de conclusie dat het ambt van 'die dienstknecht' is vervuld door broeder Russell. Dit is volstrekt geen mensenverering. Het doet er niet toe wie Charles T. Russell was – of hij nu een dokter, een bouwvakker of een textielventer was. St. Petrus was een visser, St. Paulus een rechtsgeleerde. Maar dat is niet van wezenlijk belang. Boven alles waren deze mannen de uitverkoren vaten van de Heer. Ongeacht zijn aardse

bezigheden was broeder Russell boven alles de dienstknecht van de Heer. Daarom, wanneer hij en zijn werk worden verworpen, staat dat gelijk met het verwerpen van de Heer, op grond van het hierboven genoemde beginsel."

Deze gedachtegang komt geheel overeen met die welke een halve eeuw later werd gevolgd bij het in 1980 veroordelen van zogenaamde "afvalligen". Zowel aan het begin van de eeuw als in 1980 werd chronologie als "geloofstest" gehanteerd om de echtheid van iemands christen-zijn te beoordelen. In bovengenoemde *Watch Tower* werd tevens gewaarschuwd dat twijfel aan de berekeningen van het Genootschap, waaronder de jaartallen 1799, 1874, 1914 en 1925, uiteindelijk zou leiden tot een "verloochening van God en onze Heer Jezus Christus en het bloed waarmee wij zijn gekocht". Er werd in gesteld:

"Wederom is de beproeving gaande. Deze keer is het naar aanleiding van de chronologie. En wie meegesleept wordt, zal ontdekken dat de weg van twijfel en tegenstand leidt tot twijfel aan de tweede tegenwoordigheid van de Heer, aan de tijd van de oogst, aan het ambt van 'die dienstknecht' en aan degene die deze functie vervulde, aan de bewijzen voor het einde van de wereld, aan de inwerkingtreding van het koninkrijk, aan de nabijheid van de wederherstelling van de mensheid, en dat deze weg tenslotte leidt tot een verwerping van God en onze Heer Jezus Christus en het bloed waarmee wij zijn gekocht."

De ene na de andere uitgave van het tijdschrift stond nu in het teken van de chronologie van het Genootschap. Elk tegenargument werd gekleineerd en men prees de nauwkeurigheid van de berekeningen van de organisatie. Het jaar 1914 was slechts één kenmerk van die berekeningen, en in de Wachttoren werd aanhoudend beweerd dat *alle* jaartallen (inclusief de ermee in verband gebrachte aanspraken) juist waren. Zij waren het resultaat van goddelijke leiding en daarom was het niet nodig om er ook maar één van in twijfel te trekken. Een aanhaling uit *The Watch Tower* van 15 mei 1922 onder het kopje "Chronologie":

"Wij hebben het volste vertrouwen in de chronologie die betrekking heeft op de jaartallen 1874, 1914, 1918 en 1925. Sommigen beweren nieuw licht te hebben ontvangen met betrekking tot de periode van 'zeventig jaar van verwoesting' en Israëls gevangenschap in Babylon. Zij trachten ijverig anderen te doen geloven dat broeder Russell het bij het verkeerde eind had.

De apostel Jakobus verzekert ons: 'Als iemand van u in wijsheid tekort schiet, laat hij God erom vragen, die aan alle mensen overvloe-

dig geeft, zonder verwijt; en zij zal hem gegeven worden.' Wij vertrouwen op die belofte en smeken dagelijks om hemelse wijsheid en goedgunstigheid, opdat wij niet afdwalen. Wij geloven eveneens dat de gebeden van de heiligen om goddelijke leiding ten aanzien van hetgeen er in *De Wachttoren* moet verschijnen, dagelijks tot zijn troon van hemelse genade opstijgen, en wij hebben voor dat feit veel waardering."

De lezers werden gewaarschuwd zich niet te gemakkelijk te laten leiden door bewijsmateriaal uit de wereldlijke geschiedschrijving, dat in tegenspraak was met de chronologie van het Genootschap. Beschouw de verklaring aan het slot van deze alinea:

"Enkele van hun beste 'autoriteiten' zijn zo nu en dan onbetrouwbaar gebleken, zoals bijvoorbeeld Joséphus en Ptolemaeus. Deze mannen leefden in de eerste twee eeuwen na Christus. Zij hadden er moeite mee om hun verslagen samen te stellen, omdat zij niet over alle gegevens konden beschikken. Het lijdt geen twijfel dat zij onder die beperkte omstandigheden hun uiterste best deden. Zij worden aanvaard en gerekend tot de beste verslaggevers die de wereldgeschiedenis te bieden heeft. Geschiedschrijvers hebben bepaalde gegevens van hen en van anderen overgenomen. Dat deze algemeen aanvaard zijn houdt niet noodzakelijkerwijs in dat zij absoluut nauwkeurig zijn. *Om hun lezers echter onder de indruk te brengen van hun grote wijsheid, worden deze conclusies vaak met grote stelligheid opgeschreven, en de geïnteresseerde is geneigd ze op grond van een oppervlakkige beschouwing, zonder nader onderzoek, te accepteren.*"

Vergelijk deze laatste uitspraak eens met het soort van taal dat daarna in de Wachttoren werd gebruikt om anderen ertoe te bewegen het eigen jaartallenstelsel te aanvaarden. Onder het kopje "Bezegeld met Gods goedkeuring" lezen wij:

"Het was volgens deze berekeningswijze dat de jaartallen 1874, 1914 en 1918 werden vastgesteld; en *de Heer heeft 1914 en 1918 van zijn zegel voorzien, waarmee zij onuitwisbaar zijn geworden*. Wat hebben wij verder nog aan bewijzen nodig.

Als wij dezelfde berekeningswijze gebruiken, door te beginnen bij de intocht van de kinderen Israëls in Kanaän en door de volle 70 cycli van elk 50 jaar bij elkaar op te tellen, wat duidelijk is aangegeven doordat Jehovah de joden voor de volle 70 jaren naar Babylon wegzond, *is het niet moeilijk om tot het jaar 1925, waarschijnlijk de herfst, te komen als het begin van het tegenbeeldige jubeljaar. Er is*

net zo min reden om te twijfelen aan 1925 als aan 1914. Het feit dat niet alle dingen, waar sommigen in 1914 naar uitzagen, werkelijkheid zijn geworden, verandert in het geheel niets aan de chronologie. Omdat dit jaartal zo duidelijk gemarkeerd is, lag het voor de hand dat de beperkte geest zou concluderen dat al het werk dat volbracht moest worden, rond die tijd zou plaatsvinden, en *waren velen geneigd meer te verwachten dan in werkelijkheid was voorspeld. Zo ging het in 1844, in 1874, in 1878, alsook in 1914 en 1918. Terugkijkend kunnen wij nu gemakkelijk zien dat deze jaartallen duidelijk in de Schrift waren aangegeven en ongetwijfeld door de Heer waren bedoeld om zijn volk te bemoedigen, zoals zij dat ook gedáán hebben. Anderzijds waren zij ook bedoeld als middel tot beproeving en zifting, toen niet alles wat door sommigen verwacht werd, plaats vond. Dat misschien niet alles wat sommigen verwachten in 1925 te zien gebeuren, ook in dat jaar zal plaatsvinden, zal evenmin als in die andere gevallen iets aan dat jaartal veranderen.*"

De niet-uitgekomen verwachtingen, gebaseerd op de eerdere voorspellingen, werden opnieuw op de Heer afgeschoven, alsof hij ze gewekt had en zij "ongetwijfeld door de Heer waren bedoeld om zijn volk te bemoedigen". Men ziet niets vreemds in de gedachte dat God en Christus onwaarheden zouden gebruiken ter bemoediging van hun dienaren. Toch lezen wij in de Schrift dat "God licht is, en in eendracht met hem is er in het geheel geen duisternis".[8] De gedachte dat God of zijn Zoon fouten zouden aanwenden bij het leiden van christenen, is aan de Schrift vreemd. Hier werd duidelijk een poging gedaan om iemand die kritiek had, in de verdediging te drijven en om hem als klager tegenover Gód af te schilderen.

Er werd grote nadruk gelegd op de bewering dat het rampzalig zou zijn als de door het Genootschap gepresenteerde chronologie *met slechts één jaar* zou worden veranderd. Het zou "een vernietigende uitwerking hebben op het gehele stelsel der chronologie".[9] Feit is dat het Genootschap de meeste jaartallen die betrekking hebben op de periode van vóór de gewone tijdrekening, in latere tijden wezenlijk heeft veranderd.

Om de juistheid van wat toentertijd de "chronologie der tegenwoordige waarheid" werd genoemd, te benadrukken, scheen geen enkele aanduiding te extreem en geen bewering te buitensporig. Bij het lezen van de nu volgende beweringen uit *The Watch Tower* van 15 juni 1922

---

8 1 Johannes 1:5.

9 *The Watch Tower*, 15 juni 1922, blz. 187.

onder het kopje "Verder bewijs voor de chronologie der tegenwoordige waarheid", moet men in gedachten houden dat veruit het grootste deel daarvan intussen is verworpen:

"Er bestaat in de wiskunde een bekende wet: de 'wet der waarschijnlijkheid'. In het dagelijkse leven krijgt men dikwijls met deze wet te maken wanneer er een probleem moet worden opgelost. Als in een gezin met kinderen een bepaald kwaad is geschied, dan is het waarschijnlijk – ja, zelfs zeker – dat een bepaald kind het gedaan heeft en dat men ervan uit kan gaan dat de anderen het niet hebben gedaan. Als 's nachts een vrijstaand huis op verdachte wijze is beschadigd, dan kan het volgens de wet der waarschijnlijkheid louter een ongeluk zijn geweest. Als twee huizen op dezelfde wijze zijn beschadigd, dan is het naar alle waarschijnlijkheid geen toeval geweest, maar is het door het toedoen van een persoon ontstaan. Als er echter drie huizen op dezelfde wijze zijn beschadigd, dan is de mogelijkheid van een ongeluk uitgesloten en wordt het een *zekerheid* dat het met opzet is gebeurd.

De chronologie der tegenwoordige waarheid zou op toevalligheden kunnen berusten wanneer het niet zo was dat er herhalingen te zien zijn in de twee grote reeksen van 1845 en 2520 jaar, waardoor wij het toeval verlaten en de zekerheid binnentreden. Als er in deze reeksen slechts één of twee jaartallen met elkaar overeen zouden komen, dan zou dat slechts op een toevallige samenloop van omstandigheden kunnen berusten, maar waar de overeenkomsten van jaartallen en gebeurtenissen in de tientallen loopt, *kan dat onmogelijk het gevolg van toeval zijn, maar moet het met opzet of volgens plan zijn gebeurd door het enige persoonlijke Wezen dat tot het maken van zo'n plan in staat is – Jehovah zelf; en de chronologie zelf moet derhalve juist zijn.*

In de gangen van de Grote Piramide van Gizeh kan het nog op toeval berusten dat één of twee maten met de chronologie der tegenwoordige waarheid overeenstemmen, maar de overeenstemming met tientallen maten bewijst dat dezelfde God zowel de piramide, als het plan heeft ontworpen – en het bewijst tegelijkertijd de juistheid van de chronologie.

De overeenkomst van de chronologie met bepaalde maten van de tabernakel en van Ezechiëls tempel waarborgt ons dat de chronologie juist is.

Het is op grond van dergelijke, talrijke overeenkomsten – *in overeenstemming met de betrouwbaarste wetten die de wetenschap kent – dat wij verzekeren dat schriftuurlijk, wetenschappelijk en historisch*

gezien, de chronologie der tegenwoordige waarheid zonder twijfel correct is. Haar betrouwbaarheid is overvloedig bevestigd door de jaartallen en gebeurtenissen van 1874, 1914 en 1918. De chronologie der tegenwoordige waarheid is een betrouwbare basis voor het toegewijde kind van God bij zijn pogingen om na te gaan wat de toekomst zal brengen. - 1 Petrus 1:11, 12; Joh. 16:13."

Volgens de uitspraken in het artikel stond de chronologie "zo vast als een rots" en was deze "gebaseerd op het Woord van God". Er werd in benadrukt dat geloof erin een "zaak van geloof in Jehovah en in zijn geinspireerde Woord" was.[10] Nadrukkelijk wees men op het "goddelijke" karakter van de nu grotendeels verworpen chronologie, en dit niet slechts ten aanzien van bepaalde gedeelten of onderdelen ervan, maar van "absoluut" *al haar onderdelen.* Zij droeg het "zegel van goedkeuring van de Almachtige God". Zo werd er in *The Watch Tower* van 15 juli 1922, onder het kopje "Het sterke snoer der chronologie" gezegd:

"Om te beginnen is de chronologie der tegenwoordige waarheid een reeks van jaartallen, zoals andere chronologieën. Dat wil zeggen, men weet hoeveel jaar elk jaartal verwijderd ligt van het voorgaande en het jaartal dat erop volgt, waarbij de juistheid van elke stap wordt bevestigd door het meest betrouwbare bewijsmateriaal dat er bestaat. Maar als dit al het bewijsmateriaal voor de betrouwbaarheid der chronologie was, dan zou men niet met recht kunnen beweren dat zij betrouwbaarder is dan de wereldlijke chronologieën. Tot zover is het slechts een ketting die niet sterker is dan zijn zwakste schakel.

Er bestaan echter nauwkeurig te omschrijven, onderlinge verbanden tussen de jaartallen van de chronologie der tegenwoordige waarheid. Deze onderlinge verbanden tussen de jaartallen leveren een veel grotere bewijskracht op dan die welke in andere chronologieën wordt aangetroffen. Sommige ervan zijn zodanig van aard *dat het duidelijk is dat deze chronologie niet afkomstig is van een mens, maar van God. Omdat zij van goddelijke oorsprong is en door God is bekrachtigd, staat zij op zichzelf, als een klasse apart die absoluut en onvoorwaardelijk juist is.*"

En onder het kopje "Onbetwistbaar vastgesteld":

"Wanneer meerdere bewijsvoeringen naar hetzelfde jaartal leiden, dan is dit jaartal deugdelijk vastgesteld. De wetenschappelijke wet der

---

10 *The Watch Tower*, 15 juni 1922, blz. 187.

waarschijnlijkheid geeft de strengen van het snoer der chronologie een gecombineerde sterkte, die veel groter is dan de som der afzonderlijke bewijzen. Het is een wet waarop men zich als vanzelfsprekend verlaat bij belangrijke zaken, d.w.z.: *als iets slechts op één manier wordt aangetoond, kan het nog op toeval berusten; als het op twee manieren wordt aangetoond, dan is het bijna zeker waar; en als het op meer dan twee manieren wordt aangetoond, dan is het gewoonlijk uitgesloten dat het op toeval berust of dat het niet waar zou zijn; en als er nog meer bewijzen aangedragen worden, dan valt de zaak helemaal buiten het toevalsgebied en komt het binnen dat van bewezen zekerheden te liggen.*

Bij rechtbanken wordt dit principe dagelijks toegepast in zaken waarin veel op het spel staat. Het getuigenis van een enkele getuige kan men nog in twijfel trekken, maar met dat van twee of drie getuigen wordt de waarheid onbetwistbaar vastgesteld. 'In de mond van twee of drie getuigen zal elk woord worden vastgesteld.' – 2 Korinthiërs 13:1.

In de chronologie der tegenwoordige waarheid zijn er zoveel onderlinge verbanden tussen de jaartallen, dat het niet slechts gaat om een reeks van jaartallen of om een ketting, maar om een snoer van strengen die stevig zijn samengevlochten – een bovenmenselijk eendrachtig stelsel waarin de meeste jaartallen zulke opmerkelijke verbanden met andere jaartallen hebben dat daardoor wordt verzekerd dat het stelsel geen menselijke oorsprong heeft."

Tenslotte, onder het kopje "Bewijs van goddelijke oorsprong":

"Het zal duidelijk worden dat *de chronologie der tegenwoordige waarheid onloochenbare bewijzen van de goddelijke voorkennis der voornaamste jaartallen aandraagt, dat dit een bewijs is van haar goddelijke oorsprong, en dat het stelsel geen menselijke uitvinding is, maar een onthulling van goddelijke waarheid.*

Het bewijs schuilt in de vele onderlinge verbanden tussen de jaartallen. Zonder deze verbanden zou de chronologie niet van de wereldlijke chronologieën verschillen, maar dankzij de aanwezigheid hiervan, *geloven wij dat het zegel van de goedkeuring van de Almachtige God erop rust."*

Men leunde sterk op "parallellen", die men als bewijs zag van de goddelijke oorsprong van het naar voren gebrachte chronologische stelsel. Parallel lopende tijdvakken van 1845 en van 2520 jaar werden met een groot aantal jaartallen en historische gebeurtenissen verbonden. Van dit

stelsel van parallellen werd in het artikel in de zojuist aangehaalde Wachttoren beweerd:

> "Parallellen van deze aard zijn een bewijs van de goddelijke oorsprong van de chronologie der tegenwoordige waarheid, omdat zij voorkennis laten zien. Uit het aangehaalde voorbeeld van de opdeling van Israël en van de christenheid, welke elk 2520 jaar uit elkaar liggen, blijkt dat toen de eerste opdeling mocht plaatsvinden, de laatste al van tevoren bekend was. Dat dit juist is, blijkt uit het verband tussen de twee gebeurtenissen, zowel voor wat betreft het tijdstip, als de aard ervan.
>
> Wanneer men tot de ontdekking komt dat er een reeks of stelsel van parallelle jaartallen bestaat, waarvan twee ervan telkens 2520 jaar uit elkaar liggen, dan blijkt hieruit overduidelijk voorkennis. *Het zou absurd zijn te beweren dat het ontdekte verband niet het resultaat zou zijn van goddelijke beschikking.* Alleen God heeft een dergelijke voorkennis, en dit bewijst dat hij heerst over tijden en gebeurtenissen, opdat zij worden verweven tot *een mooi en harmonieus geheel dat te verheven is om het resultaat te zijn van toeval of van menselijke gedachten.*"

Ofschoon het stelsel van parallellen zo overduidelijk het resultaat was van goddelijke voorkennis en het "absurd" zou zijn om de betrouwbaarheid en betekenis ervan te loochenen, heeft de organisatie het intussen in z'n geheel verworpen.

In al deze artikelen werd elke zweem van twijfel aan de tijdprofetieën, die in de leer van de organisatie zo'n essentiële rol speelden, de kop ingedrukt. Blijkbaar moest dit de lezers van de Wachttoren voorbereiden op een op handen zijnde gebeurtenis. Het was kennelijk bedoeld om een bepaalde geesteshouding aan te kweken voor een congres dat dat jaar te Cedar Point, Ohio, werd gehouden. Tijdens dat congres van 1922, waarnaar achteraf herhaaldelijk is verwezen als een belangrijke mijlpaal in de geschiedenis van de organisatie, ging de belangrijkste toespraak over onderwerpen waarvoor al eerder in de *Wachttoren*-artikelen de basis was gelegd. De organisatie haalt heden ten dage maar een klein gedeelte van deze toespraak aan ter ondersteuning van 1914. Zij negeert het feit dat 1799 en 1874 in de argumentatie en de conclusies die de toehoorders werden opgedrongen, een even belangrijke plaats innamen, zoals kan worden opgemaakt uit de volgende gedeelten, gepubliceerd in *The Watch Tower* van 1 november 1922:

"Bijbelse profetieën tonen aan dat men kon verwachten dat de Heer in het jaar 1874 voor de tweede maal zou verschijnen. De profetieën die in vervulling zijn gegaan, tonen zonder enige twijfel aan dat hij inderdaad in 1874 is verschenen. De vervulling van de profetieën blijkt tevens uit de waarneembare feiten en *deze feiten zijn onloochenbaar*. Alle trouwe wachters zijn bekend met deze feiten zoals die in de Schriften worden vermeld en door de uitleg van de speciale dienstknecht van de Heer zijn verklaard.

Jezus zelf heeft verklaard dat hij tijdens zijn tegenwoordigheid een oogstwerk zou verrichten onder zijn volk en dat hij daarbij de trouwe en loyale mensen tot zich zou bijeenverzamelen. Dit werk is al enkele jaren in volle gang en nadert zijn voltooiing. Hij verklaarde verder dat hij gedurende zijn tegenwoordigheid over iemand zou beschikken die het ambt van getrouwe en wijze dienstknecht zou vervullen, door wie de Heer te rechter tijd voedsel aan zijn volk zou uitdelen. Alle feiten tonen aan dat deze profetieën zijn vervuld."

De weergave van deze toespraak in het tijdschrift wordt dan vervolgd onder het kopje "Dag der voorbereiding":

"Waarom is de Koning gekomen? Om zijn koninkrijk op te richten en om als Koning te regeren. Voordat zijn heerschappij begon, had hij echter een bepaald werk te doen, een werk van voorbereiding. Omdat de leden van zijn lichaam met hem mogen delen in zijn heerschappij, moeten zij worden bijeenvergaderd en worden voorbereid op het begin van die heerschappij. De tijden der heidenen, die onder toezicht stonden van de god van deze wereld, zijn geëindigd op 1 augustus 1914. Het zou voor de Heer niet consequent zijn geweest om vóór die datum zijn grote macht te aanvaarden en te regeren. (Ezechiël 21:27) *Omdat hij sedert 1874 tegenwoordig is, volgt uit de feiten zoals wij deze nu aanschouwen, dat de periode van 1874 tot 1914 de dag der voorbereiding is. Dit is op geen enkele wijze in strijd met de gedachte dat de 'tijd van het einde' van 1799 tot 1914 loopt*. De periode van 1799 tot 1874 moet niet worden gezien als een dag der voorbereiding, maar als een dag van toenemend licht. Het is niet redelijk te veronderstellen dat de Heer pas met zijn voorbereidingen begon nadat hij tegenwoordig was.

Al zesduizend jaar bereidt God dit koninkrijk voor. In de afgelopen negentienhonderd jaar heeft hij de koninkrijksklasse uit de mensheid bijeenverzameld. *Sinds 1874 is de Koning der heerlijkheid tegenwoordig; gedurende die tijd heeft hij een oogstwerk geleid en de tempelklasse tot zich bijeenverzameld. Sinds 1914 heeft de Koning der heer-*

lijkheid zijn macht opgenomen en regeert hij. Hij heeft de lippen van de tempelklasse gelouterd en zendt hen uit met de boodschap. Het belang van de boodschap van het koninkrijk kan niet sterk genoeg worden benadrukt. Het is de boodschap der boodschappen. Het is de boodschap van dit uur. Het is de plicht van hen die tot de Heer behoren om haar bekend te maken. Het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen; de Koning regeert; Satans rijk stort ineen; miljoenen nu levende mensen zullen nimmer sterven.

Gelooft gij dit? Gelooft gij dat de Koning der heerlijkheid tegenwoordig is, en dit reeds sinds 1874? Gelooft gij dat hij gedurende die tijd zijn oogstwerk verrichtte? Gelooft gij dat hij gedurende die tijd een getrouwe en wijze dienstknecht had door wie hij zijn werk bestuurde en zijn huisgezin van het geloof van voedsel voorzag? Gelooft gij dat de Heer nu in zijn tempel is en oordeelt over de volkeren van de aarde? Gelooft gij dat de Koning der heerlijkheid met zijn heerschappij is begonnen?

Dan terug naar het veld, o gij zonen van de allerhoogste God! Omgordt u met uw wapenrusting! Weest nuchter, weest waakzaam, weest sterk, weest moedig. Weest getrouwe en oprechte getuigen voor de Heer. Gaat voorwaarts in de strijd, totdat elke vesting van Babylon is verwoest. Verkondigt de boodschap wijd en zijd. De wereld moet weten dat Jehovah God is en dat Jezus Christus de Koning der koningen en de Heer der heren is. Dit is de dag der dagen. Ziet, de Koning regeert! Gij zijt zijn openbare bekendmakers. Daarom: verkondigt, verkondigt, verkondigt de Koning en zijn koninkrijk."

De toespraak is opmerkelijk te noemen, omdat, ondanks de nadrukkelijke oproep "loyaal" te zijn aan de leer en de chronologie van pastor Russell, al de eerste tekenen zijn waar te nemen dat er geleidelijk afstand werd genomen van juist deze leringen. In *The Time Is At Hand* had Russell onderwezen dat "het jaar A.D. 1878, welke de parallel vormt met het zinnebeeldig aannemen van zijn [Christus'] macht en autoriteit, ... duidelijk de tijd [markeert] voor het werkelijk op zich nemen van macht als Koning der koningen door onze tegenwoordige, geestelijke, onzichtbare Heer - de tijd waarin hij zijn grote regeringsmacht op zich neemt". Door Rutherfords toespraak in Cedar Point werden deze (onzichtbare) gebeurtenissen verschoven van 1878 naar 1914, een jaar dat niet datgene had gebracht waarop men had gewacht en gehoopt. Het was het begin van wat uiteindelijk zou leiden tot een bijna volledige verschuiving van de gebeurtenissen die men met jaartallen van vóór 1914 had verbonden, naar 1914 en jaartallen ná 1914.

In harmonie met de brochure *Millioenen nu levende menschen zullen nimmer sterven* leerde de organisatie nu dat de jubeljaarcyclus (die volgens de Mozaïsche wet uit opeenvolgende perioden van 50 jaar bestond, waarvan telkens het vijftigste jaar een jubeljaar was) vooruitwees naar 1925 als het jaar van de volledige manifestatie van Christus' heerschappij en de terugkeer op aarde van de profeten uit de oudheid. In 1924 gaf de organisatie een brochure uit voor jonge mensen, getiteld *The Way to Paradise*. Merk eens op met hoeveel vertrouwen deze voorspellingen aan de jongeren werden voorgehouden, waaronder ook de beschrijving van het aardse Jeruzalem dat de wereldhoofdstad van de wederherstelde mensheid zou gaan worden. In het hoofdstuk "Vorsten over de gehele aarde" lezen wij:

"*Het burgerlijk jaar van de joden begint in de herfst*, ongeveer op wat bij ons 1 oktober is. *Het jaar 1926 zou daarom op ongeveer 1 oktober 1925 beginnen. Het zou zeer redelijk zijn om te verwachten dat kort na deze datum Gods genade tot het joodse volk, als deel van de wereld, zal terugkeren.* Veel joden zien nu al met verlangen uit naar hun oude geboorteland, Palestina. Gods tijdlimiet voor de heidenen als natiën liep, zoals wij al gezien hebben, in 1914 ten einde. Daar nu de joden als natie bij God uit de gunst zijn geraakt toen zij Jezus kruisigden, en de natiën der heidenen nu niet meer door God als natiën erkend worden, *zal Christus spoedig beginnen te handelen met individuele mensen, en wel eerst met de joden via de oude getrouwen. Wij mogen daarom verwachten dat wij kort na 1925 de opstanding zullen meemaken van Abel, Henoch, Noach, Abraham, Isaäk, Jesaja, Jeremia, Ezechiël, Daniël, Johannes de Doper, en anderen die in het elfde hoofdstuk van Hebreeën worden genoemd.*

Deze zullen de kern vormen van het nieuwe koninkrijk op aarde. Een van de eerste dingen die noodzakelijk zijn, is het toebereiden van Jeruzalem in een zodanige staat dat het de hoofdstad van de wereld wordt. Dit vereist een grote hoeveelheid werk, maar er zullen dan ook vele bereidwillige arbeiders zijn. Het actuele nieuws laat ons zien dat de aandacht al op Palestina is gericht en dat duizenden joden naar dat gebied proberen terug te keren. Er is al veel werk verricht bij het aanleggen van betere wegen en het bewerken van de velden. Wij mogen echter niet verwachten dat er op grote schaal systematisch werk zal worden verricht voordat deze 'vorsten' zijn opgewekt en hun plaats hebben ingenomen.

De hoofdstad van elk land behoort een directe en snelle verbinding te hebben met alle delen van haar territorium. *Als Jeruzalem de hoofd-*

stad van de wereld moet gaan worden, dan zou het in staat moeten zijn snel verbindingen te leggen met elke plaats. Het koninkrijk van Christus zal in duizend jaar al het kwaad tenietdoen dat in de voorgaande zesduizend jaar is aangericht. Ouderwetse methoden zullen niet toereikend zijn. Wij zien nu al dat er grote veranderingen op komst zijn. Door middel van *de draadloze telegrafie en de radio kunnen nu boodschappen over de halve omtrek van de aarde worden verzonden; en tegen de tijd dat de vorsten op aarde zijn teruggekeerd, zullen deze uitvindingen zijn geperfectioneerd zodat de gehele aarde kan worden bereikt.*

Je zou kunnen zeggen dat alle mensen op de wereld zich dan 'in één ruimte' bevinden. De ruimte zal weliswaar wat groter zijn dan de ruimte waarin wij gewend zijn onze samenkomsten te houden, maar wat dan nog? Als wij nu Jesaja 2:3 en Zacharia 14:16, 17 lezen, dan zien wij hoe gemakkelijk het voor alle mensen zal zijn om 'op te gaan naar Jeruzalem'. *De vorsten kunnen hun boodschap gemakkelijk draadloos via de radio naar elk deel van de wereld verzenden. Denk je bijvoorbeeld eens in: de vorst Abraham die enkele algemene onderwijzingen heeft door te geven, roept: 'Attentie', waarop alle volkeren overal ter wereld luisteren*, en elk woord dat hij uitspreekt is net zo gemakkelijk te horen als wanneer hij hen zou hebben toegesproken vanaf het podium van een zaal!

En natuurlijk, als iemand Jeruzalem wenst te bezoeken en een persoonlijk onderhoud wenst te hebben met de vorsten, of als de vorsten een onderzoek zouden willen instellen naar een of andere algemene voorziening, dan zullen vliegtuigen binnenkort zodanig zijn geperfectioneerd dat het slechts een kwestie van een paar uur is om vanuit elk deel van de wereld naar Jeruzalem te reizen of omgekeerd. Dit zal inderdaad een nieuwe wereld zijn, in elk opzicht tot glorie gebracht. – Zacharia 14:20, 21; Openbaring 21; Psalm 72 en 145.

Deze oude getrouwen zullen eveneens de volmacht hebben om, indien noodzakelijk, de 'ijzeren staf' te gebruiken om de eigenzinnigen en de ongehoorzamen terecht te wijzen. Eenieder zal moeten leren dat onrechtvaardigheid niet zal worden toegestaan. Gerechtigheid is de grondwet van het nieuwe koninkrijk. – Psalm 37:9, 10, 2, 38.

Ongetwijfeld zullen vele jongens en meisjes die dit boek lezen, het beleven dat Abraham, Isaäk, Jakob, Jozef, Daniël, en de andere getrouwe mannen uit de oudheid, opgewekt zullen worden tot de heerlijkheid van een 'betere opstanding', volmaakt naar geest en lichaam. Het zal niet lang duren voordat Christus hen als zijn aardse vertegenwoordigers zal aanstellen in posities van aanzien en gezag. De wereld

en alle gemakken van tegenwoordig zullen hun op het eerste gezicht vreemd toeschijnen, maar zij zullen spoedig aan deze nieuwe werkwijzen gewend raken. Het kan zijn dat zij in eerste instantie enige vermakelijke dingen zullen beleven; zij hebben immers nog nooit een telefoon gezien, of een radio, automobiel, elektrische lamp, vliegtuig, stoommachine en vele andere dingen die ons zo vertrouwd zijn.

Wat een voorrecht is het juist in deze tijd te mogen leven en te zien hoe het oude samenstel wordt beëindigd en het nieuwe op komst is! Van alle perioden in de geschiedenis der aarde, is de huidige de prachtigste."[11]

Onnodig te zeggen dat de jongens en meisjes voor wie deze publicatie was bestemd, als zij nog leven, inmiddels oude mannen en vrouwen zijn van meer dan tachtig jaar oud.

Alhoewel het Genootschap zo af en toe nog de pakkende slagzin "Miljoenen nu levende mensen zullen nimmer sterven" gebruikt en de aandacht vestigt op het feit dat het aantal Jehovah's Getuigen nu in de miljoenen loopt, geeft het daarmee een volkomen onjuiste voorstelling van zaken. De bewering "Miljoenen nu levende mensen zullen nimmer sterven" had namelijk niet betrekking op mensen die leven in de jaren '90. Zij was gericht tot mensen die leefden in het begin van de jaren '20. Er leefde toen slechts een fractie van de meer dan vijf miljoen Jehovah's Getuigen van thans. Slechts wanneer vandaag de dag het aantal Getuigen in de leeftijd van rond de zeventig jaar of ouder meer dan twee miljoen zou bedragen, dan zou de voorspelling misschien nog kunnen uitkomen.

Het jaar 1925, waarop de voorspelling en de slagzin waren gebaseerd, had niets gebracht van wat voorspeld was. De lering was inhoudsloos en louter opgeklopte profetische fantasie.

Toch was al dit materiaal dat zowel in de Wachttoren als in andere publicaties verscheen, naar men zegt "voedsel te rechter tijd", verstrekt door Gods communicatiekanaal, een kanaal dat aanspraak maakt op de speciale goedkeuring en leiding van Jezus Christus, de nu heersende Koning. Zij spraken, zo zeiden zij, als Gods "ware profeet".

Met het verstrijken van 1925 en het niet uitkomen van die laatste voorspellingen, was duidelijk bewezen dat de voorspellers niet hadden gehandeld als een "getrouwe en beleidvolle slaaf". Zij hadden niet getrouw en nederig vastgehouden aan het geïnspireerde Woord van God,

---

11 *The Way to Paradise*, blz. 224-227.

dat als enige "onloochenbaar", "absoluut en volkomen correct" en "onbetwistbaar vastgesteld" kan worden genoemd. Evenmin waren zij beleidvol geweest in al die jaren dat zij wereldwijd zulke dogmatische uitspraken publiceerden, wat in feite werd bevestigd door Rutherfords erkenning dat hij zich "belachelijk" had gemaakt.

De intimiderende taal die in het zogenaamde "kanaal" van God, de Wachttoren, werd gebezigd en de bedekte toespelingen op eerzucht, trots en trouweloosheid jegens Christus, die gericht waren tot eenieder die niet dezelfde koers wilde volgen, heeft ongetwijfeld de meerderheid ertoe aangezet 'de leider te volgen' met zijn uitspraken waarmee hij zich, zoals hij zelf toegaf, belachelijk maakte. Velen vonden echter dat zij een dergelijke onverantwoorde koers niet langer konden blijven volgen. Zo verloor de organisatie na 1925 een groot aantal aanhangers.[12]

Hoe wordt in recentere publicaties van de organisatie de situatie van 1925 weergegeven? In het *Jaarboek van Jehovah's Getuigen 1976* (bladzijde 146) werd in de volgende woorden het probleem niet toegeschreven aan wat de organisatie had gepubliceerd, maar aan wat 'de broeders erin hadden gelezen':

> "Het jaar 1925 kwam en ging voorbij. Jezus' gezalfde volgelingen waren als groep nog steeds op aarde. De getrouwen uit de oudheid – Abraham, David en anderen – waren niet opgewekt om vorsten op aarde te worden. (Ps. 45:16) Anna MacDonald herinnert zich: 'Het jaar 1925 was voor veel broeders een droevig jaar. Sommigen werden tot struikelen gebracht; hun verwachtingen waren de bodem ingeslagen. Zij hadden gehoopt dat enkelen van de 'geloofshelden uit de oudheid' [mannen zoals Abraham] zouden opstaan. In plaats van dit als een 'waarschijnlijkheid' te beschouwen, lazen zij erin dat dit met 'zekerheid' zou gebeuren, en sommigen bereidden alles voor hun geliefde familieleden voor, omdat zij hun opstanding verwachtten.'"

De verantwoordelijkheid voor de gespannen verwachtingen en de daaropvolgende teleurstelling wordt hier bij de "broeders" gelegd. Is dit echter wel te rechtvaardigen wanneer men de gedrukte uitspraken in de Wachttoren, zoals weergegeven op de voorgaande bladzijden van dit boek, nog eens in ogenschouw neemt?

In het *Jaarboek van Jehovah's Getuigen 1981* (uitgekomen één jaar nadat president Franz de medewerkers van het hoofdbureau over de persoonlijke opmerking van Rutherford vertelde) werd dezelfde draai

---

12 Onder hen bevond zich ook Alvin Franz, de broer van mijn vader en de jongste van de vier zonen uit het gezin Franz.

aan de zaak gegeven.

Hierin wordt beschreven hoe Rutherford in mei 1926 op een congres in Zwitserland aanwezig was en daar aan een bijeenkomst had deelgenomen waarin gelegenheid was tot het stellen van vragen. Daarin kwam het volgende ter sprake (zie bladzijde 63):

"Vraag: Zijn de oude getrouwen al teruggekeerd?

Antwoord [door Rutherford]: Beslist niet. Niemand heeft hen gezien, en het zou dwaas zijn een dergelijke aankondiging te doen. In het 'Millioenen'-boek stond dat wij redelijkerwijs konden verwachten dat zij kort na 1925 zouden terugkeren, maar dit was slechts een mening die tot uitdrukking werd gebracht."

Iedereen heeft het recht om zijn mening te geven. Maar mannen die vinden dat zij Gods woordvoerders op aarde zijn en beweren dat hetgeen zij zeggen door het Woord van God wordt ondersteund en als zodanig moet worden aanvaard, kunnen daarna niet meer zeggen dat zij slechts hun "mening" naar voren brengen. Wanneer beweringen als "Gods boodschap voor de mensheid" en als geestelijk "voedsel te rechter tijd" over de gehele aarde worden verspreid, dan zijn degenen die deze zaken publiceren helemaal niet "getrouw" en "beleidvol" als zij daarbij zo onverantwoordelijk zijn bedrieglijke meningen naar voren te brengen, er een aanhoudend pleidooi voor te houden en iedereen te kleineren die het er niet mee eens is of, erger nog, hun loyaliteit en nederigheid jegens God in twijfel te trekken.

In 1930 liet de organisatie te San Diego in Californië een huis bouwen met de naam Beth-Sarim. In het boek *The New World*, geschreven door Fred Franz, wordt hierover gezegd:

"De goddeloze en zijn demonen brengen nu grote ellende over de wereld en de zee door alle volkeren in een totalitair samenstelsel te drijven en door alle mensen aan te zetten tot bitterheid jegens God. De Heer Jezus is nu tot de tempel gekomen om te oordelen, en het overblijfsel van de leden van 'zijn lichaam' dat nog op aarde is, heeft hij tot de tempel bijeenverzameld in een toestand van volkomen eenheid met zichzelf (Maleachi 3:1-3). Derhalve *kunnen deze getrouwe mannen uit de oudheid elk moment worden terugverwacht*. De Schrift geeft goede redenen om te geloven dat dit kort voordat Armageddon losbarst, zal gebeuren.

In deze verwachting is in 1930 het huis te San Diego in Californië gebouwd, waarover door de religieuze vijand met boosaardige bedoe-

lingen veel gepubliceerd is. Het draagt de naam 'Beth-Sarim', hetgeen 'Huis der Vorsten' betekent. *Het wordt nu in bewaring gehouden om door de vorsten bij hun terugkeer bewoond te worden.* De meest recente feiten tonen aan dat de religieuze dwepers van deze tot ondergang gedoemde wereld met hun tanden knarsen vanwege het getuigenis dat dit 'Huis der Vorsten' over de nieuwe wereld geeft. Voor die religieuze dwepers en hun bondgenoten zal de terugkeer van deze getrouwe mannen uit de oudheid, waarbij zij met recht en gerechtigheid over het volk zullen gaan heersen, bepaald niet plezierig zijn."[13]

Zoals wij al in een vorig hoofdstuk zagen, sprak president Rutherford, als hoofd van de organisatie, in 1941 tijdens een congres te St. Louis in Missouri en niet minder dan zestien jaar na 1925, jonge mensen toe en verzekerde hen opnieuw dat de getrouwe mannen en vrouwen uit bijbelse tijden zeer spoedig zouden terugkeren. Zij zouden deze jongeren terzijde staan bij het kiezen van hun levenspartner. Daarom adviseerde Rutherford hun om een huwelijk tot na die tijd uit te stellen. In de Wachttoren waarin hierover verslag werd gedaan, werd het boek *Kinderen*, dat op dat congres uitkwam, betiteld als "een van de Heer afkomstige voorziening om het werk *in de resterende maanden voor Armageddon* doeltreffend te verrichten."[14]

Ongeveer driehonderd maanden later, in 1966, werd er een nieuw jaartal in het vooruitzicht gesteld: 1975.

---

13 *The New World*, blz. 104. Een paar jaar nadat dit boek was uitgegeven (in 1942) werd het huis verkocht. Tijdens een grote bijeenkomst van Jehovah's Getuigen, gehouden in 1950 in het Yankee Stadium in New York City, hield Fred Franz een toespraak waarin de voorspelde terugkeer van de "vorsten" vóór Armageddon officieel werd losgelaten en werd vervangen door de opvatting dat deze vorstenrol al vervuld werd door hen die door het Genootschap over de gemeenten waren aangesteld.

14 *The Watchtower*, 15 september 1941, blz. 288.

9

1975: 'DE GEPASTE TIJD VOOR GODS INGRIJPEN'

"Het is niet aan u de tijden of jaartallen te weten die de Vader op zijn eigen gezag heeft vastgesteld."
- Handelingen 1:7, *New International Version.*

GEDURENDE de tweede helft van de periode waarin Rutherford president was, werden de meeste tijdprofetieën, waarvoor men zo krachtig had gepleit, langzamerhand losgelaten of naar andere jaartallen verschoven.

Het begin der "laatste dagen" werd verschoven van 1799 naar 1914.

De in 1874 geplaatste tegenwoordigheid van Christus werd eveneens naar 1914 verschoven (wat al in 1922 was gebeurd met het officiële, eerder in 1878 geplaatste, begin van Christus' koninkrijksheerschappij).

Het begin van de opstanding werd verschoven van 1878 naar 1918.

Voor korte tijd werd zelfs beweerd dat 1914 inderdaad het "einde der wereld" had gebracht, in die zin dat God de "wettelijke" basis had weggenomen op grond waarvan de wereldse natiën werd toegestaan op aarde macht uit te oefenen. Ook dit werd losgelaten en het "einde" of het "besluit van het samenstel van dingen" (zoals het in de *Nieuwe-Wereldvertaling* wordt weergegeven) wordt nu in de toekomst verwacht.

Aangezien werd gezegd dat alles *onzichtbaar* had plaatsgevonden, hing het aanvaarden ervan natuurlijk volledig af van iemands geloof in de geboden interpretaties. Na een zitting van het Besturende Lichaam waarin deze veranderingen in tijdprofetieën aan de orde kwamen, zei Bill Jackson glimlachend tegen mij: "Wij zeiden vaak, je neemt gewoon je ene schouder onder de verwachting weg en zet de andere eronder."

Pas na de dood van Rutherford in 1942, werd er een verandering aangebracht in het beginpunt van de 2520 jaar, dat voordien bij 606 v.G.T. had gelegen. Vreemd genoeg werd het feit dat 2520 jaar na 606 v.G.T. op 1915 G.T. uitkomt, en niet op 1914 G.T., meer dan 60 jaar lang óf

niet onderkend dan wel genegeerd.

Zonder veel ruchtbaarheid werd het beginpunt nu één jaar teruggeschoven, en wel naar 607 v.G.T., waardoor het jaar 1914 G.T. als het einde van de 2520 jaar aangehouden kon worden. Er waren geen geschiedkundige aanwijzingen gevonden dat de verwoesting van Jeruzalem één jaar eerder zou hebben plaatsgevonden dan werd gedacht. Het verlangen van de organisatie om 1914 als een gekenmerkt jaar te handhaven, waarnaar zij jarenlang had verwezen (iets dat zij niet had gedaan ten aanzien van 1915), dwong haar om Jeruzalems verwoesting één jaar terug te schuiven; een eenvoudige handeling - op papier.

Tegen het midden van de jaren veertig kwam men tot de conclusie dat er in de chronologie die gedurende het presidentschap van Russell en Rutherford was aangehouden om Adams scheppingsjaar te berekenen, een fout zat van zo'n 100 jaar. In 1966 zei de organisatie dat het einde van zesduizend jaar menselijke geschiedenis - in plaats van in 1874, zoals zij eerder had onderwezen - in 1975 zou komen.

Dit nieuwe gezichtspunt werd in de zomer van 1966 gepubliceerd in een boek geschreven door Fred Franz en getiteld *Life Everlasting - in Freedom of the Sons of God*.[1] In het eerste hoofdstuk van het boek werd ingegaan op de regeling van het jubeljaar, die ook in de voorspellingen voor 1925 een belangrijke rol had gespeeld. Er werden (evenals destijds) argumenten naar voren gebracht ter ondersteuning van het geloof in zes "dagen" van elk duizend jaar waarin de mens in onvolmaaktheid zou moeten leven. Deze zouden worden gevolgd door een zevende "dag" van duizend jaar, waarin alles tot volmaaktheid zou worden hersteld in een groot jubeljaar van bevrijding van de slavernij aan zonde, ziekte en dood. In het boek werd op de bladzijden 29 en 30 (van de Nederlandse uitgave) gezegd:

> "Sedert de tijd van Ussher is er een intensieve studie van de bijbelse chronologie gemaakt. In deze twintigste eeuw is er een onafhankelijke studie gemaakt waarbij enkele traditionele chronologische berekeningen van de christenheid niet blindelings zijn gevolgd, en de gepubliceerde tijdtabel die het resultaat is van deze onafhankelijke studie vermeldt als datum van 's mensen schepping 4026 v.G.T. Volgens deze betrouwbare bijbelse chronologie zullen zesduizend jaar sedert de schepping van de mens in 1975 eindigen en zal de zevende periode

---

1 In het Nederlands uitgegeven in 1968 en getiteld: *Eeuwig leven - in de vrijheid van de zonen Gods*. Zie ook het boek *Gods duizendjarige koninkrijk is nabijgekomen* (blz. 207-212), in het Nederlands uitgegeven in 1974.

van duizend jaar menselijke geschiedenis in de herfst van 1975 G.T. beginnen.

Dus spoedig, ja, binnen dit geslacht, zullen er zesduizend jaar van 's mensen bestaan op aarde om zijn. Jehovah God is tijdloos, zoals in Psalm 90:1, 2 geschreven staat: 'O Jehovah, gij zijt een echte woning voor ons gebleken van geslacht tot geslacht. Voordat de bergen zelfs maar geboren werden, of gij voorts de aarde en het productieve land als met barensweeën hadt voortgebracht, ja, van onbepaalde tijd tot onbepaalde tijd zijt gij God.' Vanuit Jehovah Gods standpunt bezien zijn deze voorbijgaande zesduizend jaar van 's mensen bestaan dus slechts als zes dagen van vierentwintig uur, want deze zelfde psalm (vers 3 en 4) zegt vervolgens: 'Gij doet de sterfelijke mens tot gruis terugkeren, en gij zegt: 'Keert terug, gij mensenzonen.' Want duizend jaren zijn in uw ogen slechts als de dag van gisteren, wanneer die voorbijgegaan is, en als een wake in de nacht.' Binnen niet al te veel jaren binnen ons eigen geslacht bereiken wij dus wat Jehovah God als de zevende dag van 's mensen bestaan zou kunnen beschouwen."

Welke betekenis zou dit alles hebben? In het boek wordt de gevolgde gedachtegang als volgt verder uitgewerkt:

"Hoe passend zou het zijn indien Jehovah God deze komende zevende periode van duizend jaar tot een sabbatperiode van rust en verlossing zou maken, een grote jubeljaarsabbat voor het uitroepen van een vrijlating op de gehele aarde voor al haar bewoners! Dit zou voor de mensheid prachtig op tijd komen. Het zou ook vanuit Gods standpunt zeer passend zijn, want, houd in gedachten, de mensheid heeft nog voor de boeg wat in het laatste boek van de bijbel de duizend jaar durende regering van Jezus Christus over de aarde, het millennium, wordt genoemd. Profetisch zei Jezus Christus, toen hij negentien eeuwen geleden op aarde was, over zichzelf: 'Want de Zoon des mensen is Heer van de sabbat' (Matthéüs 12:8). Het zou niet louter een kwestie van toeval zijn maar het zou in overeenstemming zijn met het liefdevolle voornemen van Jehovah God indien de regering van Jezus Christus, de 'Heer van de sabbat', parallel zou lopen met het zevende millennium van 's mensen bestaan."

Had de organisatie ronduit gezegd dat 1975 het begin van het millennium zou kenmerken? Nee, maar in het complexe en zorgvuldig opgebouwde betoog van dat hoofdstuk was wel naar de climax van bovenstaande paragraaf toegewerkt.

Er werd geen directe, onvoorwaardelijke voorspelling voor 1975 in

gedaan. Maar de schrijver was wel zo ver gegaan te verklaren dat het "passend", en later nog eens "vanuit Gods standpunt zeer passend" zou zijn, wanneer het begin van het millennium zou samenvallen met dat bijzondere tijdstip. Het lijkt redelijk dat iemand die onvolmaakt is zich er terdege van dient te overtuigen dat er sprake is van een grote mate van zekerheid, wil hij namens de Almachtige God uitspreken wat voor Hem wel of niet "passend" is, en dat zo'n uitspraak niet slechts een 'tot uitdrukking gebrachte mening' mag zijn. Een *beleidvolle handelwijze* zou dat hebben verlangd, of liever gezegd, hebben vereist. Nog krachtiger is de daaropvolgende uitspraak dat "het ... in overeenstemming [zou] zijn met het liefdevolle voornemen van Jehovah God indien de regering van Jezus Christus, de 'Heer van de sabbat', parallel zou lopen met het zevende millennium van 's mensen bestaan", waarvan reeds was gezegd dat dit in 1975 een aanvang zou nemen.

In het jaar daarop bevatte de uitgave van 22 april 1967 van het zustertijdschrift van *De Wachttoren*, namelijk *Ontwaakt!*, een artikel getiteld "Hoe lang zal het nog duren?". Onder het kopje "6000 jaar voltallig in 1975?" werd ook hierin de redenatie gevolgd dat het millennium de laatste 1000 jaar van een 7000 jaar durende rustdag van God zou zijn, en wel aldus (zie bladzijde 19):

> "Dientengevolge is het feit dat wij het einde van de eerste 6000 jaar van 's mensen bestaan naderen, van groot gewicht.
>
> Loopt Gods rustdag parallel met de tijd die de mens sinds zijn schepping op aard is geweest? Klaarblijkelijk. Op grond van uiterst betrouwbare onderzoekingen van de bijbelse chronologie, en in harmonie met vele uit de wereldlijke geschiedenis aanvaarde datums, kunnen wij aannemen dat Adam in de herfst van het jaar 4026 v.G.T. werd geschapen. Te eniger tijd in datzelfde jaar moet Eva geschapen zijn, waarna onmiddellijk Gods rustdag begon. In welk jaar zouden de eerste 6000 jaar van 's mensen bestaan en tevens de eerste 6000 jaar van Gods rustdag dan ten einde lopen? In het jaar 1975. Dit verdient aandacht, speciaal met het oog op het feit dat de 'laatste dagen' in 1914 zijn begonnen en dat de fysieke feiten van onze tijd in vervulling van de profetie ons geslacht als het laatste geslacht van deze goddeloze wereld kenmerken. Wij kunnen dus verwachten dat de onmiddellijke toekomst voor degenen die hun geloof in God en zijn beloften stellen vervuld zal zijn van opwindende gebeurtenissen. Het betekent dat wij binnen betrekkelijk weinig jaren getuige zullen zijn van de vervulling van de resterende profetieën die betrekking hebben op de 'tijd van het einde'."

In *De Wachttoren* van 1 augustus 1968 werden deze verwachtingen verder aangewakkerd. Na bijna dezelfde redenering te hebben gevolgd als in het laatstgenoemde artikel, werd gesteld (zie bladzijde 466):

> "*De onmiddellijke toekomst zal beslist vol uiterst kritieke gebeurtenissen zijn*, want dit oude samenstel van dingen nadert zijn volledige einde. *Binnen op zijn hoogst enkele jaren* zullen de laatste onderdelen van de bijbelse profetie met betrekking tot deze 'laatste dagen' in vervulling gaan, hetgeen zal uitlopen op de bevrijding van de overlevenden tot in Christus' glorieuze 1000-jarige regering. Wat een moeilijke tijd, maar tevens, wat een grootse tijd ligt er vlak vóór ons!"

Thans, meer dan een kwart eeuw later, kan men zich afvragen: wat betekent de uitdrukking "de onmiddellijke toekomst"?; hoeveel jaar is "op zijn hoogst enkele jaren"?

In een artikel getiteld "Wat zal er vanaf 1970 gebeuren?", werd in de *Ontwaakt!* van 8 april 1969 opnieuw de kortheid van de overgebleven tijd benadrukt, door aan het begin te stellen (bladzijde 13):

> "Het feit dat er van de periode die de 'laatste dagen' wordt genoemd, al vierenvijftig jaar zijn verstreken, is zeer betekenisvol. Het betekent dat het nog maar enkele jaren zal duren voordat het verdorven samenstel van dingen dat nu de aarde beheerst, door God wordt vernietigd."

Voortbouwend op 1975 als het einde van zesduizend jaar menselijke geschiedenis, werd in het artikel op bladzijde 14 geconcludeerd:

> "Er bestaat nog een manier waardoor wij worden geholpen het feit vast te stellen dat wij in de laatste paar jaren van deze 'tijd van het einde' leven (Daniël 12:9, *NW*). De bijbel toont aan dat wij het einde naderen van een volledig zesduizendtal jaren van de menselijke geschiedenis."

Met grote regelmaat werden in de Wachttorenpublicaties uitspraken geciteerd van vooraanstaande personen of van "deskundigen" op allerlei gebied die op de een of andere manier naar 1975 verwezen, bijvoorbeeld een uitspraak van Dean Acheson, een van Amerika's voormalige ministers van buitenlandse zaken, gedaan in 1960:

> "Ik weet genoeg van wat er op het ogenblik gaande is om u te kunnen verzekeren dat deze wereld over vijftien jaar, vanaf heden gerekend [dus tegen 1975], te gevaarlijk zal zijn om in te leven."

Het boek *Famine - 1975!* (Hongersnood - 1975!), geschreven door

twee voedseldeskundigen, werd herhaaldelijk geciteerd en in het bijzonder deze uitspraken:

"Tegen 1975 zal de wereld te maken krijgen met een ramp van ongekende omvang. Hongersnood groter dan alle voorgaande hongersnoden in de geschiedenis zal de onderontwikkelde volkeren teisteren."

"Ik voorspel een specifiek jaartal, 1975, wanneer de nieuwe crisis over ons komen zal in al zijn verschrikkelijke hevigheid."

"Tegen 1975 zullen burgerlijke ongeregeldheden, anarchie, militaire dictaturen, wilde inflatie, verstoring van het vervoerswezen en chaos in veel van de hongerende natiën aan de orde van de dag zijn."

Drie jaar nadat in het boek *Eeuwig leven – in de vrijheid van de zonen Gods* voor het eerst de aandacht werd gevestigd op 1975, schreef de auteur Fred Franz nog een publicatie getiteld *De naderende vrede van duizend jaar*.[2] De taal hierin was zo mogelijk nog stelliger en directer dan in de eerder genoemde publicatie. Op de bladzijden 25 en 26 kon men lezen:

"In recentere tijd zijn ernstige bijbelonderzoekers de chronologie van de bijbel opnieuw nagegaan. Volgens hun berekeningen zouden de zes millennia van 's mensen bestaan op aarde in het midden van de jaren zeventig eindigen. Het zevende millennium van 's mensen schepping door Jehovah God zou dus binnen nog geen tien jaar beginnen."

"Wil de Heer Jezus Christus 'Here ook van den sabbat' zijn, dan zou zijn duizendjarige regering de zevende in een reeks van duizendjaarperioden of millennia moeten zijn (Matth. 12:8, *SV*). Het zou dus een sabbatregering zijn."

De argumentatie is hier zeer duidelijk en direct: zoals de sabbat de zevende periode was, volgend op zes perioden van inspanning, zo zal de duizendjarige regering van Christus een zevende sabbat-millennium zijn, volgend op zesduizend jaar van inspanning en lijden. Het geschrevene is in geen enkel opzicht vaag of voor meerdere uitleg vatbaar. Zoals op bladzijde 26 gezegd wordt:

"Wil de Heer Jezus Christus 'Here ook van den sabbat' zijn, dan zou zijn duizendjarige regering de zevende in een reeks van duizendjaarperioden of millennia moeten zijn."

Nu voor God was vastgesteld wat "passend" en "zeer passend" was,

---

2 Deze brochure van 32 bladzijden, verschenen in het Engels in 1969, wordt niet meer gedrukt.

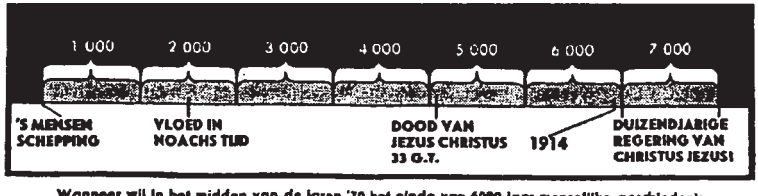
werd ook aan Jezus Christus een eis gesteld. Wil hij zijn wat hij zegt te zullen zijn, namelijk "Here ook van den sabbat", dan "zou" zijn regering het zevende millennium in een reeks van millennia "moeten zijn". Menselijke redenering legt Gods Zoon deze eis op. Zesduizend jaar zouden eindigen in 1975; Christus' regeringsperiode "zou ... de zevende in een reeks van duizend-jaarperioden moeten zijn". De "getrouwe en beleidvolle slaaf" had in wezen het programma uitgestippeld waarvan werd verwacht dat de Meester het zou volgen, tenminste als hij zijn woord zou houden.

Hoewel er aan de stijl meer aandacht is besteed en de argumentatie verfijnder is, vertoont dit materiaal in wezen opmerkelijke overeenkomst met hetgeen uiteengezet is in de brochure van Rechter Rutherford, getiteld *Millioenen nu levende menschen zullen nimmer sterven*, waarin hij zich, zoals hij zelf toegaf, belachelijk had gemaakt. Afgezien van het jaartal dat werd gepubliceerd, was het alsof de klok op dat moment ongeveer een halve eeuw was teruggezet tot in de dagen van vóór 1925. Het verschil was dat de dingen die toen gezegd werden, nu van 1975 gezegd werden.[3]

Toen de jaren zeventig aanbraken, werden de verwachtingen verder aangewakkerd. In *Ontwaakt!* van 22 april 1972 werd opnieuw gesproken van zes perioden van inspanning en werken, gevolgd door een zevende (sabbat) periode van rust:

> "Wanneer wij gedurende dit decennium dus het einde naderen van zesduizend jaar menselijk bestaan, kunnen wij de opwindende hoop hebben dat een grootse Sabbat van rust en verlichting werkelijk nabij is."

Daaronder stond het volgende schema:

Wanneer wij in het midden van de jaren '70 het einde van 6000 jaar menselijke geschiedenis naderen, kunnen wij de opwindende hoop hebben op een grootse verlichting

3 Het is waar dat op bladzijde 25 de minder specifieke uitdrukking "het midden van de jaren zeventig" werd gebruikt, maar 1975 was reeds geïntroduceerd als een in de bijbel gekenmerkt jaartal dat op dat moment al stevig in de geest van alle Jehovah's Getuigen over de gehele wereld was ingeprent.

Al deze uitspraken waren duidelijk bedoeld om hoop en verwachting te wekken en op te bouwen. Zij waren niet bedoeld om een geest van gespannen verwachting te temperen of uit te bannen. Het is waar dat de meeste uitspraken gepaard gingen met enkele relativerende opmerkingen die erop neer kwamen dat "wij niet met stelligheid beweren", of dat "wij niet naar een specifiek jaartal verwijzen", en dat "wij de dag en het uur niet weten". Maar wij moeten niet vergeten dat de organisatie geen nieuwkomer was op dit gebied. Haar gehele geschiedenis, vanaf het allereerste begin, was er een geweest van het opbouwen van hoop op bepaalde jaartallen, die dan weer verstreken zonder dat die hoop werd vervuld. In deze gevallen werd later in de publicaties van het Genootschap getracht de verantwoordelijkheid voor alle desillusie, niet bij de verstrekkers, maar bij de ontvangers van de informatie te leggen, als zouden *zij* te hoge verwachtingen hebben gehad. De verantwoordelijke mannen van de organisatie hadden dus kunnen weten welk gevaar hierin schuilde, hoe de menselijke natuur in elkaar zit en hoe gemakkelijk grote verwachtingen kunnen worden gewekt.

Doch hoewel zij zorgvuldig elke *expliciete* voorspelling dat het millennium op een *specifieke* datum zou beginnen, vermeden, keurden deze verantwoordelijke mannen wel het gebruik goed van de uitdrukkingen "binnen niet al te veel jaren", "de onmiddellijke toekomst", "binnen op zijn hoogst enkele jaren", "nog maar enkele jaren", "de laatste paar jaren". Al deze uitdrukkingen werden in de tijdschriften *De Wachttoren* en *Ontwaakt!* met betrekking tot het begin van de duizendjarige regering gebruikt en *alle in een context waarin het jaartal 1975 voorkwam.* Betekenen zulke woorden iets? Of werden zij slechts terloops, ondoordacht gebruikt? Kan er met de verwachtingen, de plannen en de gevoelens van mensen gespeeld worden? Daarbij komt nog dat in *De Wachttoren* van 15 november 1968 (bladzijde 693) te kennen werd gegeven dat men voorzichtig moest zijn teveel belang aan Jezus Christus' eigen, waarschuwende woorden te hechten.

"Eén ding is absoluut zeker, de bijbelse chronologie, die nog is versterkt door vervulde bijbelse profetieën, toont aan dat binnenkort, ja, binnen dit geslacht, zesduizend jaar van 's mensen bestaan zullen eindigen! (Matth. 24:34) Het is er derhalve niet de tijd voor onverschillig en zelfvoldaan te zijn. Het is er niet de tijd voor te spelen met de woorden van Jezus dat 'van die dag en dat uur ... *niemand* iets af [weet], noch de engelen der hemelen noch de Zoon, dan de Vader alleen' (Matth. 24:36). In deze tijd dient men zich er integendeel duidelijk van bewust te zijn dat het besluit van dit samenstel van din-

gen snel zijn gewelddadige einde nadert. Vergis u niet, het is voldoende dat de Vader zelf zowel 'die dag' als 'dat uur' *weet!*"

Hoe is het mogelijk dat een "getrouwe en beleidvolle slaaf" dit zegt. In feite komt dit neer op: "Mijn meester mag dan wel zus of zo zeggen, maar trek je daar niet te veel van aan; integendeel, besef dat wat *ik* je vertel de leidende kracht in je leven moet zijn."

De meest stellige uitspraken kwamen onder andere van de dienstafdeling op het hoofdbureau die een maandelijks mededelingenblad uitgeeft dat "Kingdom Ministry" heet, een blad alleen voor de Getuigen, niet voor het publiek. In *Kingdom Ministry* van maart 1968, werd als volgt aangespoord om in de volle-tijdpredikingsdienst (de "pioniersdienst") te gaan:

"Met het oog op de korte overgebleven tijdsperiode, willen wij dit doen zo vaak de omstandigheden het toelaten. Bedenk, broeders, er resten nog slechts ongeveer tachtig maanden voordat de 6000 jaar van 's mensen bestaan voltooid zijn."

In *Kingdom Ministry* van mei 1974 werd, nadat verwezen was naar de "korte overgebleven tijd", gezegd:

"Er worden berichten gehoord dat broeders hun huizen en bezittingen verkopen en van plan zijn de rest van hun dagen in dit oude samenstel in de pioniersdienst door te brengen. Dit is stellig een voortreffelijke manier om de korte tijd die er tot aan het einde van de goddeloze wereld nog rest, door te brengen."[4]

Heel wat Getuigen handelden op die manier. Sommigen verkochten hun bedrijven, zegden hun baan op, verkochten hun huis of boerderij en verhuisden met hun vrouw en kinderen naar andere gebieden om te "dienen waar de nood groter was", daarbij de rekensom makend dat zij tot aan 1975 voldoende geld hadden.

Anderen, waaronder enkele ouderen, verzilverden hun verzekeringspolissen of andere waarde-papieren. Sommigen stelden medische ingrepen uit, in de hoop dat deze niet meer nodig zouden zijn wanneer het millennium zou beginnen.

Toen 1975 voorbijging en hun geld opraakte of hun gezondheid achteruitging, moesten zij de harde werkelijkheid onder ogen zien en

---

4 Door het Nederlandse bijkantoor wordt een vergelijkbaar blad uitgegeven dat toen *Koninkrijksdienst* heette; tegenwoordig *Onze Koninkrijksdienst*. Daarin kwamen vergelijkbare uitspraken voor.

trachten zo goed als mogelijk was, opnieuw te beginnen.

Hoe werd er destijds binnen het Besturende Lichaam gedacht?

Sommigen binnen het Lichaam die wat ouder waren, kenden uit persoonlijke ervaring de niet uitgekomen verwachtingen voor 1914 en 1925 en de hoop die begin jaren veertig gewekt was. Ik zag dat de meerderheid een afwachtende houding aannam. Zij voelden er niets voor om tot terughoudendheid op te roepen. Vergeet niet dat er een enorme toename plaatsvond. Bekijk de cijfers maar eens die aangeven hoeveel personen er gedoopt werden in de periode van 1960 tot 1975:

Jaar	*Aantal gedoopten*	*Jaar*	*Aantal gedoopten*
1960	69.027	1968	82.842
1961	63.070	1969	120.805
1962	69.649	1970	164.193
1963	62.798	1971	149.808
1964	68.236	1972	163.123
1965	64.393	1973	193.990
1966	58.904	1974	297.872
1967	74.981	1975	295.073

Vanaf 1960 tot aan 1966, was de toename bijna tot stilstand gekomen. Maar na 1966, toen de aandacht op 1975 werd gericht, brak een periode van buitengewone groei aan, zoals de tabel aantoont.

Ik herinner mij niet dat ik gedurende de jaren 1971 tot '74, toen ik dienst deed in het Besturende Lichaam, ook maar één duidelijke uiting van bezorgdheid van de zijde van leden van het Besturende Lichaam heb gehoord over de gespannen verwachtingen die waren gewekt. Ik wil niet doen voorkomen alsof het mijzelf aanvankelijk niets deed toen in 1966 het boek *Eeuwig leven - in de vrijheid van de zonen Gods* [in het Engels - vert.] uitkwam, met zijn gloedvolle beeld over de nabijheid van een jubeljaar dat duizend jaar zou duren. Noch wil ik beweren dat ik geen enkel aandeel heb gehad in de campagne die in die beginjaren werden gevoerd en bedoeld was om de aandacht op het eindjaar 1975 te richten. Maar terwijl de jaren gerekend vanaf 1966 verstreken, leek het idee steeds irreëeler te worden en leek het steeds minder te kloppen hoe meer ik de Schrift las. Het was niet in overeenstemming met de uitlatingen van Jezus Christus zelf, uitlatingen zoals:

"Van die dag en dat uur weet niemand iets af, noch de engelen der

hemelen noch de Zoon, dan de Vader alleen."

"Waakt daarom, want gij weet niet op welke dag uw Heer komt."

"Toont ook gij u daarom gereed, wat de Zoon des mensen komt op een uur waarvan gij het niet hebt gedacht."

"Blijft toezien, blijft wakker, want gij weet de bestemde tijd niet."

"Het komt u niet toe kennis te verkrijgen van de tijden of tijdperken die de Vader in zijn eigen rechtsmacht heeft gesteld."[5]

Aangezien het hoofdbureau in een soort roes verkeerde vanwege de buitengewone toeloop naar de organisatie, kon men als eenling niet veel doen. Een aantal van de artikelen over het onderwerp die ik moest redigeren, probeerde ik wat te matigen, maar dat was eigenlijk alles. Wel trachtte ik in persoonlijke gesprekken, alsook in openbare toespraken, de aandacht te vestigen op de zojuist aangehaalde schriftplaatsen.

Op een zondagavond in 1974 nadat mijn vrouw en ik waren teruggekeerd uit een ander deel van het land waar ik een toespraak had gehouden, kwam mijn oom, toentertijd vice-president, naar onze kamer. (Omdat zijn gezichtsvermogen uitzonderlijk slecht was, lazen wij gewoonlijk iedere week het Wachttorenstudieartikel hardop aan hem voor.) Mijn vrouw vertelde hem dat ik dat weekend in mijn toespraak de broeders had gewaarschuwd niet voortijdig opgewonden te raken over 1975. Hij antwoordde onmiddellijk met: "En waarom *zouden* ze niet opgewonden raken? Het *is* iets om opgewonden over te zijn."

Het staat voor mij vast dat van de leden van het Besturende Lichaam, de vice-president het meest overtuigd was van wat hij had geschreven en waarop anderen hadden voortgebouwd. Op een andere avond waarop wij hem voorlazen – het was zomer 1975 – voegde zich zoals gewoonlijk een oudere Griekse broeder, genaamd Peterson (eigenlijk Papagyropoulos), bij ons. Na het voorlezen zei mijn oom tegen Peterson: "Weet je, het was in 1914 net zo. Tot aan de zomermaanden was alles rustig. Toen opeens begon het en brak de oorlog uit."

Tegen het begin van 1975 maakten president Knorr en vice-president Franz een reis om de wereld. In alle landen die zij bezochten, ging de toespraak van de vice-president voornamelijk over 1975. Na hun terugkeer gaven de andere leden van het Besturende Lichaam te kennen dat zij een bandopname van de toespraak wilden beluisteren, aangezien zij uit veel landen berichten hadden ontvangen over de opwinding die de toespraak had teweeggebracht.[6]

---

5 Aangehaald uit Matthéüs 24:36, 42, 44; Markus 13:33; Handelingen 1:7.

6 Het ging hier om de lezing gehouden op 19 februari 1975 in Australië.

In deze toespraak sprak de vice-president over 1975 als een "jaar van grote mogelijkheden en geweldige kansen". Hij vertelde zijn toehoorders dat zij zich volgens de Hebreeuwse kalender "reeds in de vijfde maanmaand van 1975" bevonden, met nog minder dan zeven maanmaanden te gaan. Hij benadrukte verscheidene malen dat op 5 september 1975 het Hebreeuwse jaar zou afsluiten, en wel met Rosh Hashanah, het joodse nieuwjaar.

Terwijl hij erkende dat er in die korte periode nog veel moest gebeuren als het definitieve einde in dat jaar zou komen, bracht hij vervolgens naar voren dat men mogelijk met een uitloop van ongeveer een jaar rekening zou moeten houden vanwege de tijd die was verstreken tussen de schepping van Adam en die van Eva. Hij verwees naar de niet uitgekomen verwachtingen in 1914 en 1925 en citeerde Rutherfords opmerking: "Ik heb mijzelf belachelijk gemaakt." Hij zei dat de organisatie had geleerd geen "bijzonder stoutmoedige, gewaagde voorspellingen" te doen. Ter afsluiting spoorde hij zijn luisteraars echter aan geen verkeerd standpunt in te nemen door te veronderstellen dat de komende vernietiging "jaren in het verschiet" zou liggen en door de aandacht te richten op andere zaken zoals trouwen, een gezin stichten, een goedlopende zaak opbouwen, of bijvoorbeeld het volgen van een ingenieursopleiding waarbij men jaren op de universiteit doorbrengt.

Na de band beluisterd te hebben, gaven een aantal leden van het Besturende Lichaam uiting aan hun bezorgdheid dat, zo er niet werkelijk "bijzonder stoutmoedige, gewaagde voorspellingen" waren gedaan, er op z'n minst toch enkele subtiele voorspellingen waren gedaan. De uitwerking hiervan was duidelijk voelbaar door de gespannen verwachtingen die waren ontstaan.

Het was voor het eerst dat er in de vergadering van het Besturende Lichaam bezorgdheid naar voren kwam. Maar er werd geen actie ondernomen, geen beleid uitgestippeld. Veel van de punten van de bewuste toespraak werden op 2 maart 1975 bij de eerstvolgende graduatie-bijeenkomst van de Gileadschool door de vice-president herhaald.[7]

Het jaar 1975 ging voorbij – net als 1881, 1914, 1918, 1920, 1925 en de jaren veertig. Er werd door anderen veel publiciteit gegeven aan het feit dat de verwachtingen van de organisatie ten aanzien van 1975 niet waren uitgekomen. Ook onder de Getuigen zelf werd er veel over gesproken. Zoals het op mij overkwam, raakte veel van wat er werd gezegd niet de kern van de zaak.

---

7 Zie *De Wachttoren* van 1 augustus 1975, blz. 474-475.

Ik had het gevoel dat het om veel meer ging dan de zorgvuldigheid of onzorgvuldigheid van een bepaald persoon, of zelfs de betrouwbaarheid of onbetrouwbaarheid van een organisatie, dan wel het gezonde verstand of de goedgelovigheid van haar leden. Waar het volgens mij werkelijk om ging, is, dat zulke voorspellingen uiteindelijk God en zijn Woord in een ongunstig daglicht stellen. Wanneer mensen op grond van de bijbel zulke voorspellingen doen en beweren dat zij Gods communicatie-"kanaal" zijn, wat is dan het gevolg wanneer hun voorspellingen onjuist blijken te zijn? Wordt God erdoor geëerd? Wordt geloof in Hem en in de betrouwbaarheid van zijn Woord erdoor opgebouwd? Of is juist het tegenovergestelde het geval? Voelt iemand zich niet juist erdoor gerechtvaardigd weinig belang aan de bijbelse boodschap en raadgevingen te hechten? Die Getuigen die hun leven ingrijpend hadden gewijzigd, waren in de meeste gevallen in staat de brokstukken bij elkaar te rapen om het leven te vervolgen, hoewel zij natuurlijk gedesillusioneerd waren. Niet allen konden dit echter. Hoe dan ook, in meer dan één opzicht was er ernstige schade aangericht.

In 1976, één jaar na het verstrijken van dat alom verkondigde jaar, begon een aantal leden van het Besturende Lichaam erop aan te dringen dat we, in welke vorm dan ook, een verklaring zouden afleggen waarin werd erkend dat de organisatie er naast had gezeten en onjuiste verwachtingen had gewekt. Anderen zeiden dat zij van mening waren dat we dat beter niet konden doen, omdat het slechts "koren op de molens van de tegenstanders" zou zijn. Milton Henschel adviseerde het onderwerp eenvoudigweg te laten rusten, omdat de broeders er na verloop van tijd toch niet meer over zouden spreken. Voor een motie om een verklaring uit te brengen was duidelijk niet genoeg steun aanwezig. Weliswaar kwamen in een artikel in *De Wachttoren* van 15 oktober 1976 de niet uitgekomen verwachtingen ter sprake, maar omdat het artikel in overeenstemming moest zijn met de heersende stemming binnen het Besturende Lichaam, kon de verantwoordelijk van de organisatie niet met zoveel woorden worden erkend.

In 1977 kwam het onderwerp opnieuw in een zitting van het Besturende Lichaam aan de orde. Hoewel dezelfde bezwaren naar voren werden gebracht, werd er een motie aangenomen waarin stond dat een verklaring zou worden opgenomen in een congrestoespraak die Lloyd Barry zou gaan voorbereiden. Ik denk dat Ted Jaracz en Milton Henschel, beiden leden van het Besturende Lichaam, later met Lloyd over hun gevoelens in deze zaak hebben gesproken. Hoe dan ook, toen de toespraak klaar was, werd daarin niet over 1975 gesproken. Ik herinner mij dat ik Lloyd hierover heb aangesproken. Zijn antwoord was dat hij

eenvoudigweg niet in staat was geweest de verklaring in zijn lezing in te passen. Bijna twee jaar gingen voorbij toen in 1979 de zaak opnieuw in het Besturende Lichaam werd besproken. Tegen die tijd wees alles erop dat 1975 een ernstige "vertrouwenscrisis" had veroorzaakt.

Heel wat medewerkers van het hoofdbureau lieten zich in deze trant uit. Een van hen beschreef 1975 als een "molensteen" die ons om de nek hing. Robert Wallen, een van de secretarissen van het Besturende Lichaam, schreef het volgende:

"Al meer dan 39 jaar ben ik een gedoopte Getuige van Jehovah en met Zijn hulp hoop ik een loyale dienaar te blijven. Maar ik zou liegen als ik zei dat ik niet teleurgesteld ben, want ik vind dat het niet zuiver of oprecht is als mij, goed beschouwd, verteld wordt dat ikzélf het was die tot verkeerde conclusies kwam, terwijl ik wéét dat mijn gevoelens ten aanzien van 1975 werden aangewakkerd door wat ik in verscheidene publicaties las. Omdat ik besef dat wij niet onfeilbaar zijn, is het volgens mij niet meer dan juist dat, wanneer blijkt dat onvolmaakte, doch godvrezende mannen fouten hebben gemaakt, zij deze ook rechtzetten."

Raymond Richardson van de schrijfafdeling zei:

"Zijn mensen niet sneller bereid zich nederig op te stellen en vertrouwen te hebben wanneer er *openheid* is? De bijbel zelf verschaft het mooiste voorbeeld van openheid. Dit vormt een van de meest in het oog springende redenen waarom wij geloven dat het een boek van waarheid is."

Fred Rusk, eveneens van de schrijfafdeling, schreef:

"Hoewel er in die periode ook wel enkele kanttekeningen gemaakt werden om de broeders te manen niet te beweren dat Armageddon met zekerheid in 1975 komen, is het een feit dat er in de tijdschriften en andere publicaties een aantal artikelen verscheen, waarin meer dan alleen maar gesuggereerd werd dat het oude samenstel in het midden van de jaren zeventig door Jehovah's nieuwe samenstel zou worden vervangen."

Merton Campbell van de dienstafdeling schreef:

"Gisteren belde er een zuster uit Massachusetts. Zij was op haar werk. Zowel zij als haar man werken vanwege een financiële achterstand ten gevolge van ziekte. Ze vertelde dat zij er zó van overtuigd waren geweest dat het einde in 1975 zou komen, dat zij nu beiden

problemen hebben om de lasten van dit oude samenstel te dragen. Dit is typerend voor de situatie waarin veel broeders die wij spreken zich bevinden."

Harold Jackson, eveneens van de schrijfafdeling, zei:

"Wat nu nodig is, is niet een verklaring dat wij het bij het verkeerde eind hadden wat betreft 1975, maar een verklaring waarom de hele zaak zo lang genegeerd is, en dit met het oog op het feit dat velen erdoor zijn geschaad. Wij worden nu met een vertrouwenscrisis geconfronteerd, en dat kan noodlottige gevolgen hebben. Als wij al iets gaan zeggen, laten wij dat dan zonder omwegen doen en laten wij open en eerlijk tegenover de broeders zijn."

Howard Zenke, van dezelfde afdeling, schreef:

"Wij willen zeker niet dat de broeders iets lezen of horen waardoor zij gaan vinden dat onze hele aanpak overeenkomt met een 'Watergate'."

Anderen maakten soortgelijke opmerkingen. Sommigen van hen die op dat moment de zwaarste kritiek uitten, hadden ironisch genoeg behoord tot degenen die zich vóór 1975 het duidelijkst hadden laten horen als het ging om het benadrukken van dat jaartal en de buitengewone "urgentie" die het vroeg. Zij hadden zelfs een aantal van de eerder aangehaalde artikelen geschreven en hadden goedkeuring gehecht aan de *Koninkrijksdienst* waarin degenen werden geprezen die hun huis en bezittingen hadden verkocht toen 1975 naderde. Veel van de meest dogmatische uitspraken over 1975 waren gedaan door reizende vertegenwoordigers (kring- en districtsopzieners) die allen onder het directe toezicht van de dienstafdeling stonden.

In de zitting van het Besturende Lichaam van 6 maart 1979 werden dezelfde argumenten tegen het publiceren van een verklaring, in welke vorm dan ook, naar voren gebracht – het zou de organisatie alleen maar kwetsbaar maken voor nog meer kritiek van tegenstanders en voor verontschuldigingen was het nu te laat: men zou er eigenlijk niets mee bereiken. Maar zelfs degenen die zo redeneerden waren nu minder onvermurwbaar dan in eerdere zittingen. Hiervoor was eigenlijk maar één oorzaak aan te wijzen: wereldwijd gaven de cijfers al twee jaar lang een ernstige teruggang te zien.

Dit blijkt uit de jaarlijkse rapporten van het totaal aantal personen dat aan getuigenisactiviteiten deelneemt:

Jaar	*Totaal*	*% toename*	*Jaar*	*Totaal*	*% toename*
1970	1.384.782	10,2	1976	2.138.537	3,7
1971	1.510.245	9,1	1977	2.117.194	-1,0
1972	1.596.442	5,7	1978	2.086.698	-1,4
1973	1.656.673	3,8			
1974	1.880.713	13,5			
1975	2.062.449	9,7			

Deze teruggang scheen voor de leden van het Besturende Lichaam meer gewicht in de schaal te leggen dan andere factoren. De stemming was 15 tegen 3 ten gunste van een verklaring waarin werd erkend dat de organisatie tenminste medeverantwoordelijk was voor de fout. De verklaring werd gepubliceerd in *De Wachttoren* van 15 juni 1980.

Het had bijna vier jaar geduurd eer de organisatie bij monde van haar bestuur uiteindelijk toegaf dat zij het bij het verkeerde eind had gehad en dat zij gedurende een tiental jaren valse hoop had gewekt. Erg openhartig kon de verklaring echter niet zijn. Wat werd geschreven moest voor het gehele Lichaam aanvaardbaar zijn. Ik weet dat maar al te goed, omdat ik de verklaring moest schrijven en ik mij, net zoals in soortgelijke gevallen daarvóór, moest laten leiden - niet door wat ik had willen zeggen, of zelfs niet door wat ik dacht dat de broeders zouden moeten horen - maar door wat gezegd kón worden om de goedkeuring van tweederde van het Besturende Lichaam te verkrijgen.

Tegenwoordig wordt de hele opbouw van hoop die tien jaar lang in verband met 1975 plaatsvond, als van weinig betekenis afgedaan. En de gedachte opgesloten in Russells voorwoord uit 1916 wordt opnieuw door de organisatie naar voren gebracht: het "had stellig een bijzonder stimulerende en heiligende uitwerking op duizenden personen die allen de Heer - zelfs om de vergissing - kunnen prijzen".

1914 EN "DIT GESLACHT"[8]

"Want het rustbed is te kort gebleken om er zich op uit te strekken, en zelfs het geweven laken is [te] smal wanneer men zich erin wikkelt." - Jesaja 28:20

Het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen voelt zich tamelijk

8 Dit gedeelte is vertaald uit de Engelse editie van 1994. Eén jaar later werd in *De Wachttoren* van 1 november 1995 de leerstelling over "dit geslacht" aangepast (zie de Appendix bij hoofdstuk 12).

ongemakkelijk als het gaat om de belangrijkste nog overgebleven tijdprofetie van de organisatie. Het tijdsbestek dat voor de vervulling ervan is overgebleven, blijkt tamelijk kort en begrensd te zijn om al het voorspelde daarin nog plaats te laten vinden. Met elk jaar dat verstrijkt wordt dit gevoel alleen maar sterker.

Het jaar 1914, meer dan dertig jaar lang het *eind*punt van de tijdprofetieën van de organisatie, is nu het *begin*punt van de tijdprofetie die de belangrijkste prikkel vormt tot de "urgentie" van de activiteit van Jehovah's Getuigen. Van de woorden van Jezus Christus: "Voorwaar, ik zeg u dat dit geslacht geenszins zal voorbijgaan totdat al deze dingen geschieden",[9] wordt gesteld dat zij voor het eerst hun toepassing vonden in dat jaar (1914). Let eens op de cursief gedrukte uitspraken:

> "*Jezus sprak daar blijkbaar over hen die oud genoeg waren om bewust en met begrip getuige te zijn van wat er plaatsvond toen de 'laatste dagen' begonnen.* Jezus zei dat sommigen van hen die ten tijde van de verschijning van het 'teken van de laatste dagen' zouden leven, ook nog in leven zouden zijn wanneer God aan dit samenstel een einde zou maken."
>
> "*Zelfs wanneer we aannemen dat jonge mensen van vijftien jaar over voldoende waarnemingsvermogen beschikken om de belangrijkheid van hetgeen in 1914 plaatsvond te begrijpen, zou de jongste van 'dit geslacht' op het ogenblik dan toch nog zeventig jaar oud zijn.* De grote meerderheid van het geslacht waarop Jezus doelde, is dus reeds gestorven. *Zij die nog in leven zijn, hebben een oude leeftijd bereikt.* En bedenk dat Jezus zei dat het einde van deze goddeloze wereld zou komen *voordat dit geslacht gestorven zou zijn. Dit op zichzelf reeds geeft ons te kennen dat er niet veel jaren meer overblijven voordat het voorzegde einde komt.*"

Toen dit in het tijdschrift *Ontwaakt!* van 8 april 1969 (bladzijde 13) meer dan een kwart eeuw geleden (namelijk in de periode van vóór 1975) werd besproken, lag de nadruk erop hoe *snel* het geslacht van 1914 zou uitsterven en *hoe weinig tijd* er voor dat geslacht was overgebleven. Als iemand onder Jehovah's Getuigen toen zou hebben gesuggereerd dat het nog wel twintig of dertig jaar kon duren, zou dat zijn beschouwd als het aan de dag leggen van een onrijpe houding, een houding die niet van een sterk geloof getuigt.

Toen 1975 voorbijging, vond er een accentverschuiving plaats. Nu

---

9 Matthéüs 24:34.

werd getracht aan te tonen dat de duur van het geslacht van 1914 toch nog niet zo kort was als men zou denken en dat het zich nog wel eens over een langere periode zou kunnen uitstrekken.

Zo werd er in *De Wachttoren* van 1 januari 1979 (bladzijde 31) dan ook niet gesproken van degenen die in 1914 "*bewust en met begrip* getuige [waren] van wat er plaatsvond", maar van degenen die "in staat waren [de gebeurtenissen die in dat jaar waren begonnen] *waar te nemen*". Alleen maar waarnemen is heel wat anders dan begrijpen wat je ziet. Hierdoor kon logischerwijs de minimum leeftijdsgrens van degenen die "dit geslacht" vormen, omlaag worden gebracht.

Twee jaar later werd in *De Wachttoren* van 15 januari 1981 deze trend voortgezet door het citeren van een artikel dat verscheen in het tijdschrift *U.S. News & World Report*, waarin naar voren werd gebracht dat het mogelijk is dat vanaf het tiende jaar gebeurtenissen "een blijvende indruk in iemands herinnering" achterlaten. In dat artikel werd gezegd dat als dat zo is, "er thans meer dan dertien miljoen Amerikanen [zijn] die 'zich de Eerste Wereldoorlog nog herinneren'".

"Herinneren" staat eveneens een jongere leeftijd toe dan "begrip hebben" (waarover in de eerder geciteerde *Ontwaakt!* van 1969 was geopperd dat dat al het geval kan zijn bij "jonge mensen van vijftien jaar"). In feite duurde de Eerste Wereldoorlog tot 1918, terwijl de Amerikaanse betrokkenheid pas in 1917 begon. De leeftijd van tien jaar, aangegeven in het geciteerde nieuwstijdschrift, behoeft dus niet noodzakelijkerwijs betrekking te hebben op 1914.

Hoewel men door verschillende berekeningswijzen toe te passen er hier en daar een paar jaar bij kan sprokkelen, blijft het feit bestaan dat de omvang van het geslacht van de periode van 1914 met grote snelheid aan het afnemen is, aangezien het sterftecijfer altijd het hoogst is onder ouderen. Het Besturende Lichaam is zich hiervan bewust, want de zaak kwam verscheidene malen ter discussie.

De kwestie kwam ter sprake tijdens de zitting van het Lichaam op 7 juni 1978. Eerdere factoren hadden daartoe aanleiding gegeven. Albert Schroeder, lid van het Besturende Lichaam, had de leden kopieën doen toekomen van bevolkingsstatistieken van de Verenigde Staten. De cijfers gaven aan dat minder dan één procent van degenen van de bevolking die in 1914 hun tienerjaren waren gepasseerd, in 1978 nog in leven was. Maar meer aandacht kregen de uitlatingen van Schroeder tijdens zijn bezoek aan een aantal landen in Europa.

Berichten hadden Brooklyn bereikt dat hij had geopperd dat de uitdrukking "dit geslacht", zoals door Jezus gebruikt in Matthéüs hoofd-

stuk vierentwintig vers 24, van toepassing zou zijn op het geslacht van "gezalfden" en dat een dergelijk "geslacht" niet uitgestorven zou zijn zo lang nog iemand hiervan in leven was. Dit was natuurlijk in strijd met de leerstelling van de organisatie en was niet door het Besturende Lichaam bekrachtigd.

Toen de zaak na Schroeders terugkeer ter sprake werd gebracht, werd de door hem voorgestelde uitleg verworpen en werd bij stemming besloten dat hierop in een komende uitgave van *De Wachttoren* in de rubriek "Vragen van Lezers" zou worden ingegaan. De gebruikelijke leerstelling over "dit geslacht" zou daarin opnieuw bekrachtigd worden.[10] Interessant genoeg werd het lid van het Besturende Lichaam, Schroeder, op generlei wijze berispt of terechtgewezen omdat hij in Europa een onbekrachtigd, afwijkend gezichtspunt naar voren had gebracht.

De kwestie kreeg verdere aandacht op 6 maart en 14 november 1979. Vanwege het belang ervan, maakte ik fotokopieën van de eerste twintig bladzijden van het onderzoek dat ons door de Zweedse ouderling[11] was toegezonden, waarin de geschiedenis van chronologische speculatie uitvoerig was beschreven en waarin de werkelijke herkomst van de berekening van de 2520 jaar en van het jaartal 1914 uit de doeken werd gedaan. Ieder lid van het Lichaam ontving een kopie. Afgezien van een enkele opmerking, vonden zij het niet nodig erop in te gaan.

Lyman Swingle was als hoofd van de schrijfafdeling reeds geïnformeerd. Hij vestigde de aandacht van het Lichaam op enkele van de dogmatische en nadrukkelijke uitspraken die in de Engelse Wachttorenuitgaven van 1922 gepubliceerd waren en las gedeelten hieruit hardop aan alle leden voor. Hij zei dat hij in 1914 nog te jong was geweest om er zich veel van te herinneren (hij was toen nog maar ongeveer vier jaar oud), maar dat hij de gesprekken die bij hem thuis over 1925 hadden plaatsgevonden zich goed kon herinneren.[12] Ook wist hij wat er in 1975 gebeurd was. Hij zei dat hij persoonlijk niet nogmaals misleid wilde worden met een ander jaartal.

In de loop van de zitting zette ik uiteen dat er ter ondersteuning van het jaar 607 v.G.T., dat door het Genootschap als beginjaar was geko-

---

10 Zie *De Wachttoren* van 1 januari 1979.

11 Zie hoofdstuk 7, blz. 161.

12 Van de toenmalige leden van het Besturende Lichaam was in 1914 alleen Fred Franz de tienerjaren gepasseerd en was toen 21 jaar oud. George Gangas was 18, John Booth 12, Karl Klein en Carey Barber waren 9, Lyman Swingle 4, Albert Schroeder 3 en Jack Barr 1. Lloyd Barry, Dan Sydlik, Milton Henschel en Ted Jaracz werden na 1914 geboren.

zen, niet het minste historische bewijsmateriaal bestond. Wat betreft 1914 en het geslacht dat toen leefde, stelde ik de vraag: Als de traditionele leerstelling van de organisatie deugdelijk is, wordt het dan niet erg moeilijk de woorden die Jezus daarmee *in samenhang* sprak, toe te passen op de personen die in 1914 leefden? Hij had gezegd: "Wanneer gij al deze dingen ziet, weet dan dat hij nabij is, voor de deur", en: "Als nu deze dingen beginnen te geschieden, richt u dan rechtop en heft uw hoofd omhoog, omdat uw bevrijding nabijkomt."[13] In de publicaties werd regelmatig gesteld dat deze woorden voor het eerst in 1914 van toepassing werden op de christenen die toen leefden. Maar als dit zo is, op *wie* van hen konden zij dan van toepassing zijn? Op degenen die destijds 50 jaar oud waren? Die mensen zouden, als zij (ten tijde van de discussie in 1979) nog in leven waren, 115 jaar oud zijn. De veertigjarigen? Zij zouden 105 jaar oud zijn. Zelfs de dertigjarigen zouden 95 jaar zijn en diegenen die net hun tienerjaren gepasseerd waren, zouden in 1979 al 85 jaar zijn. (Als zij thans nog in leven zijn, zijn zij meer dan 100 jaar oud.)

Als dus deze bezielende woorden "heft uw hoofd omhoog, omdat uw bevrijding *nabijkomt*, *voor de deur* staat", inderdaad betrekking zouden hebben op mensen uit 1914 en zouden inhouden dat zij erop konden hopen het beslissende einde mee te maken, dan zou die opwindende aankondiging redelijkerwijs getemperd moeten zijn met de woorden: "Ja, *jullie* kunnen het meemaken - maar alleen als jullie in 1914 nog vrij jong zijn en lang, zeer lang zullen leven." Als voorbeeld noemde ik mijn vader die, geboren in 1891, in 1914 nog een jonge man van drieëntwintig was. Hij leefde niet slechts zeventig jaar, niet tachtig jaar, maar hij bereikte de leeftijd van zesentachtig jaar. Hij was toen al twee jaar dood en stierf zonder de voorspelde dingen te hebben meegemaakt.

Dus vroeg ik het Lichaam hoe zinvol het was om Jezus' woorden in Matthéüs hoofdstuk vierentwintig de verzen 33 en 34 toe te passen op 1914, als de enigen die de hoop konden hebben om ze in vervulling te zien gaan, kinderen net in hun tienerjaren of nog jonger waren. Een echt antwoord hierop werd niet gegeven.

Een aantal leden betuigde echter nogmaals hun steun aan de bestaande leerstelling van de organisatie over "dit geslacht" en het jaartal 1914. Lloyd Barry zei ontzet te zijn dat er binnen het Lichaam twijfel bestond over de leerstelling. Verwijzend naar de uitspraken die Lyman Swingle had voorgelezen uit de Wachttorenuitgaven van 1922, zei hij dat hij daarin niets kon ontdekken waarover hij zich zorgen zou moeten maken

---

13 Matthéüs 24:33 en Lukas 21:28.

en dat het voor de broeders in die periode "tegenwoordige waarheid" was.[14] Wat betreft de hoge leeftijd van het geslacht van 1914 wees hij erop dat in sommige delen van de toenmalige Sovjet-Unie er gebieden zijn waar mensen 130 jaar oud worden. Hij drong erop aan zich eensgezind tegenover de broeders uit te laten, zodat zij zouden blijven beseffen dat de tijd drong. Anderen lieten zich in dezelfde trant uit.

Toen ik later van de voorzitter het woord kreeg, zei ik dat wij in gedachten moesten houden dat hetgeen op dat moment als "tegenwoordige waarheid" werd onderwezen, ook "verleden waarheid" kon worden, en dat de "tegenwoordige waarheid" die zulke "verleden waarheid" vervangt, zelf ook weer vervangen kon worden door "toekomende waarheid". Naar mijn mening verloor het woord "waarheid", wanneer het op deze wijze werd gebruikt, eenvoudigweg zijn betekenis.

Een aantal leden van het Besturende Lichaam zei dat als de huidige uitleg niet de juiste was, zij zich afvroegen wat *dan* de uitleg was van Jezus' uitspraken? Omdat de vraag aan mij gesteld leek, antwoordde ik dat ik dacht dat er een uitleg was die zowel met de Schrift als met de feiten in overeenstemming was. Als er iets gepubliceerd zou worden, dan zou dit niet zomaar een idee moeten zijn, maar zou het zorgvuldig onderzocht en overwogen moeten worden. Ik zei dat er bekwame broeders waren die dat werk zouden kunnen uitvoeren, maar dat zij hiertoe een opdracht van het Besturende Lichaam zouden moeten ontvangen. Ik vroeg of het Besturende Lichaam hierin geïnteresseerd was? Er kwam geen antwoord en de vraag werd terzijde geschoven.

Aan het slot van de discussie gaven verreweg de meeste leden van het Lichaam aan, dat zij vonden dat het jaar 1914 en de leerstelling over "dit geslacht" die ermee verbonden is, benadrukt moest blijven worden. Lyman Swingle, coördinator van het Schrijverscomité, gaf als commentaar: "Als jullie dat willen: goed. Maar op zijn minst weten jullie dat wat 1914 betreft, Jehovah's Getuigen het hele idee – met alles erop en eraan – hebben overgenomen van de Second Adventists."

Wat mij wellicht het meest verontrustte was te weten dat, terwijl de organisatie de broeders aanspoorde een onwrikbaar vertrouwen in de uitleg te hebben, er mannen op verantwoordelijke posities in de organi-

---

14 De uitdrukking "tegenwoordige waarheid" werd in de tijd van Russell en Rutherford veel gebruikt en was gebaseerd op een verkeerde vertaling van 2 Petrus 1:12. De *Nieuwe-Wereldvertaling* geeft deze tekst nauwkeuriger weer met: "de waarheid die [in u] tegenwoordig is". [Zie de uitgave van 1969. In de herziene uitgave van 1992 luidt deze tekst: "de waarheid, die [in U] aanwezig is". – vert.]

satie waren die er blijk van hadden gegeven niet het volle vertrouwen te hebben in de voorspellingen gebaseerd op 1914.

Als opmerkelijk voorbeeld hiervan kan genoemd worden dat tijdens de zitting op 17 februari 1975, waarin het Besturende Lichaam de band beluisterde die gemaakt was van de lezing van Fred Franz over 1975, er een discussie ontstond over de onzekerheid van tijdprofetieën. Nathan Knorr, de toenmalige president, sprak vrijuit en zei:

> "Er zijn een aantal dingen die ik weet - ik weet dat Jehovah God is, dat Christus Jezus zijn Zoon is, dat hij zijn leven heeft gegeven als een rantsoen voor ons en dat er een opstanding is. Over andere dingen ben ik niet zo zeker. 1914? - ik weet het niet. We praten er al heel lang over. Misschien hebben we het goed; ik hoop het tenminste."[15]

In die zitting werd over het jaar 1975 gesproken. Het kwam dus als een verrassing dat het meer fundamentele jaar 1914 ter sprake kwam. Zoals vermeld, uitte de president deze woorden niet in een persoonlijk gesprek, maar in een officiële zitting van het Besturende Lichaam.

Voordat de belangrijke discussie over 1914 plaatsvond (namelijk in de zitting van het volledige Besturende Lichaam van 14 november 1979), had het Schrijverscomité van het Lichaam in een comitévergadering besproken of het wel raadzaam was 1914 te blijven benadrukken.[16] In de comitébespreking werd geopperd dat het misschien beter zou zijn wanneer wij het jaartal niet langer zouden benadrukken. Ik herinner mij dat Karl Klein ons vertelde dat er in het verleden soms werd besloten om over een bepaalde leerstelling een tijdlang niet te schrijven, zodat een eventuele verandering niet zo veel opzien zou baren.

Het is opmerkelijk dat het Schrijverscomité unaniem besloot om dat ook voor 1914 te doen. Dit standpunt was echter slechts een kort leven beschoren, want op 14 november 1979 werd in de voltallige zitting van het Besturende Lichaam duidelijk dat de meerderheid het jaartal de gebruikelijke nadruk wilde blijven geven.

Vragen over deze leerstelling beperkten zich niet tot Brooklyn. Dat werd mij duidelijk door een voorval tijdens een reis naar West-Afrika

---

15 Dit lijkt niet slechts een tijdelijke gedachte van de kant van president Knorr te zijn geweest, want dezelfde gedachte werd in nagenoeg dezelfde bewoordingen geuit door George Couch, een van zijn naaste medewerkers. Hun beider persoonlijkheid in aanmerking genomen, lijkt het mij waarschijnlijker dat Couch het gezichtspunt had overgenomen van Knorr, in plaats van andersom.

16 Het Schrijverscomité bestond toentertijd uit de leden Lloyd Barry, Fred Franz, Raymond Franz, Karl Klein en Lyman Swingle.

in het najaar van 1979. In Nigeria namen twee leden van het Nigeriaanse bijkantoorcomité en iemand die reeds lang zendeling was mij mee om mij een stuk grond te tonen dat het Genootschap voor de bouw van een nieuw bijkantoor had aangekocht. Op de terugweg vroeg ik wanneer zij verwachtten naar de nieuwe vestiging te kunnen verhuizen. Het antwoord was dat het, met het bouwrijp maken van de grond, het verkrijgen van goedkeuring voor de plannen, het binnenhalen van de noodzakelijke vergunningen, en daarna de eigenlijke bouw, nog wel tot 1983 kon duren voordat men zover zou zijn.

Daarom vroeg ik: "Krijgen jullie geen vragen van de plaatselijke broeders over de tijd die reeds is verstreken vanaf 1914?" Het was even stil en toen zei de bijkantoorcoördinator: "Nee, de Nigeriaanse broeders stellen zelden dat soort vragen – maar WIJ wel." Bijna direct daarop zei de broeder die reeds lang zendeling was: "Broeder Franz, zou het niet kunnen zijn dat Jezus' verwijzing naar 'dit geslacht' alleen betrekking had op de mensen in het verleden die de verwoesting van Jeruzalem hebben meegemaakt? Als dat zo is, dan lijkt alles te kloppen."

Het was zonder meer duidelijk dat hij moeite had met de bestaande leer. Mijn antwoord was eenvoudigweg dat ik dat als mogelijkheid niet uitsloot, maar dat er ten gunste van die gedachte niet veel méér te zeggen viel. Na mijn terugkeer vertelde ik het Besturende Lichaam van dit gesprek, omdat het mij liet zien dat er vragen leefden in de gedachten van mannen over de gehele wereld, gerespecteerde mannen op verantwoordelijke posities. De opmerkingen van de mannen in Nigeria en de *manier* waarop zij deze naar voren hadden gebracht, gaven duidelijk aan dat zij al vóór mijn bezoek met elkaar over het vraagstuk hadden gesproken.

Kort na mijn terugkeer uit Afrika, tijdens een zitting op 17 februari 1980, benadrukte Lloyd Barry opnieuw het belang van de leerstelling over 1914 en "dit geslacht". Lyman Swingle zei dat het probleem voor de broeders nog niet was opgelost met datgene dat er in 1978 in "Vragen van Lezers" was gepubliceerd. Albert Schroeder wist te melden dat door broeders op de Gileadschool en op de school voor bijkantoorcomités naar voren was gebracht dat er nu gesproken werd over 1984, omdat in 1984 zeventig jaar sinds 1914 verstreken zouden zijn (aan het getal zeventig werd duidelijk een bijzondere betekenis toegekend). Het Lichaam besloot in de volgende zitting dieper op de zaak in te gaan.

Het Voorzitterscomité, bestaande uit Albert Schroeder (voorzitter), Karl Klein en Grant Suiter, kwam daarin met een hoogst ongewoon rapport ter tafel. Ieder lid van het Besturende Lichaam kreeg een kopie ervan. Kort gesteld, opperden zij dat de uitdrukking "dit geslacht" be-

trekking moest hebben, niet op de mensen die in 1914 leefden, maar op degenen die vanaf 1957 leefden, drieënveertig jaar later!

Hier het [vertaalde] materiaal, precies zoals deze drie leden van het Besturende Lichaam het ons verstrekten:

Aan de leden van het Besturende Lichaam -- Op agenda van woensdag 5 mrt. '80

Vraag: Wat is "dit geslacht (genea')"?(Mt. 24:34; Mr. 13:30; Lukas 21:32)

TDNT (veel commentaren) zeggen: genea' "meestal in de betekenis van tijdgenoten". Deel 1, blz. 663

Bijna alle zeggen genea' verschilt van genos, genos betekent nageslacht, volk, ras. Zie TDNT deel 1 blz. 685 (genos in 1 Petr. 2:9)

Antwoord mogelijk verbonden met vraag over Mt. 24:33. Wat wordt bedoeld met: "Wanneer gij al deze dingen ziet"?

Lange's Commentary (Deel 8) suggereert dat "deze dingen" geen betrekking hebben op G.T. 70, noch op de parousia 1914 maar op vzn. 29, 30 de verschijnselen aan de hemel die wij nu zien begonnen met het ruimtevaart-tijdperk vanaf 1957. In dat geval zou het dan gaan om het huidige mensengeslacht dat leeft sinds 1957.

Drie Delen

Lange's Commentary verdeelt Matthéüs 24ste hoofdstuk in "drie cycli".
Zijn 1ste cyclus-- Matt. 24:1-4
2de cyclus-- Matt. 24:15-28
3de cyclus-- Matt. 24:29-44 (synteleia of besluit)
(Zie Deel 8 blz. 421, 424 en 427)
Gebaseerd op Matt. 24:3 vraag in drie delen.

The Watchtower en God's Kingdom of a Thousand Years (ka)
Hebben nu ook Matthéüs 24 zogezegd in drie delen verdeeld

(1) Matt. 24:3-22 Heeft parallelle vervullingen in 1ste eeuw en heden sinds 1914. (Zie w 75 blz. 273, ka blz. 205)

(2) Matt. 24:23-28 Periode tot en met Christus' parousia van 1914. (Zie w 75 blz. 275)

(3) Matt. 24:29-44 "Verschijnselen aan Hemel"zijn letterlijk in vervulling gegaan sinds het ruimtevaarttijdperk in 1957 begon en daarna zodat zij Christus' erkhomenon (komend als de oordeelsvoltrekker aan het begin van de "grote verdrukking".) omvatten
(Zie w 75 blz 276 par. 18; ka blz 323 tot 328)

"Al deze dingen" zouden moeten slaan op de dingen in het samengestelde teken die in de context het dichtst erbij vermeld staan, namelijk de verschijnselen aan de hemel van verzen 29 en 30.*

Als dit waar is: op
Dan zou "dit geslacht" betrekking hebben/de thans levende mensen die in 1957 onderscheidingsvermogen bezaten.

*Bevestigd in gedachte van C.T.Russell in Berean Commentary, blz. 217:
"Genea, mensen levend in deze tijd die getuige zijn van de zojuist genoemde tekenen." Deel 4 blz. 604.

Voorzitterscomité,3/3/80

In het jaar 1957 werd de eerste Russische Spoetnik gelanceerd. Blijkbaar vond het Voorzitterscomité dat die gebeurtenis het begin van de vervulling van de volgende woorden van Jezus zou kunnen markeren:

> "... de zon [zal] worden verduisterd, en de maan zal haar licht niet geven, en de sterren zullen van de hemel vallen, en de krachten der hemelen zullen worden geschokt."[17]

17 Matthéüs 24:29.

Gebaseerd op die toepassing luidde hun conclusie:

"Dan zou 'dit geslacht' betrekking hebben op de thans levende mensen die in 1957 onderscheidingsvermogen bezaten."

De drie mannen waren niet met het voorstel gekomen om 1914 los te laten. Het jaartal zou gehandhaafd blijven als het "einde van de tijden der heidenen". Maar "dit geslacht" zou echter pas vanaf 1957 beginnen.

Met het oog op het snel afnemende aantal personen dat tot het geslacht van 1914 behoort, kon met deze nieuwe toepassing van de uitdrukking ongetwijfeld meer worden bereikt dan met de bewering dat een enkeling in een bepaald gedeelte van de Sovjet-Unie wel 130 jaar oud kon worden. Met dit nieuwe beginjaar 1957 kon de periode die door de uitdrukking "dit geslacht" wordt omvat, vergeleken met het beginjaar 1914, *met 43 jaren* opgeschoven worden.

Wilde een comité een aanbeveling doen, dan was het binnen het Besturende Lichaam vereist dat de leden van dat comité het hierover unaniem eens waren (anders moest men de afzonderlijke gezichtspunten aan het Besturende Lichaam voorleggen). Daarom kan men er zonder meer van uitgaan dat de drie leden van het Voorzitterscomité het over de presentatie van het nieuwe idee betreffende 1957 eens waren.

Ik denk dat als men nu over dit voorstel vragen zou stellen, het antwoord zou zijn: "O, het was maar een voorstel." Dat is zo, maar wel een serieus voorstel. Omdat Albert Schroeder, Karl Klein en Grant Suiter zo'n voorstel ten overstaan van het Besturende Lichaam deden, *moeten zij persoonlijk bereid zijn geweest deze verandering in te voeren.* Als hun geloof en overtuiging ten aanzien van de leerstelling over "dit geslacht" (beginnend vanaf 1914), die al zo lang door het Genootschap werd onderwezen, werkelijk sterk, vast en onaantastbaar waren geweest, dan zouden zij nooit met de door hen voorgestelde nieuwe uitleg naar voren zijn gekomen.

Het Besturende Lichaam nam het nieuwe gezichtspunt, dat door deze leden werd aangedragen, niet over. Uit de opmerkingen bleek dat men het over het algemeen te fantasierijk vond. Het blijft echter een feit dat Schroeder, Klein en Suiter als leden van het Besturende Lichaam hun idee als een serieus voorstel naar voren hadden gebracht, waarmee duidelijk werd dat zij persoonlijk niet volledig overtuigd waren van de deugdelijkheid van de bestaande leerstelling.

Stellige, positieve en krachtige uitspraken over 1914 en "dit geslacht" werden door de "profeet"-organisatie gepubliceerd alsof het bijbelse feiten waren en alle Jehovah's Getuigen werden aangespoord er vertrou-

wen in te hebben en de boodschap naar andere mensen over de gehele wereld uit te dragen. Blijkbaar met het doel de bezorgdheid te verminderen over de afnemende omvang van het geslacht van 1914, werd in dezelfde uitgave van *De Wachttoren* waarin werd aangegeven dat de leeftijdsgrens van hen die deel uit maken van dat geslacht, verlaagd kon worden tot tien jaar, tevens gezegd:

> "En indien het goddeloze samenstel van deze wereld tot de eeuwwisseling [het jaar 2000] zou blijven bestaan, wat met het oog op de tendensen in de wereld en de vervulling van bijbelse profetieën hoogst onwaarschijnlijk is, zouden er nog steeds overlevenden van het geslacht van de Eerste Wereldoorlog zijn."[18]

Tegen de eeuwwisseling zullen de tienjarigen van 1914 zesennegentig jaar oud zijn. Het is dus mogelijk dat tegen die tijd een aantal van hen nog in leven is, en blijkbaar vond men dat Jezus' woorden daarmee volledig vervuld waren – aangenomen natuurlijk dat Jezus zijn woorden in het bijzonder tot kinderen van tien jaar oud richtte.

Vandaag de dag wordt niet gesproken van "de tienjarigen" maar wordt eenvoudigweg verwezen naar 'degenen die in 1914 leefden'. Hiermee kunnen natuurlijk ook pasgeboren baby's bedoeld zijn. Op dit moment, in de negentiger jaren en met het derde millennium voor de deur, biedt zo'n formulering slechts nog heel even uitkomst. Zelfs iemand die in 1914 is geboren is thans al in de tachtig.

Ik heb geen idee welk standpunt het Besturende Lichaam in de toekomst ten aanzien van deze zaak zal gaan innemen. Doordat zij 1914 met hernieuwde kracht hebben benadrukt, hebben zij "hun bed geschud" en zijn zij blijkbaar bereid erin te gaan liggen. Doch de reikwijdte van het geslacht van 1914 blijkt een rustbed te zijn dat te kort is om er geriefelijk in te liggen en de redeneringen, gebruikt om over dat leerstellige "rustbed" te spreiden, zijn als een geweven laken dat te smal is om de naakte feiten te kunnen bedekken.[19]

Het is natuurlijk mogelijk dat zij zich op een gegeven moment verplicht zullen voelen een bepaalde aanpassing te maken. Zolang de cijfers wereldwijd tenminste nog enige toename vertonen, betwijfel ik echter of zij dit zullen doen. Ik kan mij nauwelijks indenken dat zij 1957 alsnog zullen invoeren als het beginjaar voor "dit geslacht", zoals

---

18 *De Wachttoren*, 15 januari 1981, blz. 32.

19 De metafoor uit Jesaja 28:20 wordt hier verbonden met het Engelse spreekwoord: *As you make your bed so you must lie in it* (Als je je bed geschud hebt moet je erin gaan liggen: aan de consequenties van een handelwijze kun je je niet onttrekken.).

was voorgesteld door de leden Schroeder, Klein en Suiter.

Er zijn echter nog andere mogelijkheden. Zij zouden kunnen erkennen dat historische bewijzen aantonen dat de verwoesting van Jeruzalem twintig jaar later heeft plaatsgevonden dan in 607 v.G.T., welk jaartal door het Genootschap wordt aangehouden. Daarmee zouden de tijden der heidenen (uitgaande van 2520 jaar) zich uitstrekken tot ongeveer 1934. Maar omdat er altijd zo enorm veel nadruk is gelegd op 1914 en omdat er, zoals aangetoond, zoveel leerstellingen met dit jaartal zijn verbonden, lijkt ook dat een onwaarschijnlijke stap.

Misschien zal blijken dat het idee van Albert Schroeder om de uitdrukking op de "gezalfde klasse" toe te passen (een idee dat al vele jaren in de organisatie rondgaat) nog het meest aantrekkelijk is. Elk jaar zullen er personen zijn (sommigen nog betrekkelijk jong) die besluiten dat zij tot die "gezalfde" klasse behoren. Dit zou de leerstelling over "dit geslacht" dus qua tijd een bijna onbegrensde uitbreiding geven.

Wat ik wél met zekerheid kan zeggen, is dat ik persoonlijk voor de redeneringen die het Besturende Lichaam volgde, geen begrip kon opbrengen. Ik vond het ronduit tragisch dat een tijdprofetie aan de wereld kon worden verkondigd als een rotsvast gegeven waarin mensen hun vertrouwen konden stellen, waarop zij hun hoop konden vestigen en waarop zij hun levensplannen konden baseren - en vervang "konden" maar gerust door "moesten" - terwijl terzelfdertijd juist diegenen die deze tijdprofetie publiceerden, wisten dat binnen hun eigen collectieve lichaam niet allen even oprecht en vast van de juistheid van die leerstelling overtuigd waren. Wellicht wordt de houding van het Lichaam begrijpelijker als men bedenkt dat de organisatie al decennia lang jaartallen heeft vastgesteld en weer heeft verschoven.

Het moeilijkst voor mij te begrijpen was echter dat de leden van het Voorzitterscomité, Albert Schroeder, Karl Klein en Grant Suiter, binnen ongeveer *twee maanden* nadat zij hun nieuwe idee over "dit geslacht" naar voren hadden gebracht, de leerstelling dat Christus in 1914 'tegenwoordig' werd, opnamen in een lijst waarmee zij dachten doorslaggevend te kunnen vaststellen of personen (onder wie medewerkers van het hoofdbureau) schuldig waren aan "afvalligheid" om hen op die grond uit te sluiten. Zij deden dit terwijl zij wisten dat zij slechts een aantal maanden daarvoor de leer over "dit geslacht", die hiermee nauw verband houdt, zelf in twijfel hadden getrokken. Maar deze zaak zal in het volgende hoofdstuk ter sprake komen.

10

HET MOMENT VAN BESLISSEN

"Maar wat vroeger een voorrecht voor mij betekende, ben ik nu als nadeel gaan zien omwille van Christus. Ja, sterker nog: alles beschouw ik als verlies, omdat het kennen van Christus Jezus, mijn Heer, alles te boven gaat. Om hem heb ik alles prijsgegeven."
– Filippenzen 3:7, 8, *Groot Nieuws Bijbel.*

TEGEN het einde van het jaar 1979 werd ik gedwongen een beslissing te nemen. Ik was bijna veertig jaar lang volle-tijd-vertegenwoordiger van de organisatie en ik had op elk niveau van de organisatiestructuur gediend. De laatste vijftien jaar bracht ik door op het internationale hoofdbureau. De laatste negen daarvan was ik lid van het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen.

Het waren deze laatste jaren die de doorslag gaven. In deze periode kwam een illusie in botsing met de werkelijkheid. Sindsdien weet ik dat de woorden van een inmiddels overleden staatsman juist zijn:

"De waarheid heeft vaak niet de opzettelijke, listige leugen tot vijand, maar de mythe – hardnekkig, overtuigend en onrealistisch."

Ik begon mij nu te realiseren dat het grootste deel van datgene waarop ik tot op dat moment mijn leven had gebaseerd, een mythe was – "hardnekkig, overtuigend en onrealistisch". Dat betekende niet dat mijn kijk op de bijbel was veranderd. Integendeel, door wat ik meemaakte kreeg ik juist meer waardering voor de bijbel. Alleen de bijbel gaf zin en betekenis aan datgene dat ik zag gebeuren. De bijbel gaf een verklaring voor de houding die men aan de dag legde, de argumenten die men naar voren bracht en de spanning en druk die ik voelde. De verandering die zich in mij voltrok werd veroorzaakt doordat ik mij begon te realiseren dat ik de Schrift vanuit een volkomen sektarisch standpunt had bezien. Ik had nooit gedacht dat ik in die valkuil terecht zou komen. Toen ik de Schrift zélf liet spreken – zonder deze eerst door het

"kanaal" van een bepaalde feilbare, menselijke instantie te laten gaan – ontdekte ik dat de betekenis ervan voor mij enorm toenam. Ik heb mij er ronduit over verbaasd hoeveel ik ervan heb moeten missen.

Wat moest ik nu doen? Door de jaren in het Besturende Lichaam en door wat mij tijdens de zittingen en daarbuiten ter ore was gekomen, maar ook door de instelling die men had, werd ik mij er geleidelijk aan van bewust dat voor wat de organisatie betreft, de 'wijnzak oud geworden was' en dat zij alle flexibiliteit (voorzover die er ooit is geweest) had verloren. De weerstand van de organisatie om zich door de Schrift te laten corrigeren nam alleen maar toe, zowel wat betreft haar leerstellingen alsook wat betreft haar manier van omgaan met degenen die voor leiding naar haar opzagen.[1] Ik was ervan overtuigd, en dat ben ik nog steeds, dat er in het Besturende Lichaam veel goede mensen zaten. In een telefoongesprek zei een voormalige Getuige tegen mij: "Wij zijn volgelingen van volgelingen geweest." Een ander zei: "Wij zijn slachtoffers van slachtoffers geweest." Ik denk dat beide uitspraken juist waren. Charles Taze Russell nam opvattingen van bepaalde mannen van zijn tijd over en werd slachtoffer van enkele mythen die als "geopenbaarde waarheid" naar voren werden gebracht. Alle latere leiders van de organisatie hebben dezelfde koers gevolgd, waarbij zij zo nu en dan, om de oorspronkelijke mythe te ondersteunen of te verfijnen, hun eigen mythe toevoegden. In plaats van wrok, voel ik juist medelijden met de mannen die ik heb leren kennen, want ik ben zelf ook zo'n "slachtoffer van slachtoffers" en "volgeling van volgelingen" geweest.

Hoewel ik het in het Besturende Lichaam elk jaar, en in het bijzonder vanaf 1976, moeilijker en zwaarder kreeg, klampte ik mij vast aan de hoop dat het allemaal wel weer goed zou komen. Na verloop van tijd moest ik echter erkennen dat deze hoop geen reële basis had.

Ik was niet tegen autoriteit op zich, maar tegen de extreme vorm die zij had aangenomen. Ik kon niet geloven dat het ooit Gods bedoeling was geweest dat mensen totale autoriteit over medeleden van de christelijke gemeente hadden. Ik had begrepen dat Christus zijn gemeente alleen autoriteit verleent om te dienen, nooit om te heersen.[2]

Zo had ik ook niets tegen het begrip "organisatie" in de zin van een geordende regeling. Volgens mij was zo'n regeling in de christelijke gemeente juist noodzakelijk.[3] Maar voor welk soort van regeling er ook werd gekozen, ik geloofde dat haar doel en functie, haar hele bestaan,

---

1 Vergelijk Jezus' woorden in Lukas 5:37-39.

2 Matthéüs 20:25-28; 23:8-12; 2 Korinthiërs 4:5; 1 Petrus 5:3.

3 1 Korinthiërs 12:4-11, 25; 14:40.

slechts een hulp voor de broeders moest zijn. Zij zou er voor hún belangen moeten zijn en niet andersom. Ongeacht welk soort van regeling, zij zou moeten dienen om mannen en vrouwen op te bouwen zodat zij geen geestelijke baby's zouden blijven die van mensen of van een geïnstitutionaliseerd systeem afhankelijk waren, maar in staat waren als volgroeide, volwassen christenen te handelen. Zij zou niet bedoeld moeten zijn om hen op te voeden tot niets anders dan conformisten aan een verzameling organisatorische regels en voorschriften, maar om hen te helpen personen te worden die "hun waarnemingsvermogen hebben geoefend om zowel goed als kwaad te onderscheiden".[4] Welk soort van regeling dan ook, zij zou moeten bijdragen tot een oprecht gevoel van broederschap, vrijheid van meningsuiting en een wederzijds vertrouwen dat kenmerkend is voor ware broederschap. Daarin zou het niet zo moeten zijn dat de enkeling regeert en de meerderheid geregeerd wordt. En tenslotte, welk soort van regeling ook: daarin leiding geven zou alleen mogen geschieden door het geven van het goede voorbeeld, door stevig vast te houden aan het Woord van God, waarbij de instructies van de Meester zó zouden moeten worden doorgegeven en ingeprent zoals Hij ze heeft gegeven, zonder te worden "aangepast" aan wat schijnbaar in het belang van een door mensen gemaakte organisatie is en zonder 'de mensen het gewicht van iemands autoriteit te laten voelen' op de manier zoals de groten van de wereld dit doen.[5] Zo'n regeling zou moeten leiden tot het verhogen van Christus Jezus als Hoofd en nooit tot het verhogen van een aardse machtsstructuur en zijn functionarissen. Ik had de indruk dat bij ons de rol van Christus Jezus als het actieve Hoofd overschaduwd en nagenoeg verduisterd werd door het autoritaire optreden van de organisatie en het voortdurende aanbevelen en aanprijzen van haarzelf.

Daarbij ontkende ik niet de waarde en de noodzaak van leerstellingen. Maar het kon er bij mij niet in dat men aan de interpretaties van de organisatie, die op veranderlijke menselijke redeneringen gebaseerd waren, evenveel gezag kon toekennen als aan datgene dat er in het onveranderlijke Woord van God staat. Het toekennen van zo'n groot gewicht aan traditionele opvattingen en het verdraaien van Gods Woord, zodat het met die opvattingen overeenstemt, alsook het inconsequente handelen van het meten met twee maten, waren voor mij een bron van ernstige verontrusting. Wat voor mij niet acceptabel was, was niet het hebben van leerstellingen, maar de onbespreekbaarheid ervan.

---

4 Hebreeën 5:14; 1 Korinthiërs 8:9; 16:13, 14.

5 Matthéüs 20:25.

Tijdens mijn dienstjaren in het Besturende Lichaam heb ik geprobeerd mijn overtuigingen te verdedigen. Dit heeft van het begin af aan tot moeilijkheden en vijandigheid geleid. Uiteindelijk heeft het tot afwijzing en uitsluiting geleid.

In de herfst van 1979 werd ik aangewezen om aan een aantal bijkantoren in West-Afrika een "zonebezoek" te brengen. Ik moest naar landen waar de regering de activiteiten van Jehovah's Getuigen officieel had verboden. Omdat ik wist dat er een flinke kans was dat ik zou worden aangehouden of misschien wel gevangen zou worden gezet, voelde ik mij verplicht de zaken waarover ik mij zorgen maakte met mijn vrouw te bespreken. (Omdat zij in het verleden problemen met haar gezondheid had gehad, waaronder een afwijking in haar bloed die haar in 1969 bijna noodlottig werd, leek het mij beter dat ik de reis alleen zou maken.) Alhoewel zij natuurlijk had gemerkt dat ik emotioneel gespannen was, had ik haar nooit verteld wat daar eigenlijk achter zat. Ik had mij daartoe nooit echt vrij gevoeld. Ik voelde nu niet alleen dat het gepast zou zijn met haar over de dingen te praten die mij – in het bijzonder in het licht van de Schrift – duidelijk waren geworden, maar dat ik dat ook jegens haar verplicht was. Hoe zou ik mij er door anderen van kunnen laten weerhouden met mijn vrouw de waarheden te bespreken die ik in het Woord van God had gevonden?

Wij waren tegen die tijd tot de conclusie gekomen dat het voor ons het beste was onze activiteiten op het internationale hoofdbureau te beëindigen. Wij hadden het idee dat zowel onze gemoedsrust als onze lichamelijke gezondheid dit vereisten. Bovendien hoopten wij dat het misschien nog mogelijk zou zijn een kind te krijgen, en hadden daarover al een vertrouwelijk gesprek met twee artsen gehad, onder wie Dr. Carlton, een van de personeelsartsen.[6] Ik was 57 en wist dat het erg moeilijk zou worden nog aan een baan te komen. Maar ik maakte me daar op dat moment niet al te veel zorgen om.

De beslissing was niet eenvoudig. Ik voelde dat er van twee kanten aan mij werd getrokken. Aan de ene kant had ik het idee dat ik door in het Besturende Lichaam te blijven, tenminste nog zou kunnen opkomen voor het belang van anderen, voor de waarheid uit de Schrift en voor terughoudendheid en evenwichtigheid, ook al zou men mij met tegenzin aanhoren of zelfs negeren. Ik begreep dat de tijd die mij hiervoor vergund was, snel korter werd en dat de stem die ik nog steeds in de besprekingen van het Lichaam had, spoedig het zwijgen zou worden opge-

---

6 Mijn vrouw is dertien jaar jonger dan ik. Wij kenden de risico's die door de artsen waren aangegeven, maar wij waren bereid die te accepteren.

legd. Even zwaar woog voor mij het verlangen vrij te zijn van de argwanende sfeer die er heerste en niet te hoeven participeren in een gezagsstructuur waarvoor ik geen schriftuurlijke gronden kon vinden en waarvan ik de beslissingen moreel niet langer kon ondersteunen.

Als het mij om zekerheid en een goed leven te doen was, dan zou ik er zeker voor hebben gekozen om te blijven zitten waar ik zat, want in al onze fysieke noden werd voorzien omdat wij deel uitmaakten van de medewerkers van het hoofdbureau. Vanwege ons grote aantal dienstjaren konden wij een van de betere kamers kiezen die van tijd tot tijd in de vele, grote gebouwen van het Genootschap beschikbaar kwamen.[7] Onze vakantie zou toenemen tot zo'n zes weken per jaar en als lid van het Besturende Lichaam was het altijd mogelijk om vakantie te combineren met toespraken in alle delen van de Verenigde Staten en Canada of met zonebezoeken aan gebieden over de gehele wereld. (Leden van het Besturende Lichaam kunnen regelmatig vakantie nemen op plaatsen waar de meeste mensen alleen maar van kunnen dromen.) Alleen al in 1978 maakten mijn vrouw en ik meer dan vijftig vliegreizen, en door de jaren heen bezochten wij Midden- en Zuid-Amerika, Azië, Europa, Afrika en het Midden-Oosten.

Als aanzien of prominentie datgene was dat ik zocht, dan zou ik mij niets beters hebben kunnen wensen. Op elke uitnodiging voor een lezing die ik aannam moest ik er ongeveer drie of vier afslaan. Wilde ik een reis maken naar Parijs, Athene, Madrid, Lissabon, Mexico City, Sao Paulo of naar bijna elke andere wereldstad, dan hoefde ik alleen maar het bijkantoor daarvan op de hoogte te stellen. Men zou dan een bijeenkomst organiseren die door duizenden Jehovah's Getuigen bezocht zou worden. Wáár een lid van het Besturende Lichaam ook naar toe gaat, hij is praktisch altijd een eregast onder zijn mede-Getuigen.[8]

Wat het Besturende Lichaam zelf betreft, het was overduidelijk hoe men in achting kon blijven bij degenen die eveneens op dezelfde hoge positie in het Lichaam dienden. Men diende eenvoudigweg regelmatig duidelijk te maken dat men volledig de kant van de organisatie koos en, op een enkele uitzondering na, erop te letten wat de meerderheid deed en dienovereenkomstig te stemmen. Dit is niet cynisch bedoeld. De weinige anderen van het Lichaam die zich zo af en toe uit gewetensbezwaren genoodzaakt zagen tégen bepaalde traditionele opvattingen,

---

7 Niet lang daarvoor had het Genootschap het vijftien verdiepingen tellende Towers Hotel aangekocht, als aanvulling op de tien verdiepingen tellende wooncomplexen in het gebied van de Brooklyn Heights.

8 Dit alles deed mij denken aan de woorden van Jezus in Matthéüs 23:6.

regels of leerstellingen te stemmen, weten dat dit zo is, ook al laten zij zich er niet over uit.

Ik was zelfs aangesteld in wat men de twee meest invloedrijke comités van het Besturende Lichaam zou kunnen noemen: het Schrijverscomité en het Dienstcomité. Het Schrijverscomité stemde erin toe dat ik het toezicht zou krijgen over de ontwikkeling (niet het schrijven zelf) van een aantal publicaties die uiteindelijk in vele talen in miljoenen-oplagen zijn gedrukt.[9]

De "formule", als ik het zo mag noemen, volgens welke men een belangrijke plaats binnen de organisatie kon behouden, lag bijzonder voor de hand. Maar ik kon het niet met mijn geweten in overeenstemming brengen deze toe te passen.

Ik zou blind zijn geweest als ik niet had gezien dat velen in het Lichaam niet altijd even blij waren met mijn uitlatingen over bepaalde kwesties, ook al waren deze naar mijn mening in overeenstemming met duidelijke schriftuurlijke beginselen. Het kwam voor dat ik naar vergaderingen van het Besturende Lichaam ging met het vaste voornemen niets te zeggen dat weerstand zou op roepen. Maar als er zaken aan de orde kwamen die het leven van mensen belangrijk konden beïnvloeden, voelde ik dat ik mij niet langer afzijdig kon houden. Ik zou mij schuldig hebben gevoeld als ik niets zou hebben gezegd. Ik had niet de illusie dat mijn woorden veel effect hadden. In feite wist ik uit ervaring dat mijn eigen situatie er alleen maar moeilijker en onzekerder door zou kunnen worden. Maar ik vond dat als ik niet ergens voor stond, en ik denk daarbij aan bepaalde principes die volgens mij wezenlijk zijn voor het christendom, het zinloos zou zijn daar nog langer aanwezig te zijn, sterker nog: dan had het leven zelf weinig zin meer.

Zoals al eerder opgemerkt, begon er omstreeks 1978 in het Besturende Lichaam het een en ander te veranderen. De aanvankelijke euforie die samenging met de ingrijpende verandering van bestuursvorm, was vervlogen. De geest van broederlijke "kameraadschap" die een tijd lang de overhand leek te hebben, tezamen met de daarmee gepaard gaande

---

9 Daartoe behoorden de boeken: *Is dit leven alles wat er is?* (door Reinhard Lengtat), *Het leven heeft wel degelijk een doel* (door Ed Dunlap), *Een gelukkig gezinsleven opbouwen* (grotendeels geschreven door Colin Quackenbush), *De beste levensweg kiezen* (door Reinhard Lengtat) en *Commentaar op de brief van Jakobus* (door Ed Dunlap). Op het moment van mijn terugtrekking droeg ik de redactionele verantwoordelijkheid voor een boek over het leven van Jezus Christus dat door Ed Dunlap zou worden geschreven.

gematigdheid en meegaandheid, waren eveneens grotendeels verdwenen. De leden hadden zich ieder op hun eigen plek in de verschillende comités ingewerkt en na een tijd leek het erop dat sommigen op een krachtmeting uit waren. Er begonnen zich duidelijke patronen af te tekenen, zodat het meestal niet moeilijk te voorspellen was hoe de stemming over een bepaald onderwerp zou uitpakken.

Als bijvoorbeeld Milton Henschel, Fred Franz, Ted Jaracz en Lloyd Barry hun hand opstaken, dan kon men er *meestal* zeker van zijn dat Carey Barber, Martin Poetzinger, William Jackson, George Gangas, Grant Suiter en Jack Barr eveneens hun hand opstaken. Als de eerstgenoemden hun hand niet opstaken, dan deden de laatstgenoemden dat over het algemeen ook niet. Bij anderen was het *aannemelijk* dat zij op dezelfde manier zouden stemmen, maar hun stem was niet zo voorspelbaar. Op enkele uitzonderingen na was dit het algemene beeld.

Dit beeld kwam in het bijzonder naar voren als er traditionele regels of leerstellingen werden behandeld. Men kon er vooraf al bijna zeker van zijn welke leden vóór handhaving van die traditionele regels zouden stemmen, en dus op dat punt tégen elke verandering waren. Zelfs toen het om de kwestie van "vervangende dienstplicht" ging (die in een eerder hoofdstuk al aan de orde is gekomen), waren deze leden, hoewel zij een minderheid vormden, toch in staat te voorkomen dat een tweederdemeerderheid ten gunste van een verandering in het standpunt met betrekking tot deze kwestie zou stemmen.

Bij bepaalde controversiële aangelegenheden leek het erop dat er door enkele leden "gelobbyd" werd. Naar mijn mening kon iemand die informatie wenste te verstrekken buiten de eigenlijke vergadering om, dit het beste doen door het op schrift te stellen en kopieën te sturen aan alle leden. Iedereen kreeg dan dezelfde informatie, waardoor er 'open kaart werd gespeeld'. Maar dit gebeurde zelden, en áls het gebeurde dan werden zulke stukken meestal niet diepgaand besproken.

Wat er in de vergadering van het Besturende Lichaam van 14 november 1979 gebeurde was volgens mij de voorbode van de traumatische gebeurtenissen die in het voorjaar van 1980 hevige opschudding veroorzaakten op het hoofdbureau. Deze gebeurtenissen leidden er uiteindelijk toe dat een aantal medewerkers wegens "afvalligheid" werd uitgesloten en dat ik mij uit het Lichaam en als medewerker van het hoofdbureau moest terugtrekken.

Er werden op die novemberdag vier zaken van ondergeschikt belang behandeld. Elke motie kwam er unaniem door. De ogenschijnlijke eensgezindheid werd echter snel door een wanklank verstoord. Grant Suiter

zei dat hij een kwestie aan de orde wilde stellen die volgens hem aanleiding gaf tot "aanzienlijke roddel". Hij zei dat hij had vernomen dat enkele leden van het Besturende Lichaam en de schrijfafdeling toespraken hadden gehouden waarin zij opmerkingen hadden gemaakt die niet in overeenstemming waren met de leer van het Genootschap. Dit veroorzaakte volgens hem verwarring. Ook had hij gehoord, zo zei hij, dat medewerkers van het hoofdbureau opmerkingen hadden gemaakt als: "Wanneer koning Saul sterft, zal alles veranderen."[10]

Ik had nog nooit iemand van de medewerkers zoiets horen zeggen. Grant Suiter zei niet waar hij zijn informatie vandaan had of wie de bron was van de "roddel" waar hij op doelde. Hij wond zich er echter bijzonder over op. Zowel uit zijn woorden als uit zijn gelaatsuitdrukkingen viel op te maken dat hevige emotie hem parten speelde. Voor de eerste keer in een vergadering van het Besturende Lichaam viel het woord "afvalligheid".

Er volgde een uitvoerige discussie, waarin de meeste leden te kennen gaven dat zij zoiets voor het eerst hoorden. Ik verklaarde dat ik in verscheidene delen van de Verenigde Staten en in vele andere landen toespraken had gehouden en daarin nog nooit uitspraken had gedaan die met de gepubliceerde leer van de organisatie in strijd waren. Als dat het geval was geweest dan was dat gemakkelijk te bewijzen, want toespraken van leden van het Besturende Lichaam werden meestal wel door één of meer toehoorders op de band opgenomen. In zo'n geval, zo betoogde ik, zou het Lichaam niet op geruchten behoeven af te gaan. Er zou namelijk vast wel iemand een brief schrijven waarin om opheldering werd gevraagd. Ik vroeg of Grant Suiter persoonlijk iets dergelijks van de kant van enig lid van het Lichaam of van de schrijfafdeling had gehoord. Hij zei alleen maar dat 'erover gesproken werd' en dat enkele leden van een bijkantoorcomité die een school op het hoofdbureau hadden gevolgd, gezegd hadden dat zij "in verwarring" waren gebracht omdat zij van degenen die voor de klas stonden, andersluidende opvattingen hadden gehoord.

Er werd besloten dat het Onderwijscomité (dat voor de scholen verantwoordelijk was) een onderzoek zou instellen. In de volgende vergadering verklaarde het comité dat een en ander niet was bevestigd en dat de enige "verwarring" onder de medewerkers van het bijkantoor te maken had met de uitwerking van een leerstellig punt in een klas die

---

10 Vermoedelijk werd daarmee de president van de corporatie bedoeld. Sommigen geloofden blijkbaar (ten onrechte) dat het presidentschap nog steeds het machtscentrum vertegenwoordigde, zoals dat tot 1976 het geval was geweest.

door Carey Barber, een lid van het Besturende Lichaam, was geleid. Hij had gezegd dat het koninkrijk van Christus in 33 G.T. bij de hemelvaart in werking was getreden, en sommigen hadden er moeite mee dit met de leer over 1914 in overeenstemming te brengen.[11] Tenslotte kwam men overeen dat alle leden van het Besturende Lichaam voorzichtigheid zouden betrachten bij het houden van lezingen. Er werd in de vergadering echter nadrukkelijk gesteld dat het niet de bedoeling was zich te mengen in privé-gesprekken, zoals bijvoorbeeld met goede vrienden. Later bleek dat toen het erop aan kwam, men zich niet meer achter deze uitspraak kon opstellen.

Ik vond de discussie tekenend. Hoewel Grant Suiter te kennen had gegeven niet op de hoogte te zijn van een voorval waarbij een lid van het Besturende Lichaam officieel opmerkingen had gemaakt die strijdig waren met de gepubliceerde leer, waren mij wel degelijk voorbeelden bekend. In het Lichaam was al eerder het bezoek van Albert Schroeder aan enkele Europese bijkantoren ter sprake gekomen. Hij had daar de opvatting naar voren gebracht dat de uitdrukking "dit geslacht" mogelijk een andere betekenis had dan die welke gepubliceerd was. Berichten daarover hadden ons vanuit meer dan één plaats bereikt. Het was eveneens bekend dat president Fred Franz in enkele klassen van de Gileadschool een nieuwe uitleg van de "sleutels van het koninkrijk" (Matthéüs hoofdstuk zestien, vers 19) had geïntroduceerd, een uitleg die in strijd was met de gepubliceerde leer van de organisatie. Hij had dit gedaan zonder het Lichaam hierover vooraf te raadplegen en de uitleg werd niet als een alternatieve interpretatie, maar als de *juiste* genoemd.[12] Hele klassen afgestudeerden van Gilead reisden met deze nieuwe uitleg naar hun bestemming af, een uitleg waar andere broeders niet van op de hoogte waren.

Tijdens de vergadering van het Besturende Lichaam werden deze voorvallen echter niet naar voren gebracht en ook ik voelde mij niet geroepen dit te doen.[13] Maar ik voelde wel dat er onder de oppervlak-

---

11 De officiële leer is dat Christus na zijn hemelvaart alleen over zijn gemeente regeerde en dat hij in 1914 de volledige macht over de gehele aarde aanvaardde.

12 Uiteindelijk kwam het voor het Lichaam. Na veel discussie werd het goedgekeurd (niet unaniem) en gepubliceerd in *De Wachttoren* van 1 januari 1980, blz. 16-29.

13 Op een bijeenkomst van doktoren en advocaten onder de Getuigen (naar ik meen in Chicago) had een ander lid van het Besturende Lichaam, Grant Suiter, hen gevraagd zich over de juistheid van het standpunt van de organisatie inzake het gebruik van de term "geordineerde bedienaar" uit te spreken. Hoewel hij op die bijeenkomst niet openlijk had gezegd dat hij het standpunt niet steunde, had hij dat in het Lichaam wel gedaan. De reacties op zijn vraag wezen er duidelijk op dat de toehoorders zich vrij

te iets broeide. Ik twijfelde er niet aan dat wanneer dit naar boven zou komen, het zich niet tegen de zojuist genoemde personen zou richten, maar tegen mij en Ed Dunlap, die niet tot het Lichaam behoorde.

Omdat ik had gemerkt dat er bedenkingen tegen mij waren gerezen, had ik al overwogen mij uit het Dienstcomité terug te trekken en alleen nog als lid van het Schrijverscomité aan te blijven. In een gesprek met Robbert Wallen, die secretaris van het Dienstcomité was (hij was geen lid van het Besturende Lichaam), bracht ik dat ter sprake.[14] Zijn reactie was: "Dat kun je niet doen. Er moet een zeker evenwicht in het comité zijn." Hij drong erop aan dat ik mij zou bedenken.

Dezelfde vijandige gezindheid echter, die in de vergadering van 14 november 1979 al voelbaar was geweest, kwam in een andere vergadering eveneens aan de oppervlakte. Zoals ik al had verwacht, trof deze nu mijzelf. Lloyd Barry, die ervoor verantwoordelijk was dat elke uitgave van het tijdschrift *De Wachttoren* correct werd samengesteld en voor publicatie gereed werd gemaakt, toonde zich tijdens de vergadering ernstig bezorgd over het feit dat ik een groot aantal *Wachttoren*-artikelen die het Schrijverscomité passeerden, niet van mijn handtekening had voorzien. Hij noemde het exacte aantal. (Elk artikel dat op het punt stond te worden gepubliceerd, ging eerst naar de vijf comité-leden, en hun handtekeningen boven het artikel gaven aan dat het was goedgekeurd.) Hoewel ik niet begreep waarom hij deze kwestie tijdens een vergadering naar voren bracht zonder er eerst met mij persoonlijk of tijdens een vergadering van het Schrijverscomité over te spreken, bevestigde ik dat het klopte wat hij zei. (Ik was in feite verbaasd het exacte aantal niet door mij ondertekende artikelen te horen noemen, want ik had dat niet bijgehouden. Hij wel.)

Ik legde uit wat de reden was waarom ik soms geen handtekening had geplaatst. Ik had dat in die gevallen eenvoudig niet met mijn geweten in overeenstemming kunnen brengen. Daar stond tegenover dat ik niet geprobeerd had om publicatie van de bewuste artikelen tegen te houden (enkele daarvan waren door de president geschreven en behandelden de profetie van Jeremia, waarbij veel nadruk op de "profetische rol" van de organisatie en op bepaalde jaartallen, zoals 1914 en 1919, werd gelegd). Evenmin had ik getracht er een twistpunt van te maken. De

---

voelden om kritiek te geven. Er is onder de Getuigen breedvoerig over deze kwestie gesproken, meestal zonder enige kennis van de feiten. Voor hen die geïnteresseerd zijn in meer informatie, zijn bijzonderheden te vinden in de Appendix.

14 De andere leden van het comité waren Ted Jaracz (coördinator), Milton Henschel, Albert Schroeder, William Jackson en Martin Poetzinger.

afwezigheid van mijn handtekening duidde op onthouding, niet op oppositie. Ik verklaarde tegenover het gehele Lichaam dat, indien men dit een probleem vond en het ongewenst was dat iemand uit gewetensbezwaren niet tekende, men dit eenvoudig kon oplossen. Men zou in het Schrijverscomité in plaats van mij, iemand anders kunnen aanstellen - iemand die zonder gewetensbezwaren zijn goedkeuring aan zulke artikelen kon verlenen. Ik vertelde toen ook dat ik al een tijd met de gedachte speelde om mij uit het Dienstcomité terug te trekken, om zo meer tijd aan het ondersteunen van de schrijfafdeling te kunnen besteden. Zo liet ik de zaak aan hen over en maakte duidelijk dat ik mij bij hun beslissing zou neerleggen.

Lyman Swingle, destijds coördinator van het Schrijverscomité en van de schrijfafdeling, zei na afloop van de vergadering in zijn kantoor tegen mij: "Dat kun je me niet aandoen. Als ze van hun kant besluiten om jou in het Schrijverscomité te vervangen, is dat tot daaraan toe. Maar *ga niet zelf je ontslag aanbieden.*" Hij sprak met stemverheffing. Ik vertelde hem dat ik het eenvoudig aan het Lichaam overliet, maar dat ik de twistpunten beu was en dat ik gelukkig zou zijn met alles dat mij maar enigszins van de spanning die ik voelde, zou kunnen ontlasten. Hij probeerde mij nogmaals tot andere gedachten te brengen.

Het Lichaam gaf mij geen andere taak.

Desondanks had ik een sterk voorgevoel dat er moeilijkheden op komst waren. Ik had echter niet kunnen weten dat ik mij binnen zes maanden in een strijd met een aan fanatisme grenzende hevigheid zou bevinden, waarin het Besturende Lichaam met harde maatregelen zou optreden tegen wat het zag als een "samenzwering" van ernstige proporties die zelfs het hart van de organisatie bedreigde. Laten wij eens nagaan wat deze "gevaarlijke samenzwering" in werkelijkheid inhield, welke "indrukwekkende" proporties zij had aangenomen, hoe groot het "vergrijp" van de betrokkenen was, welke grond er bestond voor het idee dat in de organisatie post vatte dat er een "overval" plaatsvond (een idee dat tot op de huidige dag bestaat), en tevens wat de gebeurtenissen waren die leidden tot de "zuivering" in het voorjaar van 1980.

De dag voor ik naar Parijs zou afreizen (16 november 1979), de eerste tussenstop op mijn reis naar West-Afrika, leidde de president de dagtekstbespreking (het was zijn beurt om die week voor te gaan). In zijn commentaar verklaarde hij dat sommigen vraagtekens plaatsten bij de opvatting van het Genootschap (uiteengezet in een recente uitgave *De Wachttoren*) dat Jezus Christus alleen de middelaar is voor de "gezalf-

den" en niet voor de andere miljoenen Jehovah's Getuigen.[15] Over hen zei hij:

> "Zij zouden iedereen wel op één hoop willen vegen en Jezus Christus tot de middelaar willen maken van elke Jan, Piet en Klaas."[16]

Ik moest onwillekeurig denken aan al die Jannen, Pieten en Klazen die daar onder de medewerkers van het hoofdbureau aanwezig waren, en ik vroeg mij af hoe deze woorden op hén overkwamen. Ik wist dat er onder de medewerkers veel over dit onderwerp werd gesproken, en soms beslist op een negatieve manier.

De president verzekerde vervolgens dat de leer van het Genootschap juist was. De enige tekst in de Schrift waarnaar hij verwees, was Hebreeën hoofdstuk twaalf, en wel naar de woorden:

> "Wat gij verduurt, dient tot streng onderricht. God behandelt u als zonen. Want wat voor een zoon is hij die niet door een vader streng wordt onderricht? Indien gij echter zonder het strenge onderricht zijt waarvan allen deelgenoten zijn geworden, zijt gij in werkelijkheid onwettige kinderen en geen zonen."

Vervolgens sprak hij van een paard dat door zijn eigenaar wordt gedresseerd in een cirkel rond te lopen, en hij merkte op: "Soms zijn een paar slagen met de zweep nodig om het dier hiertoe aan te zetten." Hij spoorde eenieder aan die de leer van het Genootschap op dit punt in twijfel trok, zich in te tomen, het strenge onderricht aan te nemen en te "tonen dat hij het lef heeft eraan vast te houden!"[17]

Die avond vertrok ik naar Parijs. Dagenlang voelde ik mij niet in orde, niet alleen vanwege deze woorden maar vanwege de hele benadering waar ik de afgelopen twee jaar mee te maken had gekregen.

In de Schrift las ik dat Jezus Christus wel degelijk zijn bemiddeling aanbood om verzoening met God tot stand te brengen voor elke Jan, Piet en Klaas, dat hij zijn leven voor alle mensen als een loskoopoffer had afgelegd en de voordelen daarvan voor eenieder die ze maar wilde aanvaarden beschikbaar stelde. Dit was precies het tegenovergestelde van de houding die op het hoofdbureau in de bewuste dagtekstbespreking aan de dag werd gelegd. Het leek erop dat wij "een ander soort

---

15 Zie *De Wachttoren* van 15 juli 1979, blz. 31; 15 februari 1980, blz. 22-29.

16 In het Engels: "They would merge everyone together and make Jesus Christ the mediator for every Tom, Dick and Harry."

17 Later gaf Ed Dunlap hierop als commentaar: "Ik heb altijd gedacht dat wat ons in staat stelt standvastig te blijven, geloof was, niet 'lef'."

van goed nieuws" te horen kregen, niet het goede nieuws zoals het door de geïnspireerde schrijvers uit de eerste eeuw was verkondigd.

Het op één na laatste land in Afrika dat ik bezocht, was Mali. De meeste zendelingen daar waren afkomstig uit Frankrijk. Nadat ik met de grootste moeite in het Frans enkele punten naar voren had gebracht die ik in elk land met de zendelingen besprak, vroeg ik of zij nog vragen hadden. De tweede vraag die gesteld werd, was: "In de Wachttoren wordt gezegd dat Jezus alleen middelaar voor de gezalfden is en niet voor ons. Zou u ons hier opheldering over willen geven? Is hij zelfs in het gebed niet onze middelaar?"

Als het in mijn bedoeling had gelegen twijfel te zaaien, dan zou dit een uitstekende gelegenheid daarvoor zijn geweest. In plaats daarvan probeerde ik hen gerust te stellen en wees hen op 1 Johannes hoofdstuk twee, vers 1, waar wordt gesproken over Jezus als de "Helper" van hen voor wie hij "een zoenoffer voor zonden" is, "ook voor die van de gehele wereld". Ik zei dat, zelfs wanneer zij Jezus niet als hun middelaar konden beschouwen, zij hem toch zeker als hun Helper konden zien. En dat zij van één ding zeker konden zijn: dat zijn belangstelling voor hen even groot was als zijn belangstelling voor welke andere persoon op aarde dan ook.

Ik had de indruk dat het mij was gelukt hen gerust te stellen. En toch had ik niets gezegd dat ook maar enigszins de uitspraken in de Wachttoren had ondergraven.

Een paar dagen later echter, vlak voor ik naar het vliegveld ging om naar Senegal te vertrekken, kwamen de zendelingen afscheid van mij nemen. Een van de vrouwen kwam naar mij toe en vroeg: "Maar is Jezus dan zelfs in het gebed niet onze middelaar?" Ik kon niets anders doen dan de punten die ik al eerder in het zendelingenhuis naar voren had gebracht, herhalen en opnieuw benadrukken.

Na ongeveer drie weken keerde ik naar Brooklyn terug. Het enige oponthoud in Afrika ontstond door de ontsporing van de nachttrein van Ouagadougou in Opper-Volta (sinds 1984 Burkina Faso) naar Abidjan in Ivoorkust, een reis van normaal twintig uur.

De ochtend na mijn terugkeer zaten naast mij aan de ontbijttafel een lid van een bijkantoorcomité en zijn vrouw die op bezoek waren. Het ontbijt was nog maar nauwelijks begonnen of de vrouw vroeg of ze mij een vraag mocht stellen. Ik antwoorde: "Natuurlijk, ik hoop dat ik hem kan beantwoorden." Zij vertelde mij dat zij de vorige avond hadden deelgenomen aan de Wachttorenstudie waarin de middelaarsrol van

Christus werd behandeld. Vervolgens stelde zij mij vrijwel dezelfde vraag als die welke de Franse zendelinge in Mali mij had gesteld. Ik gaf haar hetzelfde antwoord.

Het weekend daarop moest ik naar New Jersey om een toespraak te houden. Na afloop kwam er vanuit de toehoorders een vrouw naar mij toe (een actieve Getuige) die zei dat zij enkele vragen had. Het waren er drie, en de tweede ging over de middelaarsrol van Christus. Wederom gaf ik hetzelfde antwoord.

Ik noem deze voorvallen omdat zij verduidelijken op welke manier ik vragen beantwoordde over de gepubliceerde leer van de organisatie. Vragen die ik zelf had met betrekking tot de schriftuurlijke grondslag voor de leerstellingen van de organisatie, besprak ik alleen met goede vrienden die ik al lang kende en die allen (voorzover het mannen betrof) ouderling waren. Ik geloof dat er tot aan 1980, afgezien van mijn vrouw, op de hele wereld niet meer dan vier of vijf mensen waren die tot op zekere hoogte mijn bezorgdheid kenden. Niemand van hen kende alle redenen die tot deze bezorgdheid hadden geleid. Er zou een boek als dit nodig geweest zijn om ze daarvan op de hoogte te stellen.

Ik twijfelde er niet aan dat er talloze andere Jehovah's Getuigen waren die voor een deel dezelfde bedenkingen hadden als ik.[18] Door wat ik de jaren daarvoor in het Besturende Lichaam had meegemaakt, had ik niet de indruk dat men deze bedenkingen eerlijk onder ogen wenste te zien of dat men door grondig de Schrift te onderzoeken, die aandacht eraan wilde schenken die zij verdienden. Dat men daarbij beslissingen zou nemen op grond van aanwijzingen in de bijbel (of juist de afwezigheid ervan), in plaats van op grond van ingesleten traditionele opvattingen, leek mij ook niet erg waarschijnlijk.

Alles leek er veeleer op te wijzen dat een open discussie van zulke

---

18 Op een dag werd ik door iemand benaderd die al lange tijd medewerker op de dienstafdeling was. Hij stelde een vraag over een artikel dat door de president was geschreven. Ik zei dat ik over het artikel geen vragen kon beantwoorden en raadde hem aan zijn vragen schriftelijk in te dienen. Hij antwoordde: "Nee, dat heb ik al een keer gedaan en ik heb toen mijn vingers gebrand." Ik zei dat als niemand erover zou schrijven, er ook niemand zou zijn die de heersende gevoelens zou kennen. Zijn antwoord was: "Als je werkelijk wilt weten hoe over deze artikelen gedacht wordt, dan zou je de kring- en districtsopzieners moeten vragen of ze willen schrijven hoe ze over bepaalde artikelen denken. Maar je moet er wel bij zeggen dat ze NIET met hun naam hoeven te ondertekenen, anders zullen ze alleen maar opschrijven wat ze denken dat er van hen gevraagd wordt." Hij zei dat dit ook gold voor de ouderlingen op Bethel als hen zou worden gevraagd erover te schrijven.

problemen als een levensgroot gevaar voor de organisatie werd gezien en dat iemand die deze toch wilde voeren deloyaal aan haar belangen was. Eenheid (eigenlijk uniformiteit) werd blijkbaar belangrijker geacht dan waarheid. Vragen over de leer van de organisatie konden nergens anders dan binnen de kring van het Besturende Lichaam worden besproken. En ook al was de discussie binnen die besloten groep nog zo verhit, naar buiten toe moest het Lichaam eensgezindheid uitstralen, ook al maskeerde dit ernstige onenigheid over het punt in kwestie.

Ik trof in de Schrift niets aan dat deze uiterlijke schijn rechtvaardigde, want juist de Schrift wekt vertrouwen doordat zij eerlijk, openlijk en oprecht erkent dat er onder de eerste christenen, inclusief de apostelen en ouderlingen, verschil van mening bestond. Belangrijker was echter dat ik niets in de Schrift aantrof dat een rechtvaardiging was voor het feit dat de besprekingen zich moesten beperken tot een zo begrensde, besloten kring van mannen, wier beslissingen, gebaseerd op een tweederdemeerderheid, door alle christenen als "geopenbaarde waarheid" moesten worden aanvaard. Ik geloofde niet dat waarheid ook maar iets te vrezen had van een open discussie, of dat zij een nauwkeurig onderzoek niet zou kunnen doorstaan. Elke leerstelling die daarvoor moest worden afgeschermd, verdiende het niet overeind te worden gehouden.

Vanaf de tijd waarin wij aan het naslagwerk *Hulp tot begrip van de bijbel* werkten, had ik nauw contact met Edward Dunlap. Ik ontmoette hem voor het eerst in 1964, toen ik een cursus van tien maanden volgde aan de Gileadschool. Hij was toen administratief hoofd van de school en tevens een van de vier leraren. Onze klas (de 39ste) bestond uit ongeveer honderd leerlingen. De meesten daarvan waren op bijkantoren werkzaam. Er kan naar waarheid worden gezegd dat bijna iedereen in de klas de lessen van Dunlap veruit het leerzaamst vond als het ging om het verkrijgen van een dieper inzicht in de Schrift.[19] Hoewel Ed geen bijzondere opleiding had genoten (hij kwam oorspronkelijk uit Oklahoma en was uit het ruwe hout gesneden) bezat hij het vermogen om uiterst moeilijke en gecompliceerde onderwerpen begrijpelijk uit te leggen, of het nu ging om de toepassing van de Mozaïsche wet of om een wetenschappelijk onderzoek over de erfelijkheidsleer. Belangrijker voor mij was echter zijn bescheidenheid. Afgezien van zijn voorkeur voor fel gekleurde stropdassen, was hij een ingetogen, onopvallend persoon,

19 Lloyd Barry, die in dezelfde klas zat, heeft dat later meerdere malen gezegd. Hij was toen al lid van het Besturende Lichaam. Ik denk niet dat ook de andere studenten ooit hebben getwijfeld aan Eds diepe liefde voor de Schrift en zijn kennis ervan.

zowel in uiterlijk, houding als in spreken. Welke verantwoordelijkheid men hem ook toewees, hij bleef dezelfde.

Kenmerkend voor hem was een opmerking die hij tegen mij maakte in verband met een belangrijk examen halverwege de cursus. In onze lessen werden de verschillende brieven van Paulus behandeld. Elke week was er een schriftelijke test over de behandelde stof. Over het algemeen werden daarin ook vragen gesteld over de vermoedelijke plaats en tijd van het schrijven van elke brief. Zolang wij één brief per keer behandelden, was dat niet moeilijk te onthouden. Maar met het naderen van het examen ter afsluiting van het eerste deel, realiseerde ik mij dat wij met ALLE dertien brieven van Paulus te maken kregen. De vraag hoe wij al die vermoedelijke plaatsen en tijden moesten onthouden, stelde ons voor een probleem. Zij stonden in de canon van de bijbel niet in chronologische volgorde. Ik werkte er een hele tijd aan en uiteindelijk lukte het mij een systeem uit te denken om ze te onthouden.

Wij hadden twee uur de tijd voor het examen. Ik was wat eerder klaar en toen ik het klaslokaal verliet, kwam ik Ed tegen. Hij vroeg: "Hoe ging het?" Ik antwoorde: "Nou, niet slecht. Maar één ding zal ik je nooit vergeven." Hij vroeg wat ik bedoelde. Ik zei: "Ik heb gewerkt en nog eens gewerkt om een systeem uit te denken om de tijd en plaats van het schrijven van iedere brief te kunnen onthouden, en vervolgens stel je er geen *enkele* vraag over." Hij vatte mijn opmerking serieuzer op dan bedoeld, en zei: "Weet je wat de reden is waarom ik in een examen daar geen vragen over stel? Ik kan dat zelf allemaal niet onthouden." De school had vier leraren: Ulysses Glass, Bill Wilkinson, Fred Rusk en Ed Dunlap. Ik denk dat in alle eerlijkheid gezegd kan worden dat van deze vier het alleen iets voor Ed was om zo'n opmerking te maken. Het typeerde zijn bescheiden aard.

Hij was de organisatie altijd volkomen toegewijd geweest en had evenveel jaren in de volle-tijddienst achter de rug als ik. Een andere bijzonderheid die iets over hem vertelt, houdt verband met een ziekte die hij aan het eind van de jaren zestig kreeg. Deze ziekte wordt vaak *tic douloureux* genoemd (een Franse term die "pijnlijke schok" betekent). De medische term ervoor is trigeminusneuralgie. Het betreft een ontsteking van een grote, in drieën vertakte gezichtszenuw, en is een van de meest pijnlijke ziekten die men kent. Alles dat de zenuw prikkelt, een lichte bries of een aanraking, kan een stekende, bijna blindmakende pijn veroorzaken en wanneer de ziekte verergert kan de patiënt nauwelijks meer de gewone dagelijkse dingen doen, zoals zijn haar kammen, zijn tanden poetsen of eten, zonder een aanval te riskeren. Er zijn gevallen bekend van mensen die deze kwelling niet langer wensten

te ondergaan en een einde aan hun leven hebben gemaakt.

Ed heeft zeven jaar aan de ziekte geleden. Soms verbeterde zijn toestand, maar soms verslechterde deze. Gedurende deze periode kwam Nathan Knorr, toen president, om de een of andere reden tot de conclusie (mogelijk op grond van wat anderen zeiden) dat de ziekte met Eds gevoelsleven te maken had en geen lichamelijke oorzaak had. Op een dag riep hij Ed bij zich. Hij vroeg hem naar zijn huwelijksleven en naar andere zaken in verband met zijn ziekte. Ed verzekerde hem dat dat alles absoluut niets met het probleem te maken had. Hij kon zich tijdens zijn vakantie uitstekend vermaken, maar de aanvallen konden toch opeens zonder waarschuwing toeslaan. De president twijfelde hier echter aan en zei dat hij het beter vond dat hij tijdelijk naar de fabriek werd overgeplaatst zodat hij wat meer lichamelijk werk kon verrichten. Hij moest in de boekbinderij gaan werken.

Ed was toen in de zestig en gebruikte al geruime tijd zware medicijnen om de pijnlijke aanvallen te onderdrukken. Deze waren hem door de personeelsarts voorgeschreven. Vanwege de ziekte moest hij soms een paar dagen op bed blijven. Toch werd hij naar de boekbinderij overgeplaatst, waar hij de aanvoer van een machine moest verzorgen. Maandenlang heeft hij dit werk gedaan waarbij hij zijn "theocratische" opdracht zo goed mogelijk trachtte te vervullen. Zoals hij mij toevertrouwde, werd hij zich daardoor voor het eerst bewust welk een absolute zeggenschap de organisatie over zijn leven had. Zijn verklaring werd niet serieus genomen en zonder enig begrip werd hij op een plaats gezet die allerminst geschikt was voor iemand met een dergelijke ziekte.

Enkele jaren later, toen hij de wanhoop nabij was, hoorde hij dat een neurochirurg in Pittsburgh de oorzaak van deze eeuwenoude ziekte gevonden meende te hebben en de microchirurgie zover had verbeterd dat behandeling mogelijk was. Ed onderging de operatie (waarbij een gedeelte van zijn schedel werd geopend om bij de hoofdslagader te komen die naast de ontstoken zenuw ligt), en zo werd hij uiteindelijk genezen. Hij verwachtte geen verontschuldigingen van de organisatie voor haar ernstige beoordelingsfout en voor de manier waarop met zijn probleem was omgegaan. Hij ontving deze ook niet.

Omdat onze werkplekken, zowel tijdens het *Hulp*-project alsook daarna, niet meer dan één kantoor uit elkaar lagen, spraken wij elkaar regelmatig en wisselden wij elk interessant punt met elkaar uit dat wij tijdens het onderzoek tegenkwamen. Het Schrijverscomité van het Besturende Lichaam had ons opgedragen in een aantal projecten samen te werken, zoals het *Commentaar op de brief van Jakobus*. In onze gesprekken waren wij het niet altijd op alle punten met elkaar eens, maar

dat had geen invloed op onze vriendschap en ons wederzijds respect.

Ik vermeld dit alles omdat Edward Dunlap een van de weinigen was die wist dat ik mij ernstig zorgen maakte over wat ik in de organisatie en in het bijzonder in het Besturende Lichaam zag gebeuren. Hij deelde deze bezorgdheid. Evenals ik kon hij veel van wat hij zag, hoorde en las, niet met de Schrift rijmen.

Hoewel hij al sinds het begin van de jaren dertig met de organisatie verbonden was, rekende hij zich gedurende het grootste deel van die periode niet tot de "gezalfden". Ik heb hierover een keer een gesprek met hem gehad en hij vertelde mij dat, toen hij zich met de organisatie ging bezighouden, er in de Wachttoren werd geleerd dat er twee klassen zijn die hemels leven zouden beërven: de "uitverkorenen" (bestaande uit de 144.000) en de "grote schare", beide uit Openbaring hoofdstuk zeven. Van de "grote schare" werd gezegd dat deze uit christenen bestond met een *geringer geloof* dan de uitverkorenen. Derhalve zouden degenen die tot de "grote schare" behoorden, hoewel zij op dezelfde wijze tot hemels leven bestemd waren, niet met Christus als koningen en priesters regeren. Aangezien van de twee klassen de ene duidelijk superieur aan de andere was, typeerde het Ed om te veronderstellen dat hij tot de ondergeschikte klasse, de "grote schare", moest behoren.

In 1935 echter, verkondigde rechter Rutherford tijdens een congres in Washington D.C. de "geopenbaarde waarheid" dat volgens de Schrift de "grote schare" niet tot hemels maar tot aards leven bestemd was. Ed zei dat hij altijd al de hoop op hemels leven had gehad en niets geweldiger vond dan te dienen in de nabijheid van God, samen met zijn Zoon. Maar vanwege de aangekondigde verandering in het standpunt van de organisatie, onderdrukte hij de gedachte hieraan en aanvaardde hij hetgeen volgens de organisatie voor de "grote schare" was weggelegd.

Pas in 1979 kwam hij heel duidelijk tot de conclusie dat geen enkele menselijke organisatie de uitnodiging van de Schrift kan veranderen door te stellen dat een bepaalde hoop vanaf een zeker tijdstip niet meer openstaat, een hoop die volgens de bijbel aan eenieder is gegeven die hem wil aangrijpen, of hij nu Jan, Piet, Klaas of Ed heet. Zo begon hij 44 jaar na 1935, tijdens het Avondmaal des Heren, van de symbolen (het brood en de wijn) gebruik te maken, iets dat alleen de "gezalfden" onder de Jehovah's Getuigen doen.[20]

Als een Getuige of iemand anders vraagt: "Hoe weet je of je tot de 'gezalfde' klasse behoort met een hemelse hoop?" is het standaardant-

---

20 De visie is dat vanaf 1935 het aantal van 144.000 compleet is en dat de klasse van de nog levende "gezalfden" daarom alleen maar kleiner kan worden.

woord een verwijzing naar Paulus' verklaring in Romeinen hoofdstuk acht, vers 16 en 17:

> "De geest zelf legt getuigenis af met onze geest dat wij Gods kinderen zijn. Indien wij dan kinderen zijn, zijn wij ook erfgenamen, ja, erfgenamen van God, maar medeërfgenamen met Christus, mits wij te zamen lijden, opdat wij ook te zamen worden verheerlijkt."

De officiële leer was en is, dat alleen de 144.000 "gezalfden" zo'n 'getuigenis van de geest' hebben dat hun zegt dat zij tot de uitverkoren groep van 144.000 behoren, en dat alleen zij een hoop op hemels leven hebben. Alle anderen kunnen alleen "aanstaande" kinderen van God worden genoemd en hun hoop moet aards zijn.

Toen Ed de tekst in z'n verband las, was het hem al vanaf het begin van het hoofdstuk duidelijk dat de apostel Paulus inderdaad over twee klassen schreef. Maar *niet* twee klassen die zich van elkaar onderscheiden in hun hoop op aards of hemels leven.

De twee klassen waren heel duidelijk: zij die door Gods geest worden geleid en zij die door het zondige vlees worden beheerst.

De tegenstelling die de apostel schetste was niet die tussen hoop op leven in de hemel of op aarde, maar tussen het leven en de dood zelf, tussen vriendschap of vijandschap met God. Of, zoals de verzen 6 tot 9 verklaren:

> "Want het bedenken van het vlees betekent de dood, maar het bedenken van de geest betekent leven en vrede; want het bedenken van het vlees betekent vijandschap met God, omdat het niet onderworpen is aan de wet van God, wat het trouwens ook niet kan zijn. Daarom kunnen zij die in overeenstemming met het vlees zijn, God niet behagen.
>
> Gij echter zijt niet in overeenstemming met het vlees, maar met de geest, indien althans Gods geest werkelijk in U woont. Maar als iemand Christus' geest niet heeft, dan behoort hij hem niet toe."

In deze tekst ging het Paulus niet om de kwestie van aards of hemels leven, maar eenvoudigweg om de vraag of iemand leefde door Gods geest of naar het zondige vlees. Paulus stelde duidelijk dat het óf het een of het ander was: óf men had Gods geest en bracht de vruchten van de geest voort, óf men was in vijandschap met God en behoorde Christus niet toe. Zonder die geest kon er geen "leven en vrede" zijn, alleen maar de dood. Heeft iemand echter Gods geest dan was hij een zoon van God, want Paulus zegt in vers 14: "Want allen die door Gods geest

worden geleid, zijn Gods zonen."[21]

Daarbij viel het Ed op dat Paulus niet zegt dat sommigen, maar dat "ALLEN die door Gods geest worden geleid" zonen of kinderen van Hem zijn. Zij die door die geest worden geleid hebben als gevolg daarvan het "getuigenis" van de geest, waartoe ook het in hun leven zichtbaar worden van de vruchten van de geest behoort. Zo wordt in de bijbel eveneens gezegd dat aan Abel, Henoch, Noach en anderen "getuigenis werd gegeven" dat zij God welgevallig waren.[22]

Het belang van dit alles zal uit de beschrijving van het verdere verloop van de gebeurtenissen blijken.

Ik kan nu volstaan met te zeggen dat Ed Dunlap dezelfde fundamentele bedenkingen had als ik, in het bijzonder voor wat betreft de dogmatische en autoritaire geest die aan de dag werd gelegd. Net als ik was hij van mening dat menselijke autoriteit, wanneer zij haar eigen grenzen overschrijdt, onvermijdelijk afbreuk doet aan de leidende rol van Jezus Christus als Hoofd van de gemeente.

Niet lang na mijn terugkomst uit Afrika zocht een oude vriend ons in onze kamer op het hoofdbureau op. Zijn naam was René Vazquez en ik kende hem al ongeveer dertig jaar. Ik had hem voor het eerst in Puerto Rico ontmoet, in de stad Mayaguez, waar hij bij zijn vader woonde, die destijds voor de tweede maal was getrouwd. René was toen een middelbare scholier en nog in zijn tienerjaren. Zowel zijn vader als de vrouw van zijn vader waren er fel op tegen dat René met de Jehovah's Getuigen studeerde. Hun tegenstand werd zo hevig dat René op een avond, nadat hij thuis bij enkele zendelingen van de Getuigen een studie had gevolgd, het gevoel had de tegenstand niet langer te kunnen verdragen. Die nacht sliep hij op een bankje op een openbaar plein. De volgende ochtend ging hij naar een oom en tante, en vroeg of hij bij hen mocht komen wonen. Zij gingen hiermee akkoord en hoewel zij zelf niets van de Jehovah's Getuigen wilden weten, waren het tolerante mensen. Na de diploma-uitreiking van de middelbare school begon René onmiddellijk met de "volle-tijdpioniersdienst".

---

21 Vergelijk hoe de apostel dezelfde uitdrukking "door de geest worden geleid" gebruikt in een soortgelijke tegenstelling tussen zondig vlees en Gods geest in Galaten 5:18, waar wordt gezegd dat men "niet onder de wet" is indien men "door geest wordt geleid". De bewering dat dit geen betrekking heeft op *alle* christenen, maar op een selecte groep, zou betekenen dat de anderen nog steeds onder de wet en haar veroordeling staan.

22 Hebreeën 11:1-7.

Nadat hij in 1953 een congres in New York had bijgewoond, besloot hij in de Verenigde Staten te blijven waar hij in Michigan een jong meisje leerde kennen, met haar trouwde en samen met haar verder ging in het "pionieren". Zij kregen het verzoek om reizend werk te gaan doen onder de Spaanssprekende gemeenten in het westen van de Verenigde Staten. Later volgden zij de Giliadschool en werden naar Spanje uitgezonden. René werd spoedig als districtsopziener in dat land aangesteld. Het werk van de Jehovah's Getuigen was officieel verboden. Tijdens hun reizen door heel Spanje moesten hij en zijn vrouw voortdurend op hun hoede zijn voor de politie omdat zij gearresteerd of het land uitgezet konden worden. Alle bijeenkomsten werden in het geheim gehouden. Na jaren van "ondergrondse" activiteit stond René op instorten. Elsie en hij hadden tegen die tijd zeven jaar in Spanje doorgebracht. Vanwege problemen met zijn gezondheid en omdat er in de familie van Elsie hulp nodig was, keerden zij naar de Verenigde Staten terug. Zij moesten de reis zelf betalen, zodat zij bij hun aankomst nagenoeg geen geld meer hadden.

Na zijn terugkeer moest René in een staalfabriek gaan werken, omdat hij geen ander werk kon vinden. Hij moest daar zware lasten tillen. Doordat hij klein was en een zwakke lichaamsbouw had, stortte hij al na de tweede dag in en kwam in het ziekenhuis terecht. Later vond hij ander werk, en toen zij eenmaal hun financiële problemen te boven waren gekomen, gingen hij en zijn vrouw meteen weer in "pioniersdienst", daarna in het kring- en districtswerk en uiteindelijk werden zij gevraagd om medewerkers van het hoofdbureau in Brooklyn te worden. René kreeg daar het toezicht over het gedeelte van de dienstafdeling van waaruit voor alle Spaanssprekende gemeenten in de Verenigde Staten werd gezorgd, die samen ongeveer dertigduizend Getuigen telden. Hij diende daar tot 1969 toen Elsie zwanger werd, waardoor zij genoodzaakt waren hun "Betheldienst" op te geven.

René vertelde mij dat hij in New York wilde blijven. Niet omdat hij zo op de stad was gesteld, maar omdat hij hoopte, voorzover zijn omstandigheden dat toelieten, nog iets voor de organisatie op het hoofdbureau te kunnen doen. Het pakte inderdaad zo uit. Binnen een paar jaar besteedde hij onbetaald twee dagen per week om te helpen. Hij deed daarbij vertaalwerk Spaans, had de leiding over de opnamen van de Spaanstalige dramastukken voor congressen en verrichtte in deeltijd kring- en districtswerk in de talrijke Spaanssprekende gemeenten in en om New York. Hij was daarvóór een tijd in Portugal geweest. Toen er Portugese gemeenten ontstonden haalde hij zijn kennis van die taal op en diende hen eveneens.

Ik betwijfel het of er in de meer dan dertig jaar dat hij met de organisatie was verbonden, ooit iemand in Puerto Rico, Spanje of de Verenigde Staten is geweest die reden had om over de dienst van René te klagen. Hij was van nature zachtmoedig maar tegelijkertijd was hij ook een man van principes: hij verstond de kunst streng te zijn zonder ook maar op enigerlei wijze hard of onplezierig te worden. Ik denk dat niemand van degenen die, waar dan ook, met René Vazquez hebben samengewerkt, zal ontkennen dat het bovenstaande een eerlijke omschrijving van hem als persoon is, zelfs gegeven zijn huidige situatie, die later aan de orde zal komen. Als er op hem iets aan te merken viel dan was het, zoals hij zelf erkent, dat hij misschien te toegevend is geweest als hem gevraagd werd iets voor anderen te doen, in het bijzonder als die vraag van het Genootschap kwam. Vandaag de dag erkent hij dat zijn gezinsleven hier onnodig onder heeft moeten lijden.

Hij en zijn vrouw waren bijvoorbeeld jarenlang niet op vakantie geweest. Daarom had hij een reis naar Spanje geboekt. Kort voor zijn vertrek werd René door Harley Miller gebeld, destijds hoofd van de dienstafdeling, die hem vroeg of hij juist in die periode kringdienst wilde verrichten. René kon niet weigeren want hij had nog nooit een verzoek van de "organisatie van de Heer" geweigerd. Zijn vrouw ging samen met haar moeder naar Spanje.

René woonde in de buurt van de luchthaven La Guardia. Leden van de dienstafdeling, onder wie Harley Miller, deden regelmatig een beroep op René om hen van daar naar Bethel te brengen wanneer ze in het weekend voor een lezing per vliegtuig op reis waren geweest. Van sommige vluchten lagen de aankomsttijden rond middernacht of later. René had erop gestaan dat hij mij reed als dat nodig was. Ik had zijn aanbod op grond van onze lange vriendschap ook aangenomen, totdat ik vernam in welke mate men van zijn bereidwilligheid om te helpen gebruik maakte. Volgens mij maakte men misbruik van zijn goede karakter en, op enkele uitzonderingen na, trachtte ik daarna andere middelen van vervoer te vinden.

Indien te achterhalen zou zijn wie het Besturende Lichaam tot de hoofdverdachten in de "samenzwering tegen de organisatie" rekende, die zo radicaal op straat waren gezet, dan denk ik dat zij ons drieën zouden aanwijzen: Ed, René en ikzelf. Toch waren wij nooit met z'n drieën tegelijk bij elkaar geweest. Tijdens de betreffende periode heb ik met René misschien maar twee keer uitgebreid gesproken; hetzelfde gold voor Ed tegenover René. Wat waren dan die vermeende sinistere activiteiten waar wij mee bezig zouden zijn geweest? Eenvoudigweg deze:

wij hebben als vrienden onder elkaar, en als vrienden die elkaar zeer lang kenden, over de bijbel gesproken.

De avond dat René bij ons langskwam, had hij deelgenomen aan een door het Genootschap georganiseerd school voor ouderlingen. Wij spraken met elkaar over zijn indrukken, die voornamelijk positief waren. Op een gegeven moment zei hij echter: "Het lijkt wel of we *cijfers* vereren. Soms zou ik willen dat we de rapporten totaal konden afschaffen." Met rapporten bedoelde hij het systeem waarbij iedere Getuige maandelijks zijn of haar "rapportjes" inlevert, waarop wordt ingevuld welke activiteit er in het "getuigenis"-werk is verricht, de eraan bestede uren, de verspreide lectuur, enzovoorts.[23]

Ik herinnerde mij enkele punten die op de vorige districtsvergadering over "geloof en werken" naar voren waren gekomen, en wij spraken hier met elkaar over en brachten ook de woorden van de apostel in de Romeinenbrief hierover ter sprake. Zoals ik het zag, was het onderwijs van de apostel er in de eerste plaats op gericht mensen in het geloof op te bouwen. Daarna volgden de werken vanzelf – want echt geloof is productief en actief op dezelfde manier als echte liefde dat is. Men kan er voortdurend op toezien dat mensen bepaalde werkzaamheden uitvoeren, en onder druk zullen zij dat misschien ook doen. Maar waaruit blijkt dat deze uit geloof en liefde voortkomen? En wanneer dat niet zo is, hoe welgevallig zijn zij dan eigenlijk nog voor God?

Het leek mij duidelijk dat geloofsdaden spontaan zouden moeten opkomen, zoals ook liefdadigheid spontaan moet zijn. Ook leek het mij duidelijk dat zij niet gesystematiseerd of aan een bepaalde vorm gebonden zouden moeten zijn en dat zij niet verricht zouden moeten worden om slechts aan de een of andere geplande activiteit, die door anderen is voorgeschreven, te voldoen. Geordende regelingen zijn prima, maar zij zouden er ten behoeve van de mens moeten zijn, niet als een subtiel dwangmiddel dat een schuldcomplex opwekt bij eenieder die niet in die

---

23 Het valt niet te ontkennen dat deze rapporten belangrijk worden gevonden. Elke Getuige rapporteert aan de gemeente, elke gemeente rapporteert aan het bijkantoor van het eigen land en elk bijkantoor stuurt een gedetailleerd maandelijks rapport naar het internationale hoofdbureau. Daar worden deze maandelijkse rapporten verzameld, worden gemiddelden berekend en worden toename-percentages genoteerd. Ze worden met dezelfde gretige interesse bestudeerd als waarmee een grote onderneming de cijfers van haar produktie-rapporten en de omzetgroei bestudeert; elke instabiliteit of neergaande tendens in het aantal Getuigen dat rapporteert of in het aantal gerapporteerde uren of de hoeveelheid verspreide lectuur, vormt aanleiding tot bezorgdheid. Vertegenwoordigers van bijkantoren voelen zich ongemakkelijk als de maandelijkse rapporten van hun land geen toename laten zien of, erger nog, een daling vertonen.

regeling past. Hoe scherper men toezicht wil uitoefenen over het leven en handelen van mede-christenen, hoe meer men hen eigenlijk de gelegenheid ontneemt zich door geloof en liefde te laten motiveren en leiden. Ik wist dat het veel moeilijker is en veel meer energie kost om door middel van de Schrift iemands geloof op te bouwen en zijn waardering te wekken, dan door eenvoudigweg "pep talks" te geven of mensen een schuldgevoel te bezorgen. Maar ook al was deze weg moeilijker, hij leek mij schriftuurlijk de enig juiste en verstandige weg, en in overeenstemming met de woorden van de apostel.

Dat was in grote lijnen wat wij met elkaar bespraken. Het onderwerp van de rapportjes sprong eruit, maar kwam daarna niet meer aan de orde. Toen ik René enige tijd later in de hal van een van de gebouwen tegenkwam, vertelde hij mij dat hij veel meer plezier in het kring- en districtswerk had gekregen nadat hij dit alles in het licht van de woorden van de apostel in de Romeinenbrief was gaan zien. Ook zijn gesprekken met ouderlingen hadden meer betekenis voor hem gekregen.

Enkele weken later kregen mijn vrouw en ik een uitnodiging om bij hem thuis te komen eten. Ofschoon wij gedurende de eerste jaren van ons verblijf in New York met ons vieren naar dezelfde Spaanssprekende gemeente in Queens gingen, waren wij sindsdien vrij zelden bij elkaar thuis geweest. Zowel voor als na het eten wilde René de Romeinenbrief bespreken. Ik voelde mij tegenover hem verplicht, hoewel in mindere mate dan tegenover mijn vrouw, om op zijn vragen in te gaan in plaats van ze te ontwijken. Ik kende hem al dertig jaar en wist dat hij de Schrift serieus bestudeerde. Ik sprak met hem als vriend, niet als functionaris van de organisatie, en terwijl ik met hem over het Woord van God sprak voelde ik mij in eerste instantie tegenover God verantwoordelijk en niet tegenover mensen of een organisatie. Als ik terughoudend was geweest om met iemand als hij te spreken over wat ik als duidelijke leringen van de Schrift beschouwde, hoe zou ik dan nog kunnen zeggen wat Paulus volgens Handelingen twintig, vers 26 en 27, tegen de ouderlingen in de gemeente van Efeze zei:

> "Daarom roep ik u op de dag van heden tot getuigen dat ik rein ben van het bloed van alle mensen, want ik heb mij er niet van weerhouden u al de raad Gods te vertellen."

Paulus wist dat er in de synagoge van Efeze, juist omdat hij zo handelde, slecht over hem werd gesproken.[24] Dat mijn uitlatingen gelijk-

---

24 Handelingen 19:8, 9.

soortige gevolgen zouden kunnen hebben, was mij duidelijk.

Naast andere gedeelten, bespraken wij het eerste deel van hoofdstuk acht van de Romeinenbrief, dat in dit hoofdstuk van dit boek al eerder aan de orde is gekomen. Ik wilde graag weten hoe hij, wanneer hij de context in ogenschouw nam, tegen vers 14 aankeek (waar het gaat over 'de zoonrelatie tot God'). Hij had het nog nooit in z'n verband bestudeerd, hetgeen waarschijnlijk voor praktisch alle Jehovah's Getuigen geldt. Toen hij dat deed, was zijn reactie zowel spontaan als ontroerend. Wat anderen misschien vanzelfsprekend lijkt, kan een van Jehovah's Getuigen aangrijpen alsof het een openbaring is. Renés verklaring was: "Jarenlang had ik het gevoel dat ik de heilige geest weerstond als ik de christelijke Griekse Geschriften las. Ik begon te lezen, en alles wat ik las betrok ik op mijzelf. Daarna hield ik plotseling op en zei dan tegen mijzelf: 'Dit geldt helemaal niet voor mij, het heeft alleen op de gezalfden betrekking.'"

Ik weet, hij weet en God weet dat ik niet heb geprobeerd hem ervan te overtuigen dat hij de dingen anders moest gaan zien. Het waren de woorden van de apostel zelf, vastgelegd in de bijbel, die hem hadden overtuigd nadat hij ze in hun verband had gelezen. Toen ik hem later toevallig tegenkwam, vertelde hij mij dat voor hem vanaf dat moment de Schrift als geheel veel meer was gaan leven en een veel grotere betekenis had gekregen.

Het lijkt misschien vreemd, maar als een van Jehovah's Getuigen (niet behorend tot de circa 8700 "gezalfden") tot de conclusie komt dat de woorden van Matthéüs tot Openbaring *werkelijk* tot hem gericht zijn en dat ze *rechtstreeks* op hem betrekking hebben, en niet slechts in een "wijder verband", dan wordt daarmee de deur opengezet voor een hele serie vragen, vragen die al geruime tijd sluimerden maar die niemand durfde te stellen.

Als ik terugkijk naar wat men in de afgelopen tijd heeft gedaan om de interpretaties van de organisatie overeind te houden en hoe er met de Schrift en de feiten is gemanipuleerd, dan ben ik dankbaar dat ik mij niet door de angst om bij een organisatie uit de gunst te raken, heb laten weerhouden tenminste voor een paar mensen op deze punten naar de Schrift te wijzen.

Op 4 maart 1980 diende ik bij het Personeelscomité van het Besturende Lichaam een verzoek in om verlof voor de periode van 24 maart tot 24 juli. Mijn vrouw en ik vonden dat wij om gezondheidsredenen er wat langer uit moesten. Tevens hoopte ik dat ik gedurende die periode zou kunnen onderzoeken wat de mogelijkheden waren om werk en een wo-

ning te krijgen, voor het geval wij onze dienst op het hoofdbureau zouden beëindigen. Onze belangrijkste bezittingen waren ongeveer 600 dollar op een spaarrekening en een zeven jaar oude auto.

Om te beginnen lieten wij ons uitgebreid medisch onderzoeken. Hierbij bleek dat ik een verhoogde kans op hartproblemen had.

Op districtscongressen in Alabama hadden wij enige tijd daarvoor een Getuige leren kennen, wiens naam Peter Gregerson was. Hij nodigde ons later verscheidene malen uit een bezoek te brengen aan Gadsden in Alabama om tot de plaatselijke gemeenten te spreken. Peter had in Alabama en Georgia een kleine supermarktketen opgebouwd. Toen mijn vrouw en ik in 1978 helemaal naar Israël voor een "zonebezoek" moesten, ontmoetten wij daar Peter en zijn vrouw en reisden wij gedurende twee weken gezamenlijk door het land van de bijbel.

Bij die gelegenheid gaf Peter te kennen dat hij zich ernstig zorgen maakte over het effect van de voorspellingen (of verwachtingen?) voor 1975. Volgens hem moest het Genootschap het jaartal 1914 niet blijven benadrukken. De desillusie van 1975 zou in het niet vallen bij wat er zou gebeuren als het Genootschap zich genoodzaakt zag de chronologie in verband met 1914 te verlaten. Ik erkende dat hij zonder twijfel gelijk had, maar wij zijn er toen niet verder op doorgegaan.

Toen Peter hoorde dat wij van plan waren enige tijd met verlof te gaan, drong hij erop aan bij hem te komen logeren. Hij zette voor ons een grote caravan neer, die van een van zijn zoons was. Hij bood aan dat ik de tuin rond zijn huis zou onderhouden, zodat wij daarmee gedeeltelijk onze onkosten konden dekken en ik tevens enige lichamelijke arbeid zou kunnen verrichten zoals mij door de arts was aangeraden.

Toen Peter nog maar klein was sloot zijn vader zich bij de Jehovah's Getuigen aan, en al vanaf ongeveer zijn vierde jaar werd hij door zijn ouders naar de vergaderingen meegenomen. Als jonge man was hij "volle-tijdpionier" en zelfs na zijn huwelijk en de komst van zijn eerste kind zette hij alles op alles om de volle-tijddienst te kunnen volhouden, waarbij hij als conciërge de kost verdiende.[25] Hij was door het Genootschap naar "probleem"-gebieden in Illinois en Iowa gestuurd om de moeilijkheden te helpen oplossen en een aantal gemeenten geestelijk op te bouwen. In 1976 maakte hij deel uit van een vertegenwoordigende groep ouderlingen die was uitgenodigd om naar Brooklyn te komen voor besprekingen met het Besturende Lichaam. Enkele jaren later werd hij gevraagd een school te leiden voor ouderlingen uit Alabama.

---

25 Hij en zijn vrouw hebben nu zeven kinderen en evenzoveel kleinkinderen.

Ongeveer een jaar later besloot hij echter zijn ambt van ouderling in de gemeente neer te leggen. Kort daarvoor had hij de leiding van zijn kruideniersbedrijf aan een van zijn broers overgedragen en was hij in zijn extra vrije tijd begonnen met een intensievere studie van de bijbel. Omdat enkele leerstellingen van de organisatie hem verontrustten wilde hij zich ervan vergewissen dat deze geloofsopvattingen juist waren, om zo opnieuw vertrouwen te kunnen hebben in de religie die hij zijn hele leven had aangehangen. (Hij was toen begin vijftig.)

Het resultaat was precies tegengesteld hieraan. Hoe beter hij de bijbel bestudeerde, hoe meer hij ervan overtuigd raakte dat er ernstige fouten in de uitleg van de organisatie zaten. Daarom besloot hij zijn ouderlingschap neer te leggen. In een gesprek met mij bracht hij het zó onder woorden: "Ik kan het gewoon niet opbrengen voor de gemeente te gaan staan en een studie te leiden over dingen waarvoor ik geen schriftuurlijke basis kan vinden. Ik zou me een huichelaar voelen als ik dat zou doen, en mijn geweten staat het me niet toe." Weliswaar had ik hem aangeraden zijn besluit goed te overwegen toen ik het voor de eerste maal hoorde, maar ik kon niet ontkennen dat zijn ernstige twijfel wel degelijk gerechtvaardigd was. Ik moest toegeven dat ik respect had voor zijn gewetensvolle beslissing en zijn weerzin tegen huichelarij. Hij was eerder dan ik bij het moment van beslissen aangeland.

Als gevolg van het beleid van de organisatie werd hij later als een "goddeloze" bestempeld, iemand met wie men zelfs niet mocht eten. Het feit dat ik in 1981 met hem in een restaurant at, leidde tot mijn verhoor en uitsluiting uit de organisatie.

In april 1980, terwijl wij op verlof in Gadsden waren, hoorde ik voor het eerst over de ongewone voorvallen in Brooklyn. De verwachte strijd was nu losgebarsten.

INQUISITIE

> *"Toen ging Jezus daar weg, maar vanaf dat moment werden de schriftgeleerden en de Farizeeën hem bijzonder vijandig; ze probeerden hem aan het praten te krijgen over allerlei zaken en stelden hem daarover strikvragen, om hem zo te vangen op een of andere uitspraak."* – Lukas 11:53, 54, *Groot Nieuws Bijbel.*

Een inquisitie in de religieuze betekenis van het woord, is een *onderzoek* naar iemands persoonlijke geloofsovertuigingen.

Historisch gezien is het doel ervan niet het individu te helpen, of een basis te creëren om met hem in gesprek te komen, maar hem aan te

klagen en van ketterij te beschuldigen.

Om een aanleiding tot zo'n onderzoek te vinden, is het vaak niet eens nodig dat de persoon in kwestie scheuringen veroorzaakt, kwaadwillig is of zelfs zijn geloofsopvattingen openlijk aan de man brengt. Louter verdenking al vormt voldoende reden om het onderzoek op gang te brengen. De verdachte wordt in feite beschouwd als iemand die geen rechten heeft: de inquisiteurs voelen zich volkomen bevoegd om te graven in zijn privé-gesprekken met goede vrienden.

Dat de Spaanse inquisitie zo'n slechte naam heeft gekregen, kwam niet alleen door de wrede straffen die men oplegde. Het kwam ook door de autoritaire benadering en de aanmatigende methoden van ondervraging die werden toegepast om het bewijs voor de beschuldiging, waarnaar door het religieuze rechtscollege zo dikwijls met grote ijver werd gezocht, boven tafel te krijgen. De folteringen en lijfstraffen die destijds werden aangewend, zijn vandaag de dag bij wet verboden. Maar de autoritaire benadering en de arrogante methoden van ondervraging kunnen nog steeds straffeloos worden toegepast.

Dit herinnert mij aan een artikel uit het tijdschrift *Ontwaakt!* van 22 mei 1981, getiteld "Een onderzoek naar de bronnen van ons recht". Daarin werd benadrukt dat de rechtspraak onder de Mozaïsche wet uitstekend geregeld was:

> "Aangezien de plaatselijke rechtbank bij de stadspoort zetelde, viel er niet aan te twijfelen dat de behandeling van de zaak openbaar was! (Deut. 16:18-20) Ongetwijfeld vormde de openbare behandeling voor de rechters een hulp om hen te manen tot voorzichtigheid en rechtvaardigheid, eigenschappen die soms verdwijnen wanneer een oppermachtig gerechtshof hoorzittingen in het geheim en achter gesloten deuren mag houden."

Dit beginsel werd in de publicatie van het Genootschap geprezen. In de praktijk werd het echter verworpen. Het is zoals Jezus zei: "Wat zij zeggen brengen ze niet in praktijk."[26] Zoals de feiten duidelijk aantonen, gaf men de voorkeur aan "hoorzittingen in het geheim en achter gesloten deuren". Zulke methoden worden alleen toegepast door degenen die de kracht van waarheid vrezen. Gerechtigheid of barmhartigheid zijn er niet mee gediend; slechts de zaak van de aanklagers.

---

26 Matthéüs 23:3, *Groot Nieuws Bijbel.*

In de vijfde week van mijn verlof werd ik in Alabama door Ed Dunlap opgebeld. Na eerst wat algemeenheden te hebben uitgewisseld, vertelde hij mij dat twee leden van het Besturende Lichaam, Lloyd Barry en Jack Barr, in zijn kantoor waren geweest en hem ongeveer drie uur lang over zijn persoonlijke geloofsovertuigingen hadden ondervraagd. Op een gegeven ogenblik had hij hen gevraagd: "Wat is dit voor een derdegraadsverhoor?" Zij hadden hem verzekerd dat 'het geen derdegraadsverhoor was', maar dat zij slechts wilden weten hoe hij over bepaalde zaken dacht.

Zij hadden hem geen nadere verklaring voor de reden van hun ondervraging gegeven. Ondanks hun bewering dat de bespreking slechts informatief was, had Ed sterk de indruk dat het de inleiding was tot een inquisitoriale actie van de zijde van de organisatie die weldra tot strafmaatregelen zou leiden. Men had hem gevraagd naar zijn mening over de organisatie, de leerstellingen betreffende 1914, de twee klassen van christenen, de hemelse hoop en soortgelijke kwesties.

Wat zijn mening over de organisatie betreft: hij had zijn ondervragers verteld dat hij zich het meeste zorgen maakte over het feit dat er van de kant van het Besturende Lichaam zo weinig aan bijbelstudie werd gedaan. Hij vond, zo had hij hun gezegd, dat zij het aan de broeders verplicht waren het tot hun voornaamste taak te maken de Schrift te bestuderen en te onderzoeken, in plaats van zich zodanig door papierwerk en andere zaken in beslag te laten nemen dat er weinig tijd overbleef voor het bestuderen van de bijbel. Over 1914 had hij ronduit erkend dat hij vond dat men hierover niet dogmatisch moest zijn. Hij had hen gevraagd of het Besturende Lichaam er zelf wel van overtuigd was dat dat jaartal onwrikbaar en zonder twijfel vaststond. Zij hadden hem geantwoord dat, 'hoewel er één of twee waren die twijfels hadden, het Lichaam als geheel er volledig achter stond'. Hij had gezegd dat wanneer zij met anderen in de schrijfafdeling zouden spreken, zou blijken dat bijna iedereen op bepaalde punten wel een andere mening had.

De anderen in de schrijfafdeling werden later een voor een door Albert Schroeder en Jack Barr ondervraagd. Niemand van hen had erkend over bepaalde leerstellingen twijfels te hebben, hoewel uit informele gesprekken was gebleken dat nagenoeg iedereen op sommige punten wel een andere visie had.

Het ironische van dit alles was dat binnen het Besturende Lichaam ook een groot aantal uiteenlopende meningen bestonden, iets dat de ondervragers nooit noemden of tegenover de ondervraagden toegaven.

Ik wist dat Lyman Swingle, coördinator van het Schrijverscomité en van de schrijfafdeling, voor een zonebezoek op reis was. Ik vond het

onbegrijpelijk dat men tijdens zijn afwezigheid een dergelijk intensief onderzoek was begonnen. Toch hadden de leden van het Besturende Lichaam die het onderzoek leidden, niet te kennen gegeven dat er iets was voorgevallen dat zo'n grootschalig onderzoek rechtvaardigde. Uit mijn ervaring met de organisatie wist ik dat dit ontbreken van een verklaring voor een actie niet op iets onschadelijks of goedaardigs duidde, maar op iets dat, wanneer het naar boven kwam, voor de mensen die het betrof weleens verschrikkelijke gevolgen kon hebben. Om die reden belde ik op maandag 21 april 1980 vanuit Alabama met het hoofdbureau in Brooklyn en vroeg of ik Dan Sydlik van het Besturende Lichaam kon spreken. De telefoniste zei dat hij niet bereikbaar was. Daarna vroeg ik of ik Albert Schroeder kon spreken, die dat jaar voorzitter van het Lichaam was. Hij was eveneens niet bereikbaar. Ik gaf daarop de telefoniste door dat ik het op prijs zou stellen als een van beiden mij zou terugbellen.

De volgende dag belde Albert Schroeder op.

Voordat ik nu op dit gesprek inga, en op de wijze waarop hij als voorzitter van het Lichaam mijn vragen beantwoordde, zal ik eerst ingaan op de gebeurtenissen die, zoals ik pas later te weten kwam, daarvóór al hadden plaatsgevonden en op die welke zich op het moment van het telefoongesprek afspeelden.

Op 14 april, acht dagen voordat Schroeder mij terugbelde, werd de dienstafdeling in Brooklyn gebeld door Joe Gould, een Getuige uit New York. Hij kreeg Harley Miller aan de lijn, een lid van het uit vijf mensen bestaande Dienstafdelingscomité.[27] Hij vertelde Miller dat hij van een collega van hem, een Cubaanse Getuige die Humberto Godinez heette, had gehoord dat deze een vriend op bezoek had gehad die een medewerker op Bethel was. Hij zei dat de Bethel-medewerker een aantal ideeën naar voren had gebracht die van de leer van de organisatie afweken. Miller raadde Gould aan van Godinez te weten te komen wie die Bethel-medewerker was. Dat deed Gould en hij kwam te weten dat het Cris Sanchez was. Godinez zei tevens dat in het gesprek mijn naam en die van Ed Dunlap en René Vazquez waren genoemd. Miller raadde Gould en Godinez niet aan om zelf bij de betrokken personen duidelijkheid te krijgen, noch om in een broederlijk gesprek een oplossing te vinden. Miller besprak dit niet met Ed Dunlap, die hij goed kende en wiens kantoor tegenover hem aan de overkant van de straat was gele-

27 Dit comité heeft de supervisie over de dienstafdeling, waarin op dat moment ongeveer veertig personen werkzaam waren.

gen. Hij belde niet naar René Vazquez, die hij al jaren kende en van wiens chauffeursdiensten hij regelmatig gebruik maakte. Hij nam niet de moeite om met Cris Sanchez contact op te nemen, die werkzaam was in de drukkerij van het Genootschap en telefonisch te bereiken was.

Hij sprak eerst met de leden van het Dienstafdelingscomité en informeerde of daar iets dergelijks bekend was. Daarna ging hij naar de voorzitter van het Besturende Lichaam, Albert Schroeder.

Deze gaf hem opdracht Godinez en zijn vrouw op het hoofdbureau uit te nodigen om met Miller te spreken. Tegen Cris Sanchez, Ed Dunlap of René Vazquez werd geen woord hierover gezegd. Evenmin werd ik op de hoogte gebracht. Blijkbaar vond het Voorzitterscomité een vriendschappelijke afhandeling van de zaak niet de juiste weg, een weg die zou kunnen voorkomen dat de kwestie hoog zou oplopen.

Tijdens het onderhoud met Godinez en zijn vrouw stelde Miller voor dat Godinez René Vazquez zou opbellen, om op 'tactvolle' wijze uit te zoeken of hij zich over de kwestie wilde uitlaten. Miller zelf voelde zich niet de persoon daarvoor. Evenmin vond hij het raadzaam Ed Dunlap te bellen of even naar de overkant van de straat te lopen om met hem over de zaak te praten. René werd opgebeld, en men bereikte wat men wilde bereiken: René antwoordde op een wijze die als bezwarend kon worden beschouwd. Er werd nogmaals een onderhoud met het echtpaar Godinez geregeld, ditmaal met het Voorzitterscomité van het Besturende Lichaam, bestaande uit Schroeder, Suiter en Klein. Dit vond plaats op dinsdag 15 april. Nog steeds had men niets tegen René, Ed, Cris of mij gezegd. Het onderhoud duurde twee uur en werd op de band opgenomen. Godinez vertelde wat hij zich nog wist te herinneren van het gesprek met Cris Sanchez, een mede-Cubaan en een oude vriend van hem. Dit gesprek had plaatsgevonden na een maaltijd in het huis van de familie Godinez en er werden toen een aantal omstreden kwesties besproken. In het verhaal van Godinez werden René, Ed Dunlap en ik verscheidene malen genoemd. Aan het eind van het gesprek werd het echtpaar Godinez door elk van de drie leden van het Besturende Lichaam, Schroeder, Suiter en Klein, om hun loyaliteit geprezen. Tevens spraken zij (op band) hun afkeuring uit over de personen op wie het onderhoud betrekking had.

Evenals Miller, had het Voorzitterscomité van het Besturende Lichaam geen pogingen ondernomen om met Cris Sanchez zelf te spreken. Men had slechts uit de tweede hand verhalen over hem gehoord. Ook waren er geen pogingen gedaan om met René Vazquez, Ed Dunlap of mij te spreken, over wie men alleen uit de derde hand had gehoord. De volgende dag, woensdag 6 april 1980, tijdens de gewone vergade-

ring van het Besturende Lichaam, speelde het Voorzitterscomité de gehele, twee uur durende band van het onderhoud voor het Lichaam af (niet aanwezig waren Milton Henschel, Lyman Swingle en ik).

Dit alles vond plaats *één week* voordat Schroeder mij opbelde, en hij belde slechts omdat ik hem daarom had gevraagd.

Nadat de band voor het Besturende Lichaam was afgespeeld, begon men met de ondervraging van Ed Dunlap en vervolgens van de hele schrijfafdeling. Die bandopname was de aanleiding daartoe. De leden van het Besturende Lichaam die de ondervraging uitvoerden, Barry, Barr en Schroeder, wisten dat maar al te goed. Toch zeiden zij er niets over, zelfs niet toen Ed Dunlap aan Barry en Barr vroeg wat de reden voor het verhoor was. Ik vind dat onbegrijpelijk!

De actie verliep snel. Men ging doelgericht en gecoördineerd te werk. Zowel Cris Sanchez als Nestor Kuilan en hun beide vrouwen werden nu ondervraagd. Cris en Nestor werkten in de vertaalafdeling Spaans, waar ook René twee dagen per week werkte.

Harley Miller belde daarna René op en vroeg hem of hij naar zijn kantoor wilde komen. Hij zei daarbij tegen hem: "We willen alleen maar weten hoe je over bepaalde punten denkt."

Het Voorzitterscomité regelde dat er onderzoekscomités werden gevormd om de verschillende personen te ondervragen. Al deze comités werden bemand door medewerkers die geen lid van het Besturende Lichaam waren, met uitzondering van Dan Sydlik. Het Besturende Lichaam leidde via het Voorzitterscomité alle acties, maar bleef zelf vanaf dat moment op de achtergrond. Om de leden van de verschillende onderzoekscomités op hun taak voor te bereiden, liet men hen gedeelten van de twee uur durende band beluisteren, die men voor het Besturende Lichaam had afgespeeld. Dat is de reden dat deze comités herhaaldelijk mijn naam en die van Ed in de ondervragingen van Sanchez, Kuilan en Vazquez gebruikten. En nog steeds vond het Voorzitterscomité het niet nodig om ons zelfs maar over het bestaan van een dergelijke bandopname in te lichten. Ook dat vind ik onbegrijpelijk!

Uit de vraagstelling werd duidelijk waar de onderzoekscomités op uit waren. Het comité dat Nestor Kuilan onder verhoor had, vroeg hem of hij van zijn privé-gesprekken met Ed Dunlap en mij verslag wilde doen. Hij antwoordde dat hij vond was dat anderen niet het recht hadden in privé-gesprekken te graven. Hij maakte hen duidelijk dat hij hen onverwijld op de hoogte zou stellen als hij vond dat er iets verkeerds of "zondigs" was gezegd, maar dat was zeker niet het geval. Zijn ondervragers zeiden dat hij moest 'meewerken anders zou hij kunnen worden

uitgesloten'. Daarop antwoordde hij: "Uitsluiten? Waarvoor?" Het antwoord was: "Wegens het verbergen van afvalligheid." Kuilan zei: "Afvalligheid? Waar dan? Wie zijn er afvallig?" Zij antwoordden dat men dit nog aan het uitzoeken was, maar dat zij er vrijwel zeker van waren dat er van afvalligheid sprake was.

Stelt u zich eens voor dat iemand in een politieverhoor gevraagd wordt informatie te verstrekken over bepaalde personen. Wanneer diegene daartoe niet bereid is, dreigt men met opsluiting. Als de persoon dan vraagt: "Waarom?" krijgt hij ten antwoord: "Wegens medeplichtigheid aan een bankroof." Wanneer hij vervolgens vraagt: "Welke bank is er dan beroofd en wie zijn de bankrovers?" is het antwoord: "Eh, we weten nog niet welke bank er beroofd is of wie het gedaan hebben, maar we zijn er vrijwel zeker van dat er ergens een bank is beroofd. Jij bent daar medeplichtig aan en je zult de gevangenis indraaien als je onze vragen niet beantwoordt."

Nestor legde uit dat hij de Gileadschool had gevolgd, waar Ed Dunlap een van zijn leraren was. Mij kende hij sinds de tijd dat ik als zendeling en bijkantooropziener in Puerto Rico diende. Hij erkende dat hij met elk van ons weleens een gesprek had gehad, maar zei dat er in deze gesprekken niets aan de orde was geweest dat zondig of verkeerd was en dat deze gesprekken tot zijn privé-aangelegenheden behoorden.

Toen Albert Schroeder mij op 22 april op mijn verzoek opbelde, draaide het rechterlijk apparaat van de organisatie al op volle toeren. Als voorzitter van het Besturende Lichaam was hij het beste geïnformeerd, want alle betrokken onderzoekscomités stonden onder leiding van het Voorzitterscomité.

Hij wist dat zijn comité een week daarvoor de eerder genoemde band van twee uur voor het Besturende Lichaam had afgespeeld.

Hij wist dat de verschillende onderzoekscomités waren "geïnstrueerd", dat zij gedeelten van de band te horen hadden gekregen en dat zij op hetzelfde moment dat hij met mij sprak, mijn naam en die van Ed Dunlap bij hun ondervragingen gebruikten.

Hij wist dat het in de verhoren van het comité om de meest ernstige beschuldiging van "afvalligheid" ging. Hij, die ons zijn "broeders" noemde en ons al tientallen jaren kende, moet hebben geweten dat dit voor ons zeer ernstige gevolgen kon hebben.

Hoe reageerde hij door de telefoon? Het gesprek liep als volgt:

Na een korte begroeting zei ik: "Bert, vertel me eens wat er gaande is op de schrijfafdeling?"

Zijn antwoord was: "Nou – het Besturende Lichaam dacht er goed aan

te doen dat enkelen van ons de afdeling onderzoeken om te zien wat er gedaan kan worden om de coördinatie en de efficiëntie van de afdeling te verbeteren – en om te zien of er broeders zijn die op bepaalde punten reserves hebben."

Dat laatste, over broeders die reserves hebben, zei hij terloops, alsof het van ondergeschikt belang was. Hij had zeer duidelijk de gelegenheid gehad mij op de hoogte te brengen van wat er zich afspeelde. Hij benutte deze echter niet.

Daarna vroeg ik hem wat de reden was voor zo'n omvangrijk onderzoek. Hij had nu voor de tweede maal de gelegenheid om mij eerlijk de situatie uit te leggen. Hij antwoordde: "Nou, de afdeling werkt niet zo erg efficiënt. Het boek voor het congres van deze zomer komt te laat in de drukkerij."

In plaats van mijn vraag open en eerlijk te beantwoorden, gaf hij mij voor de tweede maal een ontwijkend antwoord. Ik zei dat een boek altijd op het nippertje klaar is. In het jaar daarvóór gingen zowel *Commentaar op de brief van Jakobus* (geschreven door Ed Dunlap) als *De beste levensweg kiezen* (door Reinhard Lengtat) pas begin januari naar de drukkerij. Dat was toch nog op tijd. (Mij was de verantwoordelijkheid toegewezen om erop toe te zien dat deze boeken op tijd klaar zouden zijn. Het boek voor 1980, getiteld *De Weg tot waar geluk*, werd geschreven door Gene Smalley, die nog nooit eerder een boek had geschreven. Het project stond niet onder mijn verantwoording.) Ik voegde eraan toe dat ik nog steeds geen aanleiding zag voor zo'n onderzoek.

Schroeder vervolgde: "En dan zijn er nog enkele broeders die niet gelukkig zijn met de manier waarop hun artikelen worden geredigeerd. Ray Richardson zei dat hij een artikel had ingestuurd [hij noemde het onderwerp van het artikel] en hij was helemaal niet blij met de manier waarop het was bewerkt."

Ik zei: "Bert, als je ook maar iets afweet van schrijvers, dan is het wel dat geen enkele schrijver het leuk vindt als zijn werk een 'chirurgische' behandeling ondergaat. Maar dat is toch niets nieuws! Zolang er een schrijfafdeling is, is het toch altijd al zo geweest. Hoe denkt Lyman [Swingle, de coördinator van de schrijfafdeling] hierover?"

Hij antwoordde: "O, maar Lyman is er op het moment niet."

"Ik weet dat hij er niet is", antwoordde ik, "hij is op reis voor een zonebezoek. Heb je hem geschreven?"

"Nee", zei hij.

Toen zei ik: "Bert, ik vind dit merkwaardig. Stel dat bijvoorbeeld Milton Henschel [de coördinator van het Uitgeverscomité dat de supervisie heeft over alle drukkerij-activiteiten] op reis is en dat een ander

lid van het Uitgeverscomité, bijvoorbeeld Grant Suiter, ook afwezig is en er kwamen bij het Besturende Lichaam berichten binnen dat de drukkerij niet zo efficiënt functioneert als het zou moeten – denk je dan dat het Besturende Lichaam in afwezigheid van deze twee broeders een grootschalig onderzoek op touw gaat zetten naar de activiteiten van de drukkerij?" (Ik wist dat men een dergelijke actie niet eens in overweging zou nemen.)

Na enige aarzeling zei hij: "Nou, het Besturende Lichaam heeft ons gevraagd om dit te doen en we zetten het voor hen gewoon even op papier. En morgen brengen we verslag uit."

Ik antwoordde: "Wel, ik zou het op prijs stellen als je hen laat weten hoe ik erover denk. Ik denk dat het een belediging voor Lyman Swingle is, zowel ten aanzien van hemzelf en zijn lange staat van dienst als ten aanzien van zijn positie, als jullie een actie als deze uitvoeren zonder hem daarover te raadplegen of in te lichten."

Schroeder zei dat hij mijn opmerkingen zou overbrengen. Ik voegde eraan toe dat als er iets was dat werkelijk belangrijk was en beslist besproken moest worden, ik altijd nog zou kunnen komen. Hij zei: "Kan dat?" Ik antwoordde: "Natuurlijk kan dat, gewoon een vliegtuig nemen en terugvliegen." Hij vroeg of ik er de volgende woensdag kon zijn. Ik antwoordde: "Wat voor nut heeft dat als Lyman Swingle er dan nog niet is?" Hier eindigde ons gesprek.

De voorzitter van het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen had ruimschoots de gelegenheid gekregen om open en eerlijk op mijn verzoek om informatie in te gaan, door te zeggen: "Ray, we denken dat er iets heel ernstigs aan de hand is en er worden zelfs beschuldigingen van afvalligheid geuit. We vinden dat je moet weten dat jouw naam erbij betrokken is, en voordat we iets gaan ondernemen dachten we dat we als christenen verplicht zijn er eerst met jou over te praten."

Natuurlijk kon hij dat laatste niet meer zeggen, omdat hij en de andere leden van het Voorzitterscomité al een grootschalige operatie met bandopnamen, onderzoekscomités en ondervragingen op gang hadden gebracht. Hij zei echter helemaal niets waaruit op te maken viel wat er écht aan de hand was, geen woord. Het beeld dat de vertegenwoordiger van het Besturende Lichaam mij gaf, was ronduit bedrieglijk en gefingeerd. Hóé bedrieglijk en gefingeerd, kon ik op dat moment niet weten. Weliswaar kwam ik daar spoedig achter, maar dat kwam omdat ik informatie kreeg uit bronnen buiten het Besturende Lichaam.

Mocht het gedrag van het Besturende Lichaam en het Voorzitterscomité op dit punt al moeilijk te begrijpen zijn, voor mij was het helemaal

niet te verklaren – en te rechtvaardigen – dat zij met Ed Dunlap, die op het hoofdbureau gemakkelijk te bereiken was, geen open kaart speelden. Toen hij aan Barry en Barr vroeg wat de reden voor hun ondervraging was, hadden zij eerlijk kunnen vertellen waarom zij van het Besturende Lichaam opdracht hadden gekregen hem te ondervragen en welke beschuldigingen er tegen hem ingebracht waren. De Heer Jezus Christus heeft verklaard dat wij anderen moeten behandelen zoals wij zelf graag behandeld willen worden. Schriftuurlijke beginselen als deze zouden hebben *geëist* dat iemand recht op de man af had verteld welke beschuldigingen van "afvalligheid" er achter Eds rug om geuit werden. Degenen die dit wisten, kozen daar op dat moment niet voor. Zij kozen daar *bijna een hele maand lang* niet voor. Toch werd zijn naam, evenals die van mij, aan de leden van de onderzoekscomités, en daarna aan de rechterlijke comités, doorgespeeld – aan zeker meer dan tien mannen. En nog was er *niemand* van het Besturende Lichaam die naar hem toe ging om te zeggen welke ernstige beschuldigingen er tegen hem waren ingebracht. *En dat terwijl velen van hen hem bijna dagelijks zagen.*

Hoe men een dergelijke handelwijze nog christelijk kan noemen, is mij een raadsel!

Op vrijdag 25 april, precies drie dagen nadat Schroeder mij op mijn verzoek opbelde, werden Cris Sanchez en zijn vrouw en Nestor Kuilan door de rechterlijke comités die onder de goedkeuring en leiding van het Voorzitterscomité van het Besturende Lichaam opereerden, uitgesloten. René en Elsie Vazquez, alsook een ouderling van een gemeente die grensde aan die waarin René diende, werden door een ander comité uitgesloten. Behalve de naam van de gemeente-ouderling, werden alle namen aan de medewerkers van het hoofdbureau voorgelezen met de mededeling dat zij waren uitgesloten. Aldus werden meer dan 1500 mensen door het Besturende Lichaam ingelicht. Zij vonden het echter niet nodig om mij in te lichten. Natuurlijk kreeg ik het uiteindelijk te horen, maar dan wel door telefoontjes van de getroffenen, en niet van mijn medeleden in het Besturende Lichaam.

Diane Beers, die al tien jaar lang op het hoofdbureau werkte en die het echtpaar Sanchez en Kuilan goed kende, beschreef haar indrukken van de gebeurtenissen in de week van 21 tot 26 april als volgt:

"Ik denk dat wat me die week het meest heeft aangegrepen, de manier was waarop deze vrienden werden behandeld. Zij wisten nooit wanneer ze voor een comité moesten verschijnen. Dan ineens ging de

telefoon en moest Cris verschijnen. Toen hij terugkwam, rinkelde de telefoon weer en daar ging Nestor. Het bleef maar doorgaan. Men liet hen gedurende die week voortdurend opdraven. Toen ik op een dag met Norma in gesprek was, vertelde zij dat het comité haar wilde spreken zonder dat Cris erbij was, en zij wist niet wat ze moest doen. Ik raadde haar aan nooit zonder Cris te gaan omdat zij anders geen enkele getuige zou hebben van wat men tegen haar had gezegd en van haar antwoord daarop. Zij zouden alles kunnen beweren, en Norma zou onmogelijk het tegendeel kunnen bewijzen. Het werd duidelijk dat men Norma tegen Cris wilde uitspelen.

Op vrijdagmiddag [25 april] kwam het comité tenslotte om kwart voor vijf naar de achtste etage, waar wij allemaal werkten, en ging gelijk naar de vergaderzaal die zich vlak naast mijn kantoor bevond. Kort daarna verliet iedereen zijn werk en ging naar huis. Ik bleef echter om op de afloop te wachten. Zij riepen Cris, Norma, Nestor en Toni om de beurt naar binnen, en telkens wanneer een van hen naar buiten kwam ging ik erheen om te horen wat het 'vonnis' was. Ik herinner me nog dat toen ik het kantoor van Nestor binnenkwam om met hem en Toni te spreken, zij zeiden dat ik maar beter weg kon gaan voordat ik ook in moeilijkheden zou komen omdat ik samen met hen gezien was. Terwijl ik alleen naar huis liep vocht ik de hele weg tegen mijn tranen. Ik was er kapot van. Ik kon maar niet geloven wat er was gebeurd. Het is een gevoel dat ik nooit zal vergeten. Deze plaats is vele jaren lang mijn thuis geweest en ik heb het er naar mijn zin gehad – nu leek het alsof ik mij in een vreemde omgeving bevond. Ik moest denken aan wat Christus had gezegd, namelijk dat men hen aan hun vruchten zou kennen, en in mijn ogen was datgene dat ik die week had gezien en gehoord gewoon niet christelijk meer. Het was zo wreed en liefdeloos. Dit waren mensen die jarenlang het Genootschap hadden gediend, een goede reputatie hadden opgebouwd en bij iedereen geliefd waren. En toch toonde men geen barmhartigheid jegens hen. Dat was voor mij onbegrijpelijk.

Ik moest die avond naar de vergadering, maar omdat ik helemaal overstuur was ging ik niet. Later op de avond toen Lesley [haar kamergenootje] terug was van de vergadering en wij nog zaten te praten werd er op de deur geklopt. Het moet zo rond een uur of elf geweest zijn. Het was Toni Kuilan. Ze was nog niet binnen of zij barstte al in tranen uit en snikte hevig. Ze wilde niet dat Nestor te weten kwam hoe overstuur ze was. We zaten samen te huilen en te praten. We lieten haar weten dat zij en Nestor nog altijd onze vrienden waren, net als voorheen, en probeerden haar zo goed we konden te bemoedigen.

Ik kon die nacht maar moeilijk slapen, en zo tussen twee en drie uur 's nachts stond ik op. Op het toilet dacht ik na over wat er was gebeurd. Het leek wel een nachtmerrie - het leek allemaal zo onecht.

Zaterdagochtend wilde ik naar Nestor en Toni en Cris en Norma gaan. Toen ik bij de kamer van Nestor en Toni aankwam, bleek dat ze bezoek hadden van John Booth [een lid van het Besturende Lichaam]. Hij kwam vertellen dat hun beroep door het Besturende Lichaam was afgewezen. Het comité had hen vrijdagavond verteld dat zij de brief waarin zij beroep konden aantekenen, de volgende morgen vóór acht uur moesten inleveren. Dat was op zichzelf al belachelijk, maar ze waren onderdanig en voldeden eraan. En nu werd Booth naar hen toegestuurd om hen het "Nee" mede te delen. Nestor vroeg om uitleg, waarop hij [Booth] zei dat hij slechts een 'boodschappenjongen' was - hij liet duidelijk merken dat hij er met geen van beiden over wilde praten."

Het ging hier om mensen die tientallen jaren lang met de organisatie verbonden waren geweest, zich vele jaren van hun leven full-time met hart en ziel hadden gewijd aan wat zij als dienst voor God beschouwden. In een tijdsbestek van nauwelijks zes dagen, van maandag 21 april tot 26 april, werd dat allemaal aan de kant geschoven en werden zij uitgesloten. Toen de ondervragers tijdens die week de Schrift hanteerden, gebeurde dat op een beschuldigende en veroordelende wijze, niet op de wijze zoals de apostel Paulus het beschrijft in 2 Timótheüs hoofdstuk twee, vers 24 en 25, waar hij de raad geeft:

"Een dienstknecht van de Heer mag geen ruzie maken. Hij moet tegenover iedereen vriendelijk wezen, en een goede en geduldige leraar zijn, die zijn tegenstanders in alle eenvoud terechtwijst. Misschien geeft God hun de kans, tot inkeer te komen en de waarheid te kennen." - *Goed Nieuws Bijbel.*

Ik denk dat als mensen zich afvragen in hoeverre de leerstellingen van een geloofsgemeenschap op de Schrift gebaseerd zijn, het van armoede getuigt als die geloofsgemeenschap niet bereid is tijd uit te trekken om met deze mensen aan de hand van het woord van God te redeneren - en dit niet slechts voor een paar uren of dagen, maar voor weken of maanden. Toen zij die op het hoofdbureau ondervraagd werden, argumenten naar voren brachten die op de Schrift waren gebaseerd, werd hun met zoveel woorden gezegd: "We zijn hier niet om jouw vragen over de bijbel te beantwoorden." Harley Miller zei tegen René Vazquez: "Ik ben geen bijbelgeleerde. Ik probeer me aan de publicaties van

het Genootschap te houden en meer kan ik niet doen." In de gedachtegang van de ondervragers ging het niet in de eerste plaats om loyaliteit aan God en zijn Woord, maar om loyaliteit aan de organisatie en haar leer. En hierin werden zij, zoals al eerder is aangetoond, gesteund door de publicaties van het Genootschap.

Er kan naar waarheid worden gezegd dat niemand van de uitgeslotenen van plan was zich van de Jehovah's Getuigen af te scheiden. Evenmin waren zij van plan anderen daartoe aan te zetten. Hun houding komt op aangrijpende wijze tot uiting in de volgende brief van René Vazquez, waarin hij beroep aantekende tegen de uitsluitingsactie die men tegen hem en zijn vrouw had ondernomen:

René Vazquez
31-06 81 Street
Jackson Heights, NY 11370

4 mei 1980

Rechterlijk comité
p/a Claudius Johnson
1670 E 174 Street Apt. 6 A

Geliefde broeders,

Ik zie mij genoodzaakt op deze wijze nogmaals een beroep te doen op jullie redelijkheid en onpartijdig oordeel, zodat jullie zullen inzien dat wij niet schuldig zijn aan datgene waarvan men mij en mijn vrouw heeft beschuldigd. Wij begrijpen of weten eigenlijk niet eens wie ons beschuldigd hebben.

Tijdens ons verhoor hebben wij in alle eerlijkheid en oprechtheid jegens Jehovah God erop gewezen, dat alleen al het idee dat wij sektevorming zouden bevorderen of afvallig zouden zijn, volkomen ondenkbaar is. Wordt dit niet bevestigd door mijn toegewijde dienst aan Jehovah God in de afgelopen 30 jaar? Daarin heb ik maar minimale aandacht aan mijn gezin en mijn wereldse werk kunnen besteden. Waarom moet het feit dat ik in een vertrouwelijk gesprek bijbelse punten met enkele geliefde broeders en vrienden heb besproken, als een overval op de organisatie of als afvalligheid worden beschouwd? Waarom moet men naar het uiterste middel van uitsluiting grijpen? Een redelijk gesprek, vriendelijkheid, ware christelijke liefde en barmhartigheid kan elk misverstand of kwaad ten gevolge van ondoordachte uitspraken of het praten over dingen die niet in overeenstemming zouden zijn met hetgeen door het Genootschap is gepubliceerd, rechtzetten of tenietdoen. Wie zijn die kwade, goddeloze personen, haters van Jehovah, opstandige individuen, onberouwvolle bewerkers van goddeloosheid die moeten worden verwijderd? Waarom moet een wettische definitie van afvalligheid op zo'n koude en onbarmhartige wijze worden gehanteerd om mensen te veroordelen die niets hebben gedaan, behalve dan dat zij vele jaren lang trouw hebben gediend en zichzelf volledig hebben ingezet ten behoeve van de broeders?

Wie zijn diegenen die schande brengen over Jehovah's naam en die de organisatie een slechte reputatie bezorgen? Wordt ieder misverstand of onjuist weergeven uitspraak, niet met duizend

vermenigvuldigd door de drastische maatregelen die men heeft getroffen, de liefdeloze methoden die men heeft toegepast, de lasterlijke geruchten die men heeft verspreid, het gemis aan barmhartigheid en christelijke liefde, de verdenking, de angst en de verschrikking van de inquisitoriale onderzoeken?

Broeders, ons hart is vervuld van liefde voor de gehele gemeenschap van onze broeders. Mijn vrouw en ik hebben nooit de bedoeling gehad verwarring of onrust in het geloof van de broeders te brengen. Hoe zou Christus Jezus in een situatie als deze hebben gehandeld?

Het lijkt erop dat het vaststellen van schuld, door vast te stellen dat er sprake was van afvalligheid, het hoofddoel van het comité was. Hoewel wij herhaaldelijk vanuit ons hart te kennen hebben gegeven dat het volgen van een afvallige koers voor ons ondenkbaar is en dat zoiets nooit in ons hart is opgekomen, bleef men ons hierop aanklagen. Het lijkt wel of het comité zich heeft voorgenomen te bewijzen dat wij afvalligen zijn door aan te tonen dat de privé-gesprekken die wij met enkele geliefde vrienden hebben gevoerd, in feite onderdeel zijn van een kwaad plan om een sekte te vormen of verdeeldheid door afvalligheid te veroorzaken! Bij twee afzonderlijke gelegenheden gebruikte broeder Harold Jackson het voorbeeld van een jong meisje dat hoererij heeft gepleegd, maar innerlijk zo'n afkeer van het idee heeft, dat zij er in feite van overtuigd is dat zij géén hoererij heeft gepleegd, hoewel zij zwanger is. Toegepast op onze situatie zou dat betekenen dat wij, ongeacht hoe weerzinwekkend het idee voor ons ook is dat wij afvalligen zouden zijn en ongeacht of ons hart en geweten ons zeggen dat het voor ons ondenkbaar is, toch afvalligen zijn.

Maar broeders, wij kennen het onderscheid tussen onze rechter- en linkerhand. Men kan ons niet vergelijken met een jong meisje bij wie het aan begrip en ervaring ontbreekt. Maar zeg ons nu eens, zelfs wanneer zoiets het geval zou zijn, namelijk dat wij iets zouden zijn dat wij niet zijn omdat wij het niet in ons hart, verstand en geweten zijn, hoe zou Christus Jezus dan in zo'n situatie hebben gehandeld? Zou hij zijn goedertierenheid en genade niet aan dat meisje hebben betoond, opdat de zonde niet als koning zal heersen. Hij is toch gestorven opdat aan ons genade kan worden betoond?

Aan de andere kant, zou het wijsheid van boven zijn om een zaak te beoordelen op basis van het voorbeeld van dat meisje, dat er zeker van is dat zij geen hoererij heeft gepleegd, terwijl haar buik toch dikker wordt? Hoe zouden de zaken liggen als een intensief onderzoek zou hebben uitgewezen dat zij een cyste in haar baarmoeder had en dus de waarheid sprak, maar door de ondervragingen en de mentale angst zo onder druk werd gezet dat het echte lijden van buitenaf kwam. En hoe zou het zijn geweest als bovendien nog lasterlijke geruchten de ronde zouden hebben gedaan dat zij zwanger was, dat zij een tweeling zou krijgen, dat er bij haar inmiddels al een drieling was geboren, enzovoorts? Zou dat niet een groot onrecht zijn geweest? Wie zouden in werkelijkheid de schade hebben veroorzaakt? Zouden de liefde en de genade van Christus Jezus zo'n groot onrecht niet hebben kunnen voorkomen?

Juist om die reden zei Jezus tegen degenen die hem veroordeelden omdat hij op de sabbat genezingswerk verrichtte: "Houd op met dat oordelen naar de uiterlijke schijn; spreek liever een rechtvaardig oordeel uit."--Joh. 7:24

Broeder Episcopo heeft als lid van het rechterlijk comité in een aantal suggestieve vragen te kennen gegeven dat een afvallige best heel oprecht kan zijn in hetgeen hij onderwijst, maar toch een afvallige blijft. Toegepast op onze situatie zou dat betekenen dat, hoewel wij voortdurend benadrukt hebben dat een dergelijke afvallige handelwijze voor ons ondenkbaar is en dat wij ons nooit met een boosaardig plan tegen de organisatie hebben ingelaten, noch met een plan om een sekte te vormen, wij nog steeds als afvalligen worden behandeld vanwege de dingen die wij in privé-gesprekken tegen vrienden hebben gezegd.

Als wij echter deze definitie van afvalligheid hanteren, dan zouden wij moeten concluderen dat de geschiedenis van de organisatie veel afvalligheid laat zien. Toen wij onderwezen dat de onzichtbare tegenwoordigheid van Christus Jezus in 1874 begon, waren wij heel oprecht. Maar Jehovah wist dat het niet in overeenstemming was met de bijbelse waarheid. Hij zou ons daarom volgens de definitie van broeder Episcopo als afvalligen hebben moeten beschouwen. Telkens weer hebben wij als organisatie met alle toewijding en oprechtheid jegens God, dingen onderwezen die niet in overeenstemming met het Woord van God bleken te zijn en het geloof van velen werd aangetast toen de dingen niet zo bleken te zijn als wij ze hadden verkondigd. Zou het genadig en liefdevol zijn wanneer men op basis hiervan de organisatie als een afvallige zou veroordelen. Zou het verstandig zijn om de organisatie in de categorie van Hymeneüs en Filetus te plaatsen, die het geloof van sommigen afbraken door te beweren dat de opstanding al had plaatsgevonden?

Er is actie tegen ons ondernomen omdat wij bepaalde punten uit de bijbel vertrouwelijk met een paar broeders hebben besproken. Eén van de meest fundamentele rechten van het individu is de mogelijkheid vertrouwelijk met een vriend of vertrouwensman te spreken. Als ons dit voorrecht wordt ontnomen, of als ons wordt medegedeeld dat wij een dergelijk gesprek moeten opbiechten, om vervolgens te worden veroordeeld op grond van de uitlatingen daarin, of als degenen die wij in vertrouwen hebben genomen, onder bedreiging dat men stappen tegen hen zal ondernemen, ertoe worden gedwongen ons te beschuldigen, wat voor soort van onderwerping eisen wij dan als organisatie? Zou daarmee in werkelijkheid niet de positie van Christus Jezus als hoofd van de gemeente geweld worden aangedaan?

Wij kunnen verschillende voorbeelden geven, waarin velen, ook sommigen uit ons comité, dingen hebben gezegd die niet door de organisatie zijn gepubliceerd of onderwezen. Als ik van zulke gesprekken afweet, hoeveel anderen weten of wisten daar dan eveneens vanaf? Met hoeveel mensen hebben zij over deze dingen gesproken? Moeten wij nu een inquisitoriaal onderzoek beginnen om dat uit te zoeken en om te bewijzen dat zij afvallig zijn? Dat ik zulke voorbeelden, met de namen die erbij horen, niet heb genoemd, komt omdat ik weet dat zoiets onrechtvaardig zou zijn. Wij wilden niet de indruk wekken dat wij met een beschuldigende vinger naar anderen hebben gewezen. Moeten de broeders nu onder angst en beven gebukt gaan, waarbij alleen al de opmerking dat zij de bijbel thuis hebben gelezen, als verdacht en als een aanwijzing van afvalligheid kan worden beschouwd (of moeten we het "ketterij" noemen)?

Toen ik tijdens ons verhoor te kennen gaf dat het ons speet dat er beroering was ontstaan die op de een of andere wijze op ons kon worden teruggevoerd omdat wij nogal onvoorzichtig met een aantal broeders over enkele dingen hadden gesproken, en

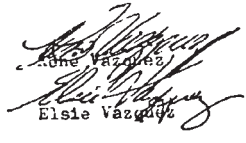
toen wij de verzekering gaven dat wij op geen enkele wijze ooit weer met anderen over zulke dingen zouden spreken maar juist tegen iedereen die erover zou beginnen zouden zeggen dat we daar niet meer over wilden praten, verklaarde broeder Harold Jackson nadrukkelijk dat ik hem op de een of andere manier daar eerst maar eens zekerheid over moest geven. Hij vervolgde met te zeggen dat wij een gevaar voor de organisatie zijn, dat ik dingen probeerde te verbergen, en dat hij persoonlijk niet geloofde wat ik had gezegd. Wat heeft de bijbel ons in dit verband te zeggen? Hoe kan men een dergelijke "zekerheid" geven? Zelfs indien er een geldige reden is om iemand van het bevorderen van een sekte te beschuldigen, dan nog zegt Titus 3:10: "Wat een mens betreft die een sekte bevordert, verwerp hem na een eerste en een tweede terechtwijzing." De tweede terechtwijzing zou dan nodig zijn indien de persoon *doorgaat met het maken van nieuwe overtredingen* en daarmee laat zien dat hij doelbewust aan sektevorming doet. Zelfs wanneer men op grond van het allereerste, ongelukkige misverstand ons tot dat soort van personen zou willen rekenen, dan kunnen wij zeggen dat wij onze contacten met anderen zelfs tot een absoluut minimum hebben beperkt om eventuele verdere misverstanden te voorkomen. Aangezien een louter mondelinge toezegging niet genoeg is, zou, volgens de raad van Paulus, de wandel van de betreffende persoon, voorzover hij geen tweede vermaning nodig heeft en in dezelfde fout vervalt, de noodzakelijke zekerheid moeten bieden. Maar zelfs dit voordeel van de twijfel wordt ons niet gegeven.

Broeder Jackson heeft verscheidene malen verklaard dat onze uitlatingen als een rechtstreekse aanval op de organisatie bedoeld waren. Een dergelijke aanval heeft echter in het geheel niet plaats gehad, en ik zou ook niet weten wie er van plan waren een dergelijke aanval uit te voeren. Zou het niet kunnen zijn dat deze uitspraak uit de mond komt van iemand die het aan onderscheidingsvermogen ontbreekt en die op grond van een overhaast oordeel tot deze uitspraak is gekomen en daarna alarm heeft geslagen? Moet een dergelijke bewering of overhaaste conclusie opeens als absolute waarheid worden gezien en moet iedereen daarnaar worden afgemeten? Broeders, de extreme en onbegrijpelijke maatregelen die in deze situatie worden genomen, zijn voor ons uitermate verwarrend en onthutsend.

Wij beroepen ons op rechtvaardigheid en barmhartigheid, omdat wij zijn veroordeeld voor iets dat wij niet hebben begaan.

Wees verzekerd van onze gebeden tot Jehovah voor deze zaak, opdat zij tot zegen van zijn naam en tot geestelijk welzijn van zijn volk tot een oplossing mag worden gebracht.

Jullie broeders,

Zo'n dertig jaar daarvóór verliet René zijn ouderlijk huis om te ontsnappen aan wat hij een kleingeestige, onderdrukkende en intolerante sfeer vond. Hij wilde zelf bepalen of hij met de Jehovah's Getuigen

doorging of niet. Vanaf dat moment sloot hij zich bij hen aan en gaf zich met hart en ziel aan de dienst. Nu moest hij toezien hoe deze dertig jaar in nog geen twee weken aan de kant werden geschoven. Men had hem aan strenge verhoren onderworpen, de oprechtheid van zijn beweegredenen in twijfel getrokken en hem bestempeld als een opstandige tegen God en Christus. In zijn brief klinkt het pijnlijke besef door dat hij zich tegenover dezelfde religieuze intolerantie en kleingeestigheid geplaatst zag waarvan hij dacht losgekomen te zijn.

Renés beroep werd ingewilligd. Hij moest opnieuw voor een comité van vijf (andere) ouderlingen verschijnen. Elke poging om te laten zien dat hij op verzoening uit was, dat hij geen geschilpunt wilde maken van bepaalde leerstellige kwesties en dat hij daarover niet dogmatisch wilde zijn, werd als een uitvlucht, als bewijs van schuld afgewezen.

Op een gegeven ogenblik, na uren met vragen te zijn bestookt, werd hij in de rede gevallen door Sam Friend, een lid van het comité-van-beroep. Deze zei: "Da's allemaal larie. Ik ga je nu deze lijst met vragen voorlezen en ik wil dat je ze met ja of nee beantwoordt." [Hij gebruikte voor *allemaal larie* de uitdrukking *a lot of hogwash*, dat letterlijk *een hoop varkensdrek* betekent. – vert.] Aangezien Renés moedertaal Spaans is, kende hij die uitdrukking niet. Na afloop realiseerde hij zich dat het slechts een plaatselijke uitdrukking was. Hij vertelde mij dat hij op dat moment echter zo werd geraakt door de vuiligheid die in het woord opgesloten ligt, dat er iets in hem "brak". Hij antwoordde: "Nee, ik beantwoord geen enkele vraag meer van jullie. Jullie zijn erop uit mij te breken en ik ben niet van plan dat nog langer te doorstaan." De zitting werd geschorst. René ging naar buiten, en op straat barstte hij in tranen uit.

Het comité handhaafde het standpunt: René bleef uitgesloten.

René had op de dienstafdeling in Brooklyn veel mensen leren kennen en met velen samengewerkt. Daaronder waren ook personen die jarenlang graag van zijn vriendelijkheid en behulpzaamheid gebruik hadden gemaakt. Niet één van hen wilde echter voor hem op de bres springen. En niemand wilde een pleidooi houden om dezelfde vriendelijkheid te betonen die hij altijd had laten zien.[28] Zijn onmiskenbare oprechtheid en vlekkeloze staat van dienst in de voorafgaande dertig jaar – niets daarvan legde voor de organisatie gewicht in de schaal der gerechtig-

28 Hoewel al deze gebeurtenissen zich "achter gesloten deuren" afspeelden, waren er op de afdeling velen die op de hoogte waren van wat er plaatsvond, hetzij door directe betrokkenheid of door "afdelingsroddel".

heid, zolang hij het niet volkomen met de organisatie eens was en alles klakkeloos accepteerde. Zouden hierop de volgende woorden van de discipel Jakobus niet van toepassing zijn?

> "Spreek en handel als mensen die geoordeeld zullen worden door de wet die vrij maakt. Dat oordeel zal onbarmhartig zijn voor degene die nooit barmhartigheid heeft bewezen. Maar barmhartigheid triomfeert over het oordeel."[29]

Op 8 mei 1980 liet het Besturende Lichaam mij eindelijk officieel weten dat in deze zaak ook mijn naam gevallen was. Ik werd opgebeld door Albert Schroeder, de voorzitter van het Besturende Lichaam. Hij zei dat het Lichaam wilde dat ik naar Brooklyn kwam. Zij wilden met mij spreken. Dit was de *eerste keer* dat ze mij lieten weten dat ik in opspraak was gekomen.

Sinds ons vorige gesprek, waarin de voorzitter herhaaldelijk had omzeild mij te vertellen wat er werkelijk aan de hand was, waren er vijftien dagen verstreken. Nog steeds was ik niet op de hoogte van het bestaan van de twee uur durende bandopname van de ondervraging en van het feit dat men deze voor het gehele Besturende Lichaam had afgespeeld. Sinds het afspelen waren er drieëntwintig dagen verstreken.

Gedurende deze drieëntwintig dagen hadden zij de band niet alleen voor het Besturende Lichaam afgespeeld, maar hadden zij tevens gedeelten ervan, waarin mijn naam en die van Ed Dunlap voorkwamen, voor tenminste zeventien mensen buiten het Lichaam (de mensen die deel uitmaakten van de onderzoekscomités en de rechterlijke comités) afgespeeld. Daarnaast hadden zij drie medewerkers van het hoofdbureau en drie mensen daarbuiten uitgesloten. Met één daarvan was ik al 30 jaar lang bevriend. Verder hadden zij nog een bandopname gemaakt van een onderhoud met een man wiens naam Bonelli was. Deze band zal later aan de orde komen. In het algemeen hadden zij alles in het werk gesteld om van Bethel-medewerkers of van anderen belastend materiaal te verkrijgen, waarbij zelfs met uitsluiting werd gedreigd om van enkele mensen informatie los te krijgen.

Pas ná dit alles, achtte het Besturende Lichaam het raadzaam om mij via het Voorzitterscomité te laten weten dat ik volgens hen bij de zaak was betrokken. Onbegrijpelijk dat dat toen pas gebeurde!

Al mijn informatie erover had ik uit andere bronnen vernomen – niet

---

29 Jakobus 2:12, 13, *Groot Nieuw Bijbel.*

van het Besturende Lichaam waar ik al negen jaar deel van uitmaakte. De Bethel-medewerkers die men aan "kruisverhoren" en rechterlijke onderzoeken had onderworpen, belden mij op en gaven uiting aan hun ontzetting over de vijandige en intolerante houding waarmee zij waren bejegend. Volgens hen hadden degenen die over het hele gebeuren de leiding hadden, simpelweg met hen afgerekend om zo degenen te bereiken die hun eigenlijke doelwit waren, namelijk Edward Dunlap en mij. Zij hadden het gevoel dat voor een meer strategische koers was gekozen, waarbij met de "kleine mensen" (de minder bekende en minder prominente personen) wordt begonnen en hun "schuld" wordt vastgesteld zodat het erop lijkt dat het om een gevaarlijke situatie van grote omvang gaat, en nadat aldus een zo sterk mogelijke basis is gelegd, men vervolgens de beter bekende en meer prominente personen aanpakt. Terecht of onterecht, die indruk hadden zij gekregen. Ik had graag van de leden van het Voorzitterscomité willen horen waarom zij de zaak op die manier hadden benaderd. Zíj ontvingen uiteindelijk alle onderzoeksresultaten en gaven aanwijzingen aan de onderzoekscomités en de rechterlijke comités.

Toen voorzitter Schroeder mij op 8 mei opbelde zei ik hem hoe moeilijk ik kon begrijpen dat niemand van het Besturende Lichaam de broederlijke genegenheid had kunnen opbrengen mij op de hoogte te brengen van wat er gaande was, en dát terwijl ik negen jaar lang met hen (met enkelen zelfs vijftien jaar) week in week uit had samengewoond en -gewerkt. (Om niemand onrecht aan te doen, moet worden gezegd dat zij misschien niet in detail hebben geweten hoe het Voorzitterscomité te werk ging. Het kan zijn dat zij niet wisten waarover ik met Albert Schroeder op 23 april telefonisch heb gesproken, zodat zij dus niet op de hoogte waren van zijn misleidende antwoorden op mijn vragen, ofschoon het mogelijk, ja zelfs waarschijnlijk is dat het gesprek op de band was opgenomen, zoals de verdere ontwikkelingen laten zien. Hoe dan ook, het is niet ondenkbaar dat veel leden verwachtten en erop vertrouwden dat het Voorzitterscomité de zaken volgens hoge maatstaven en christelijke beginselen afhandelde, en daarbij anderen behandelde zoals zij zelf behandeld zouden willen worden.)

Daarna stelde ik Albert Schroeder de vraag hoe hij zich zou hebben gevoeld als destijds, toen hij in Europa was en zijn ideeën naar voren bracht over een andere uitleg van de uitdrukking "dit geslacht", men hem in Brooklyn, na dit vernomen te hebben, had aangeklaagd omdat hij er "afvallige gedachten" op na zou houden? En hoe zou hij zich hebben gevoeld als zij vervolgens, zonder hem in te lichten over wat er gaande was, waren begonnen met het verzamelen van alle opmerkin-

gen die hij waar en wanneer dan ook had gemaakt en die als bewijsmateriaal konden dienen om die ernstige beschuldiging te onderbouwen?

Hij gaf hier geen antwoord op. Ik zei dat ik aan hun verzoek zou voldoen en naar Brooklyn zou komen. Daarna hingen wij op.

Tegen de tijd dat ik in Brooklyn arriveerde (namelijk op 19 mei), hadden de gebeurtenissen zodanig op mij ingewerkt dat ik overspannen dreigde te raken. De gebeurtenissen en de gebruikte methoden kwamen buitengewoon onwerkelijk op mij over. Sommigen noemden het een "nachtmerrie". Anderen vonden dat hier een nog krachtiger uitdrukking op zijn plaats was: "paranoia" (vervolgingswaanzin). Onschuldige christenen werden behandeld alsof zij gevaarlijke tegenstanders waren.

Onlangs kreeg ik bij toeval een krantenknipsel uit de *New York Times* onder ogen dat ik enkele jaren geleden had uitgeknipt. Onder de kop "wantrouwen bij Nixons medewerkers" was ondermeer te lezen:

> "Een psychiater die van 1971 tot 1973 tot de staf van het Witte Huis had behoord, verklaarde dat er onder de naaste medewerkers van Nixon een diep geworteld wantrouwen bestond tegen de motieven van andere mensen. Bezorgdheid over de gevoelens van personen beschouwden zij als een zwakheid, Zij konden geen respect opbrengen voor loyale oppositie of het hebben van een andere mening."
>
> "'Het hebben van een andere mening en deloyaliteit waren begrippen die zij in hun gedachtenwereld nooit voldoende van elkaar konden scheiden', zei Dr. Jerome H. Jaffe. 'Dat was nog het meest tragische van alles. Wie een andere mening had, was deloyaal. Dit bleek telkens weer de denkwijze...'"
>
> "'Mensen die koud en onbewogen beslissingen konden nemen werden door Nixon en zijn kabinet bewonderd', zei hij. 'Wie concessies deed terwille van de gevoelens van mensen, of wie meende dat het ethisch niet verantwoord was terwille van een bepaald doel mensen te gronde te richten, hoefde niet op enige bewondering te rekenen. Een dergelijke bezorgdheid werd als een noodlottige zwakheid beschouwd.'"
>
> "'Zij hadden een diep wantrouwen tegenover de motieven van andere mensen en konden niet geloven dat mensen nog weleens boven egoïstische motieven konden uitstijgen', zei hij."[30]

Ik bespeur een beangstigend nauwkeurige overeenkomst tussen het

30 New York Times, 12 januari 1976, blz. 12.

bovenstaande en de houding die in het voorjaar van 1980 in Brooklyn aan de dag werd gelegd. "Wie een andere mening had, was deloyaal. Dit patroon kwam telkens weer naar boven." Van de vriendelijkheid van Jezus Christus viel helemaal niets te bespeuren. In plaats van vriendschappelijke warmte en begripsvol medeleven, dat aan vriendschap zijn warmte verleent, heerste er een koude organisatorische benadering die van het slechtste uitging, die niemand het voordeel van de twijfel gunde en die verdraagzaamheid en geduld als een zwakheid beschouwde die de belangen van de organisatie en de uniformiteit en conformiteit waar zij naar streefde, weerstond. Het was alsof er een kolossaal wettelijk raderwerk in beweging was gebracht dat op ongevoelige en meedogenloze wijze alles op zijn weg naar het uiteindelijke doel vermaalde. Ik kon maar moeilijk geloven dat het allemaal op realiteit berustte.

Op het hoofdbureau aangekomen, vond ik op mijn bureau onder andere een bericht dat door het Voorzitterscomité enige tijd daarvoor, en wel op 28 april 1980, was opgesteld. Sommige punten verrasten mij, aangezien ze nooit in mijn gedachten waren opgekomen, laat staan dat ik er met anderen over gesproken zou hebben. Ik was overweldigd door de dogmatische wijze waarop de punten waren opgesteld. En ik begreep dat de "opmerkingen" onderaan de bladzijde in werkelijkheid de kern van het hele probleem weergaven. In die opmerkingen werd opnieuw de nadruk gelegd op het *"fundamentele bijbelse 'raamwerk' van christelijke geloofsovertuigingen van het Genootschap"*, het *"'patroon van gezonde woorden' dat door Jehovah's volk in de loop der jaren is geaccepteerd als zijnde in overeenstemming met de bijbel"*.

Dit kwam mij bekend voor, aangezien men dit argument veelvuldig in de vergaderingen van het Besturende Lichaam had gebruikt, namelijk het argument dat men zich moet houden aan oude traditionele leerstellingen van het Genootschap, alsof de jaren dat men erin gelooft noodzakelijkerwijs een bewijs vormen voor de juistheid ervan. Alles draaide om deze traditionele leerstellingen, en niet om het Woord van God zelf.

(Aan het Besturende Lichaam)
RECENTE BEWIJZEN VOOR HET VERSPREIDEN VAN VALSE LEERSTELLINGEN

In het onderstaande worden enkele van de valse leerstellingen opgesomd die vanuit Bethel worden verspreid. Deze zijn op 14 april voor het eerst vanuit de gemeenten onder de aandacht van het Besturende Lichaam gebracht.

1. Dat Jehovah thans geen organisatie op aarde heeft en dat haar Besturende Lichaam niet door Jehovah wordt geleid.

2. Iedereen die gedoopt is in de periode vanaf Christus (33 G.T.) tot aan het einde, zou een hemelse hoop moeten hebben. Zij allen dienen tijdens de Gedachtenisviering van de symbolen gebruik te maken en niet slechts degenen die zich rekenen tot het gezalfde overblijfsel.

3. Er bestaat in feite geen passende regeling van een "getrouwe en beleidvolle slaaf"-klasse, bestaande uit de gezalfden met hun Besturende Lichaam, teneinde Jehovah's volk te leiden. Jezus gebruikte deze uitdrukking in Matt. 24:45 alleen als illustratie van de getrouwheid van individuen. Voorschriften zijn niet nodig, volg de bijbel.

4. Er zijn vandaag de dag geen twee klassen: de hemelse en de aardse klasse, in Johannes 10:16 ook wel de "andere schapen" genoemd.

5. Dat het getal 144.000 in Openb. 7:4 en 14:1 symbolisch, en niet letterlijk, moet worden opgevat. Zij die behoren tot wat in Openb. 7:9 de "grote schare" wordt genoemd, verrichten eveneens dienst in de hemel, zoals aangeduid in vs. 15, waar wordt gezegd dat deze schare "dag en nacht in zijn tempel (naos)" heilige dienst verricht, of zoals K. Int. het zegt: "In de goddelijke woonplaats van hem."

6. Dat wij nu niet leven in een speciale periode van "laatste dagen", maar dat de "laatste dagen" 1900 jaar geleden zijn begonnen in 33 G.T., zoals aangeduid door Petrus in Handelingen 2:17 waar hij de profeet Joël aanhaalt.

7. Dat 1914 geen gekenmerkt jaar is. Christus Jezus werd niet in dat jaar gekroond, maar hij regeerde al sinds 33 G.T. in zijn koninkrijk. Dat Christus' tegenwoordigheid (parousia) nog niet is begonnen, maar pas wanneer "het teken van de Zoon des mensen zal verschijnen in de hemel" (Matt. 24:30), dus in de toekomst.

8. Dat Abraham, David en de andere oude getrouwen ook hemels leven zullen krijgen, een uitleg van Hebr. 11:16.

Opmerkingen: De bovenstaande zienswijzen op de bijbel zijn door sommigen aanvaard en worden nu aan anderen als "nieuwe inzichten" verkondigd. Zulke opvattingen gaan in tegen het fundamentele bijbelse "raamwerk" van christelijke geloofsovertuigingen van het Genootschap (Rom. 2:20; 3:2). Zij gaan ook in tegen het "patroon van gezonde woorden" dat door Jehovah's volk in de loop der jaren is geaccepteerd als zijnde in overeenstemming met de bijbel (2 Tim. 1:13). Zulke "veranderingen" worden in Spr. 24:21 veroordeeld. Derhalve zijn de bovenstaande punten 'afwijkingen van de waarheid die het geloof van sommigen ondermijnen'. (2 Tim. 2:18) De vraag dringt zich op of dit geen AFVALLIGHEID is en of een terechtwijzing door de gemeente nu niet wenselijk is. Zie ks 77 p. 58.

Voorzitterscomité 28/4/80

Op 20 mei sprak ik met het Voorzitterscomité en kreeg een bandopname te horen waarin het comité aan het Besturende Lichaam verslag had uitgebracht over de ondervragingen van de medewerkers van de schrijfafdeling en over de daaropvolgende stappen van het Voorzitterscomité om ondervragingen en rechterlijke procedures op gang te

brengen. Daarna kreeg ik twee banden, die ik moest meenemen en beluisteren. Op één ervan was het gesprek met het Cubaanse echtpaar (Godinez) opgenomen. De andere was een kortere opname van een gesprek met een Getuige, Bonelli genaamd. Dat was de *eerste keer* dat ik van het bestaan van de twee uur durende bandopname op de hoogte werd gebracht en van het feit dat deze al meer dan een maand daarvoor in het Besturende Lichaam was afgespeeld. Het is onvoorstelbaar dat na al het onheil dat sinds het afspelen van die band in het leven van mensen was aangericht, het comité toen pas zover was gekomen dat zij mij de dag voor mijn verhoor in een voltallige zitting van het Besturende Lichaam deze band liet beluisteren.

Ik nam de banden mee naar mijn kantoor en speelde ze af. Ze maakten mij ziek. Alles kreeg zo'n weerzinwekkende bijsmaak. Ik twijfelde er niet aan dat het echtpaar Godinez de zaken juist weer gaf. Ik kende hen en heb hen altijd als fatsoenlijke mensen ervaren. Maar terwijl ik luisterde hoe Harley Miller hen door het gesprek heen leidde, vroeg ik mijzelf voortdurend af: "Was datgene dat men tegen hen had gezegd, werkelijk zo extreem als het hier klinkt?" Het was voor mij in feite niet meer mogelijk om dat nog vast te stellen, omdat het Voorzitterscomité meteen daarna al rechterlijke comités in het leven had geroepen die de betrokken personen hadden uitgesloten.

Aan het eind van de band hoorde ik de drie leden van het Voorzitterscomité elk afzonderlijk hun tevredenheid kenbaar maken dat zij nu een helder beeld hadden gekregen. Vervolgens prezen zij het echtpaar om hun loyaliteit en veroordeelden de in het gesprek belaste personen. Dit maakte mij nog zieker. Hoe konden zij dat doen zonder met Cris Sanchez zelf gesproken te hebben? Waarom was hij niet aanwezig? Waarom werd René Vazquez in feite "in de val gelokt" door Harley Millers voorstel aan Godinez (dat ook op deze band stond) om René te bellen en op "tactvolle" wijze uit te zoeken of hij zich zou willen bloot-geven? Om welke belangen ging het deze mannen, wat wilden zij ermee bereiken? Was het doel werkelijk mensen te helpen, hun zienswijze te begrijpen en zo aan een vreedzame oplossing te werken? Streefden zij naar opheldering van zaken, waarbij zij zo min mogelijk moeilijkheden en pijn wilden veroorzaken door op vriendelijke wijze raad te geven en indien nodig, tot gematigdheid en voorzichtigheid te manen – of waren zij erop uit belastend materiaal tegen anderen te verzamelen? Alles wat ik hoorde wees in de laatste richting.

Was de eerste bandopname al erg, de tweede was nog erger. Godinez en zijn vrouw hadden verteld wat zij zich van het gesprek bij hen thuis

herinnerden en hoe het hen had geraakt. Zoals gezegd waren zij daarin volgens mij oprecht. De tweede bandopname bevatte voornamelijk geruchten. Maar het meest ontmoedigende aspect daarin was de manier waarop de ondervragers van het hoofdbureau zich uitlieten.

Bonelli behoorde tot een Spaanssprekende gemeente die grensde aan die van René. De bandopname begon met de introductie van Bonelli door Albert Schroeder. Hij zei dat Bonelli vroeger in twee andere gemeenten "dienaar in de bediening" (of diaken) was geweest, maar dat op dat ogenblik niet meer was. Hij zei dat dat volgens Bonelli kwam omdat een ouderling aldaar, Angulo geheten, iets tegen hem had.

Daarna getuigde Bonelli tegen deze ouderling, aan wie het volgens hem lag dat hij (Bonelli) niet als dienaar in de bediening was aangesteld. (Angulo werd later uitgesloten.) Tevens zei hij dat hij op 31 maart na de Gedachtenisviering (het Avondmaal des Heren) naar het huis van René Vazquez was gegaan waar Renés vrouw, zijn moeder en hijzelf van de symbolen – het brood en de wijn – hadden gebruikt.[31]

De ondervragers (Albert Schroeder, alsook Dave Olson en Harold Jackson van de dienstafdeling) toonden zich over deze laatste verklaring nogal verbaasd. Bonelli gaf een toelichting door te zeggen – en nu citeer ik zijn woorden letterlijk zoals ze op de band stonden: "Ik wilde ze verklikken."[32] Hij vertelde dat hij naar het huis van René was gegaan om de familie in de gaten te houden.[33]

Verder zei hij dat hij van een andere Getuige had gehoord dat Angulo, de ouderling, inmiddels al een gebouw gevonden had waarin hij en René bijeenkomsten zouden gaan houden. Ook zouden zij al een paar mensen hebben gedoopt.

Van deze geruchten klopte in werkelijkheid *geen woord*. De ondervragers vroegen niet naar de veronderstelde plaats van samenkomst en niet naar de namen van hen die gedoopt zouden zijn. Als zij dit laatste

---

31 Voordat ik met verlof ging, had René mij verteld dat hij, zijn vrouw en zijn moeder er in hun geweten van overtuigd waren dat zij van de symbolen gebruik moesten maken. Hij zei dat als zij dat alle drie in de Koninkrijkszaal zouden doen, hij er zeker van was dat het veel stof zou doen opwaaien (het komt zelden voor dat er in een Spaanssprekende gemeente iemand is die zichzelf tot de "gezalfden" rekent). Hij zei dat zij de minste problemen zouden krijgen als zijn vrouw en zijn moeder zouden wachten tot na de gemeentevergadering en dan thuis in stilte van de symbolen gebruik zouden maken. Hij zei dat Bonelli niet tot hun gemeente behoorde en dat hij niet bij hen thuis was uitgenodigd. Hij had zelf gevraagd of hij mocht komen. (Renés moeder had vroeger een bijbelstudie met hem geleid en kende hem goed.)

32 In het Engels: "I am sneaky."

33 Persoonlijk geloof ik niet dat dat zijn beweegreden was op dat moment.

hadden gedaan zou zijn gebleken dat die er eenvoudig niet waren.

Wat verderop in de bandopname had Bonelli er moeite mee iets in het Engels te zeggen, waarop Harold Jackson – die Spaans spreekt – hem vroeg het in het Spaans te zeggen. Hij zou het dan in het Engels vertalen. Bonelli gniffelde en zei: "Mijn Engels mag dan niet zo goed zijn, maar mijn informatie is dat wel." Meteen daarop was Dave Olsons stem te horen, die zei: "Ja, broeder, je geeft ons precies wat we nodig hebben. Ga verder."

Deze woorden troffen mij als een dolksteek. Tijdens het hele gesprek had Olson niets gezegd dat in de verste verte was bedoeld om te helpen, vooropgesteld dat het er om ging om mensen die de Schrift verkeerd hadden begrepen, te helpen. Slechts wanneer het bedoeld was om belastend materiaal te vinden, zou men de informatie van hem kunnen bestempelen als 'precies wat we nodig hebben'. Maar zelfs het belastende materiaal bestond voor de helft uit ongefundeerde en volkomen uit de lucht gegrepen geruchten. De andere helft kon alleen dan als betekenisvol worden aangemerkt als men van mening is dat een religieuze organisatie het recht heeft te verbieden dat er in privé-gesprekken met persoonlijke vrienden over de bijbel wordt gesproken indien daarin niet volledig aan de leerstellingen van die organisatie wordt vastgehouden en tevens dat zij het recht heeft te oordelen over iets dat mensen in de beslotenheid van hun eigen huis menen te moeten doen.

Aan het einde van de band vroeg Dave Olson aan Bonelli of hij de namen kon geven van andere "broeders" die soortgelijke informatie konden verstrekken. Bonelli had beweerd dat een groot aantal mensen met deze "afvallige" geloofsovertuigingen was geconfronteerd. Hij gaf Olson ten antwoord dat hij meende een "broeder" in New Jersey te kennen die misschien iets kon vertellen. Olson vroeg hoe hij heette. Bonelli antwoordde dat hij zich dat niet meer kon herinneren, maar dat hij dacht dat hij daar nog wel achter kon komen. Olson zei: "Maar er moeten toch veel meer mensen zijn die iets kunnen vertellen." Daarop zei Bonelli dat hij meende dat hij enige "zusters" kende bij wie hij kon informeren. Hoe heetten zij? Ook dat moest hij nog uitzoeken.

Albert Schroeder bedankte Bonelli dat hij zo bereidwillig was als getuige op te treden en gaf hem de raad 'geestelijk sterk te blijven door regelmatig de vergaderingen te bezoeken'. Hij voegde eraan toe, dat als Bonelli iets nieuws te weten kwam, hij dat aan hen moest doorgeven.

Ik denk dat deze bandopname duidelijk en nadrukkelijk laat zien wat men met al de onderzoekingen, ondervragingen en de uiteindelijke veroordelingen beoogde. Niets anders dan deze band kan een Jehovah's

Getuige, waar ook ter wereld, beter helpen bij het verkrijgen van een evenwichtige, niet-eenzijdige kijk op de gebeurtenissen, op het "klimaat" dat er heerste en op het gedrag van de mannen die verbonden waren met Gods "kanaal" op het hoofdbureau. Zij zouden deze bandopname moeten beluisteren en deze moeten vergelijken met hetgeen tot dusver door de organisatie is medegedeeld of door roddelpraat is verspreid. Maar zij zouden daarbij ook het recht moeten hebben om vragen te stellen over wat men heeft gedaan om het getuigenis van deze man te verifiëren en om feiten van geruchten te scheiden. Zij zouden ook het recht moeten hebben om te vragen waarom het hoofdbureau dit soort getuigenis zo waardevol vond en "*precies wat we nodig hebben*".

Ik denk niet dat de organisatie ooit zal toestaan dat anderen deze band in zijn geheel beluisteren. Ook het recht er vragen over te stellen, zal niet gauw worden verleend. Persoonlijk denk ik dat zij de band nog liever zal vernietigen. Ik kan nog steeds niet begrijpen dat het Voorzitterscomité zich er niet voor schaamde mij die band te laten horen.

Het Besturende Lichaam wist dat binnen enkele dagen na de uitsluiting van de medewerkers van het hoofdbureau, dezelfde soort van geruchten als die welke op de band stonden, zich binnen de Bethelfamilie zouden verspreiden. De "afvalligen" waren bezig geweest met het opzetten van hun eigen religie, hadden hun eigen samenkomsten gehouden, hadden mensen gedoopt en hun nieuwe geloof stond bekend onder de naam "Zonen der Vrijheid". Men kon dat overal horen. Het was ook volkomen onjuist. De leden van het Besturende Lichaam die 's ochtends de bijbeltekstbesprekingen leidden, spraken verscheidene malen over de "afvalligen", maar vonden het blijkbaar niet nodig de valse geruchten die in omloop waren, aan de kaak te stellen. Zonder dat er werd nagegaan of ze op waarheid berustten, breidden deze geruchten zich uiteindelijk over de gehele aarde uit. En elke Getuige die deze geruchten doorvertelde, legde daarmee, ook zonder het misschien te weten, een vals getuigenis tegen zijn naaste af. De enigen die deze geruchten konden ontzenuwen, om zo het valse getuigenis een halt toe te roepen, waren de leden van het Besturende Lichaam. Alleen zij weten waarom dat niet gebeurde. Ik twijfel er niet aan dat enkelen van hen in alle eerlijkheid geloofden dat datgene dat zij hadden gehoord, op feiten berustte. Maar ik denk ook dat zij, gezien hun positie en verantwoordelijkheid, verplicht waren de zaak te onderzoeken, om vervolgens tot de conclusie te komen dat het helemaal niet om feiten ging, dat het verzinsels waren, ja zelfs zeer schadelijke en gemene verzinsels. Daarna hadden zij anderen tot datzelfde inzicht moeten brengen.

Ik zou niet willen beweren dat er slechts aan één kant fouten zijn gemaakt. Er bestaat bij mij niet de geringste twijfel dat er van onze kant, van de mensen die moesten "voorkomen", onverstandige dingen zijn gezegd. Het schijnt dat de meest extreme uitlatingen door iemand zijn gedaan die, nadat men hem had benaderd, al meteen had aangeboden om tegen een mede-ouderling als 'getuige à charge' op te treden. Persoonlijk ken ik hem niet, ik heb hem nooit ontmoet, en de mede-ouderling ken ik evenmin. Zij zijn volslagen onbekenden voor mij.[34]

Ik denk niet dat de mannen van het hoofdbureau er verkeerd aan hebben gedaan een nader onderzoek naar de kwestie in te stellen, toen zij de informatie kregen toegespeeld. Dat behoorde tot hun taak. Aangezien zij menen dat zij de waarheid van God onderwijzen, zou het verkeerd zijn geweest als zij het niet hadden gedaan.

Wat ik echter niet kan begrijpen en met de Schrift in overeenstemming kan brengen, is de *wijze waarop* het werd uitgevoerd. Ik denk hierbij aan het overhaaste reageren en het toepassen van methoden waarbij voor mensen wier primaire belangen in het geding waren en wier naam op het spel stond, informatie werd verdoezeld en achtergehouden. Daarbij werden slinkse benaderingen toegepast om belastende inlichtingen te verkrijgen en werden dwangmiddelen gebruikt zoals het dreigen met uitsluiting teneinde "medewerking" te verkrijgen. Maar bovenal denk ik aan de houding die aan de dag werd gelegd, het vernietigende despotisme, de gevoelloze, wettische benadering en de wreedheid van de genomen maatregelen. Welke onverstandige opmerkingen er misschien ook door enkelen van hen die moesten "voorkomen", zijn gemaakt, ik denk dat de feiten aantonen dat deze in het niet vallen bij de middelen die in deze zaak werden aangewend.

Zoals in de tijd van de inquisitie, berustten alle rechten bij de inquisitoren, niet bij de beklaagden. De ondervragers vonden dat van hun kant geen vraag te ver ging en dat elke tegenvraag geen antwoord behoefde. Zij stonden erop dat hun rechterlijk handelen geheim zou blijven, volkomen buiten het gezichtsveld van anderen. Tegelijkertijd maakten zij aanspraak op het recht rond te snuffelen in de vertrouwelijke gesprekken en activiteiten van de mensen die zij ondervroegen. Het geheimhouden van hun rechterlijk handelen was gepast, stond ten dienste van "de vertrouwelijkheid". Het geven van ontwijkende antwoorden was eenvoudigweg "praktisch" en strategisch. Maar de pogingen van de beklaagden om de vertrouwelijkheid van hun persoonlijke gesprek-

34 Deze ouderlingen behoorden tot de gemeente die grensde aan de gemeente van René.

ken te bewaren, werden als slinks aangemerkt en als bewijs gezien voor een verborgen samenzwering. Zij verwachtten dat anderen hun handelen als bewijs zagen van hun ijver voor Gód en de "geopenbaarde waarheid". Tegelijkertijd veronderstelden zij het ergste achter alles wat de beklaagden hadden gedaan en hielden geen rekening met de mogelijkheid dat zij in alle oprechtheid God op de eerste plaats wilden stellen en de waarheid liefhadden, zelfs wanneer deze waarheid werd tegengesproken door wat men al lange tijd heeft geloofde.

Toen René Vazquez bijvoorbeeld werd ondervraagd, deed hij zijn best om zich gematigd en niet dogmatisch op te stellen. Hij wilde laten zien dat hij er niet op uit was van minder belangrijke leerstellige zaken een enorm punt te maken. Hij wilde duidelijk maken dat hij er niet van uitging dat iemand anders de dingen net zo moest bezien als hij, of zijn inzichten moest overnemen. Hij bemerkte echter dat de leden van het rechterlijk comité daarmee geenszins tevreden waren. Zij wilden hem vastpinnen op zijn innerlijke gevoelens en zijn persoonlijke geloofsovertuigingen. Lukte dat niet met een vraag vanuit één richting, aldus René, dan probeerden zij hem vanuit een andere richting een categorisch antwoord af te dwingen. Tijdens zijn verhoor door het eerste rechterlijk comité moest op datzelfde moment ook een andere ouderling, genaamd Benjamin Angulo, "terechtstaan". Angulo was erg stellig en zelfs onvermurwbaar in veel van zijn uitlatingen. Toen René zich gematigder uitdrukte, zei Harold Jackson, een van de leden van het comité, tegen René: "Je bent niet eens een goeie afvallige", en verweet René dat hij zijn geloofsovertuigingen niet verdedigde:

> "Kijk eens naar Angulo, hij verdedigt ze. Je hebt ze Angulo verteld en kijk eens hoe hij er nu over spreekt. Hij wordt waarschijnlijk uitgesloten en jij weet niet eens precies hoe je er tegenover moet staan."

Toen René tijdens het tweede verhoor door het comité-van-beroep opnieuw probeerde zich gematigd op te stellen, leverde dat, zoals eerder beschreven, de uitdrukking "allemaal larie" op. Mildheid, gematigdheid en de bereidheid om, waar mogelijk, inschikkelijk te zijn, zijn kwaliteiten die men niet kan gebruiken als het erom gaat mensen als opstandige "afvalligen" uit te sluiten. Toch waren deze kwaliteiten onderdeel van Renés karakter. Iedereen die hem kent weet dit.

Twee jaar na zijn uitsluiting sprak ik nog eens met René over de hele kwestie. Ik vroeg hem hoe hij er nu over dacht dat hij met anderen had gesproken over hetgeen hij in de Schrift had gevonden. Wat zou hij

bijvoorbeeld vinden van het argument dat iemand die deel uitmaakt van een organisatie, bijvoorbeeld een bedrijf, haar beleid volledig moet steunen en als hij dat niet kan, hij eerst moet vertrekken voor hij kritiek uit. Zijn antwoord was:

"Maar dat is een bedrijfsorganisatie. Daar gelden volgens mij heel andere regels. Het gaat hier om een hogere relatie, namelijk die met God. Ik weet nog precies hoe ik mij destijds voelde en wat er in mij omging. Niemand kan mij daarover iets wijsmaken. Als ik bij de een of andere samenzwering betrokken was geweest, waarom zou ik dat dan nog steeds ontkennen? Toen ik voor de comités moest verschijnen, bad ik dat ik niet zou worden uitgesloten. Anderen deden hetzelfde. Toch gebeurde het."

"Als ik in de organisatie had willen blijven alleen maar om volgelingen te maken, dan zou ik nu nog steeds actief zijn. Maar waar is die 'sekte' waarvoor ik zou hebben gewerkt? Waar is het bewijs dat aantoont dat ik me met zoiets heb bezig gehouden? Zelfs wanneer ik vandaag de dag door iemand wordt benaderd, wacht ik liever totdat hij me opnieuw opbelt, dan dat ik daartoe zelf het initiatief neem."

"Als ik het allemaal over zou moeten doen, zou ik me voor precies hetzelfde dilemma geplaatst zien. Ik ervaar dat het zeer goed is geweest wat ik in de Schrift heb gelezen. Ik beschouw het als een grote zegen dat er dingen voor mij duidelijk zijn geworden en het heeft me dichter bij God gebracht."

"Als ik een 'plan' had gehad, dan had ik de aanpak van tevoren kunnen uitstippelen. Wat ik deed was puur menselijk. Ik reageerde zoals ieder ander. Dit menselijke had de overhand over de vrees voor een organisatie. Het is nooit in mij opgekomen om mijzelf van de Getuigen af te scheiden. Wat ik in de bijbel las, maakte me gelukkig. De conclusies die ik heb getrokken waren het resultaat van mijn persoonlijke bijbellezen. Het ging mij er nooit om dogmatisch te zijn."

"Na dertig jaar Getuige te zijn geweest vraag ik mij alleen af waarom zij niet die gevoelens van barmhartigheid en mededogen hadden die ik had. Waarom wilden zij mij klem zetten? Het leek wel of het in de verhoren om het verzamelen van schuldbewijzen ging en niet om het helpen van een 'dwalende' broeder."

Eén gerucht dat zich wijd verspreid had (in feite over de hele wereld), was dat deze drie mannen (Vazquez, Sanchez en Kuilan), die alle drie in de vertaalafdeling Spaans werkzaam waren, bij het vertalen opzettelijk veranderingen zouden hebben aangebracht in het materiaal, en dat ik hiervan op de hoogte zou zijn geweest en het had laten gebeuren. (In

de Franstalige landen was het gerucht aangepast. Het zou daar gaan om Frans vertaalwerk.) René zei hierover het volgende:

> "Dat is belachelijk! Zoiets is onmogelijk uit te voeren. Er zijn geen veranderingen aangebracht en zoiets is ook nooit bij ons opgekomen. Niemand heeft ons daar ooit van beschuldigd. Alles wat vertaald was ging ter controle naar zo'n vijf verschillende personen. Fabio Silva was de laatste die het las. Bij het vertalen was het belangrijk om het oorspronkelijke idee zo getrouw mogelijk weer te geven."[35]

Het meest kwade gerucht, dat in verscheidene delen van de Verenigde Staten door ouderlingen en anderen voor waar werd doorverteld, was waarschijnlijk wel dat er homoseksuele praktijken onder de "afvalligen" hadden plaatsgevonden. Waar zo'n schaamteloze leugen vandaan komt is moeilijk na te gaan. De enige verklaring die ik ervoor heb, is de volgende: ongeveer een jaar voordat de inquisitie-methoden begonnen werd een lid van de organisatie die op een zeer verantwoordelijke positie was geplaatst, van homoseksualiteit beschuldigd. Het Besturende Lichaam had de zaak in behandeling en poogde de kwestie geheim te houden. Niettemin is het vermoedelijk toch uitgelekt. In de geruchtenmolen werden de praktijken van deze man nu op de "afvalligen" geprojecteerd. Dat hoeft geen verbazing te wekken, omdat verspreiders van geruchten zich zelden om feiten bekommeren. Een andere verklaring heb ik er niet voor.

Hoe kunnen mensen die trots zijn op hun hoogstaande christelijke beginselen, zulke kwade geruchten doorvertellen, wanneer ze op absoluut niets anders dan roddelpraat berusten? Ik denk dat het in veel gevallen enkel en alleen kwam doordat velen de behoefte voelden om datgene wat er was gebeurd op de een of andere manier voor zichzelf te kunnen rechtvaardigen. Zij hadden andere dan de echte redenen nodig om te kunnen uitleggen waarom zulke snelrechtprocedures en harde maatregelen toegepast moesten worden op mensen met een vlekkeloze staat van dienst, mensen die in hun omgeving als vredelievend bekend stonden. Omdat deze mensen plotseling tot "afvalligen" waren verklaard, moest er *meer* aan de hand zijn geweest dan er feitelijk be-

---

35 Niet alleen werd al het vertaalwerk terdege gecontroleerd, maar een groot percentage van het bijkantoorpersoneel in Spaanssprekende landen kende Engels en las de publicaties in beide talen. Zou zo'n beschuldiging dat er opzettelijk veranderingen waren aangebracht, waar zijn geweest, dan zou dat snel genoeg zijn gerapporteerd. Wie daarover anders denkt en dergelijke geruchten verzint en verspreidt, verraadt daarmee dat hij de feiten niet kent, negeert of er blind voor is.

kend was. Zou dat niet zo zijn, dan zouden diegenen die deze mensen goed kenden, maar ook anderen die over hen hadden gehoord, wellicht hebben moeten aannemen dat de organisatie, die zij als Gods enige kanaal van communicatie en leiding op aarde zagen, misschien toch niet was wat zij er altijd van gedacht hadden. Dat zou voor velen zijn neergekomen op het denken van het ondenkbare. Het zou hun gevoel van zekerheid ernstig hebben verstoord, een zekerheid die grotendeels berustte op hun blindelingse vertrouwen in een menselijke organisatie (meer dan menigeen zou willen toegeven).

VOOR HET SANHEDRIN

"Nu wordt van een beheerder alleen maar geëist dat hij betrouwbaar is. Maar hoe u of een andere menselijke instantie mij nu beoordeeld, raakt me maar weinig. Ik oordeel niet eens over mijzelf. Wel ben ik me van geen kwaad bewust, maar dat bewijst niet dat ik onschuldig ben. Het is de Heer die over mij oordeelt."
– 1 Korinthiërs 4:2-4, *Groot Nieuws Bijbel.*

Toen ik in Brooklyn arriveerde, ontving ik in één keer alle informatie die men mij tevoren had onthouden. De ochtend daarop moest ik voor het voltallige Besturende Lichaam verschijnen.

Achteraf kon ik het allemaal overzien en zag ik in wat er precies was gebeurd, welk vooropgezet plan was gevolgd en welke methoden waren gebruikt. Maar op het moment zelf verkeerde ik in een soort shocktoestand. Het was niet meer mogelijk bij de betrokkenen zelf naar de nauwkeurigheid van de informatie te informeren – zij waren reeds uitgesloten en hun getuigenis werd niet meer door het Besturende Lichaam aanvaard.

Ik kon nog steeds moeilijk geloven dat de mensen, in wier midden ik mijn leven lang mijn religieuze thuishaven had gehad, zo konden handelen. Vreemd genoeg waren tijdens de reis naar Brooklyn dezelfde gevoelens naar boven gekomen die ik tijdens mijn reizen naar de Dominicaanse Republiek onder het bewind van dictator Trujillo had gehad. In Puerto Rico, waar ik destijds woonde, was alles zo vrij en open. Op straat of in openbare vervoermiddelen spraken de mensen onbevangen met elkaar. Maar zodra ik eenmaal op de luchthaven was geland van wat destijds Ciudad Trujillo werd genoemd (nu Santo Domingo), was de verandering direct voelbaar. Als je met mensen sprak, waren ze erg op hun hoede. In bussen en trams werd er nauwelijks gesproken. De mensen waren bang dat zij iets zouden zeggen dat hun afkeer van het regime zou verraden en aan de veiligheidspolitie, die onder het toenma-

lige bewind actief was, zou worden gerapporteerd. Wat in Puerto Rico volkomen normaal was – het voeren van gesprekken en het uitwisselen van ideeën – was in de Dominicaanse Republiek gevaarlijk, omdat men de kans liep als een vijand van de staat te worden bestempeld. In het ene land kon iemand voor een mening uitkomen die afweek van die van de meerderheid, zonder dat hij zich zorgen hoefde te maken als hij achteraf te horen kreeg dat zijn woorden waren doorverteld. In het andere land kon het gebeuren dat iemand die zich had geuit op een manier die niet strookte met de bestaande ideologie, zichzelf achteraf verwijten maakte en het gevoel had iets onverstandigs gedaan te hebben. Alleen al de gedachte dat uitlatingen waren doorverteld, riep een akelig gevoel op. Het ging dan niet meer om de vraag of het waar was wat iemand had gezegd, het ging er niet om of zijn uitspraken uit eerlijke motieven voortkwamen en of zij wel ethisch verantwoord waren, nee, het ging om de vraag hoe zijn opmerkingen door de machthebbers zouden worden geïnterpreteerd.

Tijdens de periode voorafgaande aan het voorjaar van 1980 had ik op het hoofdbureau soortgelijke gevoelens ook wel gekend. Ze waren toen slechts vluchtig en van korte duur. Nu werd ik erdoor bevangen en overweldigd. Uit de "briefing" die ik van het Voorzitterscomité had ontvangen en uit de opmerkingen op de band van de leden van dit comité en van de dienstafdeling, viel duidelijk op te maken welk beeld degenen die het bestuurlijke gezag uitoefenden zich inmiddels al hadden gevormd. In deze van verdenking geladen atmosfeer viel het niet mee om in gedachten te houden dat hetgeen door mij of door de anderen was gezegd, ook anders kon worden begrepen dan de harde wijze waarop deze mannen het hadden opgevat. In het bijzonder na een leven van intensieve dienst in de organisatie was het moeilijk om in gedachten te houden dat dingen die vanuit het standpunt van de organisatie misschien als ketters veroordeeld moesten worden, vanuit het standpunt van Gods Woord juist correct, gepast en goed konden zijn. Ik wist dat ik niemand had benaderd met de bedoeling om over deze dingen te praten. De mensen zelf hadden mij benaderd en ik voelde dat het mijn plicht was om hen voor een antwoord op Gods Woord te wijzen, ook al weken de daar gevonden antwoorden af van die van de mannen die met autoriteit waren bekleed.

Ik was ervan overtuigd dat de kwestie door de overgrote meerderheid van de mannen voor wie ik zou verschijnen, vanuit het standpunt van de organisatie zou worden bezien. Als men van meet af aan vanuit een ander gezichtspunt zou hebben gehandeld, zou de hele kwestie ongetwijfeld rustig, vredig en op eenvoudige manier zijn opgelost: door

vriendelijke, broederlijke gesprekken, door aan te moedigen tot gematigdheid (indien er onmatige taal was gebezigd) en door aan te dringen op weloverwogen terughoudendheid (indien het daaraan had ontbroken). Als men veroordelende confrontaties had vermeden, als men had geweigerd naar aanmatigende methoden en wettische benaderingen te grijpen, dan zou het niet nodig zijn geweest om privé-gesprekken en incidenten die maar een klein aantal personen betroffen, op te blazen tot zulke proporties dat zij een *cause célèbre* werden – een levensgrote kwestie met ernstige gevolgen voor vele personen, één die op wereldomvattende schaal veel naweeën en roddel veroorzaakte.

Toen ik voor het Besturende Lichaam verscheen had ik geen behoefte om nog olie op het vuur te gieten dat al hevig om zich heen greep en enige van mijn beste vrienden had verteerd. Ik was bereid om aan te nemen dat de uitlatingen van enkele betrokkenen wellicht aan de extreme of dogmatische kant waren geweest – iets dat ik betreurde. Ik was op dat moment echter niet in staat na te gaan of dat zo was, aangezien het hoofdzakelijk personen betrof met wie ik nog nooit over de Schrift had gesproken en die ik niet eens allemaal kende.

Op woensdag 21 mei werd de zitting van het Besturende Lichaam door de voorzitter, Albert Schroeder, geopend. Hij begon met te zeggen dat het Voorzitterscomité mij had gevraagd of ik ermee instemde dat mijn gesprek met het Besturende Lichaam op de band zou worden opgenomen. Hij deelde mee dat ik daarmee akkoord was gegaan onder de voorwaarde dat ik een kopie van de band zou krijgen.

In de vergaderzaal van het Besturende Lichaam stond één lange, ovale tafel, waaromheen ongeveer twintig personen konden plaatsnemen. Alle zeventien leden van het Lichaam waren aanwezig. Afgezien van Lyman Swingle, die aan mijn linker zijde zat, had geen van de leden met mij gesproken. Niemand (zelfs niet degene die mijn bloedverwant was) had mij de dag daarvoor op mijn kantoor of in mijn kamer opgezocht. Indien er in de vergaderzaal van het Besturende Lichaam al enige warmte en broederlijk mededogen aanwezig was, dan heb ik daarvan niets kunnen bespeuren. Ik kreeg alleen gevoelens die ik vroeger ook had gehad toen ik voor wereldlijke rechtbanken moest verschijnen, met dit verschil dat ik mij bij die gelegenheden vrijer voelde om te spreken. Bij die gelegenheid was ik mij ervan bewust geweest dat er anderen aanwezig waren die van hetgeen er was gezegd en de daarin tot uitdrukking komende instelling konden getuigen. Nu ging het echter om een besloten, geheime zitting. De houding die aan de dag werd gelegd leek alleen maar te bevestigen wat René Vazquez mij had verteld over de

houding die men tegenover hem had ingenomen.

De voorzitter zei dat het Besturende Lichaam wilde dat ik mij eerst over elk van de acht punten uitsprak die het Voorzitterscomité (in het memo van 28 april) als bewijs van afvalligheid had opgesteld. Dit deed ik. Bij elk punt probeerde ik gematigd, ondogmatisch en zoveel mogelijk meegaand en verzoenend te zijn, zonder tegen mijn geweten in te gaan en oneerlijk of huichelachtig te zijn. De absolute vorm waarin deze punten door het Voorzitterscomité in het memo waren geformuleerd – alsof men ófwel volkomen met de leer van de organisatie over deze punten instemde, ófwel geloofde wat er in het memo werd beweerd – gaf eenvoudigweg een verkeerde voorstelling van zaken. Geen enkele van de acht punten gaf aan waar het volgens mij in werkelijkheid om ging. De vraag was niet of God een "organisatie" op aarde had, maar *wat voor een* organisatie. Een gecentraliseerde, sterk gestructureerde, gezaguitoefenende organisatie? Of gewoon een gemeente van broeders waarin gezag was bedoeld om mensen te helpen, te begeleiden en te dienen, en nooit om te overheersen? Daarom zei ik dat ik geloofde dat God een organisatie op aarde heeft in de zin dat Hij een gemeente op aarde heeft, de christelijke gemeente, een broederschap.

De vraag was niet of God aan hen die van dit Besturende Lichaam deel uitmaakten, leiding had gegeven (of nog gaf), maar in welke mate en onder welke voorwaarden. Ik twijfelde er niet aan dat God aan deze mannen leiding zou willen geven indien zij daar oprecht naar zochten (enkele beslissingen die men, vooral gedurende mijn eerste jaren, had genomen, waren mijns inziens goede en barmhartige beslissingen geweest), maar dat was naar mijn mening zeker niet automatisch het geval; het was altijd voorwaardelijk en van bepaalde factoren afhankelijk. In mijn reactie verklaarde ik dan ook dat een dergelijke goddelijke leiding altijd afhankelijk was van de mate waarin men aan Gods Woord vasthield; dat God dienovereenkomstig zijn leiding schenkt of terugtrekt. (Ik denk dat dit voor elk individu of groepering van mensen geldt, wie het ook betreft.)

Op deze wijze beantwoordde ik alle vragen. Misschien hadden sommigen van de beklaagden zich over deze onderwerpen uitgelaten op de dogmatische en absolute wijze waarop ze door het Voorzitterscomité behandeld waren. Ikzelf voelde echter de behoefte om te proberen weer een zekere mate van redelijkheid en terughoudendheid in te brengen. Ik was op verzoening uit en wilde de dingen niet op de spits drijven. Ik ging dan ook zover ik maar kon met hen mee.

Over andere onderwerpen werden mij maar weinig vragen gesteld. Lyman Swingle vroeg naar mijn opvatting over bijbelcommentaren,

waaruit ik opmaakte dat dit in het Lichaam een onderwerp van bespreking was geweest. Ik antwoordde dat ik ze méér was gaan gebruiken nadat ik door mijn oom (tijdens het *Hulp*-project) daartoe was aangemoedigd. Indien het niet de bedoeling was dat ze werden gebruikt, dan had men hele afdelingen van de Bethel-bibliotheek moeten leegmaken, aangezien er talloze, vaak meerdelige bijbelcommentaren stonden.

Martin Poetzinger, die onder het Nazi-regime een aantal jaren in concentratiekampen heeft doorgebracht, toonde zich ontevreden over de antwoorden die ik op de acht leerstellige punten had gegeven. Hoe was het mogelijk dat ik er zo over dacht, zo vroeg hij, terwijl de anderen zulke krachtige uitspraken hadden gedaan? (Evenals de overigen van het Lichaam, had hij niemand van de betrokkenen persoonlijk gesproken.)[36] Ik antwoordde dat ik niet verantwoordelijk kon zijn voor de wijze waarop anderen zich hadden uitgedrukt, en ik wees hem op Romeinen hoofdstuk drie, vers 8, en 2 Petrus hoofdstuk drie, vers 15 en 16, als voorbeeld hoe door sommigen zelfs de woorden van de apostel Paulus verkeerd waren weergegeven of begrepen. Ofschoon ik het niet zei, voelde ik oprecht dat mijn situatie leek op die welke in Lukas hoofdstuk elf, vers 53 is beschreven, namelijk als onder mensen die probeerden 'mij over een groot aantal onderwerpen uit te horen, wachtend om mij op een bezwarende opmerking te kunnen vangen'.[37] De wijze waarop het Lichaam in de voorafgaande weken had gehandeld leidde bepaald niet tot een ander gevoel.

Daarop liet Poetzinger weten hoe hij over de uitgesloten "afvalligen" dacht, door zeer nadrukkelijk naar voren te brengen dat zij hun ware aard hadden getoond door "hun Wachttorenlectuur vóór hun vertrek bij het afval te gooien!" (Dit was een van de praatjes die onder de Bethelfamilie het wijdst verspreid waren. Dit kwam doordat een lid van het Besturende Lichaam dit op een ochtend aan de gehele Bethelfamilie had verteld.) Ik zei tegen Poetzinger dat ik nooit een conclusie zou trekken, wanneer ik niet eerst met de betrokkenen zelf hierover had gesproken om te vernemen hoe de vork in de steel zat. Ik zei dat ik het de afgelopen vijftien jaar maar zelden had meegemaakt dat ik in de afvalcontainers op het hoofdbureau geen grote hoeveelheden lectuur van het Genootschap aantrof – oude boeken en tijdschriften die door leden van de Bethelfamilie waren weggegooid. Ik had vernomen dat enkele

---

36 Soortgelijke ontevredenheid werd eveneens geuit door Lloyd Barry, die zei dat ik bij elk van de acht punten die door het Voorzitterscomité als bewijs van "afvalligheid" waren opgesteld, "eromheen had gedraaid"

37 *Philips Modern English* vertaling.

van de uitgesloten personen naar Puerto Rico waren gegaan en daarbij het vliegtuig hadden genomen, en ik zei dat zulke boeken nu eenmaal zwaar zijn en gemakkelijk opnieuw zijn aan te schaffen. Ik herhaalde dat ik het niet juist vond om op grond van geruchten een oordeel uit te spreken en dat ik dat zeker ongepast vond voor iemand die een rechterlijke functie uitoefent. Hij staarde mij aan, maar zei verder niets.

Een andere vraag die mij werd gesteld, had betrekking op de Gedachtenisviering (het Avondmaal des Heren) die ik een maand daarvoor (in april) te Homestead, in Florida, had geleid.[38] Men wilde weten of het waar was dat ik toen in mijn toespraak niet over de "andere schapen" (degenen met een aardse hoop) had gesproken. Ik zei dat dat waar was, en vertelde hun daarna wat ik had meegemaakt in het eerste jaar nadat ik vanuit de Dominicaanse Republiek naar Brooklyn was gekomen. Mijn vrouw en ik hadden een Gedachtenisviering bijgewoond in een gemeente waar deze bijeenkomst nogal vroeg in de avond had plaatsgevonden. Daardoor waren wij tijdig genoeg op het Bethel-hoofdbureau terug om de volledige toespraak van mijn oom, die destijds vice-president was, te kunnen aanhoren. Na afloop van de lezing werden wij, samen met mijn oom, op de kamer van een Bethel-medewerker, Malcolm Allen, uitgenodigd. Mijn vrouw richtte zich ogenblikkelijk tot mijn oom met de vraag: "Het viel mij op dat u nergens in uw toespraak de 'andere schapen' hebt genoemd. Welke reden had u daarvoor?" Hij antwoordde dat hij vond dat deze avond speciaal voor de "gezalfden" was bedoeld en zei: "Daarom richt ik mij alleen tot hen." Ik liet het Lichaam weten dat ik nog steeds over de aantekeningen van die toespraak van de vice-president beschikte en dat ik ze vaak had gebruikt bij het leiden van Gedachtenisvieringen. Zij mochten ze gerust komen bekijken als zij dat wilden. (Fred Franz was uiteraard aanwezig, zodat zij hem over zijn toespraak vragen hadden kunnen stellen indien zij dat hadden gewild.) Men liet het onderwerp verder rusten.[39]

Mijn spijtbetuiging over wat er was gebeurd, gebaseerd op de veron-

---

38 Jehovah's Getuigen houden deze viering slechts eenmaal per jaar, zo omstreeks de tijd van het joodse Paasfeest.

39 Een typisch voorbeeld van de geruchten die in omloop waren (en waarover mij zelfs vanuit Nieuw Zeeland schriftelijke vragen bereikten) was dat ik in een toespraak iedereen zou hebben aangemoedigd om van de symbolen te gebruiken en dat een hele gemeente dit ook had gedaan (hetgeen voor Jehovah's Getuigen zonder meer een spectaculaire gebeurtenis zou zijn geweest). Een feit is echter dat bij die toespraak die ik in april 1980 in Florida gaf, er precies twee deelnemers aan de symbolen waren, ikzelf en een toehoorster, die echter geen Jehovah's Getuige was maar een lid van een plaatselijke kerk.

derstelling dat enkele personen kennelijk extreme uitlatingen hadden gedaan, was oprecht. Ik vertelde het Lichaam dat, als zij mij hierover hadden geïnformeerd, ik alles zou hebben gedaan wat in mijn vermogen had gelegen om dit een halt toe te roepen. Dat sommigen onverstandige dingen zouden hebben gezegd, en daarvan sloot ik mijzelf niet uit, ontkende ik niet, maar ik verklaarde dat ik het verkeerd vond wanneer men onverstandigheid op één lijn stelde met kwaadwillendheid. Ik sprak mijn vertrouwen uit in degenen die ik persoonlijk goed kende en die op een dergelijke wijze waren beoordeeld en behandeld, en gaf te kennen beslist niet te twijfelen aan hun christelijke levenswandel. Ik vertelde hen wat ik wist over de dertig dienstjaren van René Vazquez, zijn oprechte toewijding en zijn vlekkeloze staat van dienst in Puerto Rico, Spanje en in de Verenigde Staten. Tevens liet ik weten dat ik diep teleurgesteld was over het feit dat niet één van mijn medeleden van het Lichaam, met wie ik toch zoveel jaar samen had opgetrokken en gewerkt, het raadzaam had gevonden om met mij contact op te nemen en mij te zeggen wat er in feite aan de hand was.

Voorzitter Schroeder was de enige die reageerde. Hij haakte er gelijk op in: "Maar Ray, je was naar ons toe ook niet helemaal open. Je hebt niet gezegd [in het telefoongesprek] hoe je te weten bent gekomen dat er in de schrijfafdeling een onderzoek gaande was." Ik antwoordde: "Heb je mij dat dan gevraagd?" "Nee", was zijn antwoord. Ik zei: "Als je dat had gedaan dan zou ik het je direct hebben verteld. Ed Dunlap heeft mij opgebeld en het verteld." Kort daarop gaf Karl Klein, een ander lid van het Voorzitterscomité, glimlachend toe: "Wij zijn ook niet helemaal open geweest naar Ray toe", en hij voegde eraan toe: "Als René Vazquez de vragen zo zou hebben beantwoord als Ray dat heeft gedaan, dan zou hij niet zijn uitgesloten." Karl en alle andere leden van het Besturende Lichaam hadden zich geen enkele moeite getroost om met René te spreken, en ook niet om bij zijn eerste "onderzoeksgesprek" of bij zijn eerste rechterlijk verhoor of bij zijn verhoor naar aanleiding van zijn beroep aanwezig te zijn. Zij konden zijn antwoorden dan ook slechts beoordelen op grond van de verslagen die zij ontvingen van degenen die dergelijke taken voor hen hadden uitgevoerd. Hoe zij in staat waren om op grond van zulke, uit de tweede hand verkregen informatie conclusies te trekken en vergelijkingen te maken, is mij een raadsel! Het Voorzitterscomité, waarvan Karl Klein deel uitmaakte, was bereid geweest tijd vrij te maken om met de aanklagers te spreken en te luisteren naar de ingebrachte beschuldigingen, waaronder het beschuldigende getuigenis van het echtpaar Godinez en van Bonelli, maar het comité had *geen tijd gevonden om met ook maar één van de be-*

schuldigden zelf een gesprek te hebben. Ik zou niet weten hoe ik dit moet uitleggen als een uiting van broederlijke liefde, van medegevoel of barmhartigheid.

De meeste andere leden van het Lichaam zaten gewoon te luisteren, ze stelden geen vragen en maakten geen opmerkingen. Na twee of drie uur (ik was zo aangeslagen dat ik geen notie meer had van tijd) werd mij medegedeeld dat ik de vergaderzaal kon verlaten en dat contact met mij zou worden opgenomen. Ik ging naar mijn kantoor en wachtte af. Het middaguur brak aan en vanuit het raam zag ik leden van het Besturende Lichaam door de tuin naar de eetzalen lopen. Ik had geen trek en besloot niet te gaan eten. Tegen een uur of drie voelde ik mij echter zo uitgeput dat ik niet langer op mijn kantoor kon blijven en ik ging naar mijn kamer. Alle gebeurtenissen van de afgelopen weken, het telefoongesprek met de voorzitter, de ontsteltenis die erop volgde toen ik erachter kwam hoe misleidend dit alles was geweest, daarbij nog al de ellende die aan de orde kwam in de stroom van telefoongesprekken met degenen die aan zware verhoren werden onderworpen en onder grote druk stonden, de gehaastheid en onverbiddelijkheid van de uitsluitingen die erop volgden, en vooral de aanhoudende stilte van de kant van het Besturende Lichaam dat mij met geen enkel woord over de hele gang van zaken had ingelicht – dat alles bereikte die ochtend zijn hoogtepunt in de kilheid waarmee ik werd benaderd en het urenlange wachten dat daarna volgde. Tegen de avond was ik lichamelijk ziek.

Diezelfde avond nog werd ik door Albert Schroeder opgebeld, die vroeg of ik wilde komen om verder ondervraagd te worden in een avondzitting van het Lichaam. Mijn vrouw had voor mij de telefoon opgepakt en ik zei haar dat zij maar moest zeggen dat ik gewoon te ziek was om weg te gaan en dat ik had gezegd wat ik te zeggen had. Zij konden hun beslissing nemen op grond van wat zij hadden gehoord.

Later op de avond kwam Lyman Swingle bij mij langs om te zien hoe ik mij voelde. Hij woonde op kamers twee verdiepingen boven ons. Ik waardeerde dit ten zeerste en vertelde hem dat ik het de afgelopen weken bijzonder moeilijk had gehad. Ook vertelde ik hem dat niet de beslissing die het Besturende Lichaam wellicht over mij zou nemen mij de meeste zorgen baarde, maar dat prachtige waarheden van Gods Woord waren weergegeven alsof zij verderfelijk waren. Zo dacht ik er toen over en ook nu ben ik van mening dat het ergste van alles wat er was gebeurd, de manier is waarop een lijst van leerstellingen van de organisatie als maatstaf werd gehanteerd om eenvoudige uitspraken in de bijbel tegen te beoordelen. Maar ook dat deze eenvoudige uitspraken

(omdat zij niet rijmden met het exegetische "patroon" dat de organisatie had ontwikkeld) werden voorgesteld als verwrongen leringen, die lieten zien dat iemand "afvallig" is.

Ik moest daarbij denken aan de eenvoudige, maar prachtige uitspraken van Gods Woord:

"Een is uw leraar, terwijl gij allen broeders zijt."

"Omdat gij niet onder de wet staat, maar onder onverdiende goedheid."

"Want allen die door Gods geest worden geleid, zijn Gods zonen."

"Eén lichaam is er, en één geest, zoals gij ook werdt geroepen in de ene hoop waartoe gij werdt geroepen; één Heer, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, die boven allen en door allen en in allen is."

"Want zo dikwijls gij dit brood eet en deze beker drinkt, blijft gij de dood des Heren verkondigen totdat hij gekomen zal zijn."

"Want er is één God en één middelaar tussen God en de mensen, een mens, Christus Jezus."

"Het komt u niet toe kennis te verkrijgen van de tijden of tijdperken die de Vader in zijn eigen rechtsmacht heeft gesteld."[40]

Hierbij vergeleken bevatten de acht punten, die door het Voorzitterscomité als een soort "geloofsbelijdenis" werden gebruikt om op grond daarvan mensen te kunnen beoordelen, *niet één enkel punt* waarbij de betreffende leer van het Genootschap kon worden ondersteund door duidelijke en scherp-omlijnde uitspraken in de Schrift. Naar welke duidelijke uitspraak in de Schrift zou een lid van het Besturende Lichaam of iemand anders kunnen verwijzen en zeggen: Hier zegt de bijbel heel duidelijk:

1. Dat God een "organisatie" op aarde heeft – van het soort waar het hier om gaat – en een Besturend Lichaam gebruikt om haar leiding te geven? *Waar doet de bijbel zulke uitspraken?*
2. Dat de hemelse hoop niet openstaat voor eenieder die haar wil "aannemen", dat deze (sinds 1935) is vervangen door een aardse hoop en dat de woorden van Christus met betrekking tot de symbolen van het brood en de wijn: "Blijft dit tot een gedachtenis aan mij doen", niet van toepassing zijn op alle mensen die hun vertrouwen in zijn loskoopoffer stellen? *Welke bijbelteksten doen zulke uitspraken?*
3. Dat de "getrouwe en beleidvolle slaaf" een "klasse" is waartoe

---

40 Matthéüs 23:8; Romeinen 6:14; 18:4; Efeziërs 4:4-6; 1 Korinthiërs 11:26; 1 Timótheüs 2:5; Handelingen 1:7.

slechts bepaalde christenen behoren, dat deze aanduiding niet van toepassing kan zijn op individuen en dat deze klasse functioneert via een Besturend Lichaam? *Nogmaals, waar doet de bijbel zulke uitspraken?*

4. Dat christenen op basis van een aardse of hemelse bestemming in twee klassen zijn onderverdeeld en een verschillende relatie tot God en Christus hebben? *Waar wordt dit gezegd?*
5. Dat het getal 144.000 in Openbaring letterlijk *moet* worden opgevat en dat de uitdrukking "grote schare" geen betrekking heeft of *kan* hebben op mensen die God in zijn hemelse tempel dienen? *Waar vind men dit?*
6. Dat de "laatste dagen" in 1914 zijn begonnen en dat de apostel Petrus, waar hij (in Handelingen 2:17) over de laatste dagen spreekt die betrekking hebben op de periode vanaf pinksteren, niet dezelfde "laatste dagen" bedoelt als waarover Paulus (in 2 Timótheüs 3:1) sprak? *Waar wordt dit in de bijbel gezegd?*
7. Dat Christus in het kalenderjaar 1914 voor het eerst officieel tot Koning over de gehele aarde gekroond werd en dat dit kalenderjaar het begin markeert van zijn *parousia*? *Waar?*
8. Dat, wanneer de bijbel in Hebreeën 11:16 zegt dat mensen als Abraham, Izaak en Jakob "een betere plaats trachtten te verkrijgen, namelijk een die tot de hemel behoort", dit *onmogelijk* kan betekenen dat zij een hemels leven zullen hebben? *Waar?*

Geen enkele van de betreffende leerstellingen van de organisatie kan door een duidelijke en directe uitspraak van de Schrift worden ondersteund. Elke leerstelling afzonderlijk vereist, ter onderbouwing, ingewikkelde verklaringen, complexe combinaties van teksten en in sommige gevallen iets dat op hersengymnastiek lijkt. Desondanks werden deze leerstellingen gebruikt om vast te stellen of iemand wel of geen christen is. Ze werden gebracht als hét criterium om te kunnen vaststellen of personen, die hun hele leven hadden gegeven in hun dienst aan God, afvalligen waren!

De ochtend na mijn verhoor voor het Besturende Lichaam kwam voorzitter Schroeder met een bandrecorder naar mijn kamer om mijn mening vast te leggen over een getuigenis van Fabio Silva, een andere Bethel-medewerker, die zich iets wist te herinneren dat René Vazquez een keer tegen hem had gezegd toen deze hem van het vliegveld ophaalde. Ik zei dat ik geen commentaar wenste te geven op dergelijke uitspraken uit de tweede hand.

De ochtenduren gingen voorbij. Ik had het gebouw met zijn drukkende atmosfeer wel willen ontvluchten. Toen de lunchpauze voorbij was, verliet ik mijn kamer en liep de trap op waar ik nog net Lyman Swingle kon opvangen die van de lift naar zijn kamers liep. Ik vroeg hem hoe lang ik nog moest wachten. Hij zei dat zij tot een uitspraak waren gekomen en dat ik in de loop van de middag zou worden ingelicht. Uit zijn woorden maakte ik op dat door sommige leden sterk op uitsluiting was aangedrongen. Opeens betrok zijn gezicht en hij zei: "Ik kan niet begrijpen hoe sommige mensen denken. Ik heb gestreden. O, wat heb ik gestreden...", waarna zijn schouders schokten en hij openlijk in tranen uitbarstte. Opeens realiseerde ik mij dat ik hem aan het troosten was. Ik probeerde hem duidelijk te maken dat het mij eigenlijk niet zoveel kon schelen wat zij hadden besloten. Ik wilde gewoon dat de zaak zou worden afgerond. Omdat zijn tranen bleven aanhouden, beëindigde ik het gesprek zodat hij naar zijn kamers kon gaan.

Eén ding weet ik zeker, en dat is dat er in het Besturende Lichaam niemand is die de organisatie van Jehovah's Getuigen meer is toegewijd, dan Lyman Swingle. Ik bewonderde en waardeerde hem vanwege zijn eerlijkheid en moed. Ik heb geen idee hoe hij vandaag de dag over mij denkt. Misschien is zijn houding wel totaal veranderd. Hoe het ook zij, ik weet dat ik deze man altijd zal liefhebben, al was het alleen maar vanwege zijn oprechte gevoelens waarvan hij die dag daar in het trappenhuis blijk gaf. Zijn droefheid gaf mij weer kracht.[41]

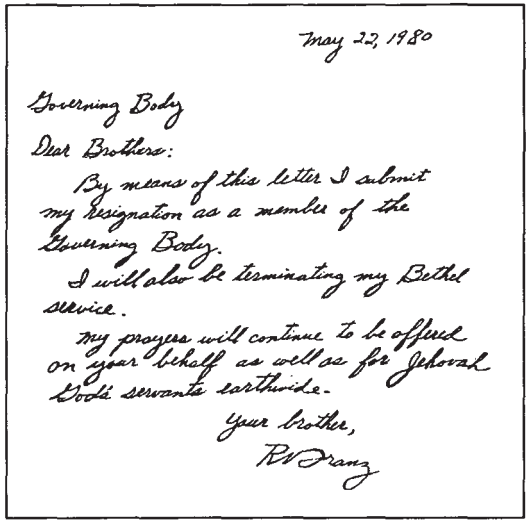
Diezelfde middag bracht voorzitter Schroeder de beslissing van het Besturende Lichaam aan mij over. Kennelijk hadden degenen die op uitsluiting hadden aangedrongen geen tweederdemeerderheid bereikt, want hij deelde mij kortweg mee dat ik werd verzocht mij uit het Besturende Lichaam terug te trekken en mijn dienst als medewerker op het hoofdbureau te beëindigen. Het Lichaam bood mij (en mij vrouw) aan om ingedeeld te worden als "Infirm Special Pioneer" (een voorziening die kring- en districtsopzieners die wegens hun leeftijd of gezondheid met reizend werk moeten stoppen, dikwijls wordt aangeboden). Deze mensen rapporteren elke maand aan het Genootschap en ontvangen maandelijks een uitkering. Van hen wordt niet gevraagd een bepaald "quotum" te bereiken aan uren die zij aan prediken besteden.[42] Ik liet hem weten dat geen van ons beiden ervoor voelde onder een regeling

41 Enkele maanden later werd Lyman Swingle ontheven van zijn functie als coördinator van het Schrijverscomité en de schrijfafdeling, en opgevolgd door Lloyd Barry.

42 Ik meen dat de maandelijkse uitkering destijds ongeveer 175 dollar per persoon was.

te vallen die een verplichting met zich mee zou brengen, ook al zou deze slechts van formele aard zijn. Hij maakte daarna nog enkele opmerkingen over "wat een fantastisch werk" het schrijven van het boek *Hulp tot begrip van de bijbel* was geweest en vertrok.

Ik zette mijn verklaring van terugtreding op papier zoals die hier is afgebeeld. Tot op de dag van vandaag heb ik niet nagelaten te doen wat ik daarin heb toegezegd.

May 22, 1980

Governing Body

Dear Brothers:

By means of this letter I submit my resignation as a member of the Governing Body.

I will also be terminating my Bethel service.

My prayers will continue to be offered on your behalf as well as for Jehovah's devoted servants earthwide.

Your brother,

R V Franz

[Vertaling: 22 mei 1980. Het Besturende Lichaam. Geliefde broeders, Door middel van deze brief bied ik mijn ontslag aan als lid van het Besturende Lichaam. Ik zal ook mijn Betheldienst beëindigen. Ik zal zowel jullie als Jehovah's dienstknechten over de hele wereld in mijn gebeden blijven gedenken. Jullie broeder, R.V. Franz.]

Daarna trokken mijn vrouw en ik er een paar dagen tussenuit om wat op verhaal te komen en kwamen nog eenmaal terug om alles in te pakken dat wij wilden meenemen. De meeste dossiermappen liet ik achter; ik nam hoofdzakelijk die dossiers mee die op zaken betrekking hadden waarbij ik persoonlijk betrokken was geweest. Ik wilde mijn positie in dergelijke zaken kunnen documenteren voor het geval deze in de toekomst verkeerd zou worden weergegeven, zoals dat inderdaad in een aantal gevallen is gebeurd.

Toen wij terugkwamen, kwam ik Ed Dunlap buiten bij een van de gebouwen van het hoofdbureau tegen. Hij moest die dag voor een rechterlijk comité verschijnen.

Ed was toen negenenzestig. Het jaar daarvoor, in 1979, had hij ernstig overwogen het hoofdbureau te verlaten. Hij wist dat hij het voorwerp was van persoonlijke aanvallen, zowel vanuit het Besturende Li-

chaam alsook daarbuiten. Op een bepaald moment had hij het Schrijverscomité gevraagd ervoor te zorgen dat hij niet meer zou worden lastiggevallen. Het Schrijverscomité gaf daarop aan drie van haar leden, Lyman Swingle, Lloyd Barry en Ewart Chitty, de opdracht om met Karl Klein te gaan praten. (Hij was lid van het Besturende Lichaam maar zat niet in het Schrijverscomité, hoewel hij daar later, nadat Chitty zich had teruggetrokken, wel deel van uitmaakte.) Zij drongen er bij hem op aan dat hij voortaan niet meer naar Eds kantoor zou gaan om hem te bekritiseren en zich bovendien tegenover anderen niet meer kritisch over Ed zou uitlaten. Dit leek voor een tijd effect te hebben, tenminste voor wat betreft zijn uitlatingen naar buiten toe. Binnen het Lichaam en de zittingen ervan veranderde er echter weinig.

Toen ik Ed eind 1979 vertelde van onze plannen om het hoofdbureau te verlaten, zei hij dat hij dat ook had overwogen maar dat hij tot de conclusie was gekomen dat het voor hem niet haalbaar was. Hij zag geen mogelijkheid om op zijn leeftijd en in zijn economische situatie zichzelf en zijn vrouw redelijkerwijs te onderhouden. Door op het hoofdbureau te blijven, hadden zij tenminste nog onderdak, werd in hun onderhoud voorzien en hadden zij medische verzorging, indien nodig. Hij had dus maar besloten te blijven, zei hij, en voegde eraan toe: "Als ze het me op de schrijfafdeling te lastig maken, vraag ik gewoon of ze me willen overplaatsen naar de timmerwerkplaats, of me ander soort werk willen geven."

Nog geen jaar later werd hij door een rechterlijk comité gedagvaard. De dag dat ik hem zag, zei hij: "Ik zal heel openhartig zijn. Het ligt niet in mijn aard om ergens omheen te draaien." Hij zei dat het voor hem vrijwel vaststond wat het comité zou gaan doen.

Het liep inmiddels al tegen eind mei. Sinds het Voorzitterscomité de bandopname van het echtpaar Godinez voor het Besturende Lichaam had afgespeeld, waarin Eds naam verscheidene malen was gevallen, waren er circa zes weken verstreken. Bijna evenveel tijd was er verstreken sinds Barry en Barr hem hadden ondervraagd en hem daarbij hadden verzekerd dat het gesprek 'slechts informatief bedoeld' was. In al die weken – terwijl Ed nota bene op kantoor was en tot op de laatste dag in opdracht van het Besturende Lichaam aan een boek over het leven van Jezus Christus werkte – was *niemand* van het Voorzitterscomité naar hem toe gegaan om met hem te praten en hem te vertellen welke ernstige aanklacht er tegen hem was ingediend. De leden ervan hadden het in deze zaak volledig voor het zeggen. Zij kenden Ed persoonlijk zeer goed en toch hadden zij tot op het laatste moment niet één

woord met hem over de kwestie gewisseld.[43]

Ook van het Besturende Lichaam was er *niemand* naar Edward Dunlap toegegaan om over de zaak te praten. Niemand had de moeite genomen met hem te redeneren of met hem over Gods Woord te spreken. Toch was hij bijna een halve eeuw met de organisatie verbonden. Hij was zo'n veertig jaar in de volle-tijddienst actief, koesterde de hemelse hoop en was bijna zeventig jaar oud. Zijzelf kunnen getuigen dat dit waar is. Dit had weinig van de herder die negenennegentig schapen achter zich liet en op zoek ging naar dat éne "afgedwaalde" schaap. Want dat was hij in hun ogen.

Nogmaals, het mag dan waar zijn dat enkele van de uitgesloten personen onverstandige dingen hadden gezegd. De zojuist beschreven maatregelen, genomen door mannen met gezag, stonden mijns inziens in geen enkele verhouding tot dergelijke uitspraken.[44]

Er werd een comité gevormd van vijf medewerkers van het hoofdbureau om over Ed Dunlap te oordelen. Het Besturende Lichaam bleef op de achtergrond. Alle vijf waren jonger dan Ed en geen van hen rekende zich tot de "gezalfden". Na slechts één dag deden zij een uitspraak.

Hier volgen enkele uitlatingen die kenmerkend zijn voor de houding die zij daarbij aan de dag legden:

Toen zij hem vroegen hoe hij dacht over de leer van de organisatie betreffende twee klassen van christenen, wees Ed hen op Romeinen hoofdstuk acht, vers 14, waar staat dat "ALLEN die door Gods geest worden geleid", Gods zonen zijn. Hij vroeg: "Hoe zou je dit anders kunnen opvatten?" Fred Rusk, die verscheidene jaren als leraar aan de Gileadschool verbonden was geweest in de tijd dat Ed administratief hoofd van de school was, zei: "O, maar Ed, dat is slechts jouw interpretatie van die tekst." Ed vroeg: "Hoe zou jij die dan willen uitleggen?" Het antwoord van Fred Rusk was: "Kijk Ed, jij bent degene die hier wordt berecht, niet ik."

Toen zij hem naar zijn mening vroegen over het opstellen van regels door de organisatie, benadrukte hij dat een christen niet onder de wet staat maar onder de onverdiende goedheid (of genade). Hij zei dat

---

43 Albert Schroeder was vele jaren samen met Ed aan de Gileadschool leraar geweest. Karl Klein werkte bij hem op de schrijfafdeling; zijn kantoor bevond zich vlak naast dat van Ed. Een jaar of wat daarvoor was Grant Suiter naar Ed toegekomen met een opdracht die hij (Suiter) moest uitwerken (het betrof instructies voor een klassengesprek op een school voor medewerkers van bijkantoren). Hij had Ed gevraagd of hij dit werk van hem wilde overnemen. Hij zei dat hij het erg druk had en er zeker van was dat Ed daar "sowieso beter in was".

44 1 Johannes 3:14-16, 18

regels nooit in die mate tot gerechtigheid kunnen aanzetten waarin geloof en liefde dat kunnen doen. Robert Wallen zei: "Maar Ed ik *wil* juist graag dat iemand mij vertelt wat ik moet doen." Met de woorden van de apostel in Hebreeën hoofdstuk vijf, vers 13 en 14, in gedachten, waar staat dat christenen geen baby's meer zouden moeten zijn, maar volwassen mensen "die door gebruik hun waarnemingsvermogen hebben geoefend om zowel goed als kwaad te onderscheiden", antwoordde Ed: "Dan moet je meer in de bijbel lezen." Robert Wallen glimlachte en zei: "Ik en twee miljoen anderen." Ed antwoordde: "Het feit dat zij het niet doen is geen vrijbrief voor jou om het ook niet te doen." Hij benadrukte dat dit nu juist het probleem was; de broeders bestudeerden de bijbel gewoonweg niet; zij verlieten zich op de publicaties; hun geweten was niet werkelijk door *de bijbel* geoefend.

In de hele zitting kwam zeer duidelijk als belangrijkste punt naar voren dat Ed bij twee gelegenheden met enkele van de personen die later werden uitgesloten over bijbel had gesproken. Het rechterlijk comité kon weliswaar niet bewijzen dat dat het geval was, maar Ed, die al vanaf het begin had gezegd volledige opening van zaken te willen geven, had hen dat zelf verteld. Deze mensen hadden hem benaderd en tot tweemaal toe met hem gegeten, waarna zij gedeelten uit het bijbelboek Romeinen met elkaar hadden besproken.[45] Het rechtelijk comité wilde van hem weten of hij van plan was er met meer mensen over te spreken. Hij antwoordde dat hij er niet op uit was om onder de broeders een soort bekeringsveldtocht te houden. Maar hij zei dat, indien mensen hem persoonlijk zouden benaderden en om hulp zouden vragen, hij niet zou aarzelen om, indien mogelijk, naar de Schrift te verwijzen, ja zich zelfs verplicht zou voelen hen te helpen. Naar alle waarschijnlijkheid was dit de doorslaggevende factor. Een dergelijke vrijheid om privé-gesprekken over de Schrift te voeren en daarin een eigen mening te geven was onaanvaardbaar, het werd beschouwd als ketters, gevaarlijk en ontwrichtend.

Eén bepaalde uitspraak leek vooral paradoxaal. Ed had hen duidelijk verteld dat hij niet graag uitgesloten wilde worden, dat hij zijn broeders liefhad en dat hij zich niet van hen wilde afscheiden. Het comité drong er bij hem op aan "te wachten op de organisatie" en stelde: "Wie weet? Misschien dat over vijf jaar alles wat je zegt wel geheel of gedeeltelijk gepubliceerd en onderwezen wordt!"

Zij kenden het veranderlijke karakter van de leerstellingen van de

---

45 Ed was door het Onderwijscomité van het Besturende Lichaam aangesteld om leden van bijkantoorcomités les te geven over de Romeinenbrief.

organisatie en hebben ongetwijfeld op grond daarvan gemeend zo'n uitspraak te kunnen doen. Men kan zich dan echter afvragen of zij er van overtuigd waren dat de betreffende leer correct en op de Schrift gebaseerd was. Als zij accepteerden dat de leer van de organisatie op deze punten op een dergelijke wankele en veranderlijke basis was gestoeld, hoe was het dan mogelijk dat zij deze leer toch als criterium gebruikten om uit te maken of hij een loyale dienaar van God was of een afvallige?

Als zij meenden dat deze leerstellingen (waaraan het Voorzitterscomité zo'n groot belang had gehecht) zó aan verandering onderhevig waren dat het de moeite waard was te wachten om te zien hoe het er over vijf jaar mee stond, waarom was het dan niet eveneens de moeite waard om elke rechterlijke maatregel jegens deze man, die de organisatie niet vijf jaar maar vijftig jaar had gediend, uit te stellen?

De logica van een dergelijke benadering kan men alleen inzien als men de stelling aanvaardt en aanhangt dat de belangen van het individu – waaronder een goede naam, een die door hard werken was opgebouwd, en een lange staat van dienst – opgeofferd moeten worden indien zij de doelstellingen van een organisatie in de weg gaan staan.

Ik ben ervan overtuigd dat elk lid van dat rechterlijk comité erkende dat Edward Dunlap een diepe liefde voor God, voor Christus en voor de bijbel koesterde. Desondanks meenden zij toch tegen hem te moeten optreden. Waarom? Door de wijze waarop het Voorzitterscomité zich had uitgesproken wisten zij hoe er binnen het Besturende Lichaam over werd gedacht. Loyaliteit aan de organisatie eiste dat er tegen hem werd opgetreden, want deze man wilde en kon niet alle aanspraken en uitleggingen van die organisatie aanvaarden.

Zo sloten zij Ed Dunlap uit, en verzochten zij hem zijn huis op het Bethel-hoofdbureau te verlaten. Hij keerde naar Oklahoma City terug, waar hij was opgegroeid. Hij voorzag zichzelf en zijn vrouw in het levensonderhoud als behanger, een vak dat hij had uitgeoefend voordat hij aan zijn veertig dienstjaren als volle-tijdvertegenwoordiger van de Watch Tower Bible and Tract Society begon.

Het is mij een raadsel hoe degenen die hiervoor de feitelijke verantwoordelijkheid dragen, God in hun avondgebed kunnen naderen en kunnen vragen: "Wees barmhartig jegens ons, zoals wij ook barmhartig zijn geweest jegens anderen."

11

DE NASLEEP

"Ik weet dat er na mijn heengaan onderdrukkende wolven bij u zullen binnendringen, die de kudde niet teder zullen behandelen." – Handelingen 20:29.

ER is een oud, Engels gezegde dat luidt: "Een ijzeren hand in een fluwelen handschoen."

Ik denk niet dat de harde hand van de gezagsstructuur het gevolg is van de gebeurtenissen in de lente van 1980. Ik denk dat de hardheid er al was. De geschiedenis toont aan dat deze er al was. Wat in de lente van 1980 plaatsvond was slechts de aanleiding tot het verwijderen van de fluwelen handschoen, waardoor de ijzeren hardheid eronder zichtbaar werd. Wat nu volgt ondersteunt die conclusie.

Toen het rechterlijk comité van vijf ouderlingen van Bethel – dat op grond van bepaalde maatstaven van wat juist is, voor het Besturende Lichaam deed wat het Lichaam zelf had moeten doen – voor het laatst met Ed Dunlap bijeen kwam en hem over de beslissing om hem uit te sluiten inlichtte, zei Ed: "Goed, als dát jullie beslissing is. Maar *zeg niet dat het vanwege 'afvalligheid' is*. Jullie weten dat afvalligheid opstand tegen God en Christus betekent, en *jullie weten dat ik daar niet schuldig aan ben.*"

In de uitgave van het maandelijkse informatieblad *Our Kingdom Ministry* van augustus 1980 [in het Nederlands *Onze Koninkrijksdienst* van september 1980 – vert.] dat naar alle gemeenten ging, stond op de voorpagina de verklaring dat een aantal personen van de Bethelfamilie was uitgesloten. Iets verderop werd vermeld dat dit was vanwege "afval van [of opstand tegen – vert.] de organisatie". De bewoordingen, hoewel nog steeds onjuist (want er was geen sprake van opstand, zelfs niet tegen de organisatie), waren in ieder geval dichter bij de waarheid dan andere verklaringen.

Op 28 mei 1980 werd de brief waarin ik mijn ontslag aanbood, voorgelezen aan de familie. Op 29 mei werd een vergadering belegd voor

alle ouderlingen op Bethel. Jon Mitchell was een van hen. Hij diende als secretaris op zowel de dienstafdeling, als op de kantoren van het Besturende Lichaam. Ik had slechts contact met hem gehad toen hij visa voor mijn reis naar Afrika voor mij in orde maakte. Met degenen die waren uitgesloten had hij nooit gesproken. Hij had echter wel een gedeelte van de correspondentie van rechterlijke comités gezien die via het kantoor liep en had de afdelingsroddel gehoord over de "ketterse" rechtszaken. Sprekend over zijn indrukken van de vergadering van ouderlingen en de toespraken gegeven door de leden van het Besturende Lichaam, Schroeder en Barry, zei hij:

"Schroeder legde in zijn toespraak de nadruk op het onderwerp organisatie. Hij sprak over onze 'goed geoliede organisatie' en zei dat degenen die niet met haar regels en voorschriften konden instemmen, 'behoorden te vertrekken en niet betrokken moesten blijven bij het vooruitstrevende werk hier'. (De publicatie *Branch Organization* werd omhoog gehouden om te illustreren hoe 'goed geolied' de organisatie was. Schroeder zei dat deze publicatie meer dan 1000 regels en voorschriften bevatte over de gang van zaken op de bijkantoren en het hoofdbureau.) Hij benadrukte dat dit niet een 'heksenjacht' was, maar dat er klaarblijkelijk een 'reinigingsproces' aan de gang was.

Van degenen die vertrokken waren zei hij: 'Het gaat er niet om dat zij niet in de bijbel geloven, daarvoor moet men een atheïst zijn', maar 'dat zij er een ander begrip van hebben'.

Hij besloot met het geven van gelegenheid tot het stellen van vragen. Harold Jackson stelde voor een 'forum' of open discussie over de kwestie te houden. Schroeder antwoordde dat daar geen plannen voor waren. Als wij een vraag hadden konden wij een brief schrijven. Een andere ouderling, Warren Weil, vroeg of men had overwogen de broeders een 'loyaliteitsverklaring' af te laten leggen. Broeder Schroeder antwoordde dat die weg op dat moment niet bewandeld werd.

Lloyd Barry leek in zijn toespraak een poging te doen een aantal van de opvattingen te weerleggen die er kennelijk door degenen die als afvallig waren aangemerkt op na werden gehouden. Tevens deed hij een oproep tot loyaliteit aan de organisatie. Hij las Spreuken 24:21, 22 voor en waarschuwde dat wij dienden op te passen voor 'diegenen die voor een verandering zijn'. Hij gaf af op bepaalde personen die samenkwamen om op onafhankelijke wijze de bijbel te bestuderen en beweerde dat dit bij sommigen zelfs de plaats innam van de Wachttorenstudie op maandagavond.

Hij sprak eveneens laatdunkend over diegenen die bijbelcommenta-

ren van de hand van schrijvers uit de christenheid gebruikten. (Medewerkers van de dienstafdeling hadden Barnes' *Notes on the New Testament* in een open kast staan; na deze opmerking haalden zij het daar weg en borgen het in een lade op.) Barry sprak over onze 'rijke erfenis' als Jehovah's Getuigen. Hij was zichtbaar aangeslagen dat sommigen niet die hoge achting hiervoor leken te hebben die hijzelf had en dat zij leken over te hellen naar een denkwijze die nadelig kon zijn voor de groei en bloei van de organisatie."

Hoewel hij met ons, op wie in deze toespraken werd gedoeld, nooit over schriftuurlijke aangelegenheden of welke andere kwesties dan ook had gesproken, schrijft Jon:

"Deze vergadering en de gebeurtenissen daarna maakten dat het zieke gevoel dat ik had toen ik de schokkende berichten hoorde over de uitsluitingen en het ontslag van broeder Franz, alleen maar toenam.

The Watchtower van 1 augustus 1980[1] zou een artikel gaan bevatten dat een opsomming bevatte van wat als 'tekenen van afval' werd beschouwd. Maar ik had reeds een zeer duidelijk beeld gekregen van wat de *werkelijke* tekenen waren. Ik voelde mij zeer terneergeslagen door het besef dat de organisatie deze tekenen meer en meer zélf aan de dag leek te leggen, en wel op de volgende wijzen:

1. Het onderdrukken van het vrij lezen in de bijbel. Hoewel ik wist dat het niet tot bijbelverbrandingen zou komen, was het duidelijk dat aan volledige vrijheid tot het lezen van de Schrift en de beleving van een open bijbeldiscussie geen ruimte werd gegeven. Om welke reden stond het Besturende Lichaam een open discussie over de kwestie, zoals werd voorgesteld, niet toe, met name omdat het om personen ging die veel voor de organisatie hadden gedaan en die in hoge mate werden gerespecteerd om hun diepgaande bijbelkennis? Wat probeerden zij te verbergen? Kon de 'waarheid' het niet opnemen tegen een dergelijk onderzoek?

2. De duidelijke accentverschuiving in de richting van onze 'rijke erfenis' of traditie van de organisatie, ten koste van de bijbel. Ik wist heel goed dat deze fout door veel religieuze sekten, inclusief de Farizeeën, gemaakt was. In Matthéüs 15 en Markus 7 staan Jezus' woorden waarin hij hen openlijk veroordeelde omdat zij meer belang hechtten aan traditie dan aan Gods Woord. De suggestie dat een 'loyaliteitsverklaring' nodig zou zijn om loyaliteit aan een organisatie

1 In het Nederlands *De Wachttoren* van 1 november 1980.

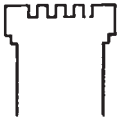
en zijn tradities af te dwingen, jaagde mij angst aan. Toch was deze volkomen serieus bedoeld.

3. Inquisitie-methoden. Alles wees erop dat het Besturende Lichaam, waarvan ik had gedacht dat het er was om de broeders te dienen, met zeer krachtige, autoritaire hand te werk ging en besloten was snel en gedecideerd in deze zaak op te treden. Zou het niet veel wijzer en verstandiger zijn geweest als men zorgvuldig en weloverwogen was opgetreden en de zaken grondig had afgewogen en bekeken, om vervolgens voorzichtig en weloverwogen tot een beslissing te komen.

Ik herinner mij dat ik op de vergadering van ouderlingen bij mijzelf dacht: 'Stop! Wacht nou eens! Zien jullie niet wat jullie doen?' Ik dacht dat niet omdat ik deloyaal was jegens de organisatie, maar omdat ik het beste met de organisatie voorhad en wilde dat zij waarheid voorstond."

Evenals hij bleef ik aanvankelijk hopen dat het nuchtere denken weer de overhand zou krijgen. De emotionele, bijna hysterische benadering van: "Er vindt een overval plaats!", waarbij een kleine groep van gewetensvolle individuen een levensgrote bedreiging voor de organisatie als geheel vormt, zou wel plaats maken voor een kalmere, verstandigere denk- en handelwijze. Het tegenovergestelde vond plaats.

Misschien illustreert niets de ongelofelijke eisen die nu ten aanzien van volledige onderwerping aan de leerstellingen werden gesteld, zo duidelijk als de volgende brief. Deze werd door de dienstafdeling op aan alle reizende vertegenwoordigers, kring- en districtsopzieners verstuurd. U ziet hieronder het eerste gedeelte van de brief. Het gedeelte onder het kopje "De kudde beschermen" is in deze discussie van speciaal belang (de relevante paragraaf begint onderaan bladzijde 324).

WATCHTOWER
BIBLE AND TRACT SOCIETY OF NEW YORK, INC.

CABLE WATCHTOWER

117 ADAMS STREET, BROOKLYN, NEW YORK 11201, U.S.A. PHONE (212) 625-1240

SCG:SSF 1 september 1980

AAN ALLE KRING- EN DISTRICTSOPZIENERS

Geliefde broeders,

Het is ons niet ontgaan dat jullie en jullie vrouwen zeer gesterkt zijn door de "Goddelijke liefde"-districtsvergaderingen. Hier werd ons op indrukwekkende wijze onder de aandacht

gebracht waarom liefde de meest heilzame eigenschap is die wij kunnen aankweken (1 Kor. 13:13). Liefde stelt ons in staat verenigd te blijven, ondanks de beperkingen en tekortkomingen die wij aan de dag leggen. -- Kol. 3:12-14.

Jullie kunnen ervan verzekerd zijn dat door jullie liefderijke voorbeeld de broeders die jullie dienen, opgericht en gesterkt zullen worden in het geloof. Wij hebben een aantal brieven ontvangen waarin gesproken werd van de liefde die jullie, broeders, en jullie vrouwen hebben tentoongespreid. Eén lichaam van ouderlingen schreef over hun kringopziener: "[Hij] is met recht toegewijd aan het doen van Jehovah's wil . . . tot geestelijke hulp voor allen . . . toegankelijk voor het bespreken van elke aangelegenheid. [Hij] heeft een luisterend oor en toont empathie voor de broeders. Op zulke broeders kunnen wij rekenen wanneer zich in de toekomst problemen voordoen. En wij weten dat die er zullen komen."

Jullie kunnen erop vertrouwen dat de broeders jullie vriendschap, omgang en liefde zeer zullen waarderen wanneer jullie 'echt zorg zullen dragen voor de dingen die hen aangaan' (Fil. 2:19-23, 29). Daarom, ga ermee door jullie in te spannen hen liefdevol te behandelen. Zet hen nooit onder druk of val niet tegen hen uit. Leid hen, werk hard met hen, vermaan hen in overeenstemming met hun behoeften. Wees geduldig als hun vooruitgang traag lijkt. Zo'n liefdevolle, geduldige behandeling zal de broeders verfrissen. -- Matth. 11:28-30.

DE KUDDE BESCHERMEN

Een belangrijke verantwoordelijkheid van een opziener bij het 'weiden van de kudde van God die onder zijn zorg geplaatst is', is deze tegen gevaren te beschermen (Hand. 20:28). Handelingen 20:29,30 geeft aan dat een van deze gevaren kan zijn dat mannen afvallig worden. Een fijne studie over dit onderwerp wordt gevonden in de Watchtower van 1 augustus 1980. Jullie allen zult grondig vertrouwd willen geraken met de inhoud van de studie-artikelen. Moedig alle ouderlingen en in het bijzonder de dienaren in de bediening aan hetzelfde te doen. Neem de hoofdpunten op in jullie "Ga voort in de dingen die u hebt geleerd"-programma.

Help de ouderlingen onderscheid te maken tussen een afvallige die moeilijkheden veroorzaakt en een christen die zwak wordt in het geloof (2 Petr. 2; Judas 22, 23). Tegen de eerste zal vastbesloten worden opgetreden nadat herhaalde pogingen zijn ondernomen hem terecht te wijzen (2 Joh. 7-10). Daarentegen zal degene die zwak in het geloof is, geduldig en liefdevol worden geholpen de nauwkeurige kennis te verkrijgen die zijn geloof zal versterken.

Houd in gedachten dat om uitgesloten te worden, een afvallige niet iemand hoeft te zijn die afvallige gezichtspunten uitdraagt. Zoals vermeldt in De Wachttoren van 1 november 1980, paragraaf twee, bladzijde 18: "Het Griekse woord dat met 'afval' wordt weergegeven, betekent 'afstand nemen van', 'verzaking', 'opstand, verlating'." Daarom, als een gedoopt christen de leer van Jehovah, zoals gepresenteerd door de getrouwe en beleidvolle slaaf, verwerpt en ondanks schriftuurlijke terechtwijzing volhardt andere leerstellingen te geloven, dan is hij afvallig. Herhaalde, vriendelijke pogingen zullen worden aangewend om zijn denken bij te stellen. Als hij echter doorgaat de afvallige ideeën te geloven en verwerpt wat hem ver-

strekt is via de 'slaaf klasse' nadat herhaalde pogingen zijn aangewend om zijn denken bij te stellen, dan zal de juiste rechterlijke actie worden ondernomen.

Dit betekent niet dat jullie of de ouderlingen om het zo te stellen op 'heksenjacht' moeten gaan, waarbij jullie het persoonlijke geloof van jullie broeders onderzoeken. Komt echter iets dat in dit verband redelijk belangrijk is onder de aandacht van de ouderlingen, dan zou het juist zijn een vriendelijk en beleidvol onderzoek in te stellen teneinde de kudde te beschermen. Wij kunnen er niet genoeg de nadruk op leggen voorzichtig, beleidvol en vriendelijk te zijn bij het behandelen van zulk soort kwesties. -- Jak. 1:19, 20.

SAMENWERKING TUSSEN LICHAMEN VAN OUDERLINGEN

In sommige van onze grotere steden is vastgesteld dat soms, wanneer kwaad wordt ontdekt, een aantal gemeenten hierbij betrokken kunnen zijn. Het is noodzakelijk dat de lichamen van ouderlingen van deze gemeenten ten volle samenwerken. De ouderlingen dienen alert te zijn op de noodzaak dat informatie over verkondigers in hun gemeenten waarnaar wellicht een onderzoek moet worden ingesteld, snel dient te worden doorgegeven aan de ouderlingen van andere gemeenten. Eenieder die door onbedachtzaamheid bij het kwaad betrokken is geraakt, dient onmiddellijk te worden bijgestaan. Eenieder die zo ver is gekomen dat hij verhard is in zonde, moet streng worden terechtgewezen en, als hij hiervoor niet ontvankelijk is, uit de gemeente worden uitgesloten. Het zou goed zijn als jullie de lichamen van ouderlingen in jullie kring attent zouden maken op de stof die jullie werd gepresenteerd op jullie bijscholing in de herfst van 1979, in schema 13 onder het kopje "Ouderlingen hebben nog steeds steun nodig in de afhandeling van problemen waarbij meerdere gemeenten zijn betrokken". Alle informatie die nodig en beschikbaar is zal snel worden overgedragen aan de ouderlingen van de betrokken gemeenten.

De brief geeft de officiële regels. Er wordt in feite in gezegd dat wanneer iemand iets dat van de leerstellingen van de organisatie afwijkt, gelooft – niet uitdraagt, maar *gelooft* – dat op zich een reden vormt om tegen hem, als "afvallige", gerechtelijk op te treden.

In de brief worden zulke afwijkende geloofsopvattingen niet beperkt tot afwijkende inzichten in de fundamentele leerstellingen van Gods Woord, zoals de komst van de Zoon van God als mens, het rantsoen, het geloof in Christus' vergoten bloed als basis voor redding, de opstanding, of soortgelijke fundamentele bijbelse leerstellingen. Er wordt zelfs niet in gezegd dat de afvallige het noodzakelijkerwijs niet eens is met de bijbel, het Woord van God. Waar het wél om gaat is dat hij het niet eens is met "de leer van Jehovah, *zoals gepresenteerd door de getrouwe en beleidvolle slaaf*". Dit lijkt op iemand die zegt dat je loyaliteit nog niet vaststaat als je de geschreven boodschap van een koning aanvaardt en gehoorzaamt; doorslaggevend is dat je aanvaardt en gehoorzaamt wat de vorst volgens een boodschapper-slaaf heeft bedoeld.

Het kenmerk bovenaan de brief van 1 september 1980 geeft aan dat

deze door Leon Weaver was opgesteld. Men moet echter niet denken dat dit beleid van "gedachtenbeheersing"[2] het bedenksel was van één persoon, noch dat het een plotseling opgekomen, extreme stellingname betrof, waarvoor iemand zich naderhand schaamt omdat het van een ondoordachte, hardvochtige en volstrekt onchristelijk houding getuigt. De opsteller was lid van het dienstafdelingscomité, dat wordt gevormd door leden zoals Harley Miller, David Olson, Joel Adams, Charles Woody en Leon Weaver, die allen reeds lang vertegenwoordigers van de organisatie zijn en tientallen jaren ervaring achter zich hebben. Zij treden op namens het Besturende Lichaam en houden toezicht op de activiteiten van de meer dan 7500 gemeenten en van alle ouderlingen, kring- en districtsopzieners in de Verenigde Staten, waar bijna eenvierde van al de Jehovah's Getuigen wonen. Zij staan in geregeld contact met het Dienstcomité van het Besturende Lichaam. Van hen wordt verwacht dat zij in hoge mate vertrouwd zijn met het beleid van het Besturende Lichaam en afgestemd zijn op de denkwijze, de zienswijze en de geest van het Lichaam.

Dit maakt het standpunt dat in de brief werd ingenomen alleen maar weerzinwekkender. Omdat ik jaren in het Dienstcomité zitting heb gehad, weet ik dat een dergelijk belangrijke brief *moet* worden voorgelegd aan het Dienstcomité van het Besturende Lichaam voor deze mag worden verzonden.[3] Bezwaar van de zijde van slechts één lid van dat comité zou ertoe hebben geleid dat de brief ter bespreking naar het gehele Besturende Lichaam zou zijn gegaan.

Hoe dan ook, de brief en het beleid daarin – dat gedachten oproept aan het standpunt van de religieuze autoriteiten tijdens de inquisitie – moest worden goedgekeurd door een aantal vertegenwoordigers van het hoofdbureau, inclusief een aantal leden van het Besturende Lichaam. Omdat belangrijke zaken als vriendschappen, familiebetrekkingen en iemands goede naam een rol speelden, dient men aan te nemen dat deze mannen lang en zorgvuldig over die uitspraak van 1 september 1980 hadden nagedacht vóór zij deze goedkeurden als een officiële uitspraak van de "getrouwe en beleidvolle slaaf" van Jezus Christus. Wat zij daarin zeiden was geen lichte zaak die later gemakkelijk weggewuifd kon worden door te zeggen: "Wel, we bedoelden het eigenlijk niet zo." Zoals de feiten aantonen, zijn en worden er, uitsluitend op basis van dit

---

2 In het Engels "thought-control": van bovenaf de denkwijze opleggen.

3 In die tijd waren de leden van het Dienstcomité Ted Jaracz (coördinator), Milton Henschel, Albert Schroeder, William Jackson en Martin Poetzinger.

bewust afgekondigde beleid van gedachtenbeheersing, nog steeds heel wat mensen uitgesloten. Het kleinerende etiket "afvallige" wordt hen opgeplakt, eenvoudigweg omdat zij niet alle interpretaties van het Genootschap ten volle kunnen aanvaarden.

Mogelijk was dit beleid ingegeven door een gebeurtenis eerder dat jaar in een van de gemeenten in New York. Jon Mitchell, die part-time op de dienstafdeling werkte en al eerder genoemd is, vertelt:

> "Ergens rond die periode [de vroege zomer van 1980] schreef F.W. Franz een memo als antwoord op een vraag die was ingezonden door Harold Jackson [een medewerker van de dienstafdeling].
>
> Het scheen dat er een (full-time) pionierster in een Spaanse gemeente werkzaam was die vond dat zij haar geweten geweld aandeed door te onderwijzen dat de 144.000 uit Openbaring 7 en 14 een letterlijk getal betreft. Zij zei er niet op uit te zijn medestanders te winnen of een tegengesteld gezichtspunt te willen uitdragen, maar zij wilde ook niet zonder meer degenen met wie zij de bijbel bestudeerde, onderwijzen dat 144.000 een letterlijk getal voorstelt.
>
> Broeder Jackson had deze vraag blijkbaar gesteld omdat hij wilde weten of een dergelijk persoon geclassificeerd kon worden als 'afvallig' of niet. Het memo bevestigde dat zo iemand inderdaad beschouwd kon worden als een afvallige en uitgesloten zou moeten worden als zij er niet mee instemde te leren wat het Genootschap haar instrueerde te onderwijzen. Ik herinner mij dat iemand in de dienstafdeling het over de afloop van deze zaak had en vaststelde dat het meisje 'haar dwaling openlijk had erkend'. Ik was verbaasd dat zulke terminologie zonder enige vorm van schaamte kon worden gebruikt."

Men zou kunnen denken dat het extreme standpunt, zoals ingenomen in de eerder aangehaalde brief van 1 september 1980 en door de reizende vertegenwoordigers aan alle ouderlingen overgebracht, zo niet een storm van protest, dan toch op zijn minst enige blijk van verbazing teweeg zou hebben gebracht bij de ouderlingen en anderen. Maar dat was niet het geval, want daarvoor waren zij te grondig gevormd. Een paar enkelingen spraken zich inderdaad uit, maar ze deden dat voorzichtig voor het geval zij ook het etiket "afvallige" opgeplakt zouden krijgen. Het uitblijven van protest werd zeker niet veroorzaakt doordat zij, zoals de apostel aanspoort, zich ervan hadden vergewist "wat de goede en welgevallige en volmaakte wil van God is".[4] Als men de

---

4 Romeinen 12:2.

bewuste paragraaf opnieuw leest, vindt men geen enkele schriftplaats die naar voren wordt gebracht om aan te tonen dat zulk gedachtenbeheersingsbeleid enige schriftuurlijke ondersteuning heeft. De gedachten van een christen dienen "in gevangenschap ... aan de Christus" te worden gebracht, niet aan mensen of aan een organisatie.[5] Vanwaar dan deze gewilligheid van mensen om hun geweten te onderwerpen aan een dergelijke totale beheersing van bovenaf?

Het is het concept van "de organisatie" dat dit bewerkstelligt. Dat concept creëert de overtuiging dat elke uitspraak van de organisatie in feite van God zelf afkomstig is. Misschien kenmerkend voor de geest die door de uitspraken van het Genootschap, inclusief deze brief, werd opgeroepen, is een voorval dat plaatsvond op een bijeenkomst van ouderlingen, gehouden tijdens een kringvergadering voor Getuigen afkomstig uit een bepaald deel van Alabama. Bart Thompson, de districtsopziener, hield een publicatie van het Genootschap met een groene kaft omhoog. Hij zei daarbij tegen de vergadering van ouderlingen: "Als het Genootschap mij zou vertellen dat dit boek zwart is in plaats van groen, zou ik zeggen: 'Weet je, ik zou hebben gezworen dat het groen is, maar als de organisatie zegt dat het zwart is, dan is het zwart!'" Anderen drukten zich op een soortgelijke wijze uit.

Het is waar dat er veel Getuigen zijn die over die dingen nadenken en die door dergelijke opvallende uitlatingen van blind geloof worden afgestoten. Toch zijn de meesten nog steeds bereid zich erbij neer te leggen en zelfs "rechterlijke actie" te ondernemen tegen een ieder die zijn twijfels heeft over de interpretaties van het Genootschap. Waarom?

Ik probeer voor mijzelf de gevoelens van al deze personen, inclusief de leden van het Besturende Lichaam, te doorgronden. Op basis van wat ik heb meegemaakt toen ik mij onder hen bevond, geloof ik dat zij in feite de gevangenen zijn van een concept. Het concept, of de voorstelling die zij van "de organisatie" hebben, lijkt zélf bijna een persoonlijkheid aan te nemen, zodat het concept zélf hen leidt, in beweging zet of afremt. Hun gedachten, houding en oordeel worden er volledig door bepaald. Als zij uitsluitend zouden denken in termen van God, Christus, de bijbel en de belangen van hun christelijke broeders - van hun medemensen en niet van een organisatie, dan geloof ik dat veel Getuigen niet het standpunt zouden innemen dat zij nu innemen. Het heersende concept van "de organisatie" verandert hun denken en zienswijze echter radicaal. Het wordt in feite de allesbeheersende, stuwende kracht.

Ik geloof dat wanneer de mannen van het Besturende Lichaam verwij-

---

5 2 Korinthiërs 10:5.

zen naar "de organisatie", of haar in gedachten hebben, zij eveneens het *concept* voor ogen hebben in plaats van de werkelijkheid. Zij denken bij "de organisatie" aan iets dat veel groter en grootser is dan henzelf. Zij denken meer aan haar ledental, aan haar geografische omvang, aan haar internationale en wereldomvattende karakter. Zij realiseren zich klaarblijkelijk niet dat deze aspecten eigenlijk meer betrekking hebben op het *domein* van de organisatie, dan op wat feitelijk achter "de organisatie" schuilgaat. Wanneer zij echter aansporen tot "loyaliteit aan de organisatie" moet het hun toch duidelijk zijn dat zij niet over dat domein spreken - over de duizenden gemeenten en hun leden waaraan de organisatie leiding geeft. Dan gaat het over loyaliteit aan de *bron* van de leiding, de *bron* van de leerstellingen, de *bron* van de autoriteit. Of de leden van het Besturende Lichaam dit nu erkennen of niet (misschien willen zij er liever niet over nadenken), het is een feit dat in dit cruciale opzicht zij, en zij alleen, "de organisatie" zijn. Welke andere autoriteit er ook bestaat - die van de bijkantoorcomités, die van de districts- of kringopzieners, die van de gemeentelijke lichamen van ouderlingen - die autoriteit is totaal van hen afhankelijk en kan eenzijdig en zonder dat het mogelijk is er vragen over te stellen, gecorrigeerd of zelfs gepasseerd worden. De apostel zegt in Romeinen hoofdstuk dertien dat aardse regeringen "door God in hun relatieve posities [zijn] geplaatst". Zijn woorden kunnen worden vergeleken met de hierboven geschetste situatie, want alle bestaande autoriteiten binnen de organisatie "zijn door het Besturende Lichaam in hun relatieve posities geplaatst", en zijn volkomen onderworpen aan besturing door dit Lichaam.

Zoals al gezegd: ik betwijfel of de meesten van deze mannen over zulke feiten nadenken. "De organisatie" blijft voor hen dus iets dat tamelijk ongedefinieerd en abstract is. Ik denk dat dit beeld van "de organisatie" het mogelijk maakt dat iemand lid is van een Lichaam met een praktisch onbeperkte macht en autoriteit, zonder dat hij zich diepgaand persoonlijk verantwoordelijk voelt voor de uitspraken van dat Lichaam en voor het leed, de misleidende informatie en de desoriëntatie die daaruit voortvloeien. "Het was *de organisatie* die dit deed, niet wij", schijnt men te denken. En omdat gesteld wordt dat "de organisatie" het door God gekozen instrument is, wordt de verantwoordelijkheid bij God gelegd. Het was Zijn wil - zelfs als uitspraken of leerstellingen later foutief blijken te zijn en gewijzigd moeten worden. Mensen zijn misschien uitgesloten of op andere wijze door verkeerde uitspraken benadeeld. Het individuele lid van het Besturende Lichaam voelt zich echter van persoonlijke verantwoordelijkheid ontheven. Alles zal door God ten behoeve van "de organisatie" weer op orde gebracht worden.

Ik breng dit niet naar voren om te veroordelen, maar om een verklaring te vinden waarom bepaalde, in mijn ogen eerlijke en in aanleg vriendelijke personen, deel kunnen hebben aan iets waarvan ik denk dat zij zoiets normaal gesproken zouden hebben verworpen. Ik ben van mening dat het eerderbeschreven concept uitermate onheilzaam, ja, zelfs verderfelijk is. Ik ben ervan overtuigd dat de drastische maatregelen die zij tegen de personen die van "afvalligheid" werden beschuldigd hebben genomen, in bijna alle gevallen niet alleen onterecht, maar ook weerzinwekkend waren en niet alleen het christendom, maar ook de menselijke samenleving onwaardig. Het zoeken naar een verklaring heeft er evenwel toe bijgedragen dat ik vrij bleef van bittere gevoelens jegens eenieder van hen en tegen hen als groep. Bitterheid verlaagt de mens en is verwoestend voor zijn omgeving. Ik ben bereid deze mannen stuk voor stuk in mijn huis te ontvangen. Zij hoeven mij daarvoor niets uit te leggen en mij geen verontschuldigingen aan te bieden. Noch ik, noch iemand van mijn persoonlijke vrienden hadden er ook maar over gedácht het contact met hen of anderen te verbreken vanwege een verschil van opvatting. De breuk was niet ons idee, niet ons initiatief.

De vergadering waarin ik een treffen had met het Besturende Lichaam werd op de band opgenomen en ik zou daarvan een kopie krijgen. Hoe pakte dit uit? De verwikkelingen rond deze band zijn mijns inziens illustratief voor de zojuist besproken zaken.

Ongeveer drie weken nadat ik naar Alabama was teruggekeerd, schreef ik het Besturende Lichaam een brief waarin ik o.a. informeerde naar mijn kopie van de band. Ik kreeg het volgende antwoord.

WATCH TOWER
BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA
PHONE (212) 625-1240
CABLE WATCHTOWER
124 COLUMBIA HEIGHTS, BROOKLYN, NEW YORK 11201, U.S.A.

R. V. Franz
p/a P. V. Gregerson
Route 4, Box 444
Gadsden, AL 35904

26 juni 1980

Geliefde broeder Franz,

Wij hebben jouw brief van 14 juni ontvangen.

Wij hebben contact opgenomen met de verzendafdeling en hebben vernomen dat jullie huisraad ingepakt is en op dinsdag 24 juni vanuit Brooklyn verstuurd is. Jullie kunnen deze dus spoedig tegemoet zien.

Wat de band betreft waarover jij hebt geschreven: hieraan zal aandacht worden besteed en deze zal jou worden toegezonden zodra er een kopie gemaakt is.

Wij zouden graag van jou de twee procedure-boeken ontvangen die jij ons zou toezenden. Jouw brief bevatte ook het materiaal voor de congrestoespraak dat jij ons zou opsturen.

Moge Jehovah's zegen met jou zijn en wees verzekerd van onze christelijke liefde.

Jouw broeders,

Watch Tower B.&T. Society
OF PENNSYLVANIA

Namens het Voorzitterscomité

Na drie weken ontving ik de volgende brief:

WATCH TOWER
BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA
124 COLUMBIA HEIGHTS, BROOKLYN, NEW YORK 11201, U.S.A.
PHONE (212) 625-1240 CABLE WATCHTOWER

Mr. Raymond V. Franz
p/a P. V. Gregerson
Route 4, Box 444
Gadsden, AL 35904

10 juli 1980

Geliefde broeder Franz,

Aanvullend op onze brief van 26 juni het volgende.

Wij danken jou voor het terugsturen van de boeken Branch Organization en Governing Body Procedures, die gisteren arriveerden. Tevens heeft de verzendafdeling ons laten weten dat jullie huisraad is verstuurd en door jullie is ontvangen.

Hoewel het Voorzitterscomité te kennen had gegeven dat aan de kwestie m.b.t. het jou toesturen van de band van de vergadering van 20 mei (hoewel je waarschijnlijk de band van 21 mei van de vergadering van het Besturende Lichaam bedoelde) "aandacht zal worden besteed", heeft het het Besturende Lichaam goed gedacht van de banden van geen der genoemde data kopieën te laten maken en uit te geven. Mede met het oog op het feit dat een vertrouwelijk stuk dat in april naar de leden van het Besturende Lichaam is gestuurd, in handen is gekomen van een van de uitgesloten leden van de Bethelfamilie en openlijk heeft gecirculeerd, heeft het Besturende Lichaam besloten dat het niet wenselijk is de verslaggeving van de zittingen van het Lichaam (zowel op de band als in de vorm van geschreven notulen) open te stellen voor personen buiten de kantoren van het Genootschap. Bovendien heeft er een verandering van jouw status plaatsgehad. Als jij in de toekomst over de informatie op de band zou willen beschikken, hebben wij er geen bezwaar tegen indien jij deze op Bethel zou willen komen beluisteren.

Hoewel wij zowel mondeling als schriftelijk hebben bevestigd dat jou een kopie van de band ter beschikking zou worden gesteld, is de situatie nu aanzienlijk gewijzigd. Zoals jij zon-

der twijfel zult begrijpen is het Besturende Lichaam van mening dat de bovengenoemde regeling van meer beleid getuigt. Wij vertrouwen erop dat jij de redelijkheid ervan zult inzien.

Wij hopen dat bij jou alles goed is en zenden jou onze christelijke liefde en groeten.

Jouw broeders,

Watch Tower B.&T. Society OF PENNSYLVANIA

Namens het Voorzitterscomité

De brief bracht onvermijdelijk weer in herinnering op welke manier de zaken vanaf het begin af aan werden aangepakt, namelijk vanaf het moment dat het Voorzitterscomité voor het eerst de rechterlijke machinerie en de acties die verscheidene uitsluitingen tot gevolg hadden, in werking had gesteld. Ik had gehoopt dat alles voorbij zou zijn. Ik kon onmogelijk weten wat men bedoelde toen men schreef over "een vertrouwelijk stuk dat in april naar de leden van het Besturende Lichaam is gestuurd". Toen ik in Brooklyn was, en ook in de periode tot aan mijn terugkeer naar Alabama, had ik niemand van de uitgesloten personen gezien. Dus antwoordde ik als volgt:

19 juli 1980

Aan het Wachttorengenootschap
Ter attentie van het Voorzitterscomité

Geliefde broeders,

Hiermee bevestig ik de ontvangst van jullie brief van 10 juli. Inderdaad is de huisraad in goede staat ontvangen en wij waarderen ten zeerste de zorg die de broeders in de verzendafdeling hieraan hebben besteed.

Van jullie beslissing de band van 21 mei (onterecht door mij aangegeven als 20 mei) niet op te sturen heb ik kennis genomen. Zoals jullie zouden moeten weten, was afgesproken dat deze mij ter beschikking zou worden gesteld. Dit werd door de voorzitter van het lichaam vóórdat de zitting begon, medegedeeld. Een voorbehoud werd niet gemaakt, zoals mijn status, het feit of ik op Bethel dan wel daarbuiten verbleef. Het was niet meer dan een bevestiging van de enige voorwaarde die ik had gesteld alvorens ik erin toestemde dat de zitting zou worden opgenomen. Jullie hebben die voorwaarde aanvaard en zijn ermee akkoord gegaan. Aangezien jullie dit op schrift hebben bevestigd, ligt het voor de hand dat jullie je aan je overeenkomst houden. Een overeenkomst met mij kunnen jullie niet verbreken op basis van wat anderen hebben gedaan. Als het jullie bedoeling is je niet aan die afspraak te houden dan is het duidelijk dat het enige dat jullie in alle eerlijkheid nog kunnen doen, die band en alle afschriften of kopieën ervan te vernietigen. Indien ik geen recht heb op een kopie ervan dan hebben jullie dat ook niet, want ik heb slechts ingestemd met de opname op voorwaarde dat ik een kopie zou ontvangen.

Ik heb nog niet al mijn papieren doorgekeken, maar denk dat

ik nog meer materiaal heb dat ik aan jullie dien te retourneren. Ik zal dit zo snel mogelijk doen.

Ik verwacht spoedig een antwoord van jullie over de kwestie van de bandopname. Ik verwacht óf de band te ontvangen, óf jullie brief met de mededeling dat de band en alle kopieën en afschriften daarvan zijn vernietigd.

Ik dank jullie voor jullie aandacht voor het bovenstaande. Dat God jullie moge leiden in het hooghouden van de beginselen van zijn Woord en het goede nieuws van zijn Koninkrijk.

Jullie medestrijder in Jehovah's dienst,

R. V. Franz

Hier het antwoord dat het Lichaam mij drie weken later stuurde:

PHONE (212) 625-1240

WATCH TOWER
BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA

CABLE WATCHTOWER

124 COLUMBIA HEIGHTS, BROOKLYN, NEW YORK 11201, U.S.A.

Raymond Franz
p/a P.V. Gregerson
Route 4, Box 444
Gadsden, AL 35904

8 augustus 1980

Geliefde broeder Franz,

Wij hebben jouw brief van 19 juli ontvangen, verwijzend naar de brief van het Voorzitterscomité van 10 juli aan jou.

Het Besturende Lichaam heeft besloten jou de banden van de vergadering van 21 mei, die jij in jouw brief noemt, voorshands niet te sturen. Zoals wij jou in onze brief schreven, kun jij indien je dit wilt de informatie die op deze banden is vastgelegd op Bethel komen beluisteren.

Met vriendelijke groeten.

Jouw mededienaars van Jehovah,

Watch Tower B.&T. Society
OF PENNSYLVANIA

Namens het Voorzitterscomité

Zij beantwoordden geen enkel punt dat ik naar voren had gebracht. Het gevoel van onwerkelijkheid dat ik eerder had gehad kwam weer boven. Het was moeilijk te geloven dat mannen op verantwoordelijke posities zo onverantwoordelijk konden handelen. De toon van de brief weerspiegelde de houding dat alle rechten aan hen ("de organisatie") toebehoorden en dat de rechten van individuen eenvoudigweg genegeerd konden

worden als dat wenselijk of gunstig leek. Deze konden eenzijdig en als onbelangrijk opzij worden gezet. Ik schreef nogmaals en wel als volgt:

28 augustus 1980

Aan het Voorzitterscomité
Brooklyn, New York

Geliefde broeders,

Jullie brief van 8 augustus ontvangen in antwoord op mijn brief van 19 juli over de band die jullie mij zouden sturen.

Jullie brief is een reactie maar geen antwoord. De brief herhaalt eenvoudigweg in verkorte vorm jullie brief van 10 juli en geeft geen antwoord op de kwesties die ik in mijn brief van 19 juli naar voren breng.

De zaak is dat jullie louter door een niet-nagekomen afspraak banden van de vergadering van 21 mei in jullie bezit hebben. Het eenzijdig en eigenmachtig stellen van nieuwe voorwaarden, nadat een overeenkomst is aangegaan, is naar algemene maatstaven oneerlijk. In jullie brief van 26 juni hebben jullie schriftelijk bevestigd dat jullie met mij waren overeengekomen mij een kopie van de band van de vergadering te zullen geven, en hebben jullie aangegeven dat jullie zo'n kopie zouden maken en die mij zouden toesturen. Mijn status was toen reeds gewijzigd, en toch werd dit als grond aangevoerd om jullie toezegging niet na te komen. De redenen die jullie geven om je niet aan jullie toezegging, zoals gedaan in jullie brief van 10 juli, te houden, vormen op generlei wijze een rechtvaardiging voor het verbreken van een overeenkomst.

Ik zou jullie willen aansporen over de consequenties van een dergelijke handelwijze na te denken en het beginsel uit Leviticus 19:15 en Romeinen 1:31 in gedachten te houden. Omdat jullie duidelijk bezorgd zijn een kopie van de band af te geven, heb ik jullie het enige eerbare alternatief aangeboden, namelijk de band en alle kopieën of afschriften daarvan te vernietigen. Als jullie de band willen behouden dan is het enige dat jullie doen kunnen, jullie aan de overeenkomst op basis waarvan jullie hem hebt verkregen, te houden. Ik twijfel er niet aan dat wanneer de band in mijn bezit zou zijn en jullie mij het verzoek deden om een beloofde kopie te ontvangen, jullie hetzelfde standpunt zouden innemen dat ik nu inneem. -- Matthéüs 7:12.

Ik hoop dat jullie het bovenstaande zullen opvatten als blijk van bezorgdheid voor jullie eigen geestelijke belangen, als wel voor dat van de broeders waar dan ook. Ook al is mijn status in jullie ogen misschien laag, zeker niet hoog, toch zou ik het waarderen als jullie de in deze brief naar voren gebrachte punten, alsmede die in mijn brief van 19 juli, in overweging zouden willen nemen.

Jullie broeder,

R. V. Franz

Bijna een maand later kwàm er opnieuw een brief.

PHONE (212) 625-1240

WATCH TOWER
BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA

CABLE WATCHTOWER

124 COLUMBIA HEIGHTS, BROOKLYN, NEW YORK 11201, U.S.A.

Raymond V. Franz
Route 4, Box 440F
Gadsden, AL 35904

8 augustus 1980

Geliefde broeder Franz,

Jouw brief van 28 augustus hebben wij ontvangen en besproken.

Hiermee willen wij jou laten weten dat de banden van de vergadering van 21 mei 1980, waarnaar jij verwees, vernietigd zijn. Er waren drie getuigen van het Besturende Lichaam aanwezig toen deze banden werden vernietigd. Er zijn van het materiaal dat werd opgenomen geen geschreven afschriften gemaakt noch werden de opnamen op andere banden gedupliceerd. De banden zijn volledig vernietigd.

Dit is in overeenstemming met jouw wensen zoals in jouw brieven aan ons uiteengezet.

Jouw broeders,

Watch Tower B. & T. Society
OF PENNSYLVANIA

Namens het Voorzitterscomité

Zoals uit de reeds afgedrukte brieven blijkt, hielden mijn eigenlijke "wensen" in een kopie van de band te ontvangen, zoals was beloofd. Omdat zij duidelijk niet bereid waren deze af te geven (wat enigszins doet herinneren aan de houding in de "Watergate"-zaak), had ik hun een andere mogelijkheid gegeven waarvoor zij uiteindelijk kozen. Ik was echter blij dat de zaak opgelost was en hoopte dat ik niet verder met het Lichaam te maken zou krijgen. Maar het liep anders.

Enige weken na mijn terugkeer naar Alabama stuurde het Genootschap mij een cheque ter waarde van 10.000 dollar als gift 'om in het Zuiden opnieuw te beginnen'. Ik had niet om geld gevraagd en deze gift was voor mij zowel onverwacht als welkom. Ik nam een aanvullende lening van 5000 dollar om een sta-caravan te kopen en wij mochten deze op de grond van Peter Gregerson neerzetten. Ik was blij (en financieel verplicht) om lichamelijk inspannend werk als tuinman voor Peter te kunnen doen. Dag in dag uit was ik bezig met maaien, wieden en heggesnoeien. Ik werd gestoken door wespen en onnoemelijke malen werd ik door rode mieren gebeten. Ik zweette aan één stuk door als gedurende dertig aaneengesloten dagen de temperatuur in de zon boven de

40 °C uitkwam. Ik kan mij geen andere periode in mijn leven herinneren waarin maandenlang alles mij zeer deed. Toch was ik er blij om, omdat het hielp de innerlijke pijn die ik voelde opzij te zetten.

De grootste hulp, voor mijzelf en mijn vrouw, was echter dat wij dagelijks de Schrift lazen. Iedere morgen lazen wij vier Psalmen, totdat wij ze allemaal hadden gelezen. Hoewel wij ze vaak hadden gelezen, leken ze bijna nieuw voor ons. Ze raakten ons op dat moment zoveel meer. Want als er ook maar één deel van de bijbel is dat de zeer *persoonlijke* relatie laat zien die er kan en hoort te bestaan tussen Gods dienstknechten en hemzelf, dan zijn het wel de Psalmen, en wel op een heel bijzondere manier. De emotionele ontsteltenis, het zuchten, het gevoel van hulpeloosheid en wanhoop waaraan de schrijvers zo vaak uiting gaven, en altijd weer hun erkenning dat hun volledige en laatste hoop uiteindelijk was en diende te zijn gevestigd, niet op mensen, maar op Jehovah God als hun Rots en hoge plaats van bescherming, raakten een zeer gevoelige snaar in ons beiden.

Toen ik het internationale hoofdbureau verliet was ik vastbesloten geen moeilijkheden op te roepen. Ik zocht de problemen niet. De problemen zochten mij.

Gedurende een aantal maanden mochten wij ons verheugen in een plezierige omgang met de leden van de gemeente van Jehovah's Getuigen in East Gadsden. Wij bezochten hun vergaderingen en namen deel aan de "velddienstactiviteiten". Een paar maanden na mijn aankomst schreef het plaatselijke lichaam van ouderlingen een brief naar Brooklyn waarin zij mij voordroegen om als ouderling in de gemeente aangesteld te worden. Er kwam hierop een korte brief terug waarin eenvoudigweg werd gezegd dat het Genootschap het niet raadzaam achtte wanneer de ouderlingen mij als zodanig (of als dienaar in de bediening) zouden voordragen. De enige reden die werd gegeven was dat het bericht van mijn terugtrekking noch maar kort geleden was uitgegaan (het was gepubliceerd in dezelfde uitgave van *Our Kingdom Ministry* als waarin werd medegedeeld dat verscheidene leden van het hoofdbureau waren uitgesloten).

Na deze brief en de informatie die ouderlingen werd gegeven in de brief van het Genootschap van 1 september 1980 (waarin stond dat er al grond voor uitsluiting bestond als iemand iets geloofde dat afweek van de gepubliceerde leerstellingen van het Genootschap), begon de atmosfeer geleidelijk aan te veranderen. In het tijdschrift *De Wachttoren* begonnen nu artikelen te verschijnen die duidelijk niet waren bedoeld

om de zaken te sussen, maar juist om de discussie toe te spitsen op de veronderstelde "afval". Sinds die tijd was er klaarblijkelijk, zowel verbaal als op papier, een geleide campagne aan de gang om de extreme behandeling te rechtvaardigen die deze broeders in Brooklyn, die zo haastig waren uitgestoten, hadden ondergaan. In plaats dat het dogmatisme verminderde, werden de aanspraken op goddelijke autoriteit en de ermee gepaard gaande oproep tot onvoorwaardelijke loyaliteit alleen maar luider. In de ene uitgave van het tijdschrift *De Wachttoren* na de andere werden de geloofspunten die in twijfel waren getrokken benadrukt en werd nadrukkelijk beweerd dat zij juist waren. Dit leidde er in het algemeen eerder toe dat de posities zich verharden dan dat men zich gematigder ging opstellen. De argumentatie die werd gebruikt om afwijkende zienswijzen in een ongunstig daglicht te stellen, leek nieuwe dieptepunten te bereiken.

Er ontwikkelde zich een atmosfeer van verdenking en vrees. Ouderlingen die van nature gematigd waren, aarzelden om tot gematigdheid op te roepen omdat zij weleens deloyaal genoemd zouden kunnen worden. Diegenen die wél voor harde actie waren, konden hun voorkeur voor de harde lijn laten blijken. Dit herinnerde aan de McCarthy-periode in de Verenigde Staten, waarin eenieder die zich uitsprak voor burgerrechten en vrijheid en zich kritisch uitliet over de nietsontziende methoden waarbij impopulaire ideologieën de grond in werden geboord, een reëel gevaar liep een "sympathisant met het communisme" of een "meeloper" met radicale elementen genoemd te worden.

Onder deze omstandigheden deprimeerde het vergaderingbezoek mij steeds meer, omdat het betekende aan te moeten horen hoe Gods Woord werd misbruikt waarbij men het dingen liet zeggen die het in werkelijkheid niet zei, maar ook om te moeten aanhoren hoe de organisatie constant haar eigen autoriteit naar voren bracht en haarzelf rechtvaardigde. Men wenste zich dat er op zijn minst de vrijheid van meningsuiting was die er in de synagogen van de eerste eeuw heerste en die personen zoals de apostelen de gelegenheid bood zich ten gunste van de waarheid uit te spreken (ofschoon dit zelfs dáár onontkoombaar leidde tot een verharding van standpunten, waardoor uiteindelijk de deuren van de synagoge zich voor hen sloten). Zoals ik tegenover Peter Gregerson opmerkte, beschouwde ik mij echter eenvoudigweg een gast in hun Koninkrijkszaal; het was hun zaal, het waren hun vergaderingen, hun programma's, en ik had geen behoefte een "domper" te plaatsen op het uitvoeren daarvan. Dus beperkte ik mij in mijn commentaar tot het voorlezen van relevante schriftplaatsen. Ik benadrukte eenvoudigweg

die gedeelten die toepasselijk waren en na elke vergadering kwam er meestal wel iemand, vaak een ouder lid, naar mij toe en maakte waarderende opmerkingen.

Het zich ontwikkelende gevoel op 'kruistocht' te moeten tegen afwijkende meningen gaf mij echter redenen om aan te nemen dat het slechts een kwestie van tijd zou zijn voordat bepaalde verdere acties tegen mij ondernomen zouden worden. En aldus geschiedde.

DE MISDAAD WORDT BESTRAFT

"De Farizeeën en de schriftgeleerden morden daar echter voortdurend over en zeiden: 'Deze man ontvangt zondaars en eet met hen.'" - Lukas 15:2.

Eén maaltijd was al het bewijsmateriaal. Het ging als volgt:

Binnen zes maanden na mijn terugkeer naar het noorden van Alabama, stuurde het Genootschap een nieuwe kringopziener naar dit gebied. De vorige was een gematigd man in wiens aard het lag moeilijkheden bij te leggen in plaats van de zaken op de spits te drijven. Degene die hem verving stond bekend om een agressievere aanpak. Dit speelde allemaal omstreeks de tijd dat de brief van het Genootschap aan districts- en kringopzieners was uitgestuurd, waarin werd gezegd dat zelfs personen die iets *geloofden* dat afweek van de leerstellingen van de organisatie, "afvallig" waren.

Bij zijn tweede bezoek aan de gemeente in Oost-Gadsden (in maart 1981) maakte de nieuwe kringopziener, Wesley Benner, een afspraak met Peter Gregerson om hem thuis te bezoeken samen met Jim Pitchford, een plaatselijke ouderling. De reden? Benner vertelde Peter dat er in de stad en in de kring "flink over hem gepraat" werd. Peter zei dat hij dat erg vervelend vond. Uit welke hoek kwam het "gepraat"? Benner wilde dat niet kwijt, maar Peter wees hem erop dat hij dat diende te weten om er iets aan te kunnen doen. Daarop zei Benner dat het afkomstig was van een aangetrouwd familielid van Peter.

Peter maakte duidelijk dat hem er alles aan gelegen was om voorzichtig te zijn in zijn uitspraken. Hij zei dat gesprekken met mensen uit zijn omgeving over schriftuurlijke kwesties zich alleen tot zijn naaste familiekring hadden beperkt en dat hij het zich aantrok dat er nu door personen daarbuiten "flink over hem gepraat" werd, zoals de kringopziener het uitdrukte. "Hoe was dat gekomen?", vroeg hij hem. Wesley Benner gaf hiervoor geen verklaring.

Waarover werd er dan gesproken? Benner kwam met een punt uit een artikel in *De Wachttoren* waar Peter, zo werd beweerd, bezwaren tegen

had gemaakt. Men kon dit niet bepaald een "belangrijke schriftuurlijke leerstelling" noemen; in feite ging het om een detail-kwestie.[6] Maar omdat Peter kritiek op de organisatie had, werd het belangrijk geacht. Na een lange discussie gaf de kringopziener uiteindelijk toe dat het punt in kwestie inderdaad weleens onjuist zou kunnen zijn.

Peter zei naderhand: "Ik wilde het gesprek perse niet uit de hand laten lopen en deed alles om het kalm en redelijk te houden." Toen de kringopziener en de plaatselijke ouderling vertrokken, had Peter het gevoel dat de zaak in harmonie was opgelost en hij was daar blij om. Maar hij was te voorbarig geweest met zijn conclusie.

Een week daarna gaf de kringopziener te kennen dat hij verder op de zaak in wilde gaan.

Peter vertelde mij dat hij vond dat hij een beslissing moest gaan nemen. De sfeer die door het Besturende Lichaam, de dienstafdeling, de brief van 1 september 1980 en een hele reeks van *Wachttoren*-artikelen was opgeroepen, was zodanig verslechterd dat men aan een "heksenjacht" kon gaan denken. Hij was van mening dat hij nogal naïef zou zijn als hij er geen rekening mee zou houden dat men er hoogst waarschijnlijk op uit was om hem uit te sluiten. Het feit dat hij met mij bevriend was, droeg daar naar zijn mening zeker toe bij. Hij zag twee mogelijkheden: of hij trok zich vrijwillig uit de gemeente terug, of hij liet de krachten die hem wilden uitsluiten, hun gang gaan. Geen van beide trok hem aan, maar hij vond dat hij voor de eerste van de twee moest kiezen, namelijk zichzelf vrijwillig terugtrekken.

Toen ik mijn twijfels uitsprak of het al zo ver was gekomen, zei hij dat hij de zaak had overdacht, erover in gebed was gegaan en het gevoel had dat het de beste keuze was. Wat hem het meest zorgen baarde was zijn familie, zo zei hij. Van zijn zeven kinderen waren er drie getrouwd en twee daarvan hadden zelf kinderen. Hij had drie broers en twee zusters die in de omgeving woonden en veel neven en nichten. Allemaal waren ze Jehovah's Getuigen.[7] Als hij zou afwachten

---

6 In een artikel in de uitgave van *De Wachttoren* van 15 november 1980 werd getracht aan te tonen dat de Griekse uitdrukking *naos* (tempel of heiligdom), die in Openbaring 7:15 met betrekking tot de "grote schare" wordt gebruikt, betrekking kon hebben op de voorhof van de tempel. Terwijl die toepassing eraan werd gegeven, werd gezegd dat Jezus de geldhandelaren uit de *naos* dreef. (Zie het kadertje) Aangezien het bijbelverslag zelf in Johannes 2:14-16 duidelijk een andere term gebruikt (*hieron*), was het gemakkelijk aan te tonen dat de bewering onwaar was en, zoals één ouderling het uitdrukte: "Een voorbeeld van ofwel geestelijke oneerlijkheid, ofwel opzettelijk in geestelijk opzicht de ogen sluiten."

7 De familie van zijn vrouw telde ook vele Jehovah's Getuigen.

totdat de vertegenwoordigers van de organisatie de zaak zover op de spits zouden drijven dat het tot een uitsluiting kwam, zouden deze familieleden in een zeer moeilijke positie belanden. Dit zou hen voor het ernstige dilemma plaatsen om ofwel met hem als vader, grootvader, broer of oom te blijven omgaan, ofwel gehoorzaam te zijn aan de organisatie en hem te mijden. Bovendien had hij in zijn kruideniersbedrijf ongeveer vijfendertig Getuigen in dienst. Het leek hem beter zich vrijwillig terug te trekken omdat, zoals hij had begrepen, dit eenvoudigweg zou betekenen dat hij niet langer een lid van de gemeente was. Het rigoureus afbreken van relaties, dat door het organisatorische beleid in het geval van uitsluiting geëist werd, was in dat geval niet nodig.[8]

Op 18 maart 1981 schreef Peter een brief waarin hij verklaarde dat hij zich terugtrok. De brief werd voorgelezen voor de gemeente. Aangezien Peter vanaf zijn jeugd een Getuige was geweest en vele jaren lang in de plaatselijke gemeente leiding had gegeven, kwam hierop wel commentaar. Toch leek de brief de lucht op te klaren, omdat hij hierin op kalme wijze zijn motivatie uiteenzette en er geen verbittering in tot uiting kwam. Op een enkele uitzondering na, behandelden Jehovah's Getuigen in Gadsden Peter op een wijze die op zijn minst hartelijk genoemd kon worden. Ik denk dat dit zo gebleven zou zijn wanneer zij zich door hun eigen gevoel voor goed en kwaad hadden laten leiden. Het leek erop dat een crisissituatie was afgewend.

Binnen zes maanden verschenen er in het tijdschrift *De Wachttoren* artikelen waardoor alles veranderde. Sommigen merkten op: "Ze hebben helemaal op jullie betrekking; alleen jullie namen ontbreken er nog

---

8 Uit persoonlijke ervaring wist ik dat het Besturende Lichaam tot dan toe *uitsluitend* als het om personen ging die zich in de politiek of in militaire dienst begaven, terugtreding en uitsluiting op gelijke wijze had bezien, *niet* als het eenvoudigweg terugtreding uit de gemeente betrof. In feite had men mij aangesteld om het handboek *Hulp bij het beantwoorden van bijkantoorcorrespondentie* te herzien, waarin een dergelijk beleid werd uitgespeld, en ik wist dat als het om terugtrekking ging men niet een dergelijke extreem standpunt innam. Personen die zich hadden teruggetrokken werden niet op dezelfde wijze behandeld als degenen die uitgesloten waren, met uitzondering van de regel dat als zij de wens te kennen gaven zich weer bij de gemeente te willen aansluiten, zij hiertoe ook een verzoek moesten indienen. Na vernomen te hebben dat het dienstafdelingscomité brieven had verzonden waarin beide situaties aan elkaar gelijk werden gesteld, sprak ik met een lid van het dienstafdelingscomité en wees erop dat deze zaak nooit aan het Besturende Lichaam was voorgelegd en dat iedere actie op dat gebied geheel voor rekening van de dienstafdeling zelf kwam (een voorbeeld van onbekrachtigde "beleid-makende" acties die bij tijd en wijle door deze afdeling werden ondernomen). Er werd erkend dat er op dit punt geen instructies vanuit het Besturende Lichaam waren ontvangen.

in." Ik denk niet dat de situatie in Gadsden de enige aanleiding voor het schrijven van de artikelen is geweest, maar dat deze heeft meegespeeld is duidelijk. Wat hield de verandering die in deze artikelen werd afgekondigd precies in?

Destijds, en wel in 1974, had het Besturende Lichaam mij de opdracht gegeven artikelen te schrijven over de behandeling van uitgesloten personen. (Het Lichaam had zojuist een beslissing genomen die dit raadzaam maakte.)[9] Door de artikelen, die volgens de geldende regels door het Lichaam waren goedgekeurd, ontstond een veel gematigder houding dan die tot dan had overheerst. De Getuigen werden erdoor aangemoedigd in het contact met uitgesloten personen een meer barmhartiger houding aan de dag te leggen. Verder werd de starheid van de regels die betrekking hadden op omgang met een uitgesloten familielid, erdoor verminderd.

The Watchtower van 15 september 1981 [in het Nederlands uitgekomen op 1 december 1981 – vert.] draaide dit niet alleen terug, op sommige punten vertoonde het standpunt zelfs meer starheid dan vóór 1974 het geval was. (Een voorbeeld van "laveren" of van koers veranderen, ditmaal tot aan een punt *achter* het beginpunt.)[10]

Een belangrijke verandering werd afgekondigd met betrekking tot de status van eenieder die zich vrijwillig terugtrok (zoals Peter Gregerson een paar maanden daarvoor had gedaan). Voor het eerst werden er officiële regels gepubliceerd die inhielden dat eenieder die zo handelde, op dezelfde manier moest worden bezien als degenen die uit de gemeente waren gesloten.[11]

---

9 In het Besturende Lichaam waren twee zaken besproken waarin het om uitgesloten personen ging die hulpbehoevend waren en die de vergaderingen wilden bezoeken. Een van hen was een meisje dat in een plattelandsgebied in New England woonde, de andere een vrouw die in een ontwenningsinstituut voor drugverslaafden in het middenwesten van Amerika verbleef. De beslissing van het Besturende Lichaam was dat het toelaatbaar was om in zulke gevallen voor vervoer te zorgen.

10 *De Wachttoren* van 15 april 1982 bevatte een artikel waarin werd getracht al het heen en weer schuiven te rechtvaardigen van verscheidene leerstellige punten van het Genootschap, De analogie werd gebruikt van een zeilboot die tegen de wind in laveert. Het probleem is dat het schuiven met leerstellingen het Genootschap vaak terugbrengt tot praktisch op het punt waar zij is begonnen.

11 Dit had primair betrekking op degenen die zichzélf terugtrokken. Hoewel degenen die in de politiek of in militaire dienst gingen ook als "teruggetrokkenen" werden beschouwd, ging het in dit geval niet om een initiatief van hun zijde en werden zij niet op hún verzoek zo beschouwd, maar betrof het een automatische actie in overeenstemming met de regels van de organisatie door de ouderlingen genomen. Het nieuwe standpunt betrof diegenen die zich *uit eigen beweging* terugtrokken.

Toen ik het materiaal las tegen de achtergrond van mijn ervaringen met het Besturende Lichaam (en in het bijzonder mijn laatste ervaringen met het Voorzitterscomité), had ik weinig twijfels waartoe dit zou leiden. En al spoedig bleek dat ik het bij het rechte eind had.

Wat nu volgt is in detail beschreven, niet omdat het hier mijn eigen zaak betreft of omdat het zo uitzonderlijk is, maar omdat anderen hetzelfde ervaren hebben en het typerend is voor de methodes en acties van ouderlingen van Jehovah's Getuigen in veel overeenkomstige situaties. Het is illustratief voor de denkwijze en de geest die hen is ingeprent en die zijn oorsprong vind bij een centrale bron.

Ofschoon de publicatie-datum 15 september was, verscheen het betreffende tijdschrift van *The Watchtower* meer dan twee weken daarvóór.[12] Binnen een paar dagen kreeg ik bezoek van Dan Gregerson, een ouderling van de gemeente van Jehovah's Getuigen in East Gadsden en tevens Peters jongste broer. Hij vroeg of hij en een paar andere ouderlingen mij thuis konden spreken. Ik zei dat dat goed was; waarover wilden zij met mij praten? Na enige aarzeling zei hij dat het ging over opmerkingen die ik gemaakt zou hebben en die de organisatie in een kwaad daglicht zouden plaatsen. Toen ik informeerde wie dat had beweerd, zei hij dat de persoon in kwestie anoniem wilde blijven. (Deze 'aanvallen vanuit het duister' zijn vrij algemeen; degene die wordt beschuldigd moet dit allemaal maar als heel normaal en rechtmatig accepteren.)

Ik vroeg hem of hij niet vond dat Jezus' raad uit Matthéüs hoofdstuk achttien, de verzen 15 tot en met 17, toegepast diende te worden (de raad die inhoudt dat iemand die iets tegen zijn broeder heeft, eerst naar hem toe moet gaan en er met hem over moet praten)? Dan gaf toe dat dit inderdaad het geval was. Ik suggereerde dat hij als ouderling de persoon zou gaan bezoeken en de aanbeveling zou doen dat deze mij zou opzoeken en met mij over de zaak zou praten, om aldus Jezus' raad toe te passen. Hij antwoordde dat de persoon zich niet "bekwaam" genoeg voelde. Ik wees erop dat dat helemaal geen punt was, dat het er mij niet om ging met wie dan ook te redetwisten, maar dat, als ik iemand had verontrust, ik het op prijs zou stellen wanneer die persoon mij dat zelf zou komen vertellen, zodat ik mijn verontschuldigingen kon aanbieden en de zaken recht kon zetten.[13] Dans antwoord was dat ik

12 De vertaling ervan verscheen in de Nederlandse uitgave van *De Wachttoren* van 1 december 1981.

13 Zelfs nu weet ik nog niet wie hij bedoelde.

diende te beseffen dat de ouderlingen ook een verantwoordelijkheid hadden, namelijk "de kudde te beschermen en over de belangen van de schapen te waken". Ik stemde daarmee volledig in en zei dat ik er niet aan twijfelde dat hij zich er ten volle van bewust was dat deze taak zeker ook inhield dat de ouderlingen allen in de kudde dienden aan te moedigen zorgvuldig aan Gods Woord vast te houden en het in hun leven toe te passen. In dit geval konden zij de betrokken partij helpen in te zien dat het noodzakelijk is Jezus' raad toe te passen en mij op te zoeken om met mij te spreken, zodat ik te weten zou komen waaraan de persoon aanstoot had genomen en ik de nodige verontschuldigingen kon aanbieden.

Hij zei dat hij niet verder op dat punt wilde ingaan en zei vervolgens dat zij het met mij over mijn "omgang" wilden hebben. Ik zei dat ik daar geen bezwaar tegen had, en er werd afgesproken dat hij en een andere ouderling twee dagen later zouden langskomen. Dan kwam met een ouderling die Theotis French heette. Aan het begin van het gesprek las Dan voor uit de tweede Korinthiërsbrief, hoofdstuk dertien, de verzen 7 tot en met 9. Hij vertelde mij dat de reden van hun bezoek was mijn denkwijze "terecht te brengen" in overeenstemming met *The Watchtower* van 15 september 1981, in het bijzonder waar het ging om mijn omgang met zijn broer Peter Gregerson, die zich nu teruggetrokken had. Dan had in augustus een restaurant bezocht toen Peter en ik daar ook waren, samen met onze vrouwen.

Ik vroeg hen of zij zich realiseerden dat ik op Peters grond woonde, dat hij in die zin mijn 'huisbaas' was, en dat ik bovendien een werknemer van hem was. Zij wisten dat.

Ik legde uit dat ik mij wat mijn omgang betreft, maar eigenlijk in alles, door mijn geweten liet leiden, en ik bracht Paulus' raad in Romeinen hoofdstuk 14 naar voren, waarin hij spreekt over het belang van het geweten. Alles wat de Schrift mij instrueerde te doen zou ik zonder meer opvolgen, maar ik kon geen bewijzen vinden ter ondersteuning van het nu aanvaarde gezichtspunt met betrekking tot personen die zich hadden teruggetrokken. Welke schriftuurlijke ondersteuning was er?

Het verloop van het gesprek was nu tamelijk voorspelbaar: Dan verwees ter ondersteuning van het gezichtspunt naar de eerste brief aan de Korinthiërs, hoofdstuk vijf. Ik wees erop dat de apostel daar sprak over het niet omgaan met personen die broeders werden genoemd maar ook hoereerders, afgodendienaars, beschimpers, dronkaards en afpersers waren. Onder degenen met wie ik omgang had, waren zulk soort personen niet te vinden en ik zou ze niet in mijn huis willen ontvangen. Zij vonden toch zeker niet dat Peter Gregerson tot dit soort van perso-

nen gerekend kon worden? Geen van beiden gaf hierop een antwoord.

Dan verwees daarna naar de eerste Johannesbrief, hoofdstuk twee, vers 19: "Zij zijn van ons uitgegaan, maar zij waren niet van ons slag: want indien zij van ons slag waren geweest, zouden zij bij ons zijn gebleven." Toen ik vroeg wat de context liet zien met betrekking tot het soort van personen waar Johannes over sprak, beaamden zij dat hij over "antichristen" sprak. Ik wees erop dat hetzelfde gold voor Johannes' tweede brief, de verzen 7 tot en met 11, waarin wordt gesproken over omgang met zulke mensen. Ik verzekerde hem dat ik nooit zou omgaan met een antichrist, iemand die in opstand was gekomen tegen God en Christus, en dat ik niemand van zulke mensen onder mij kennissen had. Zij wilden toch zeker niet beweren dat Peter Gregerson een antichrist was? Wederom geen antwoord.[14]

Dat was *alle* schriftuurlijke "terechtbrenging" die ik van deze twee herders van de kudde ontving. Vanaf dat moment verwezen zij nog slechts naar het tijdschrift *De Wachttoren*. Accepteerde ik wat daarin over dit onderwerp werd gezegd? Onderwierp ik mij aan de leiding van de organisatie? Ik betoogde dat het er uiteindelijk om ging wat Gods Woord over de zaak zei, dat sommige leerstellingen onwrikbaar op Gods Woord zijn gebaseerd, maar dat andere leerstellingen aan bijstelling onderhevig zijn.

Als voorbeeld vroeg ik Dan of hij het mogelijk achtte dat de organisatie op een bepaald moment haar zienswijze met betrekking tot het toepassen van Jezus' uitspraak over "dit geslacht" in Matthéüs vierentwintig zou herzien? (Ik vertelde hem niet dat de leden van het Besturende Lichaam, Schroeder, Klein en Suiter, in feite een verandering hadden voorgesteld die het begin van dat "geslacht" van 1914 naar 1957 zou hebben verschoven.) Dans antwoord was: "Als de organisatie dit op een bepaald moment nodig vindt, zal ik het aanvaarden." Ofschoon dit geen direct antwoord was, gaf het aan dat hij de mogelijkheid van een verandering toegaf. Ik vroeg hem daarna of hij het mogelijk achtte dat de organisatie een verandering zou aanbrengen in de leerstelling dat Jezus Christus zijn leven als een rantsoen voor de mensheid heeft gegeven? Hij keek mij slechts aan. Ik zei dat ik er zeker van was dat hij dat voor onmogelijk hield, want die leerstelling was onwrikbaar op de Schrift gebaseerd. De andere leerstelling was een "huidig begrip", aan verandering onderhevig en stellig niet op gelijk niveau met de leerstelling van het rantsoenoffer. Ik bezag het materiaal in *The Watchtower*

14 Dan gaf te kennen dat hij nooit met zijn broer Peter over diens verschil in zienswijze had gesproken, ofschoon Dan ten volle wist om welke zaken het ging.

van 15 september 1981, en het verbod daarin om met teruggetrokken personen om te gaan, in datzelfde licht.

Dan wees nu op de "noodzaak om nederig te zijn" en Gods leiding te aanvaarden. Ik kon daar volledig achter staan en zei dat ik er zeker van was dat zij het met mij eens waren dat degenen die nederigheid prediken daarin ook het voorbeeld zouden moeten geven.

Om ook dit te verduidelijken, gaf ik hun het volgende voorbeeld. Een groep personen is in een kamer bijeen. Eén persoon geeft zeer nadrukkelijk zijn mening over een hele reeks zaken. Als hij uitgesproken is, geeft een andere persoon in de kamer hierop commentaar, en zegt dat hij het op verscheidene punten geheel met de eerste spreker eens is. Over een aantal punten echter heeft hij een andere mening en hij geeft daarvoor zijn redenen. Hierop ontsteekt de eerste persoon in woede en doet een beroep op de groep deze persoon de kamer uit te zetten. Hij zegt dat hij het niet waard is om mee om te gaan, omdat hij het niet op *alle* punten met hem eens is. Wie vroeg ik, is degene die nederigheid moet aankweken? Wederom geen antwoord. Het gesprek eindigde niet lang daarna en zij vertrokken.

Peter bracht mij die avond een bezoek om te horen hoe het gesprek was verlopen. Hij betreurde de houding die zij tegenover mij hadden ingenomen ten zeerste en hij was zich ervan bewust waartoe dit kon leiden. Hij verzekerde mij dat hij er begrip voor zou hebben wanneer ik zou besluiten niet langer meer met hem om te gaan.

Ik bracht hem een voorval in herinnering van zo'n anderhalf jaar daarvóór. Op een avond kort voordat ik in mei 1980 naar Brooklyn ging voor mijn laatste zitting met het Besturende Lichaam, zat ik bij hem in de auto en vertelde ik dat Cynthia en ik ons beraden hadden en hadden besloten dat het beter zou zijn na de zitting niet meer naar Alabama terug te keren maar in plaats daarvan naar het huis van familieleden van Cynthia te gaan.[15] Wij dachten dat er minder kans op problemen zou zijn als wij naar familie van mijn vrouw zouden gaan. Hij antwoordde dat zij ons erg graag terug wilden zien, dat zij er eigenlijk op rekenden ons terug te zien. Ik zei hem dat wij dat bijzonder fijn vonden, maar dat hij een uitgebreide familie had - een vrouw, zonen en dochters, broers en zusters, kleinkinderen en aangetrouwde familie, allemaal Getuigen - en dat mijn terugkeer voor hem tot aanzienlijke problemen en onaangenaamheden van de zijde van de organisatie zou kunnen leiden indien ik uitgesloten zou worden.

---

15 Peter had zich op dat moment nog niet teruggetrokken. Zijn terugtrekking vond een jaar later plaats.

Hij antwoordde: "Dat besef ik, en ik heb er lang over nagedacht. Maar wij hebben er samen over gesproken en ik denk dat we dat station gepasseerd zijn. We willen dat jullie hoe dan ook terugkomen."

Het valt nauwelijks uit te leggen hoeveel zijn woorden voor mij op dat moment betekenden. Ik vertelde hem dat ik onmogelijk anders kon handelen nu de zaken omgekeerd lagen. Ik wilde geen partij kiezen voor mensen die iemand anders het etiket "goddeloos" opplakken omdat hij uit bezorgdheid voor de waarheid en in het belang van anderen eenvoudigweg zijn geweten volgt.

Na de vergadering met de twee ouderlingen van de gemeente East Gadsden waarin ik "terecht werd gebracht", hoorde ik verder niets meer, totdat kringopziener Wesley Benner een paar weken later de gemeente kwam bezoeken. Hij maakte een afspraak om met Dan Gregerson bij mij langs te komen. Tom Gregerson, ook een broer van Peter en de tweede van de vier zoons uit het gezin Gregerson, was op zijn eigen verzoek ook aanwezig.

Het gesprek volgde hetzelfde voorspelbare patroon, behalve dan dat de kringopziener mij voortdurend in de rede viel, totdat ik hem uiteindelijk vroeg of hij, als gast in mijn huis, op zijn minst wilde wachten tot ik een zin had afgemaakt vóór hij mij onderbrak.[16] De "terechtbrenging" was opnieuw gebaseerd op *De Wachttoren*, niet op de Schrift. Toen ik hem vroeg of zij Peter Gregerson werkelijk als een "goddeloze" man beschouwden, zoals beschreven in 1 Korinthiërs 5, of als een "antichrist", zoals door de apostel Johannes omschreven, hadden zij wederom geen commentaar.

Ik vestigde hun aandacht op Romeinen hoofdstuk veertien, waar de apostel de noodzaak benadrukt om trouw te zijn aan het geweten en zegt dat eenieder die iets doet en twijfelt of God het goedkeurt, daarbij zondigt, omdat "alles wat niet uit geloof is,... zonde [is]". Omdat de Schrift stelt: "Al wie de goddeloze rechtvaardig verklaart en al wie de rechtvaardige goddeloos verklaart – ja, deze beiden zijn iets verfoeilijks voor Jehovah", kon ik niet zonder gewetensbezwaren dat beginsel geweld aandoen door Peter Gregerson als een goddeloos persoon te behandelen, terwijl alles wat ik van hem wist mij het tegendeel leerde.[17]

Benners reactie was dat, als ik mij gedwongen voelde mij door mijn

---

16 Ik ben door deze ervaring wijzer geworden. Behalve dat het mijn sympathie heeft vergroot voor de vele anderen die ook met zulke bezoeken zijn geconfronteerd, ben ik beter gaan begrijpen dat autoriteit, op elk niveau, vaak gepaard gaat met een houding van gevoelloze superioriteit.

17 Spreuken 17:15.

geweten te laten leiden, de ouderlingen zich moesten laten leiden door het hunne en dat zij dan "overeenkomstige actie moesten nemen". (Klaarblijkelijk stond het geweten van de ouderlingen hen niet toe respect te hebben voor het geweten van iemand anders die tolerant is.) Welke "actie" zij bedoelden werd klaar en duidelijk uit zijn verdere opmerkingen. Hij zei dat hij zichzelf eenvoudigweg als een doorgeefluik zag voor datgene dat de organisatie aanreikt. Letterlijk zei hij: "Ik praat als een papegaai na wat het Besturende Lichaam zegt."[18] Hij gaf duidelijk te kennen dat hij hier trots op was, hoewel ik niet kon begrijpen waarom. Als papegaai aangesteld te zijn heb ik nooit als een grote verdienste gezien.

Niet lang hierna eindigde het gesprek en vertrokken zij. Tom Gregerson schudde zijn hoofd. Hij kon bijna niet geloven wat hij had gehoord en zei dat hij deze ervaring verhelderend maar tevens ontmoedigend had gevonden en hij het onbegrijpelijk vond dat mensen zulke dingen konden zeggen.

Tegen één november begon dezelfde rechterlijke machine die in Brooklyn in actie was gekomen, nu ook in Gadsden te werken. Ik kreeg telefoontjes waarin de ouderlingen mij ondervroegen en ik kreeg bericht dat ik voor een rechterlijk comité zou moeten verschijnen.

Ik was al geruime tijd van plan het Besturende Lichaam te schrijven om mij terug te trekken als lid van de corporaties van het Genootschap. (Ik was al verscheidene jaren stemgerechtigd lid van zowel de corporatie van Pennsylvania als die van New York.)[19] Tegelijk met de mededeling dat ik mijn lidmaatschap opzegde, schreef ik op 5 november:

> Enkele ouderlingen hier in de gemeente hebben in de informatie in *The Watchtower* van 15 september 1981 aanleiding gezien van mij te verlangen dat ik mijn houding ten opzichte van Peter Gregerson, een man op wiens grond ik woon en voor wie ik werk, herzie. Zij stellen dat, aangezien hij zich heeft teruggetrokken, ik hem dien te bezien als iemand met wie men niet zal eten -- als een goddeloos persoon of een antichrist -- en dat ik het verdien te worden uitgesloten als ik mij niet aan dit standpunt conformeer. Aangezien ik de 60 nader en geen financiële middelen heb, is het mij onmogelijk te verhuizen of ander werk te vinden. Daarom zou ik het bijzonder op prijs stellen indien jullie mij willen laten weten of jullie uitspraken in de bewuste uitgave van het tijdschrift werkelijk zo geïnterpreteerd moeten worden, namelijk dat het feit dat ik

18 In het Engels: "I parrot what the Governing Body says."

19 Het lidmaatschap bleef van kracht nadat ik het hoofdbureau had verlaten. Zowel in 1980 als in 1981 ontving ik de gebruikelijk "volmachten" om op de jaarvergadering te stemmen. Het eerste jaar deed ik de volmacht op de post, maar in 1981 kon ik mijzelf hier niet toe zetten, vooral vanwege het materiaal dat in de tijdschriften van het Genootschap werd gepubliceerd.

ben ingegaan op een uitnodiging van mijn 'huisbaas' en werkgever om met hem te gaan eten, een reden voor uitsluiting is. Als zij, in plaats daarvan, verder zijn gegaan dan de bedoeling is van hetgeen gepubliceerd werd, zou enige aanbeveling tot matiging mij steun verschaffen in een situatie die voor mij zeer bezwarend kan zijn. Ik zou het op prijs stellen indien jullie enige toelichting hierop zouden willen geven, hetzij direct, hetzij via een van jullie afdelingen.

Diezelfde dag belde er een ouderling op. Omdat zij zo vaak belden en zo weinig blijk van broederlijke genegenheid gaven, begonnen zowel mijn vrouw als ik bijna een afkeer van de telefoon te krijgen. Ik vroeg mijn vrouw om de ouderlingen te zeggen dat zij op schrift moesten stellen wat zij te zeggen hadden wanneer ik er niet was. Zij gaf dit aan hen door. De volgende dag schreef het aangestelde rechterlijk comité een brief en ik ontving deze op 10 november 1981.

Veel Getuigen kunnen niet geloven dat ik werd uitgesloten omdat ik met iemand, namelijk Peter Gregerson, heb gegeten. Sommigen houden vol dat dit onmogelijk is. Ik denk dat de briefwisseling die nu op gang kwam het een en ander duidelijk maakt. De eerste brief die door het rechterlijk comité werd verzonden, was gedateerd 6 november 1981.

Raymond V.Franz
Route 4, Box 440F
Gadsden, AL 35904

Geliefde broeder Franz,

Je instructies volgend die ons door zuster Franz op donderdag 5 november 1981 werden medegedeeld, nodigen wij jou hierbij uit met een rechterlijk comité samen te komen op zaterdag 14 november om 14:00 u. in de Koninkrijkszaal van East Gadsden. Het doel van de vergadering is met jou je voortgezette omgang te bespreken met een persoon die zich uit de gemeente heeft teruggetrokken.

Indien jij niet op bovengenoemde datum met ons bijeen kunt komen, gelieve met een van ons contact op te nemen zodat wij een andere bijeenkomst kunnen regelen.

Je broeders,

Theotis French

Edgar Bryant

Dan Gregerson

Uit deze brief blijkt duidelijk dat slechts één beschuldiging de basis

vormde van hun "rechterlijke actie", namelijk mijn 'omgang met een teruggetrokken persoon'.

In mijn schriftelijke antwoord wees ik de ouderlingen in Gadsden erop dat ik het Besturende Lichaam had geschreven om opheldering omtrent de precieze bedoeling van het materiaal gepubliceerd in *The Watchtower* van 15 september 1981 en dat ik mij afvroeg waarom zij hiermee geen rekening hadden gehouden en niet bereid waren mij wat tijd te gunnen om antwoord te krijgen. Ik wees er tevens op dat het onredelijk was dat Dan Gregerson deel uitmaakte van het rechterlijk comité, daar hij tevens als mijn beschuldiger was opgetreden. Ik sprak de hoop uit dat het rechterlijk comité uitgebreid zou worden teneinde aan een eerlijke en onpartijdige bespreking van dit nieuwe beleid en de toepassing ervan meer kans te geven.[20]

Een week nadat ik deze brief had verzonden, op vrijdag 20 november, toen ik van mijn werk thuiskwam, vertelde mijn vrouw dat ouderling Theotis French had gebeld. Zij zouden als rechterlijk comité al de volgende dag, op zaterdagmiddag, bijeenkomen, zo had hij gezegd. Zij hadden mij hierover een brief gestuurd.

Bij de post van die middag zat een briefje dat er een aangetekende brief was. Gehaast reed ik naar het postkantoor en het lukte daar vóór sluitingstijd te zijn. De brief was gedateerd 19 november 1981.

2822 Fields Avenue
East Gadsden, AL 35903
19 november 1981

Raymond V. Franz
Route 4, Box 440-F
Gadsden, AL 35904

Geliefde broeder Franz,

Wij hebben als lichaam van ouderlingen jouw brief besproken en willen hierop reageren. Ten eerste willen wij jou laten weten dat het lichaam van ouderlingen er al van in kennis was gesteld dat jij een brief aan het Wachttorengenootschap hebt geschreven en dat wij reeds hadden besloten dat wij de behandeling van de zaak door het rechterlijk comité doorgang zouden laten vinden. Ten tweede, gezien het feit dat Dan Gregerson aanklager is, heeft het lichaam van ouderlingen besloten hem in het rechterlijk comité te vervangen door Larry Johnson.

Ten derde, er zijn buiten Dan meer personen die als getuige in de zaak kunnen optreden, maar wij menen dat, met het oog op het feit dat door jou erkend wordt dat jij omgang hebt gehad

---

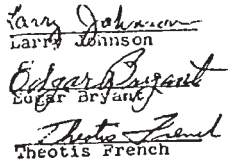
20 Om volledig te zijn is deze brief in zijn geheel in de Appendix afgedrukt.

met personen die zich uit de gemeente hebben teruggetrokken, het niet nodig is hun namen bekend te maken.

Ten vierde, het lichaam van ouderlingen heeft besloten dat er drie ouderlingen in het comité zitting zullen hebben. Wij verzekeren jou dat de aangestelde broeders niet al bij voorbaat over jou hebben geoordeeld en dat zij de zitting objectief zullen ingaan.

Tenslotte, broeder Franz, het rechterlijk comité zou jou op zaterdag 21 november om 16:00 u. in de Koninkrijkszaal willen ontmoeten. Als dit jou niet schikt verzoeken wij jou contact met een van de onderstaande broeders op te nemen teneinde een bijeenkomst te regelen op een geschikter tijdstip.

Jouw broeders,

De brief was niet slechts formeel, hij zou evengoed van een of andere rechtbank afkomstig kunnen zijn geweest, want ofschoon hij getekend was met "Jouw broeders",[21] drukte hij niets uit van de warmte die christelijke broederschap kenmerkt. De toon ervan werd gedomineerd door kil wetticisme. Tenzij ik reeds van tevoren was veroordeeld (en zij verzekerden mij dat dit niet het geval was), zouden zij toch blijk hebben moeten geven van een geest van broederschap en een klein beetje bezorgdheid hebben moeten uitstralen voor de belangen van de man tot wie zij zich in geschrift richtten. Bij het opzij-zetten van het feit dat ik al vanaf mijn jeugd onder Jehovah's Getuigen had gediend, of dat ik in het Besturende Lichaam had gediend, of dat ik niet zo jong meer was en de omstandigheden niet meer in mijn voordeel werkten – bij het opzij zetten van dit alles zouden zij toch nog een beetje liefdevolle consideratie hebben moeten betonen, zelfs als zij mij hadden bezien als 'een der geringsten van Christus' broeders'. (Zie Matthéüs hoofdstuk vijfentwintig, vers 40.) Ik denk niet dat de gevoelloze geest waarvan zij blijk gaven zijn oorsprong bij deze mannen vond. Er was een andere bron. De brief was kenmerkend daarvoor.

Mijn vrouw had in het telefoongesprek met ouderling French hem al verteld dat wij op zaterdag gasten zouden krijgen uit een andere staat van Amerika en dat wij deze mensen met geen mogelijkheid nog kon-

---

21 Het Engels kent maar één vorm voor jij/jouw en u/uw (nl. you/your).

den bereiken of onze plannen konden veranderen.

De daaropvolgende maandag, 23 november, schreef ik opnieuw om van mijn afschuw blijk te geven over de gehaaste en de weinig consideratie betonende wijze waarop het rechterlijk comité te werk ging.

Diezelfde middag werd er gebeld door ouderling French die mededeelde dat het rechterlijk comité twee dagen later, op woensdagavond (25 november) bijeen zou komen en een besluit zou nemen, of ik nu aanwezig was of niet. Ik besloot dat het geen zin meer had de brief te posten die ik hen had geschreven.[22] Zij schenen een enorme haast te hebben en "haastig tot oordelen" te zijn. Persoonlijk denk ik niet dat zij vanuit zichzelf zo waren. Zoals de voorzitter van het comité later toegaf, stonden zij in contact met kringopziener Wesley Benner, de vertegenwoordiger van het Genootschap. Veel van hun uitlatingen en benaderingswijzen reflecteerden op opmerkelijke wijze die van hem, in mijn huis tentoongespreid. Hij stond op zijn beurt bijna zeker weer in contact met de dienstafdeling van het hoofdbureau in Brooklyn, en die afdeling communiceerde – zonder twijfel – met het Besturende Lichaam. Dit is niet ongewoon: het is de gebruikelijke gang van zaken. De toegepaste methoden verrasten mij niet, zij deprimeerden mij slechts.

Tegen woensdag (25 november) besloot ik dat, in plaats van *in absentia* [zonder aanwezig te zijn – vert.] te worden veroordeeld, ik met hen zou bijeenkomen op wat ouderling French "woensdagavond" had genoemd. Die middag belde ik naar een van de comité-leden om de exacte tijd te weten te komen. Zijn vrouw zei dat hij al in de Koninkrijkszaal was. Ik belde naar de zaal en hoorde dat zij de bijeenkomst in de namiddag zouden hebben – voor hen begon de "avond" kennelijk al om 3 uur in de middag. Ik vertelde hen dat ik dát niet had begrepen omdat mij geen specifieke tijd was medegedeeld en vroeg of zij de vergadering tot 6 uur konden uitstellen. Zij stemden hiermee in.

Tom Gregerson had te kennen gegeven dat hij met mij mee wilde gaan en dus ik belde hem op. Na bij de Koninkrijkszaal te zijn aangekomen, spoedden wij ons naar de vergaderzaal waar het rechterlijk comité, bestaande uit de ouderlingen French (voorzitter), Bryant en Johnson, zich bevond. Zij lieten Tom weten dat hij de vergadering niet mocht bijwonen en alleen getuigenis mocht afleggen. Hij zei dat hij erbij wilde zij omdat ongeveer vijfendertig Jehovah's Getuigen bij het bedrijf (Warehouse Groceries) werkten waarin hij een leidende functie bekleedde. Hij wilde weten welk standpunt er nu precies in deze kwes-

---

22 Voor de inhoud van de brief, zie de Appendix.

tie werd ingenomen. Hun antwoord bleef: Nee.

Na zijn vertrek begon het comité met de behandeling van de zaak en riep de getuigen binnen. Het waren er twee: Dan Gregerson en de vrouw van Robert Daley.

Dan kwam het eerst aan het woord. Hij zei dat hij mij samen met Peter Gregerson (en onze vrouwen) had gezien in het Western Steak House. Dit vormde de kern van zijn getuigenis. Toen hij uitgesproken was, vroeg ik hem wanneer dat was en hij gaf toe dat het in de zomer was en dus vóór het verschijnen van *The Watchtower* van 15 september 1981 waarin de nieuwe regelgeving werd gepubliceerd die vereiste dat iemand die zichzelf vrijwillig uit de gemeente had teruggetrokken, behandeld moest worden alsof hij was uitgesloten. Ik zei het comité dat Dans getuigenis niet relevant was, tenzij zij geloofden in *ex post facto* wetten [wetten met terugwerkende kracht – vert.].

Daarna werd de andere getuige gevraagd haar getuigenis af te leggen. Wat zij zei kwam op precies hetzelfde neer als het getuigenis van Dan, behalve dat zij ons in een restaurant had gezien nádat *The Watchtower* van 15 september 1981 was uitgekomen.

Ik gaf onmiddellijk toe dat ik op het genoemde tijdstip met Peter had gegeten. Ik vroeg haar of het niet zo was dat zij en haar man (een ouderling in de gemeente East Gadsden) eveneens met Peter hadden gegeten? (Peter had een keer Morrison's Cafetaria bezocht en stond daar toevallig pal achter ouderling Daley en zijn vrouw in de rij. Daar Daley in zijn vorige huwelijk Peters stiefvader was geweest omdat hij na de dood van Peters vader met zijn moeder was getrouwd, stootte Peter Daley aan. Deze keerde zich om, begon met Peter te praten en vroeg of Peter bij hen wilde komen zitten. Zo spraken zij onder het eten gedrieën met elkaar. Dit was óók na het verschijnen van *The Watchtower* van 15 september 1981.)

Toen ik dit vroeg haalde zij fel uit en zei dat zij naderhand een paar "zusters" had verteld dat zij wist dat ze niet juist had gehandeld en dat het niet meer voor zou komen. (Na de zitting vertelde ik dit aan Peter en hij zei: "Maar zij hebben twee keer met mij gegeten! Bij een andere gelegenheid ging ik Morrison's binnen en zij zaten er al. Toen zij mij zagen, wenkten zij mij hun kant op te komen en bij hen te komen zitten." De getuige zei niets over deze tweede gelegenheid waarvan ik ten tijde van de behandeling van de zaak onwetend was.)

Dit was de hele "bewijslast" die tegen mij werd ingebracht. De twee getuigen verlieten de zaal.

Het rechterlijk comité begon mij daarna te ondervragen over mijn

houding ten aanzien van *The Watchtower* van 15 september 1981. Ik informeerde waarom zij niet bereid waren geweest het antwoord van het Besturende Lichaam op mijn vraag aangaande dit punt af te wachten (op 5 november schriftelijk gesteld). De voorzitter, Theotis French, legde zijn hand op *The Watchtower* van 15 september die open voor hem lag en zei: "Hier ligt alle autoriteit die wij nodig hebben."

Ik vroeg of zij zich niet zekerder zouden voelen als zij hun standpunt bevestigd hadden gezien door het Besturende Lichaam? Hij herhaalde dat 'zij zich vast moesten houden aan hetgeen gepubliceerd was' en dat zij sowieso 'Brooklyn over de zaak hadden gebeld'. Dit was de eerste keer dat ik dat hoorde. Klaarblijkelijk was dat de reden waarom ouderling French, de voorzitter van het comité, twee dagen eerder in een telefoongesprek had gezegd dat het lichaam van ouderlingen "meende dat het niet nodig was" te wachten totdat het Besturende Lichaam mijn brief had beantwoord! Zij volgden dezelfde heimelijke koers die eerder door het Voorzitterscomité was gevolgd en voelden kennelijk in geen enkel opzicht de noodzaak mij te laten weten dat zij reeds telefonisch contact met het hoofdbureau in Brooklyn hadden opgenomen.

Ik vroeg of zij met iemand van het Besturende Lichaam hadden gesproken. Het antwoord was: Nee. Zij hadden gesproken met een medewerker van de dienstafdeling. Wat had deze gezegd? French zei dat hij had gezegd: "Er is niets veranderd, jullie kunnen gewoon doorgaan."[23]

Volgens French had "het Genootschap het eerdere standpunt [in *De Wachttoren* van 15 november 1974] nauwkeurig onderzocht en keerde nu weer terug naar de situatie van daarvóór". (Kringopziener Benner liet zich bij mij thuis op dezelfde wijze uit.) Theotis vervolgde met te zeggen dat "de Wachttoren ons helpt in te zien waar wij een zuivere lijn dienen te trekken". Ouderling Edgar Bryant voegde hier aan toe: "Wij allen proberen onszelf in lijn op te stellen met wat de Wachttoren van ons verlangt."

Tot op dit punt had geen van deze drie mannen enige verwijzing naar de bijbel gedaan. Ik benadrukte dat de bijbel mijn gids was. Op welke *schriftuurlijke* basis zou ik Peter Gregerson moeten zien als een persoon die het niet waard is om mee te eten?

Ouderling Johnson nam hoofdstuk vijf van de eerste Korinthiërsbrief ter hand, begon een paar verzen voor te lezen, aarzelde en stopte toen. Hij ging verder niet in op wat hij zojuist had voorgelezen. Ik vroeg

---

23 In het Engels: "Nothing has changed and you can go ahead."

ieder lid van het comité individueel of zij zelf in alle eerlijkheid konden zeggen dat zij geloofden dat Peter Gregerson het soort van persoon was die in zulke teksten wordt beschreven, daarbij inbegrepen Johannes' geschriften over "antichristen"? Theotis French reageerde met enige geagiteerdheid en zei dat 'het niet aan hem was een oordeel over Peter uit te spreken', dat 'hij niet alles over Peter wist om een dergelijk oordeel te kunnen uitspreken'. Ik vroeg hem hoe het dan mogelijk was dat zij van mij wel eisten zulk een oordeel te vellen en mijn gedrag er zelfs naar aan te passen, terwijl zij zelf geen oordeel wilden geven?

Zijn antwoord was: "Wij zijn hier niet om ons door jou te laten onderwijzen, broeder Franz." Ik verzekerde hem dat ik niet was gekomen om hen te "onderwijzen", maar dat mijn hele levenswandel als christen ter discussie was gesteld en ik het recht had mijn mening hierover te geven. Noch Edgar Bryant, noch Larry Johnson wilden zich duidelijk uitspreken hoe zij Peter Gregerson bezagen. Toch werd het gebruiken van een maaltijd met hem nu als een "misdaad" beschouwd.

De voorzitter zei vervolgens dat hij verdere discussie onnodig achtte. Tom Gregerson werd binnengeroepen om te zien of hij wilde getuigen. Op zijn vraag welke gevolgen het standpunt in *De Wachttoren* zou hebben voor de werknemers in zijn bedrijf die Getuigen waren en die regelmatig samen met een teruggetrokken persoon zouden moeten reizen of eten, zei Larry Johnson dat zij niet bijeen waren om die vraag te beantwoorden. Hij zou de vraag een andere keer kunnen stellen.[24] Tom antwoordde dat hij de vraag al eerder aan de kringopziener had gesteld en dat hij nog steeds geen antwoord had gekregen. Hierop kwam geen reactie, de bijeenkomst werd beëindigd en wij vertrokken. Het rechterlijk comité bleef achter om over het 'bewijsmateriaal' te spreken.

Ongeveer een week later belde Larry Johnson mij op en liet weten dat het rechterlijk comité had besloten mij uit te sluiten. Ik had zeven dagen om tegen hun beslissing beroep aan te tekenen.

Ik schreef hen een lange brief waarin ik "beroep" aantekende. Ik had het idee dat ik het beste schriftelijk kon antwoorden. Het gesproken woord kan gemakkelijk veranderd, verdraaid of eenvoudigweg vergeten worden; wat op papier staat is blijvend en wordt niet zo makkelijk genegeerd. Door mijn ervaringen tijdens de eerste behandeling van de zaak was het duidelijk dat een zeer ongezond klimaat de overhand had en dat zelfs in een behandeling van de zaak in beroep, er nauwelijks

---

24 Tom Gregerson was in die tijd president van Warehouse Groceries, een supermarktketen.

sprake zou zijn van enige kalme, met redenen omklede schriftuurlijke bespreking van de kwesties.

In de brief vestigde ik de aandacht op de door het Genootschap gepubliceerde raad: ouderlingen in een rechterlijk comité dienen "dergelijke gevallen zorgvuldig tegen elkaar af [te] wegen", zich niet door "strakke regels [te] laten leiden" maar in "termen van beginselen [te] denken", er "zeker van te zijn dat de raad stevig op Gods Woord is gefundeerd", "voldoende tijd te nemen en te proberen het hart van de persoon te bereiken", "de toepassing van de betreffende schriftplaatsen te bespreken en zich ervan te vergewissen dat hij [de beschuldigde persoon] het begrijpt" (*De Wachttoren*, 15 juni 1977, bladzijde 363). Dat was wat er werd gezegd. Gedáán werd het niet (toch was datgene dat wérd gedaan, bekend bij degenen die verantwoordelijk waren voor het publiceren van die bewuste raadgevingen). Misschien vatten deze twee paragrafen samen waar mijn standpunt in essentie op neer kwam:

> Misschien kan men zeggen dat ik geen berouw heb getoond voor het feit dat ik met Peter Gregerson heb gegeten. Om berouw te tonen dien ik er echter van overtuigd te zijn dat ik ten overstaan van God een zonde heb begaan. Die overtuiging kan alleen Gods Woord mij geven omdat alleen dat Woord geïnspireerd en op alle punten betrouwbaar is. (2 Timótheüs 3:16, 17) Uit de Schrift maak ik op dat loyaliteit aan God en zijn Woord op de allereerste plaats, en loyaliteit aan al het andere op de tweede plaats komt. (Handelingen 4:19, 20; 5:29) Bovendien maak ik uit de Schrift op dat het noch mij, noch een willekeurig ander mens of groep van mensen is toegestaan, op straffe van 'een leugenaar te blijken' of zelfs goddelijke plagen te ontvangen, iets aan dat Woord toe te voegen. (Spreuken 30:5; Openbaring 22:18, 19) Ik neem zulke schriftuurlijke waarschuwingen niet licht op. Met het oog op alle schriftuurlijke vermaningen om niet over anderen te oordelen, koester ik een gezonde vrees dat ik mijzelf (of een willekeurig ander mens of groep van mensen) als wetgever opwerp, en voel ik mij gedwongen slechts Gods Woord zo'n oordeel te laten uitspreken. Om daar aan te voldoen wil ik er zeker van zijn dat ik niet slechts een bepaalde door mensen opgestelde richtlijn volg, die als een goddelijke richtlijn naar voren wordt gebracht maar in feite niet geïnspireerd is en niet door Gods Woord wordt ondersteund. Ik wil mij niet schuldig maken aan een aanmatigende en schaamteloze houding door over iemand te oordelen over wie God bij monde van zijn geschreven Woord niet oordeelt. -- Romeinen 14:4, 10-12; Jakobus 3:11, 12; zie ook Commentary on the Letter of James, blz. 161-168.

> Ik verzeker jullie dat als jullie mij aan de hand van de Schrift willen helpen inzien dat het eten met Peter Gregerson een zonde is, ik deze zonde nederig voor God wil belijden. Degenen die tot nu toe met mij hebben gesproken, hebben mij zo'n inzicht niet verschaft, maar hebben het bovengenoemde tijdschrift als hun "autoriteit" aangewend (dit woord werd door de voorzitter van het rechterlijk comité gebruikt). Ik heb begrepen dat alle autoriteit binnen de christelijke gemeente moet zijn afgeleid van, en stevig gefundeerd dient te zijn op het Woord van God. Spreuken 17:15 stelt: "Al wie de goddeloze

rechtvaardig verklaart en al wie de rechtvaardige goddeloos verklaart -- ja, deze beide zijn iets verfoeilijks voor Jehovah." Ik wil niet verfoeilijk voor God zijn en vat dit daarom zeer ernstig op.

Ik besloot met nogmaals een beroep op hen te doen mijn verzoek te honoreren een antwoord van het Besturende Lichaam op mijn brief van 5 november af te wachten.[25]

Tegen die tijd twijfelde ik er echter niet meer aan dat het Besturende Lichaam mijn brief eenvoudigweg niet wilde beantwoorden. Er was al één maand voorbij gegaan en men was zeer goed van mijn omstandigheden op de hoogte en wist dat er voor mij van een uitspraak door het Lichaam veel afhing. Door mijn jaren van ervaring in het Lichaam wist ik dat zij, hoewel zij er de voorkeur aan gaven op de achtergrond te blijven, zeer beslist op de hoogte werden gehouden van alle ontwikkelingen aangaande mijn zaak. Van de dienstafdeling werd verwacht alle informatie door te geven en deze afdeling werd op haar beurt weer voorzien van rapporten van de kringopziener. Zowel de acties als de uitlatingen van de zijde van de plaatselijke ouderlingen gaven aan, dat de procedures via de kringopziener vanuit het centrum van autoriteit werden gedirigeerd. Het centrum van autoriteit, het Besturende Lichaam, wilde communiceren met degenen die over mij oordeelden, en dit via hun dienstafdeling, maar zij waren niet bereid op mijn brief die ik hun had geschreven en waarin ik beroep aantekende, te reageren, zelfs niet om de ontvangst van deze brief te bevestigen.

Dus schreef ik op 11 december, zeven weken na mijn eerste brief, opnieuw naar het Besturende Lichaam. Ik sloot een kopie bij van mijn brief waarin ik beroep aantekende en herinnerde aan mijn brief van 5 november.[26]

Precies zeven dagen nadat ik mijn brief waarin ik beroep aantekende had ingediend, belde ouderling French mij op om te vertellen dat er een comité-van-beroep was gevormd. Hij noemde daarbij de namen van de gekozen leden. Drie dagen later belde hij weer. Hij lichtte mij in dat het comité-van-beroep met mij op zondag bijeen zou komen. Ik vertelde hem dat ik had geschreven om de volledige namen van de comitéleden (hij had mij van een tweetal slechts de achternaam gegeven) te mogen vernemen en ik zei dat ik van plan was een verzoek in te dienen om de

25 Zie de Appendix voor de volledige brief.
26 Zie de Appendix.

samenstelling van het comité te wijzigen. Toen ik informeerde waarom déze mannen waren uitgekozen, antwoordde hij dat zij waren uitgekozen door Wesley Benner, de vertegenwoordiger van het Genootschap.

Degenen die hij als leden van het comité-van-beroep had gekozen waren Willie Anderson, Earl Parnell en Rob Dibble. Met het oog op het feit dat de voornaamste beschuldiging tegen mij was dat ik met Peter Gregerson omging, vond ik deze keuze onbegrijpelijk.

Van deze mannen, geen van hen uitgezonderd, kon men beslist niet verwachten dat zij objectief zouden zijn als het om Peter ging.

Zoals ik uiteenzette in een brief aan de ouderlingen in Gadsden (ofschoon zij dit zelf ook al wisten), had Willie Anderson aan het hoofd gestaan van een comité dat aanzienlijke beroering in Gadsden had teweeggebracht door de wijze waarop het tegen een groot aantal jongeren in de gemeenten was opgetreden. Peter Gregerson had het hoofdbureau in Brooklyn verzocht een onderzoekscomité te sturen, en toen daaraan voldaan werd bleek het comité met Willie Anderson aan het hoofd op een aantal punten nogal extreem te zijn opgetreden. Dit had een niet te verwaarlozen effect op de verdere verhouding tussen ouderling Anderson en Peter Gregerson gehad.

De keuze van Earl Parnell door opziener Benner was zo mogelijk nog moeilijker te begrijpen. Een van Peter Gregersons dochters was getrouwd geweest met een zoon van ouderling Parnell, maar was nog maar kort tevoren van hem gescheiden. Er was duidelijk sprake van een beschadigde verhouding tussen de twee ouderparen; kringopziener Benner wist van deze echtscheiding en zou, naar men geneigd is te denken, wel zo veel gevoel gehad moeten hebben dat hij zich realiseerde hoe onverstandig het was ouderling Parnell aan te stellen in een zaak waarin Peter Gregerson een centrale rol speelde.

Hetzelfde gold voor Rob Dibble. Hij was een schoonzoon van ouderling Parnell en zijn vrouw was de zuster van de zoon van Parnell die nog maar kort tevoren van Peters dochter was gescheiden.

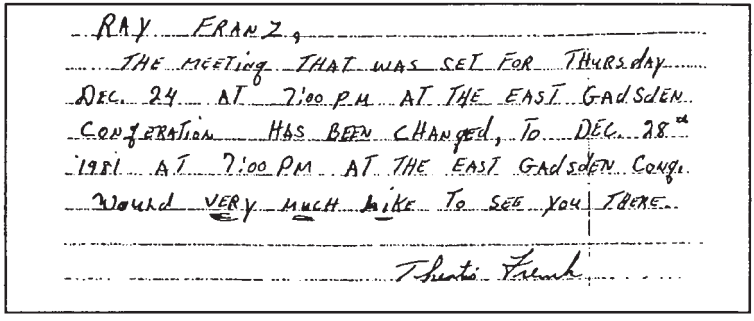
Zoals ik de ouderlingen in Gadsden schreef, kon ik mij niet voorstellen dat er een comité gevormd kon worden van drie mannen die, als het aankwam op een onpartijdige, objectieve behandeling van de zaak, minder geschikt zouden zijn. (De enige logica die ik in de keuze kon ontdekken, zou zijn dat er opzettelijk wegen gezocht werden om tot een ongunstige beslissing te komen.) In mijn brief verzocht ik om een totaal andere bezetting van het comité-van-beroep.[27]

---

27 Zie de Appendix.

Nog diezelfde dag dat ik deze brieven schreef (20 december), werd er wederom door ouderling French opgebeld. Het comité-van-beroep wilde mij laten weten dat het de volgende dag (maandag) met mij bijeen wilde komen en dat het 'tot behandeling van de zaak wilde overgaan of ik aanwezig was of niet'. Ik vertelde ouderling French dat ik een verzoek had ingediend om wijziging in de samenstelling van het comité en dat ik tevens het hoofdbureau in Brooklyn had geschreven. Ik bezorgde de volgende dag (maandag) kopieën van deze brieven direct aan zijn huisadres.

Twee dagen later, op woensdag 23 december, ontving ik per aangetekende post het volgende briefje.

RAY FRANZ,

THE MEETING THAT WAS SET FOR THURSDAY DEC. 24 AT 7:00 P.M. AT THE EAST GADSDEN CONGREGATION HAS BEEN CHANGED, TO DEC. 28TH 1981 AT 7:00 PM AT THE EAST GADSDEN CONGR. WOULD VERY MUCH LIKE TO SEE YOU THERE.

THEOTIS FRENCH

Vertaling: Ray Franz, De bijeenkomst die was vastgesteld op donderdag 24 december om 19:00 u. in [de Koninkrijkszaal van – vert.] de gemeente East Gadsden, is verplaatst naar de 28ste december 1981 om 19:00 u. in [de Koninkrijkszaal van – vert.] de gemeente East Gadsden. Zou je daar erg graag zien. Theotis French. [Let op de spelfout in *congregation* (gemeente) – vert.]

Niemand had tegen mij gezegd dat het de bedoeling was op donderdag een bijeenkomst te hebben. Het briefje was mijn officiële kennisgeving van een bijeenkomst op 28 december.

Nadat ik de brieven bij ouderling French thuis had afgegeven, vernam ik in de twee dagen die daarop volgden dat hij aan het proberen was steun te krijgen voor een nieuwe en totaal andere beschuldiging. Mark Gregerson, een andere broer van Peter, liet Peter weten dat Theotis French naar Marks huis in Florida had opgebeld – een interlokaal gesprek. Ouderling French kreeg Marks vrouw aan de lijn en vroeg of zij zich kon herinneren of ik mij ooit in enig opzicht in ongunstige zin over de organisatie had uitgelaten. Zij vertelde hem dat zij nog nooit had gehoord dat ik mij ten opzichte van wie dan ook ongunstig had

uitgelaten, ook niet ten opzichte van de organisatie. Wat wilde hij horen? Hij antwoordde dat hij "slechts naar informatie op zoek was". Haar man vroeg hij niet te spreken.

Ook dat deed herinneren aan de op een nachtmerrie lijkende situatie waarin ik anderhalf jaar eerder had verkeerd en aan de handelwijze van het Voorzitterscomité van toentertijd.

Er waren nu ongeveer zeven weken verstreken sinds ik het Besturende Lichaam voor de eerste keer had geschreven met het verzoek een uitspraak te doen over het gestelde in *The Watchtower* van 15 september 1981, waarbij ik tevens had uitgelegd waarom dit voor mij zo belangrijk was. In die tijd had ik nóg twee keer geschreven en zeer dringend verzocht in welke vorm dan ook een uitspraak te doen. Men achtte het niet raadzaam te antwoorden of zelfs de ontvangst van ook maar een van deze brieven te bevestigen. Is het onbestaanbaar dat de leiding van een internationale organisatie met miljoenen leden, die bovendien beweert het voortreffelijke voorbeeld te geven in het vasthouden aan christelijke beginselen, zich op die wijze kon gedragen? Nee, niet als men bekend is met de houding die bij haar leiding overheerst. Ik ben persoonlijk getuige geweest van een dergelijk negeren van brieven wanneer het Besturende Lichaam dacht dat het niet van voordeel was antwoord te geven. In mijn geval reageerde men net zo.

Vanaf het begin twijfelde ik niet over het uiteindelijke doel van alle inspanningen. De hele manier waarop de aangelegenheid werd afgehandeld – die ik slechts als kleingeestig kan omschrijven en die een duidelijke poging was om iets te vinden dat als basis kon dienen om actie ten nadele van mij te ondernemen, hoe triviaal of nietig ook – was mij grondig gaan tegenstaan. Dus schreef ik mijn laatste brief, gedateerd 23 december 1981, waarvan ik zowel het Besturende Lichaam als het lichaam van ouderlingen van de gemeente East Gadsden een exemplaar deed toekomen.

23 december 1981

Het lichaam van ouderlingen van de gemeente East Gadsden
Gadsden AL

Geliefde broeders,

Door middel van deze brief trek ik mijn beroep tegen het besluit om mij uit te sluiten in.

Op grond van het getuigenis dat ik, sedert de publicatie van *The Watchtower* van 15 september 1981, één keer met Peter Gregerson heb gegeten, heeft het eerste rechterlijk comité besloten mij uit te sluiten. Dat op zulke geringe gronden veertig

jaar volle-tijddienst opzij geschoven kunnen worden, geeft voor mij aan dat er niet in ernst wordt geprobeerd rekening te houden met mijn op het geweten gebaseerde gevoelens die uitvoerig in mijn brief van 8 december 1981 naar voren zijn gebracht, noch dat er in ernst wordt geprobeerd mij aan de hand van de Schrift aan te tonen wat ik fout heb gedaan.

Bovendien verschaft de keuze van de leden van het comité-van-beroep, zoals dat door de kringopziener samengesteld is, geen reële basis om te verwachten dat mijn zaak een eerlijke behandeling zal krijgen. Zoals uiteengezet in mijn brief van 20 december, waren er drie personen uitgekozen die heel duidelijk niet in de beste positie verkeren om mijn zaak op een objectieve wijze te kunnen behandelen, vrij van de invloed van persoonlijke gevoelens. Ik kan geen enkele rechtvaardiging voor de gemaakte keuze vinden, en geloof dat hierdoor met rechtspraak in ernstige mate de spot wordt gedreven.

Niets lijkt erop te wijzen dat het Besturende Lichaam mij enige hulp of steun wenst te schenken, aangezien mijn brief van 5 november 1981 nu ongeveer zeven weken geleden verzonden is en onbeantwoord is gebleven. Terwijl de voorzitter van het eerste rechterlijk comité gezegd heeft dat hij de dienstafdeling meerdere malen heeft gebeld, geven de gesprekken mij geen reden om steun te verwachten, aangezien er volgens de voorzitter gezegd is dat 'jullie kunnen doorgaan omdat er niets is veranderd'.

Tenslotte, ik weet nu dat er per telefoon, zelfs in een interlokaal gesprek, geprobeerd is iets te vinden dat tegen mij gebruikt kan worden in een poging mij te beschuldigen. Dit heeft plaatsgevonden gedurende de laatste paar dagen sedert het indienen van mijn brief van 20 december 1981, waarin ik om een ander comité-van-beroep verzocht heb. Zelfs ondanks dat de persoon met wie contact werd opgenomen nooit enige klacht over mij had ingediend, werd zij ondervraagd om te zien of zij zich iets kon herinneren dat ik gezegd zou hebben en dat als ongepast aangemerkt zou kunnen worden. Als ik verantwoordelijk zou zijn voor het stoken van onrust in de gemeente, van het soort dat werkelijk verstorend of kwaadwillend is, dan zou het, teneinde een zodanige beschuldiging hard te maken, stellig niet nodig zijn tot dergelijke methodes zijn toevlucht te zoeken.

Door zulke methodes kan mijn goede naam en reputatie alleen maar verder geschaad worden. Het is een open uitnodiging tot achterdocht en roddel.

Mijn gevoelens komen overeen met die van de apostel in Galaten 6:17: "Laat voortaan niemand mij meer moeilijkheden veroorzaken, want ik draag op mijn lichaam de brandmerken van een slaaf van Jezus." Gedurende de afgelopen acht weken zijn mijn vrouw en ik onderworpen geweest aan een grote mate van geestelijke kwelling, niet zozeer door de herhaalde bezoeken en meer dan een dozijn telefoongesprekken (zodanig dat na verloop van tijd de bel van de telefoon een onplezierige klank begon te krijgen), maar meer in het bijzonder door de tentoongespreide houding. Nu is daar nog de wetenschap bijgekomen dat een heimelijk onderzoek is uitgevoerd, dat duidelijk ingaat tegen mijn rechtmatige belangen. Vorig jaar in New York ben ik ook zo behandeld, waarbij gedurende een maand soortgelijke pogingen in het werk werden gesteld en er gedurende die tijd niet één woord tegen mij werd gezegd dat aangaf dat mijn gedrag op de een of andere manier in opspraak was, dit ondanks het feit

dat ik degenen die dit onderzoek uitvoerden duidelijk de gelegenheid had geboden dit kenbaar te maken. Ik wens niet nogmaals zulk een behandeling te ondergaan, in het bijzonder omdat niets lijkt aan te geven dat de waarheid op zodanige wijze naar boven kan worden gebracht dat de ongerechtvaardigde smaad wordt tenietgedaan. Dit moet in Gods hand rusten.

Het intrekken van mijn beroep mag in geen geval gezien worden als een erkenning van schuld of als een erkenning van het besluit om tot uitsluiting over te gaan, als zou dit in enig opzicht juist, rechtvaardig of schriftuurlijk zijn. Wederom kan ik met de apostel zeggen: "Nu is het voor mij een zeer onbeduidende zaak of ik door u of door een menselijke instantie word onderzocht. Ja, ik onderzoek mijzelf niet eens. Want ik ben mij er niet van bewust dat er iets tegen mij is. Toch is daardoor nog niet bewezen dat ik rechtvaardig ben, maar hij die mij onderzoekt, is Jehovah." Ik vertrouw onvoorwaardelijk op zijn rechtvaardige oordeel. Door wat ik heb meegemaakt is mijn vertrouwen in de juistheid en waarachtigheid van zijn Woord alleen maar toegenomen. Zo lang ik leef zal ik mij inspannen de waarheid van dat Woord tot zegening van anderen en tot eer van God bekend te maken.

Ik kan zeggen dat de goede wil van mijn hart en mijn smeekbeden tot God op mijn broeders onder de Jehovah's Getuigen zijn gericht. Sinds 1938 heb ik gewetensvol in dienst van hun geestelijke belangen gestaan. Ik verzeker jullie dat als hun belangen gediend zouden zijn door mij aan een verder onderzoek te onderwerpen, ik dat gaarne zou ondergaan. -- Vergelijk Romeinen 9:1-3.

Hoogachtend,

R. V. Franz

Rt 4, Box 440-F
Gadsden AL 35904

Ik twijfelde er niet aan dat degenen die in de hele aangelegenheid de leiding hadden, het gevoel begon te bekruipen dat het "bewijsmateriaal" dat werd ingezet om mij uit te sluiten – één maaltijd met Peter Gregerson – tamelijk zwak zou kunnen overkomen. Ik had in mijn brief waarin ik beroep aantekende gevraagd of zij mij aan de hand van Gods Woord wilden aantonen dat mijn handelwijze wérkelijk zondig was. In plaats daarvan probeerden zij juist zwaarder "belastend materiaal" te verzamelen door getuigen te zoeken die zich tegen mij zouden keren. Ik vond het niet zinvol mij daar nog langer aan te onderwerpen.

Acht dagen later werd ik opgebeld door Larry Johnson die mij liet weten dat zij mijn brief hadden ontvangen en dat, met het oog op het intrekken van mijn beroep, de actie tot uitsluiting die door het eerste comité was genomen, van kracht bleef.

Dat het telefoongesprek op die dag kwam leek vrij passend. Ik was gedoopt op 1 januari 1939 en exact drieënveertig jaar later, op 31 december 1981, werd ik geëxcommuniceerd. De enige beschuldiging die

hiertoe werd ingezet, was het getuigenis dat ik een maaltijd had gebruikt met een teruggetrokken persoon.

Persoonlijk geloof ik niet dat dit de echte reden was waarom men naar dat middel greep. Ik denk dat men eenvoudigweg iets heeft gezocht om een doel te bereiken. Het doel heiligde in hun gedachtegang de middelen. Dat de organisatie zich moest bedienen van dergelijke gezochte, kleingeestige middelen, verraadt naar mijn mening opmerkelijk lage gedragsnormen en een grote mate van onzekerheid.

Gebaseerd op mijn vroegere ervaringen in het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen, op de handelwijze van het Voorzitterscomité gedurende de lente van 1980 en ook op hetgeen vanaf die tijd tot op heden gepubliceerd is, ben ik persoonlijk van mening dat het "van voordeel" werd geacht dat ik werd uitgesloten om datgene dat zij als een "bedreiging" zagen te elimineren. Als dat zo is, dan denk ik dat ook dit een grote mate van ongemak verraadt – in het bijzonder voor een internationale organisatie die beweert Gods uitverkoren instrument te zijn, gesteund door de Soevereine Macht van het universum, de regerende Koning die is aangesteld om op al zijn aardse belangen toe te zien. Dit zou stellig niet de handelwijze zijn van een organisatie die het volledige vertrouwen heeft in haar eigen leerstellingen en er gerust op is dat zij de (stevig door Gods Woord ondersteunde) waarheid uitdraagt. Noch is het de handelwijze van een organisatie die het volste vertrouwen in haar aanhangers heeft en er zeker van is dat de aanwijzingen en de opleiding die zij heeft gegeven, rijpe christelijke mannen en vrouwen hebben neergezet, die niet een soort moederrol vervullend *magisterium*[28] nodig hebben om hen voor te schrijven waarover zij zullen lezen, praten en denken, doch die in staat zijn door middel van het Woord van God voor zichzelf waarheid van leugen te onderscheiden.

Hun beslissing is echter typerend voor de vele religieuze organisaties die sinds de eerste eeuw op dezelfde wijze hebben gehandeld en hebben gemeend alles te moeten uitbannen dat, zo werd gevreesd, de autoriteit over anderen dreigde te verzwakken.

In zijn boek *A History of Christianity* (Een geschiedschrijving van het christendom), schrijft Paul Johnson over de methoden die werden toegepast gedurende de donkere dagen van religieuze intolerantie waarin de inquisitie ontstond, en zegt:

---

28 Latijn voor *oppertoezicht*.

"Bij moeilijk los te krijgen bekentenissen van ketterse gedachten, bediende de inquisitie zich van procedures die in andere gerechtshoven uitgebannen werden, en overtrad aldus stedelijke handvesten, geschreven en ongeschreven wetten en praktisch ieder aspect van de gevestigde rechtspraak."[29]

De methoden die regelmatig door ouderlingen van Jehovah's Getuigen in rechterlijke comités worden toegepast, hebben niets gemeen met de rechtspraak die in de "verlichte" landen zo gewoon is. Dezelfde praktijken van het achterhouden van hoogstbelangrijke informatie (zoals de namen van getuigen), het gebruikmaken van anonieme informanten en soortgelijke tactieken die door de inquisitie werden toegepast en door de historicus Johnson werden beschreven, worden met grote regelmaat door deze mannen toegepast bij het afrekenen met diegenen die het niet volledig eens zijn met het "kanaal" of "de organisatie". Wat toentertijd gold, geldt nog steeds voor de meeste van de rechterlijke zittingen bij de Jehovah's Getuigen, of zoals Johnson het uitdrukt:

"Het doel was heel eenvoudig: ten koste van alles een schuldbekentenis loskrijgen; slechts op deze wijze, zo werd gedacht, kon men ketterij tot staan brengen."[30]

Mag ik nogmaals en voor de laatste maal stellen: Ik denk niet dat de kilheid of hardheid en de afstandelijke, superieure, ja, zelfvoldane houding teruggevoerd kunnen worden op de karaktereigenschappen van de meesten van de betrokken mannen. Ik ben van mening dat dit zeer beslist terug te voeren is op de valse leerstelling die een organisatie in staat stelt aanspraken te doen op exclusieve autoriteit en onbenaderbare superioriteit, welke aanspraken zowel onbetamelijk als ongefundeerd zijn. Zo'n leerstelling verdient het niet alleen in twijfel te worden getrokken, maar tevens aan de kaak te worden gesteld, omdat het een schadelijke en God-onterende leerstelling is.

---

29 Paul Johnson, *A History of Christianity* (Atheneum, New York 1979) blz. 253.
30 Idem, blz. 253 en 254.

12

VOORUITZICHTEN

"Daarom verliezen wij de moed niet. Uiterlijk takelen wij af, maar innerlijk worden wij dag aan dag vernieuwd. Want onze problemen, die klein zijn en van korte duur, vallen bijna geheel in het niet vergeleken bij de eeuwige glorie die zij ons schenken. Wij vestigen onze ogen dus niet op het zichtbare, maar op het onzichtbare. Want het zichtbare is tijdelijk, maar het onzichtbare eeuwig."
– 2 Korinthiërs 4:16-18, *New International Version.*

DIT is dan mijn verslag. Dit zijn de problemen waardoor ik voor een gewetensconflict kwam te staan. Ik heb de uitwerking die zij op mij hadden, mijn gevoelens, reacties en gevolgtrekkingen naar voren gebracht. U als lezer kunt voor uzelf de relevantie ervan beoordelen. Kort gesteld is mijn vraag nu aan u: "Hoe zou úw geweten er op gereageerd hebben?"

Vergeleken bij de ongeveer vier miljard mensen op aarde en de – God weet hoeveel – generaties in het verleden, is het leven van ieder afzonderlijk mens slechts een nietig gedeelte van het grote geheel. Wij zijn slechts bijzonder kleine druppeltjes in een brede, snelstromende rivier. Toch leert het christelijk geloof ons dat, hoe klein en onbeduidend wij ook zijn, wij stuk voor stuk anderen veel goeds kunnen doen op een manier die in geen verhouding staat tot onze eigen nietigheid.[1] Geloof maakt dit mogelijk en, zoals de apostel het uitdrukt, "de liefde die de Christus heeft, dringt ons".[2]

Om dit te bereiken hebben wij geen imposante organisatie nodig die ons daarbij helpt, noch haar leiding en bestuur, haar aansporingen en druk. Spontane waardering voor de onverdiende goedheid van God die het leven tot een "vrije gift" heeft gemaakt die niet afhangt van werken

---

1 1 Korinthiërs 3:6, 7; 2 Korinthiërs 4:7, 15; 6:10.
2 2 Korinthiërs 5:14.

maar van geloof, is meer dan voldoende om ons te motiveren. "Omdat God ons zo heeft liefgehad, moeten ook wij elkaar liefhebben."[3] Als wij onze christelijke vrijheid respecteren en koesteren, zullen wij ons door niets anders laten leiden. Ook hoeven wij ons niet te onderwerpen aan een ander juk dan ons in de volgende woorden wordt aangeboden:

> "Komt tot mij, allen die vermoeid en belast zijt en ik zal u rust schenken. Neemt mijn juk op u en laat mij uw leermeester zijn, want ik ben zachtaardig en nederig van hart, en u zult rust vinden voor uw ziel. Want mijn juk is gemakkelijk en mijn last is licht."[4]

Ik ben ervan overtuigd dat, wanneer het leven op z'n eind loopt en men terugkijkt, het enige dat een gevoel van echte voldoening geeft, de mate is waarin iemand zijn leven heeft gebruikt om tot het welzijn van anderen bij te dragen; in de eerste plaats geestelijk, maar ook emotioneel, fysiek en materieel.

Ik kan niet geloven dat het beter is wanneer mensen onwetend blijven of dat men hen gelukkig kan maken met illusies. Vroeg of laat zullen die illusies met de werkelijkheid geconfronteerd worden. Hoe langer het duurt voordat dit plaatsvindt, des te traumatischer kan zo'n ervaring zijn. In mijn geval kwam de confrontatie laat, maar ik ben alleen maar blij dat deze niet nog later plaatsvond.

Dat is de reden waarom ik dit boek geschreven heb. Ik heb er naar gestreefd nauwkeurig te zijn. Op grond van wat reeds is gebeurd en wat reeds is gepubliceerd of door geruchten en roddel is verspreid, twijfel ik er niet aan dat men zal proberen afbreuk te doen aan het belang van wat ik heb geschreven. Als er fouten in worden ontdekt - zelfs al is het een kleine afwijking in een datum, een dito afwijking in een getal, een verkeerd geplaatste komma in een aanhaling, een verkeerd gespelde naam, of een andere fout - dan denk ik dat deze zullen worden aangegrepen om te kunnen zeggen: "Dit boek staat vol fouten." Hoe het commentaar ook zal uitpakken, ik kan alleen maar zeggen dat ik achter datgene blijf staan wat ik naar voren heb gebracht. Als ik fouten heb gemaakt, zal ik diegene die mij daar op wil wijzen dankbaar zijn en zal ik alles doen om de nodige correcties aan te brengen.

Wat zal de toekomst de organisatie van Jehovah's Getuigen en haar centrale Besturende Lichaam brengen? Ofschoon mij dit vaak wordt gevraagd, kan ik hier met geen mogelijkheid een antwoord op geven. De

---

3 1 Johannes 4:11, *New International Version*.

4 Matthéüs 11:28-30, *New International Version*.

tijd alleen zal het leren.

Van een paar dingen ben ik tamelijk zeker, maar dan ook van een paar. Persoonlijk denk ik niet dat er een massale uittocht uit de organisatie zal plaatsvinden. Vandaag de dag wordt er in een aantal landen een sterke groei gerapporteerd. Het overgrote deel van de Jehovah's Getuigen is er eenvoudigweg niet van op de hoogte hoe de gezagsstructuur werkt. Vanuit mijn ervaring die ik gedurende mijn gehele leven onder hen in vele landen heb opgebouwd, weet ik dat voor een groot percentage van hen de organisatie een zeker "aureool" heeft, alsof een lichtende glans haar omringt, waardoor haar uitspraken meer gewicht krijgen dan normaal aan de woorden van onvolmaakte mensen wordt toegekend. De leerstellingen nemen een esoterisch karakter aan, waarbij onder "esoterisch" moet wordt verstaan: "Datgene dat bedoeld is voor, en slechts begrepen wordt door diegenen die speciaal zijn ingewijd", in het algemeen diegenen die tot een afgezonderde, exclusieve groep behoren. De meesten gaan van de veronderstelling uit dat de zittingen van het Besturende Lichaam op een hoog peil staan en dat hierin een meer dan gewone kennis van de Schrift en geestelijke wijsheid wordt tentoongespreid. Per slot van rekening heeft men de Getuigen, niemand van hen uitgezonderd, dan ook vermaand:

> "Worden wij, nadat wij zijn gevoed en daardoor tot onze tegenwoordige geestelijke sterkte en rijpheid zijn gekomen, plotseling knapper dan onze vroegere verzorgster en verlaten wij de verlichtende leiding van de organisatie die ons als een moeder heeft verzorgd?"[5]

Voortdurend wordt men vermaand nederig te zijn, wat met andere woorden daarop neerkomt dat men datgene dient te aanvaarden waarin de organisatie voorziet, omdat het afkomstig zou zijn van een bron van superieure wijsheid. Het feit dat de gemiddelde Getuige slechts een vaag idee heeft van de wijze waarop degenen die de leiding hebben tot hun conclusies komen, draagt bij aan het aureool van esoterische wijsheid. Het is, zo wordt hen verteld, "de enige organisatie op aarde ... die de 'diepe dingen Gods' begrijpt".[6]

Maar weinig Getuigen zijn ooit met de kwesties waarover dit boek gaat en de daarmee gepaard gaande gewetensconflicten geconfronteerd. Ik denk haast dat velen, zo niet de meesten, er de voorkeur aan geven hier niet mee geconfronteerd te worden. Sommigen hebben mij persoonlijk laten weten dat zij hun vriendschappen binnen de organisatie

---

5 *De Wachttoren*, 1 mei 1952, blz. 140.

6 *De Wachttoren*, 1 oktober 1973, blz. 594.

waarderen en niet graag zouden zien dat deze verstoord werden. Ik heb ook de mijne gewaardeerd en wilde deze ook niet verstoren. Ik voelde en voel nog steeds genegenheid voor de mensen met wie ik het grootste deel van mijn leven heb doorgebracht. Maar ik vond dat het ook om waarheid en oprechtheid ging, om eerlijkheid en rechtvaardigheid, om liefde en dankbaarheid, zaken die sterker zijn dan deze vriendschappen en mijn waardering daarvoor.

Hiermee wil ik niet zeggen dat iedereen zich maar in moeilijkheden moet begeven en een onnodige confrontatie moet aangaan of forceren. Ik kan van ganser harte meevoelen met diegenen die uit families komen die voor het merendeel uit Jehovah's Getuigen bestaan en die zeer goed weten welk ontwrichtend effect het op familieverhoudingen kan hebben indien er op familieleden een beroep wordt gedaan een zoon of dochter, broer of zus, vader of moeder als een "afvallige" te behandelen, als een door God verworpen en geestelijk onrein persoon. Ik heb nooit iemand aangemoedigd zich moedwillig in zo'n situatie te begeven; ook zelf heb ik daartoe nooit behoefte gevoeld.

Maar gegeven het huidige klimaat in de organisatie, wordt het steeds moeilijker met dergelijke situaties te leven zonder het geweten geweld aan te doen of zonder "toneel te spelen" en de indruk te wekken dat men iets gelooft dat men goed beschouwd niet gelooft en waarvan men vindt dat het een verdraaiing van Gods Woord is, dat het onchristelijke vruchten voortbrengt en mensen schaadt.

Ik ken een aantal personen die zich in stilte wilden terugtrekken, weer anderen die in zekere zin "onderdoken" door te verhuizen en die hun nieuwe adres (voor de organisatie) geheim hielden. Ik zou veel gevallen kunnen opnoemen waarin ouderlingen, ondanks al deze pogingen om het niet op een confrontatie te laten aankomen, dergelijke personen toch hebben opgespoord. Het was hen daarbij te doen om een verklaring – niet over van God, Christus of de bijbel – maar over "de organisatie". Als deze mensen deze "loyaliteitstest", hun afgenomen als een duidelijk ultimatum, niet goed doorstonden, werden zij bijna zonder uitzondering uitgesloten en van vrienden en familie afgesneden, als die leden van de organisatie waren.

Typerend hiervoor is datgene dat een jonge vrouw in Zuid-Michigan, echtgenote en moeder, onlangs meemaakte. Vanwege haar twijfels over bepaalde leerstellingen was zij door de ouderlingen ondervraagd. Zij was hierdoor emotioneel zo aangeslagen dat zij niet langer de vergaderingen bezocht. Na enkele maanden kwam er een telefoontje van de ouderlingen waarin zij haar verzochten voor een tweede keer voor hen te verschijnen. Zij vertelde dat zij niet weer dezelfde ervaring wilde

meemaken. Zij drongen echter aan door te zeggen zat zij haar met haar twijfels wilden helpen en dat zij haar daarna niet meer zouden vragen met hen samen te komen. Haar man, die geen Getuige was, raadde haar aan te gaan teneinde het "achter haar te kunnen laten". Zij ging.

Zij vertelde: "Ik begreep binnen tien minuten wat zij voor hadden." Een half uur nadat zij met hun ondervragingen waren begonnen, hadden zij haar uitgesloten. Zij zei dat zij versteld stond hoe snel het allemaal ging. In haar eigen woorden: "Ik kon niet begrijpen dat zij mij dit aandeden. Ik zat daar de hele tijd te snikken en binnen dertig minuten hadden zij mij 'het Koninkrijk uitgeworpen'. Ik had gedacht dat ze voor mij op de knieën zouden vallen en met tranen in de ogen mij urenlang zouden bewerken, zodat dit niet zou gebeuren." Een van de vijf ouderlingen die tijdens de bespreking wegdommelde, zei later tijdens haar verhoor: "Hoe durft die vrouw te zeggen dat zij eraan twijfelt of dit Gods organisatie is of niet."

Als iemand een confrontatie wil vermijden, maar hierin niet slaagt en een hele familie vervolgens wordt getroffen, dan denk ik dat het troost schenkt wanneer men beseft dat de oorzaak voor de pijn en het hartzeer in die familie slechts op één plaats moet worden gezocht. Het zijn de regels van een organisatie die hier ten volle voor verantwoordelijk zijn, regels waarin met uitstoting wordt gedreigd van eenieder die niet overeenkomstig die regels handelt en van eenieder die nalaat teruggetrokken of uitgesloten personen als door God verworpenen te beschouwen, ongeacht hoe oprecht en toegewijd zij misschien zijn. Religieuze onverdraagzaamheid die mensen uit elkaar drijft en nauwe familiebanden doorsnijdt, komt daarom niet van twéé kanten. Zoals in Jezus' dagen het geval was komt deze slechts van één kant, van één bron: een bron die iemand die het met bepaalde dingen op grond van zijn geweten niet eens is, deloyaal noemt.[7] Dáár ligt uiteindelijk de werkelijke verantwoordelijkheid voor de emotionele schade en pijn.

Hoewel veel Getuigen zich ernstig zorgen maken over de dingen die zij om zich heen zien gebeuren, vinden zij het een moeilijk te accepteren idee om God te dienen zonder verbonden te zijn met een krachtige organisatie die een indrukwekkende verspreidingsgraad en getalsterkte bezit. Toegegeven, Jehovah's Getuigen vormen een kleine organisatie in vergelijking met andere, maar zij zijn wereldwijd vertegenwoordigd. Hun gebouwen zijn niet zo indrukwekkend als die van het Vaticaan of van andere grote religies. Toch raakt een gemiddeld mens al gauw

7 Matthéüs 10:17, 21; Markus 13:9-12; Lukas 21:16.

geïmponeerd bij het zien van de zich uitbreidende kantoren van het hoofdbureau, dat al een aanzienlijk deel van Brooklyn in bezit heeft, door de vele bijkantoorfaciliteiten, sommige met grote drukkerijen, maar alle voor miljoenen gebouwd of gekocht en bemand met honderden werkers (in Brooklyn meer dan vijfduizend) en door de grote vergaderhallen en de vele duizenden Koninkrijkszalen (waarvan de bouwkosten vaak de som van een half miljoen gulden overschrijden). Iedere nieuwe aankoop of uitbreiding van materieel bezit wordt verwelkomd als teken van goddelijke zegen en als blijk van geestelijke voorspoed en succes van de organisatie. Maar vooral de leer dat Jehovah's Getuigen het volk op aarde vormen waar God exclusief mee samenwerkt en het Besturende Lichaam het kanaal is waarlangs God leiding geeft, roept een gevoel van saamhorigheid en exclusiviteit op. De zienswijze dat alle andere personen "wereldse mensen" zijn, draagt verder bij tot het gevoel dat een hechte, onderlinge band hen bindt.

Om deze reden denk ik dat het voor de doorsnee Getuige net zo moeilijk is zich voor te stellen om God zónder al deze dingen te dienen, als het voor de joden in de eerste eeuw moeilijk was om hun dienst los te zien van de religieuze voorzieningen die hun vertrouwd waren. De indrukwekkende tempelgebouwen en tempelhoven van Jeruzalem, waar de tempeldienst uitgevoerd werd door honderden tot duizenden toegewijde werkers, Levieten en priesters, maar ook hun aanspraak het exclusief door God gekozen volk te zijn, terwijl alle anderen als onrein werden beschouwd – dit alles stond in schril contrast met de christenen uit die tijd die geen grote gebouwen bezaten, met elkaar in eenvoudige huizen bijeenkwamen, geen afzonderlijke priester- of Levietenklasse bezaten en nederig erkenden dat "in elke natie de mens die rechtvaardigheid bewerkt, aanvaardbaar is voor God".[8]

Talloze Getuigen, en in het bijzonder ouderlingen onder hen, spreken de oprechte hoop uit dat er op de een of andere manier een "hervorming" zal plaatsvinden, waarbij de fouten die zij zowel op leerstellig als op organisatorisch gebied waarnemen, gecorrigeerd zullen worden. Sommigen veronderstellen dat dit zal gebeuren ten gevolge van persoonswisselingen aan de top. Nog vóór ik in het begin van 1980 het hoofdbureau verliet om wat rust te nemen, zei een lid van het bijkantoorcomité van een groot land, een man met een scherpe opmerkingsgave die aanvoelde hoeveel problemen ik had met de heersende omstan-

8 Handelingen 10:35.

digheden en denkwijzen op het hoofdbureau, nog tegen mij: "Ray, je geeft het niet op hoor! Het zijn oude mannen, ze gaan een keer dood." Deze opmerking sproot niet voort uit een hard, ongevoelig, cynisch karakter, want de persoon die dit zei is absoluut niet zo; hij is juist een uiterst vriendelijk en hartelijk mens. Zulke opmerkingen komen dikwijls voort uit de overtuiging dat er een verandering *moet* komen en dat de tendens van een steeds hardere aanpak en een toename van dogmatische standpunten op den duur *moet* overgaan in een meer christelijke benaderingswijze en een bescheidener presentatie van geloofszaken.

Persoonlijk denk ik niet dat er een fundamentele verandering zal komen door het overlijden van mannen op belangrijke posten. Let wel, ik spreek van een *fundamentele* verandering. Gedurende de gehele geschiedenis van de beweging hebben zich allerlei veranderingen voorgedaan, ook nadat Russell of Rutherford stierven. Ondanks al deze veranderingen, zijn de fundamentele zaken onaangetast gebleven. De verandering van 1975-76 in de gezagsstructuur was de grootste verandering die ooit in de geschiedenis van de organisatie plaatsvond. Het gezag werd toen gespreid over een lichaam van mannen, waarin veel nieuwe gezichten te zien waren. De kracht van traditionele opvattingen en traditionele regels was echter sterker dan alle pogingen om veranderingen aan te brengen die zouden moeten leiden tot minder speculatieve bijbelinterpretaties, minder dogmatisme, minder (Talmudisch) wetticisme, minder zeggenschap berustend bij een elite-groep, minder onderdrukkende maatregelen, ten gunste van méér broederschap als eenvoudig beginsel, zodanig dat er sprake is van overeenstemming op hoofdpunten en van tolerantie en meegaandheid waar het bijzaken betreft, zowel in geloofszaken als in het leven van alle dag.

De twee paragrafen die hieronder zijn afgedrukt, zijn genomen uit de eerste editie van dit boek (in het Engels uitgegeven in 1983). Aan de hand hiervan kunt u voor uzelf dat wat ik toen schreef, vergelijken met wat er sindsdien werkelijk is gebeurd, zoals onder andere de ontwikkelingen die plaatshadden na de dood van de toenmalige Wachttorenpresident, Fred Franz.

"Zoals voor de eerdere presidenten gold, is ook de huidige president, Fred Franz, een leidersfiguur en, hoewel het presidentschap zélf door de decentraliserende maatregelen in 1975-76 van zijn aanvankelijke macht is ontdaan, blijft hij een invloedrijke persoonlijkheid. Hij is thans bijna honderd jaar oud. Het leidt geen twijfel dat zijn heengaan gevolgen zal hebben, aangezien er niemand onder de overige leden van het Besturende Lichaam is, die zo'n persoonlijke uitstraling heeft

als hij (vergelijkbaar met die van zijn voorgangers: Russell, Rutherford en Knorr). Aangezien het leerstellige systeem dat zich vanaf de dood van rechter Rutherford in 1942 begon te ontwikkelen, in feite gebaseerd is op de geschriften van Fred Franz, en veel fundamentele regelgeving met betrekking tot 'uitsluitingszaken' eveneens van hem afkomstig is, zal de mogelijkheid dat er veranderingen ('aanpassingen') in leerstellige kwesties worden aangebracht als hij er niet meer is, duidelijk toenemen.

Ik denk echter dat, wat er ook voor veranderingen zullen komen, deze slechts van ondergeschikt belang zullen zijn en zeker geen fundamentele veranderingen in de leerstellige positie en houding van de organisatie zullen zijn. Onder de overgebleven leden van het Besturende Lichaam is er niemand met de capaciteiten om nieuwe interpretaties op te stellen en daarbij de indrukwekkende taal en de ingewikkelde argumentatie te gebruiken die in zijn geschriften wordt aangetroffen. De meeste leden schrijven heel weinig en sommigen helemaal niet. Lloyd Barry is de enige die boeken heeft geschreven en deze bevatten eenvoudigweg herhalingen van bepaalde standpunten zonder nieuwe toevoegingen.[9] De andere vooraanstaande schrijvers van de organisatie zijn geen leden van het Besturende Lichaam, noch behoren zij tot de 'gezalfden'."

In die eerste uitgave van 1983 schreef ik tevens het volgende:

"Op organisatorisch gebied zijn er maatregelen getroffen om naar een meer gecentraliseerde gezagsstructuur terug te keren (nog meer 'laveer'-werk). In de lente van 1983 werd er in een nieuw organisatorisch handboek bepaald dat er opnieuw een min of meer permanent aangestelde presiderende opziener dienst zou gaan doen als voorzitter van het lichaam van ouderlingen. Ook werden hierin andere centraliserende maatregelen uitgevaardigd, bedoeld om naar beneden toe een betere grip op de lijn van organisatorisch toezicht te krijgen. Of dit zal leiden tot een machtsconcentratie binnen het Besturende Lichaam in de vorm van een permanente voorzitter of algemeen coördinator, moet nog worden afgewacht. Het is tamelijk onwaarschijnlijk dat de huidige president van het Genootschap deze functie zal krijgen, omdat bestuurlijk werk weinig aantrekkingskracht op hem uitoefent. Het zou niet onlogisch zijn als hij door Milton Henschel zou worden opge-

---

9 Boeken die Lloyd Barry geschreven heeft zijn o.a. *Goed nieuws dat u gelukkig kan maken* en *"Uw Koninkrijk kome"* (in het Nederlands uitgegeven in respectievelijk 1976 en 1981).

volgd, en een dergelijke herstructurering binnen het Lichaam met hém op die nieuwe post zou duidelijk meer in de lijn der verwachting liggen."

U kunt de opmerking over Milton Henschel vergelijken met de informatie in de Appendix bij hoofdstuk 12.

Als wij de reorganisatie van 1975-76 vergelijken met het verplaatsen van de binnenmuren van een huis, dan zou elke toekomstige wijziging in de personele bezetting binnen de bestuurlijke macht te vergelijken zijn met het verplaatsen van het meubilair of het toevoegen daarvan – in beide gevallen blijft het huis hetzelfde. Van de huidige leden van het Besturende Lichaam oefenen Milton Henschel, Ted Jaracz en Lloyd Barry, gezamenlijk de meeste invloed uit.[10] Het was zeer gebruikelijk dat als deze drie leden gezamenlijk iets voorstonden, dit onvoorwaardelijk gesteund werd door de leden Carey Barber, Jack Barr en George Gangas. Hoewel Albert Schroeder en Karl Klein wat duidelijker een eigen mening hadden dan deze laatste drie personen, was het toch gebruikelijk dat zij zich aansloten. Hiermee waren dan voldoende stemmen bijeengebracht om een zaak te beslissen.

Afgaand op het verleden, verwacht ik dat deze dominerende leden van het Lichaam een behoudende lijn zullen volgen en een koers en aanbeveling zullen tegenhouden die *niet* de traditionele leerstellingen, methoden en regelgeving overeindhouden en uitdragen. Op basis van wat er in de laatste paar jaar is gepubliceerd en tot stand is gebracht, valt absoluut niet het soort van "hervorming" te verwachten waarvan sommigen het gevoel hebben dat die er moet komen. Slechts één lid van het Besturende Lichaam (het recent aangestelde lid Gerrit Lösch) is jonger dan zeventig jaar; de leeftijd van de anderen loopt van zeventig tot half negentig. Iedere opvulling van vacatures moet worden goedgekeurd door de overgebleven leden, en in het bijzonder door diegenen die de meeste invloed hebben. Met het oog op het afnemende aantal "gezalfde" mannen, zal het vinden van "geschikte" kandidaten voor het lidmaatschap van het Lichaam ongetwijfeld steeds moeilijker worden. Dit zou het Besturende Lichaam op een bepaald moment kunnen dwingen af-

10 Gedurende de negen jaar dat ik lid was van het Besturende Lichaam, genoot Lyman Swingle altijd veel respect en aanzien. Toch werd zijn mening, als het erop aankwam, vaak terzijde geschoven wanneer deze niet overeenkwam met de mening van de drie andere genoemde personen. Dan Sydlik toonde van tijd tot tijd bereidheid traditionele opvattingen te laten varen, maar hij had niet zoveel invloed als de drie andere genoemde personen of als Lyman Swingle.

stand te nemen van de fundamentele eis dat het lidmaatschap slechts open staat voor degenen die tot die klasse behoren. Dit zou moeilijk te rijmen zijn met de leerstelling over de bevoorrechte positie van de "getrouwe en beleidvolle slaaf"-klasse, en zal waarschijnlijk zo lang mogelijk uitgesteld worden. Wat hierbij vermoedelijk in hun voordeel werkt, is het feit dat af en toe jongere leden van de organisatie belijden "tot de gezalfden" te behoren en aldus mogelijke kandidaten worden voor het lidmaatschap van het Lichaam.

Ik ben van mening dat het een verkeerde veronderstelling is te denken dat de situatie bepaald wordt door de dienstdoende mannen en dat persoonswisselingen hervormingen met zich mee zullen brengen. Dit is slechts in tweede instantie het geval. In eerste instantie zijn het niet de mensen. Het is het *concept* dat hen aanvoert, de *uitgangspunten* waarop de hele beweging zich baseert.

We moeten beslist niet vergeten dat datgene wat het geloof van Jehovah's Getuigen het meest onderscheidt van wat anderen geloven, niet het feit is dat zij de eeuwige pijniging in de hel, de inherente onsterfelijkheid van de ziel of de drieeenheid verwerpen, noch het feit dat zij de naam Jehovah gebruiken of een aards paradijs verwachten. Dit kan men ook bij andere religies aantreffen.[11]

Wat hun leerstellingen vooral onderscheidt van die van andere geloofsgemeenschappen, is het dogma dat een hoeksteen genoemd kan worden en dat draait om het jaar 1914 waarin Christus' actieve heerschappij een aanvang zou hebben genomen. Christus zou toen een oordeel zijn begonnen en, niet te vergeten, zich de organisatie van het Wachttorengenootschap als zijn officiële kanaal hebben verkozen. Ook zou hij de volledige zeggenschap over al zijn aardse belangen hebben overgedragen aan een "getrouwe en beleidvolle slaaf"-klasse en absolute autoriteit hebben geschonken aan het regerende lichaam van deze klasse. Het is buitengewoon onwaarschijnlijk dat er aan deze belangrijke leerstelling ook maar iets zal worden afgedaan. Dat zou het hele leerstellige bouwwerk aantasten en zou bijzonder moeilijk uit te leggen zijn. De afgelopen jaren hebben juist het tegenovergestelde te zien ge-

---

11 Niet alleen de verscheidene groeperingen "Bijbelonderzoekers", waarvan een aantal een internationaal karakter dragen, maar ook enkele van de bij de Church of God aangesloten geloofsgemeenschappen houden er bijna dezelfde geloofspunten op na; de kerken van de Zevende-dags adventisten geloven in de zielenslaap, geloven niet in de eeuwige pijniging en verwachten een paradijs op aarde dat door Christus' koninkrijk geregeerd zal worden.

geven: een vastberaden poging om via de kolommen van *De Wachttoren* en andere publicaties de interpretaties met betrekking tot dat jaar, en alles wat daarvan is afgeleid, opnieuw te verdedigen om het geloof in de aanspraken die erop zijn gebaseerd in stand te houden. Een van de belangrijkste betreft het gezag van de organisatie en ook wat dit gezag betreft worden er op het ogenblik zeer intensieve veldtochten ondernomen om steun en loyaliteit aan de gezagsstructuur te bevorderen.

Het is waar dat met ieder jaar dat voorbij gaat deze leerstelling en die aanspraken moeilijker te handhaven zijn. In 1994 waren er tachtig jaar verstreken ten opzichte van 1914. Uiteindelijk zullen de leerstellingen over 1914 nog maar moeilijk met enige geloofwaardigheid overeind te houden zijn. De mogelijkheid bestaat echter om verscheidene "aanpassingen" aan te brengen, waarvan er al enkele in hoofdstuk 9 zijn besproken. Ook kunnen de aanspraken nog in gewijzigde vorm worden gehandhaafd. (Zie ook de Appendix bij hoofdstuk 12.)

Welke veranderingen er ook zullen komen, zij zullen vrijwel zeker worden verwelkomd als het resultaat van goddelijke leiding. De oude leerstellingen en regelingen die mogelijk verlaten worden, zullen als 'Gods wil voor die tijdsperiode' worden afgeschilderd, wellicht als een soort "manoeuvre" van Christus Jezus, de hemelse kapitein, die daarmee uiteindelijk een heilzaam doel nastreefde. Zoals de geschiedenis van de organisatie de afgelopen honderd jaar heeft laten zien, is er weinig reden om aan te nemen dat de ware aard van de veranderingen zal worden onderkend. In het algemeen waren ze nodig omdat men zich niet in de eerste plaats aan de Schrift hield. In de meeste gevallen moest men ze echter aanbrengen omdat de omstandigheden dit vereisten en men zag aankomen dat bepaalde standpunten niet langer houdbaar zouden zijn. Dit is heel wat anders dan het aanbrengen van veranderingen na onderzoek van de Schrift en het ronduit toegeven dat men verkeerde inzichten had en fouten wenst recht te zetten.

Bij dat alles zal voortdurend het fundamentele uitgangspunt verdedigd worden, het concept dat de denkwijze, de publicaties en de genomen maatregelen beheerst. Het is het uitgangspunt dat God met mensen *via een organisatie* moet omgaan en dat zijn koning Jezus Christus de Wachttorenorganisatie voor deze rol heeft uitgekozen. Dit belemmert veel personen te zien waar het werkelijke probleem ligt. Zoals het spreekwoord zegt: Zij "kunnen door de bomen het bos niet zien" – zij zien wel de afzonderlijke tegenstrijdigheden en onrechtvaardigheden, de onjuistheid van veel leerstellingen, de kromheid van veel redeneringen en de onchristelijke wijze waarop veel zaken benaderd worden, maar zij zien niet wat dit alles betekent, wat de som van het geheel is. Zij

zien de stukjes maar niet het totaal. Sommigen van deze personen verkeren op posities waar zij grote verantwoordelijkheid dragen. Zij klampen zich vast aan de hoop – evenals ik mij aan die hoop vastklampte – dat de toekomst grote verbeteringen zal brengen omdat hun denken nauw verbonden is met dit uitgangspunt van de organisatie. Zij denken dat God iets *moet* doen om de zaken recht te zetten omdat dat uitgangspunt of concept wáár bevonden moet worden: God moet het overeind houden en rechtvaardigen. Toch ligt dat uitgangspunt ten grondslag aan juist die misstanden waarmee zij persoonlijk moeite hebben. Het is een concept dat zijn oorsprong niet bij God vindt. Er is geen reden te veronderstellen dat Hij zich verplicht zal voelen het te ondersteunen.

Ik denk hier aan een uitspraak die mij door een vriend werd doorgegeven. Daarin wordt gezegd:

> "De geest die eens en voor al afstand doet van een vergeefs hopen, vindt een voortdurend groeiende kalmte daarvoor terug."

In mijn eigen situatie heb ik ondervonden hoe waar deze uitspraak is. Ik weet dat deze ook voor vele anderen waar is gebleken.

Hoe groot de pijn aanvankelijk ook geweest is (een pijn die soms is ontstaan na een zeer vernederend verhoor door mannen die in feite iemand van zijn menselijke waardigheid beroven, die zich op hun gezag beroepen en die zich aanmatigen te beweren dat men niet recht tegenover God staat) en hoe ernstig men zich ook verscheurd mag voelen, na verloop van tijd zal men zich toch bevrijd voelen, innerlijk rustiger. Het gaat er niet alleen om dat men zich bewust is geworden eindelijk buiten het bereik van deze mannen te zijn gekomen en niet langer onderworpen te zijn aan hun kritisch onderzoek. Ook waarheid en het weigeren met die waarheid te schipperen brengt op een geheel nieuwe en wonderlijke manier vrijheid. Hoe meer men op verantwoorde wijze van deze vrijheid gebruik maakt, hoe groter de zegeningen zijn.

De grootste vrijheid ervaart men wanneer men in staat is God en zijn Zoon, maar ook zijn medemens, te dienen. En dit niet op een wijze voorgeschreven door onvolmaakte mensen, maar op een wijze voorgeschreven door het eigen geweten. Deze vrijheid gaat gepaard met het gevoel van een zware last bevrijd of verlicht te zijn. Indien oprecht gewaardeerd, zal dit ertoe leiden dat iemand niet minder, maar juist méér wil doen in zijn dienst aan Diegenen die ons deze vrijheid schenken.[12]

---

12 Galaten 5:1, 13, 14; 1 Korinthiërs 9:1, 19; Kolossenzen 3:17, 23-25.

Hoe traumatisch de overgang aanvankelijk ook mag zijn geweest, toch kan die ertoe leiden dat er een werkelijk *persoonlijke* relatie met deze twee grootste Vrienden wordt opgebouwd. De organisatie heeft zichzelf voortdurend zo op de voorgrond gesteld, heeft op het geestelijke vlak zo'n voorname plaats ingenomen en heeft zo veel aandacht voor haar eigen aanwezigheid gevraagd, dat dit velen ervan heeft afgehouden dichter bij hun hemelse Vader te komen. De organisatie was zo belangrijk, dat zij de grootsheid van Gods eigen Zoon heeft overschaduwd, het beeld van zijn mededogende persoonlijkheid heeft vertekend en velen de behoefte heeft ontnomen om de innige relatie met Hem aan te gaan waartoe hij mensen uitnodigt.[13] Het is daarom niet verwonderlijk dat veel personen, wanneer zij uit de organisatie worden verstoten, zich in zekere zin verlaten voelen, losgeslagen, en in een moeras voelen wegzinken, omdat zij niet langer met een bepaalde zichtbare, richtinggevende structuur zijn verbonden, hun leven niet langer gebonden zien aan een strakke routine van uitgestippelde activiteiten en niet langer de beteugelende krachten voelen van het beleid en de gedragsregels.

Welbeschouwd lijkt het vaak of iemand soms een dergelijke pijnlijke bijstelling *moet* ondergaan om te begrijpen wat volledige afhankelijkheid van God en zijn Zoon werkelijk betekent. Onder degenen die ik persoonlijk ken en die hebben ingezien hoe belangrijk het in deze omstandigheden is heel dicht bij God te zijn, zijn Woord te lezen en anderen geestelijk terzijde te staan, bevindt zich niemand die niet veilig door deze moeilijke periode is heen gekomen, zich naderhand niet zeer gesterkt voelde en zich niet heeft verlaten op het enige fundament dat er is, namelijk geloof in Gods voorziening door middel van zijn Zoon.[14] Zij zijn zich meer dan ooit tevoren bewust geworden van hun intieme verhouding met hun Meester en Eigenaar, als *zijn* discipelen, die hij als persoonlijke vrienden behandelt – als schapen die van de Herder individuele, persoonlijke aandacht en zorg krijgen en niet als schapen die door mensen binnen een massa-omheining zijn bijeengedreven. Hoe oud zij ook zijn, hoe lang zij ook nodig hebben gehad om tot dit besef te komen, het gevoel dat zij hebben is te omschrijven met het welbekende gezegde: "Vandaag begint de eerste dag van de rest van mijn leven." Ze treden de toekomst gelukkig en positief tegemoet, want hun hoop en doelstellingen zijn niet op mensen gericht, maar op God.

Een dergelijke opstelling houdt geenszins in dat men niet zou erkennen

---

13 Matthéüs 11:28-30; Markus 9:36, 37; 10:13-16; Lukas 15:1-7; Johannes 15:11-15.
14 Psalm 31:11-16; 55:2-6, 12-14, 22; 60:11, 12; 94:17-22; Romeinen 5:1-11; 8:31-39.

dat er inderdaad een kudde van God is, een gemeente met Christus Jezus aan het hoofd. Gods Zoon verzekerde ons dat hij ware volgelingen zou hebben, niet slechts in de eerste eeuw of in deze twintigste eeuw, maar gedurende alle eeuwen daar tussenin, want hij zei: "Ik ben bij jullie, *voor altijd, tot aan het einde van het tijdperk.*"[15] Ook al bevonden zij zich tussen het "onkruid", dat zeker zou komen, hij zou zijn ware discipelen herkennen, *niet* omdat zij tot een bepaalde organisatie zouden behoren, maar om wat zij *waren*, als *personen*. Waar zij zich ook zouden bevinden, hoe moeilijk zij ook van menselijk standpunt uit bezien als deel van zijn gemeente te onderscheiden zouden zijn, hij zou hen door de eeuwen heen herkennen en hen leiden als hun Hoofd, hun Meester. De apostel vertelt ons: "Maar de vaste fundering die God heeft gelegd valt niet te verwrikken. Er staan de volgende woorden ingebeiteld: "De Heer kent wie hem toebehoren."[16] Waarom zouden wij eraan twijfelen dat dit ook in onze tijd nog van kracht is. Gods Woord toont aan dat het niet aan mensen is – voor mensen zelfs onmogelijk is – anderen uit te kiezen zodat gezegd kan worden dat zij op een bepaald moment al het "koren" netjes in één schuur bijeen gebracht hebben. De Schrift maakt duidelijk dat slechts wanneer Gods Zoon zijn oordeel uitspreekt, dat onderscheid gemaakt zal worden.[17]

Het is een genoegen thans vrij te zijn om mensen te ontmoeten en niet naar een bepaald "etiket" te hoeven kijken om te weten te komen hoe men hen dient te bejegenen. Men voelt geen behoefte hen automatisch te classificeren als ofwel een Getuige, ofwel een "werelds persoon", als ofwel "in de Waarheid", ofwel een "deel van de organisatie van de duivel", als ofwel iemand die (omdat hij het "etiket" Getuige draagt) automatisch iemands "broeder" of "zuster" is, ofwel (omdat hij dit "etiket" niet draagt) een persoon is aan wie men alleen maar "getuigenis geeft" maar die niet in aanmerking komt om als vriend mee om te gaan. In plaats daarvan kan men mensen nu zonder vooringenomenheid benaderen, simpel voor wat zij zijn – mensen. Dit geeft je het gezonde gevoel eerlijk en rechtvaardig met hen om te gaan. De wetenschap dat "God niet partijdig is, maar [dat] in elke natie ... de mens die hem vreest en rechtvaardigheid beoefent, aanvaardbaar voor hem [is]", sterkt ons inderdaad zo te kunnen handelen.[18]

---

15 Matthéüs 28:20, *Revised Standard Version*.

16 2 Timótheüs 2:19, *Groot Nieuws Bijbel*.

17 Vergelijk Matthéüs 13:37-43 met Romeinen 2:5-10, 16; 14:10-12; 1 Korinthiërs 4:3-5; 2 Korinthiërs 5:10; 10:12, 18; 2 Timótheüs 4:1.

18 Handelingen 10:34, 35.

Voor de velen die trouw aan het geweten wilden zijn, moet het zeker een van de pijnlijkste ervaringen zijn geweest te bemerken hoe snel vriendschappen die al jarenlang bestonden, werden beëindigd en hoe abrupt een klimaat van ogenschijnlijke liefde omsloeg in een klimaat van kil wantrouwen. Een Getuige in een zuidelijke staat van Amerika, een van de meest actieve leden van haar gemeente, begon in te zien hoe ver de organisatie van de schriftuurlijke leer was afgedwaald. Zij vertelde aan een kennis dat zij echter niet van plan was zich terug te trekken. Zoals zij het zelf uitdrukte: "Er zijn zoveel mensen in onze gemeente met wie ik persoonlijk de bijbel heb bestudeerd en die ik heb geholpen met de gemeente in contact te komen. Ik voel een diepe genegenheid voor hen en voor anderen, en daarom vind ik dat ik moet blijven. Ik kan deze mensen die ik liefheb niet zomaar in de steek laten." Niet lang daarna begonnen de ouderlingen, die hadden bemerkt dat zij tegen sommige leerstellingen bedenkingen had, haar "loyaliteit" in twijfel te trekken. Bijna dezelfde dag nog begon men een andere houding te opzichte van haar in te nemen. Zij voelde hoe er over haar in de gemeente werd geroddeld. Zij zei: "Ik ontdekte dat de diepgewortelde liefde waarvan ik dacht dat die er was, eigenlijk maar van één kant kwam. Zelfs zonder er met mij over te spreken om te weten te komen hoe ik eigenlijk dacht, lieten personen die ik innig liefhad mij plotseling vallen."

Wanneer je eerbied, je toewijding en je integriteit jegens God naar beneden worden gehaald - de ergste vorm van laster die er is - komt het hard aan wanneer er ook nog eens iemand, van wie je dacht dat hij een vriend was, tegen je zegt: "Ik weet niet wat er aan de hand is en ik wil het liever niet weten ook", of wanneer je achteraf hoort dat iemand heeft gezegd: "Hoe het precies zit weet ik niet, maar de organisatie zal er best een goede reden voor hebben gehad."

Maar al te vaak blijkt de liefde, waarvan zo hoog wordt opgegeven als onderdeel van het "geestelijke paradijs", tamelijk oppervlakkig te zijn. In een telefoongesprek vertelde een Getuige in een aangrenzende Amerikaanse staat die nog actief met de organisatie was verbonden, mij, dat haar man, een vooraanstaand ouderling, al geruime tijd onder behoorlijke druk van de plaatselijke ouderlingen stond. "Als ze iets tegen hem vinden, knopen zij hem aan de hoogste boom op", zei zij. Ik antwoordde dat ik aan het gezegde moest denken dat luidt: "Wie heeft er nog vijanden nodig, met zulke vrienden?" "U weet niet hoe vaak wij dat al tegen elkaar hebben gezegd", was haar reactie.

Mijn gevoelens komen overeen met de gevoelens van iemand die op liefdeloze wijze aan de kant was gezet en die mij in een brief schreef:

"Mijn vreugde heeft geholpen de pijn te verzachten die ik voelde toen ik merkte dat velen met wie ik jarenlang bevriend was, liever de verhalen geloofden, dan dat ze mij zelf opzochten om de waarheid te horen ... ook wist ik dat de reden waarom zij zo handelden, was gelegen in de vrees die in hen leeft. Ik kan hen werkelijk met heel mijn hart vergeven, omdat ik zeer goed weet hoe zij over mij dachten: in het gunstigste geval als iemand die Jehovah de rug heeft toegekeerd (door zijn organisatie te verlaten) en in het slechtste geval als iemand die door Satan is bedrogen en verblind. In beide gevallen is het voor hen onmogelijk nog contact met mij te hebben. Ik vind het heel erg als ik hen of wie dan ook in de organisatie pijn zou hebben gedaan. Ik heb hen oprecht lief en zou alles willen doen om met hen in contact te komen en uit te leggen wat er werkelijk met mij is gebeurd."

Ik heb precies dezelfde gevoelens, omdat ik denk dat het uitschakelen van iemands genegenheid voor een ander, met hetzelfde gemak als waarmee men de elektrische verlichting uitschakelt, ook het voortbrengsel is van de indoctrinatie van de organisatie en niet overeen komt met de manier waarop de meeste mensen van nature zullen handelen.

Hoe dan ook, de Getuige die zijn of haar geweten volgt kan inderdaad ervaren dat praktisch elke vriendschap die hij of zij had, wordt beëindigd. Onder dergelijke omstandigheden is het raadzaam de houding aan te nemen die door de psalmist werd verwoord:

"Ingeval mijn eigen vader en mijn eigen moeder mij werkelijk verlieten, zou toch Jehovah zelf mij opnemen."[19]

Zo'n verlies kan slechts worden gecompenseerd door een sterkere bewustwording van de vriendschap met God en zijn Zoon, waardoor tevens alle andere relaties, voor wat zij onderling waard zijn, in een juist perspectief geplaatst kunnen worden. Hoewel het tijd kan kosten, is er alle reden om aan te nemen dat zich nieuwe vriendschappen zullen ontwikkelen, mits men bereid is hiervoor moeite te doen. Waarschijnlijk zullen deze langdurig zijn en zal de genegenheid niet berusten op het lidmaatschap van een organisatie of op een soort van "clubgeest", maar op wat iemand werkelijk als mens is, op de christelijke hoedanigheden die hij of zij tentoonspreidt en op datgene dat van binnenuit komt. Ik heb zeker niet al mijn vrienden verloren, maar voor ieder contact dat ik heb verloren, heb ik een ander teruggekregen. Het gaat daarbij om personen die duidelijk te kennen hebben gegeven dat een

---

19 Psalm 27:10; vergelijk Psalm 31:11; 38:11; 50:20; 69:8, 9, 20; 73:25, 28.

andere zienswijze voor hen beslist geen negatieve invloed op deze vriendschap zal hebben. Zij volgen hierbij de volgende raad op:

> "Aanvaard het leven met nederigheid en geduld, elkaar vrijelijk de ruimte gevend omdat je elkaar liefhebt. Maak het tot je doel om één te zijn in de geest, en je zult samengebonden zijn in de liefde."[20]

Als men lange tijd heeft geleefd met de buitengewone aandacht die getallen kregen en met het aanmatigende idee dat de numerieke groei een bewijs van goddelijke zegening en leiding is, dan kan het moeilijk zijn een nederiger en gematigder houding aan te nemen en deze zaken wat minder belangrijk te vinden. Het kan zijn dat men voor het eerst gaat begrijpen en waarderen wat Jezus ons verzekerde, namelijk dat 'waar twee of drie in zijn naam vergaderd zijn, hij in hun midden is'. Ik spreek uit eigen ervaring als ik zeg dat het zeer bevredigend en lonend bleek te zijn om samen met slechts één of twee anderen de Schrift te lezen en te bespreken. Als van tijd tot tijd meer mensen aan deze bijbelbesprekingen deelnamen, was er natuurlijk sprake van een levendiger discussie en een grotere verscheidenheid aan opmerkingen. Toch waren bij die gelegenheden waarbij wij slechts met "twee of drie" personen samenkwamen, de fundamenteel opbouwende kracht en rijkdom van Gods Woord niet minder duidelijk aanwezig. In alle eerlijkheid kan ik zeggen dat deze bijeenkomsten voor mij veel waardevoller zijn geweest, dan de talrijke gelegenheden in het verleden waarbij ik als vertegenwoordiger van de organisatie met honderden, duizenden, ja tienduizenden personen bijeen was.

Er is geloof voor nodig om erop te vertrouwen dat dit werkelijk zo is. Maar zo is het ook met een ander heilzaam aspect van de vrijheid die wordt ervaren als men aan Gods Waarheden vasthoudt, namelijk dat men, in plaats van zich te voeden met een strikt voorgeschreven "dieet" samengesteld door een menselijke gezagsstructuur, opnieuw kan ontdekken wat Gods Woord in feite is en wat het eigenlijk te zeggen heeft. Het zal verrassen hoe verfrissend het kan zijn de Schrift te lezen en deze eenvoudigweg voor zichzelf te laten spreken, onbeïnvloed door traditionele leerstellingen van mensen. Een vrouw in het zuiden van de V.S., die als Getuige zevenenveertig jaar lang iedere maand activiteit had gerapporteerd en nooit de vergaderingen had overgeslagen, gaf als volgt aan hoe boeiend zij het nu vond de Schrift de lezen: "Ik had nooit de behoefte om tot twee uur 's nacht wakker te blijven om de Wachtto-

---

20 Efeziërs 4:2, 3, *Phillips Modern English* translation.

ren te lezen, maar ik merk dat ik dat nu wel met de bijbel doe."

Wanneer iemand eraan gewend is geraakt dat de Schrift wordt benaderd met ingewikkelde interpretaties, complexe redenaties en fantasierijke allegorieën, dan kan het voor hem moeilijk zijn de opmerkelijke eenvoud van de wérkelijke boodschap van de bijbel te herkennen en te accepteren. Het kan moeilijk zijn in te zien dat Jezus precies bedoelde wat hij zei, toen hij, na het beginsel uiteengezet te hebben dat luidt: "Alles nu wat gij wilt dat u de mensen doen, doet gij hun ook aldus", zei: "Want dit *is* de wet en de profeten."[21] Daaruit blijkt dat de hele bedoeling van al de geïnspireerde geschriften die toen gereed waren, was, om mensen aan te sporen elkaar lief te hebben. Dit klopt met Jezus' verklaring dat aan twee geboden, namelijk om God lief te hebben en je naaste lief te hebben, "de ganse wet en de profeten [hangt]".[22] Merk op: niet slechts de wet, maar ook "de profeten".

De profetische geschriften zijn dus niet bedoeld om er allerlei speculatieve interpretaties en fantasierijke toepassingen op feiten en gebeurtenissen in het heden aan te verbinden (toepassingen die vaak bijgesteld moeten worden als ze door het verstrijken van de tijd onhoudbaar zijn geworden). Ook zijn ze niet bedoeld om een organisatie de gelegenheid te geven zich te beroemen om haar superieure verhouding tot God. Al de profetische geschriften zijn bedoeld om ons tot de "Zoon van Gods liefde" te leiden, zodat wij door hem liefde leren en in liefde leven, zoals hij in liefde leefde. Daarom lezen wij ook: "Want het is het getuigenis afleggen omtrent Jezus dat tot profeteren inspireert."[23]

Wanneer de Schrift op een andere manier wordt gebruikt, en dogmatisme en sektarische redenaties deze eenvoudige opzet van de Schrift versluieren en ingewikkeld doen lijken, dan blijkt daaruit dat degenen die zo met de Schrift omgaan volledig het doel ervan hebben gemist.

Diegenen die veronderstellen dat deze fantasierijke interpretaties werkelijk de "diepe dingen Gods" vertegenwoordigen, verraden dat zij niet goed hebben begrepen waarop die zinsnede schriftuurlijk bezien betrekking heeft. Toen de apostel Paulus deze in zijn eerste brief aan de Korinthiërs gebruikte, had hij kort daarvoor gezegd:

"Wat mijn optreden aangaat, ik ben u het getuigenis van God niet ko-

---

21 Matthéüs 7:12, *Vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap.*
22 Matthéüs 22:40, *Vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap.*
23 Openbaring 19:10.

men verkondigen met hoogdravende of geleerde woorden. De enige kennis die ik u heb willen brengen, was Jezus Christus, de gekruisigde Jezus Christus. Bovendien voelde ik mij toen zwak; ik was bang en onzeker. De boodschap die ik u verkondigde, overtuigde niet door geleerde woorden, maar bewees haar kracht door de Geest. Uw geloof mocht niet steunen op menselijke wijsheid maar op de kracht van God."[24]

Wat hij beschrijft is precies het tegenovergestelde van het soort van onderwijs dat mensen afhankelijk maakt van een organisatie die met ingewikkelde en vaak verwarrende interpretaties van profetieën komt, interpretaties die door maar weinigen op anderen kunnen worden overgebracht zonder een bepaalde publicatie bij de hand te hebben.

Het is bovendien een zegen te mogen inzien dat de werkelijk "diepe dingen" van de Schrift te maken hebben met het ervaren van "de diepte van de rijkdom, de wijsheid en de kennis van God", in het bijzonder tot uitdrukking gebracht in zijn barmhartigheid door Jezus Christus, "opdat hij u door zijn geest uit de rijkdom van zijn glorie kracht mag geven om innerlijk sterk te zijn, zodat door het geloof Christus in uw hart mag wonen, ... opdat u geworteld en verankerd mag zijn in de liefde en kracht mag vinden ... om te kunnen bevatten hoe breed en hoe lang, hoe hoog en hoe diep Christus' liefde is, en te begrijpen dat die liefde elke kennis te boven gaat – zodat u geheel vervuld mag worden van de volheid van God."[25]

Dat dit de kern van het "goede nieuws" is, namelijk dat God ons door Christus en zijn loskoopoffer barmhartigheid heeft bewezen, kan iedereen nagaan die de tijd wil nemen om in een concordantie alle bijbelteksten op te zoeken waar de uitdrukking het "goede nieuws" voorkomt. Van de meer dan honderd teksten waar deze uitdrukking voorkomt, zijn er acht die spreken van het goede nieuws "van het koninkrijk", maar vele tientallen spreken van het goede nieuws "van de Christus". Dit komt omdat Gods Koninkrijk, de uitdrukking van zijn koninklijke soevereiniteit, geheel geconcentreerd is in zijn Zoon en de dingen die Hij door middel van hem heeft gedaan, en nog zál doen. Onze aandacht en interesse moet zich richten op Christus Jezus, niet op een menselijke organisatie, want "zorgvuldig verborgen in hem zijn alle schatten van wijsheid en van kennis".[26] Vergeleken met studie, meditatie en gebed

---

24 1 Korinthiërs 2:1-5, *Groot Nieuws Bijbel.*

25 Romeinen 11:33; Efeziërs 3:16-19, *New International Version.*

26 Kolossenzen 2:3.

gericht op het verkrijgen van een nauwkeuriger begrip van de diepte van Gods barmhartigheid, liefde en goedheid, blijkt datgene dat is geschreven om sommige profetieën uit te leggen, hoe intrigerend, mystiek en ongewoon ook, inderdaad nogal oppervlakkig te zijn.

Het is daarom een plezier Gods Woord te kunnen lezen zonder de noodzaak te voelen met absolute precisie de betekenis van elk onderdeel vast te stellen, of iedere profetische uitspraak op gezaghebbende wijze te verklaren. Wat de apostel Paulus schreef geldt namelijk nog steeds:

> "Want wij hebben gedeeltelijk kennis en wij profeteren gedeeltelijk; wanneer echter het volledige gekomen is, zal dat wat gedeeltelijk is, worden weggedaan ... Want op het ogenblik zien wij door middel van een metalen spiegel vage omtrekken, maar dan van aangezicht tot aangezicht. Op het ogenblik ken ik gedeeltelijk, maar dan zal ik nauwkeurig kennen, evenals ik nauwkeurig gekend word. Nu blijven echter geloof, hoop, liefde, deze drie; maar de grootste van deze is de liefde."[27]

Als onze liefde voor God, zijn Zoon en onze medemensen door het lezen van de Schrift wordt versterkt en opgebouwd, dan heeft dat lezen onmiskenbaar zijn belangrijkste doel gediend. Veel schriftplaatsen zijn zó geschreven dat eenvoudigweg niet gezegd kan worden dat een bepaalde uitleg de enige juiste is. Als er een andere uitleg is, of zelfs meerdere die in overeenstemming zijn met de rest van de bijbel en tot geloof, hoop en liefde bijdragen, waarom zou men dan in een sektarische valstrik raken door strikt vast te houden aan slechts die éne uitleg?

Een brief die hierbij aansluit en die mij werd gestuurd door iemand die op een van de eilanden in de Stille Zuidzee woont, sprak mij erg aan. Deze persoon schreef:

> "Ik zal nooit leerstellingen aanhangen of ondersteunen waarvan ik denk dat zij niet juist zijn, en ik zal vasthouden aan wat ik als waarheid zie. Toch kan ik niet langer anderen die God liefhebben, veroordelen en mezelf beter voelen dan hen, omdat ik misschien dingen weet die zij niet weten. God gaat met ons om vanaf het punt waar we ons op dat moment bevinden. We hebben het allemaal weleens bij het verkeerde eind. Het is niet Gods weg te oordelen, mensen te vergelijken, te wedijveren of zelfs ons van anderen die God liefhebben en hem óók zoeken, af te scheiden. Zijn weg is liefde, die verenigt en geneest en een menigte van zonde en fouten bedekt. Eens zullen wij

---

27 1 Korinthiërs 13:9, 10, 12, 13.

de hele waarheid kennen, maar intussen moeten we delen wat we hebben, anderen helpen en aanmoedigen, en niet het conflict zoeken."

Wat voor goeds wordt er tot stand gebracht door te redetwisten over al die leerstellige kwesties die zo vaak betrekking hebben op dingen waarover de Schrift geen duidelijke uitspraak doet? De vraag waar het om gaat is: wat voor personen zijn wij? Hoe goed weerspiegelen wij de hoedanigheden van onze hemelse Vader en zijn Zoon? Is ons leven en onze manier van omgaan met anderen werkelijk door hún onderwijzingen gevormd? Elke onderwijzing, gegeven door een organisatie of door een individu, die er niet werkelijk toe bijdraagt dat iemand meelevend, attent en behulpzaam jegens anderen is, kan onmogelijk van God afkomstig zijn, want "dit gebod hebben wij van hem, dat degene die God liefheeft, ook zijn broeder moet liefhebben".[28]

De vraag wordt mij wel gesteld: Waar moet ik heen? Waar moet ik me bij aansluiten?

Ik voel niet de behoefte ergens "heen te gaan", want ik ken Degene die "woorden van eeuwig leven" heeft.[29] Ik waardeer de opbouwende contacten met zowel degenen met wie ik persoonlijk kan omgaan als met degenen met wie ik correspondeer. Ik hoop dat de toekomst mij alleen maar met meer van deze oprechte personen in contact zal brengen, personen die zich niet slechts bekommeren om waarheid als het om leerstellingen gaat, om woorden, maar die hun hele levenswijze rond waarheid inrichten.[30]

Daarom probeer ik eenvoudig een christen te zijn, een volgeling van Gods Zoon. Ik begrijp niet waarom iemand iets anders zou willen zijn of kan hopen méér te zijn dan dat.

Ik heb het verleden achter mij gelaten. Ik heb veel om dankbaar voor te zijn, relatief weinig om spijt van te hebben. Hiermee wil ik niet de ernst van fouten bagatelliseren. Als iemand al wat ouder is, kan de uitwerking van fouten bij zijn vroegere beslissingen en bij de keuze van zijn levensweg, hem op tamelijk pijnlijke wijze duidelijk worden. Ik betreur de ontberingen die ik in het verleden heb moeten verduren niet. Ik denk dat ik er waardevolle lessen uit geleerd heb. Het onvoorwaardelijke vertrouwen dat ik in een menselijke organisatie had gesteld, bleek achteraf misplaatst te zijn geweest. Terwijl ik het grootste gedeel-

---

28 1 Johannes 4:21.
29 Johannes 6:68.
30 1 Johannes 3:18.

te van mijn leven ernaar gestreefd heb mensen naar God en zijn Zoon te leiden, blijkt nu dat zij door een organisatie als háár schapen worden beschouwd, die verantwoording aan háár moeten afleggen en aan háár wil onderworpen moeten zijn. Toch ben ik blij, omdat ik weet dat ik er persoonlijk steeds naar heb gestreefd anderen aan te moedigen hun geloof op Gods Woord als het betrouwbare fundament te baseren. Ik vertrouw erop dat dát werk niet tevergeefs is geweest.

Op een leeftijd waarop andere mannen overwegen met pensioen te gaan, ben ík juist bezig te proberen nog wat oudedagsvoorzieningen voor mijzelf en mijn vrouw op te zetten. Toch kan ik, samen met de bijbelschrijver, "in vertrouwen zeggen: 'De Heer is mijn helper; ik zal niet bevreesd zijn. Wat kunnen mensen mij aandoen?'"[31] In geen enkel opzicht betreur ik het dat ik mij aan het geweten heb vastgehouden; het goede dat daarvan het resultaat is geweest, weegt ruimschoots op tegen alle onplezierige ervaringen.

Sommige vroegere beslissingen die ik op basis van verkeerde voorstellingen van Gods wil heb genomen, hebben gevolgen gehad die niet meer terug te draaien zijn. Ik krijg nog steeds een leeg gevoel als ik eraan denk dat ik een vrouw moet achterlaten zonder zoon of dochter om haar emotioneel te ondersteunen, te vertroosten en in haar materiële behoeften te voorzien (misschien beter dan dat ik daartoe in de mij resterende jaren nog in staat ben). Maar achter de onmiddellijke toekomst bevindt zich een andere toekomst. Het is de hoop op die toekomst en de goddelijke beloften in verband daarmee, die mij rust geven.

Ofschoon ik een aantal van de acties van de zijde van degenen die mij hebben verstoten nog steeds niet kan begrijpen, vind ik dat ik even weinig gerechtigd of geroepen ben een oordeel over hen uit te spreken, dan dat ik vind dat zij gerechtigd waren een oordeel over mij uit te spreken. Het is mijn oprechte wens dat de toekomst hun betere tijden zal brengen. Ik denk dat zij nog veel kunnen doen om hun leven en hun gezichtsveld te verruimen, zodat hun dagen veel rijker en zinvoller zullen worden.

Ik hoop dat ik van mijn vroeger gemaakte fouten heb geleerd. Hoewel ik er zeker van ben dat ik meer fouten zal maken, hoop ik dat er tenminste enige verbetering zal optreden, zowel in het belang van anderen als van mijzelf. Ik betreur het oprecht dat ik aan sommigen die ik op de een of andere wijze pijn heb gedaan, niet persoonlijk mijn verontschuldigingen kan aanbieden. Ik bid God dat zij de gevoelde pijn te

---

31 Hebreeën 13:6, *New International Version*.

boven zullen komen en vertrouw op Zijn voorzienigheid op die terreinen die buiten mijn bereik liggen. Ik hoop dat mijn vrouw en ik de resterende jaren van ons leven een zekere mate van vrede mogen vinden en dat God ons zijn zegen zal schenken bij ons gezamenlijk streven hem alle dagen van ons leven te dienen.

Na zijn overhaaste uitstoting uit het internationale hoofdbureau, zocht Edward Dunlap mij in Alabama op, om vervolgens naar de stad Oklahoma te gaan waar hij op negenenzestigjarige leeftijd een nieuw leven begon. Tijdens dat bezoek zei hij tegen mij: "Ik denk dat je niet méér kunt doen dan te proberen een christelijk leven te leiden en mensen te helpen zoveel je maar kan. De rest ligt in Gods hand."

Ik ben dankbaar dat het in mijn vermogen heeft gelegen informatie beschikbaar te stellen waarvan ik vind dat anderen het recht hebben deze te ontvangen. Er zou nog veel meer gezegd kunnen worden, en misschien moet het ook gezegd worden om het beeld volledig te maken. Maar, ongeacht of de tijd, de omstandigheden en het leven zelf het al dan niet zullen toestaan het inderdaad te zeggen: het is mij voldoende het resultaat van wat nú is gezegd in Gods hand te laten rusten.

In 1991 werd een vervolg op de Engelse versie van *Gewetensconflict* gepubliceerd, getiteld:
In Search of Christian Freedom.
Dit 732 pagina's tellende boek is te bestellen bij Commentary Press, P.O. Box 43532, Atlanta, GA30336, U.S.A.
Voor meer informatie, schrijf naar Commentary Press
of kijk op Internet http://www.xjw.com
Voor vragen of opmerkingen kunt u ook schrijven naar:
Postbus 4157, 6710 ED EDE

Gewetensconflict is behalve in het Nederlands ook vertaald in het Deens, Duits, Italiaans, Russisch, Spaans, Tsjechisch en Zweeds.

Appendix

Bij hoofdstuk 3

TESTAMENT EN UITERSTE WILSBESCHIKKING VAN CHARLES TAZE RUSSELL

Daar ik op verscheidene momenten gedurende de afgelopen jaren al mijn persoonlijke bezittingen aan de WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY heb geschonken, uitgezonderd een kleine persoonlijke bankrekening van ongeveer tweehonderd dollar op de Exchange National Bank van Pittsburgh, welk bedrag aan mijn vrouw zal worden uitbetaald als zij langer leeft dan ik, heb ik uitsluitend liefde en goede christelijke wensen na te laten aan al de geliefde leden van de familie van het Bible House – en alle andere geliefde mede-arbeiders in het oogstwerk – ja, aan allen van het huishouden des geloofs, waar dan ook, die een beroep doen op de naam van de Heer Jezus als hun Verlosser.

Echter, gelet op het feit dat ik het blad ZION'S WATCH TOWER, de OLD THEOLOGY QUARTERLY en de auteursrechten van de boeken MILLENNIAL DAWN SCRIPTURE STUDIES en verscheidene andere brochures, zangbundels, etc., heb geschonken aan de WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY nadat expliciet duidelijk was dat ik gedurende mijn leven de volledige zeggenschap over al de belangen van deze publicaties diende te hebben en dat zij na mijn heengaan volgens mijn wensen dienden te worden bestuurd, zet ik hierbij mijn genoemde wensen – mijn desbetreffende wil – als volgt uiteen:

EEN REDACTIECOMITE VAN VIJF PERSONEN

Ik bepaal dat de gehele redactionele zorg voor ZION'S WATCH TOWER zal berusten in de handen van een comité van vijf geloofsbroeders, welke ik aanspoor tot grote zorgvuldigheid en trouw aan de waarheid. Alle artikelen die in de kolommen van ZION'S WATCH TOWER zullen verschijnen, zullen de onvoorwaardelijke goedkeuring behoeven van tenminste drie leden van het comité van vijf, en ik dring erop aan dat, indien van enige zaak, die de goedkeuring heeft van drie leden, bekend is of verondersteld wordt dat deze ingaat tegen de zienswijze van één of beide andere leden van het comité, zulke artikelen ter overdenking, gebed en bespreking voor drie maanden zullen worden aangehouden vóór zij worden gepubliceerd – dat, indien enigszins mogelijk, de eenheid van geloof en de band des vredes binnen het redactionele beheersorgaan van het blad zullen worden bewaard.

De namen van het Redactiecomité (met de wijzigingen die van tijd tot tijd kunnen plaatsvinden) dienen alle te worden gepubliceerd in ieder nummer van het blad – maar er zal op geen enkele wijze worden aangegeven door wie de verschillende artikelen die in het blad verschijnen, zijn geschreven. Het zal voldoende zijn dat uitdrukking wordt gegeven aan het feit dat de artikelen zijn goedgekeurd door de meerderheid van het comité.

Daar het Genootschap het reeds aan mij verplicht is geen andere periodieken te publiceren, zal het ook vereist zijn dat het Redactiecomité op generlei wijze zal werken of meewerken aan andere publicaties. Mijn bedoeling met deze eisen is het comité en het blad te behoeden voor iedere zweem van eerzucht of trots of leiderschap, en dat de waarheid op zijn eigen waarde erkend en gewaardeerd mag worden, en dat meer in het bijzonder de Heer erkend mag worden als het Hoofd van de kerk en de Bron van waarheid.

Kopieën van mijn zondagspreken, gepubliceerd in de dagbladen over een periode van verscheidene jaren, zijn bewaard gebleven en kunnen naar goeddunken van het comité al dan niet worden gebruikt als kopij voor THE WATCH TOWER, maar mijn naam noch enige aanwijzing betreffende het auteurschap zal ermee worden verbonden.

Ik ga ervan uit dat degenen die hieronder als leden van het Redactiecomité worden genoemd (afhankelijk van hun acceptatie) geheel en al loyaal zijn aan de leer van de Schriften – speciaal met betrekking tot de leer van het rantsoen – dat er geen aanvaarding is door God en geen redding tot eeuwig leven, behalve door het geloof in Christus en door gehoorzaamheid aan zijn Woord en zijn geest. Indien iemand van de beoogde personen op een bepaald moment niet met deze voorziening instemt, zal hij zijn geweten geweld aandoen en dientengevolge zonde bedrijven als hij lid van het Redactiecomité zal blijven – wetend dat dit de geest en de bedoeling van deze voorziening tegenstreeft.

Het Redactiecomité houdt zichzelf in stand, op zulk een wijze dat, indien één van de leden komt te overlijden of zich terugtrekt, het de plicht van de overblijvenden is zijn opvolger uit te kiezen, zodat het blad nimmer een uitgave zal hebben zonder een voltallig comité van vijf. Ik leg het comité op grote zorgvuldigheid te betrachten bij de verkiezing van vervangende personen – dat een reine levenswandel, onbevlektheid in de waarheid, ijver voor God, liefde voor geloofsbroeders en trouw aan de Verlosser, in het oog springende eigenschappen zullen zijn van degene die verkozen wordt. Buiten de vijf die genoemd worden voor het comité, heb ik vijf anderen genoemd aan wie ik de voorkeur geef bij het voorzien in de vacatures in het Redactiecomité alvorens er een algemene keuze buiten deze groep gedaan zal worden – tenzij tussen het opstellen van deze wilsbeschikking en het moment van mijn dood er iets mocht gebeuren dat lijkt aan te geven dat dezelfden minder in aanmerking komen of anderen meer in aanmerking komen bij het voorzien in de genoemde vacatures. De namen van het Redactiecomité luiden als volgt:

WILLIAM E. PAGE,
WILLIAM E. VAN AMBURGH,
HENRY CLAY ROCKWELL,
E. W. BRENNEISON,
F. H. ROBISON.

De namen van de vijf personen die ik voordraag als naar ik denk het meest geschikt bij het voorzien in de vacatures in het Redactiecomité, luiden als volgt: A.E. Burgess, Robert Hirsh, Isaac Hoskins, Geo. H. Fisher (Scranton), J.F. Rutherford, Dr. John Edgar.

De volgende mededeling zal in elke uitgave van THE WATCH TOWER verschijnen, gevolgd door de namen van het Redactiecomité:

REDACTIECOMITE VAN
ZION'S WATCH TOWER

Dit blad wordt uitgegeven onder toezicht van een Redactiecomité. Ieder artikel dat in dit blad verschijnt wordt door tenminste drie (hier dienen de namen te volgen.)

Wat betreft vergoeding, denk ik dat het verstandig is de reeds gevolgde koers van het Genootschap wat betreft salarissen aan te houden – niemand zal worden betaald; slechts redelijke bedragen zullen vergoed worden aan diegenen die, in welk opzicht dan ook, in dienst staan van het Genootschap of haar werk. In overeenstemming met de koers van het Genootschap, geef ik ter overweging dat de voorziening voor het Redactiecomité of de drie personen die in actieve dienst zullen zijn, zal bestaan uit niet meer dan een voorziening voor voedsel en onderdak, plus tien dollar per maand, tezamen met een eveneens bescheiden toelage voor vrouw en kinderen of anderen die voor onderhoud van hen afhankelijk zijn, in de mate waarin de Bestuursraad van het Genootschap dit rechtmatig, gegrond en redelijk zal vinden – geen voorziening voor het op zij leggen van gelden zal worden getroffen.

Ik verlang dat de OLD THEOLOGY QUARTERLY als gebruikelijk zal blijven verschijnen, voor zover de gelegenheid voor verspreiding en de wetten van het land dat zullen toestaan, en dat de artikelen hierin zullen bestaan uit herdrukken van oude artikelen van THE WATCH TOWER of uittreksels van mijn toespraken, maar dat geen naam in samenhang met het materiaal zal worden afgedrukt, tenzij de wet dat voorschrijft.

Het is mijn wens dat dezelfde regels worden toegepast ten aanzien van de Duitse, de Franse, de Italiaanse, de Deense en de Zweedse publicaties, alsmede voor alle andere publicaties onder auspiciën van of ondersteund door de WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY.

Het is mijn wil dat een afschrift van dit document wordt gezonden aan eenieder wiens naam als lid van het Redactiecomité hierboven voorkomt of genoemd wordt in de opsomming van anderen die gekozen kunnen worden ter voorziening in de vacatures in dat comité, en tevens naar ieder lid van de Bestuursraad van de WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY. Dit zal worden uitgevoerd onmiddellijk na het bericht van mijn overlijden, zodat de genoemde personen van het Redactiecomité indien mogelijk binnen een week uitsluitsel kunnen geven aan de vice-president van de WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY – of wie dat ambt op dat moment moge bekleden. Degenen die aangesteld zijn zullen gericht antwoorden en daarbij aangeven of zij de genoemde voorzieningen en voorwaarden accepteren, dan wel verwerpen. Eenieder van de genoemde personen zal een redelijke termijn gegeven worden als hij zich buiten de stad of het land bevindt. In tussentijd zullen de anderen van het comité, maar tenminste drie, optreden in hun kwaliteit van redacteur. De functionarissen van het Genootschap zullen de taak hebben de noodzakelijke regelingen te treffen voor deze

leden van het Redactiecomité, en hen op iedere mogelijke wijze in hun werkzaamheden bij te staan, ter nakoming van de verplichtingen in deze met mij aangegaan.

Ik heb reeds al mijn aandelen in de WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY waarop stemrecht rust aan het Genootschap geschonken en in handen gelegd van vijf gevolmachtigden: Zr. E. Louise Hamilton, Zr. Almeta M. Nation Robison, Zr. J.G. Herr, Zr. C. Tomlins, Zr. Alice G. James.

Deze gevolmachtigden zullen dienen voor het leven. Bij overlijden of terugtrekking zullen, na gebed om goddelijke leiding, opvolgers worden gekozen door de bestuurders van de WATCH TOWER SOCIETY, het Redactiecomité en de overgebleven gevolmachtigden.

Ik tref als volgt voorzieningen voor het aanklagen en berechten en het heenzenden van ieder lid van het Redactiecomité wiens positie om reden van leerstellige dan wel morele onachtzaamheid hem onwaardig bevonden wordt:

Tenminste drie van de bestuurders moeten een gezamenlijk standpunt innemen met betrekking tot de beschuldigingen inzake het aanklagen en berechten. De Gerechtsraad zal bestaan uit de gevolmachtigden van de WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY, de vijf gevolmachtigden die mijn aandelen waarop stemrecht rust beheren en het Redactiecomité, de beschuldigde niet inbegrepen. Van deze zestien leden moeten, om het genoemde ten uitvoer te kunnen brengen, tenminste dertien personen achter het aanklagen en berechten en het heenzenden staan.

AANWIJZINGEN VOOR BEGRAFENIS

Ik wens te worden begraven in het stukje grond op de Rosemont Verenigde Begraafplaats dat eigendom is van ons Genootschap, en alle details met betrekking tot de gang van zaken tijdens de begrafenisdienst leg ik in de handen van mijn zuster, Mrs. M.M. Land en haar dochters Alice en May, en wel bij diegenen van hen die langer leven dan ik, indien zij hulp behoeven met raad en daad in onderlinge samenwerking bijgestaan door de geloofsbroeders. In plaats van de gebruikelijke begrafenistoespraak, verzoek ik hen ervoor te zorgen dat een aantal geloofsbroeders, ervaren in het spreken in het openbaar, ieder een paar woorden spreken, dat de dienst zeer eenvoudig en niet kostbaar is, en gehouden wordt in de kapel van het Bible House, of iedere andere plaats die even geschikt of geschikter wordt geacht.

MIJN NALATENSCHAP VAN LIEFDE

Aan de geliefde "Bethel"-familie, collectief en individueel, laat ik mijn beste wensen na, hopend dat de Heer zegeningen schenkt welke rijk maken en geen zorg toevoegen. Dezelfde wensen richt ik in bredere zin tot het gehele huishouden van de Heer, waar dan ook – speciaal aan diegenen die zich verheugen in de waarheid van de oogst. Ik smeek u allen dat gij voortgaat te groeien in genade, in kennis, en bovenal in liefde, de prachtige vrucht van de geest in haar verschillende diversiteiten. Ik spoor u aan tot zachtmoedigheid, niet alleen met de wereld, maar ook met elkaar; tot geduld met elkaar en met alle mensen, tot tederheid voor allen, tot broederlijke vriendschap, tot godsvrucht, tot reinheid. Ik breng u in herinnering dat al deze dingen noodzakelijk voor ons zijn, opdat wij het beloofde koninkrijk mogen beërven, en dat de Apostel ons verzekerd heeft dat wij nooit zullen falen indien wij deze dingen doen, maar dat "u aldus rijkelijk de ingang [zal] worden verschaft in het eeuwige koninkrijk van onze Heer en Redder Jezus Christus".

Het is mijn wens dat deze mijn Testament en uiterste wilsbeschikking wordt gepubliceerd in de uitgave van THE WATCH TOWER volgend op mijn overlijden.

Mijn hoop voor mijzelf en voor het gehele geliefde Israël Gods is, dat wij elkaar spoedig zullen ontmoeten om daarna, in de eerste opstanding, nooit meer afscheid te hoeven nemen in de tegenwoordigheid van de Meester, waar voor eeuwig volheid van vreugde is. Wij zullen voldoening smaken als wij zullen ontwaken en aan hem gelijk zullen zijn --

"Ik ga van de ene heerlijkheid naar de andere."

(Getekend) CHARLES TAZE RUSSELL

BEKENDGEMAAKT EN VASTGESTELD IN HET BIJZIJN VAN DE GETUIGEN WIER NAMEN HIERONDER VERMELD ZIJN:
MAE F. LAND,
M. ALMETA NATION,
LAURA M. WHITEHOUSE.

OPGEMAAKT TE ALLEGHENY, PA., NEGENENTWINTIG JUNI NEGENTIENHONDERDZEVEN.

Het voorgaande is het [vertaalde] testament van Charles Taze Russell, grondlegger van de Watch Tower Bible and Tract Society en haar tijdschrift, gepubliceerd in *Zion's Watch Tower* van 1 december 1916.

Zonder twijfel hebben sommige Getuigen [in Amerika - vert.] het idee dat de aanstelling van ouderlingen in de gemeenten plaatsvindt door het Besturende Lichaam zelf. Aanvankelijk was het zo geregeld dat enkele leden van het Besturende Lichaam inderdaad met een medewerker van de dienstafdeling rond de tafel gingen zitten teneinde alle aanstellingen van ouderlingen in de Verenigde Staten te bekijken en er een uitspraak over te doen. Na betrekkelijk korte tijd stopte men hier echter mee en vanaf dat moment werd het aanstellen van ouderlingen aan de medewerkers van de dienstafdeling overgedragen. In andere landen werden aanstellingen van ouderlingen al direct vanaf het begin volledig door de Wachttorenbijkantoren behandeld. De enige aanstellingen die sindsdien, in de V.S. of elders, door het Besturende Lichaam worden behandeld, zijn die van reizende vertegenwoordigers en leden van bijkantoorcomités. Ik denk dat dit wordt gedaan opdat deze mannen kunnen zeggen dat zij in een bijzonder opzicht "vertegenwoordigers van het Besturende Lichaam" zijn, iets dat meer gewicht geeft en meer autoriteit verschaft dan de plaatselijke ouderlingen hebben.

Met betrekking tot het beleid ten aanzien van "onnatuurlijke seksuele praktijken" (besproken op de bladzijden 53 tot 60), voerde de organisatie een paar jaar na mijn aftreden als lid van het Besturende Lichaam de basiselementen van haar vroegere beleid in feite weer in. Hoewel in *De Wachttoren* van 15 juni 1983 (bladzijde 31) de uitspraak werd gedaan dat 'het niet aan de ouderlingen staat' als "politieagent" toezicht te houden op de intieme huwelijksaangelegenheden van gemeenteleden, werd daarin toch de regel uitgevaardigd dat het propageren *of het beoefenen* van wat werd genoemd "perverse seksuele betrekkingen" tussen huwelijkspartners, een man niet alleen zou diskwalificeren voor het ouderlingschap of voor een andere hem door het Genootschap gegeven positie, maar "zelfs tot uitsluiting uit de gemeente [zou] kunnen leiden". Toen het beleid van 1972 door een besluit van het Besturende Lichaam terzijde werd gezet, was Lloyd Barry niet aanwezig, en bij zijn terugkomst gaf hij blijk van afkeuring van deze beslissing. Daar hij aan het hoofd staat van de schrijfafdeling en de leiding heeft over de aanmaak van Wachttorenmateriaal, kan zijn invloed hebben bijgedragen tot deze

bijna volledige terugkeer naar het eerder ingenomen standpunt. Hoe dan ook, het materiaal van 1983 veroorzaakte niet de enorme golf van rechterlijke hoorzittingen zoals dat het geval was bij de aanvankelijke afkondiging van het beleid in 1972, misschien omdat die eerdere ervaring zoveel slechte vruchten had afgeworpen dat de ijver van de zijde van de ouderlingen om zich te storten in ondervragingen, geluwd was.

Bij hoofdstuk 4

De Wachttoren van 15 maart 1990 bevat artikelen over het Besturende Lichaam en de rol die het vervult. In deze artikelen worden uitspraken gedaan die erop gericht zijn een bepaald ideaalbeeld te presenteren. Zij spreken van "progressieve" en "voortdurende verbeteringen" in de organisatie, alsof zij tot een voortschrijdend en harmonieus uitgevoerd proces zouden behoren in vervulling op Jesaja 60:17. Zij presenteren de fictie dat er gedurende de gehele geschiedenis van de Wachttorenorganisatie een Besturend Lichaam werkzaam was. Zoals in de hoofdstukken 3 en 4 van dit boek aangetoond is, komt dit beeld in het geheel niet met de werkelijkheid overeen. Gedurende de eerste zeven decennia van de geschiedenis van de organisatie sprak of dacht niemand in termen van een Besturend Lichaam. Russell had geregeld dat na zijn dood de zaken door comités zouden worden behartigd en dat daarin gezag en verantwoordelijkheid gedeeld zouden worden. Rutherford elimineerde deze comités snel en effectief, rekende af met elke vorm van tegenstand en oefende in de daaropvolgende twee decennia als president van de corporatie op autocratische wijze volledige zeggenschap uit. Hoewel Knorr het heersende klimaat verzachtte, behield hij die volledige zeggenschap, totdat een soort van "paleisrevolutie" het corporatieve presidentschap van zijn macht ontdeed. Vanaf 1976 ging de autoriteit van één man op een aantal mannen over, en na zo'n 50 jaar begonnen comités weer actief te worden. Dit scenario van heen- en teruggaande bewegingen dekt nauwelijks het beeld van een harmonieus proces van "progressieve" en "voortdurende verbeteringen".

In recentere tijd heeft de organisatie een nieuw geschiedenisboek samengesteld, dat in 1993 onder de titel *Jehovah's Getuigen - Verkondigers van Gods koninkrijk* werd uitgegeven. Hiermee verving zij haar vroegere geschiedschrijving, getiteld *Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose* [niet in het Nederlands vertaald - vert.]. In het voorwoord van het nieuwe boek wordt opgemerkt dat anderen "niet altijd even onpartijdig" over Jehovah's Getuigen geschreven hebben. Vervolgens staat er:

"De uitgevers van dit boek hebben ernaar gestreefd objectief te zijn en een openhartig verslag te presenteren."

De meeste Jehovah's Getuigen hebben geen toegang tot de verslagen uit het verleden en hebben de gebeurtenissen die verband houden met de ontwikkeling van de organisatie niet zelf meegemaakt. Zij zijn evenmin bekend met de handelwijze van de centrale gezagsstructuur of van de mannen die van die gezagsstructuur deel uitmaken. Zij kunnen zich dus slechts verlaten op de uitgevers van dit zogenaamd onpartijdige en "openhartige verslag". Ik heb maar zelden zo'n "opgeschoond" en weinig "objectief" werk gelezen als dit. Door de manier waarop de geschiedenis en het beleid van de organisatie worden beschreven, wordt een beeld geschilderd dat aanmerkelijk van de werkelijkheid verschilt.

Van de vele voorbeelden citeer ik er slechts een paar:

Met betrekking tot het identificeren van de "getrouwe en verstandige dienstknecht" uit Matthéüs 24:45-47, wordt in dit boek eindelijk (op de bladzijden 142, 143 en 626) erkend dat de Watch Tower "een aantal jaren" de zienswijze naar voren bracht dat Charles Taze Russell die uitverkoren "getrouwe en verstandige dienstknecht" was en dat vanaf 1896 Russell zelf erkende dat de argumenten voor deze zienswijze "redelijk" leken. In het boek wordt niet gesproken over het feit dat Russell het niet slechts "redelijk" vond dat de speciaal uitverkoren "getrouwe en verstandige dienstknecht" op een individu (hemzelf) betrekking had, maar dat hij (in de uitgaven van *De Wachttoren* die in het boek in de voetnoot worden opgesomd) ook betoogde dat dit de enig juiste schriftuurlijke toepassing was, in tegenstelling tot het standpunt dat hij in 1881 had ingenomen. In plaats daarvan blijft de nadruk liggen op Russells verklaring uit 1881, waarin hij het beeld van toepassing bracht op het gehele "lichaam van Christus".

Het boek vermeldt niet dat Russell in de uitgave van *Zion's Watch Tower* van 1 oktober 1909 degenen die de uitdrukking "getrouwe en verstandige dienstknecht" op "alle leden van de kerk van Christus" toepasten in plaats van op een individu, zijn "tegenstanders" noemde. Evenmin wordt vermeld dat in de speciale uitgave van *Zion's Watch Tower* van 16 oktober 1916 werd verklaard dat Russell, hoewel hij niet openlijk aanspraak op die titel maakte, "in privé-gesprekken wel bevestigde dat deze hem toekwam".

Hoewel eindelijk wordt erkend dat de *Watch Tower* nog jaren na Russells dood verkondigde dat hij die "dienstknecht" was, krijgt de lezer er geen idee van hoe groot de *morele druk* was om dit te aanvaarden.

Lees slechts de verklaring dat eenieder die enige kennis van Gods eeuwige plan heeft, naar waarheid moest erkennen dat "hij die kennis heeft verworven door de bijbel te bestuderen aan de hand van hetgeen broeder Russell heeft geschreven, en dat hij voordien niet eens wist dat God een reddingsplan heeft", of de verklaring dat diegenen die ook maar één leerstelling van Russell in twijfel trokken, werden beschouwd als mensen die "de Heer verworpen" had, omdat zij zijn speciale dienstknecht hadden verworpen. (Zie de bladzijden 202-206 van *Gewetensconflict* en de bladzijden 78-84 van *In Search of Christian Freedom.*)

Evenmin wordt een verklaring gegeven voor de paradox die door de leerstelling van het Wachttorengenootschap zelf wordt gecreëerd, namelijk dat enerzijds Christus Jezus in 1919 definitief een "getrouwe en verstandige dienstknecht"-*klasse* had verkozen en had goedgekeurd en geïdentificeerd, en dat anderzijds nu juist diegenen die in 1919 als zodanig zouden zijn uitverkoren, geloofden dat de "getrouwe en verstandige dienstknecht" *niet een klasse*, maar een individu was (namelijk Charles Taze Russell, die vele tientallen jaren vóór 1914 door een regerende Christus, die sinds 1874 "tegenwoordig" was, zou zijn verkozen).

Men doet er alles aan om te ontkennen dat Joseph F. Rutherford, de tweede president, erop uit was de volledige en algehele leiding over de organisatie in handen te krijgen (zie de bladzijden 220 en 221 van het nieuwe geschiedenisboek). Een uitspraak van Karl Klein wordt naar voren gebracht om te laten zien dat Rutherford in feite in zijn diepste wezen een nederig man was, "een kleine jongen" in zijn gebed tot God.

Desondanks blijkt uit de historische verslagen dat eenieder die te kennen gaf het niet met Rutherford eens te zijn, zijn positie binnen de organisatie werd ontnomen, ook als hij lid was van de Bestuursraad of het Redactiecomité. Men behoeft slechts met anderen die tijdens zijn presidentschap op het hoofdbureau werkten te spreken, om vast te stellen dat het beeld van nederigheid, zoals dat door Karl Klein werd geschetst, niet met de werkelijkheid overeenkomt. In praktisch alle opzichten was de wil van de "Rechter" wet. In de laatste vijf jaar van zijn presidentschap was ik actief met de organisatie verbonden. Ik weet nog goed welke invloed hij op mij had en hoe anderen over hem spraken. De meeste Getuigen van thans hebben niet die ervaring. Gods Zoon heeft echter gezegd: "Uit de overvloed des harten spreekt de mond", en "naar uw woorden zult gij rechtvaardig worden verklaard of worden veroordeeld". (Matthéüs 12:34, 37) Ik ben van mening dat eenieder die eenvoudigweg het materiaal leest dat te vinden is in de tijdschriften de *Watch Tower* vanaf 1920 tot aan 1942, heel duidelijk

ziet dat de artikelen een dogmatische en autoritaire geest ademen, niet een geest van nederigheid. Kleinerende, zelfs krasse taal werd gebruikt tegen iedereen die het waagde om standpunten, gedragsregels of leerstellingen die van de organisatie afkomstig waren, in twijfel te trekken.

Op diezelfde bladzijden van het nieuwe geschiedenisboek wordt getracht aan te tonen dat Rutherford door de leden niet als "hun leider" werd gezien. Zijn persoonlijke verklaring uit 1941 (vlak voor zijn dood) waarin hij zo'n positie ontkende, wordt als bewijs aangehaald. De uitspraak mag er dan zijn, de feiten ontbreken. Hoewel de Wachttorenaanhangers Christus als hun *onzichtbare* leider zagen, is het een feit dat zij Rutherford als hun *zichtbare* leider op aarde zagen, in weerwil van Christus' uitdrukkelijke gebod in Matthéüs 23:10: "Laat u ook geen 'leiders' noemen, want één is uw Leider, de Christus." Rutherford *moet hebben geweten* dat de leden hem zo bezagen.

In *The Messenger*, een Wachttorencongresverslag van 25 juli 1931 over de grote congressen die dat jaar in de belangrijkste Europese steden werden gehouden, wordt Rutherford "hun zichtbare leider" genoemd. In het onderschrift bij de foto die in Londen is genomen, en ook nog bij een andere foto, wordt hij "the Chief" (de baas) genoemd (zie bladzijde 433).

Dit congresverslag werd gedrukt *tien jaar vóór* Rutherfords verklaring zoals die in het nieuwe geschiedenisboek van de Wachttorenorganisatie wordt aangehaald. Er is geen reden om aan te nemen dat Rutherford niet wist hoe de Wachttorenaanhangers hem gedurende het grootste gedeelte van zijn presidentschap bezagen. Het is duidelijk dat hij niets ondernam om daar wijziging in aan te brengen. In het licht van al het bewijsmateriaal en alles wat wij over zijn wijze van besturen weten, is het ontkennen daarvan - door de woorden aan te halen die hij vlak voor zijn dood uitsprak - inhoudsloos te noemen.

Op de bladzijden 106, 107, 233 en 234 van het nieuwe boek wordt erkend dat de terugkeer van 1972 naar gemeentelijke lichamen van ouderlingen, verband hield met het materiaal over "Oudere man" en "Opziener" dat in het boek *Hulp tot begrip van de bijbel* werd gepresenteerd. Er wordt uiteraard niet bij vermeld dat ik het onderzoek hiervoor had verricht en de artikelen had geschreven, en ik vind dit ook niet nodig. Maar de hele zaak wordt afgeschilderd alsof alles onder de "supervisie van het Besturende Lichaam" plaatsvond, terwijl er in werkelijkheid helemaal geen "Besturend Lichaam" was dat over dergelijke zaken de supervisie had. Het project was het initiatief van Knorr in zijn

rol als president van de corporatie, en hij stelde Karl Adams, de "niet-gezalfde" opziener van de schrijfafdeling, als de eigenlijke supervisor over de ontwikkeling van het boek aan. Noch Knorr noch Fred Franz hadden de "supervisie" over het werk. Zij lazen alleen die gedeelten waarvan Karl Adams het raadzaam achtte dat ze door hen werden gelezen. Lyman Swingle, lid van de Bestuursraad (en derhalve lid van wat men als het "Besturende Lichaam" van die tijd zou kunnen opvatten) werd uitsluitend als schrijver in het project aangesteld en kreeg zijn opdrachten van Karl. Wat hij had geschreven werd door Karl geredigeerd. Lyman had geen aandeel in de "supervisie" over het werk. De andere leden van de Bestuursraad hadden dat evenmin.

Ten aanzien van de artikelen in kwestie en de uitwerking die ze op de regeling inzake ouderlingen hadden, wordt de lezer niet meegedeeld dat de president en vice-president van de corporatie aanvankelijk sterk tegen elke verandering gekant waren. Evenmin wordt meegedeeld dat de beslissing die uiteindelijk bepalend was voor de ingeslagen richting, niet door een Besturend Lichaam, maar door twee mannen, Knorr en Fred Franz, werd genomen. Het is waar dat geschiedschrijving niet op álle details kan ingaan, maar ik vermeld dit om te illustreren hoe weinig de lezer van het werkelijke beeld te zien krijgt als hij een dergelijk werk leest, en hoe op het eerste gezicht onschuldige zinsneden (zoals in dit geval: "Toen er onder supervisie van het Besturende Lichaam research werd verricht ...") een totaal verkeerde indruk kunnen wekken. Op zijn minst kan worden gezegd dat deze weergave bepaald niet die openhartigheid te zien geeft die het boek beweert te bieden. (De lezer kan dit vergelijken met de informatie op de bladzijden 31 tot 34 van dit boek, *Gewetensconflict*.)

Een ernstiger vorm van misleiding in het nieuwe geschiedenisboek treft men aan op de bladzijden 108, 109 en 233-235 bij de bespreking van de ingrijpende bestuursverandering in 1975/1976. Door op subtiele wijze de achteruitgaande gezondheid van president Knorr in verband te brengen met deze radicale verandering in de machtsstructuur op het internationale hoofdbureau en door het te doen voorkomen alsof deze verandering in vreedzame harmonie tot stand kwam, wordt een volkomen verkeerd beeld geschetst.

Indien de anonieme schrijver (of schrijvers) van het in 1993 verschenen geschiedenisboek niet geweten mag (of mogen) hebben dat deze verandering werd voorafgegaan door maanden van felle, interne strijd, dan wisten toch zeker al die honderden mannen en vrouwen die destijds op het hoofdbureau in Brooklyn werkzaam waren en die hoorden hoe boos de president zich maakte tijdens de ochtend-bijbeltekstbesprekin-

gen, dat de verandering niet op kalme wijze tot stand is gekomen. Van al diegenen die dit wisten, wisten de leden van het Besturende Lichaam het allerbeste hoe intens de strijd is geweest. Zij wisten uit eigen ervaring dat de verandering, waarbij een éénmansbestuur overging in een bestuur door een lichaam, onder intense, zelfs venijnige tegenwerking van zowel de president als de vice-president tot stand was gekomen. Zij wisten dat de "unanieme goedkeuring" van de verandering waar het nieuwe boek over spreekt, uitsluitend het gevolg was van het feit dat deze twee mannen, Knorr en Fred Franz, onder ogen moesten zien dat zij duidelijk waren verslagen en zich uiteindelijk gewonnen gaven (zij het met sterke tegenzin en "onder druk", zoals de vice-president het uitdrukte). Elke oprechtheid is in dit gepubliceerde verslag opvallend afwezig. Dat dit fictieve beeld van een harmonieuze verandering kon worden gepubliceerd, zegt heel wat over de morele maatstaven van degenen die de werkelijke gang van zaken kenden.

Bij hoofdstuk 5

Op de bladzijden 126 en 127 wordt de verandering besproken in de regelgeving ten aanzien van hemofilie. Edward Dunlap, die niet alleen medewerker was van de schrijfafdeling (van 1966 tot 1980) maar op wie van tijd tot tijd ook een beroep werd gedaan om te helpen bij het beantwoorden van vragen "uit het veld", was persoonlijk getuige van de manier waarop met deze verandering, toen die eenmaal ingevoerd was, werd omgegaan. Ik meende mij te herinneren dat de verandering van het eerdere standpunt, dat slechts een eenmalig gebruik toestond van bloedfracties die stollingsfactoren bevatten en waarbij werd bepaald dat meer dan één toediening neerkwam op het zich "voeden" met bloed (wat tot gevolg had dat men zich schuldig maakte aan het overtreden van Gods wet), plaats vond vóór mijn aanstelling in het Besturende Lichaam in 1971. De eerste Engelse editie van dit boek bevatte in die zin een uitspraak (op bladzijde 109). Toen ik aan de tweede editie werkte, vond ik een memo van Ewart Chitty (die dat jaar voorzitter van het Besturende Lichaam was). Daarin verwijst hij naar een bespreking van de zaak in de zitting van het Besturende Lichaam van 11 juni 1975.

Mijn eerste gedachte was dat dit eenvoudigweg een *bevestiging* was van een eerdere verandering die door de schrijfafdeling werd doorgevoerd en die van belang was voor de medewerkers van het hoofdbureau die belast waren met het beantwoorden van binnenkomende vragen. Ik beschik echter niet over documentatie die het mij mogelijk maakt over de kwestie van de datum definitief uitsluitsel te geven. Daarom lijkt het beter om uit te gaan van het jaar 1975, waarover ik geschreven docu-

mentatie bezit.

Let wel dat er in dat jaar (1975) als zodanig nog geen Schrijverscomité van het Besturende Lichaam bestond. Alle bevoegdheid om te bepalen wat er zou worden gepubliceerd berustte bij de president van de corporatie, N.H. Knorr, en werd uit praktische overwegingen gedragen door Karl Adams, die door de president over de schrijfafdeling was aangesteld. Slechts zelden werd er in een zitting van het Besturende Lichaam bepaald dat een bepaald lid daarvan materiaal over een onderwerp zou gaan voorbereiden. Hoewel een aantal leden van het Besturende Lichaam - Lyman Swingle, Karl Klein, Ewart Chitty en ikzelf - in de afdeling dienst deden, hadden wij destijds uitsluitend een toewijzing als schrijver ontvangen en kregen wij onze opdrachten normaal gesproken van Karl Adams. Wij hadden niet de bevoegdheid om zelf vast te stellen wat wel en wat niet gepubliceerd diende te worden.

Zelfs als wij ervan uitgaan dat op 11 juni 1975 werd besloten de regel aan te passen, blijft het feit bestaan dat pas *drie jaar later*, namelijk in *De Wachttoren* van 15 september 1978 (bladzijde 31), de organisatie een uitspraak deed waarin werd gezegd dat het voor alle hemofiliepatienten onder de Getuigen (die niet beter wisten dan dat het gebruik van bloedfracties om bloedingen tegen te gaan, tot één keer beperkt diende te worden) goed was te weten dat deze regel niet langer meer van toepassing was. Met welke kritieke situaties hemofiliepatiënten onder de Getuigen die slechts van de eerdere regel op de hoogte waren in die drie jaar te maken hebben gekregen, is moeilijk na te gaan.

Bij hoofdstuk 6

Na in Mexico meer dan een halve eeuw de status van "culturele organisatie" te hebben gehad, veranderde de Wachttorenorganisatie deze uiteindelijk in die van een religieuze organisatie. In het tijdschrift *De Wachttoren* van 1 januari 1990 (bladzijde 7) werd aangekondigd dat er in 1989 een "verandering in de status" van de Jehovah's Getuigen had plaatsgevonden. Er wordt in beschreven dat de Mexicaanse Getuigen *voor het eerst* bij het van-huis-tot-huis-werk de bijbel konden gebruiken en *voor het eerst* de vergaderingen konden openen met gebed.

In het tijdschrift wordt beschreven hoe "aangrijpend" deze verandering voor de Mexicaanse Getuigen was en dat het hun "vreugdetranen" schonk. Een onmiddellijke stijging in het aantal "verkondigers" van meer dan 17.000 wordt aan deze verandering toegeschreven.

In het artikel wordt de lezer absoluut niets verteld over de *vorige* status en het waarom daarvan, of over de reden waarom deze veranderde. Men begrijpt uit het artikel dat de verandering in de status, mét de

beschreven voordelen, iets was dat de organisatie altijd al had gewild. Men krijgt de indruk dat het de regering van Mexico of haar wetten waren die de Getuigen tot op dat moment hadden belet op vergaderingen te bidden of bij hun van-huis-tot-huis-werk de bijbel te gebruiken. De lezer wordt nergens verteld dat de reden dat de Mexicaanse Getuigen voor minstens een halve eeuw lang hiervan verstoken waren geweest, was gelegen in het feit dat *de eigen organisatie op het hoofdbureau daar zelf voor had gekozen* door vrijwillig een andere status aan te nemen. De lezer wordt niet verteld dat deze "aangrijpende" veranderingen, die "vreugdetranen" brachten, al die tijd al mogelijk waren geweest, en wel vele tientallen jaren lang. Hiertoe diende slechts een organisatorische beslissing genomen te worden die inhield dat men zich als religieuze organisatie niet langer in Mexico als een culturele organisatie zou voordoen. De enige reden waarom de Mexicaanse Getuigen zich deze dingen hadden ontzegd was, dat de organisatie op het hoofdbureau hen had *geïnstrueerd* zo te handelen, teneinde de gekozen status van een "culturele" organisatie te beschermen. Deze feiten zijn bekend bij degenen die verantwoordelijke posten in de organisatie van de Getuigen in Mexico bekleden. Zij zijn niet bekend bij de meerderheid van de Getuigen buiten dat land. In *De Wachttoren* van 1 januari 1990 werden deze laatsten daarover in het duister gelaten. In dat tijdschrift werd een "opgeschoond" beeld van de gebeurtenis gepresenteerd, een beeld dat even misleidend was als de praktijk van vóór 1989, waarbij men deed alsof men geen religieuze organisatie was, terwijl men maar al te goed wist dat dit wel het geval was.

Zoals een meer recente uitgave van het tijdschrift *Ontwaakt!* laat zien, lijkt de bereidheid van de Wachttorenorganisatie om haar tientallen jaren volgehouden voorwendsel over boord te zetten, te maken te hebben met wijzigingen van de Mexicaanse grondwet die stap voor stap door de wetgevende lichamen aldaar werden aangenomen. Onder de nieuwe regelingen is het de kerken weer toegestaan hun eigen gebouwen en bezittingen te hebben. Dit geldt niet alleen voor de Katholieke Kerk, maar voor alle geloofsrichtingen.

Bij hoofdstuk 7

Zoals vermeld in de Appendix bij hoofdstuk 4, heeft het Wachttorengenootschap in 1993 een nieuwe geschiedschrijving van Jehovah's Getuigen gepubliceerd onder de titel *Jehovah's Getuigen – Verkondigers van Gods koninkrijk*. Bepaalde gedeelten van het boek lijken een reactie te zijn op informatie die in andere bronnen is te vinden, kennelijk in een poging om de gevolgen van die informatie beperkt te houden. Het

boek *The Gentile Times Reconsidered* (De tijden der heidenen in een nieuw licht bezien), geschreven door Carl Olof Jonsson en in het Engels uitgegeven sinds 1983, toont bijvoorbeeld aan dat heel wat kenmerkende leerstellingen van Charles Taze Russell, waaronder die over 1914, hun oorsprong vinden bij de Second Adventists. Vele tientallen jaren lang heeft men in de Wachttorenpublicaties dit feit niet onderkend of eenvoudigweg genegeerd. Daardoor werd de indruk gewekt dat de meeste van deze leerstellingen, en het jaartal 1914, van Russell afkomstig waren en dat hij met zijn tijdschrift *Zion's Watch Tower* het enige kanaal van God was dat verloren gegane of onbekende waarheden openbaarde.

Voor de eerste maal wordt nu in het nieuwe boek min of meer erkend dat de *mate waarin* Russell op andere, vroegere bronnen steunde, soms vrij groot was, zoals geldt voor de theorie die John A. Brown ontwikkelde en die inhield dat de "zeven tijden" van Daniël hoofdstuk vier een periode van 2520 jaren zouden beslaan. Brown had deze "zeven tijden" – zo'n 50 jaar vóór Russell – in verband gebracht met de "tijden der heidenen" uit Lukas 21:24. (Vóór het verschijnen van dit boek was *zelfs de naam* John A. Brown in geen enkele Wachttorenpublicatie te vinden geweest.) Ook wordt in het boek erkend dat het niet Russell was die 1914 had aangemerkt als het "einde van de tijden der heidenen", maar de Second Adventist N.H. Barbour, en wel in 1875 in zijn tijdschrift de *Herald of the Morning*, vier jaar vóór het verschijnen van de eerste uitgave van *Zion's Watch Tower*. Russell heeft het jaartal van hem overgenomen, zo wordt toegegeven.

Al deze informatie was gedurende tientallen jaren beschikbaar en bekend bij degenen die in de Wachttorenorganisatie de leiding hadden. Deze feiten waren alle in detail uitgewerkt in het in 1983 uitgegeven werk van Jonsson, *The Gentile Times Reconsidered* (alsook in dit boek *Gewetensconflict*). Desondanks heeft de Wachttorenorganisatie nu pas openlijk erkend van wie deze opvattingen en ideeën in werkelijkheid afkomstig waren. (Zie *The Gentile Times Reconsidered*, de bladzijden 19-29; *Jehovah's Getuigen – Verkondigers van Gods koninkrijk*, de bladzijden 45-47 en 132-135.)

In het nieuwe geschiedenisboek worden op zijn minst voor een deel de leerstellingen genoemd die lange tijd werden verkondigd ten aanzien van het jaartal 1874, waarvan men aannam dat dat jaar het begin van Christus' "tweede tegenwoordigheid" kenmerkte, en van 1878 als het jaar waarin Christus de Koninklijke macht op zich had genomen, van 1881 als het jaar waarop de afsluiting van de "hemelse roeping" had plaatsgevonden en van 1925 als het jaar waarin de "oude getrouwen"

zouden worden opgewekt en waarin het grote Jubeljaar voor deze aarde zou aanbreken.

Wat in het boek *niet* wordt gedaan is eerlijk en ronduit toegeven dat er een *enorm gewicht* aan deze jaartallen werd toegekend, dat ze *voortdurend benadrukt* werden (in vele gevallen meer dan 50 jaar lang) en dat de uitspraken met *grote stelligheid* werden gedaan. Zij werden daarbij gezien als "*Gods jaartallen*, niet de onze". Ook wordt niet toegegeven dat het "*overduidelijk geworden* [is] dat in A.D. 1878 de tijd gekomen was dat het koninklijke oordeel bij het huis Gods zou beginnen", dat dat jaar [1878] "*duidelijk de tijd markeert* voor het werkelijk op zich nemen van macht als Koning der koningen". Hetzelfde geldt voor het feit dat herhaaldelijk uitspraken werden gedaan dat het bijbelse bewijsmateriaal zou "*aantonen*" dat 1914 "de uiterste grens van de heerschappij van onvolmaakte mensen" zou vormen en dat dit "een feit [is] dat *ten volle door de Schriften wordt ondersteund*" en zou "*aantonen*" dat "vóór het einde van A.D. 1914 het laatste lid" van het lichaam van Christus zou "worden verheerlijkt met het Hoofd" en dat "vóór dat jaar Gods Koninkrijk, toegerust met macht ... de macht van deze [Heidense] koningen volledig zal verteren" en daarbij "de 'machten die zijn' – burgerlijk en kerkelijk, ijzer en klei – zal verbrijzelen en verdelen". Of voor de bewering dat "in de komende zesentwintig jaar [vanaf 1889] alle tegenwoordige regeringen omvergeworpen en ontbonden zullen worden", dat "wij het als een *vaststaande waarheid* [zien] dat het definitieve einde van de koninkrijken dezer wereld en de volledige oprichting van het Koninkrijk Gods voltooid zullen zijn tegen het einde van A.D. 1914" en dat het "door de Schriften met *zekerheid aangegeven* jaar", waarin de laatste grote strijd beëindigd zou worden, "oktober 1914 [is]. Hij is reeds aan de gang en is begonnen in oktober 1874." – zie de bladzijden 174 tot 183 van dit boek (*Gewetensconflict*).

Met het nieuwe geschiedenisboek en in recente artikelen in tijdschriften (bijvoorbeeld *Ontwaakt!* 22 maart 1993, de bladzijden 3 en 4; 22 oktober 1989, bladzijde 20; *De Wachttoren* 1 november 1993, de bladzijden 8-12; 1 mei 1992, bladzijde 6; 15 oktober 1990, bladzijde 15) blijft de organisatie derhalve pogen het belang van de vroegere voorspellingen voor 1914 (of andere jaartallen), af te zwakken. Men richt zich vaak slechts op één aspect van de vele uitspraken die werden gedaan (door bijvoorbeeld alleen maar te spreken over het "einde van de tijden der heidenen", of door het voor te stellen als zou men 1914 slechts als een "cruciaal jaartal" of een "gekenmerkt jaar" hebben gezien) en men maakt geen melding van andere belangrijke uitspraken die een vast onderdeel van deze voorspellingen vormden.

Veelvuldig wordt getracht om de aandacht van de hoofdpunten af te leiden. Zo wordt bijvoorbeeld lang stilgestaan bij het feit dat velen bereid waren bij de organisatie te blijven en haar te steunen, ondanks dat zij door haar met valse hoop waren gevoed. Van diegenen die de organisatie niet trouw bleven wordt gezegd dat zij "geestelijk zwak" en "moe geworden waren in Gods dienst" en zich hadden laten leiden door zelfzuchtige motieven. Aangezien de overgrote meerderheid van de lezers geen toegang heeft tot de vroegere publicaties, kan in de artikelen op hun onwetendheid worden gespeculeerd en de kracht van de voorspellingen worden gebagatelliseerd, hetzij door selectief gebruik te maken van aanhalingen, hetzij door het verdoezelen of opzettelijk negeren van andere duidelijke uitspraken. Gewoonlijk krijgen de lezers enkele latere en voorzichtigere verklaringen voorgeschoteld die werden gedaan toen 1914 (of 1925) naderbij kwam, en worden de krachtige voorspellingen afgeschilderd alsof het slechts voorzichtige suggesties waren van wat mogelijk zou gaan gebeuren. Met betrekking tot de voorspelling van de hemelse verheerlijking van de kerk in 1914, haalt het nieuwe geschiedenisboek (op bladzijde 635) de volgende verklaring in de *Watch Tower* van 1916 aan: "Wij waren slechts tot bepaalde gevolgtrekkingen gekomen en hebben ons duidelijk vergist." In het licht van de reeds aangehaalde verklaringen, die er met hun veelvuldig gebruik van uitdrukkingen als "aantonen" en "aangetoond" niet om liegen, kan men dit alleen maar omschrijven als journalistieke en intellectuele oneerlijkheid.

Zoals reeds (in hoofdstuk 7) is aangetoond, begon Russell, toen het jaar 1914 naderbij kwam, zich wat betreft het tijdstip van de wereldwijde anarchie, die volgens zijn voorspelling aan 1914 zou voorafgaan, in te dekken. Dit blijkt uit een artikel in *Zion's Watch Tower* van 1 juli 1904, getiteld "Wereldomvattende Anarchie – Net Voor of Na Oktober 1914 A.D." Hierin hield hij er rekening mee dat de wereldomvattende anarchie na dat jaar zou aanvangen, maar wél "spoedig daarna", en zeker geen 80 of meer jaren daarna. Hij schreef verder:

"Nu [vanaf 1904] zien wij echter duidelijk dat voor enkelen van de kerk waarschijnlijk tien volle jaren van ervaringen, kansen, beproevingen, overwinningen, vreugde en verdriet overblijven. Elk jaar *mogen wij echter verwachten dat de tekenen der tijden steeds duidelijker de nauwkeurigheid van onze verwachtingen zullen aantonen*, zowel ten aanzien van de kerk als van de wereld..."

"De les voor allen lijkt te zijn dat wij *in de komende vijf of zes jaar* onze arbeid met een nog grotere ijver zullen moeten verrichten, daar wij weten dat de nacht waarin niemand werken kan, aanbreekt... Hoe

verheugd zijn wij dat het ons zelfs in dit '*elfde uur*' vergund wordt deel te mogen nemen aan het oogstwerk!"

Hoe voorzichtig de verklaringen over de "wereldomvattende anarchie" en haar komst ook waren, er is sprake van opzettelijke misleiding als men voorbijgaat aan het feit dat de voornaamste leerstellingen van *Zion's Watch Tower* dat Christus' tweede tegenwoordigheid reeds in 1874 was begonnen en dat zijn koninkrijk was opgericht in 1878, onaangetast bleven. Tot aan het eind hield Russell onwrikbaar vast aan de jaartallen 1874 en 1878 en aan de betekenis die zij toen hadden (de organisatie bleef er gedurende meer dan tien jaar na zijn dood onverminderd aan vasthouden). Dit wordt geïllustreerd door de uitgave van 1 augustus 1904 van *Zion's Watch Tower*, waarin onder het kopje "Vreest niet, o Zion!" het volgende te lezen is:

"Dus geliefde vrienden, het is duidelijk dat de komst van de wereldomvattende anarchie na de 'oogst', na oktober 1914, *niets van doen heeft met de tegenwoordigheid van de Oogster, noch met de oprichting van zijn koninkrijk*. Ja, het in goede banen leiden en het wegdoen van die anarchie zal geschieden onder leiding van de verheerlijkte kerk – de Christus."

Volgens het bovenstaande zou die wereldomvattende anarchie "weggedaan" worden door Christus' gezalfden, die dan zijn "verheerlijkte kerk" zouden vormen, want Christus was al in 1874 gekomen en was in 1878 met zijn onzichtbare regering begonnen. Tegen het jaar 1914 zou de "oogst" zijn geëindigd. En hoewel het waar is dat Russell uiteindelijk erkende niet helemaal zeker te zijn in welk jaar de wereldomvattende anarchie zou *beginnen* en *hoe lang* deze zou duren (waarbij hij suggereerde dat het "een jaar of nog langer" zou kunnen zijn), heeft hij nooit te kennen gegeven dat hij ook maar enigszins twijfelde aan de komst van de wereldomvattende anarchie zelf, die hij met zo veel stelligheid had voorspeld. Toch kwam deze niet.

Bij hoofdstuk 10

De kwestie over de uitdrukking "geordineerde bedienaar" kwam voor het eerst in 1974 ter sprake.

In dat jaar stelde Grant Suiter voor om op het eerstvolgende congres een lezing te houden over het onderwerp "Geordineerde bedienaren van God". In het ontwerp voor deze lezing werd de titel "geordineerde bedienaar" [in het Engels "ordained minister" – vert.] zoals gebruikelijk van toepassing gebracht op elke man, vrouw of kind die als Getuige

was gedoopt. President Knorr had mij opgedragen dit ontwerp verder uit te werken. (Zijn brief was gedateerd 15 februari 1974.) Het leek mij dat de titel eenvoudigweg van de geestelijkheid was overgenomen, en ik kon geen schriftuurlijke basis vinden voor de toepassing die eraan gegeven werd. Daarbij werd de doop gelijkgesteld met een ordinatieceremonie. Tijdens mijn werk aan het *Hulp*-project maakte het bovendien nogal indruk op me dat het Engelse woord "minister" in de grondtaal van de bijbel (zowel in het Hebreeuws als in het Grieks) niets anders dan "dienaar" betekent. Daarbij vormde de nederige betekenis van dat woord een duidelijk contrast met het verheven prestige dat vaak met de titel "geordineerde bedienaar" was verbonden.

Aangezien ik mij nauw aan de bijbel wilde houden, besprak ik de kwestie eerst met mijn oom, Fred Franz. Deze verklaarde nogal stellig dat de doop geen "ordinatie" genoemd kon worden. Zonder een uitspraak van de vice-president had ik waarschijnlijk niet de moed gehad president Knorr over de kwestie te schrijven. De brief die ik schreef, leidde tot een bespreking in het Besturende Lichaam. Knorr sprak zich persoonlijk krachtig uit tegen elke verandering in de traditionele wijze waarop de uitdrukking werd gebruikt. (In werkelijkheid werd deze uitdrukking helemaal niet op gemeentelijk niveau gebruikt; men gebruikte haar alleen wanneer men sprak of te maken had met personen uit het openbare leven, zoals overheidsfunctionarissen.) Ik bracht naar voren welke bezwaren ik tegen het gebruik ervan had, en legde daarbij de nadruk op de schriftuurlijke betekenis van het woord "bedienaar". Het zou echter verre bezijden de waarheid zijn te beweren dat mijn stem in de bespreking enig gewicht in de schaal legde. Ik was immers de jongste persoon in het Lichaam. Ik bekleedde geen positie met een bijzondere verantwoordelijkheid, en tijdens de bespreking van het "Organisatie"-boek was ik het doelwit geweest van enkele scherpe opmerkingen van de president. Zonder overdrijven kan ik zeggen dat er maar één factor was waardoor er een verandering kwam in het standpunt over het gebruik van de titel "geordineerde bedienaar". Dat was de stem van Fred Franz. Herhaaldelijk verklaarde hij met grote nadruk dat doop en ordinatie niet op hetzelfde neerkwamen. De leden van deze groep van elf die nog in leven zijn, weten dat.

Na een tamelijk heftige discussie werd uiteindelijk *unaniem* besloten dat drie leden van het Lichaam, Fred Franz, Raymond Franz en Lyman Swingle, schriftelijk materiaal zouden ontwikkelen waarin de redenen voor een verandering in het standpunt uiteengezet zouden worden. Fred Franz werd gevraagd om het te gaan schrijven. Hij stelde een 46 bladzijden tellend betoog op voor publicatie in *De Wachttoren*. Toen het

echter aan het Lichaam werd voorgelegd, vond men het erg vaag. Het werd niet goed duidelijk welk standpunt er nu eigenlijk werd ingenomen. Vervolgens werd ik aangewezen om het te gaan "herschrijven".

In het materiaal dat ik schreef legde ik de nadruk op de nederigheid waarmee de uitdrukkingen voor "bedienaar" in de grondtalen van de bijbel waren omgeven. Daar ging het mij vooral om. Bovendien wist ik dat het Engelse woord "minister" slechts voorkomt in een beperkt aantal andere talen (Frans, Italiaans, Spaans en Portugees) en dat, wanneer het in onze publicaties wordt vertaald, zoals in het Duits, het vaak wordt weergegeven met het overeenkomstige woord voor "geestelijke". [In het Nederlands dus met "bedienaar" of "dienaar". – vert.] Een groot aantal moderne bijbelvertalingen geven de uitdrukkingen in de grondtalen weer met het woord "dienaar". Het materiaal dat ik schreef stelde duidelijk dat *in dat opzicht* elke christen een "bedienaar" is. (Zie *De Wachttoren* van 1 april 1976, bladzijde 218, paragraaf 18.)

Hier mocht ik het echter niet bij laten. In een brief van 3 pagina's, gedateerd 11 september 1974, ging president Knorr heel gedetailleerd in op bepaalde kwesties die volgens hem ook aan de orde moesten komen, in het bijzonder voor wat betreft het toepassen van de uitdrukking op bepaalde categorieën Getuigen, zoals ouderlingen, dienaren in de bediening, pioniers, leden van de Bethelfamilie, enzovoorts. Hij benadrukte dat het geschrevene in ieder geval hierop in moest gaan. Milton Henschel bracht soortgelijke punten naar voren (zijn brief was gedateerd 18 september 1974).

Het materiaal dat ik aan het Besturende Lichaam voorlegde werd diepgaand besproken. Opnieuw was het uit respect voor de vice-president en door zijn invloed dat het materiaal uiteindelijk werd goedgekeurd voor publicatie. De stemming was unaniem, zoals destijds vereist.

Ik breng dit alles naar voren omdat de feiten met betrekking tot deze zaak sinds het voorjaar van 1980 op grove wijze zijn verdraaid, zowel door leden van het Besturende Lichaam alsook door anderen. Ik beschik over een uitgebreid dossier dat getekende brieven bevat en de nauwkeurigheid bevestigt van hetgeen hierboven is gezegd.

Een jaar na mijn uittreding uit het Besturende Lichaam hield president Fred Franz een toespraak tijdens een diploma-uitreiking van de Gileadschool, waarin hij het eerdere standpunt opnieuw invoerde. Nu was elke gedoopte man, vrouw of kind onder de Getuigen niet slechts een "bedienaar" of "dienaar" van God, maar weer een "geordineerde bedienaar". Hij betoogde daarbij dat zij hierop evenveel aanspraak maakten als de geestelijken van de christenheid.

Het is een feit dat in de vergaderingen over de vraag of men elke ge

doopte man, vrouw of kind onder de Getuigen een "geordineerde bedienaar" mocht noemen, door voorstanders nooit werd gezegd dat zij vonden dat Schrift zoiets *vereiste*. De argumenten waren altijd gebaseerd op de voordelen die dit met zich meebracht; voordelen en privileges die aan de geestelijkheid werden verleend, zoals vrijstelling van militaire dienst en bepaalde belastingen. Dit was de doorslaggevende factor, niet de leer van de Schrift.

Op bladzijde 314 heeft u kunnen lezen dat Lyman Swingle het voor mij opnam en dat hij na de gebeurtenissen in het voorjaar van 1980 als hoofd van de schrijfafdeling werd vervangen door Lloyd Barry. Na het overlijden van Grant Suiter in 1983, werd Swingle aangesteld als secretaris-penningmeester van de Wachttorencorporatie. Dit plaatste hem in feite buiten de directe betrokkenheid met de schrijfafdeling. Ik twijfel er niet aan dat door zijn openlijke uitlatingen ten aanzien van de mogelijke feilbaarheid van sommige belangrijke leerstellingen van de organisatie, waarvan er enkele in dit boek zijn beschreven, veel leden van het Besturende Lichaam het raadzaam achtten dat hij werd overgeplaatst.

Aan het slot van hoofdstuk 10 wordt beschreven hoe Edward Dunlap op de leeftijd van bijna zeventig jaar gedwongen werd het hoofdbureau in Brooklyn te verlaten, nadat hij de organisatie gedurende bijna een halve eeuw gediend had. Zoals vermeld, nam hij zijn oude beroep als behanger weer op. Vandaag de dag is hij in de tachtig en heeft hij het behangen moeten opgeven. Hij is nu werkzaam in drie deeltijdbanen, waaronder het geven van enkele colleges aan de Oklahoma State University. (Meer informatie is te vinden in het vervolg op dit boek, *In Search of Christian Freedom*, bladzijde 358.) In tegenstelling tot geruchten of roddel van Getuigen, had hij geen ambitie tot het vormen van een nieuwe organisatie. Evenmin sloot hij zich aan bij een bepaalde bestaande geloofsgemeenschap, maar komt hij gewoon in huiselijke samenkomsten met anderen bijeen om de bijbel te bespreken.

Bij hoofdstuk 11

Hier mijn antwoord op de dagvaarding voor een rechterlijke hoorzitting door de gemeente East Gadsden van Jehovah's Getuigen:

12 november 1981

Het lichaam van ouderlingen
Gemeente East Gadsden van Jehovah's Getuigen
2822 Fields Avenue
East Gadsden, AL 35903

Geliefde broeders,

Jullie brief van 6 november is dinsdagmiddag 10 november aangekomen. Het is mogelijk dat de brief die ik nu schrijf niet voor zaterdag aankomt. Ik zal daarom telefonisch contact opnemen met Theotis om te voorkomen dat de broeders onnodig naar de zaal gaan.

Ik heb Dan gevraagd jullie te laten weten dat ik zojuist een brief aan het Besturende Lichaam heb geschreven met het verzoek om een toelichting. Ik heb hem gezegd dat ik het op prijs zou stellen wanneer jullie zouden wachten met het ondernemen van rechterlijke stappen totdat ik antwoord heb gekregen. In jullie brief wordt hier niet op ingegaan. Misschien kunnen jullie mij schriftelijk inlichten omtrent jullie beslissing, voorzover mijn verzoek tenminste in behandeling is genomen. Zoals jullie misschien weten, heb ik veertig jaar van mijn leven doorgebracht in de volle-tijddienst. Ik ben pionier, speciale pionier, kringopziener, districtsopziener, zendeling, bijkantooropziener, medewerker van de Bethelfamilie en lid van het Besturende Lichaam geweest. Ik weet niet of jullie met betrekking tot die veertig jaar aanleiding zien om een zekere mate van terughoudendheid te betrachten in de zin dat jullie bereid zijn geduldig op een reactie uit Brooklyn te wachten. Ik hoop dat dat het geval zal zijn en dat jullie interesse in hun reactie net zo groot is als de mijne. -- Jakobus 2:12, 13.

Staan de drie handtekeningen onder de brief voor degenen die het rechterlijk comité gaan vormen? Zo ja, mag ik het lichaam van ouderlingen dan met alle respect verzoeken hun keuze in heroverweging te nemen? Uit hetgeen er is gezegd tijdens de vergadering met Wesley Benner en Dan Gregerson bleek dat Dan zichzelf presenteerde als de beschuldiger in deze zaak, aangezien hij aan het begin van de vergadering zei dat 'hij mij had zien eten met Peter Gregerson' (hetgeen enkele maanden geleden heeft plaatsgevonden, nog voor The Watchtower van 15 september 1981 uitkwam). Tot nu toe is mij geen beschuldiging van een andere veronderstelde overtreding bekend. Zijn die er? (Ik moet hiervan op de hoogte zijn -- en weten wie deze heeft ingebracht -- voor het geval ik in de gelegenheid wordt gesteld om zelf getuigen te hebben.) Hoe dan ook, het is in strijd met alle juridische maatstaven wanneer de beschuldiger zitting heeft in het lichaam dat rechtspreekt. Er zijn nog andere redenen waarom Dan niet de aangewezen persoon is om in die hoedanigheid op te treden, maar ik acht het niet nodig om naast hetgeen gezegd is hier nog verder op in te gaan.

Wanneer jullie het bovengenoemde punt behandelen, zou ik het zeer op prijs stellen wanneer jullie zouden willen nagaan of het niet raadzaam is het rechterlijk comité uit te breiden. De aanklacht heeft te maken met een nieuw standpunt van het Besturende Lichaam (personen die zich uit de gemeenschap hebben teruggetrokken worden nu gelijkgesteld met uitgesloten personen, hetgeen tot nu toe in de publicaties alleen beperkt is gebleven tot degenen die in militaire dienst gaan of meedoen aan een politieke activiteit). Bovendien heb ik vernomen dat enkele ouderlingen van het lichaam negatieve opmerkingen over mij hebben gemaakt. Aangezien zij niet persoonlijk met mij hebben gesproken, kan ik niet weten in hoeverre deze getuigenissen juist zijn. Aangezien hier vooringenomenheid een rol kan spelen, zou ik het zeer op prijs stellen indien er meer ouderlingen uit de gemeente bij betrokken zouden worden, om zo bij te dragen aan een eerlijke en onpartijdige bespreking.

Deze brief is aan de lange kant maar ik hoop dat jullie mij dat niet kwalijk zullen nemen nu mijn toewijding aan God, zijn Zoon en zijn geïnspireerde Woord alle in twijfel worden getrokken. Aanvaard mijn dank voor het in overweging nemen van de genoemde punten en moge Jehovah God en onze Heer Jezus

Christus de geest die jullie aan de dag leggen, goedkeuren. -- 2 Timótheüs 4:22; Filémon 25.

Jullie broeder,

De volgende brief werd nooit verstuurd vanwege het snelle optreden van het rechterlijk comité en de weigering een schriftelijke reactie af te wachten. Desondanks is de brief nuttig omdat hij een idee geeft hoe de zaak door het rechterlijk comité is behandeld:

23 november 1981

Het lichaam van ouderlingen van de Gemeente East Gadsden

Geliefde broeders,

Ik schrijf deze brief aan jullie als lichaam omdat ik graag wil weten of jullie werkelijk allemaal achter de behandeling van mijn zaak staan, zoals die tot nu toe is uitgevoerd.

Zoals jullie weten, heb ik een brief aan het Besturende Lichaam geschreven (gedateerd 5 november) waarin ik een verzoek heb gedaan om inlichtingen over de toepassing van het materiaal in *The Watchtower* van 15 september 1981, voorzover dit betrekking heeft op mijn persoonlijke situatie. Een gedeelte van de brief had te maken met andere kwesties. Ik sluit een kopie bij van het gedeelte dat gaat over de plaatselijke omstandigheden en de ouderlingen hier.

Toen ik werd gedagvaard voor een hoorzitting die op 14 november zou worden gehouden, bracht ik jullie onder de aandacht dat het rechterlijk comité in het geheel niet heeft gereageerd op mijn verzoek om een antwoord van het Besturende Lichaam op mijn brief af te wachten.

Op donderdag 19 november schreef het rechterlijk comité mij een brief die op donderdagmiddag werd verzonden en waarin ik werd gedagvaard voor een hoorzitting op zaterdag. Het was niet aannemelijk dat de brief mij nog voor vrijdag zou bereiken en als ik die vrijdag niet vroeg in de middag was thuisgekomen en naar het postkantoor was gegaan, dan zou de brief mij pas maandag hebben bereikt, twee dagen na het vastgestelde tijdstip van de hoorzitting. Het is dat broeder French mij ongeveer 24 uur voor het tijdstip van de hoorzitting opbelde, anders zou ik niet van de brief hebben geweten. Mijn vrouw legde hem uit dat wij zaterdag gasten zouden krijgen. (Een bezoek vanuit een andere staat van Amerika, afgesproken via een interlokaal gesprek.) Toen ik thuis kwam hoorde ik voor het eerst van de brief en ging naar het postkantoor om hem af te halen. Ik betreur de duidelijke gehaastheid waarmee alles wordt afgehandeld.

Broeders, misschien beschouwen jullie dit als een juiste manier van handelen. Ik hoop echter dat dat niet het geval is.

Daarbij komt nog dat ik vanmiddag een telefoontje kreeg van broeder French die mij meedeelde dat het rechterlijk comité aanstaande woensdag bijeenkomt om mijn zaak in behandeling te nemen, ongeacht of ik aanwezig ben of niet. Dit betekent dat zij hun handelwijze normaal en correct vinden en dat zij mij vanwege mijn reactie classificeren als iemand die 'herhaaldelijk weigert' om voor een rechterlijk verhoor te verschijnen.

Geloven jullie, nu jullie van de feiten op de hoogte zijn, dat dit werkelijk zo is? Ik heb nooit te kennen gegeven dat ik niet voor een rechterlijk comité wil verschijnen, maar ik heb juist een, naar ik meen, geldige en legitieme reden aangevoerd waarom ik met de vastgestelde datum niet akkoord kon gaan.

Op het moment dat broeder French mij vanmiddag belde was ik net bezig met het opstellen van een brief in antwoord op die van het rechterlijk comité. Daarin werd verklaard dat "het lichaam van ouderlingen op de hoogte was gebracht van het feit dat jij een brief had verzonden aan het Wachttorengenootschap en dat wij hadden besloten om het verhoor van het rechterlijk comité voort te zetten". In de brief wordt geen uitleg of reden gegeven waarom men het antwoord van het Besturende Lichaam op mijn brief niet wenst af te wachten. Toen ik broeder French vanmiddag vroeg wat de reden zou kunnen zijn dat men niet eerst het antwoord van hen wilde afwachten, was zijn antwoord dat het lichaam 'dit niet nodig vond'.

Ik accepteer het feit dat de volledige inzet van tweederde van mijn (bijna) zestig levensjaren in de dienst van God niet als een reden wordt gezien om mijn verzoek in overweging te nemen. Maar broeders, vinden jullie werkelijk dat de uitspraak 'wij vonden het niet nodig' een passend antwoord is op een dergelijk verzoek, ongeacht wie dat verzoek heeft gedaan?

Hechten jullie waarde aan het vaak herhaalde advies dat men bij de behandeling van een zaak beter teveel geduld, verdraagzaamheid en barmhartigheid kan tonen dan haast, striktheid en onbuigzaamheid. Is louter 'noodzaak' of beter gezegd het ontbreken ervan een verontschuldiging voor het niet opvolgen van dit advies? Welke houding sommigen van jullie ook ten aanzien van mij innemen, ik geloof in alle oprechtheid dat mijn verzoek een beter antwoord verdient dan ik tot nu toe heb ontvangen. Beginselen uit Spreuken 14:29; 25:8-10 lijken aan te geven dat jullie eigenlijk veel betere gronden zouden moeten hebben om jullie koers te rechtvaardigen.

Moge jullie beslissing een beslissing zijn waarvan jullie oprecht kunnen geloven dat deze Gods zegen wegdraagt en in overeenstemming is met het voorbeeld en de leer van Gods Zoon toen hij op aarde was. -- Matthéüs 5:5; 12:7.

Met hoogachting,

Hieronder de volledige brief waarin ik beroep aantekende tegen de beslissing om mij uit te sluiten:

8 december 1981

Het lichaam van ouderlingen van de gemeente East Gadsden

Geliefde broeders,

Door middel van deze brief wil ik beroep aantekenen tegen de beslissing van het door jullie aangestelde rechterlijk comité om mij uit te sluiten.

In een van de publicaties van het Genootschap over rechterlijke aangelegenheden, wordt gesteld dat "ouderlingen die dienst doen in een rechterlijk comité de zaken zorgvuldig dienen te overwegen, in het bewustzijn dat door bepaalde factoren de ene situatie wezenlijk van de andere kan verschillen. In plaats van uit te zien naar het toepassen van strakke regels, dien je veeleer in termen van beginselen te denken en elke

zaak op zichzelf te beoordelen". Over het geven van raad staat er in dezelfde publicatie: "Wees er zeker van dat de raad stevig op Gods Woord is gefundeerd. Neem voldoende tijd en probeer het hart van de persoon te bereiken. Neem de tijd om te luisteren. Wees er zeker van dat je over alle feiten beschikt. Bespreek de toepassing van de betreffende schriftplaatsen en vergewis je ervan dat hij het begrijpt. Neem, indien dat nodig is, tijd voor onderzoek alvorens raad te geven of zijn vragen te beantwoorden. Indien je de benodigde tijd niet kunt vrijmaken zou je er goed aan doen de zaak over te dragen aan een andere ouderling." (Zie bijgevoegde kopieën.)

Ik geloof niet dat in mijn geval deze dingen tot dusver zijn uitgevoerd. Ik vind het bedroevend dat men met zulk een buitengewone haast te werk is gegaan en een duidelijke tegenzin of onbekwaamheid aan de dag legt om 'de schriftplaatsen die erop van toepassing zijn te bespreken, zodat deze worden begrepen'. Een broederlijke benadering vraagt mijns inziens geduld in plaats van haast en vraagt mededogen en begrip in plaats van het star toepassen van richtlijnen.

Mijn omstandigheden zouden jullie niet onbekend moeten zijn. Na veertig jaar volle-tijddienst, waarin ik ontberingen, armoede, honger, dorst, koude, hitte, koorts, dysenterie, gevangenschap, de dreiging van publiekelijk geweld, geweerschoten en oorlog heb meegemaakt, in dictatoriale landen mijn leven en vrijheid heb geriskeerd, en dat alles onder voortdurende zware inspanningen, heb ik inmiddels de leeftijd van 58 jaar bereikt en kwam ik voor het probleem te staan huisvesting en werk te zoeken om mijzelf en mijn vrouw te kunnen onderhouden. Aangezien ik in 1940 meteen na het behalen van het diploma van de middelbare school ben gaan pionieren, had ik geen ervaring met wereldlijk werk en geen financiële middelen voor levensonderhoud. Het geld dat ik van het Genootschap heb gekregen (dat blijkbaar wordt beschouwd als een soort compensatie voor mijn veertig jaar van dienst) was minder dan wat de meeste mensen in één jaar verdienen en dekte slechts voor een deel onze beginkosten.

Peter Gregerson gaf mij werk en bood mij een standplaats aan voor de caravan die ik heb aangeschaft en nog moet afbetalen. Daardoor werd hij zowel mijn pachtbaas als mijn werkgever. Ongeveer zes maanden geleden heeft hij zich onder druk uit de plaatselijke gemeente teruggetrokken. Zoals jullie weten, is de enige grond voor mijn rechterlijke verhoor de beschuldiging dat ik met Peter Gregerson in een restaurant heb gegeten.

Enkele ouderlingen in deze regio zijn van mening dat het hun geoorloofd is met Peter Gregerson te eten aangezien zij in dienst zijn van de firma Warehouse Groceries en hij voorzitter is van de raad van bestuur. Toch heb ik een veel nauwere relatie met hem, omdat ik niet alleen voor Warehouse Groceries werk, maar ook voor hem persoonlijk. Op zijn land en aan zijn huis verricht ik werkzaamheden die van zodanige aard zijn dat er regelmatig dingen besproken moeten worden, vaak bij hem thuis, tijdens maaltijden of bij andere gelegenheden. Ik zie niet in waarom broeders hier niet een mededogende en begripsvolle houding zouden innemen, waarbij mijn omstandigheden in overweging worden genomen en 'de factoren onderkend worden die de ene situatie wezenlijk van de andere doet verschillen'.

Tijdens het rechterlijke verhoor heeft slechts een van de twee getuigen een verklaring gegeven die betrekking had op gebeurtenissen ná publicatie van The Watchtower van 15 september 1981, waarin personen die zich teruggetrokken hebben in de categorie van uitgeslotenen worden geplaatst. Eén getuige verklaarde dat hij mij met Peter en Janet Gregerson in een restaurant had gezien, maar gaf toe dat dat in de zomer was, en dus vóór de publicatie van het genoemde tijdschrift. Tenzij

men in ex post facto wetten gelooft, lijkt zijn getuigenis nauwelijks relevant.

De tweede getuige verklaarde mij wat korter geleden, samen met mijn vrouw en Janet Gregerson (die zich niet heeft teruggetrokken), een restaurant te hebben zien binnengaan, kort daarop gevolgd door Peter Gregerson. Deze zelfde getuige heeft samen met een ouderling uit de gemeente East Gadsden en nádat The Watchtower van 15 september 1981 was uitgekomen, twee keer met Peter Gregerson in een restaurant gegeten. Bij geen van deze gelegenheden heeft Peter Gregerson het initiatief genomen en hen uitgenodigd bij hem aan tafel te komen zitten, maar in beide gevallen werd hij door deze twee mensen uitgenodigd aan te schuiven en een ongedwongen gesprek met hen te hebben. Kennelijk werd het niet nodig geacht hierover een rechterlijke hoorzitting te houden, maar werd die ene gelegenheid waarbij ik met Peter Gregerson heb gegeten wel als zodanig beschouwd. Ik noem dit slechts omdat jullie mij in jullie brief van 19 november verzekeren dat de ouderlingen die mijn zaak in behandeling hebben, geen vooroordeel tegen mij zouden hebben en mij objectief zouden benaderen. Door de duidelijke ongelijkheid van behandeling is het moeilijk er vertrouwen in te hebben dat dit inderdaad het geval is. Het roept ernstige vragen op met betrekking tot de beweegredenen voor de rechterlijke maatregelen zelf, maar ook met betrekking tot het genomen besluit.

Zo vind ik de beschuldiging die tegen mij is ingebracht ook moeilijk te begrijpen als ik deze bezie in het licht van wat er in het gebied rond Gadsden gebeurt. Het is niet moeilijk een aantal gelegenheden op te noemen waarbij ouderlingen hebben gegeten of op andere wijze sociaal contact hebben gehad met teruggetrokken of uitgesloten personen, omdat die gelegenheden talrijk zijn. Toch ben ik om de een of andere reden de enige die onder beschuldiging is gesteld. Als het standpunt is dat men eenvoudigweg bij mij begint, waarom dan juist bij mij, omdat er in mijn geval slechts één getuige is en slechts één 'overtreding' sinds het verschijnen van The Watchtower van 15 september 1981? Ook hierdoor rijzen er bij mij vragen als het gaat om objectiviteit en een onpartijdige motivering.

Misschien kan men zeggen dat ik geen berouw heb getoond voor het feit dat ik met Peter Gregerson heb gegeten. Om berouw te tonen dien ik er echter van overtuigd te zijn dat ik ten overstaan van God een zonde heb begaan. Die overtuiging kan alleen Gods Woord mij geven omdat alleen dat Woord geïnspireerd en op alle punten betrouwbaar is. (2 Timótheüs 3:16, 17) Uit de Schrift maak ik op dat loyaliteit aan God en zijn Woord op de allereerste plaats, en loyaliteit aan al het andere op de tweede plaats komt. (Handelingen 4:19, 20; 5:29) Bovendien maak ik uit de Schrift op dat het noch mij, noch een willekeurig ander mens of groep van mensen is toegestaan, op straffe van 'een leugenaar te blijken' of zelfs goddelijke plagen te ontvangen, iets aan dat Woord toe te voegen. (Spreuken 30:5; Openbaring 22:18, 19) Ik neem zulke schriftuurlijke waarschuwingen niet licht op. Met het oog op alle schriftuurlijke vermaningen om niet over anderen te oordelen, koester ik een gezonde vrees dat ik mijzelf (of een willekeurig ander mens of groep van mensen) als wetgever opwerp, en voel ik mij gedwongen slechts Gods Woord zo'n oordeel te laten uitspreken. Om daar aan te voldoen wil ik er zeker van zijn dat ik niet slechts een bepaalde door mensen opgestelde richtlijn volg, die als een goddelijke richtlijn naar voren wordt gebracht maar in feite niet geïnspireerd is en niet door Gods Woord wordt ondersteund. Ik wil mij niet schuldig maken aan een aanmatigende en schaamteloze houding door over iemand te oordelen over wie God bij monde van zijn geschreven Woord niet oordeelt. -- Romeinen 14:4, 10-12; Jakobus 3:11, 12; zie ook Commentary on the Letter of James, blz. 161-168.

Ik verzeker jullie dat als jullie mij aan de hand van de Schrift helpen inzien dat eten met Peter Gregerson een zonde is, ik deze zonde nederig voor God wil belijden. Degenen die tot nu toe met mij hebben gesproken, hebben mij zo'n inzicht niet verschaft, maar hebben het bovengenoemde tijdschrift als hun "autoriteit" aangewend (dit woord werd door de voorzitter van het rechterlijk comité gebruikt). Ik heb begrepen dat alle autoriteit binnen de christelijke gemeente moet zijn afgeleid van, en stevig gefundeerd dient te zijn op het Woord van God. Spreuken 17:15 stelt: "Al wie de goddeloze rechtvaardig verklaart en al wie de rechtvaardige goddeloos verklaart -- ja, deze beide zijn iets verfoeilijks voor Jehovah." Ik wil niet verfoeilijk voor God zijn en vat dit daarom zeer ernstig op.

Ik aanvaard de schriftuurlijke leringen in 1 Korinthiërs 5:11-13 en 2 Johannes 7-11, en heb degenen met wie ik heb gesproken verzekerd dat ik niet het verlangen heb om met het soort van mensen dat daar wordt beschreven, namelijk goddeloze personen en antichristen, om te gaan of te eten of hen in mijn huis te ontvangen. Ik heb er erg veel moeite mee deze schriftplaatsen van toepassing te brengen op de persoon om wie het in de zaak die tegen mij is aangespannen, gaat, namelijk Peter Gregerson. Onder druk heeft hij zich uit de gemeente van Jehovah's Getuigen teruggetrokken, maar zoals jullie weten merkt hij in zijn brief het volgende op:

Gisteren werd mij onder de aandacht gebracht dat ik veel broeders in Gadsden en onze kring heb verontrust. Ik had het zelf niet zo ver willen laten komen.

Het is waar dat er bij mij ernstige twijfels zijn gerezen over een aantal leerstellingen van het Wachttorengenootschap. Ik wil echter twee belangrijke punten naar voren brengen. Ten eerste heb ik in de gemeente niet actief over deze dingen gesproken. Ik heb er zelfs niet met het lichaam van ouderlingen over gesproken, omdat ik bang was dat er in de gemeente ongewild over gesproken zou worden. Slechts heel weinig mensen heb ik erover "in vertrouwen" genomen. In bijna alle gevallen ging het om familieleden.

Ten tweede is mijn zienswijze met betrekking tot Jehovah God, Christus Jezus en de fundamentele leerstellingen van de bijbel, zoals die over de opstanding, niet veranderd.

Voor mijn rechter Jehovah God verklaar ik dat ik mij niet bewust ben van enig gedrag waaruit zou kunnen blijken dat ik een geen christen meer ben. Bijna 50 jaar lang, vanaf de winter van 1931-1932 toen mijn vader mij voor het eerst naar de vergaderingen meenam, ben ik een geregelde en hardwerkende Getuige van Jehovah geweest. Mijn goede naam en reputatie zijn mij veel waard, zowel onder jullie als in de gemeenschap in het algemeen.

Om mijn "goede naam" te behouden en opdat er tussen en onder jullie geen verdere moeilijkheden en onrust zullen zijn, trek ik mij hierbij uit de organisatie terug.

Hiermee verandert niets aan mijn respect voor het goede dat door het Wachttorengenootschap tot stand is gebracht. Het doet geen afbreuk aan mijn vriendschap en liefde voor jullie als personen en het spreekt vanzelf dat jullie houding ten opzichte van mij hierbij geen rol zal spelen.

Met hoogachting.
P. V. Gregerson

[Tot zover de kopie van de brief van Peter Gregerson. Mijn brief waarin ik beroep aantekende, vervolgt dan met:]

Hij stelt dat hij zich "niet bewust [is] van iets waaruit zou blijken dat [hij] een niet-christen is", wat betekent dat hij niet tot het soort van personen behoort die in 1 Korinthiërs 5:11-13 worden beschreven. Hij belijdt zijn geloof in Jehovah God, zijn Zoon en de fundamentele leerstellingen, wat ertegen

pleit om hem te zien als deel van de klasse van personen die worden beschreven in 2 Johannes 7-11. Voor zover ik weet heeft niemand deze uitspraken betwist of weerlegd. Als ik hem zou behandelen als een goddeloze of een antichrist, zonder duidelijke schriftuurlijke basis hiervoor, dan zou ik, naar ik geloof, het gevaar lopen dat God mij zou verwerpen.

Elk van de ouderlingen die ik heb gesproken, inclusief de drie leden van het rechterlijk comité, heb ik gevraagd of zij Peter Gregerson zien als degenen beschreven in 1 Korinthiërs 5:11-13 en 2 Johannes 7-11, namelijk goddelozen of antichristen. Zij waren duidelijk terughoudend in hun oordeel dat deze schriftplaatsen op hem van toepassing zijn, en toch zijn dit de enige schriftplaatsen waarin het uitdrukkelijke gebod wordt gegeven dat een christen met zulke personen niet zal eten. Is het eerlijk te verlangen dat ik deze schriftplaatsen op hem van toepassing breng en hem daarmee veroordeel als een persoon met wie men niet zal eten, terwijl mijn rechters waar ik voor gesteld wordt, niet hetzelfde willen of kunnen doen? Tot nu toe kan ik niet van mening zijn dat deze schriftplaatsen op Peter Gregerson van toepassing gebracht kunnen worden. Jullie zullen mij daarbij behulpzaam moeten zijn.

Ik kan begrijpen dat de ouderlingen wat henzelf betreft ervoor terugschrikken te verklaren dat zij Peter Gregerson willen indelen bij het soort van personen dat beschreven werd door de geïnspireerde apostel in 1 Korinthiërs 5:11-13, namelijk hoereerders, hebzuchtige personen, afgodendienaars, beschimpers, dronkaards en afpersers. Ik kan mij ook nauwelijks voorstellen dat iemand van jullie zelf in het lichaam van ouderlingen hier ook maar in de verste verte aan denkt. Laat het mij alsjeblieft weten als ik het verkeerd heb.

Daarmee blijven degenen over die in 2 Johannes 7-10 worden beschreven, namelijk antichristen. Kunnen jullie je voorstellen waarom ik, alvorens deze verzen op iemand van toepassing te brengen, diep in mijn hart overtuigd wil zijn dat ik dit met recht kan doen? De apostel Johannes, die als enige deze term gebruikt, beschrijft zo iemand in de volgende woorden: "Wie anders is de leugenaar dan degene die loochent dat Jezus de Christus is? Dit is de antichrist, degene die de Vader en de Zoon loochent." (1 Johannes 2:22) "Maar elke geïnspireerde uiting die Jezus niet belijdt, spruit niet uit God voort. Wat meer is, dit is de geïnspireerde uiting van de antichrist . . . ." (1 Johannes 4:3) "Want er zijn vele bedriegers tot de wereld uitgegaan, personen die de komst van Jezus Christus in het vlees niet belijden. Dit is de bedrieger en de antichrist." (2 Johannes 7) Zich hierop baserend, merken sommige commentaren (vaak aangehaald in de publicaties van het Genootschap) het volgende op:

In Barnes' Notes on the New Testament wordt gezegd: "Hieruit wordt duidelijk dat Johannes hieronder al degenen verstaat die ontkennen dat Jezus de Messias is, of dat de Messias in het vlees is gekomen. . . . Zij sloten zich aaneen tégen hem, en hingen leerstellingen aan die in feite volledig tegen de Zoon van God ingingen."

Uit Lange's Commentary: "αντι [anti] kan zowel vijandschap als in-de-plaats-stelling aangeven. In de eerste betekenis duidt dit voorvoegsel op de tegenstander van Christus, de antichrist, in de tweede betekenis op de voorwender- of pseudo-Christus . . . . De antichristen ontkennen dat Jezus de Christus is, dat Hij niet in het vlees gekomen is, dat Hij niet de Zoon van God is, dat hij niet van God afkomstig is. Deze lering is het ontkennen van de waarheid, de leugen, zijzelf zijn LEUGENAARS, en volgens Johannes 8:44 de kinderen van de duivel, de vader van de leugen. ([1 Johannes] 3:3-10) . . . . De antichrist en de antichristen moeten worden beschouwd als

'uitdrukkelijk met Satan verbonden', en deze twee woorden worden hier niet gebruikt in de betekenis van plaatsvervangend-voor, maar juist vijandig-gezind-aan Christus . . .; de antichrist is vóór alles het instrument en werktuig van Satan."

Gelooft iemand van jullie in het lichaam van ouderlingen in ernst dat Peter Gregerson tot dit soort van personen gerekend moet worden?

Jezus Christus zei dat "wie zijn broeder met een verfoeilijk minachtend woord aanspreekt, . . . rekenschap [zal] moeten afleggen voor de Hoge Raad; terwijl eenieder die 'Gij verachtelijke dwaas!' zegt, in aanmerking zal komen voor de vurige Gehenna". (Matthéüs 5:22) Ik voor mijzelf zou liever een "verachtelijke dwaas" genoemd willen worden dan het etiket "antichrist" opgeplakt krijgen. Er kan in de bijbel zeker geen belastender woord gevonden worden. Als zelfs het onjuist toepassen van de uitdrukking "verachtelijke dwaas" iemand voor Gehenna in aanmerking kan doen komen, hoeveel te meer geldt dit dan wel voor de onjuiste toepassing van "antichrist"? Ik zou zo'n ernstig risico zeker niet willen lopen en ben ervan overtuigd dat jullie ieder voor jezelf dat risico ook zorgvuldig zullen willen mijden. In Matthéüs 12:36 zegt Jezus: "Ik zeg u dat de mensen van elk nutteloos [onverschillig, Revised Standard Version; ongegrond, Jerusalem Bible] woord dat zij spreken, rekenschap zullen geven op de Oordeelsdag." Niemand van ons kan zo'n waarschuwing licht opnemen! Niemand van ons kan de verantwoordelijkheid voor zijn keuzen op anderen afschuiven wanneer hij ten onrechte, zonder gegronde redenen, iemand niet waardig acht om mee te eten, omdat deze persoon 'vijandig gezind aan de Christus' zou zijn! Toen Gods Zoon op ernstige wijze benadrukte dat wij tegenover hem en zijn Vader onze persoonlijke verplichtingen en verantwoordelijkheden hebben, zei hij: "[Weet] dat ik het ben die de geheimste gedachten en harten onderzoekt, en ik zal eenieder van u geven overeenkomstig uw daden." -- Openbaring 2:23.

Wil ik loyaal zijn aan God, dan ben ik verplicht mij door mijn geweten dat door deze geschriften is gevormd, te laten leiden. Kom ik door het volgen van mijn geweten onder een oordeel te staan? Toen de kringdienaar bij mij thuis was zei hij dat 'het Besturende Lichaam iemands geweten terzijde kan schuiven'. Toen hij zei dat hij -- om zijn eigen woorden te gebruiken -- "napraat wat het Besturende Lichaam zegt", leek het mij dat hij op dat moment op eigen gezag sprak, want ik kan mij geen publicatie van het Genootschap herinneren waarin dergelijke uitspraken worden gedaan. Maar nog belangrijker: ik ken geen schriftgedeelten die zo'n zienswijze ondersteunen. De geïnspireerde apostel vertelt ons dat, zelfs als een handelwijze op zich goed is, degene die twijfelt bij wat hij doet "reeds veroordeeld" is, want "alles wat niet uit geloof is, is zonde". (Romeinen 14:23) Als mijn geweten bijgesteld moet worden, moet dat gebeuren door de macht en kracht van Gods Woord, niet door slechts menselijke redenaties, want ik ben vastbesloten "God . . . waarachtig bevonden [te laten worden], ook al wordt ieder mens een leugenaar bevonden", en dus vastbesloten tot diegenen te behoren die "het woord van God [niet] vervalsen; maar [zichzelf] door de waarheid openbaar te maken [aanbevelen] aan ieder menselijk geweten ... voor het oog van God". -- Romeinen 3:4; 2 Korinthiërs 4:2.

Ik ben op dit alles zo uitvoerig ingegaan omdat ik jullie het probleem duidelijk wil maken dat rijst als er van mij gevraagd wordt onvoorwaardelijk en zonder gewetensbezwaren een bepaalde zienswijze te aanvaarden, namelijk dat de brief van Peter Gregerson (hier geciteerd) iemand het recht verschaft te zeggen dat Peter door die brief automatisch een goddeloos persoon is geworden met wie een christen niet zal eten. Heb ik de bedoelingen van de Schrift die mij er op dit moment van weerhouden

zo'n automatisch oordeel uit te spreken, niet goed begrepen? Wordt hierin iets anders gezegd dan ik er meen uit te kunnen halen? En loop ik, omdat ik door mijn geweten wordt aangezet trouw aan Gods Woord te blijven, nu zelf ook het gevaar veroordeeld te worden als een goddeloos persoon met wie men niet zal eten? Drie mannen onder jullie hebben zo'n oordeel uitgesproken. Ik schrijf dit niet alleen uit bezorgdheid en ten dienste van hen, maar ik denk daarbij ook aan jullie. Als ik het fout heb en Gods Woord iets anders zegt dan ik erin lees, zal ik jullie terechtbrenging aan de hand van dat geïnspireerde Woord van God niet alleen aanvaarden, maar ook verwelkomen.

Voor ieder lid van het lichaam van ouderlingen sluit ik een kopie van deze brief bij, omdat het rechterlijk comité dat over mij heeft geoordeeld door jullie werd aangesteld. Tevens stuur ik kopieën aan het Besturende Lichaam en de dienstafdeling van het Lichaam, omdat jullie als ouderlingen door hen zijn aangesteld. Zoals jullie weten heb ik het Besturende Lichaam op 5 november 1981 om een nadere toelichting gevraagd, en wel als volgt:

"Enkele ouderlingen hier in de gemeente hebben in de informatie in *The Watchtower* van 15 september 1981 aanleiding gezien van mij te verlangen dat ik mijn houding ten opzichte van Peter Gregerson, een man op wiens grond ik woon en voor wie ik werk, herzie. Zij stellen dat, aangezien hij zich heeft teruggetrokken, ik hem dien te bezien als iemand met wie men niet zal eten -- als een goddeloos persoon of een antichrist -- en dat ik het verdien te worden uitgesloten als ik mij niet aan dit standpunt conformeer. Aangezien ik de 60 nader en geen financiële middelen heb, is het mij onmogelijk te verhuizen of ander werk te vinden. Daarom zou ik het bijzonder op prijs stellen indien jullie mij willen laten weten of jullie uitspraken in de bewuste uitgave van het tijdschrift werkelijk zo geïnterpreteerd moeten worden, namelijk dat het feit dat ik ben ingegaan op een uitnodiging van mijn 'huisbaas' en werkgever om met hem te gaan eten, een reden voor uitsluiting is. Als zij, in plaats daarvan, verder zijn gegaan dan de bedoeling is van hetgeen gepubliceerd werd, zou enige aanbeveling tot matiging mij steun verschaffen in een situatie die mogelijk bezwarend kan zijn. Ik zou het op prijs stellen indien jullie enige toelichting hierop zouden willen geven, hetzij direct, hetzij via een van jullie afdelingen."

Ik heb jullie herhaaldelijk verzocht met jullie acties in deze zaak te wachten totdat zij dit verzoek om een toelichting hebben beantwoord. Helaas zijn jullie hier tot nu toe niet op ingegaan. Ik hoop dat jullie dit deze keer wel willen doen.

Met oprechte gevoelens,

De volgende brief aan het Besturende Lichaam, ging tezamen met een kopie van de hierboven afgedrukte brief:

11 december 1981

Aan het Besturende Lichaam van Jehovah's Getuigen
Brooklyn, New York

Geliefde broeders,

In mijn brief van 5 november 1981 vroeg ik jullie om opheldering omtrent het ingenomen standpunt in The Watchtower van 15 september, waarin wordt gezegd dat personen die zich hebben teruggetrokken op één lijn dienen te worden geplaatst met

uitgeslotenen en waarin tevens de wijze waarop alle Jehovah's Getuigen zulke personen dienen te bezien en te behandelen, nader wordt aangegeven. Ik heb in die brief van mijn bezorgdheid blijk gegeven betreffende de mogelijke gevolgen die dit materiaal zou kunnen hebben.

Inmiddels hebben de plaatselijke ouderlingen in de gemeente waarbij ik aangesloten ben, dat materiaal als hun "autoriteit" aangewend om een uitsluitingszaak tegen mij te beginnen. Zij hebben mij ervan beschuldigd dat ik met een teruggetrokken persoon, op wiens grond ik woon en die tevens mijn werkgever is, in een restaurant heb gegeten.

Ik sluit een kopie bij van het bezwaarschrift dat ik bij de plaatselijke ouderlingen heb ingediend. Als de maatregelen die het rechterlijk comité heeft genomen jullie goedkeuring hebben en in overeenstemming zijn met de bedoelingen van het door jullie gepubliceerde materiaal, dan is het bezwaarschrift voor jullie wellicht niet van belang. Als dit echter niet zo is en jullie tegen deze maatregelen bedenkingen hebben (niet alleen waar het mij betreft, maar tevens waar in het algemeen reacties op deze publicatie verwacht kunnen worden), dan kan ik mij voorstellen dat jullie stappen zouden willen ondernemen om de uitwerking die dat materiaal heeft, te matigen. Het bedrijf waar ik in dienst ben (Warehouse Groceries) heeft zo'n vijfendertig tot veertig medewerkers in dienst, die werkzaam zijn op de kantoren en in tien vestigingen. Zowel de voorzitter van de directie, als het hoofd van de "non foods"-tak van het bedrijf zijn teruggetrokken Getuigen. Andere medewerkers, waaronder de manager van een van de grotere vestigingen, zijn uitgesloten personen. De opheldering waarom ik in mijn brief heb gevraagd, kan dus een aantal personen in deze omgeving ten nutte komen.

Het moge duidelijk zijn dat het effect van het standpunt dat jullie in de publicatie hebben ingenomen gaandeweg sterker zal worden gevoeld, omdat het steeds meer personen zal aangaan. Als het consistent toegepast zal gaan worden, in plaats van op selectieve, vrij willekeurige wijze, zoals in mijn geval is gebeurd, kan het al gauw leiden tot het alleen al in deze omgeving uitsluiten van tientallen personen die niet moeilijk aan te wijzen zullen zijn. Denken jullie werkelijk dat er voor een dergelijke maatregel schriftuurlijke gronden zijn?

Broeders, aangezien de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het eerdergenoemde materiaal bij jullie rust, leek het mij nuttig jullie en jullie dienstafdeling van deze informatie te voorzien.

Met oprechte gevoelens,

Rt. 4, Box 440-F
Gadsden, AL 35904

Hieronder mijn brief van 20 december, waarin ik verzocht de samenstelling van het comité-van-beroep, zoals dat door de kringdienaar, Wesley Benner, was aangesteld, te wijzigen:

20 december 1981

Het lichaam van ouderlingen van de gemeente East Gadsden
Gadsden AL

Geliefde broeders,

Door middel van deze brief dien ik een verzoek in een comité-van-beroep aan te stellen met een andere samenstelling. Een kopie van deze brief stuur ik aan de dienstafdeling van het

Besturende Lichaam en van het Wachttorengenootschap, omdat ik verlang dat er een comité wordt gevormd, samengesteld uit broeders woonachtig buiten dit gebied en buiten deze kring. De volgende redenen bewegen mij daartoe:

Op 15 december werd ik gebeld door Theotis French. Hij zei dat er een comité-van-beroep was gevormd bestaande uit Willie Anderson, Earl dan wel Felix Parnell (wie kon hij niet met zekerheid zeggen) en broeder Dibble (voor zover ik mij kan herinneren werd niet gezegd of het ging om broeder Dibble senior of junior). Ik zei hem dat ik een brief zou schrijven met daarin enige kanttekeningen betreffende de samenstelling van het comité. Ik vroeg hem waarom er geen beroep was gedaan op de ouderlingen uit de gemeente East Gadsden. Hij zei dat dat niet meer de gebruikelijke gang van zaken was en dat hij de kringdienaar had gevraagd de comitéleden te selecteren.

Op vrijdag 18 december heb ik Theotis geschreven om hem te vragen mij schriftelijk de namen te geven van degenen die definitief in het comité zouden plaats nemen. Ik heb deze brief diezelfde morgen gepost. 's Avonds belde Theotis op en vertelde mij dat het comité-van-beroep op zondag bijeen zou komen. Ik deelde hem mee dat ik hem een brief had gestuurd die hij binnen één of twee dagen zou moeten ontvangen. Zaterdagavond belde hij opnieuw om mij te zeggen dat hij de brief had ontvangen en dat het comité met mij wilde samenkomen op maandag, daarmee kennelijk doelend op 21 december. Evenals bij de aankondiging van de op zondag geplande vergadering, noemde hij geen tijd of plaats. Hij gaf mij wel de namen van de beoogde leden van het comité: Willie Anderson, Earl Parnell en Rob Dibble. Ik verzocht hem nogmaals mij de gegevens schriftelijk te doen toekomen. Vanochtend belde hij echter opnieuw en zei dat het comité-van-beroep voornemens was op maandag bijeen te komen (waarbij hij wederom tijd noch plaats noemde). Ik vertelde hem dat het passender zou zijn geweest wanneer het beoogde comité mij rechtstreeks had aangeschreven, in plaats van hem op te dragen mij te bellen, en ik vertelde hem dat ik bezwaar maakte tegen de beoogde samenstelling van het comité en dat ik deze brief zou schrijven teneinde een verzoek in te dienen om een comité van een andere samenstelling. Hij zei dat het beoogde comité sowieso op maandag bijeen zou komen. Ik gaf te kennen dat ik in de veertig jaar van mijn bediening nog nooit zo'n geforceerde aanpak had meegemaakt, waarop hij antwoordde dat de laatste bijscholingscursus van het Genootschap daarin verandering had gebracht (hoe precies zij hij niet). Hoewel ik mijn bezwaren tegen een dergelijke nietsontziende haast kenbaar maakte, zei hij dat het comité toch bijeen zou komen en dat ik, als ik iets te zeggen had, het bij die gelegenheid diende te doen. Ik benadrukte opnieuw dat ik om wijziging van de samenstelling van het comité verzocht.

Ik ben van mening dat ik goede redenen voor een dergelijk verzoek heb. Hieronder volgt een precieze uiteenzetting van deze redenen. Ik geef deze opdat zowel jullie, als de dienstafdeling juist geïnformeerd zijn en tevens om een en ander duidelijk vast te leggen.

Ik diende in het Dienstcomité van het Besturende Lichaam in de tijd dat er in veel gezinnen in Gadsden onrust ontstond in een zaak waarbij veel jongelui in dat gebied waren betrokken. Via de dienstafdeling werd mij duidelijk dat het plaatselijke comité ernstig in haar aanpak tekort schoot, waardoor het noodzakelijk was een speciaal comité te sturen om de zaak in goede banen te leiden. De kwestie staat mij nog helder genoeg voor de geest om jullie te kunnen verzekeren dat ik niet veel vertrouwen heb in een eerlijke hoorzitting indien in het comité-van-beroep iemand als broeder Anderson zitting heeft die een belangrijke rol had in het comité dat voor zulke ernstige fouten verantwoordelijk was. Bovendien weet ik, zowel uit in-

lichtingen die ik in die tijd van de dienstafdeling kreeg, als uit wat mij daarna persoonlijk ter oren is gekomen, dat Peter Gregerson zich actief heeft ingezet voor een onderzoek naar de handelingen van het plaatselijke comité, en daardoor wezenlijk heeft bijgedragen aan het tot stand komen van een door het Genootschap aangesteld comité, bestaande uit ouderlingen van buitenaf. Alles tezamen genomen is de keuze van de persoon van broeder Anderson als iemand die zou moeten dienen om een zaak te beoordelen waarin mijn verhouding tot Peter Gregerson aan de orde is, een keuze die bepaald niet garant staat voor een oordeelkundige, onpartijdige of objectieve behandeling van mijn zaak. Hoewel mag worden gehoopt dat broeder Anderson voordeel heeft getrokken uit de terechtbrenging door het onderzoekscomité, brengt de huidige aanpak van het voorgestelde comité-van-beroep, de haast van dit comité om snel tot een oordeel te komen en de grilligheid van de gebruikte methoden, alleen maar herinneringen naar boven aan de onjuist wijze waarop de zaken in het verleden zijn aangepakt. Ik denk dat jullie zullen begrijpen waarom ik tegen deze keuze reële bezwaren kan inbrengen en haar volledig onaanvaardbaar vind.

Wat de keuze van Earl Parnell betreft: de redenering hierachter is werkelijk onbegrijpelijk te noemen. Mag ik nogmaals naar voren brengen dat mijn verhouding met Peter Gregerson het punt is waarom het gaat en waarop alles wat de tegengetuigen naar voren hebben gebracht, was gebaseerd. Op basis van deze verhouding heeft het eerste comité uitgesproken dat ik zou moeten worden uitgesloten. Hoe kan men dan de keuze van Earl Parnell in mijn comité-van-beroep nog op verstandelijke gronden rechtvaardigen? Zoals jullie en ook de kringopziener zeer wel bekend is, is hij de vader van Dana Parnell die kort geleden gescheiden is van Vicki Gregerson, Peter Gregersons dochter. Zonder in detail op de zaak in te gaan volstaat het mij naar voren te brengen dat de verstandhouding tussen de twee families ernstig bekoeld is geraakt, en in het bijzonder de verstandhouding tussen de twee vaders. De kringopziener moet zich deze situatie zeker bewust zijn omdat tijdens zijn vorige bezoek aan Gadsden in een gesprek met Peter nog over Dana gesproken is. Zelfs voor iemand met slechts een gemiddeld inlevingsvermogen zou het toch duidelijk moeten zijn dat de keuze van Dana's vader, daar waar het gaat om het verschaffen van raad in een zaak waarin Peter Gregerson is betrokken, alles wat met een juist oordeel, een eerlijke behandeling of gewoonweg gezond verstand te maken heeft, onderuit haalt. Welke motivering of redenering kan tot zulk een keuze leiden?

De omstandigheden die gelden voor broeder Parnell gelden automatisch ook het derde lid van het voorgestelde comité, namelijk Rob Dibble. Hij is de schoonzoon van Earl Parnell, de man van Dana's zuster Dawn. Als het nodig is denk ik dat er getuigen te vinden zijn die aan kunnen geven dat Robs vrouw zich de scheiding tussen haar broer en Peter Gregersons dochter zeer heeft aangetrokken en zich zeer duidelijk over de kwestie heeft doen horen. Het is zeer waarschijnlijk dat zij datgene dat zij tegen anderen heeft gezegd ook aan haar eigen man heeft verteld. Zonder meer aan te nemen dat hij in een zaak kan optreden waarin iemands relatie tot Peter Gregerson aan de orde is, en dit met de vereiste afstandelijkheid waar het persoonlijke gevoelens betreft en met de benodigde objectiviteit, is naar mijn mening een te grote aanslag op datgene dat men van een goede rechterlijke procedure mag verwachten.

Dit alles in aanmerking nemende, verzoek ik vriendelijk om de vorming van een ander comité, samengesteld uit broeders die van buiten dit gebied en buiten deze kring afkomstig zijn. Op misschien één uitzondering na kan ik mij geen comité van drie personen voorstellen dat minder geschikt is om mijn zaak op een objectieve, onbevooroordeelde wijze te behandelen dan het comité dat nu verkozen is. Misschien werd de keuze van de

kringopziener ingegeven door een gehaaste beslissing, zonder zorgvuldige overweging van de hier geschetste factoren. Ofschoon men zou kunnen trachten deze factoren te weerleggen of weg te redeneren, zou liefde voor een eerlijke behandeling en liefde voor rechtvaardigheid een dergelijke handelwijze zeker in de weg staan. Een dergelijke liefde zal jullie naar ik hoop ertoe aanzetten te erkennen dat het comité-van-beroep er een dient te zijn dat een dergelijke poging tot rechtvaardiging niet van node heeft, maar in plaats daarvan zichzelf staande houdt, vrij van ernstige twijfel. -- 1 Timótheüs 5:21, 22.

Het zou goed zijn het Genootschap over deze punten te schrijven. Ik zou het zeer op prijs stellen als jullie dat zouden doen.

Om jullie te informeren: ik verwacht vandaag enkele gasten die meer dan 800 kilometer moeten reizen om ons te bezoeken en die slechts een paar dagen voor dit bezoek hebben kunnen uittrekken. Maandagmiddag heb ik een afspraak in Birmingham (die ik al een paar dagen geleden heb gemaakt). Hierdoor ben in maandagavond waarschijnlijk pas laat thuis. Voor verderop in die week staat er een reis naar een bestemming buiten Alabama op het programma die al geruime tijd geleden gepland is. Wij hebben daarbij afspraken gemaakt om bij verscheidene mensen te blijven logeren. Gedurende de dagen rond Nieuwjaar zullen diverse verre vrienden het vliegtuig nemen om ons te komen bezoeken. Na 5 januari heb ik daarentegen tijd om met het nieuw geselecteerde comité bijeen te komen en dit zal ook het Genootschap wat tijdsruimte geven om een en ander te regelen.

Mag ik jullie tot slot verzoeken schriftelijk met mij in contact te treden, zodat de herhaaldelijke omissies en problemen die ik reeds heb ondervonden zich niet zullen blijven opstapelen. Ik dank jullie voor jullie aandacht inzake deze kwestie.

Met oprechte gevoelens,

Rt. 4, Box 440-F
Gadsden AL 35904

Kopieën van bovenstaande brief werden verstuurd naar het Besturende Lichaam en naar de dienstafdeling, begeleid van de volgende brief.

20 december 1981

Aan het Watchtower Bible and Tract Society
Brooklyn N Y

Ter attentie van de dienstafdeling

Geliefde broeders,

Door middel van deze brief doe ik een beroep op jullie om zorg te dragen voor de totstandkoming van een comité-van-beroep dat mijn beroepszaak zal behandelen, een comité gevormd uit broeders van buiten het gebied van Gadsden en de kring waarin dit gebied ligt. De redenen waarom ik een beroep op jullie doe zijn uiteengezet in bijgesloten brief, gericht aan het lichaam van ouderlingen van de gemeente East Gadsden, onder dezelfde datum als deze brief.

De voorzitter van het eerste rechterlijk comité heeft mij verteld dat hij met jullie in contact heeft gestaan. Jullie zijn dus met de zaak bekend.

Het verzoek waarin ik vraag om een comité dat is samengesteld uit broeders van buiten de kring, dien ik in, enerzijds vanwege de aanzienlijke hoeveelheid geruchten en roddels welke

rondgaan en die mij via een omweg grotendeels weer hebben bereikt, anderzijds omdat ik van mening ben dat de keuze die door de kringdienaar, jullie aangestelde vertegenwoordiger, is gedaan, (wanneer jullie deze keuze beoordelen op grond van de inlichtingen die in de bijgesloten brief worden gegeven) laat zien dat zijn oordeel, om het eenvoudig te stellen, nogal tekort schiet.

Zoals gezegd in mijn brief van 8 december 1981 waarin ik beroep aanteken en die ik jullie reeds heb gestuurd, heeft broeder Benner bij zijn bezoek aan mij blijk gegeven van een dermate starre houding, dat deze weinig grond verschaft voor vertrouwen in zijn juiste oordeel waar het dit soort zaken betreft. Hij zei dat hij van mening is dat iemands geweten terzijde kan worden geschoven door beslissingen van het Besturende Lichaam (terwijl dit slechts aan de Schrift voorbehouden is). Hij verwees uitvoerig naar zichzelf als iemand die 'als een papegaai napraat' wat het Besturende Lichaam zegt. Zo'n houding geeft reden tot bezorgdheid, omdat deze op schokkende wijze doet herinneren aan de mentaliteit die gedurende een recente periode onder het Duitse volk tot zoveel ongerechtigheid heeft geleid, om maar niet te spreken van die mensen die zeer religieus ingesteld waren en die door de eeuwen heen onvoorwaardelijk de leiding van wat zij de "moeder"-kerk noemden, accepteerden en aanhingen. De keuze van de leden van het comité-van-beroep, door hem gedaan, draagt niet bij tot het wegnemen van deze bezorgdheid, eerder tot het voeden ervan. Ik denk dat de bijgesloten brief dit duidelijk maakt.

Ik verzoek jullie dringend actie te ondernemen om de duidelijke misstappen in deze zaak, te corrigeren. Ik dank jullie.

Met hoogachting,

Rt. 4, Box 440-F
Gadsden AL 35904

Ik had het Besturende Lichaam nu drie keer geschreven (op 5 november, 11 december en 20 december) en gevraagd zich over mijn zaak uit te spreken. In de acht weken die voorbijgingen, gerekend vanaf het moment van het schrijven van mijn eerste brief tot aan mijn uiteindelijke uitsluiting, kreeg ik op geen van deze brieven antwoord. Zelfs een bevestiging van ontvangst werd mij niet gezonden.

Bij hoofdstuk 12

Doordat verscheidene leden van het Besturende Lichaam zijn overleden is het Lichaam in grootte afgenomen van 18 leden tot slechts 10 leden op dit moment (1997). Een nieuw lid, Gerrit Lösch, aangesteld in juni 1994, komt uit Oostenrijk en is in 1941 geboren, *27 jaar na 1914*. Hij is in 1959 gedoopt, *zo'n 24 jaar na* de verandering in 1935 waarbij werd verondersteld dat toen een aardse in plaats van een hemelse klasse een roeping kreeg. Behalve Gerrit Lösch, die nu 56 jaar is, zijn alle andere mannen 'op leeftijd'. Thans, in 1997, is Ted Jaracz 72, Milton Henschel 77, Dan Sydlik 78, Lloyd Barry 81, Jack Barr 84, Albert Schroeder 86, Lyman Swingle 87 en Carey Barber en Karl Klein 92.

Het overlijden van Fred Franz op 22 december 1992 op de leeftijd van 99 jaar markeert in zekere zin het einde van een tijdperk – hij was het enige lid van het Besturende Lichaam dat gedoopt was in 1914, het jaar dat in het geloof van de Getuigen zo'n belangrijke rol speelt. Hij was ook het enige lid dat in dat jaar geen teenager meer was. Bovendien was hij waarschijnlijk het enige lid dat de grondlegger van de organisatie, Charles Taze Russell, nog persoonlijk heeft gekend. Hij was de architect van het grootste deel van het leerstellige raamwerk dat na de periode-Rutherford ontstond en hij formuleerde tevens het grootste gedeelte van het beleid inzake uitsluitingskwesties. De goddelijke "mantel", die verondersteld werd door Rutherford te zijn overgedragen (zie de bladzijden 100 tot 102 van dit boek), verdwijnt tezamen met hem.

Ik heb mijn oom na mijn terugtrekking uit het Besturende Lichaam en mijn latere uitstoting uit de organisatie een paar keer geschreven. Ik deed dit niet met het idee een antwoord te ontvangen (en heb dat ook nooit gekregen). Ook schreef ik hem niet omdat hij veel gezag bezat, maar slechts vanwege mijn gevoelens voor hem als lid van de familie en als persoon. Ik schreef hem om naar zijn gezondheid te informeren en om hem te verzekeren dat mijn belangstelling en bezorgdheid voor hem niet door het beleid of de gedragsregels van een menselijke organisatie werden beïnvloed. Ik had graag gewild dat het mogelijk was geweest hem op te zoeken en hem persoonlijk te spreken, want ik twijfel er niet aan dat hij zich bewust was van de wankele basis van veel van de leerstellingen van de organisatie. Hij was een man met een groot intellect en grote mentale discipline en hij kon diepgaande verhandelingen schrijven over bijbelse onderwerpen. Maar zijn niet aflatende toewijding aan een door mensen opgerichte organisatie bracht hem er kennelijk toe als haar voornaamste verdediger op te treden wanneer haar specifieke leerstellingen in het geding waren of wanneer haar organisatorische belangen leken te worden bedreigd, zelfs wanneer dit betekende dat de Schrift op een zodanige wijze moest worden "aangepast" dat deze het standpunt van de organisatie leek te ondersteunen. In zulke gevallen werd zijn intelligentie afgebogen naar wat welbeschouwd slechts fantasievolle vindingrijkheid was en een vermogen om lezers door middel van retoriek en schijnbare geloofwaardigheid tot gewenste conclusies te brengen.

Ik ontkom hierbij niet aan een zeker gevoel van droefheid. Ofschoon hij heeft meegemaakt dat het ledental van de organisatie van een paar duizend naar enkele miljoenen personen toenam, hij het hoofdbureau heeft zien groeien van slechts een paar panden tot hele stadsgedeelten

vol hoge gebouwen en hij haar druk-activiteiten heeft zien toenemen van een relatief bescheiden omvang tot dat van een internationaal uitgeversimperium, kan hij dit alles niet in het graf meenemen – en stellig heeft geen van deze getalsmatige en materiële factoren enige invloed op de vraag of God zijn goedkeuring dan wel zijn afkeuring zal uitspreken. Al ver voor zijn dood werd geen van zijn boeken nog gedrukt. Zij zullen uiteindelijk naast de gedenkwaardigheden van Rutherford en Russell komen te staan. Zijn zeer creatieve interpretaties van profetieën zoals die van Daniël, zullen in veel gevallen door andere interpretaties worden vervangen, en dit omdat de omstandigheden het vereisen. (Dit geldt reeds voor zijn interpretatie van de "koning van het noorden" en de "koning van het zuiden" uit Daniël 11:29-45, waarin de "koning van het zuiden" de door de V.S. geleide democratische krachten voorstelden en de "koning van het noorden" de door de Sovjet-Unie geleide communistische supermacht. Deze uitleg werd meer dan 30 jaar lang aangehangen, en wel vanaf 1958, het jaar waarin hij zijn boek *"Uw wil geschiedde"* schreef, helemaal tot aan 1991 in *De Wachttoren* van 1 september van dat jaar. De spanningen tussen deze supermachten zouden uiteindelijk hebben moeten leiden tot hun doodsstrijd tijdens het einde aller dingen. In plaats daarvan vond aan het eind van 1991 de ontmanteling van de Sovjet-Unie plaats en was het noodzakelijk dat in *De Wachttoren* van 1 november 1993 de vraag werd behandeld die veel Getuigen zich al stelden: "Wie is op dit moment eigenlijk de koning van het noorden?" – de schrijver kon geen duidelijk antwoord en geen nieuwe uitleg geven.)

Toen ik mijn oom op 28 juni 1988 schreef (nadat ik had gehoord dat hij hartproblemen had), blikte ik nog eens terug op wat ik zijn mooiste geschriften en toespraken vond. Daarin werden waardevolle principes naar voren gebracht die, als men zich er werkelijk aan wil houden, om heroverweging, ja, zelfs om verwerping van veel van de standpunten en aanspraken van de organisatie vragen. Ik schreef onder andere:

"Wij zijn beiden op leeftijd gekomen. Ik besef zeer goed dat wat de apostel zei, waar is, namelijk dat 'wij allen voor de rechterstoel van God zullen staan', alwaar 'een ieder van ons voor zichzelf rekenschap zal afleggen aan God'. Zijn Zoon zal op dat moment als rechter 'zowel de verborgen dingen der duisternis aan het licht brengen als de raadslagen der harten openbaar maken, en dan zal een ieder zijn lof van God ontvangen'. (Romeinen 14:10-12; 1 Korinthiërs 4:5) Overtuigd van uw kennis van de Schrift, kan ik niet aannemen dat u gelooft dat toewijding of loyaliteit aan een organisatie een bepalende

factor bij dat persoonlijke oordeel zal zijn en dat het veel betekenis zal hebben. Hoe ouder ik word en hoe dichter het einde van het leven nadert, hoe meer ik ervan overtuigd raak dat het meest waardevolle dat iemand kan achterlaten, een morele nalatenschap is. De waarde van die morele nalatenschap zal daarbij worden bepaald door de beginselen waar we voor gestaan hebben, beginselen die nooit ten behoeve van onszelf kunnen worden opgeofferd of weggepraat. De belangrijkste van deze beginselen zijn: volledige, zuivere toewijding aan God, onvoorwaardelijke onderwerping aan zijn Zoon als ons enige Hoofd, integriteit ten opzichte van de waarheid en deernisvol medeleven met anderen, niet omdat zij deel uitmaken van een door ons verkozen systeem, maar om wat zij als individuen zijn.

Ik hoop oprecht een dergelijke morele nalatenschap achter te kunnen laten. Zoals Phillips [een bijbelvertaler – vert.] Romeinen 14:7 weergeeft: 'De waarheid is dat we niet leven of sterven als losstaande eenheden. Alles wat we in het leven doen, verbindt ons aan de Heer, en als we sterven komen we oog in oog met hem te staan.' Ik hoop dat wij op zijn minst in dit opzicht een gemeenschappelijk raakvlak hebben en wij beiden het grote belang hiervan inzien."

Zoals het ook ging met mijn andere brieven, ontving ik ook op deze geen antwoord. Toch ben ik blij dat ik deze brief heb geschreven. Bij het overlijden van mijn oom, voelde ik mij niet alleen verdrietig om wat was, maar ook om wat had kunnen zijn.

Na het overlijden van Fred Franz kreeg de corporatie een nieuwe president en het was, zoals opgemerkt op de bladzijden 371-372 (geschreven in 1983), een logische stap dat Milton Henschel door het Besturende Lichaam als zijn opvolger werd aangesteld. Franz' dood maak de kans op veranderingen groter. Dit niet omdat – zoals sommigen denken – de corporatie nu een nieuwe president heeft, want het presidentschap van de corporatie verleent niet langer enige speciale macht of autoriteit. Fred Franz had veel invloed, niet vanwege het ambt dat hij in de corporatie bekleedde, maar omdat hij werd gezien als de belangrijkste bijbelgeleerde van de organisatie. Milton Henschel bezit dat aanzien niet.

Er zijn belangrijke veranderingen aangebracht in zowel leerstellingen als regelgeving. In *De Wachttoren* van 15 februari 1994 begon het proces zich af te tekenen. Het begin van het in vervulling gaan van Jezus' uitspraak over "tekenen in zon en maan en sterren, en op de aarde radeloze angst der natiën" werd verschoven van 1914 naar een

tijdstip *na* het begin van de "grote verdrukking". Evenzo werd het voorzegde 'bijeenvergaderen van de uitverkorenen van de vier windstreken', waarvan eerst werd geleerd dat het begon plaats te vinden vanaf 1919, naar de toekomst verschoven, en wel eveneens tot na het begin van de "grote verdrukking". Elk van deze nu losgelaten standpunten werd zo'n vijftig jaar lang onderwezen. Ofschoon verwelkomd als "nieuw licht", komen door de veranderingen de leerstellingen van het Wachttorengenootschap eenvoudigweg dichter in de buurt te liggen van de inzichten die reeds lang geleden werden gepubliceerd door diegenen die de organisatie veracht als "geleerden van de christenheid".
In de achtste druk van de Engelse uitgave van *Gewetensconflict* (september 1994) werd in de Appendix bij hoofdstuk 12 ingegaan op de nieuwe uitleg in *De Wachttoren* van 15 februari 1994 van gedeelten uit Matthéüs 24. Deze gedeelten zouden betrekking hebben op de komende "grote verdrukking". Ik merkte toen het volgende op:

"Het meest opmerkelijke is waarschijnlijk dat de uitdrukking 'dit geslacht' uit Matthéüs 24:34 en Lukas 21:32 – waarover regelmatig in *De Wachttoren* wordt geschreven – nergens in deze artikelen voorkomt en dus opvalt door afwezigheid. Het is moeilijk te zeggen of de organisatie thans in staat zal zijn Matthéüs 24:29-31 te betrekken op een punt *na* het begin van de 'grote verdrukking' en daarbij toch Jezus' uitspraak over 'dit geslacht', drie verzen later, toe te passen op de tijdsperiode beginnend in 1914. Maar, zoals aangetoond, is het redelijk te geloven dat het Besturende Lichaam zal uitzien naar een manier om te ontkomen aan de steeds moeilijker wordende situatie die is ontstaan doordat men de uitdrukking 'dit geslacht' (tezamen met de begeleidende woorden dat het 'geenszins zal voorbijgaan voordat al deze dingen geschieden') heeft gekoppeld aan het jaar 1914 dat steeds verder in het verleden komt te liggen.

Of deze nieuwe interpretatie eenvoudigweg de voorbereiding is voor een ingrijpende verandering in de toepassing van de uitdrukking, staat nog te bezien. Ongetwijfeld zal een uitleg waarbij 1914 als het 'begin van de laatste dagen' wordt aangehouden en waarbij tegelijkertijd de uitdrukking 'dit geslacht' van dat jaartal wordt losgekoppeld, de meest wenselijke zijn. Zoals gezegd, de organisatie kan 1914 nauwelijks volledig loslaten zonder een groot aantal leerstellingen die erop zijn gebaseerd, te ondermijnen. Maar als de uitdrukking 'dit geslacht' van 1914 kan worden losgekoppeld en kan worden toegepast op een periode met onbekende begindatum in de toekomst, dan zou het verstrijken van de tijd, het naderen van het derde millennium in het jaar 2000, en

zelfs het naderen van het jaar 2014, niet al te moeilijk uit te leggen zijn, in het bijzonder tegenover een achterban die getraind is datgene te accepteren wat hen door de 'getrouwe en beleidvolle slaaf'-klasse en haar Besturende Lichaam wordt voorgeschoteld."

Zoals gezegd werd het bovenstaande gedrukt in september 1994. Precies één jaar en twee maanden later werd in de uitgave van 1 november 1995 van *De Wachttoren* bijna letterlijk datgene gedaan wat in de achtste druk van *Gewetensconflict* werd gesuggereerd. Zoals verwacht, werd de uitdrukking "dit geslacht" (Matthéüs 24:34) van het jaar 1914 losgekoppeld. De betekenis van dat jaar werd echter gehandhaafd.

Dit komt tot uitdrukking in een nieuwe definitie van "dit geslacht". Ongeveer 70 jaar geleden verbond het tijdschrift *The Golden Age* van 20 oktober 1926 Jezus' woorden over "dit geslacht" met het jaar 1914 (latere uitgaven van *De Wachttoren* volgden daarin). Ongeveer 25 jaar later werd in het tijdschrift *De Wachttoren* van 15 augustus 1951 (bladzijde 250) verklaard: "Het is derhalve ons geslacht dat *het begin en het einde* van deze dingen, met inbegrip van Armageddon, zal zien." In de uitgave van 15 september 1951 (bladzijde 281) werd "dit geslacht" opnieuw met 1914 verbonden. Over Matthéüs 24:34 werd gezegd: "*Ongetwijfeld* is de *werkelijke betekenis* van deze woorden: de duur van een "geslacht" in de gewone betekenis des woords, zoals in Markus 8:12 en Handelingen 13:36 (NV), of de uitdrukking *is van toepassing op hen die in de vermelde periode leven.*"

In dit tijdschrift werd hieraan toegevoegd: "Dit betekent derhalve *dat er van 1914 af geen geslacht zal voorbijgaan totdat alles is vervuld*, en dat in een grote tijd van benauwdheid."

Meer dan veertig jaar lang werd in Wachttorenpublicaties het "geslacht" van Matthéüs 24:34 een *tijdgebonden* betekenis gegeven. Het ouder worden van het geslacht van 1914 werd keer op keer aangegrepen als een duidelijk bewijs van de kortheid van de overgebleven tijd.

Nu echter wordt, na herdefiniëring, het "geslacht" niet opgevat in tijdgebonden zin, waarbij jaartallen er een begin en eind aan geven, maar in kwalificerende zin. Dit betekent dat het door zijn *kenmerken* wordt gekarakteriseerd, zoals in het geval van het "goddeloze en overspelige geslacht" uit Jezus' dagen. Van dit geslacht wordt nu gezegd dat het "de volken der aarde [zijn] die het teken van Christus' tegenwoordigheid zien maar in gebreke blijven hun wegen te corrigeren", waarbij zij de vernietiging in Armageddon tegemoet gaan.[1]

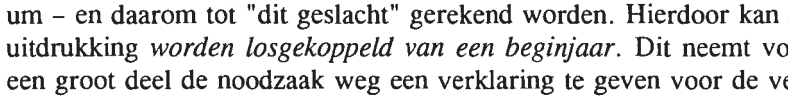
---

1 Deze uitleg komt vrijwel geheel overeen met de uitleg van Matth. 24:34 die b.v.

Het jaar 1914 wordt echter niet opzijgezet. Dat zou de organisatie niet kunnen doen zonder haar voornaamste leerstellingen en haar bijzondere aanspraken te ontkrachten. 1914 blijft gehandhaafd als het vermeende jaar waarin Christus in de hemel op de troon werd geplaatst, als het begin van Christus' tweede, onzichtbare tegenwoordigheid en als het begin van de "laatste dagen" van de "tijd van het einde". Bovendien schemert het jaartal nog door in de nieuwe definitie van "dit geslacht", zij het vaag, want het "teken van Christus' tegenwoordigheid" – dat door degenen die verdoemd zijn wordt gezien maar wordt verworpen of niet serieus wordt genomen – begon, zo is het uitgangspunt, wereldwijd zichtbaar te worden vanaf en na 1914.

Waarin ligt dan precies het verschil? Hierin: om tot "dit geslacht" gerekend te worden, is het niet langer nodig dat men 1914 heeft meegemaakt. Iedereen kan de veronderstelde tegenwoordigheid van Christus zien – zelfs in de jaren negentig, of eventueel in het volgende millennium – en daarom tot "dit geslacht" gerekend worden. Hierdoor kan de uitdrukking *worden losgekoppeld van een beginjaar*. Dit neemt voor een groot deel de noodzaak weg een verklaring te geven voor de verontrustende hoeveelheid tijd die sinds 1914 is verstreken en voor het snel afnemende aantal personen dat dat jaar heeft meegemaakt.

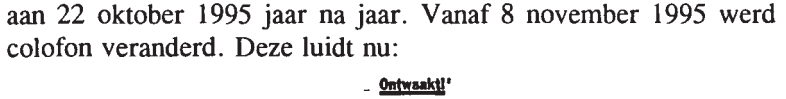
Het meest beeldende bewijs van deze verandering zien wij in de colofon van het tijdschrift *Ontwaakt!*. Tot 22 oktober 1995 stond daarin:

_ Ontwaakt!*

Waarom *Ontwaakt!* wordt uitgegeven *Ontwaakt!* is een tijdschrift voor het hele gezin. Het laat zien hoe u het hoofd kunt bieden aan de problemen van deze tijd. Het bevat nieuws-items, vertelt over mensen in allerlei landen en wijdt aandacht aan godsdienst en wetenschap. Maar het doet meer. Het blijft niet aan de oppervlakte, maar wijst op de diepere betekenis achter de huidige gebeurtenissen; het blijft daarbij altijd politiek neutraal en kent geen rassendiscriminatie. Het belangrijkste is echter dat dit tijdschrift vertrouwen opbouwt in de belofte van de Schepper dat hij een nieuwe wereld van vrede en zekerheid tot stand zal brengen voordat het geslacht dat de gebeurtenissen van 1914 heeft meegemaakt, voorbijgaat.

De uitspraak (in de laatste zin) dat "dit tijdschrift vertrouwen opbouwt in de belofte van de Schepper dat hij een nieuwe wereld van vrede en zekerheid tot stand zal brengen voordat het geslacht dat de gebeurtenissen van 1914 heeft meegemaakt, voorbijgaat", verscheen vanaf 1982 tot aan 22 oktober 1995 jaar na jaar. Vanaf 8 november 1995 werd de colofon veranderd. Deze luidt nu:

_ Ontwaakt!*

Waarom *Ontwaakt!* wordt uitgegeven *Ontwaakt!* is een tijdschrift voor het hele gezin. Het laat zien hoe u het hoofd kunt bieden aan de problemen van deze tijd. Het bevat nieuws-items, vertelt over mensen in allerlei landen en wijdt aandacht aan godsdienst en wetenschap. Maar het doet meer. Het blijft niet aan de oppervlakte, maar wijst op de diepere betekenis achter de huidige gebeurtenissen; het blijft daarbij altijd politiek neutraal en kent geen rassendiscriminatie. Het belangrijkste is echter dat dit tijdschrift vertrouwen opbouwt in de belofte van de Schepper dat hij een nieuwe wereld van vrede en zekerheid tot stand zal brengen die het huidige goddeloze, wetteloze samenstel van dingen binnenkort zal vervangen.

---

wordt gegeven in het boek *De komst van het Koninkrijk* van de gereformeerde theoloog Dr. H. Ridderbos (zie blz. 424 van dat boek).

Iedere verwijzing naar 1914 is nu geschrapt, waarmee deze belangrijke verandering duidelijk wordt. (De nieuwe formulering luidt: "... dat dit tijdschrift vertrouwen opbouwt in de belofte van de Schepper dat hij een nieuwe wereld van vrede en zekerheid tot stand zal brengen die het huidige goddeloze, wetteloze samenstel van dingen binnenkort zal vervangen.") In feite zou men kunnen denken dat "de Schepper" op de een of andere manier is teruggekomen op zijn "belofte" aan het geslacht van 1914.

Het staat nog te bezien welk effect deze belangrijke verandering op de leden zal hebben. Ik denk dat ouderen die reeds lang bij de organisatie zijn aangesloten en de hoop hebben gekoesterd de vervulling van Gods beloften nog te mogen meemaken, het meest door de verandering zullen zijn aangegrepen. Spreuken 13:12 zegt: "Verwachting die wordt uitgesteld, maakt het hart ziek, maar het begeerde is een boom des levens wanneer het inderdaad komt." Mochten deze mensen zich 'ziek van hart' voelen, dan is dit niet te wijten aan de Schepper, maar aan de mannen die bij hen valse verwachtingen hebben gewekt en hen daarmee hebben gevoed, verwachtingen die aan een jaartal waren gekoppeld.

Bij de jongeren of degenen die pas zijn toegetreden, zal de verandering niet zo hard aankomen. Men verpakt deze per slot van rekening in bewoordingen waarin op geen enkele manier de tekortkoming van de organisatie wordt toegegeven. De verandering wordt daarentegen gebracht als "voortschrijdend inzicht" en "toenemend licht". De nieuwelingen zijn er zich waarschijnlijk niet van bewust hoe krachtig het concept van "het geslacht van 1914" tientallen jaren lang naar voren werd gebracht en met welke stelligheid het werd beklemtoond als een onbetwiste aanduiding voor de "nabijheid van het einde". Zij realiseren zich waarschijnlijk niet hoe stellig werd beweerd dat het idee niet van menselijke, maar van goddelijke oorsprong was en dat het niet om een tijdtafel ging die op menselijke beloften was gebaseerd, maar op "Gods belofte". Het feit dat men veertig jaar lang God en zijn Woord met dit inmiddels verworpen concept heeft verbonden, maakt de verantwoordelijkheid die rust op degenen die dit deden, alleen maar zwaarder. Jehovah's woorden in Jeremia 23:21 zijn hier van toepassing:

> "Ik heb de profeten niet gezonden, toch hebben zijzelf gelopen. Ik heb niet tot hen gesproken, toch hebben zijzelf geprofeteerd."

Deze belangrijke verandering kon alleen tot stand komen na een beslissing door het Besturende Lichaam. Zoals vermeld, kwam de kwestie reeds in de jaren zeventig ter discussie. Ik kan er slechts naar gissen hoe er vandaag de dag in het Besturende Lichaam wordt gedacht en in

hoeverre de leden zich verantwoordelijk voelen. Ieder lid van dat lichaam wist en weet dat de organisatie een geschiedenis achter haar heeft van het vaststellen van jaartallen en het doen van voorspellingen. In de publicaties wordt hiervoor als excuus aangedragen dat men "er verlangend naar uitziet dat Gods beloften in deze tijd vervuld worden", alsof men er niet verlangend naar kan uitzien als men Gods tijdtafel niet kent en men God en zijn Woord niet aan de voorspellingen kan verbinden. Zij weten ook dat, hoewel er fout op fout werd gemaakt, de leiding van de organisatie ermee doorging nieuwe voorspellingen aan de broeders voor te schotelen. Zij weten dat het leiderschap keer op keer heeft geweigerd de volledige verantwoordelijkheid voor de fouten op zich te nemen en toe te geven dat zij, de leiders, het klaar en duidelijk bij het verkeerde eind hadden. Zij hebben geprobeerd hun imago en hun aanspraak op gezag te beschermen door te doen voorkomen als zouden de fouten door de leden zijn gemaakt. In een artikel over het onderwerp "Valse voorspellingen of ware profetieën", werd in de *Ontwaakt!* van 22 juni 1995 op bladzijde 9 gezegd:

> "*De Bijbelonderzoekers*, sinds 1931 bekend als Jehovah's Getuigen, verwachtten ook dat er in het jaar 1925 schitterende bijbelprofetieën in vervulling zouden gaan. *Zij vermoedden* dat dan de aardse opstanding zou beginnen, zodat getrouwe mannen uit de oudheid als Abraham, David en Daniël terug zouden komen. Recenter *veronderstelden veel Getuigen* dat gebeurtenissen die verband houden met het begin van Christus' duizendjarige regering wel eens een aanvang zouden kunnen nemen in 1975. *Hun verwachting* was gebaseerd op de gedachte dat het zevende millennium van de menselijke geschiedenis dan zou beginnen." (Cursivering door mij.)

In *De Wachttoren* van 1 november 1995 (bladzijde 17) waarin de nieuwe leerstelling werd gepresenteerd, werd dezelfde tactiek gevolgd:

> "Omdat *Jehovah's dienstknechten verlangend uitzien naar het einde van dit goddeloze samenstel, hebben zij soms gespeculeerd* over de tijd wanneer de 'grote verdrukking' zou uitbreken *en deze speculaties zelfs in verband gebracht met berekeningen omtrent de duur van een geslacht sinds 1914*. Wij zullen evenwel niet 'een hart van wijsheid bekomen' door erover te speculeren hoeveel jaren of dagen er wel met een geslacht gemoeid zijn, maar door erover na te denken hoe wij 'onze dagen tellen' wat het vreugdevol loven van Jehovah betreft (Psalm 90:12)." (Cursivering door mij.)

De leiders schuiven de verantwoordelijkheid, die in feite bij hen berust,

dus op de leden af, alsof de wijze waarop de leden tegen de materie aankeken het probleem zou zijn geweest. Hierbij wordt geen rekenschap gegeven van het feit dat de leden op geen enkele wijze aan de leer bijdragen en dat de leden hun hoop op bepaalde jaartallen vestigen, uitsluitend omdat *de leiders* van de organisatie hen van "geestelijk voedsel" voorzien dat duidelijk gericht is op het opbouwen van een dergelijke hoop. Ieder jaartal dat wordt genoemd en alle 'veronderstellingen', 'verwachtingen' en 'berekeningen' verbonden met zo'n jaartal, zijn *van de leiding* afkomstig en niet van de leden. We kunnen dit vergelijken met een moeder die tobt met kinderen die buikpijn hebben en die zegt dat zij niet goed hebben opgelet wat zij aten, terwijl de kinderen eenvoudigweg hebben gegeten wat de moeder hen voorzette, waarbij de moeder erop stond dat zij het opaten omdat het goed voor hen was. Zij strafte haar kinderen zelfs wanneer zij lieten merken dat zij het niet lekker vonden en zei hun dat zij nergens anders zulk goed, lekker en gezond eten kregen.

De mannen die nu in het Besturende Lichaam zitten weten allen dat gedurende de periode dat de leerstellingen van de organisatie over 1914 nog van kracht waren, het openlijk ter discussie stellen ervan, of het oneens zijn met deze leerstellingen, een reden voor uitsluiting was en dat er ook daadwerkelijk mensen om die reden zijn uitgesloten. Zij weten dat datgene waar nu in het *Wachttoren*-artikel voor wordt gepleit, namelijk een "hart van wijsheid" dat het speculeren op jaartallen mijdt en zich eenvoudigweg richt op het leven met God, precies dat "hart" is dat enkele medewerkers van het hoofdbureau in Brooklyn bezaten. Zij weten dat juist hun standpunt de voornaamste aanleiding vormde voor de beschuldigingen op basis waarvan deze medewerkers als "afvalligen" werden veroordeeld. Ik heb geen idee hoe de betreffende leden van het Besturende Lichaam op dit moment denken. Ik kan slechts zeggen dat, wanneer ik betrokken zou zijn geweest bij het schrijven van de artikelen die nu zijn gepubliceerd en ervoor medeverantwoordelijk zou zijn geweest, ik me waarschijnlijk enigszins lafhartigheid had gevoeld door het ontbreken van een open, manmoedige erkenning van de verantwoordelijkheid voor de ernstige misleiding en de ernstige veroordeling van oprechte mede-christenen.

Hen kennende, ben ik ervan overtuigd dat de mannen in het Lichaam oprecht geloven dat zij God dienen. Helaas gaat dat geloof vergezeld van een eveneens oprecht geloof dat de organisatie, aan het hoofd waarvan zij staan, Gods communicatie-kanaal is en boven alle andere religieuze organisaties op aarde is verheven, een geloof dat wijst op een geesteshouding waarbij zij de zwakke punten in de koers en geschiede-

nis van de organisatie loochenen. Hoe oprecht zij ook mogen zijn in hun verlangen om God te dienen, zij zien jammer genoeg niet in welke desillusie het teweeg kan brengen als apocalyptische voorspellingen falen, en hoezeer het geloof van de leden in de betrouwbaarheid en de waarde van de Schrift door zulk falen wordt verzwakt.

In *De Wachttoren* van 1 mei 1996 wordt nog een belangrijke verandering afgekondigd, ditmaal met betrekking tot een gedragsregel. Zoals aangetoond op de bladzijden 120-126 en 150-151 van *Gewetensconflict*, alsook op de bladzijden 257-268 van *In Search of Christian Freedom*, kwam aan het eind van de jaren '70 de kwestie van vervangende dienstplicht (wat inhoudt: werk in ziekenhuizen of ander werk ten behoeve van de gemeenschap) onder de aandacht van het Besturende Lichaam. Dit leidde tot talloze, langdurige en verhitte discussies. Er werd een onderzoek ingesteld bij alle 90 bijkantoren over de gehele wereld. Zoals eerder uiteengezet, gaven veel bijkantoorcomités, waaronder die van verscheidene grote landen, te kennen dat de betrokken mannelijke Getuigen de logica en de schriftuurlijke basis van het standpunt van de organisatie niet konden inzien. In een aantal gevallen trokken de bijkantoorcomités de juistheid van de gedragsregel in twijfel, waarbij zij schriftuurlijke redenen aandroegen waarom zij deze zaak als een zaak van het geweten beschouwden. (Zelf had ik zo'n veertien pagina's geschiedkundig, schriftuurlijk en ander, algemeen bewijsmateriaal aangedragen dat in dezelfde richting wees.)

Het onderwerp kwam in de periode van 28 januari tot 15 november 1978 in zes verschillende zittingen van het Besturende Lichaam aan de orde. Toen er gestemd moest worden, stemde in elke zitting een meerderheid van het Besturende Lichaam vóór een verandering. Maar de noodzakelijke tweederdemeerderheid werd pas in de zitting van 15 november bereikt. Deze hield echter minder dan een uur stand. Lloyd Barry, die met de tweederdemeerderheid voor een verandering had gestemd, kondigde na een onderbreking aan dat hij van mening was veranderd en dat hij nu voor de traditionele gedragsregel stemde. De regel bleef gehandhaafd.

Een jaar later, op 15 september 1979, werd er opnieuw gestemd. De ene helft was voor, de andere helft tegen een verandering.

De regel bleef daarna nog 16 jaar van kracht, totdat er in *De Wachttoren* van 1 mei 1996 werd afgekondigd dat het aanvaarden van vervangende dienst een zaak van het geweten is. In die 16 jaar hebben duizenden Getuigen, voornamelijk jonge mannen, in de gevangenis gezeten vanwege hun weigering om als vervanging voor militaire dienst allerlei

werkzaamheden te verrichten ten behoeve van de gemeenschap. Zelfs nog in 1988 werd er in een rapport van Amnesty International verklaard dat in Frankrijk "dat jaar meer dan 500 gewetensbezwaarden inzake militaire dienst, van wie het overgrote deel Jehovah's Getuigen, werden ingesloten". In datzelfde jaar werden er in Italië "naar verluidt ongeveer 1000 gewetensbezwaarden, het merendeel Jehovah's Getuigen, in 10 militaire gevangenissen ingesloten vanwege hun weigering om militaire dienst of vervangende burgerdienst te verrichten".[2]

Maar hiermee is nog niet alles gezegd. Als namelijk dat ene lid van het Besturende Lichaam in 1978 zijn stem niet had gewijzigd, dan zou van deze mannen nauwelijks iemand naar de gevangenis zijn gegaan, aangezien uit de verslagen van de bijkantoorcomités blijkt dat deze jonge mannen niet op grond van hun *eigen* geweten voor de gevangenis kozen. Zij deden dit omdat zij zich verplicht voelden een door de organisatie opgelegde gedragsregel te volgen.

Hoewel de verandering zonder twijfel moet worden toegejuicht, gaan de gedachten toch uit naar al die mannelijke Getuigen die bij elkaar duizenden jaren hebben verloren, jaren waarin hun de vrijheid werd ontnomen met familie en vrienden om te gaan, te werken aan hun eigen financiële situatie of die van hun verwanten, en andere nuttige activiteiten te ontplooien die niet mogelijk zijn binnen gevangenismuren. Het is een ongelofelijke verspilling omdat er geen doel mee gediend was. Deze jongens kozen hiervoor omdat de gezagsdragers van de organisatie hun een standpunt oplegden dat onschriftuurlijk was.

Wanneer de organisatie de fouten eerlijk had toegegeven – niet alleen de fouten op leerstellig gebied, maar ook de fout zich onrechtmatig in zaken te mengen die iemands persoonlijke geweten aangaan – en zij de gevolgen eerlijk onder ogen had willen zien, dan zou men alle reden hebben gehad om lovende woorden te gebruiken en zelfs te hopen op een zekere fundamentele hervorming. In *De Wachttoren* van 1 mei 1996 wordt op dergelijke zaken echter helemaal niet ingegaan, en er is ook niet de geringste aanwijzing dat de organisatie de gevolgen van dit verkeerde standpunt, dat een halve eeuw lang werd ingenomen, ook maar enigszins betreurt. Er wordt zelfs geen enkele verklaring gegeven voor het feit dat zij vijftig jaar lang zo star is geweest en erop stond dat aan deze verkeerde gedragsregel werd vastgehouden. In een paar zinnen

---

2 In verscheidene landen heeft het Wachttorengenootschap kort geleden moeilijkheden ondervonden bij het verkrijgen of het behouden van een bepaalde status bij de overheid. Het is mogelijk dat de beleidsverandering ten aanzien van vervangende dienstplicht hiermee verband houdt.

wordt de verandering afgekondigd, alsof het om de uitvaardiging van een edict gaat waarvan de boodschap in feite is: "Op dit terrein mag je nu je geweten gebruiken." In plaats van zich te verontschuldigen, lijkt de organisatie veeleer dè mening te zijn toegedaan dat zij een applaus verdient voor het aanbrengen van de verandering. Een verandering die zij, wanneer zij verstandig (en nederig) was geweest, al tientallen jaren daarvoor had kunnen aanbrengen, maar die zij had tegengehouden, ondanks dat er, zowel door leden van het Besturende Lichaam als door leden van bijkantoorcomités, overvloedige, schriftuurlijke argumenten voor afschaffen waren aangedragen. Sommige leden van de bijkantoorcomités hadden niet alleen de schriftuurlijke argumentatie die te vinden is in *De Wachttoren* van 1 mei aangedragen, maar tevens materiaal dat *nog uitgebreider* en *nog zorgvuldiger was uitgewerkt* dan het materiaal in dat tijdschrift. Zij hadden dit ook in 1978 gedaan, maar het werd in feite niet belangrijk gevonden of serieus genomen door die leden van het Besturende Lichaam die stonden voor handhaving van de destijds geldende traditionele gedragsregel.

Zelfs van dwaling, tenminste als het gaat om een dwaling van het Wachttorengenootschap, wordt gezegd dat er een nuttige werking van uitgaat. In dezelfde *Wachttoren* wordt namelijk gesproken over het feit dat de organisatie in het verleden een verkeerde zienswijze heeft gehad met betrekking tot de "hogere machten" of de "superieure autoriteiten" van Romeinen 13. Tegen alle bewijzen in dat daarmee de menselijke regeringsautoriteiten worden bedoeld, had zij erop gestaan dat met de "hogere machten" uitsluitend God en Christus worden bedoeld. Deze uitleg was in de plaats gekomen van de eerdere en correcte zienswijze en werd onderwezen van 1929 tot 1962. In *De Wachttoren* van 1 mei 1996 wordt op bladzijde 14 over de verkeerde zienswijze gezegd:

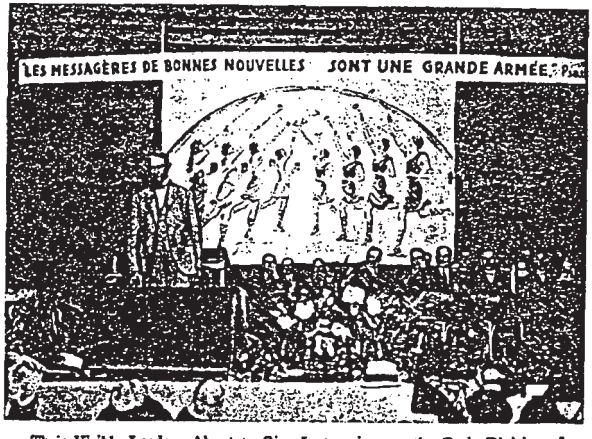
> "Terugkijkend moet er worden gezegd dat deze zienswijze, die de oppermacht van Jehovah en zijn Christus verhoogde, Gods volk gedurende deze moeilijke periode heeft geholpen om zonder te schipperen aan een neutraal standpunt vast te houden."

In feite wordt hiermee gezegd dat indien men de juiste zienswijze zou hebben gehad, namelijk de zienswijze die Paulus voor ogen had toen hij deze raad neerschreef, men niet voldoende leiding zou hebben ontvangen, of dat men hiermee toch niet zo effectief tegen een onchristelijke handelwijze beschermd zou zijn geweest als met de verkeerde zienswijze die door het Wachttorengenootschap werd onderwezen! Er is geen enkele schriftplaats waaruit zou blijken dat God zijn volk door middel van dwaling leidt. In moeilijke tijden sterkt Hij hen met waarheid, niet

met dwaling. – 1 Johannes 1:5; Psalm 43:3; 86:11.

Zelfs het aanbrengen van veranderingen, zoals dat onlangs is gebeurd, is in feite niet veel meer dan het bestrijden van symptomen in plaats van het bestrijden van de ziekte zelf. De feitelijke ziekte is hier de sterke nadruk op het gezag van de organisatie, die zich het recht toeeigent om te heersen over het geweten en het persoonlijke denken van mensen. Zoals de voormalige katholieke theoloog Charles Davis het zegt: "De mogelijkheid bestaat dat men de oorzaak van de ziekte als haar geneesmiddel gaat propageren." Wanneer er in het tijdschrift *De Wachttoren* een grote verandering wordt afgekondigd, wordt het probleem van de oorspronkelijke, verkeerde leerstelling niet onder ogen gezien en wordt niet erkend dat juist misbruik van de Schrift de verandering noodzakelijk maakte. Er wordt daarentegen gedaan alsof er alle reden is zich te onderwerpen, en vertrouwen te hebben in het systeem dat de verkeerde zienswijze had verkondigd, maar er tevens op had gestaan dat ze werd aanvaard, en tegen iemand die dat niet deed maatregelen had genomen. In al dit soort gevallen is helaas overduidelijk gebleken dat de verandering niet werd ingegeven door liefde voor de waarheid, toewijding aan de Schrift of bezorgdheid voor mensen, maar veeleer door het feit dat het vorige standpunt onhoudbaar was geworden en soms uiterst moeilijk overeind te houden was. We hebben dit gezien met betrekking tot de leerstellingen over 1914. Dat is de reden waarom het een ijdele hoop is échte hervormingen te verwachten.

Illustraties bij bladzijde 394.

Their Visible Leader—About to Give Instructions to the Paris Division of "Une Grande Armee."

Vertaling van het onderschrift: Hun zichtbare leider – op het punt instructies te geven aan het Parijse deel van "Une Grande Armee" (een groot leger).

The Bethel Family at London. See 'em Grinning? The Chief Had Just Finished Telling Them Something in the "Colored Language."

Vertaling van het onderschrift: De Bethelfamilie in Londen. Ziet u ze lachen? De baas heeft hun zojuist in "kleurrijke bewoordingen" iets verteld.

Register

(Cursief gedrukte bladzijdenummers verwijzen naar voetnoten.)

A History of Christianity, 362
Aankondiger, zie Herald
Aanstellingen, 51, 390
Aanzien, 252
Abraham, zie Hoop
Abrahamson, Richard, 147
Absentia, berechting in, 351
Acheson, Dean, en 1975, 225
Achterhouden van informatie, 278-83
Adam, schepping, 166, 190-1, 222, 224, 232
Adams, Joel, 326
Adams, Karl, *29*, 33-4, 46, 78, 395; gezag op schrijfafdeling, 74-6, *78*, 397; *Organisatie* handboek, 82
Advocaat/-caten, 35, 69, 101, 127, *256*
Afname, zie Teruggang
Afrika, zonebezoek aan West-, 242-3, 251, 258-60, 267, 321
Afschuiven, zie Fouten
Afvalligheid, beschuldigingen van, 40-3, 97, 206, 280-304, 321, 330, 367, 428; besprekingen op hoofdbureau, 320, 323; Besturende Lichaam over, 254-8; brief dienstafdeling over, 323-8, 336-9; gematigdheid gezien als a., 301; meten met twee maten, 247, 319; memo Voorzitterscomité over, 307-8, 312-3; is opstand, 320; twijfels over 1914, 247; a. van Russells leer, 70-1; Wachttorenartikelen over, 322; werkelijke tekenen, 322
Anarchie, vóór 1914, 171, 177, 179, 182-3; ná 1914, 184-5, 187-8, 401-2; in 1918, 189-93; in 1920, 194-6
"Andere schapen", 17, 295, 309
Anderson, Willie, 357, 416-7
Angulo, Benjamin, 297, 301
Anonimiteit, beschuldigingen, 342, 363
Antichrist, 42, 163, 344, 346-7, 354, 411-4
Antiochië, 94-9
Apostelen, 8, 14, 47-8, *76*, 93-6, 160, 262
Ark, beeld van organisatie, 17
Armageddon, 17-9, 22, *24*, 219-20, 234, 424
Auteursschap, zie Boeken
Autoritair optreden, 12, 112, 250, 267, 275, 307, 323, 394, 362-3
Autoriteit/Gezag, 8, 90-1, 370, 390; Besturende Lichaam voornaamste bron, 328-9; centralisatie van, 93-100, 371; Christus', zie Christus Jezus, als Hoofd; juiste bron en gebruik van, 249, 307, 411; misbruik van, 13, 155-6; presidentiëel, 76-9; van Genootschap, 33, 63-112, 328; verbonden met voornaamste leerstellingen, 373-4
Avondmaal des Heren, 265, 295, 312; en René Vazquez, 297; toespraak auteur, 309
Babylon, 34-6, 161-2, 206, 207
Babylon de Grote, 160, 190, 214; bijbelcommentaren, 30; val, 170, 175, 181, 187
Banda, Dr. H. Kamuzu, 132, 148
Bandopnamen, berechtingen, 278-80, 282, 291-2, 295-9, 313, 316; toespraken, 231-2, 241, 255; verhoor auteur, 306, 330-5
Barber, Carey, *121*, *137*, 150, *239*, 254, 372, 419; verwarring over leerstelling, 256
Barbour, N.H., 164-9, 202, 399
Barmhartigheid, 73, 307, 311, 319, 382-3; in rechterlijke acties, 275-304, 341, 408
Barnabas, 94-9
Barnes' *Notes on the New Testament*, 322, 412
Barr, Jack, 151, *239*, 254, 372, 419; ondervraging van schrijfafdeling, 276, 279, 283
Barry, Lloyd, 89, 102, *106*, 108, 109, *239*, *242*, 254, *308*, 372, 419; als auteur, 371; beleid "onnatuurlijke" seks, 390; "dit geslacht", 240, 243; Edward Dunlap, *262*, 276, 279, 283, 316; en 1975, 233; ondertekenen artikelen, 257; schrijfafdeling, *314*, 405; bijbelcommentaren en privé-studiegroepjes, 321-2; vervangende dienst, *136*, 150, 429
Bedienaar, geordineerde, *256*, 402-5
Beers, Diane, 283-5
Bekwaam gemaakt tot de predikingsdienst, 76
Belastend materiaal, 291, 296-303, 361
Bell, George, 163, 169
Benner, W., 338, 346, 351, 353, 357, 406, 415
Beroep tegen uitsluiting, door auteur, 354-6, 359-61, 408-19; door René Vazquez, 286-9
Berouw, basis voor, 355, 410-1
Beschuldigers, blijven anoniem, 342, 363
Bestialiteit, 61-3
Besturende Lichaam, absolute zeggenschap, 63-112, 328-9; beschrijving, 50; besluitvorming, 37, 51-65, 113-20, 254, 326, 390-1; besprekingen over 1914 en 1975, 230-6, 238-47; brieven van auteur, 330-5, 347-8, 356, 414-5, 418-9; exclusiviteit, 37, *119*, 252, 262, 333-4; geschiedenis, 36-7, 65-83, 391, 394-6; geschiktheid leden, 249, 371; leden (1971, 1997), *50*, 419; leeftijden (1914, 1997), *239*, 419; ontstaan naam, 76; opstelling t.a.v Getuigen, 124-5, 154-6, 274-304; opvulling vacatures, 372-3, 419; organisatieschema, 108; persoonlijke studie leden, 114-5, 276; relatie tot corporatie, 37, 79-112, 394-6; reorganisatie en gevolgen, 81-112, 113-29, 253-4, 394-6; secretarissen, 87, 234, 257, 321, 405; stemmen, 51-2, 85-6, 117-20, 254; verhoor auteur, 306-11; vooruitzichten, 104, 369-75, 430-2
Bestuur, veranderingen in, 110-2, 391, 395-6
Bestuursraad, 37, *50*, 64-9, 76-8, 98, 104-5, 388, 393, 395
Beth Sarim, 23-4, 100, 219
Bethel, 28-32, 294; eisen, 83-5, 110; ouderlingen, 85, 320-3
Bethelfamilie/-medew., 68, 73, 89-90, 104, 144, 146, 158, 291, 299, 308, 320, 389, 433
Bezittingen Genootschap, 37-8, *252*, 368-9
Bijbel, begrip, 381-4; belang context, 31; commentaren en woordenboeken, 30, 32, 308, 321-2; gebruik in Mexico, 397-8; grip op Getuigen inzake lezen van, 318, 322; groepsbespreking, 380; superioriteit, 410; toegenomen waardering, 248-9
Bijbelonderzoekers, 16, 158, *373*
Bijkantoor, Canada, 157; Denemarken, *136*, 147; Malawi, 132; Mexico, 137-48, 151,

153; Nederland, *229*; Nigeria, 242-3
Bijkantooropziener, 79, 81, 110
Bijkantoorprocedures, *110*, 116, 321, *340*
Bijkantoren, 43, *270*; aanstelling, 112, 390; enquête onder, 121, 137, 429; scholing, 255, *317*, *318*; West-Afrika, 251
Bittere gevoelens, 330
Bloed, beleid, 12, 116, 118, 126-7, 396-7
Boeken, auteurschappen, 29, *68*, 74, 82, 100, 102, 219, 222, 226, *253*, 281, 316, *371*, 421
Boetes, 52, 140
Bonelli, 291, 296-8, 310
Booth, John, 85, 94, *121*, *239*, 285; over corporatie, 108-9
Broederschap, 350, 370
Brown, John Aquila, 163-5, 202, 399
Bruidsklasse, 170-86
Bryant, Edgar, 348-54
Campbell, Merton, *57*, 234
Carlton, Dr. Jack, 251
Cartilla, 137-51
Cedar Point, congres in, *169*, 212-4
Centralisatie van gezag, 89, 95-6, 307, 356, 370-1
Chitty, Ewart, 86, 102, 106, *121*, 150, 316; hemofilie, 396-7
Christenheid, 40, 70, 92, 212, 222, 322, 423; vernietiging van, 173-4, 181, 189-96
Christus Jezus, als Hoofd, 8, 50, 82, 95-9, 106, 110, 250, 267, 288, 377, 394; begin koningschap, zie Koninkrijk; middelaarschap, 258-61; zie ook Tegenwoordigheid
Chronologie, 34-6, 76, 157-247, 273; schepping, 222
Church of God, *373*
Cole, Marley, 76-7
Comités, 245, 391; gemeentelijke, 56, 57; rechterlijke, 12, 43, 54, 119, 279-303, 311, 315-20, 347-63, 367, 405-19; van beroep, 290, 301, 356-60; van Besturend Lichaam, 105, *107*, 108, 110, 253, 254; van Vijf, 85-109; vertaal-, *62*
Commentaar op de brief van Jakobus, 12, 102-4, *253*, 264, 281
Commentaren, zie Bijbel
Confrontatie, 306, 365, 367-8
Connersville, Indiana, 19
Couch, George, *242*
Covington, Hayden C., 19, 21, 100-1
Culturele status, Mexico, 152-4, 397-8
Dag-jaar formule, 162-4
Dagen, de 1260, 1290, 1335, 2300 d., 105, 163-4; van duizend jaar, 222-7
Daley, vrouw van Robert, 352
Daniël, 34, 105, 134, 154, 162-5, 215-6, 399, 421, 427
De beste levensweg kiezen, *253*, 281
"De gehele Schrift is door God geïnspireerd en nuttig", *47*
De naderende vrede van duizend jaar, 226
De Weg tot waar geluk, 281
Defending and Legally Establishing the Good News, *128*
Dibble, Rob, 357, 416-7
Dienst, militaire, 12, 25, 53, 116-7; zie ook Vervangende dienst
Dienstafdeling/-scomité, 43, 56-9, 83, *261*, 268-9, 290, 322, 390; leden, *277*, 326; rechterlijke beslissingen, 277-8, 297, 305, 323-6, 339, *340*, 351, 353, 356, 360, 414-9; verwachtingen 1975, 229, 235
Dienstcomité, auteur overweegt terugtrekking uit, 257-8; betrekkingen met dienstafdeling, 326, 356; leden, *257*, *326*
Dissidenten, houding t.o.v., 12, 39-40
Dixon, Dr Lowell, 85
Dogmatisme, 36, 60, 111-2, 178-80, 202-14, 235, 307, 337, 400-2
Doktoren, vergadering van, *256*
Dominicaanse Republiek, 25-7, 142, 304-5
Doop, ordinatie, 402-5
Dossier, 315
Drieeenheid, 373
Duizendjarig rijk, zie Millennium
Dunlap, Edward, 29, 74, 82, 257, *259*, 291-2 310, 386, 396, 405; achtergrond, 262-7; Commentaar op Jakobus, 12, 102-4, *253*, 264, 281; ondervraging en berechting, 12, 276-83, 315-20
Dwaling, 327
Echtscheidingsbeleid, 52, 53, 60-3
Een gelukkig gezinsleven opbouwen, *253*
Eenheid, 13, *73*, 262
Eeuwig leven – in de vrijheid van de zonen Gods, *75*, 222, 230
Einde der wereld, 221
Elia, Elisa, 100, 190
Emphatic Diaglott, 167-8
Episcopo, (lid rechterlijk comité), 288
Etiket opplakken, 42, 147, 327, 346, 377, 413
Eva's schepping, 224, 232
"Ex post facto"-wetten, 352, 410
Excommunicatie, zie Uitsluiting
Face the Facts, 16-8
Faith on the March, *69*, *72*, 159
Familiebanden, 9, 10, 43-4, 367-8
Famine-1975!, 225-6
Farizeeën, 130, 274, 322, 338
Fekel, Charles, 89, 94
Filippus, 93
Fisher, George H., *68*, 388
Ford, Desmond, 11,
Fouten, 157-9, 208, 234, 236, 274, 300, 329, 365, 369, 374, 383, 384-5, 430; afschuiven, 218, 228, 426-7; corrigeren, 59-60, 177-8, 374; gevolgen, 126-7, 396-7; publiceren, 46-8; zie ook Vergissingen
Franz, Alvin, *218*
Franz, Cynthia, 26-7, 251, 345
Franz, Fred W., 45, 105, *239*, *242*, 256; "144.000" en afvalligheid, 327; Besturende Lichaam, 63-4, 85-112, 396; brieven van auteur, 420-2; echtscheiding, 62-3; en 1975, 222, 226, 231-2, 242; Gedachtenisviering, 309; geordineerde bedienaren, 402-5; gezag, 30, 74-6, *115*, 120, 254, 370-1, 403-4, 420;

Gilead-lezing, 91-9, 103, 107; "leraren", 102-4; Mexico, 141; middelaarschap, 258-9; "namaak-koninkrijk", 78-9; ouderlingen, 33-4, 104, 395; overlijden, 370, 420, 422, 370; presidentschap, 101, 109; relatie met Knorr, 33-4, 74-6, 101-2, 108, 120; Rutherford, 20, 22, 73, 100-2, 158; "Staart met hond", zie Staart; vervangende dienst, 120, 136-7, *149*, 150; Walsh-rechtszaak/Bestuursraad, 77-8
Franz, Raymond, aanstelling/terugtrekking, 36-7, 38-9, 50, 315; achtergrond, 15-28; dienstactiviteiten, *242*, 248, 253; besluit hoofdkantoor te verlaten, 251, 272-3, 315
French, Theotis, 343, 348-59, 406-8, 416
Friend, Sam, 290
Gadsden, Alabama, *110*, 273-4, 335-61
Gangas, G., *50*, *62*, 89, *121*, *239*, 254, 372
Gebed, 152-4, 397-8
Gedachtenbeheersingsbeleid, 326-8
Gedachtenisviering, zie Avondmaal d. Heren
Geest, getuigenis van de, 265-7
Geestelijk voedsel, 40, 73, 219, 428
Geestelijkheid, titels, 403-4
Geheimhouding, in Besturende Lichaam, 37-8, 262; in rechterlijke acties, 275, 351
Gelijkenissen, 78, 125, 186
Geloof, belang, 48, 364, 380; blind, 328; en lef, 259; en redding, 48; en werken, 270-1
Geluk, 375-6
Gematigdheid, 112, 202, 254, 296, 301, 306-7, 337
Gemeente, 31, 32-4, 81, 94-9, 307, 377
Gemeenteleden, 64, 80
"Geopenbaarde waarheid", 249, 262, 265
Gerechtigheid, 216, 219, 275, 290, 318
Geruchten, 39, 287, 297-9, 302-3, 309, 405, 418; zie ook Roddel
Geslacht, "dit g.", 236-47, 292, 344, 422-9
Gesprekken, persoonlijke, graven in, 286-9, 298, 300, 318
Getrouwe en beleidvolle slaaf, 50, 160-1, 217-8, 295, 312, 373, 424; en Besturende Lichaam, 64, 79-80; gelijk aan Meester, 227, 229, 324-6; Russell als, 66-71, 202-6, 213-4, 392-3
Gevangenis, Getuigen in, 18, 19, 23, 25, 120-6, 142, 156, 429-32
Geweten, 15, 38, 39-45, 49, 107, 114, 134-5, 252-3, 257-8, 274, 287, *297*, 306, 323, 343-7, 359, 364, 385; grip van organisatie op, 55-60, 116-7, 122-9, 136-7, 270-1, 318, 327-9, 375, 413-4, 419; militaire dienst, 120, 121, 139-56, 429-32; oprechtheid, 7-14; vriendschappen, 366-8, 377-9
Gewone Getuige, zie Gemeenteleden
Gezag, zie autoriteit
Gezalfden, *74*, 78, 82, 100-1, 158, 169, 190, 196, 202, 218, *297*, 395; "144.000", 265-7, 295, 313, 327; aantal, 50; "dit geslacht", 238, 247; en middelaar, 258-60; Gedachtenisviering, 309; Chr. Griekse Geschriften voor, 272; leerstellingen, 265-7, 317; lidmaatschap Besturende Lichaam, 371, 372-3; zie ook Getrouwe en beleidvolle slaaf, Bruidsklasse
Gileadschool, 12, 23, 28, 79, 91-9, 232, 256, 262, *317*, 404
Glass, Enrique en Leon, 142
Glass, Ulysses, 263
God, en valse voorspellingen, 188, 219, 233; geen priesterklasse tussen G. en christenen, 253-4; Woord van G. boven dat van mensen, 8, 39, 47; dienen zonder organisatie, 368-9, 375-84; organisatie creëert schuldgevoel tegenover G., 55, 57, 185-6, 217-9; leven door de geest, 265-7, 272
Godinez, Humberto, 277-8, 296, 310, 316
Goed nieuws, 260, 382
Goed nieuws dat u gelukkig kan maken, *371*
Gould, Joe, 277
Graham, Walter, 157
Greenlees, Leo, *50*, 85-7, 94, *106*, 107, *121*
Gregerson, Dan, 342-52, 406
Gregerson, Mark, 358
Gregerson, Peter, achtergrond, 273-4; behulpzaam jegens auteur, 335, 345-6, 409; kwestie rond, *110*, 341-62, 405-19; redenen voor terugtrekking, 338-40
Gregerson, Tom, 346-7, 351, 354
Groei, geestelijke, 250; numerieke, 41, 230, 270, 366, 380, 420-1
Groh, John, *50*
"Half-seculier" werk, 93-4
Harp Gods, De, 199-202
Heksenjacht, 321, 325, 339
Hemels leven, zie Gezalfden
Hemofilie, 126-7, 396-7
Henschel, Milton, *50*, 88, 94, *106*, 114, *239*, *257*, 279, *326*, 419; beleidshandhaving, 118-9, *121*, *122*, 123, 150, 404; invloed, 109, 254, 281, 372; presidentschap, 371-2, 422; problemen 1975, 233; verhouding tot N.H. Knorr, *88*, 110; vervangende dienst, *121*, 150
Herald, 103, *H. of the Morning*, 164-8, 399
Hervormingen/veranderingen, 295, 365-75, 422; aardse hoop, 265; beleid en leerstellingen, 77-8, 318-9, 344, 374, 421; bestuur, 81, 87-90, 104, 106-12, 395-6; bloed, 126-7, 396-7; "dit geslacht", 236-47, 422-6; houding Besturende Lichaam, 116-20, 254, 294, 321; huwelijk, *24*, 59; jaartallen, 75, 169-70, 208, 214, 221-2, 245, 398-402, 422-9; Mexico, 152, 397-8; ordinatie, 402-5; ouderlingen, 31-4, 394-5; stemmen, *86*; uitsluiting, 340-1; vervangende dienst, 120-3, 149-51, 428-32; vooruitzichten op, 370, 422, 432
Het leven heeft wel degelijk een doel, *253*
Hoererij, 60-3
"Hogere Machten", *73*, 431
Homoseksualiteit, 39, 55, 60-3, 303
Hond, zie Staart
Hoofd, zie Christus Jezus, als Hoofd
Hooggerechtshof, 12, 101, 127-9, 153
Hoop, 100, 188, 190-2, 197, 214, 218, 227-30, 236, 240, 247, 249, 375-6, 426-8; aardse, 18, 265-6, 309, 312; hemelse, 198, 265-6,

276, 295, 312, 317; van Abraham, Isaäk en Jakob, 21, 197-8, 215-6, 218, 295, 313, 427
Hulp tot begrip van de bijbel, 12, 29-36, 81, 104, 161, 262, 264, 308, 315, 394-5, 403
Huwelijk, 18, 21-2, 24, 52, 54-63, 116, 126, 220, 272, 390-1
IJzeren hand, 320
Illusie/desillusie, 228, 248, 273, 365, 429, 374
Immoraliteit, seksuele, 60-3
In Search of Christian Freedom, *151*, 386, 393, 405, 429
Inquisitie, 156, 274-319, 323, 326, 362-3
Intimidatie, geestelijke, 186-220, 202, 218
Intolerantie, 12, 19, 274-304, 289-90, 362-3, 367-8
Inzicht in de Schrift, *29*, *34*
Is dit leven alles wat er is?, *253*
Israël, bekering voorzegd, 176-7, 187
Jaar, de 2520 j., 34, 162, 164, 191, 209, 211, 212, 221, 222, 239, 247, 399
Jaartallen, **607 v.G.T.**, 34-5, 161-2, 222, 239, 247; **606 v.G.T.**, 164, 221-2; **1799**, begin laatste dagen, 163, 169, 174, *178*, 200; nog in 1921/2, 199-206, 212-3; verschoven naar 1914, 214, 221; **1844**, 11, 164, 174, 186, 200, 208; **1874**, begin oogst en tegenwoordigheid, 167-75, *178*, 182, 185-6, 190-1, 199-210, 212-4, 288, 393, 399-402; belangrijker dan 1914, 170-5; eind 6000 jaar, 168, 222; nog in 1929, 169; vervangen door 1914, 169, 184, 212, 221; **1878**, Christus regeert, Babylon valt, 169-70, 172-5, *178*, 181, 190-1, 202, 208, 399-402; vervangen door 1914, 169, 214, 221; **1881**, bruidsklasse bijeen, begin opstanding, 169-75, *178*, 191, 392, 399; gezichtspunten veranderen, 175; Russell aangesteld, 202-3; **1914**, 607 v.G.T., 34-5, 161-2, 222, 239, 247; afgezwakt, 177-8, 184-5, 187-91, 398-402; afvalligheid, 247, 276, 295, 313; begin Koninkrijk, 34, 71; berekening, 34, 162; einddatum, 173-84; herkomst, 163-9, 399; leerstellingen, 160-1, 169-70; minder nadruk, 242; twijfels Knorr, 242; twijfels/problemen, 242-3, 273, 344, 373, 422-9; vervangt 1799, 1874 en 1878, 169-70, 221; wereld eindigt, *17*, 170-1, 221; zeven voorspellingen, 176-7; **1918**, begin opstanding, 169, 221; leerstellingen, 160, 189-94, 196; rechtvaardiging, 206-10; **1919**, 160, 169-70, 393; Rutherford vrijgelaten, 196; **1920**, 194-6; **1925**, even zeker als 1914, 202, 206-8; valse voorspellingen, 217-9, 239, 427; Jubeljaarcycli, 214-5, 222; voorspellingen, 196-9, 227, 399; **1935**, 17, 265, 312, 419; **1957**, "dit geslacht", 243-5, 344; **1975**, 74-6, 221-36; effect, 111, 229-32, 235-6, 427; hongersnood, 225-6; leerstellingen, 98, 222-4; verklaring Besturende Lichaam, 233-6; **1984**, 243; **2000**, 246, 423
Jaartallen, speculaties, 163-5; veranderende interpretaties, 169-70, 208, 214, 221-2, 245, 398-402, 422-9; zekerheid, 183, 185-6, 202-17
Jackson, Harold, 235, 287-9, 297-8, 301, 321, 327
Jackson, William, *50*, 89, 94, *121*, *136*, 254, *257*, *326*; schouder, 221
Jaracz, Theodore, *106*, *121*, 122, *136*, 150, 233, *239*, 254, *257*, *326*, 372, 419
Jehovah's Getuigen, rapporten, 41, 230, 236; toekomst, 365-75; uittocht, 366; veel leerstellingen niet uniek, 373; vervolging, 12-3, 18-23, 25-6, 127-8, 131-2
Jehovah's Getuigen – Verkondigers van Gods koninkrijk, *67*, 391-6, 398-402;
Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose, *68*, 159, 162, 179, 199, 391
Jehovah's Witnesses, the New World Society, 76-7
Jeremia, 257
Jeruzalem, 63, 369; geen centraal lichaam, 94-7, 107; verwoesting, 34-6, 161-2, 163, 171, 176-7, 189, 222, 243, 247; wereldhoofdstad, 215-6
Jeugd, 21-2, 142, 220
Joachim van Fiore, 163
Johnson, Larry, 349, 351-4, 361
Johnson, Paul, 362
Jonsson, Carl Olof, 161, 163, 239, 399
Jubeljaar, 75, 111, 171, 190, 197-8, 207, 215, 222-3, 400
Kanaal, 31, 72, 160, 217-8, 233, 249, 304, 363, 369, 373, 399, 428
Keith, B.W., 168
Ketterse gedachten, 363
Kinderen krijgen, zie Huwelijk
Kinderen, het boek, 21-2, 220
Klassen, twee k. van christenen, 17, 50, 101, 265-7, 276, 295, 312-3, 317, 373
Klein, Karl, *121*, *136*, *239*, 372, 397, 419; 1914, "dit geslacht", 242-7, 344; afvalligen, 278, 310, *317*; "orakel", *103*; Rutherford, 393; commentaren, 30; terechtwijzing, 316
Kleitabletten, 35
Knorr, Nathan H., 21, 24, 28, 45, *50*, *69*, 80, 94, *99*, *149*, *153*, 231, 264, 371; Gileadschool, 98; *Hulp*-boek, 29-34, 394-5; Mexico, 139-46; *Nieuwe-Wereldvertaling*, *62*, 77; ordinatie, 403-4; overlijden, 91, 109; relatie Rutherford, Franz, Henschel, 73-6, 100-2, 109; twijfels over 1914, 242; veranderingen bestuur, 81-91, 106-8, 111, 396; wordt president, 73; zeggenschap, 51, 63, 74, 78-9, *81*, 104, 107, *115*, 120, 391, 395-7
"Koning van het noorden", 421
Koninkrijk, begin, 33-4, 157-86, 187-220, 221, 230-1, 256, 288, 295, 313, 373, 402; synoniem met Christus' autoriteit, 382
Koninkrijksdienst/Kingdom Ministry, 229, *230*, 235, 320, 336
"Koren", 166, 171, 377
Kuilan, Nestor, 279, 280, 283-5, 302
Küng, Hans, 11
"Kwade overheerst als goede mensen zwij-

gen", 48
Laatste dagen, zie Tijd van het einde
Laster, zie smaad
"Laveren", 341, 371
Leerstellingen, 34, 76-7, 160, 373-4, 383-4; nut, 250
Leider, 394, 433
Leiding, goddelijke, 307
Lengtat, Reinhard, 29, *253*, 281
Liefde, 364-5, 382-3
Light, 187
Lobbyen, 254
Lösch, Gerrit, 372, 419
Loyaliteit, jegens Russells leringen, 69-72, 202, 205, 214; -sverklaring, 321; voornaam punt, 156, 219, 262, 286, 293-4, 321-7, 329, 337, 367, 378, 421
Luther, Martin, 8
MacMillan, A.H., 69, *72*
Malawi, vervolging, 131-2
Mali, vragen over middelaar, 260
"Mantel", 100-2, 109, 420
Mening, andere m., Besturende Lichaam toegestaan, 254-6; deloyaliteit, 11-3, 293-4, 323-8; schrijfafdeling, 276
Meten met twee maten, 130-56, m.b.t. zekerheid over leerstellingen, 247, 319
's Mensen redding uit wereldbenauwdheid nabij!, *79*
Mexico, "culturele organisatie", 152-4, 397-8; gebed en liederen, 152-4; militaire dienst, 130, 137-54
Middelaar, 259-61
Militairen, werken voor, 116-7
Miljoenen thans levende mensen zullen nimmer sterven, 196-9, 215, 217, 219, 227
Millennium, 75, 98, 111, 158, 223-9, 427
Miller, Harley, 269, 277-9, 285, 296, 326
Miller, William, 164
Mitchell, Jon, 321, 327
"Moeder", organisatie is m., 55, 366
Monarchistische autoriteit, 65-80
Montréal, 124
Morele nalatenschap, 422
Mythe, 248-9
Napraten, 347, 413, 419
Nebukadnezar, 34-5, 162
Nederigheid, 113, 186, 217-8, 219, 234, 345, 366, 380, 393-4, 403-4, 431
Nieuwe-Wereldvertaling, 31, 33, 62, 77
Nigeria, 242-3
Nixon, Richard M., 293
Olson, David, 297-8, 326
Omgang, 9, 10, 341, 377-80, 384; met teruggetrokkenen, 44, 343-4, 348-9
Omheining, 123, 376
Ondervragingen, 338-55;
Onderwerping, 13, 55, 69, 134, 288, 323, 327-9, 422
Onderwijscomité, 255, *318*
Onfeilbaarheid, 115, 202-3
Ongerechtigheid, 71-2, 419
Ongevoeligheid, 150, 154, 156
Onloochenbaar, 202-3
Onrecht publiceren, 46-9
Onsterfelijkheid van ziel, 373
Onwetend blijven, schadelijk gevolgen, 365
Onzekerheid van leiders, 362
Oogst, 115, 160, 167-75, 185, 200, 203-6, 213-4, 401-2
Oordeel/oordelen, *135*, 160, 169-74, 287-91, 354, 377-85, 400, 410
Opleiding, 52, 232
Opstanding, 24, 160, 169, 172-6, 187-91, 197-8, 202, 215-8, 221, 427
Orakel, *103*
Ordinatie, *256*, 402-5
Organisatie, afhankelijkheid, 382; concept, 328-30, 363; geschiedenis bestuur, 63-112; grip op geweten, zie Geweten; indoctrinatie, 379; juist functioneren, 249-50; loyaliteit, 70-2, 307, 312, 327-8, 367; -handboek, 81, 116; vooruitzichten, 369-75
Oude getrouwen, *24*, 197, 215-9, 295, 399
Ouderlingen, aanstelling, 52, 390; afhankelijk van hoofdbureau, 54-8; denkwijze van anderen "terechtbrengen", 343, 367; *Hulp*-boek, 31-4, 104, 394-5; lichamen van, *73*, 74, 81; ondervraging, 53-60, 338-55
Overspel, 60-3
Overval, 258, 323
Papegaai, zie Napraten
Paradijs, 373
Paradox, zie Tegenstrijdigheid
Parallellen, 171, 174-5, 185, 189, 211-2, 244
Paranoia, 293
Parnell, Earl, 357, 416-7
Parousia, zie Tegenwoordigheid
Partijkaart, 132-54
Paton, J.H., 167
Paulus, 95-9
Paus, *86*, 109-10, 163
Personeelscomité, 272
Peterson, Harry, 231
Pioniers, *23*, 229, 327, 314
Piramiden, 209
Pitchford, Jim, 338
Ploeger, Charles, 35
Poetzinger, Martin, 151, 254, *257*, 308, *326*
Politiek, 12, 133-6, 146
Porneia, 61-3
Presidentschap, 80, 89, 99, 109, *255*, 370, 391, 422
Profeet, org. als, 158-9; Hebreeuwse, 47-8
Profetieën, bedoeling, 381-3
Prominentie, 252
Prophecy, *169*
Psalmen, 336
Puerto Rico, 24-7, 304-5
Quackenbush, Colin, *253*
Rabbies, voorspellingen, 163
Rainbow, Jack, 19
"Rank and file", *64*, *80*
Rantsoen, 242, 325, 344, 387
Rapportjes/rapporteren, 270
Redactiecomité, 67-9, 78, 387-9, 393

Redding, door geloof, 48
Redding, niet zonder org., *17*, 18, 54, 203, 393
Redding, *24*
Regels, 24, 26, 52-63, 112, 116, 118-20, 123-4, 126, 156, 249-50, 254, 270-1, 317-8, 321, *340*, 341, 355, 368, 371-2, 390, 396-7, 409-10, 429
Regering, Christus', 75, 214, 223-9, 402, 427
Regering(en), 25, *73*, 120, 128, 132-6, 151, 152-3, 251, 329, 398, 431; einde menselijke, 63-4, 170-86, 193-6, 400
Reizende opzieners, 10, 23-7, 51, 79, 82, 110, 235, 314, 323, 390
Relatie, met God, 9, 159, 336, 376
Religie, verworpen, 16
Richardson, Raymond, 234, 281
Rijpheid, 318, 362, 366
Roddel, 255, *290*, 306, 321, 338, 360, 365, 378; zie ook Geruchten
Rode Kruis, 52-3
Rusk, Fred, 234, 263, 317
Russell, Charles Taze, 37, 92, 97-8, 249, 370-1, 391, 420, 421; en 1914, 162-88, 399-402; getrouwe slaaf/dienstknecht, 66, 69-70, 202-6, 213-4, 392-3; ophemelen geschriften, 103, 192, 203-6; overlijden, 187; testament, 67, 71-2, 387-9; zeggenschap, 65-8, 77; Second Adventists, 166, 399
Russell, Maria, 65-6
Rutherford, Joseph F., 16-8, 20-2, 24, *67*, 370-1, 421; zich belachelijk gemaakt, 158-9, 218, 227, 232; gevangenzetting, 196; "grote schare", 265; "leider", 393-4; "mantel", 100-2, 109, 420; ouderlingen, 32-3; overlijden, 73, 100, 221; predikingswerk, 18, *32*, *73*; rechtvaardiging valse voorspellingen, 188-220; tegenhouden WT-artikelen over christelijke hoedanigheden, 73; zeggenschap, 68-73, 76-7, 391, 393
Saamhorigheid, 369
Sabbat, millennium, 75, 223-7
Sachs, Professor Abraham, 35
Samenzwering, 80, 258, 269, 301, 302
Sanchez, Cristobal, 277-9, 283, 296, 302
Sanhedrin, 47, 63, 304
Saul, koning, 255
Schmidt, Victor, 19
Schotland, zie Walsh-rechtszaak
Schrift, begrip, 272, 380-4; hooghouden, 248-9, 336, 380; vasthouden aan, 312-3
Schrijfafdeling, 28-36, 78, 258, *314*, 316, *317*; afvalligen, 255, 276, 279-82, 295, 310; hemofilie, 126-7, 396-7; niet-gezalfden, 371, 395; toezicht, 74, 82, 239, 390, 406
Schrijverscomité, "leraren", 102-4; 242, 257-8, *314*, 316, 397; tot stand komen Wachttorenartikelen, 114-5, 257
Schroeder, Albert D., 85, *121*, 151, *257*, *326*, 372, 419; afvalligen, 276-83, 297-8; Bethel-ouderlingen, 321; "dit geslacht", 238-9, 243-7, 256, 344; Edward Dunlap, *317*; vertaalcomité Nieuwe-Wereldbijbel, *62*; telefoongesprek, 280-2; verhoor auteur, 291-3, 306, 310, 311, 313, 314
Second Adventists, 164-9, 241, 399
Seksuele betrekkingen, 52-63, 390-1
Sekte, 32, 43, 248, 286-9, 302, 322, 381, 383
Senegal, 260
Serum, 116, 127; zie ook Bloed
Servet, Michael, 8
Silva, Fabio, 303, 313
"Slachtoffers van slachtoffers", 249
Smaad/laster, 47-8, 287, 361, 378
Smalley, Gene, 281
Sociale orde, 128-9
Socialisten, 194-5
Sovjet-Unie, 241, 245, 421
Spoetnik, 244
St. Louis, congres, 21-2, 220
"Staart die met hond kwispelt", artikelen, 63-4, 79-83, 96, 99, 104
Stakingen, 53, 124
Starheid, 42, 341, 409-10, 430-1
Steekpenningen, 137-56
Stemmen, 51-2, 86, 89, 104-5, 111-2, 117-20, 150-1, 252-4, *347*, 372
Storrs, George, *168*
"Stroman", 94, 98, 106
Suiter, Grant, *50*, 94, 114, *121*, 150-1, 282, *317*; afvalligen, 254-6, 278; reorganisatie, 85-8; "dit geslacht", 243-7, 344; over ordinatie, 402-5, *256*; overlijden, 406
Sullivan, Thomas, *50*, 51
Superieure autoriteiten", *73*, 431
Swingle, Lyman, 29, 46, *50*, 115, *121*, 316, *372*, 404, 419; afvalligen, 258, 276, 279, 306-7, 311, 314; bestuur, 78, 106; Schrijverscomité, schrijfafd., 102-3, *242*, 281-2, *314*, 395, 397, 406; voorspellingen, 239-43
Sydlik, Daniël, 85, 94, 107, *121*, 122, *239*, 277, 279, *372*, 419
Tegenstrijdigheid/paradox, 12-3, 149, 156, 318, 374, 393, 409-10, 412
"Tegenwoordige waarheid", 70, 182, 208-12, 240-1
Tegenwoordigheid, Christus' onzichtbare t., 160, 166-76, 199-206, 213-4, 221, 247, 288, 295, 313, 393, 399, 402, 424-5
Tempel, 72, 76, 173-4, 191, 209, 213-4, 219, 295, 313, *339*, 369
Terechtbrenging, 344, 346, 414
Teruggang, in groei, 235-6
Terugtrekking, *11-2*, 44, 367; en antichristen, 343-4, 411-3; auteur, 38-40, 254, 257-8, 314-5, 336, 347; beleidsveranderingen, 340-1, 353, 407, 414; bij militaire of vervangende dienst, 120, 146, 147, 151, *340*, *341*, 407; Chitty, 150, 316; Covington, 101; Gregerson, 338-40, 348-9, 411; Maria Russell, *66*
The Bible Examiner, *168*
The Finished Mystery, *68*, 69, 189-196
The Gentile Times Reconsidered, *163*, 399

The Messenger, 394
The Midnight Cry, 164
The New World, 219
The Three Worlds, 162, 164
The Time Is At Hand, 173-4, 176-8, 180-1, 184, 187-8, 214
The Way to Paradise, 215-7
Theocracy, *19*
Thompson, Bart, 328
Thy Kingdom Come, 181
Tijd van het einde/Laatste dagen, 160, 162-3, 169, 174, 176, 199-202, 204, 213, 221, 224-5, 237, 295, 313, 425
"Tijden der heidenen"/"zeven tijden", 34, 161-2, 164-5, 168, 170-1, 176-80, 183-4, 188, 190-1, 213, 245, 247, 399-400
Tijdprofetieën, zie Jaartallen
Time, 37, 109
Tolerantie, 12, *153*, 347, 370
Traditie, 116-20, 250, 254, 261, 294, 322-3, 370-3, 380
Trask, Paul, *136*
Trouwen, zie Huwelijk
Trujillo, Raphael L., 25-7, 304
Tyndale, William, 7
Uitgeverscomité, 109, 114
Uitsluiting, van auteur, *110*, 338-62, 406-20; gevolgen, 10, 43-4, 125-7, 155-6, 367-8; voor "onnatuurlijke" seks, 53-60, 390-1; wegens terugtrekking, 340-2; matiging beleid, 111, 341; op het hoofdbureau, 283, 291, 320; proces van, 42-3; totstandkoming beleid, 51-63, 113-29; wegens "afvalligheid", 13, 279-80, 286-9, 299, 320
Uittocht, massale, 366
Uniformiteit, 262, 293-4
"Uw koninkrijk kome", *371*
"Uw naam worde geheiligd", 100
"Uw wil geschiedde", 421
Vakbonden, 53
Vazquez, René, 277-9, 283, 285-91, 296-7, 301-3, 306, 310, 313; achtergrond, 267-72
Verantwoordelijkheid, 6, 46-7, 57, 59-60, *73*, 145, 159, 271, 368, 413; ontheven voelen van, 328-9; voor mislukte voorspellingen afschuiven, 178-80, 188, 217-9, 228, 232-6, 329, 400-2, 427-8
Verdeeldheid, in Lichaam, 65, 118; vermijden, 260-1, 367; zaaien, 43, 287
Vergaderingen, 40, 42, 77, 105, 110, 320-3, 328, 337-8, 341, 397-8
Vergissingen, uitspraken over nut, 188, 208
Verloren zoon, 125
Vertaalwerk, geruchten over, 302
Vervangende dienst, 130, 147, 254, 429-32; gez. als compromis, 120-2, 136-7, 149-51
Vervolging, 12-3, 18-23, 25-6, 127-8, 131-2
Vlag, groeten, 12, 18, 128
"Volgelingen van volgelingen", 249
Vooringenomenheid, 377
Voorspellingen, 157, 187, 399-402; afschuiven verantwoordelijkheid, zie Verantwoordelijkheid; anarchie, 171-96, 401-2; valse v. belasten God, 188, 219, 233; door rabbies, 163; v. 1914, 176-7, 182; voor 1925, 196-9; voor 1975, 222-7
Voorzitterschap, Besturende Lichaam en Bethel-tafels, 51, 104, *107*
Voorzitterscomité, correspondentie over bandopnamen, 330-5; "dit geslacht", 243-7; rol en houding t.o.v. afvalligen, 278-80, 291-2, 294-6, 310, 316, 362
Vorsten, zie Oude getrouwen
Vragen, leerstellige, 260-1
Vrede, innerlijke, 375
Vrees, 83, 304-5, 337
Vriendschappen, 9-10, 366-7, 378-80
Vrijheid, 110, 128-9, 250, 365, 430; bij vasthouden waarheid, 9, 322, 337; misbruik, 13; van geweten, 10, 12, 129; voordelen, 375-7, 380; "Zonen der vrijheid", 299
"Vult de aarde", lezing, 17
Waarheid, 6, 42, 114, 202, 234, 248, 262, 275, 322-3, 362, 367, 375, 384
Wachttorengenootschap, 65-83, 347; Bestuursraad, *50*, 65-9; bezittingen, 37-8, *252*, 368-9; jaarvergadering en stemrecht, 105; presidentschap, *255*; Russells zeggenschap over, 65-8
Wallen, Robert, 234, 257, 318
Walsh-rechtszaak, 77-8, 101
Wantrouwen, 293-4
Weaver, Leon, 326
Weber, Michel, 151
Wegmoffelen van eerdere gezichtspunten, 177-8, 199, 391-6, 398-402
Weiden van de kudde, 343, 377
Weil, Warren, 321
Wellston, Ohio, 22-3
Wendell, Jonas, 166
Wereldoorlog, Eerste, 187, 190, 238, 246
Wereldoorlog, Tweede, 18, 120
Werken, geloof en, 270-1
Wet, gehoorzaamheid aan, 48, 52-3, 317-8
Wetticisme, 8, 149-50, 300, 306, 350, 370
Wilkinson, Bill, 263
Wischuk, John, 29
Woodworth, Clayton J., *68*
Woody, Charles, 326
Wycliffe, John, 7
Zekerheid, 252
Zendelingen, 24-8, 91-9, 242-3, 260
Zendingsschool, zie Gileadschool
Zenke, Howard, 235
"Zeven tijden", zie "Tijden der heidenen"
Zevende-dags adventisten, 11, *373*
Zoonrelatie, met God, 266-7, 272, 317

De beweging van Jehovah's Getuigen heeft voor veel mensen iets mystieks. Opmerkelijker is echter dat ook veel Getuigen zelf geen enkel idee hebben hoe de leerstellingen en de gedragsregels van hun eigen organisatie tot stand komen. De besprekingen van hun op wereldschaal opererende bestuursorgaan, het Besturend Lichaam, vinden plaats achter gesloten deuren, maar de beslissingen van dat Lichaam zijn voor iedere Getuige van kracht en afdwingbaar.

Raymond Franz heeft op alle lagen van de organisatiestructuur van de Getuigen gewerkt. De laatste negen jaar in het hoogste bestuursorgaan, het Besturend Lichaam. Hier kwam hij, vanwege beslissingen waarvoor hij medeverantwoordelijk was, voor een gewetensconflict te staan. Twee jaar nadat hij door de organisatie was verstoten, heeft hij dit boek geschreven. Het is voor het eerst dat er informatie uit het Besturend Lichaam van de Jehovah's Getuigen naar buiten komt.

Het boek is geschreven zonder bittere gevoelens en heeft als doel om inzicht te verschaffen. Het geeft veel historische feiten over de organisatie van Jehovah's Getuigen en is zeer goed gedocumenteerd.

Raymond Franz groeide op in een familie van Jehovah's Getuigen. Zijn oom Frederick W. Franz, bij zijn leven president, was jarenlang de 'bijbelgeleerde' van de organisatie.

'Het unieke en integere relaas van Franz laat niet alleen zien wat zich achter de schermen van het leiderschap van de Jehovah's Getuigen afspeelt. Het is tevens een schoolvoorbeeld van de wetmatigheid dat in religieuze groeperingen het charisma van de stichters na verloop van tijd plaats moet maken voor de bureaucratie van de opvolgers.' - Richard Singelenberg, cultureel antropoloog aan de universiteit van Utrecht

ISBN 90-259-4722-0

Ten Have